ಪ್ರಾಚೀನ ಗದ್ಯಸಾಹಿತ್ಯಮಾಲೆ : ೧೦

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

ಮುದ್ದಣ ವಿರಚಿತ

ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧಂ

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು : ಡಾ. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ
ಗೌರವ ಸಂಪಾದಕರು : ಡಾ. ಎಂ. ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿ
ಸಂಪಾದಕರು : ಡಾ. ಗಾಯತ್ರಿ ನಾವಡ

ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ

ಮುದ್ದಣ ವಿರಚಿತ

ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧಂ

ಪ್ರಾಚೀನ ಗದ್ಯಸಾಹಿತ್ಯಮಾಲೆ : ೧೦

ಮುದ್ದಣ ವಿರಚಿತ

ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧಂ

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು
ಡಾ. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ

ಗೌರವ ಸಂಪಾದಕರು
ಡಾ. ಎಂ.ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿ

ಸಂಪಾದಕರು
ಡಾ. ಗಾಯತ್ರಿ ನಾವಡ

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ
ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ
ಕನ್ನಡ ಭವನ, ಬೆಂಗಳೂರು-೫೬೦ ೦೦೨.

Ramashwamedham – An Ancient Kannada Prose - classic
by Muddana
Edited by Dr. Gayatri Navada
Published by B.H. Mallikarjuna
Administrative Officer, Kannada Pustaka Pradhikara,
Kannada Bhavana. J.C. Road, Bangalore-560 002.

First Impression	2012
Pages	xlii + 188 = 230
Copies	1000
Price	₹ 160/-

© ಈ ಆವೃತ್ತಿಯ ಗ್ರಂಥಸ್ವಾಮ್ಯ : ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಮೊದಲ ಮುದ್ರಣ	:	೨೦೧೨
ಪುಟಗಳು	:	xlii + ೧೮೮ = ೨೩೦
ಪ್ರತಿಗಳು	:	೧೦೦೦
ಬೆಲೆ	:	₹ ೧೬೦/-

ಸಂಪಾದಕರು :
ಡಾ. ಗಾಯತ್ರಿ ನಾವಡ

ಪ್ರಕಾಶಕರು
ಬಿ.ಹೆಚ್. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ
ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳು, ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ
ಕನ್ನಡ ಭವನ, ಜೆ.ಸಿ. ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು-೫೬೦ ೦೦೨.

ಮುದ್ರಕರು :
ಸತ್ಯಶ್ರೀ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್ ಪ್ರೈ. ಲಿ.,
ನಂ. ೧೬/೧, ೨ನೇ ಮುಖ್ಯರಸ್ತೆ, ೩ನೇ ಅಡ್ಡರಸ್ತೆ
ಕಸ್ತೂರಿಬಾ ನಗರ, ಮೈಸೂರು ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು-೫೬೦ ೦೨೬
ದೂರವಾಣಿ : ೦೮೦-೨೬೭೪ ೮೮೧೧; ಮೊ : ೯೩೪೨೮ ೬೪೭೬೧

ಸಲಹಾಮಂಡಳಿ

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು
ಡಾ. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ

ಗೌರವ ಸಂಪಾದಕರು
ಡಾ. ಎಂ.ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿ

ಸಂಪಾದಕರು
ಡಾ. ಸಿ.ಪಿ. ಕೃಷ್ಣಕುಮಾರ್
ಡಾ. ಕೆ. ಮರಳಸಿದ್ದಪ್ಪ
ಪ್ರೊ. ಸುಧಾಕರ
ಡಾ. ಕೆ.ಆರ್. ಗಣೇಶ್
ಪ್ರೊ. ಸಿ.ವಿ. ಕೆರಿಮನಿ
ಎ.ಕೆ. ರಾಮೇಶ್ವರ

ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳು
ಬಿ.ಹೆಚ್. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ

ಪ್ರಾಚೀನ ಗದ್ಯಸಾಹಿತ್ಯಮಾಲೆಯ ಕೃತಿಗಳು

n

	ಕೃತಿ ಶೀರ್ಷಿಕೆ	ಸಂಪಾದಕರು
೧.	ಆರಾಧನಾ ಕರ್ಣಾಟಟೀಕಾ (ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ)	ಡಾ. ಶಾಂತಿನಾಥ ದಿಬ್ಬದ
೨.	ಚಾವುಂಡರಾಯ ಪುರಾಣಂ	ಡಾ. ಎಂ.ಎ. ಜಯಚಂದ್ರ
೩.	ಕರ್ಣಾಟಕ ಪಂಚತಂತ್ರಂ	ಡಾ. ಪಿ.ವಿ. ನಾರಾಯಣ
೪.	ಧರ್ಮಾಮೃತಂ	ಶ್ರೀ ಶುಭಚಂದ್ರ
೫.	ಕನ್ನಡ ಶರಣರ ಕಥೆಗಳು	ಡಾ. ಎಂ.ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿ
೬	ವಿವೇಕ ಚಿಂತಾಮಣಿ	ಶ್ರೀ ಜಿ.ಎ. ಶಿವಲಿಂಗಯ್ಯ
೭	ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಯ ವಂಶಾವಳಿ	ಶ್ರೀ ಹೆಚ್.ಎಂ. ನಾಗರಾಜರಾವ್
೮.	ಮುದ್ರಾಮಂಜೂಷವು	ಡಾ. ಟಿ.ವಿ. ವೆಂಕಟಾಚಲಶಾಸ್ತ್ರೀ
೯.	ರಾಜಾವಳಿ ಕಥೆ	ಡಾ. ರಾಮೇಗೌಡ
೧೦.	ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧಂ	ಡಾ. ಗಾಯತ್ರಿ ನಾವಡ

n

]

ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಮಾತು

ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕೋದ್ಯಮದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಜನಪ್ರಿಯ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಸುಲಭ ದರದಲ್ಲಿ ತಲುಪಿಸಬೇಕೆನ್ನುವುದು ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಆಶಯವಾಗಿದೆ. ಸೃಜನಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವುದು ಹೆಚ್ಚಿಲ್ಲವಾದರೂ, ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವಷ್ಟು ಮೌಲಿಕವಾದದ್ದಾಗಿದೆ. ಉಳಿದಂತೆ ವಿಮರ್ಶೆ, ಜೀವನಚರಿತ್ರೆ, ಶಾಸ್ತ್ರವಿಷಯ ಕುರಿತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳು, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹೊರತರಲಾಗಿದೆ. ಹಳಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಭಾರತವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದರೆ ಇತರೆ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹೊರತರುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರವಾಗಲೀ, ಅಕಾಡೆಮಿಗಳಾಗಲೀ ಈವರೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದಂತಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಾಚೀನಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಈವರೆಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವುದು ರಾಜ್ಯದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳೇ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡ ಗದ್ಯಕೃತಿಗಳು ಸುಲಭ ದರದಲ್ಲಿ, ಪರಿಶುದ್ಧ ರೂಪದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯಬೇಕೆಂಬ ಆಶಯದಿಂದ ಹಳಗನ್ನಡ, ನಡುಗನ್ನಡದ ಹತ್ತು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಲಾಯಿತು. ನಾಡಿನ ಹಿರಿಯ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಡಾ. ಎಂ.ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿ ಅವರು ಈ ಮಾಲೆಯ ಸಂಪಾದನಕಾರ್ಯದ ನೇತೃತ್ವ ವಹಿಸಲು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮಾಲಿಕೆಯ ಸಂಪಾದನ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರಾದ ಡಾ. ಸಿ.ಪಿ. ಕೃಷ್ಣಕುಮಾರ್ ಡಾ. ಕೆ. ಮರುಳಸಿದ್ಧಪ್ಪ, ಡಾ. ಕೆ.ಆರ್. ಗಣೇಶ್, ಶ್ರೀ ಸುಧಾಕರ, ಪ್ರೊ. ಸಿ.ವಿ. ಕೆರಿಮನಿ, ಶ್ರೀ ಎ.ಕೆ. ರಾಮೇಶ್ವರ, ಇವರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು. ಈ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಎಲ್ಲ ವಿದ್ವಾಂಸರುಗಳಿಗೆ ಆಭಾರಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಹೊರತರುವಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ವಹಿಸಿದ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಬಿ.ಹೆಚ್. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ನನ್ನ ಆಪ್ತ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಕೆ. ಮುಕುಂದನ್ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಎಲ್ಲ ಸದಸ್ಯರು ಮತ್ತು ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು. ಕನ್ನಡ ವಾಚಕವೃಂದ ನಮ್ಮ ಈ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ತುಂಬುಹೃದಯದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತದೆಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಡಾ. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ
ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

*

ಗೌರವ ಸಂಪಾದಕರ ಮಾತು

ಡಾ. ಎಂ.ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿ

ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಧಾನ ಪಟ್ಟ; ಗದ್ಯಕ್ಕೆ ಗೌಣಸ್ಥಾನ. ವಸ್ತು ಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಿರುವಾಗ, ಹೆಚ್ಚಿನದಾಗಿ ಆಧುನಿಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಪ್ರಾಚೀನ ಪದ್ಯಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಆಕರ್ಷಿತರಾಗಿ, ಅಂದಿನ ಗದ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಕಟನೆ– ಅಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ಅವಗಣಿಸುತ್ತ ಬಂದರು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಮೂಲೆಗೆ ಸರಿದಿರುವ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ತರುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ 'ಪಾಚೀನ ಗದ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾಲೆ' ಹೆಸರಿನ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡು, ಹತ್ತು ಮುಖ್ಯಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಭಾವನೆ, ಚಿಂತನೆಗಳು ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಸೆರೆ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವಲಂಬಿಸುವ ಮುಖ್ಯ ಮಾರ್ಗಗಳು ಎರಡು: ಗದ್ಯ ಮತ್ತು ಪದ್ಯ. ಗದ್ಯಕ್ಕೆ ಲಯ ಕೂಡಿದರೆ ಪದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸೌಂದರ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಒದಗಿ ಬರುವ ಲಯಸೌಂದರ್ಯದ ಸವಲತ್ತು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಪದ್ಯವು ಕವಿತ್ವದ ಕೊರತೆಯನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂಬ ವಾದವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿ, 'ಗದ್ಯಂ ಕವೀನಾಂ ನಿಕಷಂ ವದಂತಿ' ಅಂದರೆ ಗದ್ಯವೇ ಕವಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ನಿಜವಾದ ಒರೆಗಲ್ಲು ಎಂದು ಗದ್ಯಕವಿಗಳು ಸಾರುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇದು, ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರದ ಸೃಜನಕ್ರಿಯೆಯು ಒಂದು ಆಹ್ವಾನವೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರೆ, ಕನ್ನಡದ ಮುದ್ದಣನ 'ಗದ್ಯಂ ಹೃದ್ಯಂ ಪದ್ಯಂ ವಧ್ಯಂ' ಎಂಬ ಮಾತು ಅದರ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಸಾರುತ್ತದೆ.

ಗದ್ಯವೇ ಇರಲಿ, ಪದ್ಯವೇ ಇರಲಿ, ಕವಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಅದರ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಭಾಷೆಯ ಸಂಕ್ಷೇಪೀಕರಣ ಕಲೆಯಾದ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸುವುದು ಸುಲಭ, ವಿಶದೀಕರಣ ಕಲೆಯಾದ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ಹೀಗಿದ್ದೂ ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡದ ಕೆಲವು ಕವಿಗಳು ಇದನ್ನು ಆಹ್ವಾನವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಜಯಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಒಂದು ರಚನೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ (Expression) ಯೆಂದೂ, ನಿರೂಪಣೆ (Narration)ಯೆಂದೂ ಎರಡು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ನೆನಪಿನಲ್ಲುಳಿಯುವ ಕವಿಯೊಬ್ಬನ ಗದ್ಯದ ಸಾಲು ಇಲ್ಲವೆ ಪದ್ಯದ ಸಾಲುಗಳೇ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ. ಅದು ತನ್ನ ಸೃಜನಶೀಲ ಗುಣದಿಂದಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಳವಾಗಿ ಬೇರೂರುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಸುಂದರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಮತ್ತು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಮಹತ್ವವೆನಿಸುವ ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡ ಕೃತಿಗಳ ಪ್ರಕಟನ ಯೋಜನೆಯಿದು.

ದಂಡಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶವು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಗದ್ಯ, ಪದ್ಯ, ಮಿಶ್ರ (ನಾಟಕ)ವೆಂದು ಮೂರು ಬಗೆಯಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಿದೆ. ಇದರ ಆದರ್ಶದಲ್ಲಿ ಆಕಾರ ಪಡೆದ ಕನ್ನಡ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗವು ಪದ್ಯ, ಗದ್ಯಕಥಾ ಎಂದು ಎರಡು ಬಗೆಯಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಬಹುಶಃ ಅಂದು ಮಿಶ್ರ(ನಾಟಕ)ವು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ದೃಶ್ಯ ಪಾತಳಿಯಿಂದ ವಾಚನಪಾತಳಿಗೆ ಇಳಿದಿದ್ದರೆ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅದು ಇನ್ನೂ ದೃಶ್ಯಪಾತಳಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಲಿದ್ದುದೇ ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಕಾರಣವಾಗಿರಬೇಕು. ಅದೇನೇ ಇರಲಿ, "ಅಗಣಿತ ಗುಣ ಗದ್ಯಪದ್ಯಗಳ ಮಿಶ್ರಣರೂಪದ 'ಗದ್ಯಕಥಾ' ಹೆಸರಿನ ಗದ್ಯಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಚಿರಂತನಾಚಾರ್ಯರು ರಚಿಸಿರುವರು" ಎಂದು ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಚಂಪೂವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುವವರಾದರೂ ಗದ್ಯಪ್ರಧಾನ ಪದ್ಯಗೌಣವಾಗಿರುವ ಆರಾಧನಾ ಕರ್ಣಾಟ ಟೀಕಾ(ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ)ದಂಥ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದೆಂದು ಬಹುಜನ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಒಪ್ಪಿದ್ದಾರೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತ ಆಲಂಕಾರಿಕ ಭಾಮಹನು ಗದ್ಯವನ್ನು ಆಖ್ಯಾಯಿಕಾ, ಕಥಾ ಎಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸುತ್ತ, ಆಖ್ಯಾಯಿಕಾ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ, ಕಥಾ ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿರಬಹುದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದುವರಿದು ದಂಡಿಯು ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಆರ್ಯಾ ಮುಂತಾದ ವೃತ್ತಗಳು ಪ್ರವೇಶ ಪಡೆಯುವವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಕಾರ ತಿಳಿಸುವ 'ಗದ್ಯಕಥಾ' ಇಲ್ಲಿಯ 'ಕಥಾ' ಪ್ರಕಾರವೇ ಆಗಿದೆ. ಈ 'ಗದ್ಯಕಥೆ'ಯು ಬಾಣ ಕಾದಂಬರಿಯಂತೆ ಅಖಂಡವೂ ಬೃಹತ್ಕಥೆಯಂತೆ ಬಿಡಿ ಕಥಾಕೋಶವೂ ಆಗಿರಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮುಂದುವರಿದು ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಕಾರನು ಗದ್ಯಕಥೆಯು ಸಕಲಕಲಾಭೂಯಿಷ್ಠವಾಗಿರಬೇಕು, ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಭಾಷಾಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಎರಕಗೊಂಡಿರಬೇಕು, ಲೌಕಿಕ ಮತ್ತು ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ವರ್ಣನಾನಿರ್ಣಿಕ್ತವಾಗಿರಬೇಕು, 'ಪ್ರಕಟತರ ವಸ್ತು'ವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ಪ್ರಾಚೀನ ಕರ್ನಾಟಕದ 'ಗದ್ಯಕಥಾ'ಪ್ರಕಾರದ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಬಹುದು. ೧. ಗದ್ಯ ಪ್ರಧಾನ, ಪದ್ಯ ಗೌಣಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ೨. ಅಖಂಡ ಕಥೆ, ಇಲ್ಲವೆ ಬಿಡಿ ಕಥಾಗುಚ್ಛ ರೂಪದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ೩. ಸಕಲಕಲಾಭೂಯಿಷ್ಠವೂ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಭಾಷಾಶೈಲಿಯದೂ, ಲೌಕಿಕ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ವರ್ಣನಾ ನಿರ್ಣಿಕ್ತವೂ

ಪ್ರಕಟತರ ವಸ್ತುವನ್ನೊಳಗೊಂಡುದೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ೪. ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ಈ ಗದ್ಯವನ್ನು 'ಕಥಾ' ಎಂದು ಕರೆದಿರುವುದರಿಂದ 'ಕಥಾ ಪುರಾಣಸಂಬದ್ಧಾ' ಎಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಇದು, ಲೌಕಿಕ(ಚರಿತ್ರೆ) ವಸ್ತುವನ್ನಲ್ಲ, ಪೌರಾಣಿಕ ವಸ್ತುವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

ಇಂಥ ಲಕ್ಷಣದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದವರು ವಿಮಲೋದಯ, ನಾಗಾರ್ಜುನ, ಜಯಬಂಧು, ದುರ್ವಿನೀತ ಮೊದಲಾದವರೆಂದು ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ ಹೇಳುವುದಾದರೂ ಇವರ ಒಂದೂ 'ಗದ್ಯಕಥಾ' ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇವರಲ್ಲಿ ದುರ್ವಿನೀತನು ಬಹುಶಃ ಗಂಗ ಅರಸನಾಗಿದ್ದು, ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಇವನು ರಚಿಸಿರುವನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿರುವ ಕಿರಾತಾರ್ಜುನೀಯದ ೧೫ನೆಯ ಸರ್ಗಕ್ಕೆ ಟೀಕೆ, ಶಬ್ದಾವತಾರಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ, ಬೃಹತ್ಕಥೆ(ವಡ್ಡಕಥೆ)ಂತೇ ಗದ್ಯಕಥೆಗೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿರಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಗುಣಾಢ್ಯನ ಪೈಶಾಚಿಭಾಷಾಕೃತಿಯ ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಯಪಾಠವೆಂದೂ, ಇದನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ತಮಿಳಿನ ಪೆರುಂಗದೈ ಹುಟ್ಟಿದೆಯೆಂದೂ, ಇದು ಒಂದಿಷ್ಟು ಜೈನೀಯವಾಗಿದೆಯೆಂದೂ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಭಾವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈವರೆಗಿವ ವಿವರಣೆ ಕಳೆದುಹೋದ ಕನ್ನಡ ಗದ್ಯಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತುದಾಗಿದೆ.

***

ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗೋತ್ತರ ಕಾಲೀನ ಗದ್ಯಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಕೆಳಗಿನ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಯೋಜನೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

೧. ಆರಾಧನಾ ಕರ್ಣಾಟಟೀಕಾ (ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ): ಡಾ. ಶಾಂತಿನಾಥ ದಿಬ್ಬದ
೨. ಚಾವುಂಡರಾಯ ಪುರಾಣಂ : ಡಾ. ಎಂ.ಎ. ಜಯಚಂದ್ರ
೩. ಕರ್ಣಾಟಕ ಪಂಚತಂತ್ರಂ : ಡಾ. ಪಿ.ವಿ. ನಾರಾಯಣ
೪. ಧರ್ಮಾಮೃತಂ : ಶ್ರೀ ಶುಭಚಂದ್ರ
೫. ಕನ್ನಡ ಶರಣರ ಕಥೆಗಳು : ಡಾ. ಎಂ.ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿ
೬ ವಿವೇಕ ಚಿಂತಾಮಣಿ : ಶ್ರೀ ಜಿ.ಎ. ಶಿವಲಿಂಗಯ್ಯ
೭ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಯ ವಂಶಾವಳಿ : ಶ್ರೀ ಹೆಚ್.ಎಂ. ನಾಗರಾಜರಾವ್
೮. ಮುದ್ರಾಮಂಜೂಷವು : ಡಾ. ಟಿ.ವಿ. ವೆಂಕಟಾಚಲಶಾಸ್ತ್ರೀ
೯. ರಾಜಾವಳಿ ಕಥೆ : ಡಾ. ರಾಮೇಗೌಡ
೧೦. ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧಂ : ಡಾ. ಗಾಯತ್ರಿ ನಾವಡ

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನ ನಾಲ್ಕು ಹಳಗನ್ನಡಕ್ಕೆ, ಆಮೇಲಿನವು ನಡುಗನ್ನಡ-ನಡುಗನ್ನಡೋತ್ತರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿವೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಪದ್ಯಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಸಿಗದ ಹಳಗನ್ನಡ – ನಡುಗನ್ನಡ- ನಡುಗನ್ನಡೋತ್ತರ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾಷಾವಿಕಾಸದ ಸ್ಪಷ್ಟ

ಹೆಜ್ಜೆ ಗುರುತುಗಳು ಈ ಗದ್ಯಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಲಿರುವುದು ವಿಶೇಷ. ಹೀಗಾಗಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆಯುವಲ್ಲಿ ಪದ್ಯಕೃತಿಗಳಿಗಿಂತ ಗದ್ಯಕೃತಿಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು ನೆರವಾಗುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಆರಾಧನಾ ಕರ್ಣಾಟಟೀಕಾ, ಕರ್ಣಾಟ ಪಂಚತಂತ್ರ, ಧರ್ಮಾಮೃತಗಳನ್ನು ಕಥಾಕೋಶಗಳೆಂದು; ಕನ್ನಡ ಶರಣರ ಕಥೆಗಳು, ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಯವಂಶಾವಳಿ, ರಾಜಾವಳಿ ಕಥೆ, ಮುದ್ರಾಮಂಜೂಷಗಳನ್ನು ಚರಿತ್ರೆಗಳೆಂದು; ತ್ರಿಷಷ್ಟಿ ಲಕ್ಷಣ ಶಲಾಕಾ ಪುರಾಣ, ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧಗಳನ್ನು ಪುರಾಣಗಳೆಂದು; ವಿವೇಕ ಚಿಂತಾಮಣಿಯನ್ನು ಜ್ಞಾನಕೋಶವೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಮಾಲೆಯ ಕೃತಿಗಳು ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣ ವಿಷಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿವ. ಗದ್ಯಶೈಲಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಆರಾಧನಾ ಕರ್ಣಾಟಟೀಕಾ, ಕನ್ನಡ ಶರಣರ ಕಥೆಗಳು, ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗದ್ಯ ಚಹರೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ.

***

"ವಡ್ಡಾರಾಧನೆಯೆಂಬುದು ಕೃತಿಯ ಹೆಸರಲ್ಲ, ಶಿವಕೋಟ್ಯಾಚಾರ್ಯನೆಂಬುದು ಕವಿಯ ಹೆಸರಲ್ಲ" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ, ಈ ಕೃತಿನಾಮ ಆರಾಧನಾ ಕರ್ಣಾಟಟೀಕಾ, ಕವಿನಾಮ ಭ್ರಾಜಿಷ್ಣು ಎಂದು ೧೯೭೦ರಲ್ಲಿಯೇ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದ ಮಾತು, ಇಂದು ಹೊಸ ಆಧಾರ ಲಭಿಸಿ ನಿಜವಾಗುತ್ತಲಿರುವುದರಿಂದ 'ಆರಾಧನಾ ಕರ್ಣಾಟಟೀಕಾ' ಎಂಬ ಹೊಸ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯನ್ನು – ಭ್ರಾಜಿಷ್ಣುವೆಂಬ ಹೊಸ ಕವಿನಾಮವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಟೀಕಾರಚನೆ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಪೂರ್ವಸಾಹಿತ್ಯದ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಇದರ ಕಾಲ ಅಷ್ಟು ಹಿಂದೆ ಇರಬಹುದಾದರೂ, ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೪೦ ಎಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಭಾವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ದೇಶೀಯ ಗದ್ಯಶೈಲಿ, ಮನೋಜ್ಞ ಕಥನಕಲೆ, ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಥಾತಂತ್ರ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜೀವನಪ್ರಜ್ಞೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದಾಗಿ ಇದು ಕನ್ನಡದ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಥಾಕೋಶವೆನಿಸಿದೆ. ಈ ಗದ್ಯದ ಒಡಲಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ ಉದ್ಧೃತ ಪ್ರಾಕೃತ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದ್ಯಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತೋರುವ ವೈದಿಕ – ಜೈನ ಘರ್ಷಣೆಗಳು ಆ ಕಾಲದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಘರ್ಷವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಜೈನ ಶ್ರಾವಕವರ್ಗ ಮತ್ತು ಮುನಿವರ್ಗ, ರಾಜವರ್ಗ, ಜೈನೇತರ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗಗಳಿಂದಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಬದುಕು ದಟ್ಟವಾಗಿ ಮೂಡಿ, ಇದು ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕೃತಿಯ ಆಕಾರ ಪಡೆದಿದೆ.

ತ್ರಿಷಷ್ಟಿ ಲಕ್ಷಣ ಶಲಾಕಾ ಪುರಾಣ (೯೭೮) ಜೈನ ೬೩ ಶಲಾಕಾಪುರುಷರನ್ನು ಕುರಿತ ಕೃತಿ. ಜಿನಸೇನ ಗುಣಭದ್ರರ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮಹಾಪುರಾಣವನ್ನಾಧರಿಸಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಇದರ ಕರ್ತೃ ಗಂಗಮಂತ್ರಿ ಚಾವುಂಡರಾಯ. ಈ ಕೃತಿಯ ಗದ್ಯ ಮಾರ್ಗೀಯ ಶೈಲಿಯದು. ಮಧ್ಯ ಮಧ್ಯ ಪ್ರಾಕೃತ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಉದ್ಧೃತಿಗಳಿವೆ. ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ ಬಿಡಿ ಕಥಾಕಕೋಶವಾಗಿದ್ದರೆ ಇದು ಬಿಡಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅಖಂಡತೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡ

ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಹೀಗಿದ್ದೂ ಇದರ ಅಖಂಡ ಶಿಲ್ಪಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಮನ್ವಯದ ಚ್ಯುತಿ ಬಂದಿವೆ.

ದುರ್ಗಸಿಂಹನ ಕರ್ಣಾಟ ಪಂಚತಂತ್ರ ಅನುಪಲಬ್ಧ ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟನ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಥಾಪರಂಪರೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ. ಮೂಲತಃ ಪಂಚತಂತ್ರ ವೈದಿಕ ಕಥಾಕೋಶವಾಗಿದ್ದರೂ, ಇದರಲ್ಲಿ ಜೈನೀಯ ಅಂಶಗಳಿರುವುದು ವಿಶೇಷ. ಮಾರ್ಗೀಯ ಕೃತಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಸೊಗಸಾದ ಕಥಾಶೈಲಿ, ದೇಶೀ ಒಲವುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ೪೫೮ ಕನ್ನಡ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ೨೦೪ರಷ್ಟು ಕಂದಗಳಿವೆ. ಮಿಕ್ಕವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರವೃತ್ತದ ಜೊತೆ ಪಡ್ಡಳಿ, ಅಕ್ಕರ, ಪಿರಿಯಕ್ಕರ, ತ್ರಿಪದಿಗಳೆಂಬ ದೇಶೀ ಬಂಧಗಳಿರುವುದೂ ಒಂದು ವಿಶೇಷ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರಾಜನೀತಿ ಗ್ರಂಥವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಅವಕಾಶ ನೀಡಿದ್ದರೂ, ಸಂಸಾರ –ಸಮಾಜ ಸಂಬಂಧಿ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಜೀವನ ಚಿತ್ರಗಳೂ ಇಲ್ಲಿ ಎಡೆಪಡೆದಿವೆ.

ಕನ್ನಡ ಗದ್ಯಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ವಡ್ಡಾರಾಧನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಭಿನ್ನ ರೀತಿಯ ಜೈನಕಥಾಕೋಶವೆನಿಸಿದೆ, ನಯಸೇನನ (೧೧೧೨) ಧರ್ಮಾಮೃತ. ೧೪ ಆಶ್ವಾಸಗಳಲ್ಲಿ ೧೪ ಕಥೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಈ ಕೃತಿ ಮಾರ್ಗೀಯವಾಗಿದ್ದರೂ ದೇಶೀಯ ಒಲವು ಅಧಿಕವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನಾಣ್ಣುಡಿಯ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ, ಇದಕ್ಕಿಂತ ವೆಗ್ಗಳವಾಗಿ ಬಳಸಿರುವ ಉಪಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಇವನ ವಿಶೇಷತೆ ಅಡಗಿದೆ. ಮಾಲೋಪಮೆಯೆಂದು ಹೇಳುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವು ಮಾಲೆಮಾಲೆಯಾಗಿ ಬರುವುದರಿಂದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಇವನನ್ನು ಉಪಮಾಲಂಪಟನೆಂದು ಕರೆದುದು ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಳಸವಿಟ್ಟಂತೆ ವಿಡಂಬನೆ ಈ ಕೃತಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ವೈದಿಕ ಬೌದ್ಧಗಳ ದೋಷವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಇದು ಸಾರ್ಥಕತೆ ಪಡೆದಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲ ಮೇಳವಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವನ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣ ಜೀವನಾನುಭವ ಅಚ್ಚರಿ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ದುರ್ಗಸಿಂಹನಂತೆ ಮಾರ್ಗೀಯ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಜಾನಪದೀಯವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ.

'ಕನ್ನಡ ಶರಣರ ಕಥೆಗಳು' ಹೆಸರೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಕರ್ಣಾಟಕಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ, ಗದ್ಯ – ಪದ್ಯ ಮಿಶ್ರಿತ ರೂಪದ ರಗಳೆಗೆ ವಸ್ತುವಾಗಿರುವ, ಶರಣರ ಕೃತಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ಶರಣರ ವಚನಗಳ ಗದ್ಯವನ್ನು ಶುದ್ಧಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸಿದ ನಡುಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಆದಿಕವಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ, ಹರಿಹರ (೧೩ನೆಯ ಶತಮಾನ). ಭಕ್ತಿಕೇಂದ್ರಿತ ಆಶಯ, ಸ್ಥಳೀಯ ಶರಣಚರಿತ್ರೆನಿಷ್ಠ ವಸ್ತು, ರಗಳೆ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಕಾರ, ನಡುಗನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಹೊಸ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸಿ, ಸೃಜನಶೀಲತೆಯಲ್ಲಿ ಎರಕಹೊಯ್ದವನೀತ. ಭಾಷೆಯ ಲಾಲಿತ್ಯ, ಶೈಲಿಯ ಉತ್ಸಾಹ, ಲಯಬದ್ಧವಾಕ್ಯ, ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣ ಕಲ್ಪನೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದಾಗಿ ಇವನ ಗದ್ಯಕ್ಕೆ ಈ ಮೊದಲು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಹೊಸ ಸೊಬಗು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ವಡ್ಡಾರಾಧನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ

ಕನ್ನಡ ಗದ್ಯವನ್ನು ಹೊಸ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಹದಗೊಳಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಹರಿಹರನಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಸ್ಥಲ ಗದ್ಯ, ಒಂದು ಸ್ಥಲ ರಗಳೆಯೆಂಬ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ರಗಳೆಯೇ ಗದ್ಯವಾದ, ಗದ್ಯವೇ ರಗಳೆಯಾದ ಅನುಭವ ಓದುಗನಿಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಹೇಳಲೇಬೇಕಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಅಂಶವೆಂದರೆ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಥಮ ಭಾವಗೀತ ಕವಿಯಾಗಿರುವ ಈತ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಥಮ ಸಂತಕವಿ. ಹೀಗಾಗಿ ಇವನ ಬರೆಹ ಮನೋಪಾತಳಿಗೆ ನಿಲ್ಲದೆ, ಆತ್ಮಪಾತಳಿಯಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತದೆ, ವಿರಮಿಸುತ್ತದೆ.

ನಿಜಗುಣಶಿವಯೋಗಿ ಶೈವದಲ್ಲಿಯೇ ಶಾಂತಪರಂಪರೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರಬಹುದಾಗಿದ್ದು (೧೫ ಶತಮಾನ), ಕವಿತ್ವ – ಅನುಭಾವಗಳ ಸಂಗಮವಾಗಿರುವ ಇವನ 'ವಿವೇಕ ಚಿಂತಾಮಣಿ' ವಿಶ್ವಕೋಶ ಪ್ರಕಾರದ ಗದ್ಯಕೃತಿ. ಈ ಹಿಂದಿನ ಗದ್ಯಕೃತಿಗಳು ಕವಿತ್ವವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದ್ದರೆ, ಇದರಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಯೋಗ್ಯ ನಿರೂಪಣಾಗದ್ಯ ನೆಲೆ ಪಡೆದಿದೆ. ಈ ಗುಣದಿಂದಾಗಿ ಈ ಗದ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸ್ಥಾನ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ವಕೋಶವರ್ಗದ ಇದು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಬದುಕಿನ ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳ ಜ್ಞಾನಸಂಪತ್ತನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪದ್ಯ ಹಿಂದು ಬಿದ್ದು, ಗದ್ಯ ವಿಪುಲ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪ್ರದರ್ಶನದ ಹಂಬಲ, ನಡುಗನ್ನಡ – ಹೊಸಗನ್ನಡ ಮಿಶ್ರಶೈಲಿಗಳಿಂದಾಗಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಮಧ್ಯಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವೆನಿಸುವ ಚಿಕದೇವರಾಯ ವಂಶಾವಳಿ, ರಾಜಾವಳಿ ಕಥೆ, ಮುದ್ರಾಮಂಜೂಷಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು. ಚಿಕದೇವರಾಯ ವಂಶಾವಳಿಯ ಕರ್ತೃ ತಿರುಮಲಾರ್ಯ (೧೬೪೫–೧೭೦೬) ಮೈಸೂರು ಚಿಕದೇವರಾಯನ ಸಚಿವ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಮುಖವಾಡದಲ್ಲಿ ತಮಿಳುನಾಡಿನಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರು, ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಬಲರಾಗಿ, ತಮ್ಮ ಶ್ರೀವೆಷ್ಣವ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಆರಂಭಮಾಡಿದ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಕೃತಿಯಿದು. ಅನ್ಯರಾಜ್ಯದಿಂದ ಬಂದ ಇವರಿಗೆ ಒಂದು ಕಡೆ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮಪ್ರಚಾರವೂ, ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ರಾಜನ ಪ್ರೀತಿಸಂಪಾದನೆಯೂ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದ್ದ ಕಾರಣ, ತಮ್ಮ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೃತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ರಾಜಸ್ತುತಿ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನೂ ಬರೆದರು. ಈ ಮನೋಧರ್ಮ ಕಾರಣವಾಗಿ ಈ ಗದ್ಯಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜವಂಶಾವಳಿ, ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವಧರ್ಮ ಪ್ರಶಂಸೆಯೊಂದಿಗೆ ಇವನ ವಂಶಾವಳಿಯೂ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದೆ. ಸಮಕಾಲೀನತೆಗಿಂತ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯ ಒಲವು ಈ ಗದ್ಯದ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ.

ದೇವಚಂದ್ರನ (೧೭೭೦–೧೮೪೧) ರಾಜಾವಳಿ ಕಥೆ ಮೆಕೆಂಝಿಯ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ರಚಿಸಿದ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಸಮಕಾಲೀನ ಮುಖ್ಯ ಘಟನೆಗಳನ್ನು, ಅವುಗಳ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ತುಂಬ ವಿವರವಾಗಿ ಬಿಂಬಿಸುವ ಇದು ಚರಿತ್ರೆ, ಪುರಾಣ,

ದಂತಕಥೆಗಳ ಮಿಶ್ರಣವಾಗಿದ್ದು, ಮೌಖಿಕ ಇತಿಹಾಸದ ಸ್ವರೂಪ ಪಡೆದಿದೆ. ಜೈನಪರ ಧೋರಣೆಯ ರಾಜಕೀಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಇದರ ಗದ್ಯಶೈಲಿ ಆಧುನಿಕತೆಯತ್ತ ಮುಖಮಾಡಿದೆ.

ನಂದವಂಶೀಯರ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಮೌರ್ಯವಂಶೀಯರ ಮಂತ್ರಿ ಚಾಣಕ್ಯನು ಒಲಿಸಿಕೊಂಡ ಕಥೆಯನ್ನು 'ಮುದ್ರಾಮಂಜೂಷ' ಹೆಸರಿನಿಂದ ರಚಿಸಿದವ, ಕೆಂಪುನಾರಾಯಣ (೧೮ನೆಯ ಶತಮಾನ). ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಸ್ತುವನ್ನು ಸಮಕಾಲೀನ ಗ್ರಂಥಸ್ಥ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಎರಕಹೊಯ್ದಿದ್ದು, ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಹಳಗನ್ನಡ–ಹೊಸಗನ್ನಡಗಳ ಮಿಶ್ರಣ ಎದ್ದುಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಮೈಸೂರು ಅರಸರ ಕಾಲದ ಗ್ರಂಥಸ್ಥ ಅರೆಬೆಂದ ಗದ್ಯಕ್ಕೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ, ಮುದ್ದಣನ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ ಗದ್ಯ. "ಗದ್ಯಂ ಹೃದ್ಯಂ" ಎನ್ನುತ್ತ ಅವನು ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಗದ್ಯಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಾಗಿಲನ್ನೇ ತೆರೆದನು. ಮೋಡ ಮುಸುಕಿದ ವಾತಾವರಣದಿಂದ ಆರಂಭವಾಗಿರುವ ಈ ಕೃತಿ, ಆ ಕಾಲದ ಕನ್ನಡದ ಮೇಲೆ ಮುಸುಕಿದ್ದ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಿತ ಪಾತ್ರವಾಗಿ ಬರುವ ಹೆಂಡತಿ ಹೊಸ ಭಾಷೆ, ಹೊಸ ವಸ್ತು, ಹೊಸ ಬಗೆಯ ನಿರೂಪಣೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ನೀಡಿದ ಉತ್ತರಗಳಿಂದ ಮುಂದುವರಿಯುವ ಇದು, ಆಧುನಿಕ ಗದ್ಯಯುಗಕ್ಕೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಮುದ್ದಣನನ್ನು ನವೋದಯದ ಮುಂಗೋಳಿಯೆಂದು ಕರೆದುದು ನ್ಯಾಯವಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಒಂದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷದ ಗದ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯೇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಮೈಲಿಗಲ್ಲು ಎನಿಸಿದ ೧೦ ಕೃತಿಗಳು ಒಂದು ಮಾಲೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಈಗ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಲಿವೆ. ಇವು ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಗದ್ಯ ಸಾಗಿಬಂದ ಹಾದಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಕೈಮರಗಳಾಗಿವೆ.

ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು :

ಸಂಪಾದಕನಾಗಿ ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಹೊಣೆಯನ್ನು ನನಗೆ ವಹಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಡಾ. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ ಅವರಿಗೂ, ಕನ್ನಡದ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಈ ಗದ್ಯಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಎಲ್ಲ ವಿದ್ವಾಂಸ ಮಿತ್ರರಿಗೂ, ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಬಿ.ಎಚ್. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಅವರಿಗೂ, ಸಲಹಾ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರಿಗೂ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ಸಂಪಾದಕರ ಮಾತು

'ಮುದ್ದಣ ವಿರಚಿತ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧಂ' ಗದ್ಯಕೃತಿಯನ್ನು ಈ ಹಿಂದೆ ಹಲವರು ಹಲಬಗೆಯ ವೈಧಾನಿಕತೆಯನ್ನು ಬಳಸಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದುಂಟು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನದೂ ಒಂದು ಪ್ರಯತ್ನ. ಮುದ್ದಣ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದು ಕೊನೆಗೊಳಿಸಿದ್ದು ೧೮೮೭ ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ. ಅದನ್ನು ಶ್ರೀ ರಾಮಾನುಜಯ್ಯಂಗಾರ್ಯರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟದ್ದು ೧೮೯೭ ಒಕ್ಟೋಬರ್‌ನಲ್ಲಿ 'ಕಾವ್ಯಮಂಜರಿ'ಯಲ್ಲಿ ಧಾರಾವಾಹಿಯಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಾ ೧೯೦೧ ಆಗಸ್ಟ್ ೧೫ ರಂದು ಹೊರಬಂದ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಪೂರ್ಣಗೊಂಡಿತು. ಮುಂದೆ ಅದು 'ಕಾವ್ಯ ಕಲಾನಿಧಿ' ಮಾಲೆಯ ಆರನೆಯ ಪುಸ್ತಕವಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. (೧೯೦೧) ಆ ಬಳಿಕ ಅದೇ ಮಾಲೆಯ ಪ್ರಕಾಶಕರಾದ ಶ್ರೀ ಎಂ. ಎ. ರಾಮಾನುಜಯ್ಯಂಗಾರ್ಯರು ೧೯೨೭ ಮತ್ತು ೧೯೩೮ರಲ್ಲಿ ಅದರ ಎರಡನೆಯ ಮತ್ತು ಮೂರನೆಯ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊರ ತಂದರು. ಈ ಆವೃತ್ತಿಯ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ತಾವು ಮೊದಲ ಹಾಗೂ ಎರಡನೆಯ ಆವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಲ ಮಾತೃಕೆಯಲ್ಲೇ ಕೆಲವೊಂದು ತಿದ್ದುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದುದಾಗಿಯೂ ಆದರೆ ಮೂರನೆಯ ಆವೃತ್ತಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ "ಮೂಲ ಮಾತೃಕೆಗೆ ಪ್ರಾಯಶಃ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗದಂತೆ" ಅಚ್ಚು ಮಾಡಿರುವುದಾಗಿಯೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಮುಂದೆ ೧೯೫೩ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿನ ಕಾವ್ಯಾಲಯ ಪ್ರಕಾಶನದವರು ಶ್ರೀ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಅದು ರಾಮಾನುಜಯ್ಯಂಗಾರ್ಯರ ಪ್ರಥಮ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ೧೯೭೧ರಲ್ಲಿ ಕುಂದಾಪುರದ ಭಂಡಾರ್ಕರ್ಸ್ ಆರ್ಟ್ಸ್ ಮತ್ತು ಸಾಯನ್ಸ್ ಕಾಲೇಜನವರು ಪುನರ್‌ಮುದ್ರಣ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. (ಸಂಪಾದಕರು ಶ್ರೀ ರಂಜಾಳ ರಾಮದೇವ ಶಣೈ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಹಟ್ಟಿಯಂಗಡಿ ಶಾಂತಾನಂದ ಭಟ್ಟರು ಪ್ರತಿಪದಾರ್ಥ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ, ಹೊಸಗನ್ನಡ ಅನುವಾದದೊಂದಿಗೆ 'ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧಂ' ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು, ೧೯೮೭ರಲ್ಲಿ ಪ್ರೊ. ಜಿ. ವೆಂಕಟಸುಬ್ಬಯ್ಯನವರು 'ಮುದ್ದಣ ಭಂಡಾರ' (ಸಂಪುಟ ೧, ೨) ದೊಳಗೆ ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮುದ್ದಣನ ಸ್ವಹಸ್ತಾಕ್ಷರದ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಮೂಲ ಪ್ರತಿಗೆ 'ನಿಷ್ಠ'ರಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮುದ್ದಣನ ಹಸ್ತಾಕ್ಷರ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 'ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧಂ' ಎಂದಷ್ಟೇ ಇದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ 'ಕಾವ್ಯ ಕಲಾನಿಧಿ'ಯ ಸಂಪಾದಕರು (ಶ್ರೀ ರಾಮಾನುಜಯ್ಯಂಗಾರ್ಯರು) ಅದನ್ನು 'ಮುದ್ದಣ ಕವಿಕೃತಂ ಶ್ರೀ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧಂ' ಎಂದು ಬದಲಾಯಿಸಿದರು. ಮುಂದಿನವರು ಅದನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಮುದ್ದಣನ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು

ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡು, ಕಯ್ಯಾರೆ ಮುಟ್ಟಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಪ್ರೊ. ಜಿ. ವೆಂಕಟಸುಬ್ಬಯ್ಯನವರು ''ಶಬ್ದರೂಪವನ್ನು ಕಾಗುಣಿತವನ್ನು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಂತೆಯೇ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ'' ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ನನಗೆ ಕಾರಣಾಂತರಗಳಿಂದ ಮುದ್ದಣನ ಸ್ವಹಸ್ತಾಕ್ಷರದ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು ಆಗದೆ ಹೋದರೂ ಪ್ರೊ. ಜಿ. ವೆಂ. ಅವರ ಮುದ್ರಿತ ಸಂಪುಟವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿರಿಕೊಂಡು ಅನಿವಾರ್ಯ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಚೌಕಕಂಸದೊಳಗೆ ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆಯ ಪಾಠವನ್ನು ಇರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರೊ. ತೆಕ್ಕುಂಜ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ಟರ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಪರಾಂಬರಿಸಿದ್ದೇನೆ 'ಅರ್ಥಕೋಶ'ದ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೊ. ಜಿ. ವೆಂ. ಅವರ 'ಮುದ್ದಣ ಪದಪ್ರಯೋಗ ಕೋಶ' ಹಾಗೂ ಪ್ರೊ. ತೆಕ್ಕುಂಜ ಅವರ 'ಅರ್ಥ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ'ದ ನೆರವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದೇನೆ. ಅನುಬಂಧ – ೩ 'ನಾಮಾಂತರ ಸೂಚಿ' ಹಾಗೂ 'ಗ್ರಂಥ ಲೇಖನ ಸೂಚಿ'ಯ ರಚನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ಶ್ರೀ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧಂ' ಕಾವ್ಯವನ್ನು (ಪ್ರೊ. ತೆಕ್ಕುಂಜ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ಟ) ಪುನರ್ ಸಂಪಾದಿಸಿರುವ ಡಾ. ಪಾದೇಕಲ್ಲು ವಿಷ್ಣು ಭಟ್ಟರ ಕೃತಿಯಿಂದ ನೆರವು ಪಡೆದಿದ್ದೇನೆ ಇವರಿಗೆಲ್ಲ ನನ್ನ ವಂದನೆಗಳು. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಸಂಪಾದನೆಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ನೆರವಾದ ನನ್ನವರಾದ ಪ್ರೊ. ಎ. ವಿ. ನಾವಡರಿಗೆ ನನ್ನ ಮನದಾಳದ ನೆನಕೆಗಳು.

ಮುದ್ದಣನ ನಾಡಿನವಳಾಗಿರುವ ನನಗೆ ಈ ಸಂಪಾದನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ 'ಪ್ರಾಚೀನ ಗದ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾಲೆ'ಯ ಗೌರವ ಸಂಪಾದಕರಾದ ಪ್ರೊ. ಎಂ. ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರಿಗೆ ನನ್ನ ವಂದನೆಗಳು ಈ ಮಾಲೆಯ ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರೂ ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೂ ಆದ ಡಾ. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರಿಗೆ ನನ್ನ ಹಾರ್ದಿಕ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಮಂಗಳೂರು

ಗಾಯತ್ರಿ ನಾವಡ

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

'ಪದ್ಯಂ ವಧ್ಯಂ ಗದ್ಯಂ ಹೃದ್ಯಂ'

ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧಂ

ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧಂ ಮುದ್ದಣ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ (೧೮೭೦) ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮುಂಬೆಳಗಿನಲ್ಲೇ (೧೯೦೧) ಗತಿಸಿದುದು ಮುದ್ದಣ ಕಟ್ಟಿದ ಗದ್ಯಕ್ಕೆ ಒಡ್ಡಿದ ಪ್ರತಿಮೆಯೂ ಹೌದು. ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲವಾದರೂ ವಸ್ತುನಿರ್ವಹಣೆ ಹಾಗೂ ಕಥನತಂತ್ರ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಮಾರ್ಗ ಹೊರಳುದಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದುದನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುವ ಕಾರಣಪುರುಷ ಮುದ್ದಣ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಶೇಷರಾಮಾಯಣ, ಉತ್ತರಕಾಂಡ ರಾಮಾಯಣ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನ ಜೈಮಿನಿಭಾರತ ಮುಂತಾದ ಕೃತಿಗಳ 'ಮೂಲವಳಿಸದೆ ವೃದ್ಧಿಯನೆ ಮಾಡಿ' ಹಳೆಯ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನು ತನ್ನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪುನರ್‌ಸಂಯೋಜನೆಗೊಳಿಸಿದನು.[೧] ಇತರರು ನಡೆದ ಹಾದಿಯಲ್ಲೇ ಮೊದಲಿಗೆ ನಡೆದು, ಮುಂದೆ ತನ್ನದೇ ಹಾದಿ ಕಡಿದು ಅದರಲ್ಲಿ ಸಾಗಿದ. ತಾನು ನಡೆದುದು ತನ್ನದೇ ದಾರಿಯಲ್ಲಲ್ಲ, ಹಿಂದಿನವರು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟುದರಲ್ಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದ, ಆ ಮೂಲಕ ಸತ್ಯವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟ. ಹೀಗೆ ಮಾಡಲು ಕವಿ ಮುದ್ದಣ ಕೊಟ್ಟ ಉತ್ತರ ಹೀಗಿದೆ. ''ಹೇಗಾದರೂ ಗ್ರಂಥವು ಮೂಲೆಗೆ ಬೀಳದೆ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಬರಲೆಂಬುದೇ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ. ನಾನು ಬರೆದ ಪುಸ್ತಕವೆಂದು ನನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಈ ಹೊತ್ತಿಗೂ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೈಸೂರು ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಲೇಖಕರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆದರವಿಲ್ಲ. ಈ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಮೈಸೂರಿನವರ ಮನ್ನಣೆ ದೊರೆತರೆ ಮುಂದೆ ನನ್ನ ಹೆಸರು ಹಾಕಿ ಇದೇ ರೀತಿ ಬರೆಯಬಹುದೆಂಬ ಆಶೆಯಿಂದ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದೆನು''. ಹೀಗೆ ಮುದ್ದಣ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತನ್ನ 'ಶ್ರೀರಾಮ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ' 'ಅದ್ಭುತ ರಾಮಾಯಣ' ಹಾಗೂ 'ರಾಮೇಶ್ವಮೇಧ' ಗ್ರಂಥಗಳ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಮೈಸೂರಿನ 'ಕಾವ್ಯಕಲಾ ನಿಧಿ'ಯ ಎಂ.ಎ. ರಾಮಾನುಜಯ್ಯಂಗಾರ್ ಅವರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಮರೆಮಾಚಿದರೂ ಮುಂದೆ ಅವರ ಆಪ್ತರ ನೆರವಿನಿಂದ ವಾಸ್ತವವು ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದುದು, ಎಳೆವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ತೀರಿಕೊಂಡ ಸಲುವಾಗಿ ಓದುಗರಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಟ್ಟ ಅನುಕಂಪ, ಮುಂದೆ ಮುದ್ದಣನನ್ನು ಅವನ ಕಾವ್ಯಕೃತಿಗಳನ್ನು ನಾನಾ ಮಗ್ಗಲುಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶಕವಲಯ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದುದು, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ರೋಚಕ ಸಂಗತಿಯೇ ಆಗಿದೆ.[೨]

ಬದುಕು

ನಂದಳಿಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ, ಎನ್. ಲಕ್ಷ್ಮೀ ನಾರಾಯಣಯ್ಯ, ನಂದಳಿಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ನಾರಾಯಣಪ್ಪ – ಹೀಗೆ ಬಹುನಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಆತನ ಹೆಸರು ದಾಖಲಾಗಿವೆ.

ಮುದ್ದಣ ಅವನ ಜನಪ್ರಿಯ ಕಾವ್ಯನಾಮ. ಕಾರ್ಕಳ ತಾಲೂಕಿನ ನಂದಳಿಕೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ೧೮೭೦ ಜನವರಿ ೨೪ ರಂದು, ಮುದ್ದಣನ ಜನನವಾಯಿತು. ಅವನ ತಂದೆಯ ಹೆಸರು ಪಾಟಾಳಿ ತಮ್ಮಯ್ಯ (ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯ > ತಿಮ್ಮಯ್ಯ > ತಮ್ಮಯ್ಯ) ತಾಯಿಯ ಹೆಸರು ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ. ತಂದೆ–ತಾಯಿಯರು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಹೆಸರು ಮುದ್ದಣ. ಪಾಟಾಳಿ ಎನ್ನುವುದು ವೃತ್ತಿವಾಚಕ ಪದ. ಅಂದರೆ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಗೆಕೋಲು ಹಿಡಿವ, ಹೂಕಟ್ಟಿ ಕೊಡುವ ಚಾಕರಿಯ ಶಿವಬ್ರಾಹ್ಮಣರು. ಮುದ್ದಣ ಮೊದಲಿಗೆ ಓದಿದ್ದು ನಂದಳಿಕೆಯ ಮೂರೂರು ಚರಡಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಪಾಠಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ. ನಂದಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಲೋವರ್ ಸೆಕಂಡರಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮುಗಿಸಿ ಮುಂದೆ ಉಡುಪಿಯ ಟ್ರೈನಿಂಗ್ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡುವರ್ಷ ಓದಿದನು. ಆ ಬಳಿಕ ಮದರಾಸಿಗೆ ತೆರಳಿ ವ್ಯಾಯಾಮ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ಪಡೆದನು. ಅಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಹಟ್ಟಂಗಡಿ ನಾರಾಯಣ ರಾಯರ ಸಂಪರ್ಕವಾಗಿ ಕನ್ನಡಪ್ರೇಮ ಕುಡಿಯೊಡೆಯಿತು. ಮದರಾಸಿನಿಂದ ವ್ಯಾಯಾಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಮುಗಿಸಿ ಬಂದ ಮುದ್ದಣ ಉಡುಪಿಯ ಬೋರ್ಡ್ ಮಿಡಲ್ ಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಯಾಮ ಶಿಕ್ಷಕನಾಗಿ ಸೇರಿದ (೧೮೮೯). ಆಗಿನ ಅವನ ವೇತನ ತಿಂಗಳಿಗೆ ೧೦ ರೂಪಾಯಿ. ಮಳಲಿ ಸುಬ್ಬರಾಯರ ಸ್ನೇಹವಾದುದು ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ. ಮಳಲಿ ಸುಬ್ಬರಾಯರಿಗೆ ಮರಾಠಿ ನಾಟಕಗಳ ಕಡೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಒಲವು. ಅವರು ಅಣ್ಣಾಜಿರಾವ್ ಕಿರ್ಲೋಸ್ಕರರ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ತಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದವರು. ಸ್ವತಃ ಮರಾಠಿ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆದವರು. ಮುದ್ದಣನ ಸಹಜ ಸಾಹಿತ್ಯಾಸಕ್ತಿಗೆ ಬೆಂಬಲವಾಗಿ ನಿಂತರು. ಶೇಷ ರಾಮಾಯಣವೇ ಮುಂತಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾವ್ಯ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಮುದ್ದಣನಿಗೆ ಓದಿ ಹೇಳಿ ಕಾವ್ಯವಸ್ತುವಿನೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಮೊದಮೊದಲಿಗೆ ಮುದ್ದಣನ 'ರತ್ನಾವತಿ ಕಲ್ಯಾಣ' ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಇವರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನೆರವಾದರಂತೆ. ಆ ಬಳಿಕ ಸ್ಕಾಂದಪುರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಶಂಕರ ಸಂಹಿತೆಯೊಳಗ ಶೂರಪದ್ಮಾಸುರನ ವಧೆಯನ್ನು 'ಕುಮಾರವಿಜಯ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರೆದನು. ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಗುರು ಮಳಲಿ ಸುಬ್ಬರಾಯರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದನೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ನಡುವೆ ಸುಬ್ಬರಾಯರಿಗೆ ಕುಂದಾಪುರದ ಬೋರ್ಡ್ ಹಾಯಸ್ಕೂಲಿಗೆ ವರ್ಗವಾಯಿತು. ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನು 'ಅದ್ಭುತ ರಾಮಾಯಣ' ಎಂಬ ಕೃತಿಯನ್ನು ಬರೆಯತೊಡಗಿದ್ದ. ಬರೆದಂತೆ ಪುಟ ಪುಟಗಳನ್ನು ತಿದ್ದುವ ಸಲುವಾಗಿ ಗುರುಗಳಾದ ಸುಬ್ಬರಾಯರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನಂತೆ. ಗುರುಗಳ ಜತೆಗಿದ್ದರೆ ಅನುಕೂಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ತಾನೂ ಕುಂದಾಪುರಕ್ಕೆ ವರ್ಗಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ೨೬ನೇ ಮಾರ್ಚ್ ೧೮೯೨ ರಂದು ಕುಂದಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

ಕುಂದಾಪುರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಯಾಮಶಿಕ್ಷಕನಾಗಿದ್ದ ಮುದ್ದಣನಿಗೆ ಹಗಲು ಎರಡು ತಾಸು ಮಾತ್ರ ಕೆಲಸ. ಮಿಕ್ಕ ಹೊತ್ತಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ, ಶಾಸ್ತ್ರ ಅಭ್ಯಾಸ ಹಾಗೂ ಕಾವ್ಯ ಕಟ್ಟುವ

ಕೆಲಸ. ಅವನ ದಿನಚರಿಯನ್ನು ಮಂಜೇಶ್ವರ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಯವರು ಒಂದೆಡೆ ಹೀಗೆ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ''.... ಬಿಡುಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆತನು ಆ ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ (ಕುಂದಾಪುರ ಬೋರ್ಡ್ ಹಾಯಸ್ಕೂಲ್) ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಿರುವಿಹಾಕಿದನು. ಮುಖ್ಯತಃ ೧೮೭೨ರಲ್ಲಿ ಕಿಟ್ಟೆಲರಿಂದ (Rev.F. Kittel) ಸಂಪಾದಿತವಾಗಿ ಮಂಗಳೂರಿನ ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಷನ್ (Basel Mission) ಛಾಪಖಾನೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾದ 'ಶಬ್ದಮಣಿ ದರ್ಪಣ'ದ ಪ್ರಥಮಾವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಓದುವುದಲ್ಲದೆ, ೧೮೯೪ರಲ್ಲಿ ಅದೇ ಛಾಪಖಾನೆಯವರು ಕಿಟ್ಟೆಲರ ಕನ್ನಡ– ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಬ್ದಕೋಶ (Kannada-English Dictionary) ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಲೆ ಅದನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿಯ ಪದಗಳನ್ನೂ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಗಟ್ಟಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲೂ ಹೊತ್ತು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗಾಗಿ ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಕರಣದಲ್ಲಿ ನುರಿತನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಸಾವಿರಾರು ಶಬ್ದಗಳೂ ಆತನ ತುದಿನಾಲಗೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟವು.[೩]

ಪದ್ಯ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಸೋತ ಮುದ್ದಣ

ಮಳಲಿ ಸುಬ್ಬರಾಯರ ಸಾಹಚರ್ಯದಿಂದ ಮುದ್ದಣನಿಗೆ 'ಅದ್ಭುತ ರಾಮಾಯಣ'ದ ರಚನೆ ಸುಲಲಿತವಾಯಿತು (೧೮೯೪), ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಸ್ವಂತವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಕೈ ಸೋತಿದ್ದ ಮುದ್ದಣ ಅದ್ಭುತ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಮುಂದಾಗಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ 'ನಿಜನಾಮ'ದಿಂದ ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸಿದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಕರು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಮುಂದೆ ಬಾರರು ಎಂಬ ಹಂಚಿಕೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಮರೆಸಿ ಹೆಸರುದೋರದ ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ಹಳಬ ಕನ್ನಡ ಕಬ್ಬಿಗನು ಅದನ್ನು ರಚಿಸಿದನೆಂದೂ ತಾನದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಹಳೆಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಅನುಪ್ರತಿಸಿದೆನೆಂದಷ್ಟೇ ಬರೆದು 'ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾವ್ಯಮಂಜರಿ'ಯ ಸಂಪಾದಕರ ಬಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ತನ್ನ 'ಅದ್ಭುತ ರಾಮಾಯಣ'ವನ್ನು 'ಕನ್ನಡಗಬ್ಬಿಗರ ಮನೆಯೂಳಿಗದವನೊರ್ವಂ ಕಣ್ಣಡಿಗಂ ಪೇಟ್ದ ಅದ್ಭುತರಾಮಾಯಣ' ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಅಜ್ಞಾತಕರ್ತೃತ್ವದೊಂದಿಗೆ ಆ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಕಾವ್ಯಮಂಜರಿಯ ಸಂಪಾದಕ ರಾಮಾನುಜಯ್ಯಂಗಾರರು ತನ್ನ ಪಂಡಿತ ಮನೋಧರ್ಮಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಒಂದಷ್ಟು ಕೈಯಾಡಿಸಿ ೧೮೯೫ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು.

'ಅದ್ಭುತ ರಾಮಾಯಣ'ವನ್ನು ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದ ಮುದ್ದಣ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದ್ಮಪುರಾಣದೊಳಗಿನ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದ ಕಥೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನ ರಾತ್ರಿಯ ಹೊತ್ತು ಮಳಲಿ ಸುಬ್ಬರಾಯರಿಂದ ಓದಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಖ್ಯ ಕಥಾಭಾಗವನ್ನು ಅಡಕವಾಗಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನಂತೆ. ತಾನು ಅಡಕಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು 'ರಾಮಾಭ್ಯುದಯ' ಅಥವಾ 'ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ' ಎಂಬ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡನು. ಯಾವ ಛಂದಸ್ಸಿಗೆ ಅಳವಡಿಸಲೆಂದು ಆಲೋಚಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ವಾರ್ಧಕ ಷಟ್ಪದಿಯೇ ತಕ್ಕುದಾದುದೆಂದು ಬಗೆದು ಬರೆಯ ತೊಡಗಿದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಕುಂದಾಪುರ ತಾಲೂಕು ಬೈಂದೂರಿಗೆ ಸಮೀಪದ

ಬವುಳಾಡಿ ಎಂಬ ಚಿಕ್ಕ ಹಳ್ಳಿಯ ಪಂಡಿತ ವೆಂಕಟರಮಣ ಹೆಬ್ಬಾರರ ಪರಿಚಯ ವಾಯಿತು. ಅವರು ಅಸಾಧಾರಣ ಸಂಸ್ಕೃತ, ಕನ್ನಡ ವಿದ್ವಾಂಸರು. ತಾನು ಈಗಾಗಲೇ ಬರೆದಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅಪೂರ್ಣಕಾವ್ಯ 'ರಾಮಾಭ್ಯುದಯ' ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಮುದ್ದಣ ಅವರಿಗೆ ತೋರಿಸಿದನು. ಜೈಮಿನಿಭಾರತದಂತಹ ಪ್ರೌಢಕಾವ್ಯವನ್ನು ಓದಿ ಹದಗೊಂಡಿದ್ದ ಹೆಬ್ಬಾರರ ಪಂಡಿತಮನಸ್ಸಿಗೆ ರಾಮಾಭ್ಯುದಯ/ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದ ರುಚಿಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ರಸಹೀನತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿತೋರಿಸಿ, ಪ್ರಯೋಗಶೀಲ ಮುದ್ದಣನ ಕೆಲವೊಂದು ಅಪೂರ್ವ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಗೆ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ 'ಹೀಗೆ ಬರೆವ ಬದಲು ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಬಾರದೇಕೆ' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರಂತೆ. ಜೊತೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಪ್ಪನಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷಾಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಭಾಂಡಾರ್ಕಾರರ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮೊದಲನೆಯ ಮತ್ತು ಎರಡನೆಯ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ತರಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ಪಾಠ ಹೇಳಿದರು. ಹೆಬ್ಬಾರರ ಬೋಧನಾಚಮತ್ಕೃತಿಯಿಂದಲೂ, ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಣಪ್ಪನ ತೈಲಬುದ್ಧಿಯ ದೆಸೆಯಿಂದಲೂ ಮುದ್ದಣನ ಸಂಸ್ಕೃತ ಜ್ಞಾನ ಬೇಗನೇ ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡಿತು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ತಾನೇ ಓದಿ ಹೊಲಬಾಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಮುದ್ದಣ ಯಶಸ್ವಿಯಾದನು. ಶ್ರೀರಾಮಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ರೂಪಗೊಂಡ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಮುದ್ದಣನ ಒಡನಾಡಿ, ಆಪ್ತ ಐರೋಡಿ ಶಿವರಾಮಯ್ಯನವರು ಹೀಗೆ ದಾಖಲಿಸುತ್ತಾರೆ :

> 'ಹೆಬ್ಬಾರರು ಇವರಿಗೆ ಕವಿತಾ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹಳೆಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ತಳ್ಳಿ ನೂತನವಾಗಿ ತೋರುವ ಒಂದು ಪದ್ಧತಿಗೆ ಮೇಲುಪಂಕ್ತಿ ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟರು. ಇವರು ರಾಮಾಭ್ಯುದಯದ ಬರೆದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಾವೂ ನಡುನಡುವೆ ಹೊಸ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯವು ನಡೆದ ಮೇಲೆ, ನಮ್ಮ ನಾರಣಪ್ಪನಿಗೆ ಈ ಹೊಸರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕೊನೆ ಮುಟ್ಟಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ತೋರಿ, ಅದರಲ್ಲಿ 'ಶ್ರೀರಾಮ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ'ದ ವರೆಗೂ ಐದು ಸಂಧಿಗಳನ್ನು ಬರೆದು, ಅಲ್ಲಿಗೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಮುಂದಿನ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ನೂತನ ಗುರುವಾದ ಹೆಬ್ಬಾರರು ಹೇಳಿದ ಶೈಲಿಯನ್ನೇ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅನುಸರಿಸಿ ಅದನ್ನು ಗದ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಆಗ ತಾನು ಬರೆದಷ್ಟು ಭಾಗಕ್ಕೆ 'ರಾಮಾಭ್ಯುದಯ'ವೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಮಾರ್ಪಡಿಸಿ 'ಶ್ರೀರಾಮ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ'ವೆಂದು ನಾಮಕರಣವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಮುಂದಿನ ಭಾಗವನ್ನು 'ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ'ವೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಬರೆಯುವಂತೆ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡನು. ಈಗ 'ರಾಮಾಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ'ವು ಒಂದು ಬೇರೆ ಗ್ರಂಥವಾಯಿತು. ಗ್ರಂಥವು ಮುಗಿದೊಡನೆಯೇ ಅದು ಯಾರ ಕೃತಿಯೆಂದು ತೋರಿಸಲಿ ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಬಂದಾಗ ಲಕ್ಷ್ಮೀ

> ನಾರಣಪ್ಪನ ತಾಯಿಯ ಹೆಸರು ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯೆಂದು, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಹೆಬ್ಬಾರರ ತಾಯಿಯ ಹೆಸರೂ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯೆಂದೂ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಬ್ಬಾರರ ಕೈಯೂ ತುಸು ಇದ್ದುದರಿಂದಲೂ ಅವರಿಬ್ಬರ ತಾಯಂದಿರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಹೆಸರಾದ 'ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ' ಎಂಬವಳು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದಳೆಂದು ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಪ್ಪನವರು 'ರಾಮಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ'ದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲು ಕಾರಣವಾಯಿತೆಂದು ಈ ಹೆಬ್ಬಾರರೇ ನನ್ನೊಡನೆ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಚಾವಡಿ ರಂಗಭಟ್ಟನೆಂಬುವುದು ಉಡುಪಿಯ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಹೇಳಿದುದೇ ಹೊರತು, ಅದರಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ವಿಶೇಷಾರ್ಥವೇನೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದು ಹೆಬ್ಬಾರರ ಹೇಳಿಕೆ.''[೪]

ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಪ್ಪನು ೧೮೯೫ ಸಪ್ಟೆಂಬರ್‌ನಲ್ಲಿ 'ರಾಮಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ'ವನ್ನು ಪ್ರಕಟಣೆಗಾಗಿ ಮೈಸೂರಿನ 'ಕಾವ್ಯಮಂಜರಿ' ಯವರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಇದಕ್ಕೆ ತುಸು ಮೊದಲು ಅಂದರೆ ಮಾರ್ಚ್ ೧೮೯೫ ರಲ್ಲಿ 'ಅದ್ಭುತ ರಾಮಾಯಣ'ವನ್ನು 'ಕಾವ್ಯಮಂಜರಿ'ಯವರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. 'ಅದ್ಭುತ ರಾಮಾಯಣ'ದ ಮುದ್ರಣವು ಧಾರಾವಾಹಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಜುಲೈಯಿಂದ ಮೊದಲಾಗಿ ಒಕ್ಟೋಬರದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಯಿತು. ೧೮೯೬ ಜನವರಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಕ ರಾಮಾನುಜಯ್ಯಂಗಾರರು ಸೂಕ್ತ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ, ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಗ್ರಂಥ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊರತಂದರು. ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಮಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವು ಅದ್ಭುತ ರಾಮಾಯಣದ ಮುದ್ರಣ ಕೆಲಸ ಮುಗಿದೊಡನೆಯೇ ಎಂದರೆ ೧೮೯೫ ರಿಂದ 'ಕಾವ್ಯ ಮಂಜರಿ'ಯಲ್ಲಿ ಧಾರಾವಾಹಿಯಾಗಿ ಅಚ್ಚಾಗತೊಡಗಿ ಜನವರಿ ೧೮೯೬ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕೊನೆಗೊಂಡಿತು. ಆದರೆ ಇದು ಗ್ರಂಥ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಾಗಿ ಹೊರ ಬಂದುದು ಜನವರಿ ೧೮೮೭ರಲ್ಲಿ

'ಪದ್ಯಂ ವಧ್ಯಂ ಗದ್ಯಂ ಹೃದ್ಯಂ'

ಕುಂದಾಪುರದಿಂದ ಉಡುಪಿಗೆ ಮರಳಿ ಬಂದ ಮುದ್ದಣ ಆಗ ತಾನೇ ಆರಂಭಗೊಂಡ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಹೈಸ್ಕೂಲಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಮಾಸ್ತರನಾಗಿ ನೇಮಕಗೊಂಡನು. ೧೮೯೬–೯೭ರ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ 'ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧಂ' ಮುದ್ದಣನಿಂದ ರಚನೆಯಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ಕಾಲಾವಧಿ ಮುದ್ದಣನ ಪ್ರತಿಭಾಚೈತನ್ಯವು ಅತ್ಯುನ್ನತ ಬಿಂದುವನ್ನು ತಲುಪಿರಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆಂದೇ ಆತ ತನ್ನನ್ನು 'ಕಬ್ಬಿಗರ ಬಲ್ಲಹ'ನೆಂದು ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. 'ಅದ್ಭುತ ರಾಮಾಯಣ', 'ರಾಮಾಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ' ಕಾವ್ಯಗಳು 'ಕಾವ್ಯಮಂಜರಿ'ಯಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಸಹೃದಯ ಓದುಗಲೋಕ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು 'ಮರೆ'ಯಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಿದ್ದಿರಬೇಕು.

ಬವುಳಾಡಿ ಹೆಬ್ಬಾರರ ಸೂಚನೆಯೇ ಮುದ್ದಣ ಗದ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ 'ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ'ವನ್ನು ಬರೆಯಲು ಕಾರಣವಿರಬೇಕು. ಮುದ್ದಣ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧವನ್ನು ಬರೆವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೊಸಗನ್ನಡದ ರಂಗೇರತೊಡಗಿತ್ತು. ಬಿ. ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಮುದ್ದಣನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗೆದ್ದಿದ್ದವು. ಆದರೂ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹಳಗನ್ನಡ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆಯತೊಡಗಿದ. (ವಿವರಗಳಿಗೆ ಮುಂದೆ ನೋಡಿ) ಅದರೊಳಗಣ ಸೀತೆ ವನವಾಸಕ್ಕೆ ತೆರಳುವ ಮುನ್ನ ನಲ್ಗೆಳತಿಯಾದ ಚಂದ್ರಮತಿಯೊಡನೆ ಮಾಡಿದ ಸಲ್ಲಾಪದ 'ತುರೀಯಾಶ್ವಾಸ'ದ ವರೆಗಣ ಕಾವ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಹೆಬ್ಬಾರರು ಗಮನಿಸಿದ್ದರಂತೆ.[೫] ಜನವರಿ ೧೮೯೭ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದ ರಚನೆ ಕೊನೆಗೊಂಡಿದ್ದರೂ ರಾಮಾನುಜಯ್ಯಂಗಾರರಿಗೆ ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟುದು ೧೮೯೭ ಒಕ್ಟೋಬರದಲ್ಲಿ. ಆದರೆ ಕೆಲವೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ 'ಕಾವ್ಯ ಮಂಜರಿ' ಪತ್ರಿಕೆ ನಿಂತು ಹೋಯಿತು. ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ಮರಳಿಸುವಂತೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಸಂಪಾದಕರನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸಿದ, ಅವರು ಹಿಮ್ಮರಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ೧೫ ತಿಂಗಳ ಬಳಿಕ ಜುಲೈ ೧೮೯೯ರಲ್ಲಿ 'ಕಾವ್ಯಮಂಜರಿ'ಯು 'ಕರ್ಣಾಟಕ ಕಾವ್ಯ ಕಲಾನಿಧಿ' ಎಂಬ ಹೊಸಪತ್ರಿಕೆಯ ಮೊದಲ ಸಂಚಿಕೆಯಿಂದ 'ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ'ವು ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಅಚ್ಚಾಗುತ್ತ ೧೯೦೧ ಇಸವಿ ಆಗಸ್ಟ್ ೧೫ನೇ ದಿನಾಂಕದಂದು ಹೊರಬಂದು ಅದರ ೧೭–೧೮ನೆಯ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಂಡಿತು. ಗೋವಿಂದ ಪೈಯವರ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದಂತೆ ''ಆತನು ಸಾ. ಶ. ೧೮೨೨ನೆಯ ಶಾರ್ವರಿ ಸಂವತ್ಸರದ ಮಾಘ ಬಹುಳ ದ್ವಾದಶೀ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೦೧ ನೆಯ ಫೆಬ್ರುವರಿ ೧೫ನೆಯ ತಾರೀಕು ಶುಕ್ರವಾರ, ತನ್ನ ಬರೀ ೩೧ ವರ್ಷ ಕಳೆದ ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ತನ್ನ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದ ಕೊನೆಯ ಅಂಶ ಅಚ್ಚಾಗಿ ಬೆಳಕನ್ನು ಕಾಂಬ ೬ ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಅಕಾಲ ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಿ ಬೆಳಕಿನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಸಂದನು.[೬] ಮುಂದೆ ೧೯೦೨ರಲ್ಲಿ ರಾಮಾನುಜಯ್ಯಂಗಾರರು ಅದನ್ನು ಪುಸ್ತಕರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಿಸಿದರು.

೧೮೯೬ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧವನ್ನು ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದ ಮುದ್ದಣ ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕನ 'ಕರ್ಣಾಟಕ ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನ'ದ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲೇ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿ ಹಳಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸೂತ್ರಾತ್ಮಕವಾದ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ಬರೆಯ ತೊಡಗಿದ. ಅದನ್ನು ಅಕ್ಷರಖಂಡದ ವರೆಗೆ ಬರೆದಿದ್ದನೆಂದು ಪೈಯವರು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷನ 'Eneyloparedia Britanica' ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಕೋಶ ರಚಿಸುವ ಕನಸು ಕಂಡಿದ್ದ. ೧೯೦೦ ಜುಲಾಯಿ ತಿಂಗಳು ಮಂಗಳೂರಿಂದ ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದ 'ಸುವಾಸಿನಿ' ಎಂಬ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ 'ಜೋಗುಳ' ಎಂಬ ಪದದ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಒಂದು ಲೇಖನವು 'ಚಕ್ರಧಾರಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಚುರವಾಯಿತು.[೭] ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿದ್ದವರು ಬೆನಗಲ್ ರಾಮರಾಯರು. ಮುದ್ದಣ ತನ್ನ ಕೊನೆಗಾಲದಲ್ಲಿ 'ಗೋದಾವರಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಬರೆಯಲು ತೊಡಗಿ ಕೆಲವೊಂದು ಪರಿಚ್ಛೇದಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದ್ದನೆಂದೂ ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಮೌಖಿಕ ಆಕರ ಸಹಿತ ಮಂಜೇಶ್ವರ ಗೋವಿಂದ ಪೈಯವರು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.[೮]

ಸಾಂಸಾರಿಕ ಬದುಕು

ಬಹುಶಃ ಮುದ್ದಣ ಕುಂದಾಪುರದಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೇ (೧೮೯೩) ಆತನ ಮದುವೆ ಜರುಗಿರಬೇಕು. ಆತನ ಕೈ ಹಿಡಿದವಳು ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ ಬೆಂಕೀಪುರ (ಭದ್ರಾವತಿ) ಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದ ಕಾಗೆಕೋಡಮಗ್ಗಿ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದವಳು. ಆಕೆಯ ಹೆಸರು ಕಮಲಾಬಾಯಿ. ಮದುವೆಯಾಗಿ ಕೆಲ ಕಾಲದ ಬಳಿಕ, ಮುದ್ದಣ ಕುಂದಾಪುರದಿಂದ ಉಡುಪಿ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಹೈಸ್ಕೂಲಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪಂಡಿತನಾಗಿ ಸೇರಿದ ಬಳಿಕವೇ ಆಕೆ ಉಡುಪಿಗೆ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಅವರ ಬಿಡಾರ ಹುರುಳಿ ಭೀಮರಾಯರ ಅಣ್ಣ ಹುರುಳಿ ವೆಂಕಟಸುಬ್ಬರಾಯರ ಮನೆಗೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿತ್ತೆಂದು ಭೀಮರಾಯರು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ.[೯] ಮುದ್ದಣನ ಸಂಸಾರ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾಗಿ ಇದ್ದಿಲ್ಲವಾದರೂ ಕಡು ಬಡತನದ ಸ್ಥಿತಿ ಇತ್ತೆನ್ನಲಾಗದು.[೧೦] ಮುದ್ದಣನ ಪತ್ನಿ ಕಮಲಾಬಾಯಿ ಹೇಗಿದ್ದಳು ಎನ್ನುವುದರ ಬಗೆಗೆ ಹುರುಳಿ ಭೀಮರಾಯರು ಬರೆದುದನ್ನು ಹಾವನೂರರು ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ.

> ''ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಣ್ಣು ಪಟ್ಟಣ ಸೇರಿದಾಗ ಇಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ನಾಗರಿಕತನದ ನೆರೆಕರೆಯವರನ್ನು ಕಂಡು ತನಗೆ ಯಾವ ನೂತನ ವಸ್ತುಗಳು ಬೇಕೆಂದು ಕವಿಯನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿದ್ದಳೋ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದಾದರೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಾಗ ಬಂದು ನಮ್ಮ ತಾಯಿ, ಅಕ್ಕ ಅತ್ತಿಗೆಯವರೊಡನೆ ಆ ಚವರಿ, ಆ ಸೀರೆ, ಆ ಬಾಚಣಿಕೆ, ಈ ರವುಕೆಯ ಬೆಲೆಯನ್ನಾಕೆ ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳೆಂಬುದನ್ನು ಬಲ್ಲೆ. ಅಂತೆಲೇ ಆಕೆ ಆ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನಾದರೂ ತಂದುಕೊಡುವಂತೆ ಕವಿಯನ್ನು ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಆಕೆ ಬಯಸಿದ್ದನ್ನು ತಂದುಕೊಡಲು ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಅವಳ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಕವಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಪೇಚಾಡುತ್ತಿರಬಹುದಿದ್ದು ಹೊಸ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುವಂಥದೇ''[೧೧]

ಹುರುಳಿ ಭೀಮರಾಯರ ಮೇಲಿನ ಮಾತುಗಳು ಕಮಲಾಬಾಯಿ ಕೆಲವೊಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಹೆಂಗಸರಂತೆ ವಸ್ತು ವೈಭೋಗಕ್ಕೆ ಮನತೆತ್ತವಳೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೊರಡಿಸುತ್ತವೆ. ತಮ್ಮ ನಿಲುವಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಅವರು ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದ 'ಎಳವೆಂಡಿರ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಕವಿಗಳ ಬಾಳು ದೂಷ್ಯ' ವೆಂಬುದಾಗಿ ತನ್ನ ಸ್ವಾನುಭವದಿಂದಲೇ ಹೇಳಿರಬೇಕಾಗಿ ಊಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಾವ್ಯದೊಳಗಿನ ಎಲ್ಲಾ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಕವಿಯ ಬದುಕಿನ ನಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಧಾರ ಹುಡುಕುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದು. ಕವಿಯ ಸಹಜ ಹಾಸ್ಯ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಪ್ಪಗೂ ಹುರುಳಿ ಭೀಮರಾಯರ ಅಣ್ಣ ಹುರುಳಿ ವೆಂಕಟಸುಬ್ಬರಾಯರಿಗೂ ಸಲುಗೆ ಏರ್ಪಡಲು ಕಾರಣ ಇಬ್ಬರಲ್ಲೂ ಇದ್ದ ಸಮಾನ ಅಭಿರುಚಿ. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ಯಕ್ಷಗಾನ, ಬಯಲಾಟಗಳಿಗೆ ಜೊತೆಯಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಂಗೀತ ಕಚೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಪಿಟೀಲನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಣಪ್ಪ ನುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಬಹುಬೇಗನೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಣಪ್ಪನವರ ಕೈ ಪಿಟೀಲುವಾದನದಲ್ಲಿ ತಿದ್ದಿಕೆಯಾಯಿತು. ನಂದಳಿಕೆಯವರಿಗೆ ದಶಾವತಾರ ಆಟದ ಹುಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು. ಹುರುಳಿ ವೆಂಕಟಸುಬ್ಬಯ್ಯನವರಿಗೆ ‘ಆಟ’ ಎಂದರಾಯಿತು. ಊರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಮೈಲುಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ಆಟವಿದ್ದರೂ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಆಟದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನೋಡಿ ಬರುವುದು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿತ್ತಂತೆ. ಮುದ್ದಣನಿಗೆ ಹುರುಳಿಯವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮೀಯವಾದ ಆದರಾತಿಥ್ಯ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದುದಾಗಿ ಹುರುಳಿ ಭೀಮರಾಯರು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಗೋವಿಂದ ಪೈಗಳು ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಮುದ್ದಣನ ಚಿತ್ರ

> ‘ಲಕ್ಷ್ಮೀ ನಾರಾಯಣನ ನಿಲವು ಸುಮಾರು ೫ ಅಡಿ ೪ ಅಂಗುಲ. ರೂಪ ಸುಂದರ, ಮುದ್ರೆ ಗಂಭೀರ, ಕಣ್ಣು ಬಹಳ ಚಂಚಲ. ಮೂಗು ಕೊಂಚ ಉದ್ದ. ನಡಿಗೆ ತುಸು ದಿಟ್ಟ. ಮಾತುಗಾರಿಕೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟೇ, ಭಾಷೆ ಶುದ್ಧ, ಬುದ್ಧಿ ಶಾನೆ ಚುರುಕು. ಆತನ ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚೆ ಹಾಕಿದ ಎನ್.ಎಲ್.ಎನ್. ಎಂಬ ಮೂರು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅಕ್ಷರಗಳು. ಆತನು ಏಕಪಾಠಿ, ತಾರಾಯಂತ್ರದ ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡ ಬಲದಿಂದಲೇ ಅಂಚೆಮನೆಯ ಹೊರಗಡೆ ನಿಂತು ಒಳಗಡೆಯ ಆ ಯಂತ್ರದ ಬಡಿತಗಳನ್ನು ಅರ್ಥವಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಕನ್ನಡವನ್ನೇ ಅಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನೂ, ಮಲೆಯಾಳಿಯನ್ನೂ ಪ್ರಾಯಶಃ ಮರಾಠಿಯನ್ನು ಕೊನೆ ಕೊನೆಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನೂ ಬಲ್ಲಾತನು. ಸಾಕಷ್ಟು ಗ್ರಂಥ ಸಂಗ್ರಹವೂ ಇದ್ದವನು. ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ನಿಪುಣನು. ದೇಹದಾರ್ಢ್ಯ ಅದ್ಭುತ. ಎರಡು ಕೆಯ್ಗಳಿಂದ ಎರಡು ಅಕ್ಕಿಮೂಟೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಯಾವಾಗಲೂ ಓದುವುದೂ, ಬರೆಯುವುದೂ ಒಂದೇ ಕೆಲಸ. ಹಳೆಯ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಆತನು ಒಟ್ಟಯಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ರಾಘವಾಂಕನ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಮೈಸೂರಿನ ಕಾವ್ಯ ಕಲಾನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅದರ ಸಂಪಾದಕರಿಗೆ ದೊರೆತ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ನಾರಾಯಣನು ಕಳುಹಿಸಿದ ಕಾಗದದ ಪ್ರತಿ ಮೇಲ್ತರದ್ದೆಂದು ಅದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ (೧೯೦೯). ಹುಟ್ಟನಿಂದ ಸಾವನಕ ಬಡವನಾಗಿದ್ದ ಆತನಿಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಸಂಬಳವು ಮನೆಯ ವೆಚ್ಚಕ್ಕೆ ಸೂಜಿಮುತ್ತಾಗಿ, ಸಾಲೆಯ

> ಹುಡುಗರು ಉತ್ತರ ಬರೆದ ಹಾಳೆಗಳ ಹಿಂಗಡೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಭಾಸಂಪನ್ನವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳ ಕರಡನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದನಂತೆ.''[೧೨]

ಮುದ್ದಣನ ಭೌತಿಕ, ಬೌದ್ಧಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಇದಕ್ಕಿಂತ ಸೊಗಸಾಗಿ ಕಂಡರಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದು.

ಮುದ್ದಣನ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ

ಮುದ್ದಣ ತನ್ನ ಅದ್ಭುತ ರಾಮಾಯಣ, ಶ್ರೀರಾಮ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಗದ್ಯಪದ್ಯಗಳ ಬಾಗು ಬಳುಕು, ಲಯಗತಿಗಳನ್ನು ತನ್ನೊಳಗುಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಮುಂದೆ ಗದ್ಯಕಾವ್ಯ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದುದು ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ. 'ಪದ್ಯಂ ವದ್ಯಂ, ಗದ್ಯಂ ಹೃದ್ಯಂ' ಎಂದ ಮುದ್ದಣ ಬರೆದುದು ಕನ್ನಡ ಹಳತನದಿಂದ ಹೊಸಗನ್ನಡದತ್ತ ಮಗ್ಗುಲು ಮಗುಚುತ್ತಿರುವ ನಡುಗಾಲದಲ್ಲಿ. ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದ ಗದ್ಯ ಇರುವುದು ಹಳಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ. ಆದರೆ ಅವನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ವಸ್ತು ನಿರ್ವಹಣ ತಂತ್ರ ಅದು ನಮ್ಮ ಕಾಲದ್ದು. ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರು ಹೇಳಿದಂತೆ 'ಮುದ್ದಣ ಆಧುನಿಕತೆಯಿಂದ ಬೆನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿದ್ದು ಹೊಸ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ತಡೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವದಕ್ಕಿರದೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಪತಿಯಿಂದ ಕೊನೆಯ ನಮಸ್ಕಾರ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ.''[೧೩] ಅಂದರೆ ಮುದ್ದಣ ಹಳಬನ ಮೊಗವಾಡ ಧರಿಸಿಕೊಂಡ ಹೊಸಕಾಲದ ಯುವಕ. ಬವುಲಾಡಿ ಹೆಬ್ಬಾರ, ಮಳಲಿ ಸುಬ್ಬರಾಯರ ಒತ್ತಾಸೆಯ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಮುದ್ದಣ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಗದ್ಯವನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಲಾರ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಬಿಳಿಮಲೆಯವರು ಒಂದು ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾದ ತರ್ಕವನ್ನು ನಮ್ಮ ಮುಂದಿಡುತ್ತಾರೆ. ''ತನ್ನ ಮುಂದಿರುವ ವಸ್ತುವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಧೋರಣೆ ಇದ್ದಾಗ ಗದ್ಯ ವಿಕಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ರಿನೆಸಾನ್ಸ್ ಆದ ಅನಂತರ ಪ್ರಾಟೆಸ್ಟಂಟ್ ಮೈಂಡ್ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ, ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವ ಮನಸ್ಸು ಗದ್ಯದ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಒಂದು ಬಲವಾದ ಕಾರಣ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ..... ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಗುರುತಿಸುವುದಾದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರೊಟೆಸ್ಟಾಂಟರು (ದ.ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಷನರಿಗಳು) ತಮ್ಮ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಗದ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಶ್ರಮಿಸಿದರು.''[೧೪] ಹೀಗೆ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಗದ್ಯದ ಬೆಳೆಯ ಬೆಳವಿಗೆ ನೆಲ ಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಷನರಿಗಳು ಹೊಸಗನ್ನಡ ಗದ್ಯವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಜತೆಗೆ ಹಿಂದಣ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಹೊಸಕಾಲದ ಓದಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅಚ್ಚುಮಾಡಿ ಕನ್ನಡಿಗರ ಮುಂದಿಟ್ಟರು. ಸ್ಥಳವಂದಿಗರು ಪಡುವಣದ ತಿಳಿವುಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಕುತೂಹಲಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಭಾರತೀಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಆಲೋಚನೆಗಳು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿದು ಮಹಿಳಾ ಶಿಕ್ಷಣ, ವಿಧವಾ ವಿವಾಹ, ಜಾತಿನಿರಸನದಂತಹ ಆಧುನಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳು ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ

ಮನೆಮಾಡಿದ್ದುವು. ನಿನ್ನೆಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಪುರಾಣದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕಂಡರಿಸುವ ಬದಲು ಹೊಸಬಗೆಯ ಚರಿತ್ರೆಲೇಖನಶಾಸ್ತ್ರದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಬಿ. ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯರ ಮೂಲಕ ಬಂಗಾಲಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಬಗೆಯ ಕಥನತಂತ್ರವನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ್ದವು. ಹೀಗೆ ಕರ್ನಾಟಕಾದ್ಯಂತ ಹೊಸ ಎಚ್ಚರದ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿತ್ತು. ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ ಸೃಜನಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಳೆ ತೆಗೆವಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ‘ವಿದ್ವತ್, ಪ್ರತಿಭೆ, ಕವನಶಕ್ತಿ ವಾಕ್‌ಸಂಪತ್ತು ಏನಿದ್ದರೂ ಅವೆಲ್ಲ ಉಡುಪಿಯ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರ ಮಠದ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ತನ್ನ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ವರ್ಚಸ್ಸನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡುಬಂದಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತವೊಂದಕ್ಕೆ ಮೀಸಲು’ ಎನ್ನುವ ಹುರುಳಿ ಭೀಮರಾಯರ ಮಾತು ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಸೃಜನಶೀಲತೆ ಬತ್ತಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಅನೇಕ ದಾಸರು, ಯಕ್ಷಗಾನ ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಲೂ ಹೊಸಗಾಳಿ ಸುಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವರಾರೂ ಹೊಸತನಕ್ಕೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಒಡ್ಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ನವೋದಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕರ್ನಾಟಕದ್ಯಾಂತ ಪ್ರಚಾರಗೊಂಡರೂ ಮುದ್ದಣನ ದೃಷ್ಟಿ ಆ ಕಡೆಗೆ ಹರಿಯಲಿಲ್ಲ. ನೆಲಸಿದ ಕಾಲದ ಚಹರೆ ಮುದ್ದಣನ ಗಮನಸೆಳೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ವಿಫಲವಾಯಿತು. ಹೀಗಾಗಿ ಮುದ್ದಣ ತನ್ನ ಗದ್ಯಕಾವ್ಯನಿರ್ಮಿತಿಗೆ ಹಳಗನ್ನಡವೇ ಸೂಕ್ತವೆಂದು ಭಾವಿಸಿರಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನ ಆಧುನಿಕತೆಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಮುದ್ದಣ ಹಳಗನ್ನಡದತ್ತ ತನ್ನ ಒಲುವೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ. ಆದರೆ ಬಳಸಿದ ಕಥನತಂತ್ರ ಹಾಗೂ ಮನೋಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಹೊಸತನದ ಚಹರೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆಂದೇ ತಾನು ಹೊಸಕಾಲದವನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡರೆ ಜನ (ಪ್ರಕಾಶಕರು ಕೂಡಾ) ಎಲ್ಲಿ ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾರೋ ಎಂಬ ‘ಹಿಂಜರಿಕೆ’ಯಿಂದ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನೂ ಮರೆಮಾಚಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ‘ಅವನ ಕೃತಿರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗದ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಚೀನ ಪರಂಪರೆಗೆ ತನ್ನನ್ನೇ ಪುನರ್ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡ ಕವಿ ಮುದ್ದಣ.’

ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧಕ್ಕೆ ಆಕರ

ಮುದ್ದಣನ ಎರಡು ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಅವನ ‘ಶ್ರೀ ರಾಮಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಂ’, ‘ಅದ್ಭುತ ರಾಮಾಯಣ’, ಹಾಗೂ ‘ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧಂ’ ಈ ಮೂರು ಕೃತಿಗಳಿಗೂ ಮೂಲದ್ರವ್ಯ ಬಂದುದು ರಾಮಾಯಣದಿಂದಲೇ. ರಾಮ ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗ ಮಾಡಿದ ಸನ್ನಿವೇಶ ನಮಗೆ ಮೊದಲು ದೊರೆಯುವುದು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಕೃತ ಎನ್ನಲಾಗುವ ರಾಮಾಯಣದ ಉತ್ತರಕಾಂಡದಲ್ಲಿ. ಸೀತೆ ಹಾಗೂ ರಾಮರ ವಿಷಣ್ಣ ದಾರುಣ ದುರಂತದಂತಹ ಕಥೆಯನ್ನು ಒಲ್ಲದ ಜನ ಕಥೆಗೆ ಹೊಸ ತಿರುವನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಹೊಸ ಕಥಾಚಲನೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಪುರಾಣವನ್ನು ಕಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಅಂತವುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸರ (?) ಪದ್ಮಪುರಾಣ ಒಂದು. ಈ ಪದ್ಮಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಶೇಷ

ವಾತ್ಸ್ಯಾಯನನಿಗೆ ಹೇಳಿದನೆಂದು ನಿರೂಪಿತವಾಗಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧವೇ ಮುದ್ದಣನ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಆಕರ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನ ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತಕ್ಕೂ ಆತ ಋಣಿ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈ ಎರಡು ಆಕರಗಳಿಗೆ ಆತ 'ಋಣಿ'ಯಾಗಿದ್ದರೂ, ತನ್ನ ಸಂಗ್ರಹ ಹಾಗೂ ಪುನರ್‌ಸಂಯೋಜನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ವೃದ್ಧಿ'ಯನ್ನೂ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ.

ಪದ್ಮಪುರಾಣದ ಪಾತಾಳಖಂಡದಲ್ಲಿ ಬರುವ ೬೮ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿನ ೬೩ ಅಧ್ಯಾಯಗಳ ಕಥೆ 'ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧಂ' ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ೧೬ ಆಶ್ವಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಕಗೊಂಡಿದೆ. ಕನ್ನಡ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧವು ಮುದ್ದಣ–ಮನೋರಮೆಯರ ಸಂವಾದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಗೊಂಡರೆ ಪದ್ಮಪುರಾಣದ ಸಂಸ್ಕೃತ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ ಶೇಷ–ವಾತ್ಸ್ಯಾಯನರ ಸಂವಾದರೂಪದಲ್ಲಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆಂದೇ ಬಹುಶಃ ತನ್ನದು ಶೇಷರಾಮಾಯಣವೆಂದೇ ಹೇಳಿರಬೇಕು. ಪದ್ಮಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಈ ಶೇಷ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು 'ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ'ವೆಂದೇ ಕರೆದಿದೆ. ಮುದ್ದಣ ಮೂಲಕೃತಿಯನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪಗೊಳಿಸಿ ಕನ್ನಡಿಸುವ ಕೆಲಸಕ್ಕಷ್ಟೇ ತೊಡಗದೆ ಔಚಿತ್ಯವರಿತು ಪುನರ್ ಸಂಯೋಜಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅವನ ಸಂಗ್ರಹಬುದ್ಧಿ ಮೇಲಾಗಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಮನೋಧರ್ಮ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆ.

ಮುದ್ದಣ ಪುರಾಣದ ಶೇಷರಾಮಾಯಣದ ತಡಿಕೆಯ ಸುತ್ತವೇ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ಬಳ್ಳಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದರೂ ಅನ್ಯ ಕಾವ್ಯಗಳ ನೆರಳು ಅವನ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದ ಮೇಲೆ ಬೀಳದಿಲ್ಲ. ಸ್ವಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದ ಕಥೆಯ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಹೊಳಹುಗಳನ್ನು ಕಾಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ 'ವೃದ್ಧಿ'ಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನ ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತದಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತನಾದಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸೀತಾಪರಿತ್ಯಾಗದ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಮುದ್ದಣ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನಿಂದ ರಕ್ತದಾನ ಪಡೆದಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಉಪಕಥೆಗಳ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲೂ ಮುದ್ದಣ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನಿಂದ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿರಬೇಕು. ಪದಶಯ್ಯೆ, ಉಪಮಾ, ರೂಪಕ ನಿರ್ಮಾಣ, ಹೊಮ್ಮುವ ಧ್ವನಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮುದ್ದಣ ಕೆಲವೆಡೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನಿಂದ ಸಾಲ ಪಡೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಮುದ್ದಣನಿಗೂ ಕರಾವಳಿಯ ಯಕ್ಷಗಾನಕ್ಕೂ ಬಿಡಲಾಗದ ನಂಟು. ಎಳವೆಯಿಂದಲೂ ಯಕ್ಷಗಾನ ಬಯಲಾಟ, ತಾಳಮದ್ದಳೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಭಾಗವತರು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪದಗಳನ್ನು ಗಮನವಿರಿಸಿ ಆಲೈಸಿ ಆಗಲೇ ಅಲ್ಲೆ ರಾಗತಾಳಗಳ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ತಮ್ಮ ಗ್ರಹಣಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದುದಾಗಿ ಹುರುಳಿ ಭೀಮರಾಯರು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಫಲವೋ ಏನೋ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧಂ ಕಾವ್ಯದ ಗದ್ಯದ ನಡುವೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಛಂದೋಬದ್ಧವಾದ ಕಂದಪದ್ಯಗಳು ಮುಖ ತೋರಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಮುದ್ದಣ ತನ್ನ ಕವಿತ್ವದ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು

ಮೊನಚಾಗಿಸಿಕೊಂಡುದು ಮೊದಲಿಗೆ ಎರಡು ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗ ರಚನೆಯ ಮೂಲಕವೇ. ಮುದ್ದಣ ಸ್ವತಃ ಯಕ್ಷಗಾನ ತಾಳಮದ್ದಳೆಯ ಅರ್ಥಧಾರಿಯಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರ ಬಗ್ಗೆ ಹುರುಳಿ ಭೀಮರಾಯರು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ತಾಳಮದ್ದಳೆಯ ಅರ್ಥಧಾರಿಯೊಬ್ಬರು ತರ್ಕಬದ್ಧವಾಗಿ ಪಾತ್ರದ ಶಿಲ್ಪವನ್ನು ಕಂಡರಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುವ ತಂತ್ರ ಮುದ್ದಣನ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದಲ್ಲಿ ಸುಳುಹುದೋರುತ್ತದೆ. ಸಂಭಾಷಣಾ-ಚಾತುರ್ಯ, ಚಿತ್ರಕಶಕ್ತಿನಿರ್ಮಾಣ, ನವುರುಹಾಸ್ಯಗಳಿಂದ ಪರಿಣತ ಅರ್ಥಧಾರಿಯೊಬ್ಬನು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ತನ್ನತ್ತ ಆಕರ್ಷಿಸಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮುದ್ದಣ ಕಾವ್ಯದ ಕಥಾನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ತಾಳಮದ್ದಳೆಯ ಅರ್ಥಧಾರಿಯಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಮುದ್ದಣನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ

'ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ' ಕಾವ್ಯದ 'ಕಥಾಮುಖ'ದಿಂದ ತೊಡಗಿ ನಡುನಡುವೆ ಮುದ್ದಣ-ಮನೋರಮೆಯರ ಸರಸ ಸಂಭಾಷಣೆಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ಅವನು ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಆಕರವಾಗಿ ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ಶೇಷರಾಮಾಯಣ ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಶೇಷ-ವಾತ್ಸ್ಯಾಯನರ ನಡುವಣ ಸಂಭಾಷಣೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಮುದ್ದಣ-ಮನೋರಮೆಯರ ಮಾದರಿಯದಲ್ಲ. ಹಾಗೆಂದು ಕಾವ್ಯದೊಳಗೆ ಈ ಬಗೆಯ ಮಾತುಕತೆಯ ತಂತ್ರ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಹೊಸದೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಮುದ್ದಣ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧಂ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆವ ಮುನ್ನ ಓದಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಬಂಕಿಂರ 'ವಿಷವೃಕ್ಷ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕಮಲಮುಖಿ ಹಾಗೂ ಅವಳ ಗಂಡನ ನಡುವೆ ನಡೆವ ಸಂವಾದ [೧೭] ಬಹುಶಃ ಮುದ್ದಣ-ಮನೋರಮೆಯರ ಸಂವಾದಕ್ಕೆ ಎತ್ತುಗೋಲು ಆಗಿರಲಾರದು. ಛಂದೋಬುಧಿಯ ನಾಗವರ್ಮನು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಮಾತನಾಡಿಸಿದ್ದು, ಕನಕದಾಸ ತನ್ನ 'ಮೋಹನತರಂಗಿಣಿ'ಯಲ್ಲಿ ಸುಜ್ಞಾನವಧೂಟಿಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದು ಕೂಡಾ ಮುದ್ದಣನಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆಯಾಗಿರಲಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸತಿಯರಿಂದ ಅಡ್ಡ ಸವಾಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರು ಬರಿಯ ಮೂಕ ಕೇಳುಗರು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಮನೋರಮೆ ನಕ್ಕು ನಗಿಸುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತುತ್ತಾಳೆ, ಕಟಕಿ-ವ್ಯಂಗ್ಯಗಳಿಂದ ಕಥಾ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ಹೊಸತಿರುವು ತರುತ್ತಾಳೆ. ಮೇಲಾಗಿ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸಮಕಾಲದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ ಇದೆ. ಮುದ್ದಣ-ಮನೋರಮೆಯಂತಹ ಕಲ್ಪಿತ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಗೆ ಮುದ್ದಣ ಹೊಸಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಜೋಡಿಸಿದ. ಅದಕ್ಕೆಂದೇ ಮುದ್ದಣನ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧವನ್ನು ಸಿ. ಎನ್. ರಾಮಚಂದ್ರನ್ ಅವರು 'ಸ್ವಾಭಿಮುಖ'[೧೮] ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದು ಗುರುತಿಸಿದುದು.

ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧಂ ಕಾವ್ಯ ಮೊದಲಾಗುವುದೇ ಹೊಸ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕನ್ನಡದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಾವ್ಯ ಆರಂಭಗೊಳ್ಳುವುದೇ ಶ್ರೀಕಾರದಿಂದ. ಮುಂದೆ ದೇವತಾಸ್ತುತಿ, ಕುಕವಿನಿಂದೆ, ಸ್ವ-ಪರಿಚಯ, ಸ್ವಪ್ರಶಂಸೆ, ಕಾವ್ಯೋದ್ದೇಶ

ಇವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ವರೂಪ. ಅವುಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಎಡೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಮುದ್ದಣನ 'ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧಂ' ಕಾವ್ಯದ ಆರಂಭಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮಳೆಗಾಲದ ವರ್ಣನೆ ಇಡಿಯ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಚೌಕಟ್ಟು ನಿರ್ಮಿಸಿದೆ. ಗುಣಮಣಂ ಇಲ್ಲದ ರೋಗಿಷ್ಟ ಕಾಲಪುರುಷ, ಆಗಸವನ್ನು ಬಾಸಣಿಸಿರುವ ಕಾರ್ಮುಗಿಲು, ಎಡೆಬಿಡದೆ ಮಳೆ ಸುರಿವ ಮಳೆಗಾಲದ ದುರ್ದಿನ, ಹೆರವರ ನೋವಿನಲ್ಲಿ ನಲಿವ ನವಿಲು, ಚಾದಗೆಯ ಮರುಕ, ಮೂಗುವಟ್ಟ ಕೋಗಿಲೆ ಅರೆನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಿಸುವುದು, ಸೊಕ್ಕಿನ ಪಂಡಿತವಕ್ಕಿ, ಜಾರ ಪಶ್ಚಿಮಾನಿಲ, ಗೊಣಗುತ್ತಿರುವ ತಾಮ್ರತುಂಡ– ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸಮಕಾಲದ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಒಡ್ಡಿದ ರೂಪಕ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ವಿಮರ್ಶಕ ಸಿ. ಎನ್. ಆರ್ ಅವರು ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಮಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

> ''..... ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ 'ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ'ದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಹೊಸಬಗೆಯ ವರ್ಷಾಕಾಲ ಮುದ್ದಣನ ಕಾಲದ ಅಂದರೆ ಈ ಶತಮಾನದ ಮೊದಲಿನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಲೋಕದ ಮತ್ತು ಲೇಖಕನ ಮನಸ್ಥಿತಿಯ ಪ್ರತಿಮೆ. ಈ ಪ್ರತಿಮೆಗೆ ಆಧಾರವಾಗಿರುವುದು 'ದುರ್ದಿನ' ಶಬ್ದದ ಶ್ಲೇಷಾರ್ಥ (ಮೇಘಾಚ್ಛಾದಿತ ದಿನ ಮತ್ತು ಹೀನಾವಸ್ಥೆಯ ದಿನ). ರಾಜಭಾಷೆಯೆಂದು ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ದೇವಭಾಷೆಯೆಂದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ಪಂಪನಿಂದ ಶುರುವಾದ ಕನ್ನಡ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಪರಂಪರೆ ತನ್ನ ಒಂದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಸತ್ವಹೀನವಾಗಿ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ನೂತನ ಪ್ರಕಾರವಾದ ಕಾದಂಬರಿ ಬಂಗಾಳದ ಮೂಲಕ ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯರ ಮುಖಾಂತರ ಕನ್ನಡ ಓದುಗರಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದ, ರಾಜಾಶ್ರಯ ತಪ್ಪಿ ಜನಗಳ ಆಶ್ರಯ ಇನ್ನೂ ಸಂಘಟಿತವಾಗದಿದ್ದ ಆ 'ದುರ್ದಿನ'ಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕನಿಗೆ ಎದುರಾಗುವಂತಹ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು 'ಪರಂಪರಾಗತ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲೆ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಭೂಯಿಷ್ಠವಾದ ಭಾಷೆಯನ್ನುಪಯೋಗಿಸಲೆ ಅಥವಾ ತಿಳಿಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲೆ ?'' ''ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದರೆ ಯಾರಾದರೂ ಓದಿ ಮೆಚ್ಚುತ್ತಾರೆಯೇ ?'' ಇಂತಹವೇ ತಾನೆ ? ಇದೇ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನೇ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕೃತಿಕಾರನಾಗಿ ತಾನೆತ್ತಿ ತನ್ನ ವಿಮರ್ಶಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ರೂಪವಾದ ಮನೋರಮೆಯಿಂದ ಸೂಕ್ತ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಸಮಕಾಲೀನ ವಿಮರ್ಶಕಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮನೋರಮೆ ಭೋಜ ಪ್ರಬಂಧ ವಿಕ್ರಮವಿಜಯಗಳಂತಹ ಅದ್ಭುತ–ರಮ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ತನ್ನ ಅರ್ಥವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದ ರಾಮಾಯಣವನ್ನೂ, ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಬದಲು ಗದ್ಯವನ್ನೂ ಸಂಸ್ಕೃತಮಯ

> ಭಾಷೆಗೆ ಬದಲು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಭಾಷೆಯಾದ ಕನ್ನಡವನ್ನೂ ಪುರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ‘ಆಯ್ಕೆ’ಗಳು ಒಬ್ಬ ಸಾಹಿತಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎಷ್ಟು ಮಹತ್ವದ ‘ಆಯ್ಕೆ’ಗಳೆಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಒತ್ತಿಹೇಳಬೇಕು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮುದ್ದಣ ಮನೋರಮೆಯರ ಪಾತ್ರಗಳ ಹೆರಹನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಅನೇಕ ವಿಮರ್ಶಕರು ಹಾಡಿ ಹೊಗಳುವಂತೆ ಮುದ್ದಣ ಮನೋರಮೆಯರು ‘ರಸಿಕ ಜೀವನ’ದ, ‘ಸರಸ ದಾಂಪತ್ಯ’ದ ಆದರ್ಶವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದರೆ ಅದೇನೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ’. ಆದರೆ ಈ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಬಗ್ಗೆ ನನಗಿರುವ ಆಕ್ಷೇಪವೆಂದರೆ ಹೀಗೆ ನೋಡಿದಾಗ ಮುದ್ದಣ–ಮನೋರಮೆಯರು ಕೃತಿಯ ಹೊರಗುಳಿಯುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಅವರಿಗೂ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದ ಕತೆಗೂ ಏನೂ ಸಾವಯವ ಸಂಬಂಧವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಅವರನ್ನು ಪ್ರಜ್ಞಾಶೀಲ ಲೇಖಕನ ಎರಡು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದರೆ ಅವರು ಕೃತಿಯ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಭಾಗಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ.”[೧೯]

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ ಅಷ್ಟಾದಶ ವರ್ಣನೆಗಳು, ಋತು ವರ್ಣನೆಗಳು, ಸೂಳೆಗೇರಿಯ ವಿವರಗಳು, ಕವಿಸಮಯ ನಿರೂಪಣೆ, ಸ್ತ್ರೀವರ್ಣನೆ ಇಂತಹ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವರ್ಣನೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಮುದ್ದಣ ಮನೋರಮೆಯ ಬಾಯಿಯಿಂದ ತಡೆಯೊಡ್ಡುತ್ತಾನೆ. ಕಾವ್ಯದುದ್ದಕ್ಕೂ ಎದುರಾಗುವ ಯುದ್ಧವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೇಳಿ ಮನೋರಮೆ ತೂಕಡಿಸಿದಾಗ ಅವಳನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಆಕೆ ‘‘ತೂಕಡಿಸದೇವೆನೋ ಕಿವಿಗಳ್ಗೆ ಪುರುಳಮರದ ಗುರ್ದಿನಾಟದ ಬಱುರಗಳೆಯ ನಿಡುಗತೆ’ ಎನ್ನುವಲ್ಲಿನ ಆಕೆಯ ನಿದ್ದೆ ಬರಿಯ ನಿದ್ದೆಯಲ್ಲ. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಾವ್ಯದೊಳಗಿನ ಮಿತಿಮೀರಿದ ಯುದ್ಧ ವರ್ಣನೆಗೆ ವಿಮರ್ಶಕಿ ಮನೋರಮೆ ತೋರಿದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೇ ಅದು. ಹೀಗೆ ಮುದ್ದಣ–ಮನೋರಮೆಯರದು ಬರಿಯ ರಸಿಕ ದಂಪತಿಗಳ ಸಂವಾದವಾಗಿರದೆ ಕೃತಿಗೆ ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಒದಗಿಸಿದೆ. ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ ಎಸ್. ವಿ. ರಂಗಣ್ಣನವರು ಹೇಳಿದ ‘ಸಾಮಾನ್ಯ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಸೌವರ್ಣ ಚೌಕಟ್ಟು’ ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಕೊಂಚ ಒರಟು ಹೇಳಿಕೆಯೆನಿಸುತ್ತದೆ.

‘ಹೃದ್ಯಮಪ್ಪ ಗದ್ಯ’

ಮುದ್ದಣನ ಗದ್ಯಕೃತಿಗಳು ‘ಅದ್ಭುತ ರಾಮಾಯಣ’ ಹಾಗೂ ‘ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧಂ’. ಎರಡನ್ನೂ ಆತ ಬರೆದದ್ದು ಹಳಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ. ಆದರೆ ಆತ ಈ ಗದ್ಯಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹೊಸಗನ್ನಡ ಕನ್ನಡದ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಲುವಳಿಯಾಗಿತ್ತು. ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ ಮುದ್ದಣ ಹಳಗನ್ನಡದಲ್ಲೇ ಬರೆದ. ಆದರೆ ತನ್ನದು ಪ್ರಾಚೀನ ಗದ್ಯಕಾವ್ಯಗಳಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ತಹತಹ ಇದ್ದಿತ್ತು. ಸಂಸ್ಕೃತದ

ಅತಿಪ್ರಚುರತೆ ಅವನಿಗೆ ಒಗ್ಗದು. ಅದು 'ನೀರಿಳಿಯ'ದ ಗಂಟಲೊಳ್ ಕಡುಬಂ ತುಱುಂಕಿದಂತೆ' ಎಂದು ಮನೋರಮೆಯ ಬಾಯಿಯಿಂದ ತನ್ನ ನಿಲುಮೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ಕನ್ನಡ ಎಷ್ಟಾದರೂ ಕಸ್ತೂರಿ ತಾನೆ' ಎನ್ನುವ ಅಭಿಮಾನ ಅವನದು. ಆದರೆ ಮುದ್ದಣನದು ಆಂಡಯ್ಯನ ಮಾದರಿಯಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಸಾರಾಸಗಟಾಗಿ ಕೈಬಿಟ್ಟು ಬರೆವುದು ಆತನಿಗೆ ಸಮ್ಮತವಿಲ್ಲ. 'ತಿರುಳ್ಗನ್ನಡದ ಬೆಳ್ನುಡಿಯೊಳೆ ಪುರುಳೊಂದೆ ಪೇಳ್ವುದು' ಎಂದು ಮನೋರಮೆ ಹೇಳಿದಾಗ ಒಮ್ಮೆಗೆ 'ಅಪ್ಪುದಪ್ಪುದು' ಎಂದು ಆಕೆಯ ಮಾತಿಗೆ ಸಮ್ಮತಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೂಡಲೇ ಅವನ ನಿಲುಮೆಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿ 'ಸಕ್ಕದವೊಂದೆ ರನ್ನವಣಿಯಂ ಪೊನ್ನಿಂ ಬಿಗಿದಂತೆಸಗುಂ; ಅದಱಿಂ ಕರ್ಮಣಿಸರದೊಳ್ ಚೆಂಬವಳಮಂ ಕೋದಂತಿರೆ, ರಸಮೊಸರೆ ಲಕ್ಕಣಂ ಮಿಕ್ಕಿರೆ, ಎಡೆಯೆಡೆಯೊಳು ಸಕ್ಕದದ ನಲ್ನುಡಿ ಮೆಱೆಯೆ ತಿರುಳ್ಗನ್ನಡದೊಳೆ ಕಥೆಯನುಸಿರ್ವೆನ್' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದೊಳಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ತಾತ್ವಿಕ ವಿಚಾರಗಳು ತಲೆ ಹಾಕುತ್ತವೆ. ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಮನೋರಮೆ ಮುದ್ದಣ ಹೇಳತೊಡಗಿದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭೂಯಿಷ್ಠ 'ಶ್ರೀ ಮತ್ಸುರಾಸುರೇಂದ್ರ ಮುನೀಂದ್ರ ಮಣಿಮುಕುಟತತಟಘಟಿತ' ಮಾದರಿಯ ವಾಕ್ಯರಚನೆಗೆ ಒಲ್ಲೆನೆಂದಿದ್ದಳು. ಅದು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲದೆಂದಿದ್ದಳು. ಮುದ್ದಣ ಇದೀಗ ಗದ್ಯದ ಇನ್ನೊಂದು ಮಗ್ಗುಲಿಗೆ ಮುಗುಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ಕೈಬಿಟ್ಟು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ತಿರುಳ್ಗನ್ನಡ (ದೇಸಿ)ದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದಾಗ ಅದು ಸಂವಹನದ ಕೊರತೆಯಿಂದ ನರಳುತ್ತದೆ, ಎಂತಹ ಇಕ್ಕಟ್ಟನ್ನು ತಂದು ಹಾಕುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ಮನೋರಮೆಯ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. 'ಅಸಿದೊಡಲ ಪೂಗಣ್ಣ ಪೆಣ್, *ಸಸಿಮೊಗದ ಕಿಸುವಾಯ ಪುಸಿನಡುವಿನರಸಿ; ಮಿಡಿಮೊಲೆಯ ಪಿಡಿನಡೆಯ ಬಿಡುಜಡೆಯ ನೀಱೆ*....' ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ''ಆಂಡಯ್ಯನ ಅಚ್ಚಗನ್ನಡ'' ಮುದ್ದಣನ ತಿರುಳ್ಗನ್ನಡ ಇವುಗಳ ಅಂತರವನ್ನು ನಾವು ಅರಿಯಬೇಕು ಮುದ್ದಣ ತನ್ನ ತಿರುಳ್ಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ತಳೆದ ನಿಲುವು ಅವನ ಗದ್ಯದ ಹೃದ್ಯತೆಗೆ ಕಾರಣ. ಮುದ್ದಣನ ನುಡಿಬೊಕ್ಕಸದಲ್ಲಿ ತದ್ಭವಗಳ ಚಿಲ್ಲರೆ ನಾಣ್ಯ ಹೇರಳವಾಗಿದೆ [೨೦] ''ದೇಸಿ, ತದ್ಭವ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಇವು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕೊಡುಕೊಂಡ ಗದ್ಯ ಅವನದು'' ಎಂದು ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟರು ಸರಿಯಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ [೨೧] ಮುದ್ದಣನ ನುಡಿಸೀರೆಯ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಿನೊಳಗೆ ದೇಸಿ, ಸಂಸ್ಕೃತ, ತದ್ಭವಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸುತ್ತಲಿನ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ನುಡಿಗಳ ಪದಕೋಶಗಳ ನೂಲೂ ಬೆರೆತಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಮುದ್ದಣನ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬಗೆಯ ಓಟ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದನ್ನು ನಿರೂಪಣಾಗದ್ಯವೆಂದೂ ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಸಂಭಾಷಣಾ ಗದ್ಯವೆಂದೂ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ''ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ವರ್ಣನೆಗಳು ಅಥವಾ ಕವಿಯ ನೇರ ನಿರೂಪಣೆಗಳು ಬರುತ್ತವೆಯೋ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅದರ ಬಲಕುಗ್ಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪಾತ್ರಗಳು ಮುಖಾಮುಖಿಯಾದಾಗ ಮಾತ್ರ

ಅರಳು ಸಿಡಿದಂತೆ ಭಾವೋಜ್ವಲವಾದ ಮಾತು ಹಾರುತ್ತದೆ. ಮಾತೆಲ್ಲ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ವಾಕ್ಯಗಳಾಗಿ ಸರಸರನೆ ಹರಿಯುತ್ತವೆ. ಅಂಥ ಪುಟ್ಟ ವಾಕ್ಯಗಳ ಮೆರವಣಿಗೆ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕಾಣುವ ದೃಶ್ಯ. ಆದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುವ ಶಕ್ತಿ ಮಾತ್ರ ಅಮಿತ'' ಎನ್ನುವ ಮೂಲಕ ಪ್ರೊ. ಎನ್. ಎಸ್. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಭಟ್ಟರು ಮುದ್ದಣನ ಗದ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಹೊಸ ಹೊಳಹನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಶ್ವಮೇಧದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ದಮನನಿಗೂ ಶತ್ರುಘ್ನನ ಪರವಾಗಿ ಬಂದ ಪುಷ್ಕಲನಿಗೂ ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ನುಡಿಕಿಡಿಗಳ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತ :

ಪುಷ್ಕಲ : ಎಲೆಲೆ! ಪೋ ಪೋಗದಿರ್ ಭಟನಾಂ ಕಾಳೆಗದ ಮೊನೆಗೆ ಬಿಲ್ಗೊಂಡು ಬಂದೆಂ. ನಲ್ನುಡಿಯೊಳೆ ಹಯಮಂ ಚಲಮಂ ಬಿಡು. ಅಲ್ಲದೊಡೀಗಳೆ ಪಡೆಯನೊಡೆಮುಱಿವೆಂ.

ದಮನ : ನೀಂ ಪಡೆಯನಲ್ತೊಡೆಯಂ ಮುಱಿವಯ್; ಭಟನಲ್ತು ಭಟ್ಟಂ; ಕೊಂಡುದು ಬಿಲ್ಲಲ್ತು ಪುಲ್; ಬಂದುದು ಕಾಳೆಗದೆ ಮೊನೆಗಲ್ತು ಮಾಳೆಯದ ಮನೆಗೆಂದಂ.

ಪುಷ್ಕಲ : ಬಿಡುಬಿಡು ಬಿನ್ನಣದ ನುಡಿಯಂ. ಇದೆ ಪೂಣ್ದಪೆಂ : ಇಂದೀ ಕೊಳುಗುಳದೊಳ್ ನಿನ್ನಂ ಗೆಲ್ದಲ್ಲದೆ ಕಾಲ್ಗಿಡೆದೆನಾದೊಡೀ ಬಿಲ್ ಊಱುಂಗೋಲಕ್ಕೆ ; ಅಣ್ಮು ಕಣ್ಮಾಯಮಕ್ಕೆ; ಮೇಣುಂ ಗೆಲ್ಲವೇಣ್ ನಿನ್ನೊಳ್ ಕೇಣಿಯಕ್ಕೆ; ಕಯ್ಮಱೆದು ಕೆಕ್ಕಳಿಸದಿರ್.

ದಮನ : ನೀನಿಂತಿರೆ ಗಡಾವಣೆಯಂ ಕೋರವಿಸಿ ಗಟ್ಟಿಸಲೇಂ ? ಪೋಗಸಣಿಯ ಗರುವಾಯ ಗೂಳೆಯದ ಜೋಹಮಂ ಬಿಡು. ಆರ್ಪೊಡೆ ಕಯ್ಬಳಕಮಂ ತೋಱು.

ಪುಷ್ಕಲ ಅಬ್ಬಾ ಮೊನೆಗಾಱದ ಮೊನೆಗಾಱ ಕುವರ!

……………………………………………

ದಮನ : ನೀಂ ಕಾಡಾನೆಯಲ್ತು; ನೆಣಗೊರ್ವಿನೂರಾನೆಯಕ್ಕುಂ

ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ತಂದೆ–ಮಕ್ಕಳು ಎದುರಾದಾಗ ಸನ್ನಿವೇಶ. ಲವಕುಶರ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಕಂಡು ಬೆರಗಾದ ರಾಮ ನಿಮಗೆ ಇಷ್ಟು ಶಕ್ತಿ ಹೇಗಾಯಿತು ? ಬಿಲ್ಲ ಗುರು ಯಾರು ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ :

ಕುಶ : ಕೇಳೆಲೆ ರಾಯ! ನಿನ್ನ ಹಯಮಂ ಗಿಯಮಂ ನಾಂ ಕಟ್ಟಿದೆನಿಲ್ಲ. ಕಱಿಯನಱಿಯದೆ ಕಟ್ಟಿದನಕ್ಕುಂ ಮೇಣೆನ್ನೊಳಾವುದುಂ ಈಗಳ ನಿಮ್ಮನಿದಿರ್ಚುವೊಡಾದಂ. ಎಮಗಜಂ ಈಗಳ ನಿಮ್ಮನಿದಿರ್ಚುವೊಡಾದಂ. ಎಮಗಜಂ ದುಱುದುಂಬಿತನಂ ಬಾರದು. ನಿಮ್ಮವರಾತನಂ ಬಱಿದೆ

> ನೋಯಿಸಲೊಡಮೆನಗೆ ನಿಮ್ಮೊಳೆ ಮುನಿಸಾಯ್ತು. ಬಿಲ್ಲೋಜಂ ಕಾಡೊಳೆ ಪುಟ್ಟಿದೆವು. ಅಬ್ಬೆಯ ಪರಕೆ, ಮುತ್ತಯ್ಯುವ ಕಾಪು, ಕೆಳೆಯರ ನಲ್ಮೆ ಪಿರಿಯರೊಲ್ಮೆ ಎಮಗೀವಗೆಯ ಬಲ್ಪಿನೊಡರ್ಚಿದತ್ತು'

ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ದಾಡುವ ಬಾಣಗಳಂತೆ, ಪಾತ್ರಗಳ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ನುಡಿಕಿಡಿಗಳು ಚಿಮ್ಮುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಬಗೆಯ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಮಾತು ಪ್ರತಿ ಮಾತುಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುದ್ದಣ ಎಳವೆಯಿಂದಲೇ ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಆಶುವಚೋವಿಲಾಸ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರಬಹುದು. ಪ್ರಾಸಬದ್ಧವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೆಣೆಯುವುದು ಮುದ್ದಣನ ಜಾಯಮಾನ. ಮುದ್ದಣನ ಗದ್ಯ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಪದ್ಯ ಗಂಧಿ ಗದ್ಯವಾಗುವುದೂ ಉಂಟು. ''ಪದ್ಯದ ಲಯಗಾರಿಕೆಯ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಛಂದಸ್ಸಿನ ಇತರ ಕಟ್ಟು ಪಾಡುಗಳಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಮಾಡಿದ ಒಂದು ಹೊಸ ಹವಣಿಕೆ'' ಎನ್ನುವುದು ಮುದ್ದಣನ ಗದ್ಯದ ಅನನ್ಯತೆ[೨೪]. ರಾಮಶ್ವಮೇಧದ ಗದ್ಯವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಓದುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ ಅದರೊಳಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂದಪದ್ಯಗಳೂ, ರಗಳೆಯ ಅಪೂರ್ಣ ಸಾಲುಗಳೂ, ಇನ್ನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವರ್ಣವೃತ್ತಗಳ ಕಡಿತುಂಡುಗಳೂ ತಲೆಹಾಕಿರುವುದುಂಟು. ಕವಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಗದ್ಯದಂತೆ ಬರೆದರೂ ಅವು ಪದ್ಯಗಳೇ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ 'ಚ್ಯವನಾಶ್ರಮ ವರ್ಣನಂ' ಆಶ್ವಾಸದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಎರಡು ಕಂದಪದ್ಯಗಳು.

ಎತ್ತಣ ಬನಮೆತ್ತಣ ಮುನಿಯೆತ್ತಣ ತಪಮೆತ್ತಣಾಟಮೆತ್ತಣ
ನೋಟಂ ಎತ್ತಣ ಶಲಾಕೆ ಪೋ ಮಾಣೆತ್ತಣ ಪಗೆಯೆತ್ತಣಾದಿಯೆತ್ತಣ
ದಾನಂ! ನಡೆಬಾರದ ನುಡಿಬಾರದ ಗೆಡೆಬಾರದ ಕೂಡು ಬಾರದಂದದ
ಸಯ್ತೊಂದುಡೆಬಾರದ ಮುಡಿಬಾರದ ಪಸುಳೆ ಮಗಳನೆಂತಾಂ ಕುಡುವೆಂ!

ಬಹುಶಃ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕನ್ನಡದ ಗದ್ಯವಿನ್ನೂ ಖಚಿತವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಿ. ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯರ ಹೊಸಗನ್ನಡ ಗದ್ಯದೊಳಗೆ ಪದ್ಯದ ಛಾಯೆಯಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಮುದ್ದಣ ತಾನು ಗದ್ಯ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವನ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ ಅವನಿಂದ ಪದ್ಯದ ಸಾಲುಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಇನ್ನೊಂದು ಗಮನಿಸತಕ್ಕ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಅವನು ಕಂದಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದಾನೊ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕರುಣರಸವ್ಯಂಜಕ ಭಾವಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ವಸ್ತುವಿನ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಹಾಗೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪದರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಮುದ್ದಣ ಪ್ರಯೋಗಶೀಲ. ಅದು ಸಹಜಸ್ಸೃಷ್ಟಿಯೋ ಅಥವಾ ಅವನ ಪ್ರಯೋಗಶೀಲತೆಯ ಫಲವೋ ತಿಳಿಯದು. ಪ್ರಯೋಗಶೀಲತೆಯೇ ಇರಬೇಕು. ಅವನ ಶಬ್ದ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಶೇಷ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿದ ಡಾ. ನಾ. ದಾಮೋದರ ಶೆಟ್ಟಿಯವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: 'ಯಾವೆಲ್ಲ ವಿಧವಾಗಿ ಹೊಸ ಹೊಸ ಪದಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂಬುದರತ್ತ ಮುದ್ದಣ

ಸದಾ ನಿಗಾ ವಹಿಸುವವನೆ. ಕೂಡು ನುಡಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವುದು. ನಾಮಪದಗಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಯ ಹಚ್ಚುವುದು, ತದ್ಭವಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಅಪೂರ್ವವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು, ಪರಿಸರದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದ ದೇಸಿ ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸುವುದು, ಸವಕಲು ಪದಗಳಿಗೆ ಜೀವ ಕೊಡುವುದು, ಸಮಾನಾರ್ಥಕ ಪದಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವುದು, ರೂಢಿಯ ಪದಗಳನ್ನು ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಮಾರ್ಪಾಟುಗಳೊಂದಿಗೆ ಬಳಸುವುದು– ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮುದ್ದಣನು ತನ್ನ ಶಬ್ದ ಭಂಡಾರವನ್ನು ತೆರೆದಿಡುತ್ತಾನೆ.[೨೫]

ಮುದ್ದಣ ಹೊಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಹಳಗಾಲದ್ದೆಂದು ಭ್ರಮಿತವಾಗುವಂತೆ 'ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧಂ' ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದ. ಆದರೆ ವಸ್ತುನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ, ಭಾಷೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಸೂರೆಗೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಹೊಸಗನ್ನಡಕ್ಕೆ ಮಾದರಿಯಾದ. ಹುರುಳಿ ಭೀಮರಾಯರು ಮುದ್ದಣನ ಬಗೆಗೆ ನೀಡಿದ ಶಬ್ದ ಚಿತ್ರ ಹೀಗಿದೆ : ''ಹಳಗನ್ನಡದ ನಾಡದೇವಿಯ ಗುಡಿಗೆ ಹೊಸ ಮಿರುಗಿನ ಚಿನ್ನದ ಕಲಶವಿಟ್ಟವರು ನಂದಳಿಕೆಯವರು.''

ಗ್ರಂಥಸಂಪಾದನೆಯ ವೈಧಾನಿಕತೆ

ಈ ಕಾವ್ಯದ ಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡ ಮುಖ್ಯ ಆಕರಗಳು ಎರಡು. ಒಂದು ಪ್ರೊ. ತೆಕ್ಕುಂಜ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ 'ಶ್ರೀ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧಂ' (೧೯೭೨) ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರೊ. ಜಿ. ವೆಂಕಟಸುಬ್ಬಯ್ಯನವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ 'ಮುದ್ದಣ ಭಂಡಾರ' ಸಂಪುಟದ 'ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧಂ' (೧೯೮೨).

ಪ್ರೊ. ತೆಕ್ಕುಂಜ ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮುದ್ದಣನ ಸ್ವಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಇರುವ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಅವರು ಬಹುತೇಕ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಯ್ಯಂಗಾರ್ ಅವರು 'ಕರ್ಣಾಟಕ ಕಾವ್ಯ ಕಲಾನಿಧಿ'ಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದ 'ಮುದ್ದಣ ಕವಿ ಕೃತಂ ಶ್ರೀರಾಮಾಶ್ವಮೇಧಂ' ಕೃತಿಯ ಮೂರನೆಯ ಮುದ್ರಣದ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿ ಕೊಂಡು ಸಂಪಾದಿಸಿದರು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ರಾಮಾನುಜಯ್ಯಂಗಾರ್ ಅವರು ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದ ಮೂರನೆಯ ಮುದ್ರಣದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ''ಈ ತೃತೀಯ ಮುದ್ರಣವನ್ನು ನಂದಳಿಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ನಾರಣಪ್ಪನವರು ತಮ್ಮ ಕೈ ಬರಹದಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಕೊಟ್ಟ ಮೂಲಮಾತೃಕೆಗೆ ಪ್ರಾಯಶಃ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗದಂತೆ ಅಚ್ಚುಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣವನ್ನು ಆ ಮಾತೃಕೆಯ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ ನಾನೂ ನನ್ನ ಮಿತ್ರರಾದ ಕೀರ್ತಿಶೇಷರಾದ ಎಸ್. ಜಿ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರೂ ಸೇರಿ ಮಾಡಿದೆವು. ಆಗ ಹಲವು ಕಡೆ ಪ್ರಯೋಗವು ತಪ್ಪೆಂಬ ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ತಿದ್ದಿದ್ದಾಯಿತು. ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣವನ್ನು ನನ್ನ ಮಿತ್ರರು ಕಾಲವಾದ ಮೇಲೆ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಮೂಲಮಾತೃಕೆಯ

ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಗೆ ಆಗ ಅಷ್ಟೊಂದು ಮನಕೊಡದೆ ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆಯೇ ಮುದ್ರಿಸಿದೆನು. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಗೌರವವು ಉಂಟಾಗಲು ಮೂಲಮಾತೃಕೆಯ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆ ಹುಟ್ಟಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಮೂರನೆಯ ಮುದ್ರಣವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗದ ಸಾಧುತ್ವವನ್ನು ಕಂಡು ಮೂಲಮಾತೃಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದಂತೆಯೇ ಮಾಡಿಸಿದೆನು.'' ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ತೆಕ್ಕುಂಜದವರು ಮುದ್ದಣನ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಿಗದೆ ಹೋದುದರಿಂದ ತನ್ನ ಸಂಪಾದನಾಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ರಾಮಾನುಜಯ್ಯಂಗರ್ ಪ್ರತಿಯನ್ನೇ ಆಧಾರಕಲ್ಪವಾಗಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಮೂಲಮಾತೃಕೆಗೆ ಅದು ಯಥಾನಕಲಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವ ಬಗ್ಗೆ ಸಂದೇಹ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಈ ಮುದ್ದಣನ ಶಬ್ದರೂಪಗಳಲ್ಲಿನ ವಿಕಲ್ಪ, ೞ, ಱ, ಕುಳಗಳಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಸಂದಿಗ್ಧತೆ ಇದ್ದಲ್ಲೆಲ್ಲ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಸೂಚಿಸಿದರು. ಅವರು ತುಳುನಾಡಿನವರೇ ಆಗಿದ್ದುದು 'ಅರ್ಥನಿರ್ಣಯದಲ್ಲಿ, ಪದಚ್ಛೇದಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು.' ಮುಂದೆ ಪ್ರೊ. ಜಿ. ವಿ.ಯವರಿಗೆ ಮುದ್ದಣನ ಸ್ವಹಸ್ತಾಕ್ಷರ ಪ್ರತಿ ನೋಡದೊರಕಿತು. ಹೀಗಾಗಿ ಅವರೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ''ಈ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದರೂಪಗಳನ್ನು, ಕಾಗುಣಿತಗಳನ್ನು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಂತೆಯೇ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಸರ್ವ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಶಬ್ದರೂಪವು ನಿರ್ಧಾರವಾಗಿ ತಪ್ಪೆಂದು ತಿಳಿದು ಬಂದಾಗ ಸರಿಯಾದ ರೂಪವನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿ ಕಂಸಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲಪಾಠವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಈ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ'' ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸಕಾರಣವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ (ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ X VIII) ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಮುದ್ದಣನ ಸ್ವಹಸ್ತಾಕ್ಷರ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲು ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿಯೂ ತಾಂತ್ರಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನ ಫಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯು ಸಾಕಷ್ಟು ತ್ರುಟಿತವಾಗಿರುವುದುದರಿಂದ ನೆರಳಚ್ಚು ಮಾಡಿಸಲು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವರಿಂದ ಅನುಮತಿ ದೊರೆಯದೆ ಹೋದುದು, ಫೋಟೋಕಾಪಿ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ತಗಲುವ ದುಬಾರಿವೆಚ್ಚದಿಂದಾಗಿ ಆ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯ ಪರಿಶೀಲನ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಹೋಯಿತು. ಪ್ರೊ. ತೆಕ್ಕುಂಜರ ಹಾಗೂ ಪ್ರೊ. ಜಿ. ವಿಯವರ ಮುದ್ರಿತ ಪಾಠವನ್ನು ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಪಾಠಸಂದೇಹ ಬಂದಲ್ಲಿ ನಾನು ಸೂಚಿಸಿದ ಪಾಠವನ್ನು ಚೌಕಕಂಸದೊಳಗೂ ಮೂಲಪಾಠವನ್ನು ಹೊರಗೂ ಇರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಕವಿಯ ಮೂಲಪ್ರತಿಗೆ ನ್ಯಾಯ ಒದಗಿಸಲು ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ.

- ಗಾಯತ್ರಿ ನಾವಡ

ಟಿಪ್ಪಣಿ

೧. ಮೂಲವಳಿಸದೆ ವೃದ್ಧಿಯನೆ ಮಾಡಿ ಬಹುಪದಾರ್ಥವನು
ಕೂಲಮಂ ಗೆಯ್ದು ಋಣಶೇಷಗಳ ಭೇದಿಸುತೆ
ಕಾಲಕರ್ಮಗಳ ಬಿಡದನುಸರಿಸಿ ನಿತ್ಯಕರ್ತೃಕ್ರಿಯೆ ವಿಭಕ್ತಿಗಳೊಳು
ಮೇಲೆನಿಸಿ ಸತ್ಕೃತಿಯೆಸಗೆ ಮಾನ್ಯನಹನಂತೆ
ವೋಲೆಸೆಯೆ ಮೃದುವಚನಚಯದಿಂದೆ ಸಂತತಂ
ಮೇಲದರೊಳೇಕವಚಕ್ರಮವ ಪಿಡಿದಿರಲ್ಕವನ ಮತಿ ವಿಸ್ತರಿಪುದು
ಶ್ರೀ ರಾಮಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ

೨. ಬೆನಗಲ್ ರಾಮರಾವ್ 'ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ನಾರಾಯಣ ಕವಿ' ಮುದ್ದಣ ನಮನ ಪು. ೩೩

೩. ಮಂಜೇಶ್ವರ ಗೋವಿಂದ ಪೈ : ಮುದ್ದಣ ನಂದಳಿಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ನಾರಾಯಣ ಮುದ್ದಣ ನಮನ ಪು. ೬೧.

೪. ಐರೋಡಿ ಶಿವರಾಮಯ್ಯ : 'ಮಹಾಕವಿ ನಂದಳಿಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಣಪ್ಪ' ಮುದ್ದಣ ನಮನ ಪು. ೧೬.

೫. ಮಂಜೇಶ್ವರ ಗೋವಿಂದ ಪೈ : ಮುದ್ದಣ ನಂದಳಿಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ನಾರಾಯಣ 'ಮುದ್ದಣ ನಮನ' ಪು ೬೩

೬. ಮಂಜೇಶ್ವರ ಗೋವಿಂದ ಪೈ : ಮುದ್ದಣ. ನಂದಳಿಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ನಾರಾಯಣ ಮುದ್ದಣ ನಮನ' ಪು ೬೪

೭. ಬೆನಗಲ್ ರಾಮರಾವ್ : ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ನಾರಾಯಣ ಕವಿ. ಮುದ್ದಣ ನಮನ ಪು. ೪೦

೮. ಮಂಜೇಶ್ವರ ಗೋವಿಂದ ಪೈ : ಮುದ್ದಣ ನಂದಳಿಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ನಾರಾಯಣ 'ಮುದ್ದಣ ನಮನ' ಪು. ೬೪

೯. ಹುರುಳಿ ಭೀಮರಾವ್ : ನಂದಳಿಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ನಾರಾಯಣಪ್ಪಯ್ಯ. ಮುದ್ದಣ ನಮನ ಪು : ೫೫

೧೦. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಹಾವನೂರ ಪು. ೩೮ ಕವಿ, ಕಾಲ, ದೇಶ ವರ್ತಮಾನ. ಮುದ್ದಣ ಸಂ. : ವಿಸೀ ಐಬಿಎಚ್ ಪ್ರಕಾಶನ.

೧೧. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಹಾವನೂರ ಪು. ೩೮ ಕವಿ, ಕಾಲ, ದೇಶ ವರ್ತಮಾನ. ಮುದ್ದಣ. ಸಂ : ವಿಸೀಐಬಿಎಚ್ ಪ್ರಕಾಶನ ಬೆಂಗಳೂರು.

೧೨. ಮಂಜೇಶ್ವರ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಮುದ್ದಣ (ನಂದಳಿಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ನಾರಾಯಣ' 'ಮುದ್ದಣನಿಗೆ ನಮನ' ಪುಟ ೬೫.

೧೩. ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತಕೋಟಿ ನಡೆದು ಬಂದ ದಾರಿ, ಸಂಪುಟ ೧ ಪುಟ ೧೬.

೧೪. ಬಿಳಿಮಲೆ ಪುರುಷೋತ್ತಮ : ಶಿಷ್ಟ, ಪರಿಶಿಷ್ಟ, ಪ್ರ : ಮದಿಪು ಪ್ರಕಾಶನ ಮಂಗಳಗಂಗೋತ್ರಿ.

೧೫. ಮುದ್ದಣ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕನಾದರೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಹಳಗಾಲದವನಾದ. ಆದರೆ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದ ಬಳಿಕ ಅವನು ಬರೆದ 'ಜೋ ಜೋ' ಪ್ರಬಂಧ ಹಾಗೂ ಮರಾಠಿ ಕಾದಂಬರಿಯೊಂದರ ಅನುವಾದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಅವನು ಸಹಜಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕಡೆಗೆ ಸರಿದುದರ ಸೂಚನೆಗಳಾಗಿವೆ.

೧೬. ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತಕೋಟಿ 'ಜಾಣ ಮುದ್ದಣ'ದಲ್ಲಿ ಮುದ್ದಣ ಲೇಖನ ಪುಟ ೨.

೧೭. ಮುದ್ದಣ ಬಂಕಿಂ ಚಂದ್ರರ 'ವಿಷವೃಕ್ಷ' ದಿಂದ ಪ್ರೇರಣೆ ಪಡೆದಿರಬೇಕೆಂದು ಅನೇಕ ವಿಮರ್ಶಕರು ಹೇಳಿದ್ದುಂಟು. 'ವಿಷವೃಕ್ಷ' ಪ್ರಕಟವಾದುದು ೧೮೯೬ರಲ್ಲಿ. ಮುದ್ದಣ ಸಮಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧವನ್ನು ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದ್ದಾನೆ ೧೯೬–೯೭) ಹೀಗಾಗಿ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಖಚಿತವಾದ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬರುವಂತಿಲ್ಲ.

೧೮. 'ಸ್ವಾಭಿಮುಖ ಸಾಹಿತ್ಯ'ದ ಸ್ವರೂಪ ಹಾಗೂ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೊತ್ತ ಮೊದಲು ಚರ್ಚಿಸಿದವರೆಂದರೆ ಡಾ. ಸಿ. ಎನ್. ರಾಮಚಂದ್ರನ್. ಆ ಬಗೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮುಖ್ಯ ರೂಪಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಅವರು ಹೀಗೆ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ.

    ೧. ಕೃತಿ ನಿರ್ಮಿತ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕಲ್ಪಿತ ಲೇಖಕ ಮತ್ತು ಅವನ–ಅವಳ ಮಿತ್ರರು, ವಿಮರ್ಶಕರು, ಇತ್ಯಾದಿ.

    ೨. ಕೃತಿಯು ನಿರ್ಮಿಸುವ 'ಎರಡು ಲೋಕಗಳು'

    ೩. ಕೃತಿ–ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಒಂದನ್ನೊಂದು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಾ ಸಾಗುವ ಚಲನೆ. ಈ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೂಪ–ಲಕ್ಷಣಗಳ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಕೃತಿಕಾರನು ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಸಮಾಜ–ಕೃತಿ ಇವುಗಳ ಸಂಬಂಧಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳ ಅನಿವಾರ್ಯ ನಿರ್ಬಂಧಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಗೂ ಲೇಖಕ ಕೃತಿ–ಓದುಗ ಇವರ ಜಟಿಲ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ಶೋಧಿಸಲು ಮತ್ತು ವಿವರಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಿ. ಎನ್. ರಾಮಚಂದ್ರನ್ 'ಶಿಲ್ಪ ವಿನ್ಯಾಸ' ಪುಟ ೬೭.

೧೯. ಸಿ. ಎನ್. ರಾಮಚಂದ್ರನ್–ಶಿಲ್ಪವಿನ್ಯಾಸ ಪುಟ ೭೧–೭೨

೨೦. ತುಳುವಿನಿಂದ ಸ್ವೀಕೃತ ಪದಗಳು

ತೇಂಕು	(ಮೇಲುಸಿರು ಬಿಡು)
ಗಿಡಿಪು	(ಅಟ್ಟು)
ಜೊಂಪ	(ಚಪ್ಪರ)
ಮೊಟ್ಟೆಯೊಳಿ ಕೆಲೆವೊಂದದಟು	(ಮೊಟ್ಟೆಯೊಳಗೆ ಕೂಗುವ ಶೌರ್ಯ)
ಮಲ್ಲಗಿಳಿ	(ರಾಜಕೀರ)
ಪೊಲಿ	(ಸಮೃದ್ಧಿ)
ರಾವು	(ಹೊಟ್ಟೆ ಬಾಕ ದೈವ)
ಕಯ್ಪೆ	(ಕಹಿ)
ಕನ	(ಕನಸು)
ಕಡಿಗತ್ತಿ	(< ಕಡ್ವತ್ತಿ, ಕಡುಗತ್ತಿ)
ಮುಕ್ಕುರಿಕ್ಕು	(< ಮುಕ್ಕರಡಕ್ಕು, ಗುಟುರು ಹಾಕು)

ತಮಿಳಿಂದ ಸ್ವೀಕೃತ ಪದಗಳು

ಕೊಂಚಂ ಕೊಂಚಂ	(ಸ್ವಲ್ಪ)
ಕೂಂದಲ್	(ಕೂದಲು)
ಪಣ್ಣಿ	(ಕೆಲಸ)
ಒನ್ರಾಳ್	(ಏಕವ್ಯಕ್ತಿ)
ಮುಡಿಯು	(ಕೊನೆಗೊಳ್ಳು)

ಮಲೆಯಾಳಂನಿಂದ ಸ್ವೀಕೃತ ಪದಗಳು

ಚೋದಿಗ	(< ಚೋದ್ಯಂ ಬೆರಗು)
ಸೂಡು	(< ಚೂಡು, ಬೆಂಕಿ)
ಕಿರು ನಾರಂಗ	(< ಚೆರುನಾರಙ)
ಸೊಗಗೇಡು	(< ಸುಗಕ್ಕೇಡ್)
ಬೆಳ್ಳಂ	(< ವೆಳ್ಳಂ, ನೀರು)
ಪತ್ತ್ ಮಾಸ	(< ಹತ್ತು ತಿಂಗಳು)
ಪುದುವಯಕೆ	(< ಹೊಸ ಬಯಕೆ)

ಪೆಱುತಿಂಗಳ್   (ಹೆರುವ ತಿಂಗಳು)

ತಾಮಸ   (= ವಿಳಂಬ)

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಒತ್ತಿನ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ ಕೊಡಗಿನ ಆಡುಮಾತಿನ ಅನೇಕ ಪದಗಳನ್ನು ಮುದ್ದಣ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದೊಳಗೆ ತಂದದ್ದಿದೆ.

೨೦. ಎಸ್. ವಿ. ಪರಮೇಶ್ವರ ಭಟ್ಟ : 'ಮುದ್ದಣನ ಗದ್ಯ' ಮುದ್ದಣ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ

೨೧. ಎನ್. ಎಸ್. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟ. ಶ್ರೀರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ 'ಮುದ್ದಣ' ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪು. ೧೨೮.

೨೨. ಎನ್. ಎಸ್. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟ ಶ್ರೀ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ 'ಮುದ್ದಣ' ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪು. ೧೨೬

೨೩. ಎನ್. ಎಸ್. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟ ಶ್ರೀ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ 'ಮುದ್ದಣ'ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪು. ೧೨೮.

೨೪. ನಾ. ದಾಮೋದರ ಶೆಟ್ಟಿ 'ಮುದ್ದಣನ ಶಬ್ದ ಪ್ರತಿಭೆ' ಪು. ೨೨.

■■

ಪರಿವಿಡಿ

೧. ಪ್ರಥಮಾಶ್ವಾಸಂ–ಕಥಾಮುಖಂ ೧
೨. ದ್ವಿತೀಯಾಶ್ವಾಸಂ–ಅಗಸ್ತ್ಯಾಗಮನಂ ೬
೩. ತೃತೀಯಾಶ್ವಾಸಂ–ಯಜ್ಞೋಪದೇಶಂ ೯
೪. ತುರೀಯಾಶ್ವಾಸಂ–ಸೀತಾಗರ್ಭಧಾರಣಂ ೧೪
೫. ಪಂಚಮಾಶ್ವಾಸಂ–ಸೀತಾಪರಿತ್ಯಾಗಂ ೧೯
೬. ಷಷ್ಠಾಶ್ವಾಸಂ–ವಾಲ್ಮೀಕಿದರ್ಶನಂ ೨೮
೭. ಸಪ್ತಮಾಶ್ವಾಸಂ–ವಿಜಯಪ್ರಯಾಣಂ ೩೯
೮. ಅಷ್ಟಮಾಶ್ವಾಸಂ – ಕಾಮಾಕ್ಷಿದರ್ಶನಂ ೪೫
೯. ನವಮಾಶ್ವಾಸಂ–ಚ್ಯವನಾಶ್ರಮವರ್ಣನಂ ೫೬
೧೦. ದಶಮಾಶ್ವಾಸಂ – ನೀಲಾಚಲದರ್ಶನಂ ೬೩
೧೧. ಏಕಾದಶಾಶ್ವಾಸಂ–ಸುಬಾಹುಯುದ್ಧಂ ೭೩
೧೨. ದ್ವಾದಶಾಶ್ವಾಸಂ – ತೇಜಃಪುರವರ್ಣನಂ ೮೭
೧೩. ತ್ರಯೋದಶಾಶ್ವಾಸಂ – ಅರಣ್ಯಕಮುನಿದರ್ಶನಂ ೯೬
೧೪. ಚತುರ್ದಶಾಶ್ವಾಸಂ–ದೇವಪುರ ವರ್ಣನಂ ೧೦೬
೧೫. ಪಂಚದಶಾಶ್ವಾಸಂ–ಹನುಮತ್ಪರಾಜಯಂ ೧೧೮
೧೬. ಷೋಡಶಾಶ್ವಾಸಂ–ಕಥೋಪಸಂಹಾರಂ ೧೩೦
೧೭. ಕಥೋಪಸಂಹಾರಂ ೧೪೩
೧೮. ಅನುಬಂಧಗಳು ೧೪೭–೧೮೮

■■

ಪ್ರಥಮಾಶ್ವಾಸಂ-ಕಥಾಮುಖಂ

ಓವೋ ! ಕಾಲಪುರುಷಂಗೆ ಗುಣಮಣಮಿಲ್ಲಂ ಗಡ ! ನಿಸ್ತೇಜಂ ಗಡ ! ಜಡಂ ಗಡ ! ಒಡಲೊಳ್ ಗುಡುಗುಟ್ಟುಗುಂ–ಗಡ ! ಏನರಮನೆವಾಗಿಲಂ ಮುಗಿಲ್ದೆರೆಯಿಂ ಬಾಸಣಿಸಿರ್ಪರ್ ? ಆರ್ಗಂ ಪುಗಲಾಣತಿಯಿಲ್ಲಮಿರ್ಕುಂ; ಮಡದಿ ಬಾನ್ನೀಱೆಯೊರ್ವಳ್ ಚಂಚಲದೃಷ್ಟಿಯಿನತ್ತಮಿತ್ತಲ್ ನೋಟ್ಪಳ್; ಮೂಲಿಗೆಮರ್ದಂ ಕೊಂಡುಯ್ವೊಡಕ್ಕುಂ. ಸಿಡಿಲಾಳ್ ತಡೆಯದೆಡೆಯ ನಡುವೆಟ್ಟುಗಳ್ಗೆ ಕಟ್ಟುಬ್ಬರದಿಂ ಬಂದೆಱಗುಗುಂ; ಕುತ್ತಮೇಂ ? ಸುಗ್ಗಿಯೊಳುಂಡುದಂ ಕಾರೊಳ್ಕಾಱುವನಕ್ಕುಂ; ಕಾಲಂ ಕಷ್ಟಂ ! ಕಷ್ಟಂ !

ಎಲೆಲೆ ಸೋಗೆ ನವಿಲೆ ! ಏಂ ನಲಿವಯ್ ! ನಿನಗಮಾತಂಗಮದನಿತ್ತು ಪಗೆಯೇಂ ? ಕಟ್ಟಾಸುರದ ಬೇಸಗೆಯೊಳೋಸರಿಸದೆ ಗಾಸಿಗೆಯ್ದನೆನುತೆಯೆ ? ಚಿಃ ! ಚಿಃ !ಪೆಱವರ ಕಿಡುದಸೆಯೊಳ್ ಕಡುಸಂತಸಕ್ಕೆಡೆಗುಡದಿರ್. ಪೋ ! ಪೋ ! ಸೊರ್ಕನುೞಿದು ನಿನ್ನಿರ್ಕೆಗೆ. ಏನೆನ್ನ ನುಡಿಯಂ ಕಡೆಗಣ್ಚಿ ಮತ್ತಂ ಮತ್ತಂ ಮುತ್ತಪೊೞ್ತಿನಂತೆ ಮೆಯ್ವೆರ್ಚುವಯ್ ? ಇದರ್ಕೆಯೆ ನಿನಗಿಂತು ವಿಜಾತಿಯೊಳಮಧೋಗತಿಯೊದವಿದತ್ತು.

ಬಾಯ್ವಿಡದಿರೆಲೆ ಚಾದಗೆಯೆ ! ತಿರೆಯೊಳ್ ಪೆಱರ ಸಿರ್ಕಿನೊಳ್ ಮಱುಕಮುಳ್ಳರೊಳ್ ನಿನ್ನನ್ನರೊಳರೆ ? ನಿರ್ನೆರಮೞಲದಿರ್. ಆವೆಯಾದೊಡಮೇವರ್ ? ಕರ್ಮಪುರುಷಂಗೆ ಸೊರ್ಕುಂ ಸಿರ್ಕುಮೆಂದಿರ್ಕಣ್ಣಲ್ತೆ ? ಅತ್ತ ಪೋಗಲ್ವೇೞ್ಕುಮೆಂಬೇಯೇಂ ? ‘‘ಗಗನಮುಖಂ ದುಷ್ಪ್ರವೇಶ್ಯಂ’’ ಎಂದು ಡಂಗುರಮಿರ್ಕುಂ; ಅದಱಿನೀಗಳ್ ಪೋಪುದು ಪದನಲ್ತು, ತನ್ನಾಣೆ ! ಕತಿಪಯದಿನಂಗಳೊಳೆ ಎಱೆಯಂಗೆ ಕ್ಷೇಮಮಕ್ಕುಂ ದಿಟಮೆಂದು ಗ್ರಹಗತಿಯನಾರಯ್ದು ಜೋಯಿಸರೆಂದರ್. ಅದಱಿಂದೆರ್ದೆಗಿಡದೆ ನಿನ್ನೆಡೆಗೆ ಪೋಗು. ಪಯಣಂ ಸೊಗಮಕ್ಕೆ.

ಬಗ್ಗಿಸೆಲೆ ಕೋಗಿಲೆ ! ಏನೀ ಮಾಮರನ ಸೆಳೆಗೊಂಬಿನೊಳ್ ಮೂಗುವಟ್ಟಿರ್ಪಯ್ ? ಕಣ್ಮೞಲ್ದು ಕೆಂಪಾದುವೇಕೆ ? ಏತರ್ಕೆ ಬೆಱಗುವಡುವಯ್ ? ಅರೆನುಡಿಯೊಳೆಂಬುದೇಂ ? ತಳಿರಿಲ್ಲಮೆಂಬೆಯೆ ? ಅಲ್ತು; ಕಾಲಪುರುಷಂ ಜಡಭರಿತನೆಂಬೆಯೆ ? ಅಂತದನಾರೊರೆದರ್ ? ಇಂತಿದನಱಿತುಂ ಸೋಂಬನಾಗಿರ್ಪುದೊಳ್ಳಿತೆ ? ಆರಯ್ವುದಾರಯ್ವುದೀ ಪರಿಯಂ. ನಡೆನಡೆ.

ಇತ್ತಲಿದೆಕೊಳ್ ತಾಮ್ರತುಂಡನೇನೋ ಗೊಣಗುತಿರ್ಕುಂ, ಕೇಳ್ವಂ. ಪಂಡಿತವಕ್ಕಿ ! ನಿನಗೀ ಪೆಸರನಾರಿಟ್ಟರ್ ? ಬಸಂತನೇಂ ? ನೀಂ ಪಂಡಿತಂ ದಿಟ್ಟಮಾದೊಡೆ ನೀರ್ಗುತ್ತಕ್ಕೆ ಮರ್ದನುಸಿರ್. ಏಂ ಮಾಂಬೞಂ, ನೇಱಿಲ್ ? ಮಾರ್ನುಡಿಯ–

ದೇತರ್ಕೆ ವಿಮುಖನಾದಯ್ ? ಸೊರ್ಕಿನುರ್ಕಿಂ ಬೀಗಿರ್ಪಯ್. ಇರ್ಕೆ. ಕೂರಿದರೊಳ್ ಕೂರದೆ ತಕ್ಕರೊಳ್ ತಗದೆ ನುಡಿಸಿದರೊಳ್ ನುಡಿಯದಿರ್ಪೀ ಕತದಿಂ ನಿನಗೆ ವನವಾಸಂ ಪ್ರಾಪ್ತಮಕ್ಕೆ ! ಲೋಗರ ಕಯ್ಗೆ ಸಿಲ್ಕಲೊಡಮೊಡನೆಯೆ ನಿನಗೆ ಬಂಧನಮಕ್ಕೆ ! ಅಂತು ಪಂಜರನೊಳಾನುಂ ಮಂಜರನೊಳಾನುಂ ಸಾವಕ್ಕೆ ! ಇದೆನ್ನ ಸಾಪಂ. ನಿನಗಮೊ ಪೊಳ್ಳುಬೀರಮನಿತ್ತಬಸಂತಂಗಂ ಧಿಕ್ಕಾರಂ !

ಈಗಡೆ ಉಱಿಗಂ ಸಗುಣನುಡಿಗುಂ. ಒಂದು, ಎರಟ್ಮೂಱು. ಭದ್ರಂ, ಶುಭಂ, ಮಂಗಳಂ. ಹೀ ಹೀ ! ನೋವು ಮಾಯ್ವುದು, ಸಂದೆಯಮಣಮಿಲ್ಲಂ.

ವಾರಗೇಱಿಯೊಳೇಱುಂಜೌವನದ ನೀಱೆಯರ ಮೇಲುದಱ ಸೆಱಂಗನೋ–ಸರಿಸಿ ಸಾರೆ ನಿಲ್ತುತೋರಮೊಲೆಗಳಂ ಸೇರ್ದು ಪಿಡಿದೌಂಕಿ ಪಾಱುಂಬೊಜಗನಂತೆ ಮೀಱಿ ನಿಟ್ಪೋಟಂಗೊಂಡು ತೊಟ್ಟನೆ ಕಟ್ಟಿದಿರೊಳಿಟ್ಟಣಿಸಿ ಘಟ್ಟಿಮಗುಳ್ಚುವ ಘಟ್ಟಿವಳ್ತಿಯರ ಪಟ್ಟುಡೆಯೊಳ್ ಕಟ್ಟುವಡೆದುಂ, ಕಯ್ಯೆಡೆಯೊಳ್ ಮೆಯ್ಯುಡಿದುಂ, ಕಂದಿನೊಳ್ಕಂದಿಯುಮಸವೆಯೊಳಸಕಱಿದುಂ, ಸುಯ್ಯೊಳ್ಸುಗಿದುಂ, ಸಿರಿಕಂಡದ ಕೋಟ್ಕೆಸಱೊಳ್ಕಾಲ್ಕುಸಿದುಂ, ಪಾಱುಗೆಯ್ತಕ್ಕೆ ಬಂದಿವಟ್ಟುಮಂತುಮಿಂತುಂ ಮುಂತೆ ಸರಿದುಂ ಮಾಲೆಗಾರ್ತಿಯರ ಮೇಲ್ಗಯ್ಗಳೊಳ್ ಸಾಲ್ಗೊಂಡು ನೇಲ್ವ ಮಾಲೆದೊಡಂಬೆಯಂ ತೂಗಿ, ಲತಾಂಗಮಂ ತಾಗಿ, ಬೀಗಿ, ದಕ್ಷಿಣಾನಿಲನಂತಿರೆ ಪಶ್ಚಿಮಾನಿಲಂ ಮೈದೋಱಲೊಡಂ ಮೊಲ್ಲೆ ಮುಗುಳ್ತುದು; ವನಮಲ್ಲಿಗೆ ಗಂಟೊಡೆದುದು; ನಾಗವಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಸಱಿವಿಟ್ಟುದು; ಗಱಿವೂ ಗಱಿಗಟ್ಟಿದತ್ತು. ಆಗಳ್–

ಪಡುಗಡೆಯೊಳಿದೇಂ ಪೊಗೆ ! ಕಡಲೊಳೊಡಲ ವಡಬಂ ಬಿಡದೆ ತೀಡುವ ಬಿಱುಗಾಳಿಯ ತೀಟದಿಂ ದಳ್ಳಿಸಲೊಡಮೆಡೆಗೊಂಡ ಬೆಟ್ಟುಗಳ್ ಕರಂ ಸೀಕರಿವೋಗೆ ಪುಟ್ಟಿತಕ್ಕುಂ. ಓ ! ತಪ್ಪಿದೆಂ. ಅಲ್ತು, ಪೊಗೆಯಲ್ತು; ಎನಗಂ ಪುರ್ಚು; ನೀರೊಳ್ ಕಿರ್ಚು ಚುರ್ಚುಗುಮೇ ? ಮತ್ತವೇಂ ? ಅಂದು ಸೆರಗಂ ಪಾರ್ದು ಕಡಲಂ ಮಱಿಗೊಂಡ ಕರ್ವೆಟ್ಟುಗಳೀಗಳ್ ಪೂರ್ವವೈರಮಂ ಬಗೆದು ಬರ್ದಿಲನಾಡಿಂಗೆ ದಾಱಿಡಲ್ಕೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಪೋಪುವಕ್ಕುಂ, ಎನೆ ಕರ್ಮುಗಿಲಾಗುಸಮಂ ಮುಸುಂಕೆ ಕಾಲನೆಂಬ ಕಾಳರಕ್ಕಸಂ ಪೊದೆದ ನೀಲಪಟದೊಂದು ಪಾಂಗಿನೊಳೊಪ್ಪಿದುದು; ಗೆಂಟುಗೆಂಟಿನೊಳ್ ಪೊಳೆವ ಬಳ್ಳಿಮಿಂಚು ಬೀಸುವ ಕಯ್ಗೇಣ ಮೈಸಿರಿಯಂತೆ ಕಣ್ಗೆಡ್ಡಮಾದುದು. ಮತ್ತಂ–

ಸಗ್ಗಿಗರಾಣ್ಮನ ಘನಕರಿಘಟೆಗಳ್ ಬೇಸಗೆಯ ಬೀಸರಕ್ಕೆ ಬಸವಱಿದು, ಬಾಯಾಱಿ, ಮುನ್ನೀರ ನೀರಂ ಕಂಡು, ಪಿಂಡುಗೊಂಡು, ಬಂದು ನಿಂದು, ಮನದಣಿವನ್ನಮೋಲಾಡಿ, ಪೊಡೆ ಕೋಡುವನ್ನಂಬರೆ ಪೀರ್ದು, ಸೊರ್ಕಿ ಪೋಪೆಡೆಯೊಳ್ ಮೆಯ್ವಿಟ್ಟು, ಗೀಱಿಟ್ಟು, ಪೆಟ್ಟುವೆರ್ಚಿ ನಿಮಿರ್ದು ನಿಡುವಲ್ ಬೆಳಗೆ, ತುಂಬಿಲೊಳಿಂಬುಗೊಂಡ ತುಂಬುನೀರಂ ಪೂತ್ಕರಿಸಿದಪುವೆಂಬಂತಿರೆ ಎಡೆವಿಡದೆ ಬಲ್ಸರಿ ಸುರಿಯೆ ಮಱಿಗಾಲಂ ಚೆಲ್ವಾಯ್ತು.

ಇಂತು ಮುಂಗಾರ್ ತಲೆದೋಱಿ ತಿರೆವೆಣ್ಗೆ ಮುಗಿಲ್ಸೊಂದಿಯೊಳ್ ಬಳ್ಳಿ– ವರಿವ ನೇಹದಿಂ ಬೆಳ್ಳಂಗೆಡೆವ ಸೊಗದಾಲಿನೀರೆನೆ ಪೊಚ್ಚಂ ಪೆರ್ಚಿ ಪರಿದುದು. ಬಗೆಮಿಗೆ

ಸೋಲುತ್ತಮೊಂದುಗೂಡಲ್ಕೆಂದು ಬಂದು ನೋೞ್ಪೆಡೆಯೊಳ್ ಪಸದನಂಗೊಂಡಂತಿರೆ ಬಳ್ಳಿವೊದರ್ಮಡಲ್ತು ಸೊಂಪೇಱಿದುದು; ಮೇಣ್ ಪೊಸ ಸುಸಿಲೊಳ್ ಸಸಿದೆೞ್ದು ನಿಮಿರ್ನವಿರೆನೆ ಪಸಲೆಯೆಸೆದುದು.

ಇದೆ! ಗುಡುಗುಡಿಪ ಮೊೞಗಂ ಕಡುಕಾಯ್ಪೇಱಿದ ಸಿಂಗದ ದನಿಗೆತ್ತು ಬಿಗುರ್ತೋಡಿ ಕರ್ಮಡುವಿನ ತಡಂಗುಂಡಿಯೊಳಡಂಗುವುವೆನೆ ಆಱಾಟಕೆಂದು ಯೂಥನಾಥಂ ಮುಂದಿರೆ, ಕಳಭಂ ಬೞಿವರೆ, ಪಿಡಿಯೆಡೆಯೊಳಿರೆ, ಒಡಗೂಡಿ ನಡೆದು ನೀರ್ದಾಣಮಂ ಪುಗುವಾನೆವಿಂಡಿನಿಂದೆಯುಂ; ಪಚ್ಚನೆ ಬೆಳೆದ ಪಸಲೆಯ ಪಸುರ್ವುಲ್ಲಂ ಪಸಿವಡಂಗೆ ಮೇದು, ಕೊರ್ಬಿ, ಕೆಲೆದು, ಕಣ್ಮಲೆದು, ಮುಂಗಾಲಿಂ ನೆಲನಂ ಬೆರಂಟುತುರ್ಚಿ, ಪೆರ್ಮರನಂ ಕಂಡು ಪಾಯ್ದು, ಕೋಡಿಱಿದು ಬೞಲ್ದು ಎರ್ಮೆಯೆಡೆಗೊಳೆ, ತಾನುಂ ಪಟ್ಟು, ಮೆಲ್ಕೊತ್ತುತ್ತಿರ್ಪ ಜವಹುರದ ಜಕ್ಕಂದೊೞಲಿಯಂ ಗೆಲೆವರ್ಪ ಕಾೞ್ಕೋಣವಳಗದಿಂದೆಯುಂ, ಬೀಸುವಿಱಿಸಲಂ ಸೂಸುವ ಸೋನೆಯಂ ಸೈರಿಸದೆ ಪಕ್ಕೆಯೊಳೆ ಪಟ್ಟು, ಕಣಸಂ ಲಲ್ಲೆಗೆಯ್ದು ಪರಿವ ಕಾೞ್ಪುರದ ಕಳಕಳಮ– ನಾಲಿಸುತಿರೆ ಬಱಿಸಿಡಿಲ ಬಿಱುಸರಮಂ ಕೇಳ್ದು ಕೊಡಂಕೆ ನಿಮಿರೆ ನವಿರ್ಕೊಕ್ಕರಿಸೆ ತಳರ್ನೋಟದಿಂ ನೋೞ್ಪ ಹರಿಣಸಂದೋಹದಿಂದೆಯುಂ; ಜಿಡಿಗೆ ಕಡುಸುಗಿದು ತಾಂ ಪೊಱಮಡದೆ ಕುಟುಂಕಂ ತರಲ್ಕೆಣೆಯನನಟ್ಟಿ ಕುಳಿರ್ವೆಲರ ಕೋಡಿಂಗೆ ನಡುಗುವ ಕಿಱುಮರಿಯನೆಱಂಕೆಯೊಳ್ ಪುದುಗಿ ಗೂಡಿನ ಮೊಗವಾಡದೊಳಿರೆಯಿರೆ– ಬಳ್ಳಿವರಿವ ಮಿಂಚಂ ಕಂಡು ತಳ್ಳಂಕಂಗೊಂಡು ಕೀಱಿ ಮೆಯ್ಗರೆದು ಜೋಡಿಗನ ಬರವನೆ ಪಾರ್ವ ಪೆಣ್ವಕ್ಕಿಗಳ ತಂಡದಿಂದೆಯುಂ, ವನಾಂತರಂ ಮನೋಹರಮಾದುದು.

ಈ ತೆಱದೆ ಕಾಡುಂ ನಾಡುಂ ಮನೋಜ್ಞಮಾಗೆ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಮಾದ ವರ್ಷಾಕಾಲದೊಳೊಂದು ದೆವಸಂ ಬೈಗುಂಬೊೞ್ತಿನೊಳೆಂದಿನಂತಿರೋಲಗಂ ಪರಿಯೆ ಕಬ್ಬಿಗರ ಬಲ್ಲಹಂ ಮುದ್ದಣನರಮನೆಯಿಂ ಪೊಱಮಟ್ಟು ನೆರೆವೀದಿವಿಡಿದು ಪೊರೆವೀಡಿಂಗೆ–ಯ್ತರ್ಪುದುಮಾತನ ಮಡದಿ ಮನೋರಮೆ ದೂರದೆ ಕಂಡೆೞ್ದು ಇದಿರ್ವಂದು, ಕಾಲ್ಗೆ ನೀರಂ ನೀಡಿ ಮತ್ತಂ ಕೈವಿಡಿದೊಳಚೌಕಿಗೊಯ್ದು ಮಣೆಯಿತ್ತು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಒಡನೆಯೆ ತನಿವಣ್ಣಂ ತಿನಲಿತ್ತು, ಕೆನೆವಾಲಂ ಕುಡಿವೊಡಿತ್ತು, ಉಪಚರಿಸುತಿರ್ದಳ್. ಈ ಉಪಚಾರದಿನಾತನ ಪಸಿವುಂ ಬೞಲ್ಕೆಯುಂ ಮುಡಿಯೆ, ಕೆಳದಿ ನಱುದಂಬುಲಮಂ ಸವಿಯಲ್ಕೆಂದು ಮಡಿದೀವುತುಮಿರೆ, ಇಂತು ಸುಖಸಲ್ಲಾಪಂಗೊಳುತಿರ್ದರ್. ಅದೆಂತೆನೆ :

ಮನೋರಮೆ - (ಮೆಲ್ನುಡಿಯಿಂ) ನೋೞ್ಪುದೀ ಪಗಲ್ಗಳೆಂತೊ ಪಿರಿಯವು! ಪಗಲುಮಿರುಳುಂ ಸುರಿವ ಬಲ್ಸೋನೆಯ ಜಿನುಂಗಿನತ್ತಣಿನೆನ್ನ ಬಗೆಯುಂ ಬೇಸರ್ತುದು. ಅಂತದಱಿನೇನಾನುಮೊಂದು ನಲ್ಗತೆಯಂ ಪೇೞ!

ಮುದ್ದಣಂ - ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರೀ! ತಡೆಯೇಂ! ಇನಿತೊಂದು ಬಯಕೆ ತಲೆದೋಱ್ ಆವ ಗಹನಂ ? ಆದೊಡಮಾವ ನಲ್ಗತೆಯಂ ಪೇೞ್ವೆಂ. ಏಂ ಭೋಜಪ್ರಬಂಧಂ ? ವಿಕ್ರಮವಿಜಯಂ ? ಮಹಾವೀರಚರಿತಂ ?

ಮನೋರಮೆ - ಇಸ್ಸಿ ! ಇವಱೊಳೆನಗೞ್ಕಱಿಲ್ಲಂ; ಉಱಿದೊಡಮಱಿದೊಡಂ ಬಟ್ಟೆದೋಱಿಪ ರಸಭರಿತಂ ಚರಿತಮ್ಮೈಸೆ.

ಮುದ್ದಣಂ - ನಿನಗಾವ ರಸದೊಳಿಷ್ಟಂ ? ಶೃಂಗಾರರಸದೊಳೆ ? ವೀರರಸದೊಳೆ ? ಹಾಸ್ಯರಸದೊಳೆ ?

ಮನೋರಮೆ - ಆವ ರಸದೊಳೆಂದೊಡೇಂ ? ನವರಸದೊಳಂ.

ಮುದ್ದಣಂ - ಅಂತಿರೆ ಮತ್ತಮಾಕತೆಯಾವುದು ?

ಮನೋರಮೆ - ರಾಮಾಯಣದೊಳೇನಾನುಮೊಂದು.

ಮುದ್ದಣಂ - ಅಂತೆಯೆ ಅಕ್ಕೆ, ಸೀತಾಸ್ವಯಂವರಮಂ ಪೇೞ್ವೆಂ.

ಮನೋರಮೆ - ಆಂ ಮುನ್ನಮೆ ಕೇಳ್ದಿರ್ಪೆನಲ್ತೆ!

ಮುದ್ದಣಂ - ಏಂ ಸೀತಾಪಹರಣಕಥನದೊಳ್ ಬಯಕೆಯೆ ?

ಮನೋರಮೆ - ಉಃ ! ಆನೊಲ್ಲೆಂ.

ಮುದ್ದಣಂ - ಮೇಣಾವ ನಲ್ಗತೆಯಂ ಪೇೞ್ವೆನೋ.

ಮನೋರಮೆ - ಇಂತೇಕುಸಿರ್ವಯ್ ? ನಾಡೊಳೆನಿತ್ತೋ ರಾಮಾಯಣಂಗಳೊಳವು. ನೀಂ ಕೇಳ್ದುದಱೊಳೊಂದಂ ನಲ್ಮೆದೋಱಿ ಕಂಡು ಪೇೞ್ವುದು.

ಮುದ್ದಣಂ - ನೀನೆ ಒಂದನಾಯ್ದುಕೊಳ್ವುದು.

ಮನೋರಮೆ - ಶ್ರೀರಾಮನಶ್ವಮೇಧಮಂ ಕಯ್ಕೊಂಡನೆಂಬರಲ್ತೆ; ಆ ಕತೆಯೆ ಅಕ್ಕುಂ.

ಮುದ್ದಣಂ - ಈಗಳಱಿತೆಂ; ಶೇಷರಾಮಾಯಣಮಂ ಪೇೞ್ವುದೆಂಬೆಯೆ ?

ಮನೋರಮೆ - ಅಪ್ಪುದಪ್ಪುದು, ಆದೊಡೆ ಮುನ್ನಮಾರಾರ್ಗಿದನೊರೆದರ್ ?

ಮುದ್ದಣಂ - ಮುನ್ನಂ ಶೇಷಂ ವಾತ್ಸ್ಯಾಯನಂಗೆ ಪೇೞ್ದನದನೆಯೆ ನಿನಗೆ ಬಿತ್ತರಿಪೆಂ. ಆದೊಡೆ ಬಲ್ಗತೆ ಕಣಾ ! ಒಂದೆರೞ್ದಿವಸಕ್ಕೆ ಮುಡಿಯದು.

ಮನೋರಮೆ - ಇರ್ಕೆ. ಓರೊಂದು ದೆವಸಮಿನಿಸಿನಿಸಂ ಪೇೞ್ದೊಡೇಂ ?

ಮುದ್ದಣಂ - ಅಕ್ಕುಂ. ಆವ ಧಾಟಿಯೊಳ್ ಪೇೞ್ವೆಂ ? ಪದ್ಯದೊಳ್ ಪೇೞ್ವೆನೊ ? ಗದ್ಯದೊಳ್ ?

ಮನೋರಮೆ - ಪದ್ಯಂ ವಧ್ಯಂ; ಗದ್ಯಂ ಹೃದ್ಯಮದಱಿಂ ಹೃದ್ಯಮಪ್ಪ ಗದ್ಯದೊಳೆ ಪೇೞ್ವುದು.

ಮುದ್ದಣಂ - (ನಸುನಗೆಯಿಂ) ಅದಂತಿರ್ಕೆ. ಇಂತಪ್ಪ ನಲ್ಗತೆಯಂ ಬಿತ್ತರಿಸಿದೊಡೆ ಅರಮನೆಯೊಳ್ ರನ್ನಗಡಗಮಂ ಪೊನ್ನ ಕಂಠಿಕೆಯಂ ಮೆಚ್ಚನೀವರ್. ನೀನೀವುದೇಂ ?

ಮನೋರಮೆ - ಪೆಱತೇಂ. ಎನ್ನನೆ ಆನೀವೆಂ.

ಮುದ್ದಣಂ - ಬಲ್ಗಡುಸುಗಾರ್ತಿಯೈಸೆ ! ಅಱಿಯಾ ಮುನ್ನಮೆ ನಿನ್ನ ತಾಯ್ತಂದೆವಿರೆನಗಿತ್ತರೆಂಬುದಂ ?

ಮನೋರಮೆ - ಇದೇತಱ ನುಡಿ ! ಪೋಕೆ. ಆಂ ಪರಾಧೀನೆ ಗಡ ! ಪುರಾಣಮನೋದಿದಿಂ ಬಱಿಯಮಲ್ತೆ ದಕ್ಷಿಣೆಯನೀವುದು ? ಅರಮನೆಯವರುಂ ಕಬ್ಬಮಂ ಕಂಡಲ್ತೆ ಕಚ್ಚಱಿಯನಿತ್ತರ್ ? ಆನುಂ ಕತೆಯಂ ಕೇಳ್ದು ಸೊಗಸಾಗೆ ಬಲ್ಲಂತೆ ಸಮ್ಮಾನಿಸುವೆಂ.

ಮುದ್ದಣಂ - ಒಳ್ಳಿತೊಳ್ಳಿತು ! ಕತೆಯಂ ಲಾಲಿಸಿ ಬಱಿಕ್ಕಮೀಯೆನೆಂದೊಡೆ ಬಿಡೆಂ ನೋೞ್ಪೆಂ.

ಮನೋರಮೆ - ಆನುಂ ನೋೞ್ಪೆಂ ಕತೆಯ ಪುರುಳೆಂತಿರ್ಕುಮೆಂದು.

ಮುದ್ದಣಂ - ಆದೊಡಾಲಿಸು. ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಸುರಾಸುರೇಂದ್ರನರೇಂದ್ರ ಮುನೀಂದ್ರ ಫಣೀಂದ್ರಮಣಿಮಕುಟತಟಘಟಿತ–

ಮನೋರಮೆ - ಓಓ ! ತಡೆ ! ತಡೆ ! ವಸುಧೆಗೊಡೆಯನಪ್ಪ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಕತೆಯಂ ಪೇೞೆನೆ ಬಸದಿಗೊಡೆಯರಪ್ಪ ಸುರೇಂದ್ರರ ಚರಿತೆಯಂ ಪೇೞ್ವುದೇಂ ! ಸಾಲ್ಗುಂ ಸಾಲ್ಗುಂ. ಇಂತೆರ್ದೆಗೊಳ್ವ ಕತೆಗೆಂತುಡುಗೊಱೆಯಂ ಗೆಯ್ವೆನೊ !

ಮುದ್ದಣಂ - ನಲ್ನುಡಿಯಿದು ರಮಣಿ ! ಕುಚಂಗಳಾಣೆ. ಅಲ್ತು ಬಸದಿಯಿಂದ್ರರ ಕತೆಯಲ್ತು; ರಾಮಚಂದ್ರನ ಕತೆಯನೆ ಪೊಗೞ್ದು ಪೇೞ್ವುದಿದು ಸಕ್ಕದದೊಂದು ಚೆಲ್ವು.

ಮನೋರಮೆ - ಲೇಸು ! ಲೇಸು ! 'ನೀರಱಿಯದ ಗಂಟಲೊಳ್ ಕಡುಬಂ ತುಱುಕಿದಂತಾಯ್ತು'; ಕನ್ನಡದ ಸೊಗಸನಱಿಯಲಾರ್ತೆನಿಲ್ಲೆನಗೆ ಸಕ್ಕದದ ಸೊಗಸಂ ಪೇೞ್ವುದು ಗಡ !

ಮುದ್ದಣಂ - ಅಪ್ಪೊಡಿನ್ನೆಂತೊ ಒಱೆ[ರೆ]ವೆಂ ?

ಮನೋರಮೆ - ತಿರುಳ್ಗನ್ನಡದ ಬೆಳ್ನುಡಿಯೊಳೆ ಪುರುಳೊಂದೆ ಪೇೞ್ವುದು. 'ಕನ್ನಡಂ ಕತ್ತುರಿ'ಯಲ್ತೆ.

ಮುದ್ದಣಂ - ಅಪ್ಪುದಪ್ಪುದು. ಆದೊಡಂ ಸಕ್ಕದಮೊಂದೆ ರನ್ನವಣಿಯಂ ಪೊನ್ನಿಂ ಬಿಗಿದಂತೆಸೆಗುಂ; ಅದಱಿಂ ಕರ್ಮಣಿಸರದೊಳ್ ಚೆಂಬವಳಮಂ ಕೋದಂತಿರೆ, ರಸಮೊಸರೆ, ಲಕ್ಕಣಂ ಮಿಕ್ಕಿರೆ, ಎಡೆಯೆಡೆಯೊಳ್ ಸಕ್ಕದದ ನಲ್ನುಡಿ ಮೆಱೆಯೆ, ತಿರುಳ್ಗನ್ನಡದೊಳ್ ಕಥೆಯನುಸಿರ್ವೆಂ.

ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ಮುದ್ದಣಂ ಪೇೞ್ದ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದೊಳ್ ಕಥಾಮುಖಮೆಂಬ
ಪ್ರಥಮಾಶ್ವಾಸಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ

ದ್ವಿತೀಯಾಶ್ವಾಸಂ-ಅಗಸ್ತ್ಯಾಗಮನಂ

ಕೇಳಿಲೆ ಬಾಲೆ ! ಬಾಲೇಂದುಫಾಲೆ ! ಈ ಪೊಡವಿಯೊಳ್ ಚೈತನ್ಯರಾಜಂ ಮಾಯಾದೇವಿಯಂ ಮದುವೆನಿಂದ ಪದನೊಳ್ ಪೇರುಕ್ಕೆವದೞ್ತಿಗೆಂದು ಬೊಮ್ಮನೆತ್ತಿದ ಬಾಂದೞಿಯ ಪೊಂಗಾವೆನೆ, ಎಳೆವೆಣ್ಣ ಪೊರ್ಕುಟಿಲರ್ಗೊಂಡೆಯಂತಿರೆ ಪೊಂಬೆಟ್ಟಂ ಪೊಂಬಸಿಱಂಗಿಂಬುವಸದಿಯುಮಲರ್ವೊಡೆಯಂಗೆ ನಡೆದಾಣಮುಮರೆವೆಣ್ಮೆಯ್ಯಂಗೆ ನೆರೆವನೆಯುಂ ದೆಸೆಯಾಣ್ಮರ್ಗೆ ಪೊಸವೀಡುಂ ಬೋೞಿಯರ್ಗೆ ಮೇಳದೆಡೆಯುಮೆನಿಸಿ ಕಣ್ಗೊಳಿಕುಂ.

ಇಂತು ಕರಮೆರ್ದೆಗೊಳ್ವ ಸೊನ್ನವೆಟ್ಟಂಗೆ ತೆಂಕಲ್ಗೆ ಭೂರಮೆಯ ಸೀಮಂತರತ್ನಂಬೋಲ್ ರಂಜಿಪ ಅಯೋಧ್ಯಾನಗರದೊಳ್ ನೇಸಱಬೞಿಯ ಪಲಂಬರರಸುಗೆಯ್ಯುತಿರ್ದರ್. ಇವರೊಳ್ ತುತ್ತತುದಿಗಬ್ಧಿಗಬ್ಜಂ, ಪೊಡವಿಗೆ ಮಂಗಳಂ, ಬಾನ್ಗೆ ಭಾನು ಪುಟ್ಟಿದಂತಿರೆ ದಶರಥಂ ಪುಟ್ಟಿ, ಪೞಿವೊರ್ದದ ಬೞಿಯಱಂ ಕಳೆಗುಂದದ ತೋಳ್ನೀರಂ ತನ್ನೊಳಾಗೆ ಪೞನುಡಿಯಂ ಬೞಿಸಂದು ಪಲವುಂ ಪಗಲ್ ತಿರೆಯಂ ಪೊರೆವುತೆ ಬೞಿಯಂ ಯಶಶ್ಶೇಷನಪ್ಪಿನಂ ಆತಂಗೆ ನೆರವಾಂತ ನಾಲ್ಕುಮುಪಾಯದಂತೆ ನಾಲ್ಕುಂ ಪುರುಷಾರ್ಥದಂತೆ ಮೆಯ್ಗೊಂಡು ಪುಟ್ಟಿದ ನಾಲ್ವರ್ಕುವರರೊಳ್ ಪಿರಿಯಂ ರಾಮಂಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಮಾಯ್ತು.

ತಾಳ್ಮೆಯೊಳ್ ತಿರೆಯಂತಿರೆ, ಜಾಣ್ಮೆಯೊಳ್ ಗುರುವಿಂಗೊರೆ, ಭೋಗದೊಳ್ ಸುರೇಂದ್ರಂ, ತ್ಯಾಗದೊಳ್ನರೇಂದ್ರಂ, ಬೀರದೊಳ್ ಭೈರವಂ, ಸಾರದೊಳಗಾಱ [ರ] ವಂ, ಬೆಂಗದಿರನ ಕಾಯ್ಪು, ತಣ್ಗದಿರನ ತಣ್ಪು, ಸಿಂಗದ ಚಲಂ, ಮಾತಂಗದ ಬಲಂ, ಸಿಡಿಲ ಪೊಡರ್ಪು ಕಡಲ ಗುಣ್ಪು ಪಡಿಗೊಳೆ, ದಶರಥಕುಮಾರಂ ರಾಜ್ಯಮನಾಳುತ್ತಿರ್ದಂ.

ಆತನಾಳ್ವ ನಾಡು ಕೈಲಾಸಮಲ್ಲದೊಡಂ ಸರ್ವಮಂಗಳಾಶ್ರಯಂ; ವೈಕುಂಠಮಲ್ಲದೊಡಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಮನೋಹರಂ; ಸತ್ಯಲೋಕಮಲ್ಲದೊಡಂ ಸರಸ್ವತೀವಿಲಾಸಾಸ್ಪದಂ; ನಾಡಿಗರೊಳೆಲ್ಲರುಂ ಭೋಗಿಗಳ್ ಕುಟಿಲಗಾಮಿಗಳಲ್ತು; ಜೈವಾತೃಕರ್ದೋಷಾಕರರಲ್ತು; ಪುರಸ್ಕೃತರಭಿಪನ್ನರಲ್ತು. ಅಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ ಅೞಿಗಬ್ಬಂ ಬೆಳ್ಳಕ್ಕರಿಗರೊಳ್, ಪೞಿಗಜ್ಜಂ ಪಟ್ಟಸಾಲಿಗರೊಳ್, ಇೞಿನೇಹಂ ತಾಣದೀವಿಗೆಯೊಳ್, ಕೀೞ್ಗೆಯ್ಮೆ ಕಮ್ಮಱರೊಳ್, ದುರ್ಮತಿ ವತ್ಸರದೊಳ್, ಸುತ್ತೇಂ, ಅತಿಪಾತಂ ಮಧುಪಾನವ್ಯಸನದೊಳ್, ಮಧುಪಾನವ್ಯಸನಮಾಱಡಿಯೊಳಾರ– [ಱ]ಡಿ ಪಾದರಿಯೊಳ್, ಪಾದರಿ ಬನದೊಳಲ್ಲದಿಲ್ಲಂ. ಮನೋಹರೆ ! ಮನೋರಮೆ ! ಇರ್ಚ್ಛಾಸಿರ ನಾಲಗೆಯಿರ್ದುಮೀರಾಮರಾಜ್ಯಮಂ ಸೇಸಂ ಬಣ್ಣಿಸಲಾರ್ತನಿಲ್ಲಂ; ಇಂತಿರೆ ಗಾಂಪಂ ಕಾಲುರಿಚನೆನಗೊಳವೆ ?

ನೋಡ ! ನಾಡ ಬೞಿವಿಡಿದು ಪುಣ್ಯವಾಹಿನಿಯೆನೆ ಒಪ್ಪುವ ಸರಯೂ ನದಿಯಂ, ತಾಂ ಕಿನ್ನಡೆಯೊಳಿರ್ದುಂ ಲೋಗರ್ಗೆ ಮೇಲಂ ಬಯಸುವಳಲಾ ! ನಿರ್ಮಲೆಯಾಗಿರ್ಪಿನಂ ಗಂಭೀರೆಯಾಗಿರ್ದೊಡಂತರಂಗಂ ಪೆಱರ್ಗೆ ಕಾಣಲ್ಕಕ್ಕುಂ; ನಲ್ವೆಂಡಿರಂತಿರೆ ಮಂದಗಾಮಿನಿ ಗಡ ! ತಪ್ಪೇಂ, ನಿಕ್ಕುವಂ ಪೆಣ್ಣೆ ಇವಳ್. ಸಾರವ ಕಮಲಮೆ ಮೊಗಂ ; ಮೀನೆ ಕಣ್; ಪಾವಸೆ ಬಿಡುಮುಡಿ; ಪೊೞೆವಕ್ಕಿ ಬಲ್ಮೊಲೆ; ಸುೞಿ ಪೊರ್ಕುೞ್; ಮಳಲೊಟ್ಟಿಲ್ ಪೊಱವಾೞ್; ಕಾಲ್ಕಾಲ್. ಏಂ ತಡೆತಡೆದು ಪೋಪಳ್ ? ಕಳಕಳನಾದಂಗೆಯ್ವಳ್ ? ಓ ! ತಾಯ್ವನೆಯಿನಾಣ್ಮನೆಡೆಗೆ ಪೋಪಳಕ್ಕುಂ.

ನೋೞುದು ನೋೞ್ಪುದಿತ್ತಲ್ ಪೊಚ್ಚದೊತ್ತಿನೊಳ್ ಪೆರ್ಚಿವೆಳೆದ ತೋಂಟಂಗಳೆಡೆಯಂ. ಪರೋಪಕಾರಾರ್ಥಂ ಫಲಂಗಳಂ ಪೊತ್ತು ಫಲಭಾರದಿಂ ಬಾಗಿ ಕಯ್ಕೊಳ್ವುದೆಂದೆಮಗೀಯಲ್ ನೀಡುಂ ನೀಡಿ ನಿಲ್ತಂತಿರ್ಪುವು ಮರಂಗಳ್. ಎಳವಾೞೆಗಳೆಮ್ಮಂ ಕಯ್ಯೆಡೆಯಿಂ ಬೀಸಿ ಕರೆದಪುವು. ಇಂತೇಂ ರಸವಾೞೆಯ ಪೆರ್ಗೊನೆಗೆ ಕೀೞ್ಮೊಗಮಾಯ್ತು? ದುಮ್ಮಾನಂ ಗಡ ! ಪೆತ್ತಬ್ಬೆಗೆ ತಮ್ಮತ್ತಣಿನೞಿವಾಯ್ತೆಂದು ನಾಣ್ಚಿ ತಲೆವಾಗಿರ್ಕುಮಕ್ಕುಂ.

ಇದೆಕೊಳ್ ! ಕಾಲ್ಗೆ ನೀರೆಂದು ಪೊಂಗಳಸದೊಳ್ ಪನಿನೀರಂ ತುಂಬಿ ಏಱುಮೆತ್ತಿ ಪಿಡಿದಿನ್ನೆಬರಂ ನೀರೆಱೆದು ಪೊರೆದ ಮೇಘರಾಜನ ಬರವನೆ ಪಾರ್ವ ಚೆಂದೆಂಗುಗಳ ಪಂತಿಗಳ್. ಪಚ್ಚೆಯ ಚೆಂಬವಳದ ಲಂಬಣದಿಂ ಸಿಂಗರಿಸಿ ಸೋಗೆವೀಲಿಯಂ ಬಿಗಿದು ಬಸಂತಂ ನಟ್ಟ ಕಾವನ ಗೆಲ್ಲಗಂಬಮೆನೆ ಕಾಯ್ಗೊನೆ ಪಣ್ಗೊನೆಯಿಂ ಕಣ್ಗೆಡ್ಡಮಾಗಿರ್ಕುಂ ಕೌಂಗುದೋಂಟಂ. ಕಿತ್ತೀಳೆ ಪೇರೀಳೆ ದಾಳಿಂಬಂ ಬಕ್ಕೆವಲಸು ಪನೆ ಮರಂಗಳೆಡೆಯೆಡೆಯೊಳ್ ಮನೋಹರಮಾಗಿರ್ಕುಂ.

ಪೂದೋಂಟದ ನೋಟಮೆಮಗೆ ಮನೋಜ್ಞಂ. ಬಂದುಗೆಯೊಳ್ ಚೆಂಬಣ್ಣಂ; ಗಱಿವೂವಿನೊಳ್ ಪೊಂಬಣ್ಣಂ ! ಮಲ್ಲಿಗೆಯೊಳ್ ಬೆಳ್ಪು; ನೀಲಗಂಧಿಯೊಳ್ ಕರ್ಪು; ಇಂತೋರೊಂದು ಪೂಗಳೊಳೋರೊಂದು ಬಗೆಯ ಬಣ್ಣಮಂ ನೇರ್ಪಡಿಸಿದ ಗಾಂಪನಾವಂ ?

ಇದೆ ! ಬಂಡುಣಲೆಂದು ತಂಡತಂಡದಿಂ ಮಂಡಳಿಸಿ ಮುಯ್ಯೇರಡಿಗಳ್ ಬಂದೆಱಗುಗುಂ. ಉದಿರ್ದ ಪೂವುಡಿ ಬನರಾಣಿಯ ಮೊಗವಾಡದ ಪಳಿಕಿನ ಪೊಸಂತಿಲೊಳ್ ಬರೆದ ರಂಗವಲ್ಲಿಯೆನೆ ರಂಜಿಕುಂ.

ಓ ! ಓ ! ಬನಗಾಳಿ ! ಇದೇನೀತೆಱನೂೞಿಗಂ ! ಇದಿರ್ಗೊಂಡು ಕರೆದುಯ್ಯಲ್ಕೇಂ ಬಂದಯ್ ! ಆಮೆ ಬರ್ಪೆವಲ್ತೆ; ಸಾಲ್ಗುಂ ಸಾಲ್ಗುಮೀಯುಪಚಾರಂ; ಬಂದರೆಂದು ಪೇೞರಸಂಗೆ.

ಇದೆಕೊಳಿದೆಕೊಳ್ ! ಪೊಂಗದಿರಿನೆನೆ ಪೊಂಗದಿರಿಂ ಕಣ್ಗೊಳಿಪ ಕೆಯ್ವೊಲನತ್ತಣಿಂ ಪಕ್ಕಿಸೋವ ಜಕ್ಕಜವ್ವನೆಯರ ಮೆಲ್ವುಲಿ ಕೇಳಿವರ್ಪುದು; ಕಯ್ವಳೆಯ ಕಿಱುದನಿ ಮೆಲ್ವುಲಿಗೆ ಪಾಸಟ ; ಕಣ್ಬೊಗರ್ ನಗೆಮೊಗದ ಬೆಳಗಿಂಗೆ ನೆರಂ. ಕಬರೀಭರಕೆ ಕೊರಲ್ಕೊಂಕೆ, ಬಟ್ಟಬಲ್ಮೊಲೆಯ ತಿೞಿಂಗೆ ನಡು ಬಳ್ಕೆ, ಗುರುನಿತಂಬದ ಬಿಣ್ಪಂಗೆ ಕಾಲ್ತಡಂಗಟ್ಟೆ, ಎತ್ತಂ ಪರಿದು ಸೋವರ್.

ನಡೆ ! ಪೋಪಂ. ಓ ! ಇದೆ ! ಇದೆ ! ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ವುದಱವಟಿಗೆ. ಅಱಿಮೆ ಪೆಣ್ಬರಿಜನಾಂತು ನೀರಂ ಸುರಿವುದೆನೆ ಕಿಱುಜವ್ವನದ ಬಾಲೆಯರ್ ನೀರನೆಱೆವರ್. ಕಡೆಗಣ್ಬೊಗರ ಕುಡುನೋಟದಿಂ ನೋಡಿ ಪೆಱೆಮೊಗದ ನಗೆಜೊನ್ನಮಂ ಕೂಡಿ ಸುಯ್ಯೆಲರ ನಱುಗಂಪನೂಡಿ, ತಣ್ಣೀರಂ ಬಿದುಗಲ್ಗಂದಲೊಳೊಸರ್ವ ಪನಿನೀರೆನೆ ನೀರಡಸಿದರ್ಗೆಱೆದಪರ್. ನಡುವಗಲ ಬಿಸಿಲ ಜಳಕೆ ಬಾಡಿರ್ಪಿನಂ ಬಟ್ಟೆಗರುಂ ನೆಟ್ಟನೆ ಕಟ್ಟೆಯ ಕಟ್ಟೆದಿರ ಪೊಸಜಗಲಿಯೊಳಿರ್ದು ತಣ್ಣೆಲರ್ಗೆ ಮೆಯ್ಯೊಡ್ಡಿ ಕಂಪೊಱೆದ ನೀರನೀಂಟಿ ತನುಮನಂಗಳ ಬೞಲ್ಕೆಯನಿಂತು ನೀಗುವರ್.

ಈಗಳಿತ್ತಲ್ ಕೇರಿಗಳಂ ನೋಟ್ಪುದು.

ಮನೋರಮೆ - ರಮಣ ! ಇದೇಂ ನೋಟ್ಪುದು ನೋಟ್ಪುದೆಂದು ಪೊೞೆಯಂ ಬೆಳೆಯನಾವುದಂ ಬಣ್ಣಿಸಲ್ ಪೋಪಯ್ ! ಮೇಣುಂ ತೋಱಿದಪುದೆತ್ತಣೆನಿದಂ ?

ಮುದ್ದಣಂ - ಎನ್ನರಸಿ ! ಪೆಱತಾವುದುಮಲ್ತು ; ಅಯೋಧ್ಯಾನಗರದ ಬಣ್ಣನೆಯ್ಯೆಸೆ !

ಮನೋರಮೆ - ಆಗಳೆ ಪೇೞ್ದೆಯಲ್ತೆ ತನ್ನಿಂ ಮುಡಿಯದೆಂದು.

ಮುದ್ದಣಂ - ಅಪ್ಪುದಪ್ಪುದು ! ತಪ್ಪೇಂ ?

ಮನೋರಮೆ - ಅಂತಾದೊಡೇಂ ಕನಸೊ ? ನನಸೊ ?

ಮುದ್ದಣಂ - ಇದೇತಱ ನುಡಿ ರಮಣಿ !

ಮನೋರಮೆ - ಅಲ್ಲದೊಡೀಗಳೆ ಎನಗೊರ್ಮೆ ನೆಲನಂ ಮತ್ತಮೊರ್ಮೆ ಪೊಲನಂ ತೋಱಿ ಬಣ್ಣಿಪುದೇಂ ?

ಮುದ್ದಣಂ - ಅಲ್ತಲ್ತು ; ಈ ಬಣ್ಣನೆಯನಾಂ ಪೇೞ್ದುದುಮಲ್ತು ನೀಂ ಕೇಳ್ದುದುಮಲ್ತು.

ಮನೋರಮೆ - ಎನ್ನೊಡೆಯ ! ಸಂದೆಯಮಿನ್ನುಂ ಪೋದುದಿಲ್ಲಂ.

ಮುದ್ದಣಂ - ಆದೊಡಾಲಿಸು ! ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಮನಂತರಸುಗೆಯ್ಯುತ್ತಿರಲೊಡಮೊರ್ಮೆ ದರ್ಶನಾರ್ಥಮಗಸ್ತ್ಯಂ ನಿಜಶಿಷ್ಯಂಬೆರಸಯೋಧ್ಯೆಯತ್ತರ್ಪ ಪದನೊಳ್ ಬಣ್ಣಿಸಿವೇೞ್ದ ನುಡಿಗಳಿವು. ಅದನೆ ಕಂಡುಗಮಂ ಬಳ್ಳದೊಳಳೆದೆನ್ನೆಸೆ !

ಮನೋರಮೆ - ಓ ! ಹೋ ! ಈಗಳಱಿತೆಂ. ಮುಂತೇಂ ಮುಂತೇಂ !

ಮುದ್ದಣಂ - ಪ್ರಿಯೆ ! ಈ ಪರಿಯೊಳೋರೊಂದೆಡೆಯಂ ಶಿಷ್ಯಂಗೆ ತೋಱಿಸುತುಂ ಕುಂಭೋದ್ಭವಂ ಶ್ರೀರಾಮನೋಲಗಕ್ಕೆ ಬರುತುಮಿರ್ದಂ.

ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ರಾಮಶ್ವಮೇಧದೊಳ್ ಅಗಸ್ತ್ಯಾಗಮನಮೆಂಬ ದ್ವಿತೀಯಾಶ್ವಾಸಂ
ಸಂಪೂರ್ಣಂ

ತೃತೀಯಾಶ್ವಾಸಂ-ಯಜ್ಞೋಪದೇಶಂ

ಲೋಗರಱಿವಿನ ಕೊಱತೆಯಂ ನೀಡುಮೆಣಿಸದೆ ತಗದ ಕಜ್ಜಮನೊಡರ್ಚುತೆ ಕಟ್ಟಕಡೆಯೊಳ್ ಬಱಿಮಱುಕಧಿಂ ಮನದೆ ಕುದಿವರ್ ಪಲಂಬರೊಳರ್. ತಿಟ್ಟವಿಟ್ಟ ಪಾಪೆಯೆನೆ ಮೂಗುವಟ್ಟಿರ್ಪರ್. ಈತಂಗಳ್ಗುಪಚಾರಂ ಪ್ರೇತೋಪಚಾರಂ; ಕೂಟಂ ಕಾಲಕೂಟಂ; ನುಡಿ ಬಡಿ; ನೋಟಂ ಕಾಟಂ. ಇಂತಿದೊಂದವತೆ. ಮುನಿಯೇನೆಂಗುಂ ನೋೞ್ಪಂ. ರಮಣಿ ! ತಪ್ಪಿದೆಂ ತಪ್ಪಿದೆಂ; ಆವುದನೊ ಪೇೞಲ್ತೊಡಂಗಿದನೇನುಮನೋ ಉಸಿರ್ದಂ. ಕೇಳ್ವುದು, ಕೇಳ್ವುದು.

ಇಂತೀ ಮಾೞ್ಕೆಯೊಳ್ ಮೈತ್ರಾವರುಣಿ ಶಿಷ್ಯಂಗೂಡಿ ಬರುತುಮಿರ್ಪುದಂ ಕಟ್ಟಿದಿರೊಳ್ಕಂಡು ಪಡಿಯಱಂ ಚೆಚ್ಚರಮೆೞ್ದು ಬಂದೋಲಗದ ಚಾವಡಿಗೆನಸುಂ ದೂರದೊಳ್ ನಿಲ್ತು ತಲೆವಾಗುತೆ ನೀಡುಂಗೈಗಳೊಳಿಂತು ಬಿನ್ನಯಿಸಿದಂ– 'ಜೀಯ ! ಪೊಱವಾಗಿಲೊಳ್ ಮುನಿಯೊರ್ವಂ ಬಟುವೆರಸು ಬಂದಿರ್ಕುಂ; ಆನುಮವನುಮಡಿಯಾಣತಿಯಂ ಪಾರ್ವವು.'

ಒಡನೆಯೆ ''ತಡೆಯೇಂ ! ಪುಗಿಸಲ್ವೇಡಾ?'' ಎನುತೆ ಸಾವಂತ ಮನ್ನೆಯರಂ ಬೞಿಯಟ್ಟಿ ಅಣುಗದಮ್ಮನಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಂ, ತಗುವಕ್ಕಂತಿರೆ ಕರೆದು ತರ್ಪುದೆಂದು ಕಳಿಪಿದಂ.

ಆಗಳ್ ಸೌಮಿತ್ರಿ ಮುಂತಪ್ಪರ್ಬಂದು ಮುನಿಗೆಱಗಿ ಕಯ್ಯಿತ್ತು ಕರೆದುಯ್ವುದುಂ, ಬರ್ಪುದಂ ಕಂಡು ಗದ್ದುಗೆಯಿನಿೞಿದು ನಾಲಡಿಯೊಳ್ಮುನಿಯನಿದಿರ್ಗೊಂಡು ಪೊಡೆಮಟ್ಟು, ಭದ್ರಾಸನದೊಳ್ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಅರ್ಘ್ಯಪಾದ್ಯಂಗಳಿಂ ಪೂಜಿಸಿ ಮಧುಪರ್ಕಮಂ ಸಮರ್ಪಿಸಿ, ಕುಶಲಮಂ ಬೆಸಗೊಂಡುಪಚರಿಸುತ್ತಿರ್ದಂ.

ಅಂತವರಿರ್ವರುಂ ಸುಖಸಲ್ಲಾಪಂಗೊಳುತಿರಲ್ಕೆ ಅಗಸ್ತ್ಯಂ ರಾಮಚಂದ್ರಮನ ಮುಖಮನಿನಿದೂಱಂ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ಬೞಿಯಂ, ''ರಾಯ ! ಎಮ್ಮೀ ಮಾನಿಸರ ಮನೋವಿಕಾರಮುಮನಿಂಗಿತಮುಮಂ ನುಡಿಯಿಂ ನಡೆಯಿಂ ಗೆಯ್ಮೆಯಿಂ ಮೊಗದ ಮಾರ್ಪಾಟದಿಂ ಅಱಿಯಲಕ್ಕುಮೆಂದು ಬಲ್ಲರ ಬಗೆ. ಈಗಳೀ ನಿನ್ನ ಮೊಗಸಿರಿಗೆ ಕಂದುಂ ಮೆಲ್ನುಡಿಗೆ ಕುಂದುಂ ನಸುಂ ತಲೆದೋಱಿದಂತಿರೆ ತೋರ್ಕುಂ. ಆಂ ತಪ್ಪೆನಲ್ತೆ! ಅದಱಿನೆಂತೊ ಬಗೆಯೊಳೇನಾನುಮೊಂದು ಬೇವಸಮಿರ್ಕುಮೆಂದಱಿವೆಂ. ಅಂತು ನರರ್ಗೆ ಮೊದಲೊಳಿಂತು ಚಿಂತೆಯೊದವಿದೊಡಂ ಮಾಂಜಿಸಲ್ಕೆಂದು ಪೊಸನುಡಿಯ ಬಿನ್ನಣಮಂ ಪುಸಿನಗೆಯ ಸನ್ನಣಮಂ ತೋರ್ಪಡಿಸುತುಮದಂ ಮಱೆಗೆಯ್ವರುಂಟು. ಲೆಪ್ಪದ ಬೊಂಬೆಯದೆಱಕಂಬೊಯ್ದೊಪ್ಪಂಬೂಸಿದ ಪುತ್ತೞಿಯಿಂ ಬೇಱಾಗಿ ತೋಱುಗುಮಲ್ತೆ ಇಂತಿದಱಿನುಂ ಜಾಣರ್ಗವಕಾಶಂ. ಮತ್ತಮುಳ್ಳಲರ್ದ ಕೆಸರ್ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ತಾಯ್ವೇರ್ ತಳದಿಂ ಮುಱಿಯೆ ಮೇಲ್ಗೆ ಸೊಗಯಿಕುಮೆ ?'' ಎಂದಂ.

ಅದರ್ಕಾ ರಾಘವಂ– ''ಮುನಿಕುಲಲಲಾಮ ! ಅಂತುಟಪ್ಪುದು ನುಡಿ ಸಾಜಂ. ಸಂಸಾರಬಂಧನದಿಂ ಬಿಗಿವಡೆದೀ ಬಗೆಯೇಗಳುಂ ಚಿಂತಾಪರಂಪರೆಯಿಂ ಪೊದೆದಿರ್ಕುಂ. ಒರ್ಮೆ ಅಮರ್ಚುಗುಂ, ಮತ್ತಮೊರ್ಮೆ ಸಡಿಲ್ಚುಗುಮೈಸೆ'' ಎನುತೆ ಪಡಿನುಡಿದಂ. ಆಗಳ್ ಲೋಪಾಮುದ್ರಾಪತಿ– ''ಆಃ ! ರಾಘವ ! ಸೊಲ್ಲಿದು ನಿನಗಲ್ತು, ಲೋಗರ್ಗೆ. ಸಾಕ್ಷಾನ್ನಾರಾಯಣಂ ತಿರೆಯ ತಿಣ್ಣಮಂ ತವಿಸಲ್ಕೆಂದ- ಪುಟ್ಟಿದಂಗೆ ಚಿಂತೆ ಗಡ ! ಗಾಳಿ ಬೆಮರ್ತಂದು, ನೇಸಱ್ ಕಂಗಳನಾದಂದು ಅಮರ್ದು ನಂಜಾದಂದು ನಿನಗೆ ಬಾಗುಳ್. ಆನೊಂದಂ ಕೇಳ್ದೊಡೆ ನೀನೊಂದಂ ಪೇೞ್ದೈ. ಆರನೊ ಉದ್ಧರಿಸಲ್ಕೆಂದಕ್ಕುಮಿ ಯೆಣಿಕೆ, ಮುಖದ ಭಂಗಿ. ಅಂತದಱೊಳಂ ಲೋಕಸಮ್ಮತದಿಂ ಪೇಱ್ದೊಡಂ ನೀನೊಂದೆ ಬೆಳ್ಗೊಡೆಯೊಳಾಳ್ವ ರಾಯಂ; ಸಾಮಂತರಾಜರ್ವಶವರ್ತಿಗಳಾಗಳುಂ ಕಾಣ್ಕೆಯನೀಗುಂ; ಸಾಸಿರ್ವರ್ ಪೊನ್ನೊಡೆಯರ ಭಂಡಾರದತ್ತಣಿಂ ಮಿಗಿಲೈಸಿರಿ; ಪೊಡವಿ ಬಯಕೆವಟ್ಟಲ್; ಮಾರಿಯ ಕೋಱಿವಲ್ಲಂ ಮುಱಿವ, ಭೈರವನ ನಿಡುಜಡೆಯಂ ಪಿಡಿವ, ಕಾಳರಕ್ಕಸಿಯ ಕೂರ್ವಾಳಂ ಸೆಳೆವ ಪಡೆವಳರೊಳರ್; ಗುರುಕವಿಗಳಿಂ ಬಳಕೆವೆತ್ತ ಸಚಿವರುಂಟು; ಬೞಿಯೋಜಂ ವಸಿಷ್ಠಂ; ಸಿಂಗನ ಸಿಂಗಮುಂ ಮೊಲನೆಱಂಕೆಯಂ ಮಣಲ ನೆಯ್ಯುಂ ತಂದೀವ ಸೋದರರರ್ ಬೞಿಯೊಳಿರ್ಪರ್; ನಂಟರೆಲ್ಲರುಂ ನೇಹಿಗರ್, ನಾಡಿಗರ್ನುಡಿಯೊಳ್ ನಡೆವರ್; ಅಯ್ವಾಯ್ಪುಲಿಯೆನೆ ನಗರರಕ್ಷಕನಿರ್ಕುಂ; ಎಂತುಂ ಕಟ್ಟಾಣತಿ ಜವದಂಡೆ. ಅಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ, ಲೋಕಕಂಟಕರೆನಿಸಿ ಭೂಭಾರಕ್ಕೆಂದು ಪುಟ್ಟಿದ ರಾವಣಕುಂಭಕರ್ಣಾದಿ ದುಷ್ಟ ರಾಕ್ಷಸರಂ ಸಮೂಲಂ ತತ್ತಱಂದಱಿದುದಱಿಂ ಮೂಜಗಮುಂ ಸೊಗಂಬಾೞ್ವುದು. ಮೇಣೇತಱ ಚಿಂತೆ; ಕೈವಲ್ಯ ಸುಂದರೀವದನಾರವಿಂದಮಕರಂದಪಾನ ಲೋಲುಪ್ತಿಗಿದು ಪೊೞ್ತಲ್ತೆ !'' ಎಂದುಸಿರ್ದಂ.

ಬೞಿಕ್ಕಂ ರಾಘವಂ– ''ಸ್ವಾಮಿ ! ನರರ ಬಿಜ್ಜೋದರರ ಸುರರ ಮುನಿವರರ ಮನದೞಲುರಿ ಪಿರಿದಾಗೆ, ಆಯುಂ ಬಱಿದಾಗೆ, ಶ್ರೀಯುಂ ಕಯ್ವಿಡೆ ತಂತಮ್ಮ ದುಷ್ಕೃತಂಗಳ ಫಲಂಗಳತ್ತಣಿನಾರಕ್ಕಸರ್ ಪೊಂದಿದರಲ್ಲ, ಮೊನೆಯೊಳಾತಂಗಳಂ ಗೆಲ್ವ ಕೊಲ್ವ ಬಲ್ಮೆ ತನಗೆತ್ತಣ್ತು ? ಆದೊಡಮಂತಿರ್ದ ರಾವಣ ಕುಂಭಕರ್ಣರೆಂದೊಡಾರವರ್ ? ಪುಟ್ಟೇತರ್ಕೆ ? ಎಂತು ? ಇಂತಿದಂ ಕೂರ್ಮೆಯಿಂ ಪೇೞಲಕ್ಕುಂ'' ಎನೆ, ಜಿತವಾತಾಪಿ ತಾಂ ಮಂದಹಾಸದಿಂ– ''ರಘುಕುಲಪಯೋಧಿ– ರಾಕಾಸುಧಾಕರ ! ಈ ಕುಲಕ್ಕೀ ಸೌಜನ್ಯಕ್ಕೀ ಸದ್ಗುಣಕ್ಕೀ ನುಡಿ ತಗುಗುಂ. ಪೊಂಬಚ್ಚಮಂ ಪಣ್ಣಿ ಬಣ್ಣಮಂ ಕೇಳ್ದಯ್ ! ಪೋ ಎನಗಱಿವು, ನಿನಗೆ ಬಿನದಂ, ಕೇಳಾ ಅೞಿರಕ್ಕಸರ ಪುಟ್ಟಂ'' ನೆನುತಂ ಪೇೞಲಾರಂಭಿಸಿದಂ.

ಮುನ್ನಮೊರ್ಮೆ ಸನಕಸನಂದನಾದಿದೇವರ್ಕಳ್ ವಿಷ್ಣುವಂ ಪೂಜಿಸಲ್ಕೆಂದು ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆಯ್ತಂದು ಓಲಗಮಂ ಪುಗುತರ್ಪಂದು ಬಾಗಿಲೊಳ್ ಜಯವಿಜಯರೆನಿಪ ಪಡಿಯಱರ್ ತಡೆದರ್. ಮೂಗುದುದಿಯೊಳಲ್ತೆ ಮುನಿಸು ಮುನಿಗಳ್ಗೆ ! ಒಡನೆಯೆ ಕೋಪದಿಂ ಪೊಡವಿಯೊಳ್ ರಕ್ಕಸರಾಗಿ ಪುಟ್ಟಿಮೆಂದು ಕಾವಲರಂ ಬೈದು ಪೋಪುದುಂ, ಮನದೆ ತಲ್ಲೞಿಂಗೊಂಡು ನಾಂಬನೆಡೆಗೆ ಪರಿತಂದು ಗೆಯ್ದ ಗೆಯ್ಮೆಯಂ ಬಯ್ದ ಬಯ್ಗುಳಂ ಬಿನ್ನಯಿಸಿದರ್.

ನಾರಾಯಣನಿಂತಿದಂ ಪರಿಭಾವಿಸಿ ದ್ವಾರಪಾಲಕರ್ಗೆ– ನಿಗ್ರಹಾನುಗ್ರಹಸಮರ್ಥರ್ವಲಂ ಮುನಿಗಳ್, ತೊದಳಾಗದವರ ನುಡಿ; ಆದೊಡಂ ನಿಮ್ಮನಿನಿತೊಂದಂ ಕೇಳ್ವೆಂ. ಎನ್ನ ನೇಹಿಗರೆನಿಸುತೇೞುಂ ಮೆಯ್ಯಿನಿಳೆಯೊಳ್ಪುಟ್ಟಿ ಬೞಿಯಮೆನ್ನಂ ಬೞಿಸಾರ್ವುದೊಂದು; ಪಗೆದು ಮೂಱುಂ ಮೆಯ್ಯಂ ಸಮೆದು ಮೇಣೆನ್ನಂ ಕಾಣ್ಬುದು ಪೆಱತೊಂದು; ಇವಱೊಳಾವುದು ಮನಕ್ಕೇಱುವುದದಂ ಪೇೞಿಮೆನೆ, ಮಣಿದು ಜಯವಿಜಯರ್– 'ಜೀಯ ! ಏೞುಂ ಜನ್ಮದೊಳನಿವಿರಿದುಂ ಕಾಲಮಗಲ್ವುದಾಗದು; ಪಗೆಗಳೆನಿಸಿಯುಮೆಂತಾನುಂ ಮೂಱುಂ ಜನ್ಮಮಂ ಕೞಿದು ಮತ್ತಂ ನಿನ್ನಂ ಸಾರ್ವುದೆ ಲೇಸು, ಎನುತೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡರ್. ಅದರ್ಕೆ ಸಿರಿಯರಸಂ– 'ತಥಾಸ್ತು', ಎಂದು ಕಳಿಪಿದಂ. ಕೇಳಯ್ ! ಆ ಋಷಿಶಾಪದ ದೂಸೞಿಂ ಆ ಜಯವಿಜಯರ್ ಮಱುವುಟ್ಟಿಂ ದೈತ್ಯರೆನಿಸುತೆ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವೆಸರಿಂ ಜನಿಸಿ ಹರಿಯೊಳ್ ವೈರದಿನೞಿದರ್. ಈಗಳವರ್ಗೆರಡನೆಯ ಜನ್ಮಂ ಎಂತೆನೆ :– ಬ್ರಹ್ಮಂಗೆ ಪೌಲಸ್ಯನೆನಿಪ ಮಾನಸಪುತ್ರನೊರ್ವನುಂಟು; ಈತನಿಂ ವಿಶ್ರವಸ್ಸು ಪುಟ್ಟಿದಂ; ಈತಂಗೆ ಮಂದಾಕಿನೀ ಕೈಕಸೆಯರೆನುತಿರ್ವರ್ ಪೆಂಡಿರೊಳರ್. ಪಿರಿಯಳ್ಗೆ ಧನದಂ ಕಿೞಿಯಳ್ಗೆ ರಾವಣ ಕುಂಭಕರ್ಣ ವಿಭೀಷಣ ಶೂರ್ಪಣಖೆಯರುದ್ಭವಿಸಿದರ್. ಇಂತು ಬ್ರಹ್ಮನಿನೀ ಬಳಗಮಿೞಿದತ್ತೆನುತೆ ಮೇಲಿಂ ಮೆಲುಸಿರ್ದಂ.

ಬಾಲೆ ! ಕೊಡನಕುವರನಿಂತು ಪೇೞ್ವುದುಂ ರಾಮಂಗೆ ದುಗುಡಮಿರ್ಮಡಿಯಾದುದು; ಮೊಗಂ ಕಳೆಗೆಟ್ಟುದು; ಮೈ ಕಾವುಗೊಂಡುದು; ಕಿವಿಗೆ ಕಿವುಡುಂ ಕಣ್ಗೆ ಕುರುಡುಮೆರಡುಂ ಹರಡಿಕೊಂಡುದು. ಈ ತೆಱನೊಳ್ ಮೂರ್ಛೆಗೆ ಸಂದ ರಾಯನೆಂತಾನುಂ ಬೇಗದಿಂ ಸೋದರರ ಶೈತ್ಯೋಪಚಾರದತ್ತಣಿಂ ತೆರ್ಪತ್ತನಾಗೆ, ಮುನಿಪಂ ನಿರ್ವಿಣ್ಣನಾಗಿ ನೋೞ್ಪುದುಂ, ಬೆಮರ್ತ ಮೆಯ್ಯಿಂ ಮತ್ತಂ ಮತ್ತಂ ಬಿಸುಸುಯ್ದು ರಾಘವಂ ಮುನಿಗೆಂದಂ :– ''ಆಃ ! ನಿಕ್ಕುವಂ ಪೊಲ್ಲದ ಕಜ್ಜಮಂ ಪಣ್ಣಿದೆನೈಸೆ ! ಲೋಕದೊಳೆನ್ನಂ ಕೂೞನೆನರೆ ? ೞಿಕ್ಕಟಮಾದುದೀ ಬೞಿಯೇೞ್ಗೆ. ಪೆಣ್ಣವದಿಂ ಪಾತಕದಿನಿತೊಂದು ತಿಣ್ಣಮಂ ಪೊಱುವೊಡೆಂದೇಂ ಬಿದಿಮಾಡಿದನೇ ! ಅಕ್ಕಟಾ ! ಬ್ರಹ್ಮದ್ರೋಹಿಯಾದೆನಲಾ ! ಪೋ ! ಪಾೞ್ಗೆಯ್ಮೆಯೞಲಿಂತುಟು. ಇಂದೀಗಳ್ ಪೞಿಗಾರಣಂ ಪೊಂದಿದಾಗಳ್ ನರಕಕಾರಣಂ. ಏವೆಂ ! ಮುಂತೇಂ ಬಟ್ಟೆ ! ಆವ ಜನ್ಮಮಾವ ಹೋಮಮಾವಜಪಮಾವತಪಮೊ ದೋಷರಾಶಿಯಿನೇೞಲಾೞಪೆನಗೆ ಕಯ್ಯೀಗುಂ ! ಮುನಿ ಪೇೞಾ !''

ಇಂತು ಮರ್ತ್ಯರಂತಿರುಮ್ಮಳದಿನುಬ್ಬಸಂಬಡುವ ರಾಜಪರಮೇಶ್ವರಂಗೆ ಬೆಳ್ನಗೆಯೊಳ್ ಬಿಂಜದೋಜನೋಜೆಯಿಂ– ''ಲೇಸು ಲೇಸೆಲೆ ಸೀತಾರಮಣ ! ಈ ಕವಡುನಟನೆಯನಾರ್ಗೆ ತೋಱಿಪಯ್ ! ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಂ ಗಡ ! ದೋಷಂ ಗಡ ! ಮೊದಲೊಳೊರ್ಮಡಿಯಿರ್ದುದನೀಗಳಿರ್ಮಡಿಗೆಯ್ದಂತಿರಾಡುವಯ್ ! ಇಂತಿದಂ ಕಾಣುತೆ ನೋವಲಾಮುಂ ಭ್ರಾಂತರಪ್ಪು, ಏಂ ಕೇಳ್ದಱಿಯವೆ ದಾನವರುಪಟಳಕೆ

ಬಣ್ಣಂಗುಂದಿ ಬಾರ್ತೆಗೆಟ್ಟು ದೂಱಿದ ಬರ್ದಿಲರ್ಗೆ ನಾರಾಯಣಂ– ''ಸೈರಿಪುದು ಸೈರಿಪುದು, ಪಂತಿದೇರಂಗೆ ರಾಮವೆಸರಿಂ ಪುಟ್ಟುವನ್ನಮೆಂದು ಸಯ್ತಿಟ್ಟು ಮರಳ್ಚಿದ ತೆಱನಂ ? ಆ ಆದಿನಾರಾಯಣನಿಂತು ಮೆಯ್ವೆತ್ತು ಪುಟ್ಟಿ ನೆವದಿಂ ಜಾನಕಿಯಂ ಪೋಗೊಳಿಸಿ, ದಾನವರೊಳ್ ಪಗೆಗಟ್ಟಿ, ಕೋತಿವಡೆಯಂ ನೆರಪಿ, ಕಡಲಂ ಕಟ್ಟಿ, ಕಾದಿ ಬಂಡಣದೊಳನಿಬರಂ ಶೈ [ಸೈ]ಮಿನಿಗಟ್ಟಿದುದಂ ಜನಮೆ ಎಂಗುಂ. ದೆಸೆಮುಟ್ಟೆ ಪರ್ಬಿದುದು ಜಸಂ. ಇಂತಿರೆ ಏನುಮಂ ಮಱುನುಡಿಯಲಾರ್ತನಿಲ್ಲಮೆನುತೆ ಪಡಿನುಡಿದಂ. ಆದರ್ಕೆ ಶ್ರೀರಾಘವಂ– ''ಮಾಂಜದುಸಿರ್ವೊಡಿದು ಬಲ್ಲರ್ಗೆ ನುಡಿ. ಎಗ್ಗರೆನರೆ, ಲೋಗರಾಡರೆ ? ಮಡದಿಗೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮಘಾತಂಗೆಯ್ದನೆಂದು ? ಇಂತಿದಂ ಬಗೆಯಲ್ವೇಡಾ !'' ಎಂಬುದುಂ, ಮುನಿಪಂ– ''ಎಗ್ಗರೆಂಗೆ ! ಲೋಗರಾಡುಗೆ ! ಬೞಿದೂಱಿಂ ತಡೆಯಲಾವಂ ಸಾಲ್ವಂ ! ಹರಂಗಮಂತಿರೆ ಪೞಿಗುಂ. ಪೋಕೆ ! ಅಂತವಱೊಳಂ ಪಾತಕಂ ಜ್ಞಾತಮಜ್ಞಾತಮೆಂದಿರ್ವಗೆಯಿರ್ಕುಂ. ಜ್ಞಾತಮಾಗೆ ದೋಷಂ; ಅಜ್ಞಾತಮಾದೊಡೇಂ ! ಕಿಱಿದಱಿನೇನಾನುಮೊಂದು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಮೆನೆ ಮತ್ತಂ ರಘುಪುಂಗವಂ– ''ಇಂತಿದು ತಗದು. ಕಿಚ್ಚನಱಿತೊಡಮಱಿಯದೊಡಂ ಕಿಟ್ಟೆ ಸುಡದೆ ! ಇದಱಿನೆನ್ನಿನಱಿಯದಾದ ಗೆಯ್ಮೆಗಂತೊಂದು ಪರಿಹಾರಮಂ ತೋಱುತೆನ್ನನುಮಂ ಲೋಗರುಮನುದ್ಧರಿಸಲ್ವೇೞ್ಕುಮೆಂದು ಕಾಲ್ಗೆಱಗಿದಂ.

ಇಂತೆಱಗಿದ ರಘುಪುಂಗವನಂ ಮುನಿಪುಂಗವಂ ಕೂರ್ಮೆಯಿನೆೞ್ತಿ ತಟ್ಕೈಸಿ– ''ಇನಿತೊಂದುಬ್ಬೆಗಮೆಡೆಗೊಂಡಿರೆ ತೊಡಂಕೇಂ ? ಬೆದಕಲುಂಟೆ ! ಕೈಕೊಳ್ವುದಶ್ವಮೇಧಮಂ. ನಿನ್ನಯೆ ಪಿರಿಯರಿಂತು ಬೇಳ್ದು ಬೆಳ್ಜಸದಿಂ ದೆಸೆವೆಂಡಿರ್ಗೆ ಪಸದನಂ ಗೆಯ್ದುಂ ಬರ್ದಿಲವೆಣ್ಗಳಂ ತೊಟ್ಟುಗೊಂಡರ್. ಇಂತೀ ಸಪ್ತತಂತುವಿಂ ಪಂಚಪಾತಕಂಗಳುಮೊರ್ಮೊದಲೊಳೆ ಪಡಲಿಡುಗುಂ; ಕ್ಷಾಮಡಾಮರಂಗಳುಂ ಬೇರುಡಿದು ಪಾೞ್ಪೋಕುಂ ಪೊೞಲೊಳ್; ನಿನ್ನ ಬಗೆಯ ಸಂದೆಯಮುಂ ಪೆಡಂಮೆಟ್ಟುಗುಂ; ಲೋಗರ್ಗೆ ಕಲ್ಯಾಣಮುಮೊಡರ್ಗುಂ; ಅದಱಿನಿದೆ ನಿನ್ನಿಷ್ಟಾರ್ಥಮಂ ನೆರೆಯಿಕು''– ಮೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದಂ.

ಆಗಳ್ ರಾಘವಂ– ''ಅಕ್ಕುಮಾನುಂ ತಗೆಬಗೆಯೊಳೊಪ್ಪುವೆಂ. ಆದೊಡಂ ಜನ್ನಕ್ಕೆ ಪೇೞ್ದ ಕುದಿರೆಯ ಲಕ್ಷಣಮಾವುದೊ ? ವಿಧಿಯೆಂತುಟೊ ? ಮೇಣೆಮ್ಮಂದಿಗರ್ಗೆ ಸಾಧ್ಯಮೋ ? ಇವಱೊಳ್ಮನಮೆಣಿಕೆಗೊಳ್ವುದು....'' ಎಂಬುದುಂ,

ಮುನಿ ತಾಂ – ''ನಿಮಗಲ್ಲ ಮೇಣಾರ್ಗೆ ಸಾಧ್ಯಂ ? ನೆರೆರಾಯರ ನೆರಂ, ಪಡಿಬಲದ ಬಲಂ, ಗುರುಪಿರಿಯರೊಲ್ಮೆ ಐಸಿರಿಯ ಪೆರ್ಮೆ, ಬಂಧುಗಳ ನಲ್ಮೆ ಪೆಱರ್ಗಾರ್ಗೊಳವು ? ಇವಱೊಳ್ ಸಂಕೆವೇಡಂ. ಕುದಿರೆಯೊಳೇಂ ?ಮೆಯ್ಯೊಳ್ ಬೆಳ್ಪು, ಮೊಗದೊಳ್ಕೆಂಕಂ, ಕೊಡಂಕೆಯೊಳ್ಕರ್ಪು, ಬಾಲದೊಳ್ಪೊಂಬಣ್ಣಮೊಪ್ಪಿರೆ ಮೆಯ್ಗಣ್ಣನ ಕುದಿರೆಯೊಂದಂ ಪೋಲ್ವುದೈಸೆ. ನಿನಗೇಂ ದೊಡ್ಡಿತಯ್ ! ವಿಧಿಯಿಂತುಟು. ಬೇಸಗೆಯ ಹುಣ್ಣಿವೆಯೊಳಂತಪ್ಪ ಹಯಮನರ್ಚಿಸಿ ಹಣೆಯೊಳ್ ಬೞಿವಿರುದಂ

ತನ್ನಗ್ಗಳಿಕೆಯಂ ಬರೆದೋಲೆಯಂ ಬಿಗಿದು ನಾಡೊಳೊರ್ಗಾಲಂ ಯಥೇಷ್ಟಂ ತೊಟಲಲ್ಕೆ ಬಿಡುವುದು; ಎಂತೆಂತು ಕುದಿರೆಯ ಬಟ್ಟೆಯಂತಂತು ಬೆಂಬತ್ತುವುದು ಕಾಪಿನ ಭಟರ್; ಬಲ್ಪುಳ್ಳರ್ ಕಟ್ಟಿದೊಡೆ ಮೊನೆಯೊಳ್ ಮಾರ್ಕೊಳ್ವುದುಂ, ಸೋಲ್ತು ಕಪ್ಪಮನಿತ್ತೊಡೆ ಕಯ್ಕೊಳ್ವುದುಂ, ಕಾವಲರ್ಗೆ ನೆಱಿಗುಂ.

‘‘ಎನ್ನೆವರಮಶ್ವಮಿಳೆಯೊಳ್ ಸಂಚರಿಕುಮನ್ನೆವರಂ ಯಜಮಾನಂ ಮೃಗ–ಶೃಂಗಧರಂ ನವನೀತವಿಲಿಪ್ತಸುಗಾತ್ರಂ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತಮನುಪ್ಪುಕೆಯ್ದು ನಮೆವ ದೀನಾಂಧಬಧಿರರಂ ದಾನಧರ್ಮಗಳಿಂ ಪಾಲಿಸುತುಂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಂ ಭೋಜನದಿಂ ಸಂತುಷ್ಟಿಗೊಳಿಸುತುಂ, ಕಾಣಲ್ಕೆಂದು ಬರ್ಪ ಪುರದ ಮನ್ನೆಯರಂ ಮನ್ನಿಸುತುಂ, ಅಯ್ದೆಯರನೆಯ್ದೆ ಪೂಜಿಸುತುಂ ಕಾಲಮಂ ಸಮೆಯಲಕ್ಕುಂ; ಕಡೆಯೊಳ್ ಯಥಾವಿಧಿ ಯಜ್ಞಪರಿಸಮಾಪ್ತಿಯಂ ಗೆಯ್ದು ಬತಮನುಱಿವುದೈಸೆ. ‘ಇಂತೀ ಜನ್ನಮಂ ಬೇಳ್ದು ಲೋಕಮಂ ಕಾಯಯ್; ಮೇಣ್ ನಿನಗಕ್ಕೆಮ ಸರ್ವಂ ಮಂಗಳಂ’’

ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದೊಳ್ ಯಜ್ಞೋಪದೇಶಂ ಎಂಬ ತೃತೀಯಾಶ್ವಾಸಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ

■■

ತುರೀಯಾಶ್ವಾಸಂ-ಸೀತಾಗರ್ಭಧಾರಣಂ

ಪೆಣ್ಮಣಿ ಕೇಳ ! ಈ ಉಪದೇಶಂ ರಾಮಂಗಮೊಡಂಬಟ್ಟುದು; ವಸಿಷ್ಠಂಗಂ ಸರಿವಂದುದು; ಸೋದರರ್ಗಂ ಮನಂಗೊಂಡುದು. ಒಡನೆಯೆ ಸರಯೂತೀರದೊಳ್ ಮುನಿ ತೋಱಿದೆಡೆಯನಾಯ್ದು ಪುರೋಧಾ[ಧೋ]ನುಮತದಿಂ ನಾಲ್ಗಾವುದಳತೆಯೊಳ್ ಯಾಗಶಾಲೆಯನೇರ್ಪಡಿಸಿ ಕುಂಬೆಯಂ ಬಲಿದು, ಹಂದರವೆತ್ತಿ, ಕೊಟ್ಟಾರಮಂ ಸಮೆದು, ವೇದಿಯಂ ಸಮಕಟ್ಟಿ, ತಗುವೆಡೆಯೊಳ್ ಕೊಂಡಮಂ ಪಣ್ಣಿ ಯಜ್ಞೀಯಂಗಳಂ ನೆರೆಯಿಸುತಿರ್ದರ್.

ಆಗಡೆ ವಸಿಷ್ಠಶಿಷ್ಯರ್ಪೋಗಿಯುಂ ಮುನಿಸಂದೋಹಮಂ ಕರೆವುದುಂ, ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರದರ್ಶನಲಾಲಸರ್ ನಾರದಪರ್ವತಕಪಿಲಯಾಜ್ಞ್ಯವಲ್ಕ್ಯ ಸಂವರ್ತಾದಿ ಋಷಿಗಳ್ ನಿಜಾಶ್ರಮಂಗಳಿಂ ತಳರ್ದು ತಳ್ವದೆ ಕೋಸಲೆಗೆ ನಡೆತಂದು ರಾಯಂಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರ್.

ಇಂತು ಬಿಜಯಂಗೆಯ್ದ ಮುನಿವರ್ಗಮನರ್ಘ್ಯಪಾದ್ಯಾಸನಾದ್ಯುಪಚಾರಂಗಳಿಂ ಮನ್ನಿಸಿ ತಪೋವೃದ್ಧಿಯಂ ಕೇಳ್ದು ಗೋಪ್ರದಾನಾದಿ ದಾನಂಗಳಿಂ ಸತ್ಕರಿಸಿದಂ. ಮತ್ತಂ ಹರ್ಷಚಿತ್ತರಾದಾ ತವಸಿಗಳುಂ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಂಗಳಂ ರಾಘವಂಗೆ ನಿರವಿಸುತುಮಿರ್ದರಾ ಪ್ರಸ್ತಾವದೊಳ್–

ಮಾಮರನೆಳದಳಿರ ರಸಮಂ ಪಿೞಿದು ಕಳಕಂಠನ ಕಂಠನಾಳಕ್ಕೆಱೆದುಬ್ಬಸಮಂ ಕಳೆದು ಕಲನಾದಮಂ ಪೆರ್ಚಿಸಿಯುಂ, ಅರನೇಱಿಲದೋರೆವಣ್ಣಂ ತೇದು ನಕ್ಕಿಸುತರಗಿಳಿಯ ನಾಲಗೆಯಂ ತೆಳ್ಪನಾಗಿಸಿ ತೊದಳ್ನುಡಿಯಂ ತಿರ್ದಿಯುಂ, ಪುಷ್ಪಧೂಳಿಯಂ ಲೆಪ್ಪಂಬೞಿದದಿರ್ಮುತ್ತೆಯ ಸುರಯಿಯ ಪೊಸಬಂಡನೊಡಲ್ಗಿತ್ತು ಮಱಿದುಂಬಿಗಳ್ಗೆ ಸಂಪಗೆಯತ್ತಣಿನೊದವಿದ ಶಿರೋಭ್ರಮಣಮನೞಿಯಿಸಿಯುಂ, ಬಸಂತಂ ಬೆಜ್ಜನೆನೆ ಮೈದೋಱಲೊಡಂ– ಅಂದು ಕೋಡುಕೋಡಿಂದೋಡಿ ಮಲಯಮಂ ಮಱೆಗೊಂಡ ಪವನನೀಗಳತ್ತಣಿಂ ಪೊಱಮಟ್ಟು, ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆಡೆಯೆಡೆಯ ಬನ ಬನಮಂ ಪುಗುತಂದು ಹೊಂಚಿ, ಮುಂಚಿ ಕೆಳೆಯಂಗೆ ನೆರವಾದನೆನೆ ದಕ್ಷಿಣಾನಿಲಂ ಮಂದಂ ಮಂದಂ ವಹಿಸುತಿರ್ಕುಂ; ಫಲವೃಕ್ಷಂಗಳೆಲ್ಲಂ ಕಾಯ್ಕಸುಗಾಯ್ ಪಣ್ ದೋರೆವಣ್ ತನಿವಣ್ಗಳಿಂದೆಸೆಯೆಯುಂ, ಗಿಡುಗಳೆಲ್ಲಂ ತಳಿರ್ಚಿಂದಳಿರೆಳೆದಳಿರೆಲೆ ಬೆಳ್ಳಿಲೆ ಪಸುರೆಲೆ ಪಣ್ಣೆಲೆಗಳಿಂ ರಂಜಿಸೆಯುಂ, ಪೂವಳ್ಳಿಗಳ್ ನನೆಕೊನೆ ಮುಗುಳರೆಮುಗುಳ್ ಬಿರಿಮುಗುಳುಳ್ಳಲರ್ದ ಪೊಸಮಲರ್ಗಳಿಂದೆ ಸೊಗಯಿಸೆಯುಂ, ಮನೋಹರಮಾಯ್ತು ಪೊಸಸುಗ್ಗಿ. ಬಿರಯಿಗಳೆರ್ದೆವಡಿ ಬಿಱ್ಱನೆ ಬಿರಿಯೆ, ವಿಟವಿತಾನಕ್ಕೆ ಪೊಸಬೇಟದ ಸೊಂಪು ನೆರೆಯೆ, ಕುಲಟಾಂಗನೆಯರ್ಗೆ ಜವ್ವನದೇಟ್ಗೆ ಮೆಱೆಯೆ, ಕಾವನೆತ್ತಂ ಮೊಯ್ದೋಱದೆ

ಸಂಚರಿಸಲ್ತೊಡಂಗಿದಂ. ರಾಘವನ ಪ್ರತಾಪದಂತಿರೆ ನೇಸಱ ಕಾಯ್ಪುಂ ಪೆರ್ಚಿದುದು; ಪುರಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಡನೆ ವನಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಕೆಳೆತನಂ ಪಿರಿದಾಯ್ತು.

ಇಂತು ಬಸಂತಂಗೆ ನಡುಜವ್ವನಂ ಬರೆವರೆ ಕಾಣುತೆ ವಸಿಷ್ಠಂ ರಾಘವಂಗೆ ಇದೀಗಳ್ ಸಮಯಂ ಯಜ್ಞೀಯಾಶ್ವಮಂ ಪೂಜಿಸಲ್ಕೆ, ದಿಗ್ದೇಶಂಗಳಿಂ ಕಪ್ಪಕಾಣ್ಕೆಗಳಂ ತರಲ್ಕೆ, ನೆರೆದ ವಿಪ್ರಸಂದೋಹಮಂ ದಾನಂಗಳಿಂ ಸಮ್ಮಾನಿಸಲ್ಕೆ, ಅಂತಱಿಂ ನೀಂ ಪೊನ್ನ ಸೀತೆವೆರಸು ವ್ರತಮನಪ್ಪುಕೆಯ್ವುದೆಂದೆಚ್ಚಱಿಸಿದಂ.

ಮನೋರಮೆ - ರಮಣ ! ಇಂತಿದೇಂ ಪೊನ್ನ ಸೀತೆಯೆಂಬಯ್ ? ರನ್ನೆ ಸೀತೆ ಎತ್ತವೋದಳ್? ಜನಕಂ ಜನಕಂ ಕರೆದುಯ್ದಿರ್ದನೇಂ ? ಅಂತಿರೆಯುಂ ಮಗುಳ್ದುಂ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ವುದಲ್ತೆ ನೋಂಪಿಗೆ.

ಮುದ್ದಣಂ - ಓ ! ಮಱೆತೆನೀಯಿರವಂ ಪೇೞಲ್ಕೆ. ಸಂದೆಯಂ ಸಾಜಂ. ಕೇಳ ! ರಾಘವಂ ರಾವಣಕುಂಭಕರ್ಣಾದ್ಯರಂ ಮಱುವುಟ್ಟಿಂ ಬರ್ಪುದೆಂದಟ್ಟಿ ದೇವರ್ಕಳ ಬಂದಿಯುಂ ಬಿಡಿಸಿ ಲಂಕಾಧಿಪತ್ಯಮಂ ಶರಣಂಗೊಪ್ಪಿಸಿ ತಾಂ ಸೀತಾಸಮೇತಂ ಅಯೋಧ್ಯೆಯೊಳರಸುಗೆಯ್ಯುತಿರ್ದನೆಂಬುದನಾಗಳೆ ಕೇಳ್ದಿರ್ಪೆಯಲ್ತೆ ! ಇಂತು ಸಾಸಿರಗಾಲಂ ಕೞಿದೊಡಮಿವರೊಳ್ ಸಂತಾನಂ ಪುಟ್ಟಿತಿಲ್ಲಂ. ಎನಿತ್ತೈಸಿರಿಯಿರ್ದೊಡಂ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದನ ಬಾೞ್ಕೆಯದೊಂದು ಬಾೞ್ತೆಯೆ ! ನಿಡುಮರನಂತಿರ್ದೊಡದೊಂದಿರವೆ ! ನೀರೊಳಿರ್ದುಂ ಮೀಂಗಳ್ ಕಾಡೊಳಿರ್ದುಂ ಮಿಗಂಗಳ್ ಬಾನೊಳಿರ್ದುಂ ಖಗಂಗಳ್ ಮಱಿಗಳನಾರಯ್ವುತುಂ ಸೊಗಂಬಾಳ್ವುವೆನೆ, ನಾಡೊಳ್ಪುಟ್ಟಿಯುಂ ಮಾನವನೆನಿಸಿಯುಂ ಮಕ್ಕಳಂ ಪೆಱದವಂ ಪಾಪಿಯಲ್ತೆ ! ಪೆಱಂಗಿರ್ಕುಮೆ ಪೇೞ್ವೊಡಿನಿತೊಂದುಮ್ಮಳಂ ಪುತ್ರಹೀನರ್ಗೆ ಬದ್ಧಮಿರ್ಕುಂ. ಇವರೊಳಂ ಪುರುಷರತ್ತಣಿಂ ಸ್ತ್ರೀಯರ್ಗಧಿಕಮೀ ದುಗುಡಂ. ದಿನದೂೞಿಗಂಗಳಂತದಂ ಮಱೆಗೆಯ್ವೆಡೆಯೊಳ್ ನೆರೆವೆಂಡಿರ ಸುಖಗೋಷ್ಠಿಗಳ್ ನಾರಿಯರೊಳ್ ಮೊದಲಿಕ್ಕುಗುಂ.

ಸೀತೆಯೊರ್ಮೆ ಕನ್ನವಾಡದ ನೆಲೆವನೆಯ ಮೊಗಸಾಲೆಯೊಳ್ ತೂಗುಂಮಂಚಮನೇಱಿ ಚಲ್ಲದಿಂ ಕುಳ್ಳಿರ್ದು ತಾನುಂ ನಲ್ಗೆಳದಿ ಚಂದ್ರಮತಿಯುಂ ಸಲ್ಲಾಪಂಗೊಳುತಿರೆಯಿರೆ, ಕಟ್ಟಿದಿರೊಳೊಂದು ಚಟಕೆ ನೀಡದೊಳಿರ್ದುಂ ಕಿಱುಮಱಿಯಂ ಕುಟುಂಕಿತ್ತೆಱಂಕೆಯೊಳ್ ಪುದುಗಿಸಿಯುಂ ಕೊಕ್ಕಿಂ ಮೆಲ್ದುಪ್ಪುಟನೊಸೆದು ನೆಸೆದುಂ ಲಲ್ಲೆಗೆಯ್ವುದಂ ನಟ್ಟಾಲಿಯಿನಭೀಕ್ಷಿಸಿ ಮಕ್ಕಳ ಬಯಕೆಯಿಂ ಜಾನಕಿ ಸಖಿಗಿಂತೆಂದಳ್ :– ಮಿತ್ರ ನೋಡೆ ! ನೋಡೆ ನೀಡುಂ ನೀಡದ ಪಕ್ಕಿಯುಮೆನ್ನಂ ಬಂಜೆಯೆನುತೇಡಿಪಂತಿರೆನ್ನಿದಿರೊಳ್ ಪಿಳ್ಳೆಯಂ ಮುದ್ದುಗೆಯ್ಯುಮಿಂತಿರ್ಪಿನನ್ನೊಲ್ಲೆನೀಯೆಡೆಯಂ. ಎತ್ತಾನುಂ ಪೆಱತೊಂದೆಡೆಗೆ ಪೋಪಂ. ಅಲಸುವೆನೀ ನೋಟಕ್ಕೆ. ಓ ! ಈ

ಪಕ್ಕಿಯನೊಂದನೆ ಪಗೆವೇನೇತರ್ಕೆಯೋ, ನಿರ್ನೆರಂ ! ಎನ್ನನ್ನರ್ಗೆ ಲೋಕಮೆ ಪಗೆ ! ಪಲವಾತಿನೇನಕ್ಕುಂ ? ನಿಕ್ಕುವಂ ಮಕ್ಕಳಂ ಪಡೆದೋವಲ್ಕಾಂ ನೋಂತೆನಿಲ್ಲಕ್ಕುಂ. ಎಳವರೆಯದೊಳ್ ನಲ್ಗೂಸಂ ಪೆತ್ತು ಬಾಲಕೇಳಿಯಂ ಕಣ್ದಣಿಯೆ ಕಂಡು ಸಂಸಾರದ ಸಾರಮಿದೆನುತೆ ಸಂತಸಂಬಡುವ ಪೆಣ್ಗಳೆ ಧನ್ಯೆಯರಲ್ತೆ! “ಬಂದಳಿವಳಿವಳ್ ! ಬಂಜೆ ! ಕಂದನಂ ಪಿಡಿಯಲ್ಕೀಯದಿರ್ ! ಬಡವಕ್ಕುಂ ! ಕಿಟ್ಟುವಿಡದಿರ್ ! ಕಂದಿ ಬಸವೞಿಗುಂ; ನೋಡಗುಡದಿರ್ ! ಕಣ್ ಕೊಂಕುಗುಂ; ನುಡಿಯಿಸಲೆಡೆಗುಡದಿರ್ ! ನುಡಿಯೊಗ್ಗುಗುಂ.” ಎಂಬ ನಾಡವೆಣ್ಗಳ ಬಿಱುನುಡಿಗೆ ತಡೆದುಂ ಬಾೞ್ವ ವಂಧ್ಯೆಯರೆ ಜೀವನ್ಮೃತೆಯರ್ವಲಂ.

ಸಖೀ ! ಮಾಂಜದುಸಿರ್; ಕುಲಮಂ ವರ್ಧಿಪ ಕಂದನಂ ಪಡೆದು ತೊರೆದ ಮೊಲೆಯೂಡಿ ತೊಟ್ಟಿಲೊಳಿಟ್ಟು ಪಾಡಿ ತೂಗಿ ಕೂಸು ನಿದ್ದೆವೋಪುದಂ ತಾನುಮರೆಗೞಿಗೆ ಕೆಲದೊಳ್ ಮಂಡಿಸಿ ಬಾಲಲೀಲೆಯಂ ನೆನೆನೆನೆದು ಮತ್ತಂ ಕುವರನೆೞ್ಚರ್ತನಾಗೆ ಪಿಡಿದೆತ್ತಿ ಮುಂಡಾಡಿಯುಂ ಮುದ್ದಿಸಿಯುಂ ತೊದಳ್ನುಡಿಯೊಳ್ನುಡಿಸಿಯಂ ಕಿಱುನಗೆಯೊಳ್ನಗಿಸಿಯುಂ ಪೊಸಬಿನದದಿನಾಡಿಸಿಯುಂ ಮನದ ಬೇಸಱಂ ಕಳೆವೊಂದು ಸೈಪೆನ್ನೊಳೆಂದಿಂಗಾದಪುದೋ !

ಅಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ : ಅಬ್ಬೆ ! ಪಿಡಿ, ನಡೆದಪೆನೆನುತುಮೆರಡ್ಮೂಱಡಿಯಿಡುತೆ ಪೊಂಗಿ ತಾಯ ನಿಡುದೋಳಂ ತಾಂಗಿ ಮೆಲ್ಲನೊತ್ತಿನೊಳಂಕಮನೇಱಿ ನುಣ್ಗಲ್ಲಮಂ ಪಿಡಿದಲುಗಿಸಿ ಈಗಳ್ ನಡೆಗಲ್ತೆನೆನುತೆ ಕೇಳಿಪ ಕಂದನೆಂದಿಂಗೆ ಪುಟ್ಟುವನೋ ! ಆಡುತಾಡುತೆ, ನೆವಮಿಲ್ಲದೆ ನಗುತೆ, ಪರಿದು ತಾಯ್ತಂದೆವಿರ್ ಮುಂತಿರೆ ಬೆನ್ನನೆ ಸಾರ್ದಯ್ಯನ ಕಣ್ಗಳಂ ಕಿಱುಗಯ್ಗಳಿಂ ಮುಚ್ಚುತಾನಾರೆಂದು ಕೇಳ್ವ, ಮಾತೆಯ ಮೇಲುದಱ ಸೆಱಂಗಿನೊಳ್ ತಲೆಯಂ ಬೈತಾಂ ಗುಮ್ಮಂ ನುಂಗುವೆನಲ್ಲದೊಡೆ ತನಿವಣ್ಣನೀಯಿಮೆನಗೆನುತುಂ ಕಾಡುವ, ಪೆಱತೊರ್ಮೆ ತಂದೆಯ ಪಿಂದೆಸೆಯೊಳಡಂಗಿ ತಾನೆಲ್ಲಿರ್ಪೆನೆನುತಬ್ಬೆಯಂ ಕೇಳ್ವ, ಮತ್ತಮದೊರ್ಮೆ ಕಯ್ಪಿಡಿಯಂ ಲೀಲೆಯಿಂ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ಮಾರ್ಪೊಳೆವ ಮುದ್ದು ಮೊಗಮಂ ಪಡಿಗೂಸುಗೆತ್ತು ತನಗೆ ತಂದೀವುದೆಂದು ಚಲದಿಂ ಮಱುಗುವ, ಮಗುೞ್ದೊರ್ಮೆ ತಾಯ್ಪೊಯ್ದಳೆಂದು ತಾತಂಗೆ ತೋಱಿಪ, ತಾತನಬ್ಬರಿಸೆ ತಾಯೊಳ್ದೂಱುವ, ನಿರ್ನೆರಂ ಜಱುಚುವ, ಜಱುಚಾಡುವಾಡಿ ಬೞಲ್ವ, ಬೞಲ್ದು ಮಱುಗುವ, ಮಱುಗಿ ಪರಿತಂದಬ್ಬೆಯ ಕಾಲಂ ಬಿಗಿವಿಡಿವ, ಬಿಗಿವಿಡಿದು ಬೆಳ್ನಿಯ್ಯನೀವುದೆಂದು ಮುಂಜೆಱಗಂ ಸೆಳೆವ,–ಇಂತು ತನುಮನಮನಪ್ಪುಗೆಯ್ವ ದಿವ್ಯ ಸುಂದರವಿಗ್ರಹಂ ಕುಮಾರನೆನಗಪ್ಪನೆಂದಿಗೋ ಸಖೀ !

ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರೀ ! ಇಂತು ತನಗೆ ಮಕ್ಕಳ್ ಪುಟ್ಟತಿಲ್ಲೆಂದೊಂದು ಪಂಬಲ್ ಪಿರಿದಾಗೆ, ಗೞಿಗೆಗೞಿಗೆಗೆ ಬಾಡಿ ಬೆಂಡಾಗಿ, ಮತ್ತಂ ಕಂಡರಿಸದ ಬೆಳ್ಮರನೊಂದು ಪಾಪೆಗೆನಗೇಕೆ ಸಿಂಗರಮೆನಗೇತರ್ಕೆ ನಲ್ದೊಡವೆನಗೇತರ್ಕೆ ಭೋಜನಮೆನುತಿವಂ ಬೇಸಱಿನುೞಿದು ಆರೊಳಮೇನುಮನಾಡದೆ ನೋಡದೆ ಸೆಜ್ಜವನೆಗಾಗಿ ಪೋಪುದುಂ, ಚಂದ್ರಮತಿಯುಂ ನಲ್ವಾತಿನುಪಚರಿಸುತುಮಾರಯ್ವುತುಂ ಬೞಿವೋದಳ್.

ದೇವಿಯರಿನಿತೊಂದಿರವನೀಕ್ಷಿಸಿ ತೊಟ್ಟನೆ ದೂತಿಯೊರ್ವಳ್ ತಳರ್ದು ತಳಮಳಂಗೊಂಡೋಲಗಂ ಪರೆಯೆ, ಸಚಿವಂಬೆರಸು ಮಂತಣಂಗೊಳ್ವ ರಾಯನೆಡೆಗೆಯ್ತಂದು ಜೀಯ ! ಏನೆಂದಱಿಯೆನಕ್ಕನಿಂದು ಕಟ್ಟುಬ್ಬೆಗದೊಳಿರ್ಕುಂ; ಎನ್ನೊಳೆಂದಳಿಲ್ಲಂ. ನೆಟ್ಟನೆ ಸಜ್ಜೆವನೆಗೆ ಪೋಪುದುಂ, ಚಂದ್ರಮತಿ ತಾನುಂ ಬಲ್ದುಗುಡದಿಂ ಬೆಂಗೊಂಡೆಯಿದ್ದಳ್. ದೇವರೆ ದೇವಿಯರಿರವನಱಿಯಲಕ್ಕುಮೆಂದು ಬಿನ್ನಯಿಸೆ; ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರಮಂ ದಿಮ್ಮನೆಟ್ಟು ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಯಿಂ ಕಣ್ಗೆಟ್ಟು, ಚಿಂತಾಪರವಶತೆಯಿಂ ನಡು[ಡೆ]ಗಂಬಂ ಬರ್ಪುದೆನೆ ಬಂದು ಪೆಂಡವಾಸಮಂ ಪುಗುತಂದು ರಾಣಿಯಂ ಪತ್ತಸಾರ್ದು ಇದಿರೇೞ್ವಳಂ ಮಾಣಿಸಿ ತಾನುಮರ್ಧಾಸನಂಗೊಂಡಿಂತು ಬೆಸಗೊಂಡಂ–

ದೇವೀ ! ಕಡಲ ಶುಕ್ತಿಯಿಂ ಜಗುೞ್ದ ನುಣ್ಮುತ್ತುಗಳನುಂಡ ಮೀಂಗಳೀಗಳುಗುೞ್ದುವಿಂತೆನೆ ನಿನ್ನೀ ಕಡೆಗಣ್ಗಳೊಳಿರ್ಕಡೆಯೊಳಂ ಪರಂಪರೆಯಿಂ ಪನಿಪನಿತು ಸುರಿವಶ್ರುಧಾರೆಯಿರವಿದೇಂ ಪೇೞ ! ಅಂತು ಸುರಿದುಮಂಜನವಿಮಿಶ್ರಿತಾಶ್ರುಧಾರೆಯಿದು ತೆಳ್ಗದಂಪಿನೊಳ್ ರನ್ನಗನ್ನಡಿಗೆ ಜೀವರೇಖೆಯೆನೆ ಬರೆದ ನೀಲರೇಖೆಯ ಪಾಂಗಿನೊಳೊಪ್ಪಿಯುಮೆನ್ನೆರ್ದೆಗೊಂದು ಕೃಷ್ಣಶಲಾಕೆಯೆಂಬೋಲ್ ಪರಿಣಮಿಕುಮಿಂತೇಂ ಕಾಂತೆ ! ಇಂದುಮುಖೀ ! ಇಂದೀ ಸಿರಿಮೊಗಂ ಪಗಲ್ಗಂಡ ಪೆಱೆಯಂತಿರೆ ಕಳೆಗುಂದಿದತ್ತೇಕೆ ? ಮತ್ತಂ ಮತ್ತಗಜ ಕುಂಭಮಂಡಲಕ್ಕೆ ದೊರೆವರ್ಪೀಸುದೃಢ ಪೀನಪಯೋಧರಂಗಳ್ಗೀ ತೆಱನ ಕಂಪನಮೇತಕಾಯ್ತು ? ನಿನ್ನೀ ಪೆಱೆನೊಸಲೊಳಿಟ್ಟ ಮೃಗಮದತಿಲಕಮದೆಡೆಗಿಡುವಿನಂ ಮೃಗಲಾಂಛನಮೆನಲ್ಕೆಸೆದುಮೆನ್ನ ಮನಕ್ಕೊಂದು ಲಾಂಛನಮನಾಗಿಪುದಿದೇತಱ ಪರಿ ರಮಣೀ ? ಅಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂನಿನ್ನೀ ಕಪೋಲದೊಳ್ ಬರೆದ ಮಕರಿಕಾಚಿತ್ರಪತ್ರಮಿದು ಬಗೆಗೆಟ್ಟಿರ್ಪಿನಮೆನಗಂ ಬಗೆಗಿಡುವುದಿನಿತೊಂದುಮ್ಮಳಮೇಂ ! ನಿನ್ನೀ ಪದಕಮಳಮೆಂದಿನಂತಿರೆ ಪೊೞ್ತೆಡೆಯ ನೇಸಱಿಳವೆಳಗಿನ ಪುಂಡರೀಕದಂತಲತ್ತೆಗೆಯ ಸಿಂಗರಮನೊಂದಿರ್ಕುಮಿಲ್ಲಮಿದೇಂ ? ನುಡಿಯ! ಸುಯ್ಯೆಲರ್ಗೆ ಕಂಪುದೋಱದಿದೇಕೆ ? ಗುಬ್ಬಿಗಂಕಣಮೇಕೆಯೊ ಕೆಲದೊಳೊತ್ತಿರ್ಕುಂ. ಕೞಲೊಳೇಂ ಪಗೆ ? ಅಂಬರಂ ಮಲಿನಮಿದೇಂ ? ಸೀತೆ ! ನಿನಗೀ ತೆಱನ ದುಗುಡಂ ತಲೆದೋಱಿತೆಂತು ? ಎನ್ನಿಂ ಪುಟ್ಟಿತ್ತೊ ನಿನ್ನ ಪರಿಜನರಂತೇಂ ಪೊಲ್ಲದ ಕಜ್ಜಮಂ ತಗುೞ್ಚಲ್ಕಾದುದೊ ? ಮೆಯ್ಯೊಳ್ ಸಲ್ಲದ ಬೇನೆಯಾಗಿರೆ ತನ್ನಿಂ ತಾನೆ ಮನಕ್ಕೆ ಬೇವಸಮಾಯ್ತೇ ? ಅತ್ತೆವಿರೇಂ ಬಯ್ದರೆ ? ಎನ್ನೊತ್ತಿನ ಸಹಜಾತರಂತುಟಣಕಿಸೆ ನಿನಗಾದತ್ತೆ ವಿಷಾದಂ ? ದೂಸಱಿದೆತ್ತಣಿನಾಯ್ತರಸಿ ನಿನಗೆ ಸರಸಿರುಹಾಕ್ಷೀ !

ಇಂತು ನಲ್ಲಳ ಕಟಾಕ್ಷದತ್ತಣಿಂ ಬಸಿವ ಕವೋಷ್ಣಬಾಷ್ಪವಾರಿಯಂ ತನ್ನುತ್ತರಿಗೆಯ ಕೀೞ್ಸೆಱಂಗಿನಿಂ ತೊಡೆದುಂ, ನಿಟಿಲತಟದೊಳುಯ್ಯಲಾಡುವ ಮುಂಗುರುಳನುಗುರ್ಗೊನೆಯಿಂ ತಿರ್ದಿಯುಂ, ಕೆಲಕ್ಕೊಂದಿದೆಕ್ಕಸರಮಂ ಸೈತು ನೇವರಿಸಿಯುಂ, ಅರವೆಱ್ಗಲ್ಲಮನಲುಗಿಯುಂ, ಮೆಲ್ನುಡಿಯಿನಾರ್ಕೈವ ಜೀವಿತೇಶನ ನುಡಿಗೆ ಪಡಿನುಡಿಗುಟ್ಟಯುಂ, ನುಡಿಯದಿರೆಯುಮಾಱದೆ ಕಾಂತೆ ಕೆಲನ ಕೆಳದಿಯಂ ಮಾಲಿಪಂದವಳ್–ಜೀಯ !

ಮಱೆವೊಕ್ಕರ್ಗೆ ಸೊಗಮನೀವ ಕಲ್ಪಾಂಘ್ರಿಪನಂತಿರೆ ನೀಂ ಬೞಿಯೊಳಿರೆ ದೇವಿಯರ್ಗೆ ಪೆಱತಾವುದುಂ ಮನಕೆ ನೋವಲ್ತು; ಮಕ್ಕಳಂ ಪೆತ್ತೋವ ಸೈಪು ತನ್ನೊಳಿನ್ನುಮಾಯಿತ್ತಿಲ್ಲಮೆಂಬೊಂದುಬ್ಬೆಗಮೆಂದಾನಱಿವೆಂ. ಪೆಣ್ಗಳ್ಗಿದು ಸಾಜಮೆ; ಎಂದಳ್. ಮುದ್ದಣಂ– ಬಾಲೆ ! ಚಂದ್ರಮತಿಯಿಂತೆಂಬುದುಂ ರಘುಪ್ರವರನುಂ ಮನ ಮಱುಗಿ ಇನಿಸುಂಬೊಟ್ಟು ಜಾನಿಸಿ ಬಗೆಯಱಿತು ಮತ್ತಂ ನಿಜಕಾಂತೆಗೆ– ರಮಣೀ ! ನಿರ್ನೆರಂ ಮಱುಗಲೇನಕ್ಕುಂ ? ಇಂತಿವೆಲ್ಲಂ ವಿಧಿವಶಮಲ್ತೆ ! ದೈವಮೊಂದು ಕಣ್ದೆಱೆಯೆ ಗುರುಜನಮನುಗ್ರಹಿಸೆ ಪಿರಿಯರ್ ಪರಸೆ ದೊಡ್ಡಿತೇಂ ? ಇದರ್ಕೆಮ್ಮಯ್ಯನೆ ಪ್ರಮಾಣಂ. ಅಂತದಱಿಂದೆ ಮನಂ ನಿಶ್ಚಿಂತಮಪ್ಪಂತು ನೀಂ ಭಕ್ತಿಯಿಂ ಕುಲದೈವಮನರ್ಚಿಸುತುಂ ಗುರುಜನಂಗಳಂ ಪೂಜಿಸುತುಂ ಪಿರಿಯರಂ ಸಂಭಾವಿಸುತುಂ ಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣರಂ ಸೇವಿಸುತುಮಿರೆ ಎಮ್ಮೊಳೆಲ್ಲರುಮನುಗ್ರಹಿಸೆ ಸಂತಾನಮಕ್ಕು– ಮೆಂದಱಿವೆಂ. ಆನುಂ ವ್ರತಹೋಮಾದಿಗಳಿಂ ದೇವರ್ಕಳಂ ಮೆಚ್ಚಿಸುತುಂ ಸಗ್ಗಿಗರೊಡನಾಡಿಗನಪ್ಪಂತೆಯುಂ ಸೂರ್ಯಾನ್ವಯಮೆನ್ನೊಳ್ ತಡೆವುದೆಂಬ ಲೋಗರೊಂದಪವಾದಂ ಪೊರ್ದದಂತೆಯಂ ನೋೞ್ಪೆನೆಂದು ಕಾಂತೆಯಂ ಸಂತವಿಟ್ಟು ತೞ್ಕೈಸಿ ಕಳಿಪಿ ತಾನೋಲಗಕ್ಕೆ ಬಿಜಯಂಗೆಯ್ದಂ. ಮನೋರಮೆ ! ವಿಸ್ತಾರಂ ಸಾಲ್ಗುಂ. ಇಂತು ಕೆಲವಾನುಂ ದಿನಂಗಳಂ ಕೞಿಯೆ ಲೋಕಪದ್ಧತಿಯನೊಳಕೊಂಡು ಸೀತೆಗೆ ನೀರ್ನಿಂದು ದಿನಕ್ರಮದಿಂ[ಬಸಿಱ್] ಬಳೆಯೆ, ತ್ರಿವಳಿಗಳೞಿಯೆ, ಮೊಗಂ ತೆಱಂಬೊಳೆಯೆ, ಚೂಚುಕಂ ಕರ್ಪಂ ತಳೆಯೆ, ನಡು ಬಡತನದೊಂ– ದಪವಾದಮನುೞಿಯೆ, ನುಡಿ ಬೇಸಱಂ ಬೆರೆಯೆ, ನಡೆಗಲಸು ನೆರೆಯೆ, ನಿಡುಬಾಸೆ ನೇರಂ ಮೆಱೆಯೆ, ನೋಟದ ಗಾಡಿ ತೞ್ಗೆ, ಮನಕೆ ಪುದುವಯಕೆ ಪುದುಂಗೊಳೆ, ಸೀತೆ ಬಸಿಱಿಯಾದಳ್.

ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದೊಳ್ ಸೀತಾಗರ್ಭಧಾರಣಮೆಂಬ ತುರೀಯಾಶ್ವಾಸಂ
ಸಂಪೂರ್ಣಂ

■■

ಪಂಚಮಾಶ್ವಾಸಂ-ಸೀತಾಪರಿತ್ಯಾಗಂ

ಮುದ್ದಣಂ–ಪ್ರಾಣನಾಯಿಕೆ ! ಇಂತು ಭೂಜಾತೆ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದಳಾಗೆ, ನಾಡೆ ನಾಡೆ ಸಂತಸಗಡಲೊಳೋಲಾಡುತಿರ್ದುದು; ಬಂಧುಜನಂಗಳ ಸಮ್ಮೋದಮುಂ ಪರಿಜನಂಗಳುಕ್ಕೆವದೇೞ್ಗೆಯುಂ ಪಿರಿದಾಯ್ತು; ಎತ್ತಲುಮೊಸಗೆವಱ್ ಮೊೞಗಿದತ್ತು; ಭೂಸುರರ್ ದಾನದಕ್ಷಿಣೆಗಳಿಂ ತಣಿದರ್ : ನೆರೆದ ದೀನಾಂಧಬಧಿರಕುಬ್ಜ ವರ್ಗಂ ಸ್ವರ್ಗಸುಖಾನುಭವದೊಳಿರ್ದತ್ತು.

ಆ ವೇಳೆಯೊಳೊರ್ಮೆ ಶ್ರೀ ರಘುಪ್ರವರಂ ಕಾಂತೆವೆರಸು ಕಟ್ಟೆಱಕದ ಸಲ್ಲಾಪದಿಂ ಬಯ್ಗಿನೊಳ್ ರಾಣಿವಾಸದ ಮೊಗಸಾಲೆಯೊಳಿರೆ ಸೀತೆ ಕಾಂತಗೆ–ನಾಥ ! ಬಲ್ಪೇಸಱ್ ಕಣಾ ! ಆವುದುಮನೊಳಕೊಂಡಿತಿಲ್ಲೆನ್ನ ಮನಂ, ಅದಱಿಂ ವನದೊಳಾಶ್ರಮಂಗಳ ಋಷಿಪತ್ನಿಯರಂ ಕಂಡು ಸುಖಸಲ್ಲಾಪಂಗೊಂಡವರೊಡನಾಟದಿನಾನುಂ ಕಿಱಿದುಂ ದಿನಮಿರ್ದು ಮರಲ್ದು ಬರಲಕ್ಕುಮೆಂದು ಬಯಸುವೆನೆನೆ; ರಾಯಂ– ಅಂತೆಯೆ ಅಕ್ಕೆ ! ಆದೊಡೆ ಒರ್ವಳೆ ಪೋಪುದಲ್ತು; ಕೂಡಿ ಪೋಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಂ ಪೇೞ್ದಟ್ಟುವೆನೆಂದು ಮಾರ್ನುಡಿದಂ.

ಆಗಳ್ ಸಪ್ತಾಶ್ವಂ ನಿಚ್ಚವಯಣದೊಳ್ ಬಲ್ಬೞಲ್ದಶ್ವಸಪ್ತಕಮಂ ಕಡಲೊಳ್ಮೆಯ್ಗರ್ಚಿ ನೀರ್ಗುಡಿಸಲ್ಕೆಂದು ಸಾರಥಿಯನೇರ್ಪಡಿಸಿ ತಾಂ ತೇರಿನಿೞಿದನೆನೆ ಪಡುವೆಟ್ಟಿನೆಡೆಯೊಳ್ ಮೆಲ್ಲನೆ ಮೆಯ್ಗರೆಯಲೊಡಂ; ಲೋಕಯಾತ್ರೆಗೆಯ್ದು ಮನೆಯಂ ಪುಗುತರ್ಪಿನಿಯಂಗೆ ಚರಮದಿಕ್ಕಾಂತೆ ರನ್ನವಟ್ಟಲೊಳ್ ಪಿಂಗದೆತ್ತಿದಾರತಿಯ ಕೆಂಬೆಳಗೆನೆ ಸಂಧ್ಯಾರಾಗಮೆತ್ತಂ ಪರಿಯೆ; ಬಲ್ಲಾಲಂಬಿಡಿದು ನೀನೆ ಗತಿಯೆಂದು ನನ್ನಿಯಿಂ ನಂಬಿದಳಂ ಮಱೆತು ಸವತಿಯೊಂದು ಪಿಸುಣ್ಗೆಱೆಯಂ ಮಾಱುವೋದನೆಂಬೊಂದುಬ್ಬೆಗದಿಂ ಕೊರಗಿದಳೆನೆ ಪದ್ಮಿನಿ ನಾಡೆ ಬಾಡೆ; ಬೇಡ ಗಡಾ ! ಮುನಿಸು ನಿನಗಿನಿಯನೊಳಕ್ಕಟಾ ! ಬೇಟದ ಸೂಡಿಂ ಬಾಡಿ ಬಸಂಗೆಟ್ಟುದನಿಂದು ನಿಂದು ಕಾಂತಂಗಱಿಪಿ ಬೞಿಯಟ್ಟುವೆವನಿತೊಂದು ಪೊೞ್ತು ನೀಂ ಸಯ್ತಿರ್ಪುದೆಂದು ಸಂತಯಿಸಿ ದೂದುವೋಪುವೆನೆ ಮುಯ್ಯೇರಡಿಗಳೋಡೆ; ಪಗಲ್ ಪಗಿಲ್ತುದು. ಪಕ್ಕಿಗಳೋರೊಂದೆಡೆಯ ಮೇಪಿಂ ತಣಿದುಂ ದಿನಾವಸಾನದೊಳಾಗಳಾಗಳ್ಕಂಡ ಬಿನದಮನೊಳಗೊಳಗೆ ತಮ್ಮ ಬಳಗಕ್ಕೆ ತಿಳಿಪಿ ಸಲ್ಲಪಿಸುತೆ ಪೋಪುವೆನೆ ಮಂದಸ್ವರಂ ಬೆರೆಯೆ ಕುವಿದು ನಿಜಾಶ್ರಯಂಗಳಂ ಸಾರ್ದುವು, ಮತ್ತಂ ವಿಪ್ರರ್ ಎತ್ತಿದ ಸೇರೆಗಯ್ಯೊಳ್ ಸಂಧ್ಯಾಮಂಡಪಮನಲಂಕರಿಸೆಯುಂ, ವೈಹಾಳಿಯನುೞಿದು ಬಾಹುಜನಿವಹಂ ಬೀಡಂ ಪುಗುತರೆಯುಂ, ಬೇರದವಸರದಿಂ ಮೆಯ್ದೆಗೆದು ಬಣಂಜಿಗರ ನೆರವಿ ತಮತಮಗೆ ಪೊಸಪರದಿನೆಣಿಕೆಯೊಳಿರೆಯುಂ, ಬವಸಿನೊಂದು ಕಜ್ಜಮಂ ತವಿಸಿ ಬೇಸರ್ಗೆ ಕುಡಿಯರ್ ಕಡುಸುಮ್ಮಾನದಿದೊಂದೆಡೆಯೊಳ್ನೆರೆದು ಶ್ರೀರಾಮಲೀಲಾವಿನೋದಮಂ ಪಾಡುತಿರೆಯುಂ, ಬಾಲಕರಾಟ ಪಾಟಂಗಳಂ ಮಱೆತು ತಾಯ್ವಿರೊತ್ತಂ ಪತ್ತಿರೆಯುಂ, ಮುಚ್ಚಂಜೆ ಸೊಗಯಿಸಿದುದು.

ಅನಿತಱೊಳ್ ನೀಲಿಯ ಕಡುವಣ್ಣದೊಳೞ್ದಿದ ಪಂದಿಯ ತೊವಲಂ ಮುಸುಂಕಿಟ್ಟು, ಮೆಯ್ದೋಱದೆ ಲೋಕಮಂ ನುಂಗಲ್ಕೆಂದು ಬಂದ ಮಂದೇಹ ರಾಕ್ಷಸನೆನೆ ಕೞ್ತಲೆಯೆತ್ತಂ ಪರ್ಬಿದುದು. ಇದು ನಾಡಿದು ಕಾಡಿದು ನೆರೆಯಿದು ಕೆಱೆಯಿದು ನೆಲನಿದು ಪೊಲನಿದು ಬೆಟ್ಟಿದು ತಿಟ್ಟಿದು ನರನಿದು ಮರನಿದು ದರಿಯಿದೋವರಿಯೆಂದು ಬಗೆಯಲ್ಬಾರದಾಯ್ತು. ಆ ಸಮಯದೊಳ್ ಪಗೆಯ ಸುೞಿವನಱಿವೊಡೆಂದು ಬಿಸುಗಯ್ಯನಟ್ಟಿದ ಬೇಹುಕಾಱರ ಸೋವೆನಲಾಗಸದೆಡೆಯೆಡೆಯೊಳಱಿಲುಂ, ಭೂಮುಖದ ಮನೆಮನೆಯೊಳ್ ಸೊಡರುಮೆಸೆದುವು; ದೇಗುಲದ ಭೇರಿ ಮೊೞಗೆ, ಸಂಕಿನೊಂದು ನಿಡುಸರಂ ಪೆರ್ಚೆ, ಡಕ್ಕೆಯ ಜೇಗಟೆಯ ಬಿಱುಸರಂ ಬಿಱುಸಾಗೆ, ರಜನೀಮುಖಮೆಡ್ಡಮಾದುದು.

ಇಂತಿರೆ ಅತ್ತಲರಸುಗೆಯ್ಮೆಯ ಕಜ್ಜದುಜ್ಜುಗಂಬಿಡಿದು ನಾಡಿಗರಿರವನಾರಯ್ವೊಡೆಂದು ರಾಯನಟ್ಟಿದ ಬೇಹಿನವರ್ ಮಱುರೂಪಿಂ ಬೀದಿಗಳೊಳ್ ಬರೆವರೆಸೊಗಮಿಂಬಾಗೆ ತಂತಮ್ಮ ಕೆಳೆಯರಂ ಕಾಣುತೊಂದರೆಗೞಿಗೆ ಸಲ್ಲೀಲೆಯಿಂ ನಲ್ವಾತುಗುಟ್ಟಲ್ಕೆಂದು ನೆರೆವನೆಯಂ ಪೋಪ ಬರ್ಪ ಜವ್ವನಿಗರ ನಡೆನಿಱಿಗೆಯಿನಿಡಿಕಿಱಿದ ಪಂತಿಯಿಂ; ವೇದವೇದಾಂತಪರರೊಚ್ಚತಮೊಡಗೂಡಿ ಚರ್ಚೆಯಿಂ ಪರತತ್ತ್ವಮನಱಿಕೆಗೆಯ್ವ ಜಾಣರೊಂದು ನೆರವಿಯಿಂ; ಕೊರಲ ನುಣ್ದನಿ ಬೀಣೆಯಿಂಚರಂ ಪುರಿಗೊಳೆ, ಮರ್ದಳೆಯ ತಾಳದ ಲಯಂ ಜತಿಗುಡೆ, ತಾನದೋಜೆಯೊಳ್ ತಾರಮಂದ್ರವಿಭೇದದಿಂ, ಜೇಂಗೊಡಮಂ ಮುಸುಱಿ ಮೊರೆವ ಮಱಿದುಂಬಿಗಳ ಗಾನದಂತೆ, ಮಧುಮಾಸದೊಳ್ ಕಯ್ವಂದ ಮಾಮರನೆಳದಳಿರಂ ಮನಂಬುಗೆ ಸವಿದು ಕೊರ್ವಿ ಕುಕಿಲ್ವ ಗಂಡುಗೋಗಿಲೆಯ ಮಂಜುಳಸ್ವರದಂತೆ, ಆರಕ್ತಮಾದ ನೇಱಿಲಂ ಕೊಕ್ಕಿಂ ಕರ್ದುಂಕಿ ಚಂಚೂಪುಟಮನೂಱಿ ಅರೆಗಣ್ಮುಚ್ಚಿ ಪಕ್ಷಯುಗ್ಮಂ ಸಂಚಳಿಸೆ ಮಧುರಾಸವಮಂ ಸೀಯೆನೆ ಬರೆ ಪೀರ್ದು ತಣಿದುಂ ಸೊರ್ಕಿಂ ಗೞಪುವರಗಿಳಿಯ ಬಿಡುನುಡಿಯ ಭಂಗಿಯಂತೆ ಕರ್ಣರಸಾಯನಮಾಗೆ ಶ್ರೀರಾಮನಂ ಪಾಡಿ ಪೊಗೞ್ವ ಗಾಯಕಸಂದೋಹದಿಂ; ಬಗೆಯೆಂತಂತು ಪಾಡು, ಪಾಡೆಂತಂತು ಹಾವಂ, ಹಾವಮೆಂತಂತು ಭಾವಂ ಪುದುಂಗೊಳೆ ನವರಸೋದಯಕೆ ಪಡಿವೆತ್ತಾಡುವ ನಟ್ಟವಿಗರ ಕೂಟದಿಂ, ಜಾರಚೋರರತ್ತಣಿಂ ಭೀತಿಯಣಂ ನಾಡೊಳಿಲ್ಲೆನೆ ಬಾಗಿಲಂ ಪಡಿದೆಱೆದು ಬೊಂಬಾಳಂಗಳನುರಿಯಿಸಿ ತಾಂ ನಿದ್ದೆವೋದ ಸಜ್ಜನರ ಸಜ್ಜುಗೊಂಡ ಬೀಡುಗಳ ಸಾಲ್ಗಳಿಂ; ಅನಾಥರುಂಡಿಲ್ಲದೊಡೆ ಬರ್ಪುದು, ತಂಗೂೞಿಲ್ಲು, ಕದನ್ನಮಲ್ತು ಪೂರಣಗಡುಬುಂಟು, ಓಗರಮುಂಟು, ಅಳೆಯುಂಟು, ಈಗಳೆ ಇಕ್ಕುವೆಂ, ತಳ್ವದಿರಿಮೆಂದು ತಲೆವಾಗಿಲೊಳ್ ನಿಂದು ಕರೆವ ಮುತ್ತಯ್ದೆಯರ ತಂಡದಿಂ; ಕೇರಿಗಳ್ ಸೊಗಯಿಸೆ–ನಾಡಂ ಸುತ್ತಿ ಕಂಡುದನಱಿಪಲ್ಕೆಂದು ಸೋದರರಿಂ ಬಳಸಿ ಬಣ್ಣದ ಚೌಕಿಗೆಯೊಳಿರ್ಪ ರಾಯನಂ ಕಂಡು ದೂರದಿಂ ತಲೆವಾಗೆ, ರಾಘವನಾತಂಗಳ್ಗೆ–ನಾಡೊಳ್ ಲೋಗರ್ಗೆ ಸೊಗಕೆ ಕುಂದಿಲ್ಲಮಲ್ತೆ, ಆಜ್ಞೆಗೆ ಭಂಗಮಿರದಲೆ ! ರಾಯನಂ

ನಿಂದಿಸರಲೆ ! ಇಂದಿನ ವಾರ್ತೆಯೇಂ ? ಪೇಱಿಮೆಂದಂ. ಆಗಳ್ ಬೇಹುಕಾಱರ್–ಜೀಯ ! ಮೂಜಗಮಂ ಕಾವ ನೀಂ ನೆರೆಯಿರ್ದು ತಿರೆಯಂ ಪೊರೆವಂದು ಲೋಗರ್ಗೆ ಸೊಗಕ್ಕೆ ಕುಂದೆ ? ವಿಶ್ವಮೆಲ್ಲಂ ನಿನ್ನಾಣತಿಯೊಳಿರ್ಪಿನಂ ಪುೞುವಾನಿಸರ್ ದೂಱಲಾರ್ಪರೆ ! ನಾಮಮೊಂದು ದೇಹಿಗಳ್ಗೆ ತಾರಕಮಂತ್ರಮಾಗಿರ್ಪಿನಂ ಪೞಿಯಲುಂಟೆ ! ಮೇಣುಂ ಮುಮ್ಮೆಯ್ಯ ದುಷ್ಕೃತಿಗಳ್ ನಿಗುಂಬಿಸೆ ಬಾೞ್ಕೆಯೊಂದು ತಗದೆ, ಮಿೞ್ತು ಪೊೞ್ತಿಂ ಪಾರೆ ಪಾಪರ್ ದೇವರಂ ತೆಗೞಿಸಲೊಡೆಮೇನಕ್ಕುಂ ? ಚೋರಂ ಚಂದ್ರಮನಂ, ಸೋಂಬಂ ಪಗಲಂ, ಪಾಷಂಡಿ ವೇದಂಗಳ ಪೞಿವಂತಿರಕ್ಕುಮೆಂಬುದುಂ; ಆಳ್ದಂ ಮತ್ತಮಾ ಚರರ್ಗೆ–ಮಾಂಜದುಸಿರಿಂ, ಬಣ್ಣನೆಯ ನುಡಿಜಾಣ್ಮೆಗವಸರಮಲ್ತು, ಕಂಡುದಂ ಪೇೞ್ವುದೆನೆ; ಒರ್ವನೊರ್ವನ ಮೊಗಮನವಲೋಕಿಸುತೆ ಮೋನಮಿರ್ದರ್. ಇಂತಿರೆ ಮತ್ತಂ ಮತ್ತಂ ರಾಯನೇನಾನುಮೊಂದು ಪೊಸವಾರ್ತೆ–ಯಿರ್ಕುಮೆಂದು ಚಾರರ ಮೊಗದ ಭಂಗಿಯನಱಿತು–ಎನ್ನಾಣೆ ! ಅಯ್ಯನಾಣೆ ! ಪೇೞಿಂ, ಮನ್ನಿಪೆಂ, ಅಲ್ಲದೊಡೆ ನಿಮ್ಮಂ ಶೂಲದ ತುತ್ತತುದಿಯೊಳ್ ಕಾಣ್ಬರೆಂದು ಪುರ್ವಿನ ಜರ್ವಿಂ ಗದಱಿ, ಅವರೊಳೊರ್ವಂ ಕಂಪಿತಕಾಯಂ ಪಾದಾವನತಶಿರನಿಂತು ಬಿನ್ನವಿಸಿದಂ :– ಕಾವ ನೀಂ ಮೆಯ್ವೆತ್ತಿರೆ ಪೆಳಱಲುಂಟೆ ? ಮೇಣ್ ನನ್ನಿಯನಾಣ್ಮನೊಳ್ ಬಯ್ತಿಡಲೊಡಮೆಮಗಾವ ಬಟ್ಟೆ ? ಗಾವಿಲಂ ಕಱುಂಬಿ ಪೇೞ್ದೊಂದು ನಿಷ್ಠುರೋಕ್ತಿಯಂ ದೇವರ್ಗೆ ನಿವೇದಿಸುವುದನುಚಿತವೆಂದು ಮಾಣ್ದೆವೈಸೆ ! ಬಲ್ಲರ ಬಲ್ಲಹಂ ಕಾವೊಡಿಂತಿದು–ನಡುಗೇರಿಯೊಳೊರ್ವನಸಗಂ ಪೆಂಡಿತಿ ಮುಳಿಸಿಂ ಪೇೞದೆ ತವರ್ಮನೆಗೆ ಪೋಪುದುಂ ಕಳ್ದುವಂದಳ್ಗೆ ಬುದ್ಧಿವೇೞ್ದು ತಾಯ್ತಂದೆವಿರ್ ಬೞಿವಂದಳಿಯಂಗೊಪ್ಪಿಸಲೆಂದು ಕೋಪಮಂ ತಿಳಿಪಲೊಡಮಗಲ್ದ ಮಡದಿಯಂ ರಘುಜನಂತಿರೆ ಕೊಂಡಾಳೆಂ ಬಾೞೆಂ ಎಂದು ಬಿಱುನುಡಿದಂ. ಕರ್ಣಕಠೋರಮಾಗೆ ಕೊಡಂಕೆಗಳಂ ಮುಚ್ಚುತಲ್ಲಿಂ ತಳರ್ದೆವು. ಇಂತಿದೊಂದು ವಾರ್ತೆಯಲ್ಲದಾವುದುಮಂ ಕೇಳ್ದುದಿಲ್ಲೆಂದು ಮಗುೞ್ದಱಿಗೆ ರಾಯನವರಂ ಕೈಸನ್ನೆಯಿಂ ಕಳಿಪಿದಂ.

ಗರತಿ ! ಮುಂಗಾರ ಮೊೞಗಿನತ್ತಣಿಂ ಪೊಡೆಗಿಡುವೆಳಕೞಿಲೆಯೆನೆ ಮಂಡಲೇಶ್ವರಂ ರಜಕನೊಂದು ಪರುಷೋಕ್ತಿಗೆ ಮನಗೆಟ್ಟುಂ ಮರವಟ್ಟುಂ ವಿಚಾರಪರಂ ಮತ್ತಂ ನೀಡುಮೆಣಿಕೆಯೊಳ್ ನಿಟ್ಟುಸಿರ ಕಟ್ಟುಬ್ಬಸದಿಂ ತನಗೆ ತಾಂ–ಹಾ ! ಹಾ ! ಪೊಂಜುರಿಗೆಯೆಂದೇ ಎರ್ದೆಗೊತ್ತಿರ್ದೆಂ, ಇಂತು ಕರುಳಂ– ಕೊಱಿಗುಮೆಂದಱಿತೆನಿಲ್ಲಕ್ಕಟಾ ! ಪಾವನೆಯೆಂದೆ ಒಪ್ಪುಗೊಂಡೆನದಱಿನೀ ಎಲಗವೊಂದಕ್ಕೆ ತಲೆಮಟ್ಟೆಂ. ಆಃ ! ರಜಕನೆನ್ನನೇಳಿಸಿದನಿಲ್ಲಮಾದಮೆಟ್ಟ ಱಿಸಿದಂ. ಸಾಜಂ. ಆಗಳ್ ರಕ್ಕಸನ ಬಂದಿಯೊಳ್ ಬಾೞ್ದಳಂ ಮಗುೞ್ದು ಮಾನಾಳ್ವೊಡಕ್ಕುಮೆ ? ಮಾತೇಂ ಸೀತೆ ಮನ್ನಃಪ್ರೀತೆಯೆಂದೊಡಂ–ಬಟ್ಟೆನಿಂತು ಲೋಗರ ಮಾತಿಂಗೆ ಕಯ್ಗುಡುವೆನೆಂದೆಣಿಸದಾದಂ. ಇನ್ನೇವೆಂ ? ಕೆಯ್ವೊಲನೊಳ್ ಬೆಳೆದ ಕುಱುಂಬುಲ್ಲಂ ಕಿೞ್ತುಬಿಸುಡುವಂತಿರೆ ಸೀತೆಯಂ ಬಿಡುವೆಂ ಎಂದೇ ಬಗೆದು ಬೞಿಯಂ ಸೋದರರೊಳ್ ಲಕ್ಷ್ಮಣಂಗೆ–ಕೇಳ್ದಯ್ ! ತಮ್ಮ ! ಎಮ್ಮೀ

ಬೞಿಗಡರ್ದ ಪೞಿವಂ? ಮುನ್ನ ಲಂಕೆಯೊಳ್ ನೀನೆ ಪೇೞ್ದಿಯಲ್ತೆ, ಸೀತೆ ಪೂತೆ, ಅವಳಂ ಕೈಕೊಳ್ವುದೆಂದು ! ಈಗಳೇನಾಯ್ತು! ಎನೆ, ಮಱುಮಾತಿನೊಳ್ ಭರತಂ–ಸೌಮಿತ್ರಿ ಪೇಳ್ವುದೇಂ ! ಎಮ್ಮಯ್ಯಂ ಪೇೞನೆ ? ಅಗ್ನಿ ಪೇೞನೆ ? ದೇವರ್ಕಳ್ ಪೇೞರೆ ? ಭೂದೇವಿ ತಾಂ ಪೇೞಳೆ ? ಧೂರ್ತನೊರ್ವಂ ಪೇೞ್ದ ನಾಣ್ನುಡಿಯ ನೆವಂವಿಡಿದು ದೇವಿಯರೊಳ್ ಕುಂದನೆಣಿಸಲ್ಬಾರದೆಂದು ಕೈಮುಗಿದಂ.

ಅದರ್ಕಗ್ರಜಂ–ತಮ್ಮ ! ಕೆಮ್ಮನಿರ್ ; ನೀನೞಿಯಯ್. ಧರ್ಮಮಂತುಟು. ಅಪವಾದಂ ಪೊರ್ದಿದಿಂಬೞಿಯಂ ದೂಷಿತೆಯಾದೀ ಮಡದಿಯಂ ಬಿಟ್ಟಲ್ಲದೆ ಮಾಣೆನೆಂಬುದುಂ; ಭರತಂ ಕಿವಿಗಳಂ ಮಡಿಕೆಗೆಯ್ಯೆ; ಶತ್ರುಹಂ–ಅಣ್ಣಯ್ಯ ! ದೇವಿ ಸಾಕ್ಷಾಲ್ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯೆಂಬುದಂ ನೀನೞಿಯೆಯ ? ಇಂತಿರೆಯುಂ ಸಯ್ಪಿನ ಬಿತ್ತಂ ನನ್ನಿಗಾಗರಮಂ ಸೊಗದ ಬೀಡಂ ಸಿರಿಯ ನೆಲೆಯಂ ಸಿಂಗರದ ಕಣಿಯಂ ನಿನ್ನೀ ಕೊಂಡಾಟದ ರಮಣಿಯಂ ಅರೆಮೆಯ್ಯಂ ಬಿಡುವುದೆಂಬರೆ ! ಕಿಱುಗೂಸಂ ನಿನ್ನ ಕೆಯ್ಯೊಳೀವಂದು ಜನಕನೇನೆಂದಂ, ಅಗ್ನಿಸಾಕ್ಷಿಯೊಳ್ ನೀನೆ ಏನೆಂದಯ್ ! ಹಾ ! ರಾಘವಾ ! ಪಾವಕಪಾವನೆಯಂ ತೊೞಿಯಲ್ಕೆಂತು ಮನನಾದಯ್? ದೇವ ! ಕರುಣಾಕರನೆಂಬ ಬಿರುದಿಂಗಿದು ತಗುಗುಮೆ ! ನಿನ್ನೀ ಜಸಕೆ ನಿನ್ನೀ ಪೆರ್ಮೆಗೆ ನಿನ್ನೀ ಬೀರಕಿಂತಿದು ಪಾಡೇ ! ಸೀತೆಯನುೞಿದುಂ ಸತ್ಯದೇವತೆಗಿನ್ನೆಡೆಯಾವುದು ? ಭೂಮಾತೆಯೆಂತು ಪೊತ್ತಿರ್ಪಳ್ ! ಅಕ್ಕಟಾ ! ನರಿಯೂೞಿಡೆ ಸುರಲೋಕಂ ಪಾೞ್ಪೋಕುಮೆ ! ನಾಯ್ ಬಗುಳೆ ರಾವುತ್ತಂ ಕೀಱುಗುಮೆ ! ಪಂದಿಯೊಂದು ಡುಱುಕೆಂದೊಡೆ ಸಿಂಗಮಂಡಲೆವುದೆ ! ಕೂೞಂ ಕೊಱಚಾಡೆ ನೀನೊಂದಾಡುವುದೇ ! ಎನ್ನಾಣೆ, ಮಾತೆಯಾಣೆ, ಸೀತೆ ನೀತಿಗೆಟ್ಟಳಿಲ್ಲಂ ಕಾವುದು ಕಾವುದೆಂದು ಕಯ್ಯೊಡ್ಡಿ ಬೇಡುವುದುಂ ಮತ್ತಂ ರಾಘವಂ ಸೋದರರ್ಗೆ–ಬಲ್ಲೆಂ ಬಲ್ಲೆನವಳಯೋನಿಜೆಯೆಂಬುದಂ ಪಾವನೆಯೆಂಬುದಂ ಪುಣ್ಯಶ್ಲೋಕೆಯೆಂಬುದಂ. ಆದೊಡಮೀಗಳೆನ್ನಳವಲ್ತು; ತೆಗೞ್ಗೆ ಮಾಱುವೋದೆಂ. ಜನರಿಂತು ೞೋಡಿಸೆ ಪುದುವಾೞ್ವೆನೆಂತೊ ! ಅದೞಿನೆನ್ನಂ ನಿರ್ನಿಮಿತ್ತದಿಂ ತಡೆಯದೆ ಯಥೇಷ್ಟಂ ಪೋಗಿಮೆಂದುಂ ಮಾಣೆ, ನಿರ್ಮೋಕನಿರ್ಮುಕ್ತ ನಿರ್ಮಲನಪ್ಪ ಫಣಿಯೆಂತಂತೀ ಸೀತೆಯಂ ತೊೞಿದೇ ಸೊಗಂಬಾೞ್ವೆನಿದು ಸಿದ್ಧಮೆಂದು ದುಗುಡದೊಂದು ಕಾಯ್ಪಿಂ ಜಡಿದು ನುಡಿವಗ್ರಜನಂ ಕಂಡುಂ ಕಾಣದೆ ಹಾಹಾಕಾರಂಗೆಯ್ಯುತೆ ಭರತಶತ್ರುಘ್ನರ್ ಪಿಂಜರಿದರ್.

ಆಗಳ್ ರಾವಣಾರಿ ಬಾಗುಳೊಂದು ಬಿಗುರ್ಪಿಂ ತಲೆ ತಿಣ್ಣಮಾಗೆ ಕೆಕ್ಕೆಯಂ ಕರತಲದೊಳೂೞಿಯುಂ ಕರತಲಮಸಿದು ಬಳ್ಕೆ ಅಂಕದೊಳಿಟ್ಟುಮಂಕಂ ಕದಕ್ಕದಿಸೆ ನೆಲನೊಳಾಧರಿಸಿಯುಂ ನೆಲಂ ನೆಲೆತಪ್ಪೆ ತಾನೆ ತಲೆಮಟ್ಟುಂ ಕಂಬನಿಗೞಿವುತೆ ಕೆಲದೊಳ್ ಕಯ್ಗಟ್ಟನಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಂ ಕರೆದು–ಅಣುಗದಮ್ಮ ! ಇತ್ತಲ್ ಬಾರಯ್ ಅಂದಿಂದಿಗಮೆನ್ನಾಣತಿಯಂ ಮೀೞಿದೆಯಿಲ್ಲಂ ಬಲ್ಲೆಂ; ಈಗಳ್ ಪೇೞಿಗೆ ಕೞಿಯೆಂತಂತೆಮ್ಮಾ ಬೞಿಗೆ ಪೞಿವೊದವಿದತ್ತೀ ಜಾನಕಿಯ ದೂಸೞಿನಾಕೆಯಂ ಕಾನನಕ್ಕುಯ್ದು ತೊೞಿದು

ಬಾರಾ! ಎಂದಂ. ಅದರ್ಕೆ ಸೌಮಿತ್ರಿ—ಜೀಯ! ಅಣ್ಣನಾಜ್ಞೆಯಂ ಮೀಱಿ ನಡೆಯೆ ಕುಂಭೀಪಾಕಂ, ನಿರ್ದುಷ್ಟೆಯಾದೀ ಅತ್ತಿಗೆಯನಱಿದುಂ ನಟ್ಟಡವಿಗುಯ್ದು ಬಿಡೆ ರೌರವಂ. ಎನ್ನೊಡೆಯ! ಅದಱೊಳಂ ತುಂಬಿದ ಬಸಿಱಿಯಲ್ತೆ! ಎಂತಯ್ ಕೊಂಡುಯ್ದು ಪಾಪಿ ಕೈವಲ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯಂ ಬಿಡುವಂತಿರೆ, ನಿರ್ಘೃಣನಾಂ ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯಂ ಬಿಡುವೆಂ, ಎಂಬುದುಂ; ಮತ್ತಂ ಮತ್ತಂ ರಾಘವಂ ಚಲಮಂ ಪಿಡಿದು—ಬಾಲ! ಇಂತುಸಿರಲಾಗದಯ್ ವೀಸಂ ದೋಸಮಿಲ್ಲಂ, ಮಾರ್ನುಡಿಯದಿರ್, ಪೋ ಪೋಗೆಂದುಸಿರ್ದಂ. ಇಂತಾಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ಬೀರದ ಮೆಯ್ಗೊಂಡು ಮನಂ ದಿಟಗೆಯ್ದು ಅಗ್ರಜಾತಂಗೆ—ಎಲೆ ಅಣ್ಣ! ಇದೆಕೊಳ್ ಚಂಡಾಲಂ ಸಿದ್ಧಮಿರ್ಪೆಂ. ಅಡಿಯಾಣೆ! ಆಣತಿಯೆಂತಂತು ನಡೆವೆಂ. ಮುನ್ನಂ ಭಾರ್ಗವಂ ತಂದೆಯ ನನ್ನಿಗೆ ಮಾತೆ ರೇಣುಕೆಯಂ ಕೊಲ್ಲನೆ? ಅಂತಿರಾಂ ನೀನಯ್ಯಂಗೆ ಪಡಿಯಾಗಿರೆ ಮಾತೆ ಸೀತೆಯಂ ಕೊಲ್ವೆನೊ ಮೇಣ್ ಕಾಡೊಳ್ ಸಿಂಗನಿಕ್ಕೆಯೊಳ್ ಬಿಸುಟ್ಪೆನೊ ಪೇೞ ಎನೆ; ರಾಘವಂ—ತಾನೆ ಸೀತೆ ದೋಹಳದಿನಡವಿಯ ರಿಸಿವೆಣ್ಗಳಂ ಕಾಣಲ್ಕೆಂದು ಬಯಸಿದಳಂತದಱಿನೀ ನೆವದಿನಡವಿಯೊಳುೞಿದೆ ಬಾರೆಂದಾಡಿದಂ. ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ—ದೊಡ್ಡಿತೇಂ, ಅಂತೆಯೆಸಗುವೆಂ; ಸಂದೆಯಮಣಂ ಬೇಡವೆಂದು ದಿಮ್ಮನೆೞ್ದು ನಡೆದಂ.

ಆ ವೇಳೆಯೊಳ್ ರಾಮರಾಜ್ಯದೊಳಿಂತನುಚಿತಮಾಗಿ ಅಱಿಂಗೆಟ್ಟುದೆಂದು ಬೆದಱಿ ತಾರೆಗಳ್ ದೆಸೆಗೆಟ್ಟುವು; ಚಂದ್ರಮಂ ಕಳೆಗೆಟ್ಟಂ; ಜಂಪತಿವಕ್ಕಿ ಕಂಗೆಟ್ಟುವು; ಕೋವಳೆ ಬಣ್ಣಂಗೆಟ್ಟಳ್; ಕಮಲಿನಿ ಬಾಯ್ಬಿಟ್ಟಳ್; ತುಂಬಿ ಮೊಱೆಯಿಟ್ಟುದು. ಇಂತಿದೇನನ್ನೆಯದ ಗಲಬೆ? ಇದಱಡಿಯಱಿಯಲ್ವೇೞ್ಕುಮೆಂದು ಮೆಯ್ದೋಱದೆ ತಡೆತಡೆದುಂ ಕುಳಿರ್ಗಾಳಿ ಸುೞಿಯಲ್ತೊಡಂಗೆ, ಪಕ್ಕಿಗಳ್ ಗಜಬಜಿಸೆ, ತಾನೆ ಭಾಸ್ಕರಂ ಬೇಗನುಪ್ಪವಡಿಸಿ ಮೂಡುವೆಟ್ಟಿನ ಕೋಡುಗಲ್ಲನೇಱಿ ನಿಟ್ಟಿಸುತಿರ್ದಂ.

ಇಂತು ತಳತಳನೆ ನೇಸಱ್ ಮೂಡೆ ಸೌಮಿತ್ರಿ ಮಾತೆಯಂ ಪೊಡೆಮಟ್ಟುಂ ಪೊಱಮಟ್ಟು ಸರಯೂತೀರಮಂ ಸಾರ್ದು ಜಳಕಂಗೆಯ್ದು ಕಾಲ್ಯಮನಾಗಿಸಿ ಸೂರ್ಯಂಗೆರಡರ್ಘ್ಯಮಂ ಕುಡುವೆನೆಂದು ಅಂಜಲಿಯನೆತ್ತಿ ಅಶ್ರುಪೂರಿತವಿಲೋಚನಂ ಜಿತಸುಲೋಚನಾವಲ್ಲಭಂ ವಿಶ್ವಲೋಚನಂಗೆ— ಎಲಯ್ ಆರ್ಯ ಸೂರ್ಯ—ನಾರಾಯಣ! ಎಂತೊ ತೊಳಚಿದೊಂಟದೊಳ್ ತುಱುಚೆ ಪುಟ್ಟುವಂತಿರೆ ನಿನ್ನೀ ಬೞಿಯೊಳ್ ಚಾೞಿನೆ ಪಂಚಮನಾಂ ಪುಟ್ಟಿದೆಂ. ಕೊಡಲಿಯ ಕಾವಂಬೊಲಾಯ್ತು ಪುಟ್ಟು. ಅಗ್ರಜಂಗಾಂ ಬೞಿಯನಿರ್ಪಿನಂ ರಾಯದವಸಿಯ ಕುವರಿಯಂ ಭೂಸುತೆ—ಯನಯೋನಿಜೆಯಂ ಮಂಗಳಸ್ವರೂಪೆಯಂ ಸೀತೆಯನಣ್ಣನಾಣತಿಯಿಂ ಕಾಡೊಳ್ ಬಿಸುಡಲ್ಕೆ ಬದ್ಧನಾದೆಂ. ಅದಱಿನಿದೆ ಪೋಪೆಂ. ನೀಂ ಜಗಚ್ಚಕ್ಷುವಾಗೆ ಕುಂದು ಕೊಱತೆಯಂ ಕಡೆಗೊತ್ತುತೆನ್ನನುದ್ಧರಿಸಯ್ ಎಂದು ಕಯ್ಮುಗಿದು ನಡೆದಂ.

ಅಂತು ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ನಡೆತಂದು, ಪೊಂದೇರನಣಿಗೆಯ್ದು, ದಿವ್ಯಾಶ್ವಂಗಳಂ ಪೂಡಿ, ವಾಗೆಯಂ ಕಯ್ಯೊಳೀೞ್ದು ತಾನಡರದೊಯ್ಯನೆ ದೇವಿಯರ ಕನ್ನಮಾಡದ ಕಟ್ಟಿದಿರೊಳಿರ್ದು,

ಮೊಗವಾಡದ ಬಾಗಿಲೊಳ್ ನಿಂದಾದಂ ಕಲ್ಮನನಾಗಿ – ಮಾತೆ ! ಇದೆ ಇದೆ ಬಣ್ಣದೇರ್, ವನಕುಯ್ವೊಡೆಂದೆ ರಾಘವನಟ್ಟಿದಂ, ತಳ್ವದೆ ಪೊಱಮಡಿಮೆಂದಂ.

ವನಕ್ಕೆಯ್ದಿ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮಂಗಳಂ ಮೇಣೊರ್ಮೆಯುಂ ಕಂಡು ಪಾವನೆಯಪ್ಪೆನೆಂದು ಬಗೆದ ಪಂಬಲ್ ಬೆಟ್ಟಿತಾಗೆ ಸೀತೆಗೆ ಕಣ್ಣೊಳೆ ಬೆಳಗಪ್ಪುದುಂ, ಪೊಱವಾಗಿಲೊಳ್ ಪೆಸರ್ವಿಡಿದು ಕರೆವ ದನಿಯಿಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೆಂದಱಿತು, ಪಡಿದೆಱೆದು ಪೊಱವಂದರೆಮೊಗದೊಳಿರ್ಪ ಸೌಮಿತ್ರಿಗೆ–ಏನಯ್ ಮೈದುನ, ಜೀವಿತೇಶನೆನ್ನೊಂದು ಬಿನ್ನಪಮಂ ತೂಱದೆ ನಲ್ಮೆ ಮಿಗೆ ಪೊರೆದನೆ ! ನಿನ್ನಂ ಪೇಟ್ದಟ್ಟಿದನೆ ! ಕರುಣಾಕರನಲ್ತೆ! ದೀನೆಯಂ ನಲ್ಲನಲ್ಲ ಮೇಣಾವಂ ಕಾವಂ ? ಆಳ್ದನಡಿದಾವರೆಯೊಳಾವಗಂ ಸೊಗಮಿರ್ಕೆ ! ಆದೊಡಿನಿತೊಂದು ಬೇಗದಿಂ ಪೊಟ್ತಡೆಯೊಳೇಂ ತೇರಂ ತಂದಯ್ ? ಪಗಲಿನ್ನುಮೊರ್ಮೊಟಿಂ ಮೊಱಿತಿಲ್ಲಂ. ಆನತ್ತೆರ್ಗೆಱಗಿ ಪರಕೆಗೊಂಡೆನಿಲ್ಲಂ ! ಮಾಳವಿಯರಂ ಬೆಸಗೊಂಡೆನಿಲ್ಲಂ ! ಚಂದ್ರಮತಿಗೆ ಪೇಟ್ದಿನಿಲ್ಲಂ ! ಏಗೆಯ್ವೆನೆನುತೆ ವಿಚಾರದಿಂ ಅಪ್ಪುದಪ್ಪುದು ನಿಡುವಯಣಂ. ಇರ್ಕೆ, ರಾಘವಂ ಪೇಟ್ವಂ ಅಲ್ಲದೊಡೆ ತಾಂ ತಮಗೆ ನೆಲೆಗೆಯ್ವರ್. ಎಂತುಂ ಕಿಱಿದುಂ ದಿನಕ್ಕೆ ಮರಳ್ದು ಬರ್ಪವಲ್ತೆ! ಆಗಳ್ ಋಷಿಪತ್ನಿಯರೆಂಬ ನಲ್ಗತೆಯಂ ಮೇಣುಂ ವನದೊಳ್ ಕಂಡ ಪೊಸಬಿನದಮಂ ಬಂದಱಿಪೆ ಸಂತಸಮಿರ್ಮಡಿಕುಂ. ಆಯ್ತಾಯ್ತು! ಪೋಪಂ ಪೋಪಮೆಂದು, ಆನಂದಾಶ್ರುವಿಲುಳಿತ ಕಮಲವಿಲೋಚನೆ ಚಂದ್ರಮುಖಿ ಮುನಿಕಾಂತಾದರ್ಶನೋತ್ಕಂಠೆ ಪುಳಕಿತ ಸರ್ವಾಂಗಿ ಇಂತಾತುರದೊಳಿರ್ದಳ್.

ಎನ್ನ ರನ್ನಗಯ್ಪಿಡಿ ! ಕವಡನಱಿಯದ ಬಾಲೆ ಮೆಯ್ವೆರ್ಚಿನ ನಲ್ಲನೊಲ್ಮೆ ತನ್ನೊಳಿಂತು ನನ್ನಿಯೆಂದೇ ಸೊಗವಯಣದ ಬಯಕೆಯಿಂ ಬೀಗಿ ನುಡಿಯೆ ಕೇಳ್ದು ಮನಮಱುಗದವರಾರೊ ? ಪಾಲ್ಗಡಲೊಳಮರ್ದು ಪುಟ್ಟಿದುದಂ ನೆನೆದಳಲ್ಲದೆ ನಂಜುರ್ಕಿದುದನೇಗೆಯ್ದುಂ ಬಗೆಯದಾದಳ್. ಆಃ ! ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮೀ ! ನಿನಗಮೊ ವಿಧಿಯಾಯ್ತೇ ! ಕಾಟ್ಮಿಗಂಗಳೊಳೊಡಂಬಾಟ್ವೊಂದು ಬವಣೆ ನೇರ್ಪಟ್ಟುದೇ !

ಆಗಳೂರ್ಮಿಳೆಯರಸಂ ಜಾನಕಿಗೆ–ಮಾತೆ ! ವನಕೆ ಪೋಪೆನೆಂದು ಕಾಂತನನೇತರ್ಕೆ ಬೇಡಿದೌ ! ಏಂ ಸೊಗಮಂ ಕಾಣ್ಬುದುಂಟು ! ಮುನ್ನುಂಡುದು ಸಾಲದೆ ! ವಿಪಿನಂ ಕ್ರೂರವ್ಯಾಳವೃಕಸೂಕರಚಮೂರಕಂಠೀರವನಿಷೇವಿತಮಲ್ಲಾ ! ಈ ಬಗೆಗೇವೇಟ್ವೆನೊ ! ಎಂಬುದುಂ; ಸೀತೆ–ಏನಯ್ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಇಂತೇಕುಸಿರ್ವಯ್ ? ವನಮಂ ಕಾಣೆನೆ ? ದುಷ್ಟಮೃಗಂಗಳೆಮಗೇಂ ಗೆಯ್ಗುಂ ? ಬೇಂಟೆಗೆ ಪೋದಪೆವೆ ? ಋಷ್ಯಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಪೋಪರ್ಗೆ ಮೃಗಂಗಳ ಗೊಡವೆಯೇಕೆ ? ಮುನಿಪತ್ನಿಯರ್ವನದೊಳಿರರೆ ! ಎಂತೆಂತೊ ಕಾಂತನಂ ಕಾಡಿ ಬೇಡಿ ಅನುಗೊಂಡೆನಿದಂ ತಡೆವುದಂದಮೆ ಕಂದ ! ಶ್ರೀರಘುಕುಲವಾರ್ಧಿಪೂರ್ಣಶಶಾಂಕನೊಲ್ಮೆ ಎನ್ನೊಳಿರೆ ಬನ್ನಮಾವುದುಮೊಂದದಯ್ ! ನಿಕ್ಕುವಂ ತಳ್ವದೆ ಪೋಪಮಿತ್ತಲ್ ರಥಮಂ ಕೂಡಿವಾರಾ ! ಎನುತುಸಿರ್ದಳ್. ಇಂತಾಗೆ ದೇವಿಯರ್ಬಯಸುವಂತಿರೆ ಪಯಣಂ ಲೇಸಕ್ಕೆ ಎನುತೆ

ಮನದೊಳ್ ಭಾಸ್ಕರನಂ ಬೇಡಿ ಮತ್ತಂ ಪ್ರಕಾಶದೊಳ್– ಇದೆ ರಥಂ ಸಿದ್ಧಮಡರಿಮೆನೆ; ಅಕ್ಕೆ ಎಂದೊಂದು ಮೂಱಡಿ ನಡೆದು ಸಸಂಭ್ರಮಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣಂಗೆ ಓ ಓ ! ಇರಿರ್ ಬಂದೆಂ. ಪುಣ್ಯತಪೋವನಮಂ ಕಾಣ್ಬೊಂದಾತುರಂ ಪಿರಿದಾಗೆ ಮುನಿಕಾಮಿನಿಯರ್ಗೆಂದು ಕಟ್ಟಿದ ಬಾಯನಂಗಳಂ ಮಱಿದೆನಲಾ ! ತಂದಪೆನೆನುತೊಳಪೊಕ್ಕಳ್.

ಅಂತು ದೇವಿ ಪುಗುವುದುಂ, ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ಮುಂತಿರ್ಪ ತೇರಂ ದಿಟ್ಟಿಸಿ–ಎಲೆ ಪೊಂದೇರೆ ! ನೀನುಮೆನ್ನಂತಿರೆ ಮುಮ್ಮೆಯ್ಯೊಳೇಂ ದುಷ್ಕೃತಿಯಂ ಕಟ್ಟಿದೆಯೊ ? ಸೂಳಯ್ಪು ಕಾಳೆಗವಱಿಗಳ್ ಮುಂತಿರೆ, ಕಿಳಿರ್ವ ತುರುಗದಱಿಂ ಪಿಂತೆವರೆ, ನಡೆವ ಕಾಲಾಳ್ಪಡೆ ಕೆಲಬಲನೊಳಿರೆ, ಚಂಡಭಂಡನಕೆಂದರಿರಾಜರೊಳೆತ್ತಿ ನಡೆವ ಗಂಡುಗಲಿಯಂ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡುಯ್ವ ಸೈಪುಳ್ಳಂಗೆ ನಿನಗಿಂದು ಪೆಣ್ಣಂ ಪೆಣ್ಗೊಲೆಗೆಂತಂತು ವನಕೆ ಕೊಂಡುಯ್ವುದಾಯ್ತೇ ! ಮಿಳಿರ್ವ ಕೇತನಮೀಗೆಳೆತ್ತವೋದುದೊ ? ಪಾಪೆಯೇನಾಯ್ತೋ ! ಆಃ ! ನಿನ್ನೀಭಾಗ್ಯಮೆ !

ತುರಂಗಮಂಗಳಿರ ! ನೀಮುಮೇನಂ ಸಂಚಿಸಿದಿರಯ್ ? ಇನ್ನೆಬರಂ ರಾಯನ ಹಯಶಾಲೆಯೊಳ್ ಬಳೆದುಂ ಬಾಱ್ದುಮೀ ಮುತ್ತದಿನಂಗಳೊಳಿಂತೊಂದು ಯೋಗಂ ದೊರೆಕೊಂಡುದೆ ! ಎಂದಾಡಿ ಮತ್ತಂ ಬಿಸುಸುಯ್ದು ರಥಹಯಂಗಳ್ಗೆ–ಓ ! ಕೊಲೆಗನಾನಿರೆ ನಿರ್ನೆರಂ ನಿಮ್ಮನೇನೆಂದು ಪಱಿವೆನೊ ? ತೇರೆ ! ನೀನೀ ಕಡೆವೊಱ್ತಿಗಂ ಭೂಮಿಯಂತಿರೆ ಭೂಸುತೆಯಂ ಪೊಱುವೆ ಗಡ! ತುರಗಂಗಳೆ ! ನೀಮುಂ ಧನ್ಯರ್; ಸೀತಾಕಟಾಕ್ಷವೀಕ್ಷಣಪರಿಪೂತಗಾತ್ರರಪ್ಪಿರಲ್ತೆ! ಅಱಿಗುಲಿಯೆನಾನೊರ್ವನೆ ದೇವಿಯರನೇವೊಱ್ತುಂ ಸೇವಿಸಿಯುಮಿಂದೀಗಳ್ ಪುಲಿಗರಡಿಸಿಂಗಗಳ ಬಾಯೊಳ್ ತೂಂತಲೆಂದೇ ಕೊಂಡುಯ್ದಪೆಂ. ಅಕ್ಕಟಾ ! ಅಬ್ಬೆ ಎನ್ನನೇನೆಂದು ಪೆತ್ತಳೊ ! ಮೇಣಯ್ಯನೇನೆಂದು ಸಾಕಿದನೊ ! ಮುನ್ನಮೆಳೆವರೆಯದೊಳೀರೇಱ್ಗೊಲಂ ವನಂಬೊಕ್ಕು ನಿದ್ರಾಹಾರಂಗಳನುಱಿದು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಮನಂ ತ್ರಿಕರಣ ಶುದ್ಧಿಯಿಂ ಸೇವಿಸಿಯುಂ ಪಡೆದ ಸೈಪಿನೇಱ್ಗಿನಿತೊಂದು ಫಲಮಾಯ್ತೇ ! ಹರಹರಾ ! ಎನುತೆ ಚಿಂತಿಸುತಿರ್ದಂ. ಅನ್ನೆಗಂ–

ತಾನೆ ಐದೆ[ಅಯ್ದೆ]ದಾಳಿಯ ಬಿಚ್ಚೋಲೆಯ ಚಂದನದ ಕುಂಕುಮದ ಕರ್ಮಣಿಯ ಕಸ್ತೂರಿಯ ಕರ್ಪೂರದ ಕಮ್ಮೆಣ್ಣೆಯ ಕಾವಿಗಪ್ಪಡದ ಕರಂಡಮಂ ಕಯ್ಕೊಳ್ಕೊಂಡು ಅಂತಃಪುರದಿಂ ಪೊಱಮಟ್ಟು ಬಂದು– ತಳ್ವದಿರ್ ಪೋಪಂ ಪೋಪಮೆಂದು ಮೈದುನಂಗೆ ಕೇಳಿಸಿದಳ್. ಆಗಳ್ ಜಿತಾತಿಕಾಯಂ ಕಾಯದೊಂದು ಕಾಯ್ಪುವೊಡಲಿನೊಂದು ಸೂಡುಂ ಸೀತಾಂಗನಾವದನಶೀತಾಂಶುದರ್ಶನದತ್ತಣಿಂ ತಿಳಿದು ಮಾರ್ಪಟ್ಟುದೋ ಎನೆ ಧೃಡ[ದೃಢ]ಚಿತ್ತನಾಗಿ ಚೆಕ್ಕನೆ ಕೆಲನನಿಱಿದು, ಪೂಡಿದ ರಥಮಂ ನೂಂಕಿ ಸಜ್ಜುಗೆಯ್ದು ಕಯ್ಯ ಕರಂಡೆಯಂ ತಾಂ ಕೊಂಡಿಟ್ಟು, ದೇವಿಯರಂ ರಥಮನಲಂಕರಿಪುದೆಂಬುದುಮಂತೆಯ ಸಂಭ್ರಮದ ನಾಟ್ಯದಿಂ ತೇರನೇಱಿದಳ್. ಇಂತು ಜಾನಕಿ ರಥದೊಳ್ಕುಳ್ಳಿರಲೊಡಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ಬಗೆಯೊಳೆ ಕುಲದೈವಮಂ ಭಾವಿಸಿ, ಗುರುಜನಮಂ ನೆನೆದು, ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಮೂರ್ತಿಯಂ ಸ್ಮರಿಸಿ, ಧರೆಯನೆನೆ ರಥಮಂ

ಬಲವಂದು, ಹಯಂಗಳಂ ಬೋಳೈಸಿ,ತಾನುಮಡರ್ದು, ಎಡಗಯ್ಯೊಳ್ ವಾಗೆಯಂ ಸಡಿಲ್ವಿಡಿದು ಬಲಗೆಯ್ಯ [ಬಲಗಯ್ಯ] ಕಸೆಗೋಲನಲುಗಿ ಚಪ್ಪರಿಸಿ ಜಡಿದಂ.

ಸಾಧ್ವೀ ! ನಳನಳಕೂಬರ ಮಾಥ[ತ]ಲಿಗಳಂ ಸಾಟಿಗೆಯ್ಯದ ಸಾರತಿಗೆಯ್ಮೆಯೊಂದು ಜಾಣ್ಮೆಯಿಂ ಸೂಟಿಯಿಂ ನೂಂಕೆ ಪಾಱಿ ನಾಡಿಂ ನಾಡಿಗೆ ಧೀಂಕಿಟ್ಟುವೋ ಎನೆ ಪವನಜವಮಂ ಮುಂಚಿ ವಾಜಿಗಳೋಟಂಗೊಂಡುವು. ತಿಱ್ಱನೆ ಸುತ್ತುವ ಪಾಱುಂಬಳೆಯ ಗಱಿಗಱಿಮುಂ, ಬಿಱ್ಱನೆ ತೂಱಿ ಬೀಸುವ ಪ್ರತಿಕೂಲಪವನನೊಂದು ಭುಗುಭುಗಿಲುಂ ದಿಮ್ಮನೆ ಕುದಿದ ಕುದಿರೆಗಳ ಖುರಪುಟದ ಪಟಪಟಮುಂ, ದೇವಿಯರಂ ಬಿಡುವುದಾಗದನ್ನೆಯಮಕ್ಕುಮೆಂದು ಕೂಡಿ ಮಱುಕದ ಮೊಱೆಯಿಂ ಬೇಟ್ಟುವೆನೆ ರಾಘವಾನುಜನ ಕಿವಿಗೆ ಕಠೋರಮಾಯ್ತು. ಪತಾಕೆಯೊಂದು ರಾಘವನೂಣೆಯಮಂ ಕಾಣೆನೆಂದು ವಿಮುಖಮಾದುದು. ಕೆಲಬಲನ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಂಗಳ್ ಕಂಡುಂ ಕಾಣದಂತಿರೆ ಕಣ್ಮಱೆಯಾದುವು.

ಇಂತು ರಥಂ ಪೋಗೆವೋಗೆ ನೋಟದೊಳತೆಯೊಳ್, ಹರಿಯುಂಗುಟದ ತುತ್ತತುದಿಯೊಳ್ ಪುಟ್ಟಿಯುಂ ಬಾನ್ನವಿರನ ತಲೆಯನಡರ್ದುಂ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಸವತಿಯಾಗಿಯುಂ ಪೊಂಬಸಿಱನ ಗುಂಡಿಗೆಯಂ ಪೊಕ್ಕು ಪೊಱಮಟ್ಟುಂ ಧರೆಗಿೞಿದು ಬಂದು ಲೋಕಪಾವನೆಯೆನಿಸುತೋರಂದದೆ ಪಾತಾಳದತ್ತಣ್ಗೆ ಪೋದ ತ್ರಿಪಥಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಳ್. ಇಂತೊಪ್ಪುವ ಭಾಗೀರಥಿಗಿರ್ಮೆಯ್ಯೊಳಂ ಸಾರ್ವರ್ತುಕಮೆನಿಸಿ ಕೌಂಗಿನ ದಾಳಿಂಬದ ಚೆ[illegible]ಂಗಿನ ಸುೞಿವಾೞೆ ತಾೞೆಯೀಳೆಯ ಕಿಱುನಾರಂಗದ ಕೞವೆಯ ಪೊಸತೋಂಟಂಗಳ್ ಕಣ್ಗೆಡ್ಡಮಾಗಿ ಸಾಲ್ಗೊಂಡೆಸೆಗುಂ. ಅಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ಪಣ್ತೊಂಗಲಿಂಬಿಡಿದ ಮು[illegible]ಯ ಕಾವಣಮುಂ, ಕಂಪುಗುವ ಬಿರಿಮುಗುಳಿನೊಪ್ಪುವ ಕಾಡುಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಬಳ್ಳಿವಾಡಮುಂ, ರಂಜಿಸೆ ನೀರ್ದಾಣದೊತ್ತಿನೊಳ್ ಪಚ್ಚನೆ ಬೆಳೆದ ಹರಿತಶಾಡ್ವಲಮುಂ, ಸುತ್ತಂ ನೀಳ್ದ ಪೊೞೆದುಂಗೆಯ ಜೊಂಪಮುಂ, ವಿರಾಜಿಸೆ ಮುಗಿಲನಿಱುಂಕುವ ಪೆರ್ಮರಂಗಳ್ ಪಂತಿವಿಡಿದೊಪ್ಪಿರೆ ನದೀಪ್ರದೇಶಂ ಚೆಲ್ವಾಯ್ತು.

ಅನಿತಱೊಳ್ ಕಣ್ಣಳತೆಯ ಪೊಚ್ಚಂ ಕೈಯ[ಕಯ್ಯ]ಳತೆಯೊಳಾಗೆ ಪ[illegible]ನಿಱಿದಿರ್ವರುಂ ದರ್ಶನಸ್ತುತಿಗೈದು ಮತ್ತಂ ದಾಂಟಲ್ಕೆಂದು ಅಂಬಿಗರೊಡನೆ ಪಾಱನೇಱಿದರ್. ಆಗಳ್ ತನ್ನಂ ಮನ್ನಿಪೊಂದು ನೆವದಿಂ ಬಂದಳೆಂಬ ಸಂತಸದಿಂ ಲೋಕಪಾವನೆಯೊರ್ಮೆ ಬೞಿಯೊಳ್ ಸುೞಿಸುೞಿದುಮೊರ್ಮೆ ಹೈಮಕಂಕಣದಿನೊಪ್ಪುವ ತೆರೆಗೆ[ಗ]ಯ್ಗಳಿನಪ್ಪಲ್ಕೆಂದು ಮೇಲ್ವಾಯ್ದುಮೊರ್ಮೆ ಬೆಳ್ನಗೆಯೊಳ್ನಕ್ಕುಮೊರ್ಮೆ ಮೆಯ್ವೆರ್ಚಿ ನಲಿನಲಿದುಮೊರ್ಮೆ ಮೆಲ್ನುಡಿಯಿಂ ಸ್ವಾಗತಮಂ ಕೇಳ್ದುಂ ದೇವಿಯನುಪಚರಿಸುವಳೆಂಬಂತಿರೆ ಬೞಿವೞಿಯೊಳ್ ಸುೞಿಯಿಂ ಸಿಡಿವ ಸೀರ್ಪನಿಯಿಂ ಕಿಱುದೆರೆಯಿಂ ನೊರೆಯಿನುಬ್ಬರದ ನೆರೆಯಿಂ ಕಳಕಳದೊಂದು ಮೊಱೆಯಿಂ ಗಂಗೆ ಕಂಗೊಳಿಸಲೊಡಂ, ಸೀತೆ ಮನದೆ–ನೀನೆ ಗತಿಯೆಂದು ನಂಬಿವರ್ಪ ಸಜ್ಜನರ್ಗೆರ್ದೆಯೊಳಿಂಬೀವ ಮೆಯ್ಗೊರ್ಬಿನ ಬಿಂಕದಿಂ ದುಡುಕಿ ಮೇಲ್ವಾಯ್ವ

ದುರ್ಜನರನೆರ್ದೆಮೆಟ್ಟುವ ನಿನ್ನ ಪೆರ್ಮೆ ಪೆಱರ್ಗೊಳವೆ ? ಮುಟ್ಟೆ ಸೇವಿಪರ ಪಂಕಮನೊರ್ಮೊದಲೊಳೆ ಪಾಱ್ಗಿಡಿಸುತುಂ ಶಶ್ವಜ್ಜೀವನಮನೀವ, ಕಾವ ಜೀವಕೋಟಿಯನೊಡಲೊಳ್ ಬಯ್ತಿಟ್ಟು ವಿಶ್ವರೂಪಿಣಿಯೆನೆ ಮೆಱೆವ ನೆಲೆಗಾಣದ ನಿನ್ನೀ ಮೈಮೆಯಂ ಬಣ್ಣಿಸಲಾವಂ ಸಾಲ್ವನೆಂದು ಗುಣಸ್ತವನಂಗೆಯ್ದಳ್. ಸೌಮಿತ್ರಿಯುಂ ತನ್ನ ಮುತ್ತಮುತ್ತಪಿರಿಯರನುದ್ಧರಿಸಿದ ಭಾಗೀರಥಿಯಂ ಬಲ್ಲಂತೆ ಪೊಗೞ್ದಂ.

ಅನ್ನೆಗಂ ಪಾಱೋಡಂ ಕರೆಮುಟ್ಟೆ ಬರೆ ನಾವಿಕರ್ಗೆ ತರಪಣ್ಯಮನಿತ್ತು ಮನ್ನಿಸಿ ಇರ್ವರುಮನುಕೂಲದೆಡೆಯ ಪುಳಿನದೊಳಿೞಿದರ್. ಆ ಸಮಯದೊಳ್ ನಿಡುವಯಣದೊಂದು ಬೞಲ್ಕೆ ಕಡಿದಾಗೆ ಬಾಯಾಱಿ ತನ್ನ ಕರಂಗಳಿಂ ಗಂಗಾಜಲಮಂ ಮೊಗೆದೀಂಟಲ್ಕೆಂದು ತೇರಿನಿೞಿದು ಬಾನ ನಡುವೆ ನಿಂದನೆನೆ ನಡುವಗಲ ಭಾಸ್ಕರಂ ನಿಶ್ಚಲಂ ಪೊಳೆವುತಿರ್ದಂ. ತೊಳಗಿ ಬೆಳಗುವ ರವಿಯ ಕಿರಣಂಗಳೆತ್ತಂ ಪೊೞೆಯ ಜಲದೊಳ್ ಮಾರ್ಪೊಳೆಯಲೊಡಂ ಪಾಲ್ದೊಱೆಯೆನೆ ಗಂಗೆ ವಹಿಸುತಿರ್ಕುಂ. ನೇಸಱ ಕಾಯ್ಪಿನ ಸೂಡಿಂ ಬೆಂದು ಕುಂದಿ ನಂದಿ ಕಾಲ್ಗೆಟ್ಟು ಪವನನಾಗಳ್ ಬೆಚ್ಚನೆ ಬೀಸುತಿರ್ದಂ. ಗಂಗೆಯ ತಡಿಯೊಳಿರ್ಕೆಲನೊಳಂ ಬಿಸಿಲ ಜಳಕ್ಕೆ ನೀರಡಸೆ [ಹರಿಣಗಣಂ] ಬಂದು ನಿಂದು ಮುಂಗಾಲಂ ನೀರೊಳೂಱಿ ಪಿಂಗಾಲಂ ನೆಲದೆ ಪಿಂತಿಟ್ಟು ಮುಸುಂಡಂ ನೀಡಿ ಕಣ್ಮುಚ್ಚಿ ನೀರಂ ಕುಡಿದು ತಣಿದು ಮರಲ್ವುವು. ಮರೆಗ [ಗೊ]ಣಸುಗಳೋರೊಂದೆಡೆಯ ತಣ್ಣೆೞಲೊಳ್ ಗಾಳಿಗೆ ಮೆಯ್ಯೊಡ್ಡುತ್ತೊಱಗಿ ಕೊಡಂಕೆಯಾಡೆ ಫೇನಮುತ್ಕಟಮಾಗೆ ಅರೆಯೆಟ್ಟೆಱೊಳೆ ಮೆಲ್ಕಾಡುತಿರ್ದುವು. ಸೋಗೆನವಿಲ್ಗಳ್ ನಾಟ್ಯರಂಗದತ್ತಣಿಂ ಬೀಡುಗೊಂಡುವು. ಖಗಂಗಳ್ ನಿಡುಮರಂಗಳ ತೂಱಲ್ಗೊಂಬನಡರ್ದು ಮೋನಮಿರ್ದುವು. ನೀರ್ವಕ್ಕಿಗಳ್ ಜಲಕೇಳಿಗೆ ಮೊಗಸಿದುವು. ಇಂತು ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕಾಲಮಪ್ಪುದಮವರ್ ಚೆನ್ನಸುಗೆಯ ನೆೞಲಡಿಯ ನುಣ್ಮೞಲೊ– ಟ್ಟಲೊಳ್ ಕೆಂದಳಿರಿಂ ನಲ್ಪಾಸುಗೆಯ್ದು ಕ್ಷಣಂ ಕುಳ್ಳಿರ್ದು ಮೇಣ್ ತೀರ್ಥದೊಳ್ ಮಿಂದರ್. ಅಂತು ಮಿಂದು ಸೀತೆ ತನ್ನ ಕಿಱುವೆರಲ ಶ್ರೀರಾಮಮುದ್ರಿಕೆಯಂ ಕೆ(ಕ)ಯ್ಯೊಳ್ಕೊಂಡು ಗಂಗಾ ಜಲದಿನಭಿಷೇಕಂಗೆಯ್ದು ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ತಿರಿ[ಱಿ]ತಂದ ಪುಷ್ಪದಿನಲಂಕರಿಸಿ ತನಿವಣ್ಗಳಂ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದನೈವೇದ್ಯಂಗಳಂ ಮಯ್ದುನಂಗಮಿತ್ತು ತಾನುಂ ಕಯ್ಕೊಂಡಳ್. ಲಕ್ಷ್ಮಣನುಂ ಗಂಗಾಜಲಸ್ನಾತ ಪರಿಪೂತಕಳೇಬರಂ ದೇವಿಯರಂ ಮೂಱುಂ ಸೂಟ್ ಬಲವಂದು ಮಣಿದು ಇತ್ತುದಂ ಮಹಾಪ್ರಸಾದಮೆಂದು ಭಕ್ತಿಯಿಂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಂ. ಅಂತಿರೆ ಬಿಸಿಲ್ ತಣೆಯೆ, ತಂಗಾಳಿ ಮೆಯ್ದೋಱೆ, ವಿಹಂಗಂಗಳ್ ನೇರದಿಂ ಪಾಡೆ, ಮಾರ್ತಾಂಡಂ ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖನಾಗೆ, ಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಣರುತ್ತರಾಭಿಮುಖರಾಗಿ ಪೊಱಮಟ್ಟರ್.

ಇಂತು ನಡೆನಡೆದು ಬಲ್‌ದೂರಂಬೋಗಿ ನಟ್ಟಡವಿಯಂ ಪೊಕ್ಕು ಕಟ್ಟಕಡೆಯೊಳಣ್ಣನ ಕಟ್ಟಾಣತಿಯನೊರೆದು ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ಭೂಮಿಜೆಯನುೞಿಸಿ ಪೋದಂ.

ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದೊಳ್ ಸೀತಾಪರಿತ್ಯಾಗವೆಂಬ ಪಂಚಮಾಶ್ವಾಸಂ
ಸಂಪೂರ್ಣಂ

■■

ಷಷ್ಠಾಶ್ವಾಸಂ-ವಾಲ್ಮೀಕಿದರ್ಶನಂ

ಮನೋರಮೆ - (ಕಂಬನಿಗಱೆದು) ಆಃ ! ಎನ್ನೊಡೆಯ ! ನೀನುಮೆಂತು ಕಲ್ಮನನಾದಯ್ ಒರ್ತಡವೆಯೆ ದೇವಿಯಂ ಕಾರಡವಿಯೊಳುೞಿದು ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ಪೋದನೆಂಬೊಡೆ ! ಮೈದು [ಮಯ್ದು]ನಂಗಮಾದೊಡಮೆಂತು ಮನಮಾದುದೋ ! ಮೇಣೆಂತು ದೇವಿಯರ್ಗೆ ಕಾವಲಿರದೆ ಪೋದನೋ ! ತೊಱೆದು ಪೋಪನ್ನಂ ಸೀತೆಯೇನೆಂದು ಮಱುಗಿದಳೊ ! ಅಕ್ಕಟಾ ! ಪೆಣ್ಗಳೊಂದು ಬಾೞ್ತೆಯೆ !

ಮುದ್ದಣಂ - (ತಾನುಂ ಸುರಿವಶ್ರುಜಲಮಂ ಕಿಱುವೆರಲಿಂ ಮಿಡಿದು) ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರೀ ! ಈ ಇರವನೇನೆಂದು ಪೇೞ್ವೆನೊ ? ಅೞಲ್ ಕೊರಲನೌಂಕುಗುಂ. ಮುಂಗತೆಯನಾನುಂ ಪೇೞ್ವೆಂ.

ಮನೋರಮೆ - ಪೆಣ್ಣೊಡಲಲ್ತೆ ! ಎಂತು ಸೈರಿಪೆಂ. ಸೀತೆ ಏನಾದಳ್, ಪೇೞ.

ಮುದ್ದಣಂ - (ನೀಡುಂ ಸುಯ್ದು) ಆಯ್ತು ಕೇಳ್. ಅಂತು ಗಂಗೆಯಂ ಸ್ತುತಿಸಿ ಮುಂತೆ ಸೀತೆಯುಂ ಪಿಂತೆ ಸೌಮಿತ್ರಿಯುಮಾಗೆ ಪಯಣಂಬೋದರ್. ಸೀತೆಗೆ ವೈಖಾನಸರ ಮುತ್ತೈದೆಯರನೇವ್ರೊ[ೞ್ತಿಂ]ಗೆ ಕಾಣ್ಬೆನೋ ಎಂಬೊಂದು ತವಕದಿಂ ನಡೆ ಮುಂಚಿದುದು; ಲಕ್ಷ್ಮಣಂಗೆ ಅಣ್ಣನಾಣತಿಯನೆಂತೊರೆವೆನೋ ಮೇಣೆಂತು ದೇವಿಯಂ ತೊಱೆವೆನೋ ಎಂಬೊಂದು ದುಗುಡದಿಂ ಪಿಂಚಿದುದು. ಆಃ ! ಚಂದ್ರಶಾಲೆಯೊಳೊರ್ಮೆಯುಂ ಶತಪಥಂಬೋಗೆ ಬಸವೞಿವ ಗರ್ಭಿಣಿ ಇಂದು ಬಿಸಿಲ ಬೇಗೆಗೆ ಕಾಪಥದೊಳಮಾಯಸಂದೋಱದೆ ಉಲ್ಲಸದಿಂ ನಡೆದು ಪೋಪಳೆಂದೊಡೆ ತವಕಮೆಂತಪ್ಪರುಮಂ ಮಾಱುಗೊಂಡಲ್ಲದೇಂ ಪೋಕುಂ ?

ಇಂತು ಮುಂಬರಿದು ಪೋಗೆವೋಗೆ ಸೀತೆ ಪಿಂದುೞಿದು ಬರ್ಪ ಮೈದು[ಮಯ್ದು]ನಂಗೆ – ಏಂ ಕಂದ ! ನಡೆಯೊಳ್ ಪಿಂದಾದಯ್ ? ಪಥದೊಳ್ಕಲ್ಮುಳ್ಗಮಿಲ್ಲಮಿಂತಿರೆ ಪೆಣ್ಣಾಂ ಸಾಗಿವರೆ ನೀಂ ಗಂಡುಗಲಿ ನಡೆಯಲಾರೆ[ಱೆ]ಯೆನೆ, ನಾಣಲೇ ! ಪಿಂಚದಿರ್ ಬಾರೆನುತೆ ಬೞಿವರ್ಪನ್ನಂ ಪಯಣಂ ಮಾಣ್ದು ನೆರೆವರೆ ಪಂತಿಗೊಂಡು ನಡೆವುತಿರ್ದಳ್. ಮತ್ತಂ ಪೊೞ್ತುಪೊೞ್ತಿಗೆ ರಾಘವಾನುಜಂಗೆ ಕೆಲಬಲನ ವನಂಗಳಂ ತೋಱಿ ಅಂದಿನ ದಂಡಕೆಗೊರೆಯಾಗದೆಂದು ತೂಗಿ ಬಣ್ಣಿಪಳ್. ಎಂತಾನುಂ ಮೊದಲ್ನುಡಿನುಡಿಗೊಂದು ಬೞಿಯಮಡೆಯಡೆಗೊಂದು ಕಡೆಯೊಳ್ ಕಡೆಕಡೆಗೊಂದು ಹುಂಕಾರಮೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಪಡಿನುಡಿಯಾಯ್ತು. ಅಂತಪ್ಪುದುಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಮೊಗಮಂ

ದಿಟ್ಟಿಸುತೆ ತಾಂ ಬೞಲ್ದಿರ್ಪಿನಮೊತನುಮಾಯಸದಿಂ ಬೇಸರ್ತನೆಂದಱಿತು ಕೆಮ್ಮನೆ ಮೆಲ್ನಡೆಯಿಂ ಪೋದಳ್. ಲಕ್ಷ್ಮಣನುಂ ಬೆನ್ನನೆ ಬಿನ್ನನೆ ನಡೆದಂ.

ಈ ಮಾೞ್ಕೆಯಿಂ ಕಡುದೂರಂ ನಡೆದು ಘೋರಾರಣ್ಯಮನೊಂದಂ ಪೊಕ್ಕರ್. ಮುನ್ನಮೆ ನಡೆನಡೆದು ಬೞಲ್ದು ಬಿಸಿಲ ಜಳಕ್ಕೆ ಬಾಡಿ ಬಸವೞಿದ ಬಾಲೆ ಈಗಳ್ ಕಂಗೆಟ್ಟಳೆರ್ದೆಗುಂದಿದಳ್ ಬಾಯ್ಬಿಟ್ಟಳ್. ಹಾ ! ಈ ಪೞುವನೇನೆಂದು ಪೇೞ್ವೆನೋ ! ನೇಸಱ ಕದಿರ್ಗೆ ಇಂಬಿರದೆ ಕತ್ತಲೆಗೆ ಬೀಡೆನಿಸಿರೆ ಒಂದೆಡೆಯಿಂ ಸಿಂಗಗರ್ಜನೆಯುಮೊಂದೆಡೆಯಿಂ ಪೆರ್ಬುಲಿಯ ಮೊಱೆಯುಮೊಂದೆಡೆಯಿಂ ಗಜದ ಬೃಂಹಿತಮುಂ ಕೇಳಿಸೆ ಭೀಕರಮಾಗಿರ್ದುದು; ಕರಡಿಗಳ್ ದಾರಿಯೊಳಡ್ಡಂಗಟ್ಟಿ ಮೇಲ್ವಾಯ್ವುವು; ಪೆರ್ವಾವುಗಳೆತ್ತಂ ಬುಸುಗುಟ್ಟುತ್ತೆ ಪರಿವುವು.

ಆ ಪೊೞ್ತಿಂಗೆ ಭೂಮಿಜೆ ದೆಸೆಗೆಟ್ಟು ತಿಟ್ಟನೇಱಿ ಬೆಟ್ಟನಿೞಿದು ಕಣಿಯಂ ಕೞಿದು ಅಗೞ್ತೆಯಂ ದಾಂಟಿ ದರಿಯಂ ಸಾರ್ದು ಮರನಂ ಪಾಯ್ದು ಕಲ್ಲನೆಡವಿ ಮುಳ್ಳಂ ತಡವಿ ಕಂಗಾಣದುಳ್ಕಿಬಳ್ಕಿ ನಡೆನಡೆದು ಕಾಲೊಡೆದು ನೆತ್ತರ್ಬಸಿಯೆ ಮೆಯ್ಗುಂದಿ ಧರೆಗೆ ಹಮ್ಮಯಿಸೆ ಸೌಮಿತ್ರಿ ಮುಂದುಗಾಣದೆ ದೇವಿಯನುಪಚರಿಸು– ತಿರ್ದಂ. ಆಗಳ್ ಕಿಱಿದಾನುಂ ಬೇಗದಿಂ ಮುಚ್ಚೆದಿೞಿದು ದುಃಖಾರ್ತೆಯಾಗಿ ಮೈದು [ಮಯ್ದು]ನಂಗೆ– ಓ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ ! ನಡೆಯಲಾಱೆನಯ್. ನೋಡು ನೋಡಯ್ ಕಲ್ಲೆಡವಿ ಮುಳ್ನಾಂಟಿ ಕಾಲಿಂ ಬಸಿವ ನೆತ್ತರಂ. ಬಸಿಱಿನೊಂದು ಬೇನೆಯಿಂ ನೊಂದೆನಕ್ಕಟಾ ! ಮಯ್ದುನಾ ! ಎತ್ತಲುಂ ಮೊಱೆವ ಸಿಂಹಶಾರ್ದೂಲಭಲ್ಲೂಕವೃಕಸೂಕರಾದಿದುಷ್ಟಮೃಗಂಗಳ ನಿಷ್ಠುರಧ್ವನಿಗಳ್ಕುವೆನಯ್ ! ಹಾ ! ಕಂದಾ ! ಈ ದುರ್ಘಟಮಾದ ಕಾರಡವಿಯೊಳ್ ಋಷಿಗಳ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮಮುಂಟೇ ! ನಿಕ್ಕುವಂ ನೀಂ ಬಟ್ಟೆದಪ್ಪಿದಯ್. ಹಾ ! ಹಾ !! ಪಸಿದ ಸಿಂಗನ ಬಾಯ್ಗಿಂದು ತುತ್ತಾದೆನಲಾ ! ಹಾ ! ರಾಘವಾ ! ಹಾ ಪ್ರಾಣನಾಯಕಾ ! ಕೆಟ್ಟೆನೆಲಯ್. ಹಾ ಕರುಣಾಕರಾ ! ನೀನೆ ಪುಣ್ಯಮೂರ್ತಿಯಿರೆ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮಂ ಪೆಱತುಂಟೇ ! ಕಮಲಮನುೞಿದುಂ ಮಧು ಬ್ರಾ[ಭ್ರಾ]ಂತಿಯಿಂ ಕಿಂಶುಕಕ್ಕೆಱಗುವ ಭ್ರಮರನಂತಿರೆ ನಿರ್ನೆರಂ ಕಾಡೊಳಾದೆಂ. ನಿನ್ನಡಿದಾವರೆಯನುೞಿದು ಬಂದೊಡಿಂತೆನಗೀವಿಧಿಯಾಯ್ತೇ ! ಹಾ ! ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಮಾ ! ಮುಂತೇನಯ್ ತನಗೆ ಬಟ್ಟೆ ! ಎಂದು ಬಾಯಾಱಿ ಮಱುಗಿದಳ್.

ಮೋಹನಾಂಗಿ ! ಇಂತು ಪ್ರಳಪಿಸುವ ರಾಘವನರ್ಧಾಂಗಿಯಿರವಂ ಕಂಡು ಲಕ್ಷ್ಮಣದೇವನ ಬಗೆಯೊಳೇನಕ್ಕುಂ ಬಗೆಯಾ ! ಒಂದೆಡೆಯೊಳಗ್ರಭವನ ಕಟ್ಟಾಣತಿ; ಒಂದೆಡೆಗೆ ಸೀತೆಯತ್ತಣ ಮಱುಕಂ. ಏವಂ ? ದೇವಿಗೆ ನೀನಂಜದಿರೆಂಬೊಡುಂಟೆ ! ಪುರಕೆ ಮರಲ್ಚುವೆನೆಂಬೊಡುಂಟೆ ? ತಾನೆ ಕಾವಲಿರ್ಪೆನೆಂಬೊಡುಂಟೆ ? ಆಃ ! ತಲೆವೋಕನೊಂದು ಮಾಟಮೇ ! ಅಂತಾಗೆ ರಾಘವಾವರಜಂ ಶಶ್ವದ್ಗಳದಶ್ರುಧಾರಾಸಿಕ್ತಕಪೋಲಂ ಕಂಪಿತಕಾಯಂ ಸೀತೆಯ ಪದದೆಡೆಯೊಳ್ ಮೆಯ್ಯಿಕ್ಕಿ– ದೇವಿಯರನ್ನಂ

ಕಂದನೆಂದು ಸಂಬೋಧಿಸದಿರಿಂ. ಪಗೆವನೆಂದೇ ಬಗೆಯಿಂ. ಇನ್ನೆಬರಮಣ್ಣನಾಣತಿಯಂ ನಿಮ್ಮೊಳೆಂದೆನಿಲ್ಲ. ನಾಡೊಳಾವನೊ ಮಡಿವಳನೊರ್ವನಭದ್ರಮಾಗೆ ದೇವಿಯರೊಳ್ ಕುಂದಿಟ್ಟು ದೇವರಂ ಚುನ್ನವಾಡಿದಂ ಗಡ ! ಅಂತೀ ದೂಸಱಿ– ನಗ್ರಭವಂ ನಿಮ್ಮಂ ವಿಪಿನದೊಳಿೞಿಪಿ ಬರ್ಪುದೆಂದೆನ್ನಂ ಪೇೞ್ದಂ. ಇದೆಕೊಳ್ಳಿಂ ಸ್ವಾಮಿಕಾರ್ಯಧುರಂಧರಂ ಅಗ್ರಜನ್ಮಾಜ್ಞಾನುವರ್ತಿ ವೀರಾಗ್ರಗಣ್ಯಂ ಕೃತಕೃತ್ಯಂ ನಚ್ಚಿನ ಮೈದುನನೆಂ, ಲಕ್ಷ್ಮಣನೆಂ ಈ ಒಸಗೆಯಂ ಪೇೞಲ್ಕೆಂದು ಬೆನ್ನಿಕ್ಕಿ ಪೊೞಲ್ಗೆ ಪೋದಪೆಂ– ಎಂದಂ.

ಸುಂದರೀ ! ಅತಿಕಾಯವೈರಿಯುಸಿರ್ದ ಸೊಲ್ಲನಾಲಿಸೆ ಬೀರದ ಹರವಸಂ ತೋಱುಗುಂ. ಅತ್ತಿಗೆಯೀವೊಂದವಸ್ಥೆಗೆ ಪಳಯಿಸನೆ, ಬೇಯನೆ, ನೋಯನೆ ? ಜಗದ ದುಃಖದೊಳೆ ಪೞಂಗಿದರ್ಗೆ ಮೇಣಱುಂ ಮೇಣ್ ದುಃಖಮೊದವೆ ಬೀರದ ರೋಸಕ್ಕೆಡೆವರ್ಕುಂ. ಇಂತು ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ಪಾಷಾಣಕಠಿಣ [ನ]ಹೃದಯನಾದನ್ನೆಸೆ ! ಎಂತುಂ ಕುಱು ಪೋದುದೆ ? ಮನದೊಳೆ ಮಮ್ಮಲ ಮಱುಗಿದಂ. ನೊಂದಂ, ಬೆಂದಂ.

ಲಕ್ಷ್ಮಣನಂತಿರ್ಕೆ, ಸೀತೆಯಿರವನೇನೆಂಬೆನೊ ? ಹಾ ! ಹಾ ! (ಕಂಬನಿಯಿಡುವಂ.) ಮುಂಗಾರ ಸಿಡಿಲ ಮೊೞಗಂ ಕೇಳ್ದು ಸುರುಂಟುವಣಂಬೆಯ ತಿಟ್ಟದಂತೆ ನೆಟ್ಟನೆ ಬೀಸುವ ಬಿಱುಗಾಳಿಯ ಪೊಯ್ಲಿಂಗಿರೆಮುಱಿದು ಬಾಡುವ ಕಪ್ಪುರವಾೞಿಯಂತೆ ಒರ್ಮೊದಲೊಳೆ ದೇವರನಾಡಿದ ಪರುಷತರವಾಕ್ಯಮಾರ್ಗಣಂ ಕರ್ಣಕೋಟರಮಂ ನಾಂಟೆ ಮೆಯ್ಗುಂದಿ ದುಃಖಾವೇಶದಿಂ ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟಿತೆಯಾಗಿ ಮೇಣೊರ್ಮೆ ಹಂಮದಂಬೋದಳ್. ಅನಿತಱೊಳೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ನೆರೆಯೊಳೊಟ್ಟುವರ್ಬಿಯ ನೀರಂ ಸೆಟ್ಟೆಲೆಯೊಳ್ ತಂದು ದೇವಿಯೊಳ್ ತನ್ನೊಂದು ಕಡೆವೊೞ್ತಿನ ಸೇವೆಯೆಂದು ಪಾದಕಮಲಮಂ ತೊಳೆದು ಕಣ್ಗೆ ಸುರಿದು ಕೆ[ಕ]ಯ್ಗೆ ತೊಡೆದು ದೊನ್ನೆಯಂ ಪತ್ರಪುಷ್ಪಮೆನೆ ಬೈತಲೆಯೊಳ್ ಶೇಖರಿಸಿದಂ.

ಈ ಶೈತ್ಯೋಪಚಾರಸಪರ್ಯೆಗೆ ಪ್ರಸನ್ನೆಯಾದಳೆನೆ ಕಣ್ದೆಱೆದು ಕೆ[ಕ]ಯ್ಯಲುಗಿ ಕಾಲ್ಮಗುಟ್ಟಿ ಸುಯ್ಲಾಡಿದಳ್. ಇಂತು ಮೆಯ್ಯಱಿತು ಅಳವುಗೆಱಿದ ಮನದೞಲಿಂ –ಹಾ ! ಹಾ ! ಕಂದ, ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ ! ಇಂತುಮೆನ್ನೊಂದು ಬಾೞ್ಕೆಯಸಗೆಱಿದುದೇ ! ಮಾವು ಬೇವಾಯ್ತೇ ! ಕರ್ವು ಕಯ್ಪೆಯಾಯ್ತೇ ! ತೆಂಗಾಯ್ ಸಿಂಗಾಯಾಯ್ತೇ ! ಬಂಡೊಸರ್ವ ನೆಯ್ದಿಲ್ ಸೆಂಡುಮಲ್ಲಿಗೆಯಾಯ್ತೇ ! ಇಂದಿಗೆ ಕೂರ್ಮೆಗಡಲ್ ಬಱಿತುದೇ ! ಹುಣ್ಣಮೆಯ ತಿಂಗಳಂ ರಾವು ಕಣ್ಣೆವೆ ಮುಚ್ಚಿ ನುಂಗಿದುದೇ ! ಧರ್ಮಂ ಕರ್ಮಡುವೊಕ್ಕುದೇ ! ನೀತಿ ಬಾರ್ತೆಗೆಟ್ಟುದೇ ! ನನ್ನಿ ಬೆನ್ನಿತ್ತುದೇ ! ಹಾ ಕಂದ ! ಅನಾಥೆಯಾದೆನಯ್. ಹಾ ! ಹಾ ! ಮಜ್ಜೀವಿತೇಶನಿಂದೆನ್ನಂ ಕಾರಡವಿಯೊಳ್ ಬಿಟ್ಟು ಬಾರೆಂದನೇ ! ಎನ್ನೊಡೆಯಂ ತೊಱೆದನೇ ! ಕೂಟನೊಂದು ಪಿಸುಣ್ಗೆ ನಿರಪರಾಧಿನಿಯೆ[ಯ]ನೆನ್ನಂ ಬಲಿದೆತ್ತನೇ ! ರಾಮಚಂದ್ರಮನಿಂದೆನ್ನಂ ಕೈವಿಟ್ಟನೇ ! ಹಾಹಾ ! ಪ್ರಾಣನಾಥನಿಂದೆನ್ನಂ ಮುಟ್ಟನೇ ? ಅಕ್ಕಟಾ ! ಬಾೞ್ಗೊಲೆಯಾದೆನಲಾ ! ಹಾ ಕರುಣಾಕರಾ ! ಇನ್ನೆನಗೆ ಗತಿಯಾರಯ್ ? ಹಾ ನಲ್ಲ! ಮುಂತೆನಗೆ ಬಟ್ಟೆಯಾವುದಯ್ ? ಹಾ ಕಾಂತ ! ಆವಗಂ ನೀನೆ ಗತಿಯೆಂದು ನಂಬಿ ಸೇರ್ದಳಂ

ಇಂತೊರ್ಮೊದಲೊಳೆ ತ್ಯಜಿಸಲ್ಕೆಂತು ಮನದಂದಯ್ ? ಎನ್ನೊಳಾವುದೂಣೆಯಮಂ ಕಂಡಯ್ ! ಊರೊಳ್ ಮಾರಿಯೆಂದು ಮನೆವೋಱಿಯಂ ಮಾಱುಗುಡುವರೆ ! ಪಾಲ್ಪುೞಿತುದೆಂದಾವಂ ಪೊಯ್ವರೆ ! ನಿರ್ವ್ಯಾಜಮಸಗನೊರ್ವಂ ತೆಗೞ್ದನೆಂದಬಲೆಯನಿಂತು ಕಾರಡವಿಯೊಳ್ ಬಿಡುವರೆ ! ಹಾ ! ಮನೋವಲ್ಲಭ ! ಆಂ ನಿನ್ನರ್ಧಾಂಗಿಯಲ್ತೆ ! ಪಟ್ಟದರಸಿಯಲ್ತೆ ! ಎನ್ನನುೞಿದೆಂತರೆಮೆಯ್ಯೊಳಿರ್ಪಯ್ ! ಎಂತು ಪಟ್ಟವಣೆಯನೇಱುವಯ್ ! ಹಾ ರಾಘವಾ ! ನಿನ್ನಡಿಗಳಾಣೆ ಎನ್ನೊಳ್ ಕೊಱತೆಯಿರೆ ಮನ್ನಿಸಿ ಕಾವುದಯ್. ಕಯ್ಮುಗಿದು ಬೇಡುವೆಂ, ಬೇಡುವೆಂ ಎಂದು ಪಲುಂಬಿದಳ್.

ಮತ್ತಮೆಱೆಯನಂ ನೆನೆದು– ಹಾ ! ರಮಣ ಅಂದೆಳಮೆಯೊಳೆನ್ನ ಮದುವೆಗೆಂದು ನೆರೆದ ರಾಯರ ಸೊರ್ಕಂ ಮುಱಿವಂತಿರೆ ಬಂದು ಹರನ ಬಿಲ್ಮುಱಿದ ನಿನ್ನ ಬೀರಮುಮಂ, ನಿನ್ನ ಘನಶ್ಯಾಮಲಕೋಮಲಗಾತ್ರಮುಮಂ, ನಿನ್ನ ಸೊಬಗುಗುವ ಮುಖಕಮಲಮುಮಂ, ನಿನ್ನ ಸೊಗುದೋಱುವ ಸುವಿನುಡಿಯ ಜಾಣ್ಮೆಯುಮಂ, ನಿನ್ನ ನಡೆವ ಬಿಂಕದ ಗಾಡಿಯುಮಂ, ನಿನ್ನ ಕರ್ಣಾಂತವಿಶ್ರಾಂತಸರಳಸುಲೋಚ– ನದರೆನೋಟದ ನೋಟಮುಮಂ, ಆ ನಿನ್ನ ಕಿಱುನಗೆಯ ಬಗೆಯುಮಂ ಕಂಡು ಸೋಲ್ತು ಮೆಚ್ಚಿದೆನಲ್ತೆ ! ಅಂದಿಂದಿಂಗಮೆರವಿಲ್ಲದ ಕಡುಗೆಡೆಗಿಂದು ನೆರಮಿಲ್ಲದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಯ್ತೇ ! ಆಃ ! ಚೆನ್ನ ! ಆಗಳೆ ವನವಾಸಮಂ ಪೋಪಂದು ಅರೆಗಳಿಗೆಯಾನುಂ ನಿನ್ನಂ ಬಿಟ್ಟಿರಲಾಱೆನೆಂದು ಬೆಂಬತ್ತಿದೆನಲಯ್, ಈಗಳೆಂತಯ್ ಚಮೂರು[ರ] ಪಂಚಾಸ್ಯಭಲ್ಲೂಕವೃಕಸೂಕರ ಭೀಕರಮಾದೀ ನಟ್ಟಡವಿಯೊಳೊರ್ವಳೆ ನಿನ್ನನಗಲ್ದು ಯಾವಜ್ಜೀವಮುಮಿರ್ಪೆಂ ? ಹಾ ! ಕರುಣಾಕರಾ ! ಮುನ್ನಂ ವಿಪಿನದೊಳ್ ನಿಚ್ಚವಯಣಂಬೋಪಂದು ಆನೆನಸುಂ ಬೞಲ್ದಿರೆ ಬಲ್ಪೞಲ್ದಳೆಂದು ಪತ್ತೆಸಾರ್ದು ಕೈವಿಡಿದು ಕರ್ನೆೞಲ್ಗುಯ್ದು ತೊಡೆಯೊಳ್ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಮೆಯ್ದಡವಿ ತನ್ನ ಚೇಲಾಂಚಲದಿಂ ಬೆಮರ್ತೆನ್ನೀ ಮೊಗಮಂ ಪೂಸಿ ಬೀಸಿಯುಂ ಬಾಯಾಱೆ ನೆಟ್ಟನೆ ತಿಳಿಗೊಳನ ಪನಿನೀರಂ ಕಮಲದೆಲೆಯೊಳ್ ತಂದಿತ್ತುಂ ನಿಡುವಯಣಕ್ಕೆ ಬೇಸಱಲೊಡಂ ಬಿನದಮಂ ತೋಱಿ ನಗುವಂತು ಮಾಡಿಯುಂ, ಕಲ್ಲೆಡವೆ ನೊಂದಳೆಂದು ಮಱುಗಿಯುಂ ನಿಲೆ ನಿಂದುಂ ಪೋಗೆ ಪೋಗಿಯುಂ, ನಗೆ ನಕ್ಕುಂ ಉಪಚರಿಸಿದ ನೀನೀಗಳೆಂತು ಕಲ್ಮನನಾಗಿ ಮಾಲತಿಯಂ[ಯ?] ಮೆಕ್ಕೆಯಿಂ ಸಿಂಗರಿಸಿದಯ್ !

ಹಾ ! ರಾಮಚಂದ್ರಮ ! ದುಷ್ಟರಾಕ್ಷಸನಂದು ಪುಸಿದವಸಿ ಎನ್ನಂ ಕಳ್ದುಯ್ಯಲೊಡಂ ಬಿಡಲಾಱದ ಮೋಹದಿಂ ಮಱುಗಿ ಕೊರಗಿ ಪುಡುಕಿವಂದು ತುಬ್ಬಱಿತು ಪಿರಿದಾಯಸದಿಂ ಕಡಲ್ಗಣೆಗಟ್ಟಂ ಕಟ್ಟಿ ರಕ್ಕಸರೊಳ್ ಕಾದಿ ಮೊನೆಯೊಳ್ ಗೆಲ್ದು ಎನ್ನಂ ವನಕಟ್ಟುವೊಡೆಂದೇಂ ಮರಲ್ಚಿದಯ್ ? ಹಾ ! ಕಾಂತ ! ನಿನ್ನಂ ಮಗುೞ್ದಿನ್ನೆಂದಿಂಗೆ ಕಾಂಬೆನೋ ! ಎಂದಿಂಗೆ ನಿನ್ನ ಸವಿನುಡಿಯನಾಲಿಪೆನೊ ಇನ್ನೆಂದಿಗೊಡಗೂಡುವೆನೋ ! ಹಾ ! ಹಾ ! ಆ ಬಿನ್ನಣದ ಆ ಬೆಡಂಗಿನ ಆ ಸೊಗೞಿನ ಆ ಗಾಡಿಯ ಆ ಸಿಂಗರದ ಆ ನಟನೆಯ ಆ ಅಂದದ ಆ ಹಾವದ ಆ ಭಾವದ ಆ ನೋಟದ ಆ ಬೇಟದ ಆ ಕೂಟದ ಸುಗ್ಗಿಯನೆಂತು ಮಱೆವೆನೋ ! ಹಾ ! ರಾಮಾ ! ಎಂದು ಸೀತೆ ಬಾಯೞಿದಟ್ತ್.

ಇಂತು ಬಣ್ಣಿಸಿ ಬಣ್ಣಿಸಿ ಮಱುಮಱುಗಿ ಬಿನ್ನನಿರ್ದು ಮತ್ತಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೊಳ್–ಕುಱುಂಬನ ಕುತ್ತಕ್ಕೆ ಕುಱಿಯ ಪಿತ್ತಮೆ ಮರ್ದಾಯ್ತು. ನೀಮನಿಬರ್ ಮೈದುನರಿರ್ದುಮೆನಗೀ ಪಾಡುಗೆಯ್ದಿರೇ! ಅಣ್ಣಂಗೆ ನಯಂಬೇೞಿರೇ! ತುಂಬಿದ ಬಸಿಱಿಯಲೇ, ಎಂತಯ್ ಒಡಲ್ವಿಡಿದಿರ್ಪೆಂ? ಅತ್ತೆವಿರಿಂತಿದರ್ಕೊಪ್ಪಿದರೆ? ನಚ್ಚಿನ ಬಂಟಂ ಹನುಮಂತಂ ಕೆಮ್ಮನಿರ್ದನೆ? ಸುಮಂತ್ರಾದ್ಯರ್ಗೆ ಮನಂ ಬಂದುದೆ? ವೃದ್ಧಂ ಜಾಂಬವಂ ತಡೆಯದಾದನೆ? ಹಾ! ಹಾ! ಪೆಣ್ಣೆನ್ನೊಂದು ಬಾೞ್ಕೆ ಬಾೞ್ಕೆಯೇ! ಎಂದು ಬೞಿಯಂ ತನಗೆ ತಾಂ ತಿಳಿದು ಅಃ! ನಿಮ್ಮನ್ನರನೇಕೆ ನಿಷ್ಕಾರಣಂ ದೂಱುವೆನೊ? ಏತರ್ಕೆ ಬಾಯಾೞಿ ಮಱುಗುವೆನೋ? ಇಂತಿದೇಂ ಕಾನನರೋದನವಾಗದೇ? ಪೂರ್ವಜನ್ಮದೊಳಾವ ದಂಪತಿಗಳೊಳ್ ಭೇದ–ಮಿಕ್ಕಿದೆನೋ! ಆವ ಹದಿಬದೆಯಂ ಪೞಿದೆನೋ! ಬೊಮ್ಮನೆನ್ನ ಪಣೆಯೊಳ್ ಬರೆದುದಿಂತುಟೈಸೆ! ಇಂತು ರಾಘವನೆನ್ನನುೞಿದೊಡಮಾನೆಂತುಮಾತನಡಿಯಂ ಬಿಡೆಂ. ಆತನೆ ಎನಗೆ ಗುರುವಾತನೆ ನಾಥನಾತನೆ ಜೀವನಾತನೆ ಬಾಂಧವಂ. ರಾಘವನ ಶಾಸನಂ ನಾಡಂ ಸವಂತು ಕಾಡಂ ಕೊಱೆಯಿಲ್ಲದಾಳ್ಗುಮಲ್ತೆ, ಆನೊರ್ವಳ್ ಪೆಱಳೆ? ಎನ್ನ ಪೂರ್ವಸಂಚಿತದಿನೀ ಬಟ್ಟೆಯಾದುದಲ್ಲ ಆತನೇಗೆಯ್ಗುಂ; ಕರುಣಾ ಸಾಗರನಲ್ತೆ! ನಂಬಿದರಂ ಕಾವನೆಂಬ ಬಿರಿ[ರು]ದುಳ್ಳನಲ್ತೆ! ಆತನಡಿಯೊಲ್ಮೆಯೊಂದಿರಲಯ್ ಎಂದು ಮತ್ತಂ ಕಣ್ಬನಿದುಂಬಿದಳ್.

ಇಂತಾಡಿದ ಜಾನಕಿಯ ಮಾತಂ ಕೇಳ್ದು ಲಕ್ಷ್ಮಣನುಂ ಮಱುಗುತೆ ಕೀೞ್ಮೊಗನಾಗಿ ನಿಂದಿರ್ಪುದುಂ; ಸೀತೆ ಮೇಣ್ ಸೌಮಿತ್ರಿಗೆ–ಕಂದಾ! ಏತರ್ಕೆ ನಿಂದಿರ್ಪಯ್? ತಳ್ವಿದನೆಂದು ನಿನ್ನೊಳಗ್ರಜಂ ಕೋಪಿಸನೆ? ಅಣ್ಣನಾಜ್ಞೆ ಸಂದುದಲಾ! ಪೋಗು ಪೋಗಯ್, ಎನುತೆ ಪೇೞ್ದಳ್. ಆಗಳ್ ತನ್ನಂ ತಾಂ ಪೞಿದು ದೇವಿಗೆ–ಆವನಗಲ್ದೆಳಗಱುವಿನಂತಿರೆನ್ನೊಂದಿರವಾಯ್ತೇ! ಅಣ್ಣನಾಣತಿಯೆಂಬೊಂದು ನೇಣ್ ಗೋಣಂ ಬಿಗಿದೀೞ್ಗುಂ. ಆಗಳೆ ಬಲ್ಪಗೆಯೊಳ್ ಬೇಡಿದೆಂ. ದೇವರ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಬಾರದಾಯ್ತು! ಎನ್ನ ಬಿನ್ನಪಂ ಪಾಪೆಯಂ ತುೞಿಲ್ಗೆಯ್ದಂತಿರೆ ಪೊಚ್ಚಱದಾಯ್ತು. ದೇವಿ! ಎನ್ನೊಂದು ಮುನ್ನೊಡಲ ಆೞಿಗೆಯ್ಮೆಯ ಬೆಸುಗೆಯಿನೀಗಳೀಪಾತಕಕ್ಕೆ ಕೈನೀಡುವೊಡಾದಮಾದೆಂ. ಅಂತಿರೆ ಗೋರಿಟ್ಟ ಸೈಪಂ ದುರ್ವಿಷಯಂಗಳ್ಗೆ ಸೂಱೆಗೊಟ್ಟು ನಿರಯದ ಬಾಗಿಲ್ಗಾಪಿಗೆಂದು ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖನಾಗಿ ಪೋಪನಂತೆವೊಲ್ ಪುಣ್ಯರೂಪಿಣಿಯಂ ಕಾಡಿಗೊತ್ತೆಯಿಟ್ಟು ಪಾೞ್ವೋದ ನಾಡಿಂಗೆ ಮರಳಲ್ಕಿರ್ಪೆಂ. ಮಾತೇ! ಇಂತಿರ್ಪಿನಿಂ ನಿರ್ಘೃಣನಂ ಕುಲಘಾತುಕನಂ ದುಷ್ಟನನುದ್ಧರಿಸೌ, ಎಂದು ಸೀತೆಯ ಕಾಲೊಳ್ ಕೆಡೆದಂ.

ಇಂತಡಿಗೆಱಗಿದ ಮೈದುನನಂ ಸಂತಮಿಟ್ಟು ಏೞೇೞ್ ಕಂದ, ಕಯ್ವಿಡಿದ ನಲ್ಲನೆ ಮುನಿವೆಡೆಯೊಳಾರೇನೆಂಗುಂ? ನಿನ್ನೊಳೇನಪರಾಧಂ? ಪೆಣ್ಣೆನಿಸಿ ಪುಟ್ಟಿದೆನ್ನಯೆ ದೋಷಂ. ಪೊೞ್ತೀೞಿದುದಲ್ತೆ, ಪೋಗಯ್. ನಿನ್ನೊಳ್ ಪೆಱತೇನೆಂಬೆನೊ! ನಿನ್ನಂ

ನಿನ್ನಣ್ಣಂ ಕೇಳ್ದೊಡೆ, ನಿನ್ನಾಣತಿಗಬಲೆ ಮಱುಗಿದಳಿಲ್ಲ; ಮಾರ್ನುಡಿದಳಿಲ್ಲ; ಮುನಿಸಾಂತಳಿಲ್ಲ; ಬೆರ್ಚಿದಳಿಲ್ಲ; ಕೂಟ್ಕುದಿಗೊಂಡಳಿಲ್ಲ; ದೂಱಿದಳಿಲ್ಲ; ನೀನೆ ಗತಿಯೆಂದು ನಿನ್ನಡಿಯಂ ನೆನೆವುತೆ ಕಡೆಪೊೞ್ತುಂ ಪಾರುತಿರ್ಪಳೆಂದು ಬಿನ್ನಯಿಸಯ್ ! ಅತ್ತೆವಿರ್ಗೆ–ನಿಮ್ಮ ಪರಕೆಗೊಂಡು ಬಾರದಿರ್ಪಿನಿನೆನಗೀವಿಧಿ ಒಂದುಗೂಡಿದುದು. ಈಗಳ್ ನುಡಿಯಿಂದಮೆ ಮಣಿದು ಕ್ಷಮೆಯಂ ಬೇಡುವೆನೆಂದೆನ್ನ ನುಡಿಯೊಳೆ ಪೇೞಯ್. ಊರ್ಮಿಳಾದ್ಯರಂ–ನಿಮ್ಮೊಳ್ ನಿಧಾನಿಸದೆ ಬಂದೊಂದೂಣೆಯುಮಂ ಮನ್ನಿಸಿ ತನ್ನನೆಂದೆಂದುಂ ಮಱೆಯದಿರ್ಪುದೆಂದು ಕೇಳ್ದಳೆಂದು ಪೇೞಯ್. ಮೇಣಾಯ್ಕಂ ಬೞಿವೞಿಯಿತ್ತ ನಲ್ದೊಡವುಗಳೊಳ್ ಎಕ್ಕಸರಂ ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿಗೆ, ದುಕ್ಕಂಡದ ಪಿಂಡುಗಂಕಣಂ ಮಾಳವಿಗಾ ಜಕ್ಕಸರಂ ನಿನ್ನರಸಿಗೆ; ಮಿಕ್ಕಿರೆಯಿಂ ದಾಸಿಯರ್ಗೆ ಪರ್ಚುಗುಡಯ್. ಅಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ, ಎನ್ನ ಬಲ್ಗಾಲದ ನಚ್ಚಿನ ನಲ್ಗೆಳದಿ ಚಂದ್ರಮತಿಗಾ ಎನ್ನ ಚಂದಿರಗಾವಿಸೀರೆಯಂ ಬಣ್ಣಗುಪ್ಪಸಮಂ ಹಬ್ಬದ ನಿಚ್ಚವಚ್ಚಮನೆಲ್ಲಮಂ ಮೆಚ್ಚನಿತ್ತು ಆಂ ಮುನ್ನಂ ಬಾಸೆಯಿತ್ತ ಪೂರ್ಣಪಾತ್ರಮೆಂದೆ ಮಱುಗದಂತಿರೆ ಪೇೞಯ್. ನಿನಗೆನ್ನೊಳ್ ದಯೆಯಿರ್ಕುಮಪ್ಪೊಡೆ ಲೋಗರನುವಿಂಗೊಂದು ದಮ್ಮಾಣೆಯ ನೇರ್ಪಡಿಸಯ್. ಮೇಣ್ ಮುನಿಸತಿಯರ್ಗೆಂದು ತಂದು ರಥದೊಳುೞಿವಿಟ್ಟ ಬಾಯಿನಮನೂರ್ವರ್ ಮುತ್ತೈದೆ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಕುಡಿಸಯ್. ಆ ಎನ್ನ ಪೂಜೆಯ ಕವಿಲೆದುಱುವಂ ಆ ಎನ್ನ ಮುದ್ದಿನೆಳಗಱುವಂ ಬಡವಾಗದಂತು ನೋೞ್ಪುದೆಂದು ಪೇೞ್ದು ನಿನ್ನಬ್ಬೆಗೆ ಕಯ್ವರ್ತಿಸಯ್. ಇನಿತೊಂದೆನ್ನೀ ಕಡೆಗಾಲದೆ ಪುಟ್ಟಿದ ಬಯಕೆಯಂ ಸಲಿಸ ! ನಿನಗೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ! ಮೇಣ್ ಪಯಣಂ ಸೊಗಮಕ್ಕೆ ! ಎಮ್ಮೆಲ್ಲರ್ಗೆ ಶ್ರೀರಾಮನಡಿದಾವರೆಯೊಲ್ಮೆಯೊಂದು ವಜ್ರಪಂಜರಮಕ್ಕೆ ! ಪೋಗಯ್, ಎಂದು ಪರಸಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣಂಗೆ ಪಯಣಕ್ಕಾಣತಿಗೊಟ್ಟಳ್.

ಆಗಳ್ ಸೌಮಿತ್ರಿ ಡೋಲಾಯನಮಾನಮಾನಸನಾಗಿ ದೇವಿಯರಂ ಬಲವಂದು ಕೈಮುಗಿದು ದೆಸೆವಳರ್ಗೆ– ಈಕೆ ನಿಮಿಕುಲದೆ ಪುಟ್ಟಿದ ರಾಜಯೋಗಿಯಪ್ಪ ಜನಕನಣುಗುಗುವರಿ, ರಕ್ಕಸರ ಬಳಗಮಂ ಸದೆದು ದೆಸೆವಲಿಗೊಟ್ಟು ನಿಮ್ಮಂ ಪೊರೆದ ಶ್ರೀರಘುರಾಮನ ಪಟ್ಟದ ರಾಣಿ, ಎಮ್ಮಣ್ಣನಾಣತಿಗಿವಳಂ ವನದೊಳಿರಿಸಿ ಪೋಪೆಂ. ಪೂರ್ಣಗರ್ಭಿಣಿ, ನೀವೆಲ್ಲರ್ಕಾವಲಿರ್ದು ಕಾಯಿಮೆಂದು. ಭಾಸ್ಕರಂಗೆ–ಎಲೆ ಆದಿತ್ಯ ! ನಿನ್ನ ಕುಲವಧುವಿವಳ್ ನಿನ್ನ ಬೞಿವಳ್ಳಿ ಮಡಲ್ವೊಡಿವಳ್ ತಾಯ್ವೇರ್. ಅಂತದಱಿಂ ಇವಳೊಳ್ ದಿಟ್ಟಿಯಿರ್ಕೆ. ಎಂದು ವನದೇವಿಗೆ–ಎಲೆ ಶಾಕಂಭರಿ ! ಇದೆಕೊಳ್ ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ನಿನ್ನ ಕೆಳೆತನಕ್ಕೆಳಸಿ ಬಂದಿರ್ಪಳದುಕಾರಣಂ ನೀನುಮಿವಳು–ಮೊಡಗೆಳದಿಯರಾಗಿ ಸಂತಮಿರಿಮೆಂದುಂ ಕೇಳಿಸಿ ಅಗಲ್ದು ಪೋಪನೆಂಬೊಂದು ಬೇಸಱಿಂ ಖಿನ್ನೆಯಾಗಿ ತನ್ನನೆ ನೋೞ್ಪ ದೇವಿಯಿರವಂ ನೆನೆನೆದು ಗಾಳಿಗೆ ಮಾಱೊಡ್ಡಿ ಪೋಪ ಪತಾಕೆಯ ಕೌಸುಂಭಾಂಬರದಂತಿರೆ ಮನಂ ಪಿಂದುೞಿಯೆ ನಡೆಯಟ್ಟೆಯನೆ ಪಲವುಂ ಪಂಬಲೊಂದು ದಂದುಗಂ ಬೆಟ್ಟಿತಾಗೆ ಬೀೞ್ಕೊಂಡಂ.

ಮುದ್ದಣಂ- ಅತ್ತಲಯೋಧ್ಯಾನಗರಿಯೊಳ್ ಜನ್ನಗುದಿರೆಯಂ....

ಮನೋರಮೆ- ಸುಡು ಸುಡು ನಿನ್ನ ಜನ್ನಗುದಿರೆಯಂ ! ಆ ಕತೆಗೀಗಳೆ ಪೊೞ್ತೇ ? ಆಃ ! ಸೀತೆಯೇನಾದಳೆಂತಿರ್ದಳೆಂದು ಪೇೞಯ್ ?

ಮುದ್ದಣಂ- ಬಾಲೇ ಆಯ್ತಾಯ್ತು. ಅಂತು ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ಬೆನ್ನಿತ್ತುಪೋಪುದುಮಾದೆಸೆಯನೆ ನೋಡಿ ನೋಡಿ ದುಃಖಂ ಮಱುಗೊಂಡೋರಗೆಯ ತನ್ನೊಂದು ಬವಣೆಗೆ ಚಿಂತಿಸಿ ತನ್ನೊಳ್ ತಾಂ–ಆಃ ! ನಿಮಿಕುಲಕಂ ಚಲಕಂ ಗಂಡನೆನೆ ಪೆಸರ್ವಡೆದು ಪೞನುಡಿವೆಂಡಿರ ಬೈತಲೆವಣೆಗೆ ಬೆಲೆಗಟ್ಟಿ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳ್ಗಂ ತತ್ತ್ವಮಂ ಬೋಧಿಪೊಂದು ಜಾಣ್ಮೆಯಿನೇೞ್ಗೆವೆತ್ತ ಜನಕರಾಜಂಗೆ ಮುದ್ದುಮಗಳೆನಿಸಿಯುಮಖಂಡ– ಮಂಡಲೇಶ್ವರರ್ ಮಱೆಗೊಂಡು ಪುದುವಾೞ್ವಿನಂ ತನ್ನ ಜಸದೆಸಕದಿಂ ನೆಗೞ್ತೆವಡೆದ ಸಾರ್ವಭೌಮ ರಾಘವನಂ ಕೈವಿಡಿದು ಪಟ್ಟದರಸಿಯಾಗಿಯುಮಂತವುರದ ಸಱಿಮಿಂಡಿಯರೋಲಯಿಸಿಯುಂ ಬಾೞ್ದಿನಗೀಗಳಿಂತೊಂದು ವಿಧಿ ಬಗೆದುದೇ ಹಾ ! ಆ ಎನ್ನರಸನ ಅಂಗಸಂಗಮಿನ್ನೀಕಾಲಕುಂಟೆ ! ಅಯ್ಯೋ ! ಆ ಐಸಿರಿಯಾ ಪಟ್ಟಮಂಚದಾ ಅಂಚೆದುಪ್ಪುೞನಲ್ಪಾಸಿನಾಪಟ್ಟೆಕೌಳುಡೆಯಾಪುಷ್ಪದಾ ಗಂಧದಾಸಿರಿಯ ಸುಖಾನುಭವಮನಿನ್ನೆಂತು ಮಱೆತಿರ್ಪೆನೋ.

ಆಃ ! ಆಃ ! ! ಇಂದ್ರಚಾಪದ ಪಾಂಗಿನಿಂ ಪಲವಗೆವಣ್ಣದಿಂ ರಂಜಿಪ ಆ ಎನ್ನ ಪೂದೋಂಟದ ಸೊಬಗೇ ! ಆ ಎನ್ನ ನೀರಾಟದ ತಿಳಿಗೊಳನೊಂದು ಸೊಗಸೇ ! ಹಾ! ಎನ್ನ ಮುದ್ದಂಚೆ ! ಆಗಳುಮೆನ್ನ ಮಂಜೀರದ ಮಂಜುನಾದಂ ಕೇಳಿಸೆ ಪಿಂದೆಸೆಯೊಳೆ ಕೇಂಕರಿಸುತೆ ಬೞಿವರ್ಪ ನೀನಿಂದಾರಂ ಬೞಿಸಾರ್ವಯ್ ! ಹಾ ! ಎನ್ನ ಪಂಜರದ ಸಾರಿಗೆಯೇ ! ಪಾಲನೆಱೆವಳಾವಳೋ ! ಪಣ್ಣೀವಳಾವಳೋ ! ನುಡಿಸುವಳಾವಳೋ ! ಹಾ ! ಹಾ ! ಕಾಲದೊಂದು ಗತಿಯೇ !

ಓ ! ಏತಱ ಮಾತೊ ? ನಿಮಗೇಂ ಸೊಗಗೇಡೊ ? ಒರ್ವಳ್ ಪೋಗೆ ಪೆಱಳೊರ್ವಳಿರ್ಕುಂ. ಆನೊರ್ವಳೆ ಬಡವೆ ಬಱುವೆಯಾದೆಂ. ಉಃ ! ಪೋಕೆ ಪಱುವಟಲಿನೇಂ ? ಇವು ಭೋಗಂಗಳ್ ನಶ್ವರಂಗಳಲ್ತೆ ! ಆನೆ ರಾಯಗುವರಿಯಾಗಿ ಪುಟ್ಟೆನೆ ? ಕಾಡಂ ಪೊಕ್ಕು ರಕ್ಕಸರ ಬಂದಿಗೊಳಗಾಗೆನೆ ? ದೇವಿಯಾಗೆನೆ ? ಈಗಣೀ ಬವಣೆಗೆ ಬಾರೆನೆ ? ಸಾಜಂ. ಸುಖದುಃಖಂಗಳ್ ಪಗಲಿರುಳಂತೆವೋಲ್ ಲೋಕದೊಳ್ ಪರಿವರ್ತಿಸಿರ್ಕುಂ. ಇವಱೊಳೆನಗಕ್ಕಱು ಪೋಯ್ತು. ಶ್ರೀರಾಮನೊಲ್ಮೆಯೊಂದೆ ಶಾಶ್ವತಂ. ಆತನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯೆ ಎನಗೆ ಬಟ್ಟೆ. ಹೇ ಕಲ್ಯಾಣರೂಪ ! ನೀನೆನ್ನಂ ಕಯ್ವಿಡದಿರಯ್ ! ಹೇ ಜಗದೊಡೆಯ ! ದೆಸೆಗೆಟ್ಟೆನ್ನಂ ಮಱೆಯದಿರಯ್. ಹೇ ಕರುಣಾಕರ ! ಪೆಣ್ಣೆನ್ನೊಳ್ ಕರುಣೆಯಿರಲಯ್. ರಾಮಾ ! ರಾಮಾ !! ರಾಮಾ !!! ಎಂದು, ಧ್ಯಾನದೊಳಿರ್ದಳ್.

ಆ ಪೊೞ್ತಿಂಗೆ ವೇದಪುರುಷನೇ ಮುದುಪಿನೊಂದು ಪರಿಜಿಂ ಮೆಯ್ಗೊಂಡು ನಡೆತಂದನೋ ಎನೆ–ಮೂಡಿವರ್ಪ ನೇಸಱ ಪಸುಳೆವಿಸಿಲ ಬೆಳ್ಗಿಂಪಿನ ಪೊಸವೊಗರಿಂ

ಕಣ್ಗೊಳ್ವ ಪೂರ್ವಾದ್ರಿಕೂಟಮೆಂಬಂತಿರೆ ಮುಂದಲೆಯೊಳರೆಗೆಂಪಿನ ಬೆಳ್ವೆಳಗಿಡಿದ ಜಡೆಮುಡಿ ವಿರಾಜಿಸೆ, ಮಾಗಿಯ ಬೆಳ್ಮುಗಿಲಾಗುಸದಂತಿರೆ ಭಸಿತೋದ್ಧೂಳಿತಲಸಿತಲಲಾಟಂ ಕಣ್ಗೊಳಿಸೆ, ಇನ್ನೀತನನಿದಿರ್ಚಿ ಕಯ್ಮಾಡೆನೆಂದು ಆಣೆಯಿಟ್ಟು ಕಾವನರೆಮುಱಿದ ಕರ್ವುವಿಲ್ಲೆಂಬಂತಿರೆ ಶಿಥಿಲಮಾಗಿ ಜೋಲ್ವ ಪುರ್ವಸೆಯೆ, ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯ ನೆರ[ಮೇನೆರಂ] ಪೊಱನೋಟಮೇವುದೆಂದು ಮುರಿದು ನೋಲ್ಪನೆನೆ ತುಱುಗೆಮೆಯರೆದೆಱೆದ ಕಣ್ಣೊಚ್ಚತಮಾಗೆ, ತನ್ನಚ್ಚಿಯ ಮುರಿನೋಟದ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯೆಡೆಯಿದೆನೆ ನೀಳ್ದ ನಾಸಾಪುಟಂ ರಂಜಿಸೆ, ಭಾರತಿಯ ಪದ್ಮಪೀಠಂಬೋಲ್ ಮುಖಕಮಲಮೊಪ್ಪಿರೆ ಗೊರವನ ಬೆಳ್ಗೊರಲೊಳಮರ್ದ ಹಾಲಾಹಲದ ಕರ್ವೆಳಗುದುಱುಗಲ ಮಾಟ್ಕೆಯಿಂ ಶಂಖಧವಳಕಂಠದೊಳ್ ಪತ್ತುವಿಡಿದೇಕಮುಖೀರುದ್ರಾಕ್ಷಮೊಂದು ತೆಱಂಬೊಳೆಯೆ, ಜೋಗಗೆಳೆಯರೆಣ್ಬರೇಱೆವರ್ಪನ್ನಮಱುವಗೆಗಳಿಱೆವೋದ ನಿಚ್ಚಣಿಗೆಯೆಂಬಂತಿರಿರ್ಬದಿಯೊಳಮೆಲ್ಗಳ ಸಾಲ್ಗಳ್ ತೋಱೆ, ಸಡಿಲ್ದ ಮಾಯೆದಾವಿನ ಪಲವುಂ ಪುರಿಗೆಳೆಂಬಂತೆವೋಲ್ ಸೆರೆಗಳೆತ್ತಂ ಮಡಲ್ತಿರೆ, ನಡುವಿನೊಳುಟ್ಟ ವಲ್ಕಲಂ ತೊವಲುಡೆಯನ ಕೃತ್ತಿವಾಸಂಬೋಲ್ ಮನೋಜ್ಞಮಾಗಿರೆ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ ತಾನಾಬಟ್ಟೆಯೊಳೆ ಬರುತುಮಿರ್ದಂ.

ಇಂತು ಬರುವರುತೆ ಕಟ್ಟದಿರೊಳ್ ಅರೆವೆಱೆಗಲ್ಲಮಂ ಕರಪಲ್ಲವದೊಳೂಱೆ ಮುಂಬಗಲ ಪೆಱೆಯಂತೆ ಕಳೆಗೆಟ್ಟುಂ, ತನ್ನೊಂದು ಕಣ್ಬೊಗರ್ ಕಾಳಿಂದಿಯ ಕರ್ಮಡುವಿನೊಳೋಲಾಡುವ ಬಾಳೆಮೀನ ಪಾಂಗಿನಿಂ ಪೊಳೆವುತಿರೆ ಎತ್ತಂ ನೋಲ್ಪ ಪೆಣ್ಣೊರ್ವಳಿರೆ ಕಂಡಚ್ಚರಿವಟ್ಟಾರವಳೆಂದಱೆವೊಡೆಂದು ಮುಟ್ಟಯಿಸಿವಂದು– 'ಆರೌ ? ವನದೇವಿಯಂತಿರೀ ವನದೊಳೊರ್ವಳೆ ಇರ್ಪುದೇಂ ?' ಎಂದು ಬೆಸಗೊಂಡಂ. ಈ ನುಡಿಗೆ ಸೀತೆ ಮನದೊಂದು ಭಯದಿಂ ಗಟ್ಟಿನೆಟ್ಟು ಪಿಂಜರಿದು ಮುನ್ನಿನೊಂದು ಬನ್ನಮಂ ನೆನೆದು ರಕ್ಕಸರ ಮಾಯೆಯೆಂದೇ ಬಗೆದು– 'ಎನ್ನಾಣೆ ! ರಾಯನಾಣೆ ! ಪತ್ತೆಸಾರದಿರ್, ಸಾರದಿರ್' ಎಂದು ಕಿಸುಗಣ್ಣೆ ಮರನ ಮಱೆವೋದಳ್. ಇಂತಪ್ಪುದುಮಾಪುತ್ತಿನ ಪುತ್ರಂ ಆವಳೊ ಬಾಲೆ ತಳ್ಳಂಕಂಗೊಂಡಳೆಂದು ಮಱುವಾತಿನೊಳ್– 'ಬಾಲೆ ! ಆಮನ್ಕರಲ್ತು; ತವಸಿಗಳ್. ಕಾಡೆ ನಾಡಾಗೆ ಈ ಎಡೆಯ ಆಶ್ರಮದೊಳೆ ಇರ್ಪೆವು. ಅಂಜದಿರೌ ! ನೀನಾರ್ಗೆ ? ಪೆಸರೇನೆಂದು ಪೇೞೌ' ಎಂದು ಕೇಳ್ದಂ. ಇದರ್ಕೆ ಸೀತೆ– 'ರಾವಣಂಬೋಲ್ ಪುಸಿದವಸಿಗಳ್ ಪಲಂಬರೊಳರ್; ಸವಿನುಡಿಯಿಂ ಬೋಸರಿಸಿ ಮಾಯೆಗೆಯ್ವರ್. ನಿಮ್ಮಂದಿಗರೊಳೇಂ ಮಾತೊ ? ಶ್ರೀರಾಮನಾಣೆ ! ಸನಿಯಂ ಬಾರದಿರ್ ಎಂದು, ಮಾರ್ನುಡಿವುದುಂ; ಮುನಿಪಂ ಶ್ರೀರಾಮನಾಮಮಂ ಕೇಳ್ದು ಸಂದೆಯದಿಂ ತಾನು–ದೇವೀ, ರಾಮನಾಣೆ ! ತನ್ನಾಣೆ ! ಆಂ ಕವಡುದವಸಿಯಲ್ತು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಕಣಾ ! ಬೞೆವೋಕಂ; ನಿರ್ಜನಪ್ರದೇಶದೊಳಿರ್ಪೀ ಬಾಲೆ ನಿನ್ನನಱೆವೊಡೆಂದೆ ನುಡಿಯಿಸಿದೆಂ, ಪೆಱತೆಣಿಸದಿರೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಂ.

ಆಗಳ್ ಭೂಸುತೆಗೆ ಮನದ ಭಯದ ಕವಲ್ ಪತ್ತುವಿಡೆ, ಸಂದೆಯಮೆನಸುಂ ಪೆಡಂಮೆಟ್ಟೆ, ದಿಟದ ನಂಬುಗೆಯಿಂಬುಗೊಳೆ– 'ಅಂತಪ್ಪೊಡೆ, ನೀಂ ಮಾನ್ಯಂ. ನಿನಗೆಱಗುವೆಂ. ತಂದೆ ! ಎನ್ನಿರವನೇನೆಂಬೆನೊ ? ಜನಕರಾಜಂಗೆ ಮಗಳಾಗಿ ದಶರಥಂಗೆ ಸೊಸೆಯಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮಂಗೆ ಪಟ್ಟದರಸಿಯಾಗಿ ಬಾೞ್ದಿನ್ನ ಬರ್ದುಂಕು ಈಗಳ್ ವನದೊಳಾಯ್ತಯ್ ! ರಕ್ಕಸನೊಳ್ ಬಂದಿವಾೞ್ದಿನ್ನನೊಪ್ಪುಗೊಂಡನೆಂಬೊಂದು ಲೋಕಾಪವಾದದ ದೂಸಱಿಂ ಶ್ರೀರಘುಜನೆನ್ನನಡವಿಯೊಳ್ ಬಿಸುಟ್ಟುದೆಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಣಂಗೆ ಬೆಸನಿತ್ತು ಕಳಿಪಿದನಯ್ ! ಅಂತು ಲಕ್ಷ್ಮಣನೀಗಳೆ ಉೞಿದು ಪೋಪಿನಂ ಕಾಡಿಂಗೆ ಕೋಳುವೋದನೆಂಬೊಂದು ಭೀತಿಯಿಂ ಬೆದಱಿ ಬೆಬ್ಬಳವೋಗಿ ಬನಗಱ್ತಲೆಗೆ ಕಱಂಗಿದೀ ಮರಂಗಳಿಱುಂಬಿನೊಳ್ ದೆಸೆಗೆಟ್ಟು ವನಪಿಶಾಚದಂತಿರೆ ಇದೆಕೊಳ್ ಮಱುಗುತಿರ್ದಪೆಂ. ಎನ್ನೀ ಅೞಿಮೆಯ್ಯಂ ಬಾವಿದಾವುಗಳ್ಗೊಪ್ಪಿಸಿ ಎನ್ನನಿಯನಂ ಮಗುೞ್ದು ಕಾಣಲಕ್ಕುಮೆಂದೊಡೇವೆನಯ್ ! ಪೆಱುದಿಂಗಳ ಗರ್ಭಿಣಿಯಪ್ಪಿನಂ ಆತ್ಮಹತ್ಯ [ಭ್ರೂಣ] ಹತ್ಯದೋಷಂಗಳೊರ್ಮೊದಲೊಳೆ ಬಂದೊದವುಗುಮೆಂದೆ ಮಾಣ್ದೆಂ ಹಾ !' ಎಂದು, ಆತನ ಪಾದಕಾನತೆಯಾದಳ್.

ಇಂತೆಱಗಿದಳಂ ಕಂಡು ಮುನಿಪಂ– ಅಂತಾಗದೌ ! ನಿಕ್ಕುವಂ ನೀಂ ಮಕ್ಕಳಂ ಪಡೆವುದುಂಟು. ಮಱುಗದಿರ್. ಎಡೆಯೊಳೆ ಎಮ್ಮಾಶ್ರಮಂ. ಜೋಗವಟ್ಟಿಗೆಯಾಣೆ! ರಾಘವನಾಣೆ ! ಮಗಳೆಂದೆ ನಿನ್ನಂ ಸಲಪುವೆಂ. ಏೞೌ, ಎಂದು ಸಂತಯಿಸಿ ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯಂ ಕೊಂಡುಯ್ವ ದೀನನಂತಿರೆ ಸಂತಸದಿಂ ತನ್ನಾಶ್ರಮದತ್ತಣ್ಗೆ ಕರೆದುಯ್ದಂ.

ಇಂತು ಸೀತೆ ಕಿಱಿದಾನುಂ ದೂರಂಬೋಗೆ ತನ್ನ ಕೂಡುವಳಗದ ನಿಚ್ಚದಂದುಗದೊಂದು ಮಿಡುಗಿಂ ನಂಜುಂಡ ಬಾನ್ನವಿರಂ, ಗಜಮುಖನ ಬಿರಿವೊಡೆಯ ಪಾವಂ, ಅಱುಮೊಗನ ತೇರ ಸೋಗೆಯಂ, ಪಾರ್ವತಿಯ ಸಿಂಗಮಂ, ತನ್ನ ಬಸವನಂ ಇನ್ನಾನುಂ ಪಗೆಯಂ ಮಱೆತು ಸಂತಂ ಪುದುವಾೞ್ವುದೆಂದು ಬುದ್ಧಿವೇೞ– ಲೊಡಮದುವೆ ವಿರಾಗಮಂ ಪುಟ್ಟಿಸೆ ಪ್ರಪಂಚದೊಳ್ ತಮಗೇತಱ ಸುಖಮೆಂದು ತಾಮೊಂದುಗೂಡಿ ತಪಶ್ಚರ್ಯಕ್ಕೆಂದು ವನಂಬೊಕ್ಕು ನಿರ್ವೈರದಿನಿರ್ಪವೆನೆ, ಒಂದೆಡೆಯೊಳ್ ಬೈಗಿನ ಕಿಱುಮುಗಿಲೊಡ್ಡಂ ಕಂಡುಲ್ಲಸದಿಂ ಪೊಂಗಿ ಇಡಿಕಿಱಿದ ಪೀಲಿಗಳಂ ಬಿದಿರ್ಚಿಯುಮಣೆಗಟ್ಟಿ ಕೇಗಿ ತನ್ನೊಂದಾಡಂಬರದಿಂ ಮಯೂರಂ ತಾಂಡವಕ್ಕಾರಂಭಿಸಲೊಡಂ ತಾನುಂ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯೆನೆ ಪುತ್ತಿನೊಂದು ವ್ಯಾಳಂ ಪೊಱಮಟ್ಟು ತೀಡುವ ತಂಬೆಲರ್ಗೆ ಮೆಯ್ಯೊಡ್ಡಿ ಪರಿದು ರಂಗಂಬೊಕ್ಕು ನೆರೆಯೊಳ್ ಮಂಡಲಾಸನಂ ಬಲಿದು ಕುಳ್ಳಿರ್ದು ನಾಟ್ಯಂ ಮನಂಗೊಂಡುದೆನೆ ಪೆಡೆಯೆತ್ತಿ ತಲೆಯೊಲೆದು ಸಭ್ಯಂಬೋಲ್ ನಿಟ್ಟಿಸುತಿರೆಯುಂ; ಕೆಲವಾನುಂ ಕಾಲದಿಂ ಸಮಾಧಿಸ್ಥನಿರ್ಪುದುಂ ಪೊಱಗೆ ಬಳೆದ ಬಂಬಲ್ಜಡೆಯೆನೆ, ಮತ್ತಮೊಂದೆಡೆಯೊಳ್ ಗೋಣ್ಣವಿರ್ ಮುಮ್ಮಡಂಬರಂ ಮುಸುಂಕಿರೆ ಪಟ್ಟೊಂದು ಮುತ್ತಸಿಂಗಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಕೇಸರಮೆ ಜಾಲಮಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸೆ ಕಾಲ್ ಸಿರ್ಕಿನೊಳಾಗೆ ಮಗುೞ್ದು ಮಗುೞ್ದುಮೇೞಲಾಟಿಸಿಯುಮಾಱದಿರೆ ಪೊರಳ್ದೊರಲ್ವುದಂ

ಬೞಿಯೊಳೆ ಕಡವೆ ಕೇಳ್ದು ನೆಟ್ಟನಾ ಎಡೆಗೆ ಬಂದು ತನ್ನೆರಡುಂ ಶೃಂಗದಿಂ ಸಿರ್ಕುಂಗೊಂಡದಲಂ ಬಿಡಿಸುತಿರೆಯುಂ, ಇಂತಿದು ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮದ ಮೈಮೆಯೆಂದು ಬಗೆದಂದು ಸಂತಸಂದಾಳ್ದಳ್. ಅಂತು ಮುಂತೆ ಮುಂತೆ ಬರುವರ್ಪುದುಂ–

ಎಮ್ಮಂದಿಗರೆಂತಂತು ಪಸುಗೆಗೊಂಡುಂ ಪಡಿಯೆನೆ ಚರುಚಾರುಗಂಧಮಂ ಕವರ್ವನೆಂಬೊಂದು ಪುರುಡಿಂ ಜನ್ನಗೊಂಡದ ಬೇಳುರಿ ಚಟಚಟಿಸಿ ಕಿಡಿಕಿಡಿವೋಪುದುಂ, ಕಿನಿಸಿಂ ಕಿಚ್ಚಂ ತಳ್ಪೊಯ್ದುಂ ಧೂಮಧ್ವಜಮಂ ಮುರಿದುಮೊಬಗೆಯಂ ಮುನಿಗೆ ದೂಱಲ್ಕೆಂದಿದಿರ್ವಂದನೆನೆ ಚರುಪುರೋಡಾಶಂಗಳ ನಱುಗಂಪೊರೆದ ಪಾವನಪವನಂ ತೀಡೆ, ಆಗಳೆ ಹವಿರ್ಭಾಗಮಂ ಕೈಕೊಳಲ್ಕೆಂದು ತಪೋವನಕಿೞಿದು ಬಂದಿಂದಿರನ ಮುಗಿಲ್ದೇರೆನೆ ಹೋಮಧೂಮಂ ನಾಲಾಳೇಱಿನೊಳ್ ಚಿದಱಿ ತಳ್ತಿರೆ; ಮುಂದೆಸೆಯೊಳ್ ಗೋರಂಟೆಯ ಮರುಗದ ದವನದ ಪಸುರ್ದನೆಯ ಗೊಜ್ಜಿಗೆಯ ಜಾದಿಯ ಮುಡಿವಾಳದ ಮಡಿಯ ಎಡೆಯೆಡೆಯ ಸಂಪಗೆಯ ಸುರಯಿಯ ಬಕುಳದ ಸಿರಸದಸುಗೆಯ ಮರಂಗಳನಪ್ಪುಕೆಯ್ದ ಕಾಡುಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಮೊಲ್ಲೆಯ ನೀಲಗಂಧಿಯ ಬಳ್ಳಿಗಳೆಡೆಯನಿಡಿಕಿಱಿದ ಬಂದುಗೆಯ ಪಾದರಿಯ ಪಡ್ಡಳಿಯ ಗಿಡುಗಳ ಪಂತಿಗಳ್ ತೋಂಟದೊಳ್ ಪೂವೆಂದುಂ ಮುಡಿಯದೆಸೆಯೆ, ಪಣ್ಣಿಂದುಂ ಬೀಯದ ಫಲವೃಕ್ಷಂಗಳೆತ್ತಂ ತುಱುಗಿ ಬೆಳೆದಿರೆ ಭ್ರಮದ್ಭ್ರಮರನಿನದಮೆಮುಂದುಂ ಕಿವಿಗಿನಿದಂ ಕಱಿಯೆ, ಋಷ್ಯಾಶ್ರಮೋಪವನಂ ಸೀತೆಗೆ ಕಣ್ಗೆವಂದತ್ತು.

ಅಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ ಮೞ್ತಿಯ ಮುೞ್ತುಗದರಳಿಯ ಸವುದೆಗಳನಳತೆಯೊಳ್ಕೊಯ್ದಿರ್ಪನಾರಿಂ ತಲೆವೊಱಿಗಟ್ಟಿ ತರ್ಪ ವಟುಗಳಿಂದೆಯುಂ, ಬೆಲ್ಲವತ್ತದ ಬದರಿಯ ಪಚ್ಚೆಲೆಯನೊಟ್ಟಿ ಗಱಿಕೆಯ ತೊಳಚಿಯ ದಾಂಗುಡಿಯಂ ಚವುಂಟಿ ಬಾೞಿವಟ್ಟೆಯೊಳ್ ಮೂಡಿ ತರ್ಪ ಬಾಲವಟುಗಳಿಂದೆಯುಂ, ಕುಂದದ ಪಾರಿಜಾತದ ಮಂದಾರದ ಪಾಟಳಿಯ ಬಿರಿಮುಗುಳಂ ತಿರಿತರ್ಪ ಮುನಿಕನ್ಯೆಯರಿಂದೆಯುಂ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮಂ ಮನೋಹರಮಾಯ್ತು ಮತ್ತಮಲ್ಲಿ ಉಟಜಾಂಗಣದೊಳೊಂದೆಡೆಯೊಳ್ ಸಂಜೆಯ ಶುದ್ಧಿಗೆಂದು ಪೊಡೆಯೊತ್ತೆ ಬಾಲಂ ನಿಮಿರೆ ಲಂಡಮನುರ್ಚುವಾಕಳಿಂ, ಆಕಳ ಗೋಮಯಮಂ ಕಲಂಕಲ್ಕೆಂದು ತಮ್ಮ ಕರಪುಷ್ಕರದಿಂ ನೀರಂತಂದು ತುಳುಂಕುವ ಮಱಿಯಾನೆಗಳಿಂ, ಮಱಿಯಾನೆಗಳ್ ಕಲಂಕಿದಡೆಯಂ ತುದಿವಾಲದಿಂ ಬೞಿವ ಚವರಿ ಮಿಗಂಗಳಿಂ, ಚಮರೀಮೃಗಂಗಳ ಸಾರಣೆಯೊತ್ತುಗೊಂಡು ನೆಲನ ತಣ್ಣಸಾಱಿ ತಮ್ಮ ಮೊಗದ ನೆರೆನವಿರಿನುರ್ದುತೆ ಪೋಪ ಗಂಡುಗರಡಿಗಳಿಂ, ಕರಡಿಗಳ್ ಸಜ್ಜುಗೆಯ್ದ ನೆಲನೊಳ್ ರಂಗವಲ್ಲಿಯಂ ಬರೆವ ಕರ್ಗೋಡಗಂಗಳಿಂ, ಮತ್ತಮದೊಂದೆಡೆಯೊಳ್ ಎಕ್ಕಲನಗುಟ್ದು ಗೋರಿಟ್ಟ ಗೆಟಿಸಿಂ,, ಸಿಂಗನಾಯ್ದು ಪರೆಪಿದುದಿರ್ವಣ್ಣಂ, ಮೇಣೊಂದೆಡೆಯೊಳ್ ಶೌಚದ ಸ್ನಾನದ ವೇದಪಾರಾಯಣದ ಸಂಧ್ಯೋಪಾಸ್ತಿಯ ಜಪದ ತಪದ ಸಂಕೀರ್ತನೆಯ ಉಪದೇಶದ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದ ಪುರಾಣಶ್ರವಣದ ಋಷಿವರ್ಗದಿಂ ಸೊಗಯಿಸಿದುದು.

ಇಂತೊಪ್ಪುವಾಶ್ರಮಮಂ ಕಂಡು ಸಂತಸಮಾಗೆ ವಾಲ್ಮೀಕಿವೆರಸು ಸೀತೆ ಸಂಜೆಯೊಳ್ ಸಂಧ್ಯಾದೇವಿಯಂತಿರೆ ಮುನಿ ತೋಱಿದೆಲೆವನೆಯಂ ಆಶ್ರಮವಾಸಿಗಳ್ ಪೊಗೞೆ ದೇವರ್ಕಳ್ ಕೊಂಡಾಡೆ ಬಂದು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಮುನಿಯ ಪಾಲನೆಯೊಳ್ ಸೊಗದಿನಿರ್ದಳ್.

ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದೊಳ್ ವಾಲ್ಮೀಕಿದರ್ಶನಮೆಂಬ ಷಷ್ಠಾಶ್ವಾಸಂ
ಸಂಪೂರ್ಣಂ

■■

ಸಪ್ತಮಾಶ್ವಾಸಂ-ವಿಜಯಪ್ರಯಾಣಂ

ಮುದ್ದಣ—ಎನ್ನ ಕೊಂಡಾಟದ ಬಾೞ್ವಣಮೆ ! ಇಂತು ಭೂಜಾತೆ ಪ್ರಾಚೇತಸನೊಲ್ಮೆಗಾಪಿಂ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮದೊಳಿರ್ಪಿನಮಿತ್ತಲ್ ಸಾಕೇತನಗರದೊಳ್ ಸೀತಾರಾಮಂ ತನ್ನ ಬಿರ್ದಿನ....

ಮನೋರಮೆ- ನಲ್ಲ ! ಏಮಾತೊ ? ಸೀತೆಯನಂತುೞಿದುಮೇತಱ ಸೀತಾರಾಮಂ, ಪೋ ! ಮಾಣ್ ! ಅವಂಗಿನ್ನೆತ್ತಣ ಸೀತೆ ? ಅಪ್ಪೊಡಿನ್ನಾ ಕಲ್ಲೆರ್ದೆಯಂ ರಾಮನೊ ಭೀಮನೊ ಏನ್ ?

ಮುದ್ದಣಂ- ಎನ್ನ ಕಯ್ಗಳಸಮೆ ! ಇಂತುಮೆಂಬರೆ ! ಶ್ರೀರಾಮಂ ಕಲ್ಲೆರ್ದೆಯನೆ ! ಆಃ ! ಬೞಿಕ್ಕಮಾತನ ಪ್ರಳಾಪಮಂ ನೀಂ ಕೇಳ್ದದಿಲ್ಲಂ.

ಮನೋರಮೆ- ಏಂ ತಾನೆ ತಲೆವೊಯ್ದುಂ ಮಱುಗಿದನೆ ?

ಮುದ್ದಣಂ- ರಾಮಂ ತಲೆವೊಯ್ದನೇಂ ? ತಾಂ ಯಶೋಧನನಪ್ಪಿನಂ ಲೋಕಾಪವಾದಭೀತಿಗಡವಿಗಟ್ಟಿದರಸಿಯೊಳೇಂ ಪಗೆಯೆ ?

ಮನೋರಮೆ- ಪಗೆಯೇಂ ನಗೆಯೇಂ ? ಬಡವೆಯೊರ್ವಳ್ ಕಾಡಿಂಗಾದಳೈಸೆ ?

ಮುದ್ದಣಂ- ಇಂತಿದನೆ ನೆನೆನೆನೆದಳುಂಬಂ ಪಲುಂಬಿದಂ.

ಮನೋರಮೆ- ಏಂ ತನಗೆ ಪೆಱರ್ ಪೆಂಡಿರಿಲ್ಲೆಂದೆಯೆ ?

ಮುದ್ದಣಂ- ಪರಿಹಾಸಂ ಸಾಲ್ಗುಂ. ಕೇಳ್ ! ಏಗಳ್ ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ಸೀತೆಯಂ ಕೊಂಡುಯ್ದನೆಂಬ ವಾರ್ತೆ ಕೇಳಿಸಿದುದಾಗಳೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂ ರಾಘವನ ಮನಮೊಳಗೊಳಗೆ ಬೆಂದು ಬೇಗುದಿಯೊಳಿರ್ದತ್ತು; ಮೇಣೆಂದು ವನದೊಳಿೞಿಪಿ ಬಂದೆನೆಂದನಂದೆ ಒರ್ಮೆಯೆ ಉರ್ಕಿದುದು. ಮಾತೇಂ ? ರಾಘವನಿಂತೊಂದು ದುಗುಡದಿಂ ತನ್ನೊಳೆ ತಾಂ—ಆಃ ! ಬಿದಿಯೇ ಎನ್ನೊಳಮಿಂತು ಮಾಡುವರೇ ? ಎನ್ನ ಬಾೞ್ಕೆಯಿಂತು ಸಿಂದಿದುದಲೇ ! ಏಂ ಮಾಡೆಯೊ ! ಸೊಗಂ ಬಾೞ್ವರೊಳ್ ಮಿೞ್ತುವಂ ಸಂಚುಗೆಯ್ದುಂ, ಹುದುವಾೞ್ವರೊಳ್ ಪಗೆಯಂ ದೂದಟ್ಟಿಯುಂ, ತಾಂ ಪಿಡಿದಿರ್ಪರೊಳ್ ಕಾವನಂ ಕಾವಲ್ಮಾಡಿಯುಂ ನೋಟಮಾಟಂಗಳ್ಗೆ ತೋಱಿದನಲ್ತೆ ! ಓ ! ನಿನ್ನನೇಂ ಬಯ್ವೆಂ ! ನೀನುಮೆನ್ನಂತಿರೆ ನಾಣ್ನುಡಿಯೊಳ್ ನಾಂದಿದನಲ್ತೆ ! ಹಾ ! ಲೋಕಾಪವಾದದೊಂದೇಟ್ತರದ ಬಲ್ಮೆಯೇ ! ಎಂತಪ್ಪರುಮಂ ಬಿಟ್ಟರಯೆ ! ನಿನ್ನೀ ದೂಸಱಿಂ ಮದುವೆನಿಂದ ಮಡದಿಯಂ ಬಿಟ್ಟರ್ಪುದಾಯ್ತು ನಿಷ್ಕಳಂಕೆಯೆಂದಱಿಯನೆ ? ಪಾವನೆಯೆಂದಱಿಯನೆ ? ಹಾ ! ಹಾ ! ಸೀತೆ ! ಎನ್ನಂ ಕೈವಿಡಿವಿನಂ ನಿನಗೊದವಿದ

ಭಾಗ್ಯಮೇ ! ಎನ್ನನೆ ವರಿಪೆನೆಂದಾವ ದೈವಮಂ ಮುಂ ನೋಂತೆಯೊ ! ಅಕ್ಕಟಾ ! ಕೈವಿಡಿದಿನ್ನೆಬರವೊಂದು ದಿನಮಾದೊಡಂ ಸೊಗಮಂ ಕಂಡುದುಂಟೇ ! ಎಳವೆ ವನಸಂಚಾರದೊಳಾಯ್ತು; ಬಳವಿ ರಕ್ಕಸರ ಬಂದಿಯೊಳಾಯ್ತು; ಕೆಟವೆ ಪುಲಿಕರಡಿಗಳಿನಗುರ್ವಿಸಿದ ಕಾರಡವಿಯೊಳಾಯ್ತಲೇ ! ಅಯ್ಯೋ ! ಅಬ್ಬೆಯಿಲ್ಲದ ಪೆಣ್ಮಗಳನೊರ್ವಳಂ ಕಾಡಿಗೊತ್ತೆಯೀವೊಡೆಂದೇಂ ಮದುವೆನಿಂದೆನೇ ! ಆಃ ! ಚೆನ್ನೇ ! ನಿನ್ನಾ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಮನಾ ಸೌಜನ್ಯಮನಾ ವಿನಯಮನೆಂತೊ ಮಱೆವೆಂ! ಮುನ್ನಮಯ್ಯನ ನನ್ನಿಗೆ ವಿಪಿನಕ್ಕೆ ತೆರಳ್ವನ್ನಮಾಂ ಪೊಱಮಟ್ಟೆನೆಂದು ಕೇಳ್ದುಮಗಲ್ದಿರಲಾಱದೊಂದು ಮೋಹದಿಂ ಬೆಂಬತ್ತಿದ ನಿನ್ನಂ ತಕ್ಕೂರ್ಮೆಗೆಟ್ಟುಂ ಪೇೞದೆಯುಮಾನೆ ಪೞುವಿಂಗಟ್ಟಿದೆನೇ ! ಕಿಱುನಗೆಯ ಮೋಡಿಯೊಳೊರ್ಮೆ ತಾಂ ಬೞಲ್ದುಂ–ನಲ್ಲ ! ಬೞಲ್ದೆಯ ! ಕುಳ್ಳಿರೆಂದು ಪಾಸಱೆಯಂ ತೋಱಿ ತಾನುಮೊತ್ತಿನೊಳ್ ಮಂಡಿಸಿ, ನೆವದ ಬಣ್ಣನೆಯೊಳ್ ನುಡಿಯಿಸಿ, ಕೂಡೆವೋದಂದಿನ ಪಯಣದ ದಿನಂಗಳನಿನ್ನುಂ ಮಱೆತೆನಿಲ್ಲಕ್ಕಟಾ ! ಮಗುೞ್ದೊರ್ಮೆ ನಗರಂಬೊಕ್ಕು ತಾಂ ಪಟ್ಟದರಸಿಯಾದೆನೆಂಬೊಂದು ಸಂತಸದಿಂ ತನ್ನೋರಗೆಯ ಕೆಳದಿಯರ್ಗೆ ತೊೞ್ತಿರ್ಗೆ ಮೆಚ್ಚನಿತ್ತುದೇಂ ಲೆಕ್ಕಕೊಳವೆ ! ತನ್ನ ಬಾಮದ ನಲ್ಮೆಯೊಲ್ಮೆಯ ನುಡಿಯೊಳರವೆಂಡಿರ ಪೆರ್ಮೆಯ ಸೊರ್ಕಿನ ಕೊರ್ವಿನ ಬಿಂಕಮುಂಟೇ ! ಆಃ ಸಿಗ್ಗಾಳಿ ! ಆಗಳುಂ ಸುಶೀಲದಿನೆನೆ ಬಾಗಿ ನಡೆವ, ಕಜ್ಜಮಿರೆ ನುಡಿಗೊಂದು ನುಡಿವ, ನೆವದಿಂ ನಗುವ, ಪುಸಿಮುನಿಸಿಂ ಮುನಿವ, ತಿಳಿಪೆ ತಿಳಿವ, ನಿನ್ನಾ ರತಿರಹಸ್ಯಮನಿನ್ನೆಂತು ಮಱೆವೆನೋ ! ಬಲ್ಗಾಲದಿಂ ತನಗೆ ಮಕ್ಕಳಾದುದಿಲ್ಲೆಂದು ಮಯ್ಯಂತವಿಸಿ ನೋಂಪಿಯಂ ನೋಂತಳ್ಗಡಾ ! ಎಂತೆಂತೊ ದೈವಮನುಗ್ರಹಿಸಲೊಡಮೀ ಪೊೞ್ತಿಗೀ ಗತಿಯುಮಾಯ್ತು. ಅಕ್ಕಟಕ್ಕಟಾ ! ಆ ಗರ್ಭಿಣಿಯೆಂತು ಪ್ರಸವವೇಧ[ದ]ನೆಯಂ ಸೈರಿಪಳೊ ! ಇನಿಯಂ ಕೈವಿಟ್ಟನೆಂಬೊಂದು ದುಗುಡಮೊಂದು ! ವನವಾಸದ ಬವಣೆಯೆರಡು; ಕೂೞ್ಮಿಗಂಗಳತ್ತಣಿಂ ಭಯಂ ಮೂಱು; ಬಱುವೆಯೊಂಬೊಂದು ಬೇವಸಂ ನಾಲ್ಕು; ಬಸಿಱ ಬೇನೆಯೈದು; ಅಯ್ಯೋ ! ಈ ಉಮ್ಮೞಕ್ಕೆಂತುಸುವಿಡಿದಿರ್ಪಳೋ ಹಾಹಾ ! ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ಕಾಡೊಳಿೞಿಪಿ ಮರಲ್ವನ್ನಮೇನೆಂದಳೋ! ಎನಿತ್ತೞಲ್ದಳೋ ! ಎಂತು ಸುಮ್ಮನಾದಳೋ ! ಮೇಣುಂ ತಾಂ ಬೆನ್ನನೆ ಬರ್ಪೆನೆಂದಳೋ ! ಎನ್ನಂ ಬಯ್ದಳೊ ! ಈಗಳೇನಾದಳೋ ! ಹರಹರ ! ಆತನೊಳಮೀತೆಱನನೇನೆಂದು ಕೇಳ್ವೆನೊ ! ಎನಗಾವ ಮೊಗಮೊ ! ಸುಡು ಸೀತೆಯಿಲ್ಲದೀ ನಾಡಂ ! ಹಾ । ನಾಯಿಕೇ ! ಹಾ ! ರನ್ನೆ ! ಆಮಿರ್ವರುಂ ಕಾಡೊಳಾದೆವಲ್ತೆ ! ಎಮಗಾವುದು ಬಟ್ಟೆ ! ರಾಜ್ಯದಿನೇಂ ? ಐಸಿರಿಯಿನೇಂ ? ಇಂತಿವು ಪೆಱವರೊಡಮೆಯಲ್ತೆ ! ಈಗಳಾನುಂ ಪೆಱರ್ಗೆ ಮಾಱುವೋದೇಂ; ಇನ್ನೆನಗೆ ಸಂತಸಮಾವುದೊ ! ಸೊಗಮಾವುದೊ ! ಕೆಳೆತನಮಾವುದೊ ! ಬಾೞ್ತೆಯಾವುದೊ ! ಹಾ ! ಹಾ ! ಜಾನಕೀ ! ಎಂದು ಪಲವಗೆಯೊಳ್ ಬಣ್ಣಿಸಿ ಬಣ್ಣಿಸಿ ಮಱುಗಿದಂ. ಅನುಗಾಲಮೀ ವಿಯೋಗದುಃಖಮಂ ನೆನೆನೆನೆದು ಪಳಯಿಸುತಿರ್ದಂ.

ಇಂತಿದು ಕಣಾ ! ಸೋದರರಂ ಸೊಮ್ಮುಗಿಡಿಸಿದುದು, ಅಗಸ್ತ್ಯನಂ ನೆಲೆದಪ್ಪಿಸಿದುದು; ಸಾಜಮಲೇ ಪತಿಪತ್ನಿಗಳೊಳ್ ವಿಯೋಗದುಃಖಂ ! ರನ್ನೆ !

ಆನೊರ್ಮೆಯುಂ ನಿನ್ನನುೞಿದು ಬಾೞೆಂ. ಅಂತದಱಿನೆಮ್ಮೊಳಾವಗಂ ಪುದುವಾೞ್ಕೆಯಂ ದೀರ್ಘಾಯುಮಂ ಶಿವಂ ನೆಲೆಗೆಯ್ಗೆ! ಸ್ವಸ್ತಿ!

ಮನೋರಮೆ; ಮುಂಗತೆಯಂ ಕೇಳ. ಅಂತು ಕುಂಭಸಂಭವನ ಬೆಸನಂ ಪಿಡಿದು ಅಶ್ವಮೇಧಮಂ ಕಯ್ಕೊಂಡ ರಾಘವಂ ಸ್ವರ್ಣಸೀತಾಸಮೇತಂ ದೀಕ್ಷೆನಿಂದಂ. ಅಗಸ್ತ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮನಿರ್ದಂ. ವಸಿಷ್ಠನಾಚಾರ್ಯನಾದಂ. ಮೇಣ್ ಋಷಿಗಳ್ ಅಧ್ವರ್ಯೂದ್ಗಾತೃ ಹೋತಾರರುಂ ಋತ್ವಿಜರುಂ ಸಾಮಾಜಿಕರುಮಾಗೆಸೆದರ್. ಅನ್ನೆಗಮಾಚಾರ್ಯಂ ಶುಭಮುಹೂತದೊಳ್ ಸಿಂಗರದ ಚೆನ್ನ ಜನ್ನಗುದಿರೆಯಂ ಪೇೞ್ದಂತು ಪೂಜಿಸಿ ಬೞಿಯಗ್ಗಳಿಕೆಯ ಬಿರಿ[ರು]ದೋದಂ ಬರೆದೋಲೆಯಂ ಪಣೆಗೆ ಬಿಗಿದು ನಿರಾಕುಳಂ ಚಪ್ಪನ್ನ ದೇಶಂಗಳಂ ಸಂಚರಿಸುತುಂ ಕಪ್ಪಕಾಣ್ಕೆಗಳಂ ಕೂಡಿತರ್ಪುದು, ಎಂದು ಶಿರದೊಳ್ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆಯನಿಟ್ಟುಂ ಬಿಟ್ಟಂ. ಆಗಳ್ ಯಜಮಾನಂ– ಈ ಪೊೞ್ತು ಪೋದೊಱೆದ ಯಜ್ಞೀಯಾಶ್ವದ ಬೆಂಬೞಿವೋಗಿ ನೆರಂಗೂಡುವ ನಾಡೆಱೆಯರ ಕೊಟ್ಟಜಮನೊಟ್ಟಯಿಸಿಯುಂ, ಬಲ್ಪಿಂ ತಡೆವರೊಳ್ ಪೊಣರ್ಕೆಯಿಂ ಮರಲ್ಚಿಯುಂ, ಗೆಲ್ಲವೆಣ್ಗೆ ಜಸದ ಪೊಸಚೊಲ್ಲೆಯಮಂ ಸೂಡಿ ಕೂಡಿವರ್ಪ ಬಲ್ಲಾಳ್ತನದ ಗಂಡುಗಲಿಯಿರೆ, ಎನ್ನೀ ಕೈವೀಳೆಯಮಂ ಕೈಕೊಳ್ಳಿಂ, ಎಂಬುದುಂ; ಆಂ ತಾನೆಂಬಾಕೆವಾಳರ ಗಲ್ಲಣೆಯ ಬಲ್ಲುಲಿಯಂ ಮಾಣಿಸಿ ಪುರ್ವಿನೊಂದು ಜರ್ವಿಂ ಕಂಠದೊಂದು ಹುಂಕೃತಿಯಿಂ ಬೀರರ ಜಂಗುಳಿಯೊಳ್ ನುರ್ಗಿ ಬೀದಿಗೊಂಡು ರಾಯನಿದಿರ್ವಂದು ಶತ್ರುಘ್ನಂ –ಆರುಮಲ್ತಾನೆ ಕೊಳ್ವೆಂ, ಎಂದಂ. ರಾಯಂ ತನ್ನ ಕಿಱುದಮ್ಮನ ಬೀರದ ಮೆಯ್ಸಿರಿಯ ಬಿಂಕದ ಮೆಯ್ಸಿರಿಯ ನುಡಿಗೆ ಸಂತಸಂಗೊಂಡು ಲೇಸು, ಲೇಸೈ ! ಭರತಂ ನಗರಪಾಲಕಂ ನೇರ್ಪಡೆ, ಲಕ್ಷ್ಮಣನೆನ್ನ ಕಯ್ಗುಂದಿನೂೞಿಗದೊಳಿರೆ, ನೀನಲ್ಲದಾವಂ ಮೇಣೇಕಜ್ಜದೊಳ್ ಸಾಲ್ವಂ, ಪೋ, ಕ್ಷಾತ್ರಧರ್ಮಂಗಳೊಳಮುಪಾಯಂಗಳೊಳಂ ನೀಂ ಜಾಣನಿರ್ಪಿನಂ ಪೆಱತಾವುದಂ ನಡೆನುಡಿ ಪೇೞ್ವೆಂ ? ಆದೊಡಂ ಕೇಳ್; ಮೊನೆಗಲ್ಲದೆ ಬರ್ಪ ಪಿರಿಯರುಂ ವಿಪ್ರರುಂ ಸೇವ್ಯರಪ್ಪಿನಮವರಂ ಕಡೆಗಣ್ಚದಿರ್, ಹರಿಹರರೊಳ್ ಭೇದಮೆಣಿಸದರಂ ನೀನುಂ ಭೇದಮೆಣಿಸದಿರ್; ಜೀವನಂ ಪಶುಜೀವನಮೆಂದುಂ ವ್ಯಾಘ್ರಜೀವನಮೆಂದುಂ ವ್ಯಾಳಜೀವನಮೆಂದುಂ ಉತ್ತಮಮಧ್ಯಮಾಧಮ ವಿಭೇದದಿಂ ಮೂದೆಱನಿರ್ಕುಂ. ಲೋಗರ ಶಿಕ್ಷೆರಕ್ಷೆಗಳೊಳಿವಱೊಂದು ಜಾಣ್ಮೆಯಿರ್ಕೆ. ರಣದೊಳ್ ನಿರಾಯುಧರಂ ಮೂರ್ಛಿತರಂ ಸಮಂತು ಪಲಾಯಿತರಂ ನೋಯಿಸದಿರ್; ಮತ್ತಂ ಪುತ್ತನೇಱಿದರಂ, ಪುಲ್ಲಂ ಕರ್ಚಿದರಂ, ಬಾಯೊಳ್ ಬೆರಲನಿಟ್ಟರಂ, ಮುಟ್ಟದಿರ್; ಮಱೆಮೋಸದ ಕವಡುಬಿಜ್ಜೆಯಂ ಕಾಳೆಗದೊಳ್ ಮಾಣ್; ಪೆಣ್ಗೊಲೆಗೆಳಸದಿರ್; ಇಂತು ನಯಂಬಿಡಿದು ಮಾರ್ಮಲೆವರಿರಾಯರಂ ಗೆಲ್ದು ಬಾರ್ಕೆ, ಎಂಬುದುಂ; ನೆರೆಯೊಳೆ ನಿಂದಾಲಯ್ಪ ಸೀತಾವರಜಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಿಧಿ ತಾಂ ಮುಗುಳ್ನಗೆಯಿಂ ರಘುಪ್ರವರಂಗೆ– ಭಾವ ! ಇಂತುಟಲೆ ಕ್ಷಾತ್ರಧರ್ಮರಹಸ್ಯಂ. ನೀಮೆಪಂಡಿತರ್ಕೆಸೆ ! ಮುನ್ನಮಾತಾಟಕೆಯಂ ಕೊಲ್ವಂದೀ ಅಱಿವೆತ್ತವೋದುದೋ ? ಭಾರ್ಗವನೊಳ್ ಪೊಣರಿರೆ ! ವಾಲಿಯೊಳಂದೇತಱ

ಕಾಳೆಗಮಾಯ್ತೊ? ನಿಮ್ಮಯ್ಯಂ ತಾಂಡವನನೇನೆಂದು ಕೊಂದನೊ! ಈ ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ಶೂರ್ಪಣಖಿಯ ಕಿವಿಮೂಗುಗಳಂ ಬೆಚ್ಚ ಬೆಸುಗೆಯಿಂ ಕೀಱನೆ! ಇಂತಿದು ಬಱಿವಿರಿ[ರು]ದಲ್ತೆ! ಈಗಳ್ ಶತ್ರುಘ್ನನುಮಂತಿರೆ ಧರ್ಮಮಂ ಬಱಿಸಲ್ವಂ! ಎಂದು ವಿನೋದಮಾಗೆ ಹಾಸ್ಯಮನಾಡಿದಂ. ಆದರ್ಕೆ ರಾಘವಂ – ಆಃ ನನ್ನಿಗವಸುಳೆ! ನೀನಱಿಯಯ್, ಇಂತೀರಹಸ್ಯಮಂ, ನಿನ್ನ ಬಿಲ್ಲೋಜನಪ್ಪ ಶತಧೃತಿಯಂ ಕೇಳೆಂದು ಮಾರ್ನುಡಿದಂ. ಈ ನುಡಿಗೆ ಸಭ್ಯರೆಲ್ಲರ್ ತಲೆದೂಗಿ ಸಂತಸಂದಾಳ್ದರ್. ಅಂತಿರ್ಪುದುಮಾಗಳ್ ಲವಣಾಂತಕಂ ರಾಘವನಂ ಮಣಿದುಂ ಭರತಾದ್ಯರಂ ಪೊಡಮಟ್ಟುಂ, ಮಾತೆವಿರನೆಱಗಿಯುಂ, ಗುರುವಂ ನಮಸ್ಕರಿಸಿಯುಂ, ಪಿರಿಯರಂ ತಲೆವಾಗಿಯುಂ, ವಿಪ್ರರಂ ಕಯ್ಮುಗಿದುಂ, ಋತ್ವಿಜರಂ ತುಱಿಲ್ಗೆಯ್ದುಂ ಸಭ್ಯರಂ ಕುಂಬಿಟ್ಟುಂ, ಮುತ್ತೈದೆಯರಂ ಕಾಲ್ವಿಡಿದುಂ ಪರಕೆಗೊಂಡು, ಬೆನಕಂಗೆ ಬಿಂಗಿಕ್ಕಿಯುಂ, ಭಾಸ್ಕರನಂ ಧ್ಯಾನಿಸಿಯುಂ, ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಂ ಸ್ತುತಿಸಿಯುಂ, ನವಗ್ರಹಂಗಳ ಭಾವಿಸಿಯುಂ, ದೆಸೆವಳರಂ ನೆನೆದುಂ, ಯಜ್ಞೀಯಾಶ್ವಮಂ ಬಲಗೊಂಡು ಸಸಾಯಕಂ ಸರ್ವರಾಣತಿಗೊಂಡು ಸುಮತಿವೆರಸು ಪೊಱಮಟ್ಟಂ. ಆ ಪೊಱ್ತಿಂಗೆ ಹನುಮಂತಸುಗ್ರೀವನೀಲನಳಜಾಂಬವಾದಿಯಪ್ಪ ಕಪಿವೀರರುಂ ಕೋತಿವಡೆಯನೊಡಗೊಂಡು ನಾಯಕನ ಮೆಯ್ಗಾವಲ್ಗೆಂದು ತಳರ್ದರ್. ಈತಂಗಳಂ ಕೂಡೆ ಪ್ರತಾಪಾಗ್ಯನೀಲರತ್ನ ರಿಪುತಾಪೋಗ್ರಾಶ್ವಲಕ್ಷ್ಮೀನಿಧಿಗಳೆಂಬ ಪಂಚಮಹಾರಥಿಕರ್ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೌಹಿಣೀಸೇನಾಸಮೇತರ್ ನಡೆದರ್.

ಮತ್ತಮಾವೇಳೆಯೊಳ್ ಮೆಟ್ಟಿದ ಬಣ್ಣವಾವುಗೆಯ ಸಿಂಗರದುಟ್ಟ ಬೀರಗಾಸೆಯಂದದ, ಕಟ್ಟಿದ ದಟ್ಟಿಯ ಬಲ್ಪಿನ, ತೊಟ್ಟ ಪೊಸಗುಪ್ಪಸದ ಚೆಲ್ವಿನ, ಇಟ್ಟ ಕೀಱುಗಂದದ ರಯ್ಯದಳವಟ್ಟ ಮಣಿಯ ಕುಂದಣದ ಮಗುಟದ ಸೊಬಗಿನ, ಕಿಱುಜವ್ವನದ ಬಿಂಕದ, ನಡೆವೊಂದು ಗಾಡಿಯ ಪುಷ್ಕಲಂ, ಆಗಳೆ ತಂದೆತಾಯ್ವಿರಡಿಯಾಣತಿಡೆದು ಕಿಱಿಯಯ್ಯನ ಬೆಂಬಲಕೆಂದು, ಸಾಯಕಂಗಳನೆತ್ತಿ ಪೋಪವಸರದೊಳ್ ಬಿಡುಜಡೆಯ ಬಿದುಮೊಗದ ಬಿರಿದೆಸಳ್ಗಣ್ಣ ಬಿಲ್ಬಾಗುವುರ್ವಿನ ಬಿಂಗಗೆಕ್ಕೆಯ ಬಿಂಬಾಧರದ ಬಿಲ್ವಸ್ತನದ ಬಿಣ್ದೊಡೆಯ ಬಟ್ಟಬಲ್ದಿಗದ ಬಡವಾಸೆಯ ಬಱಲ್ನಡುವಿನ ಬಲಮುರಿಸಂಕುಗೊರಲ ಬಸೆನಡೆಯ ಬೆಳ್ದಳಿರ್ಗಯ್ಯ ಬಂದುಗೆವೊಗರ ಬಾವನ್ನಸೊವಡ ಬಱಲೊಡಲ ಬೆಡಂಗಿನ ಬಾಲೆಯೊರ್ವಳ್ ತನ್ನ ಕಿಱುವೆರಲ ಸೆಳ್ಳುಗುರ್ಗೊನೆಯಿಂ ಮುಂಗುರುಳನೇಱೊತ್ತುತ್ತುಂ ಅರೆಜಾಱಿದ ಮೇಲುದ[ದು]ಮಂ ಸಮಂ ನೇವರಿಸುತುಂ ಪತ್ತೆವಿಡಿದೊಡ್ಯಾಣಮನೊತ್ತುಸೇರಿಸುತುಂ ಕಯ್ವಳೆ ಘಲ್ಘಲ್ಲೆನೆ ಮಂಜೀರಂ ಘಲ್ಘುಲ್ಲೆನೆ ನಸುನಗೆಯರೆನೋಟದ ತಲೆವಾಗಿನ ವಿಲಾಸದಿಂ ಮಂದಾರದ ತೋರದಂಡೆಯನಿರಿಸಿ ಪೊಂಬಟ್ಟಲನೆತ್ತಿಬರುತುಮಿರ್ದಳ್.

ಇಂತು ಕಾವನಧಿದೇವತೆಯೆನೆ ಕಟ್ಟಿದಿರೊಳಿದಿರ್ವರ್ಪ ತನ್ನ ಮನದೆಱಕದಿನಿಯಳಂ ಕಂಡು ನಸುನಕ್ಕು ಮುಟ್ಟೆಸಾರ್ದು ತಟ್ಕೆಗೆಯ್ದು ನುಣ್ಗಲ್ಲಮನಲುಗಿ ಮಯ್ಸೋಂಕಿನೊಂದು ಸೊಗದಿಂ ನಿಮಿರ್ನವಿರ್ ಗುಡಿಗಟ್ಟೆ ಕಾಂತೆಗೆ–ಕಾಮಕಲ್ಪ–

ವಲ್ಲರೀ ! ಅಯ್ಯನ ಪಿರಿಯಯ್ಯನಾಣತಿಯಾಯ್ತು. ಇದೆ ! ಜನ್ನಗುದಿರೆಯ ಬೆಂಗಾವಲ್ಗೆಂದು ಪೋಪ ಕಿಱಿಯಯ್ಯನ ಬೆಂಬಲಮಾಗಿ ತಳರ್ದೆಂ. ಬಾಲೇ ! ಅನಿತೊಂದು ಕಾಲಂ ನೀಂ ಮನಮಱುಗದೆ ನಿನ್ನತ್ತೆವಿರ ಸೇವೆಯ ನೋಂಪಿಯೊಳೆ ಬಾೞ್. ಇದು ನಿನ್ನನ್ನರಪ್ಪ ಹದಿಬದೆಯರ್ಗೆ ಮೇಲೆಂದಂ. ಆ ನುಡಿಗೆ ಕಾಂತಿಮತಿ ತಾಂ ಗದ್ಗದವಾಣಿಯಿಂ ನಲ್ಲಂಗೆ – ಇನಿಯ ! ಚಿರಕಾಲಂ ನಿನ್ನನಗಲ್ವೆನೆಂಬೊಂದು ಬೇವಸದಿಂ ನೋವೆನಾದೊಡಂ ದಿಗ್ವಿಜಯಾರ್ಥಂ ಪೋಪ ವೀರರಂ ತಡೆವುದು ವೀರಪತ್ನಿಯರ್ಗೆ ತಗದಲ್ತೆ. ಲೇಸಯ್ ಎಣೆವೆಂಡಿರ ನಗೆಗೆನ್ನಂ ಪಕ್ಕಾಗದಂತು ಮಾಡಿ ಗೆಲ್ಲವೆಣ್ಣಂ ಸವತಿಯನಾಗಿಸಯ್, ನಿನ್ನನುೞಿದುಂ ಕುಳಿರ್ಗಾಳಿಗೆ ಕಾವಂಗೆ ಅಮರ್ದುಗೆಯ್ಯಂಗೆ ಸುಗಿದು ಗಳಿಗೆಯಂ ಯುಗಮೆನೆ ಬೇಟದ ಸೂಡಿಂಗೆ ನೂಂಕಿ ನಮೆಯಲಿರ್ಪನ್ನೊಳ್ ನಿನ್ನಡಿಗಳೊಂದು ನಲ್ಮೆ ಸಮಂತಿರ್ಕೆ ! ಮೇಣಾರ ಮಖತುರಗಕ್ಕೆ ಬೆಂಬೞಿವೋಪೆಯಾರಾಮನೊಲ್ಮೆ ನಿನಗೆ ರಕ್ಷೆಯಿರ್ಕೆ ! ಎಂದು ಕಟ್ಟಾಣಿಮುತ್ತಿನ ಸೇಸೆದಳಿದು ನಱುದಂಬುಲಮನಿತ್ತು ಸುಖಾಶ್ರುವೆನೆ ಆಲಿನೀರ್ ತುಱುಂಕೆ ಕಿಱುಮೊಗದ ಸುರ್ಕುಂಬಗೆಯ ಬಾಮದಿಂ ನಿಂದಿರ್ಪುದುಂ; ಭಾರತಿ ಕಾಂತೆಗೆ–ಕಾಂತಿಮತಿ ! ಎಣ್ಕೆಯಿಂ ದೆಸೆಗೆ ಬಿೞ್ದಾರಾಯರ ಬಾೞ್ದಿಲೆವಿಡಿದುಂ ಜಯಕಾಂತೆಗೆ ತೊೞ್ತಿರಂ ಮಾಡುತುಮಲ್ಲದಂದವರ ಪಂದಲೆಯ ತಿೞಿಕಲ್ಲಾಟದಿಂ ಮರುಳ್ಪಡೆಗೆ ನಲವೆರ್ಚಿಸುತುಂ ಕಪ್ಪಕಾಣ್ಕೆಗಳಂ ಸೆಳೆದು ತರ್ಪಂ; ನೋವದಿರ್; ಪೋಗೆಂದೊಡಂಬಡಿಸಿ ಬೀೞ್ಕೊಟ್ಟಂ. ಅಂತಾ ಕಾಂತೆ ವಿಜಯಕ್ಕೆಂದು ಪೋಪ ನಲ್ಲನ ತಲೆಮುಡಿಯಡಂಗುವನ್ನಮೇೞ್ದಿಟ್ಟು ನೋಡಿಯುಂ ಬಯಲಾಸೆಯಿಂ ಬೀಡಂ ಪೊಕ್ಕಳ್. ಭರತಾತ್ಮಜನುಂ ತನ್ನ ಬಗೆಯನಿರ್ಕುೞಿಗೊಂಡ ಕಾಂತೆಯ ಕಾದಲ್ಮೆಯಂ ನೆನೆನೆನೆವುತೆ ಪೋಗಿ ಶತ್ರುಹಂಗೆ ಬೆಂಬಲವಾದಂ.

ಈಗಳ್ ಶತ್ರುಘ್ನನಾಜ್ಞೆಯಿಂ ಪುಷ್ಕಲನೊಂದು ನಿಯಮದಿಂ ರಥಿಕರ ಮಂತಣದಿಂ ಪಱುವಾನಿಸಬೀರರ ಪದ್ಧತಿಯಿಂ ನಡೆವ ಸೇನೆಯ ಕಾಪಿಂ ಮಖತುರಂಗಂ ತರಂಗಲೀಲೆಯಿಂ ಯಥೇಚ್ಛಂ ಪೋದುದು. ಆಸ್ಕಂದಿತಧಾರೆಯಿಂ, ಸುದೃಢಪೀವರಕಾಯದೊಂದು ಕಾಂತಿಯಿಂ, ನಿಮಿರ್ದ ಕೊಡಂಕೆಯಂದದಿಂ, ರನ್ನದಾರದ ಪೊನ್ನ ಕಿಱುಗಂಟೆಯ ಚೆಲ್ವಿನ ಗೋಣ ಸೊಬಗಿಂ, ಪಣೆಯ ಬಿರುದೋಲೆಯೊಪ್ಪದಿಂ, ಸಂತಂ ಪೋಪ ಕುದಿರೆಯ ಬೆನ್ನೊಳೆ ಅತ್ತಪರೆ[ಱ್]ಯ ಪೆರ್ಗಾಳೆಯ ಪಟಹದ ಕೊೞಲ ತಂಬಟೆಯ ಶ್ರುತಿಯ ಡೌಡೆಯ ಮವುರಿಯ ಭೇರಿಯ ಭೂರಿ ನಿನಾದಂ ದೆಸೆಮುಟ್ಟೆ ಪಳಂಚಲೆಯೆ, ಸೇನಾಪದಸಂಘಾತ–ಸಂಜಾತರೇಣುಜಾತಮಂಬರಮಂ ಮುಸುಂಕೆ, ಎತ್ತಿದ ಸತ್ತಿಗೆಯ, ಢಾಳಿಸುವ ಚಾಮರದ, ಮಿಳಿರ್ವಕೇತನದ ಪಂತಿಯತ್ತಂ ನಿಮಿರ್ದಿರೆ, ರಾವುತ್ತರ ಮಾವತಿಗರ ತೇರಾಳ್ಗಳ ಚಪ್ಪರಣೆಯೊಳ್ ಕಿಳಿರ್ವ ಹಯದ ಗೀೞಿಡುವಾನೆಯ ಕಿೞಿಗಿೞಿವ ಪೊಂದೇರೋರಣಮಿಂಬಿಡಿದಿರೆ, ಕಡಿತಲೆಯ ಸುರಗಿಯ ಕೊಂತದ ಸೂಳದ ಬಿಲ್ಗಣೆಯ

ಮೂಡಿಗೆಯ ಭಟರ ದೆಖ್ಖಾಳಂ ನೇರಮಾಗೆ, ಗರಗರಿಕೆಯ ಪರ್ವರಿಕೆಯ ದೞದುೞದ ಬಿಂಕದ ಬೀರರುಗ್ಗಡಣೆ ಪಿರಿದಾಗೆ, ಜೋದರ ಗೋಟಾಯಿಲರ ರಥಿಕರ ಕಾಲಾಳ್ಗಳ ಪಡೆವಳರಾಕೆವಾಳರ ಗಡಣಂ ನೆರೆದಿರೆ, ಲವಣಾತಂಕನ ಕಟ್ಟಾಣತಿಯಿಂ ಪಡೆ ನಡೆವುತುಮಿರ್ದುದು.

ಇಂತು ಪರ್ವದ ಕಡಲೆಂಬಂತಿರೆ ಮೇರೆವರಿದು ಪೋಗೆವರ್ಪ ಸೇನೆಯೊಂದಿರವಂ ತಮತಮಗೆ ಸಂತಸದುರ್ಬಿನಿಂ ಕಾಂತೆಯರ್ ನೆಲೆವಾಡಮನೇಱಿಯುಂ ಮೊಗಸಾಲೆಯೊಳಿರ್ದುಂ ಬಾಗಿಲೊಳ್ ನಿಂದುಮರೆದೆಱಿದ ಪಡಿಯ ಗವಾಕ್ಷದೊಳ್ ನಿಳ್ಕಿಯುಮೀಕ್ಷಿಸುತಿರ್ದರ್. ಅವರೊಳೊರ್ವಳ್ ಜಕ್ಕಜವ್ವನದ ಚೆಲ್ಲಗಾರ್ತಿ ತನ್ನ ಬೞಿವಂದ ಕಾದಲನನೆಂತಂತು ಕೊರಲಂ ತೞ್ಕೈಸಿ ಪಿಡಿದ ತುಂಬುನೀರ ಪೊಂಗೊಡಮನಿೞಿಪಿ ಪಡಿಮೊಗದ ನೆರೆವೀಡ ನಡುಜವ್ವನದ ಕೆಳದಿಯೊರ್ವಳಂ ಸನ್ನೆಯಿಂ–ಎಲೆ ಅತ್ತಿಗೆ, ಎಂದುಂ ನಿನ್ನ ತೋಳೆಡೆಯೊಳೊಪ್ಪುವಂಗದಂ ತೋರ್ಕುಮಿಲ್ಲಮಿಂದೇನೆನೆ; ತಂಗೆ! ಊರ್ಗೆ ಪೋದ ನಲ್ಲನಿಂದು ಬರ್ಪಿನಮಾತನ ಪದಸೇವೆಯೊಳ್ ಸಂದಿರಲೊಡಮೆಂತೊ ಮೆಲ್ಲನೆ ಸಡಿಲ್ದು ಈಗಳ್ ಕಟಕಂಬೊರ್ದಿರ್ಕುಂ, ಇದೆ! ಎಂದು ಕೈಯೆತ್ತಿ ತೋಱಿದಳ್. ಮತ್ತಮೊಂದೆಡೆಯೊಳೊರ್ವ ಸಿಂಧುರಬಂಧುರ– ಯಾನೆ ತನ್ನೊತ್ತಿನ ವಿದಗ್ಧೆಯೊರ್ವಳಂ ಮಂದಹಾಸದಿಂ–ರಥಾಂಗಂ ಸಡಿಲ್ದಚ್ಚಿಂ ತೋಱಿದೀಸು ಕೞಲ್ಚಿದ ತೇರನೇಕೊ ನಿಮ್ಮ ಕಾವನ ಬೀರರಡರ್ವರ್ನಿರ್ನೆರಂ ಏಂ ಸೊಗಮೊ ! ವೇಗಂ ಮಂದಮಾಗದೆ ಎಂಬುದುಂ, ಅವಳ್–ಆಃ ! ಪೊಸತೇರೆಂತೊ ಕಿಱುಗುಟ್ಟುಗುಮೆಂದುೞಿದು ಪಲವುಂ ಸೂಟ್ ರಂಗಂಬೊಕ್ಕು ಗಂಡುಗಲಿಗಳಂ ಗೆಲ್ದುಂ ಪೞಿಂಗಿದ ತೇರನೆ ಆವುದೊ ಕುಱುಪುಗೊಂಡು ಬಿಡದಾಯ್ದಡರ್ದು ಸಂಗರದೊಳ್ ಬಲ್ಪೊಟ್ಟುಂ ಕಾದುವರ್. ಈ ಕಾವರಾಯನ ಸಂದ ಸೆಣಸಾಳ್ಗಳ ಕಟ್ಟಾಳ್ತನಮಂ ನೀನಿನ್ನುಮಱಿತೆಯಿಲ್ಲಮೆಂದು ಮಾರ್ನುಡಿದಳ್.

ಇಂತೀ ಪರಿಯ ಕಟಕಿವಾತಿನ ಮೋಡಿಯ ಪೊಱನಾಡ ಕೇರಿವೆಣ್ಗಳನಭೀಕ್ಷಿಸುತ್ತುಂ ಮೂಡದೆಸೆವಿಡಿದು ವಾಜಿಯ ಕಾಪಿಂ ಪಾಳೆಯಂ ಸಡಗರದಿಂ ನಿಚ್ಚವಯಣದಿಂ ದೇಶದೇಶಂಗಳಂ ಕೞಿಕೞಿದು ಪೋಗುತುಮಿರ್ದುದು.

ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದೊಳ್ ವಿಜಯಪ್ರಯಾಣಮೆಂಬ ಸಪ್ತಮಾಶ್ವಾಸಂ
ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

■■

ಅಷ್ಟಮಾಶ್ವಾಸಂ - ಕಾಮಾಕ್ಷಿದರ್ಶನಂ

ಮುದ್ದಣಂ- ಓ ! ಎನ್ನ ನಿಚ್ಚನಿಡುಗುಂಕುವದ ಬಿಂಕದ ಮೆಚ್ಚುಗಾರ್ತಿ ! ಓ ! ಎನ್ನ ಇಚ್ಚೆಗಾಱಿನ ಬೆಚ್ಚ ಪಚ್ಚೆಯ ಕಯ್ಗನ್ನಡಿ ! ಓ ! ಎನ್ನ ಎಚ್ಚ ಮಯ್ಗಣ್ಣ ಪೆಣ್ಣೆ ! ಓ ! ಎನ್ನ ಮೀಂಮಚ್ಚಲಚ್ಚಣದ ಸಿರಿಗಯ್ಯೆ ! ಓ ! ಎನ್ನ ಮೂಗೊಂಕು ಮೂಗೆರೆಯ ಗುಜ್ಜುಗೊರಲ ತರಳೆ ! ಕೇಳ್. ಇಂತೀ ಮಾಟ್ಕೆಯಿಂ ಯಜ್ಞೀಯಾಶ್ವಂ ನಾನಾವಿಷಯಂಗಳೊಳಂ ಮನೋರಥದ ವಾಜಿಯ ಪಾಂಗಿನಿಂ ತೊಟದೊಟಲ್ದು ಬರೆವರೆ ಊರಾಳ ಬಲ್ಲಾಳ ಪೆರ್ಗಡೆ ಮಾಸಾವಂತ ಮನ್ನೆಯರಾಯರ್ ಮುಂತಪ್ಪ ನಾಡೊಡೆಯರ್ ಶ್ರೀರಾಮನ ಕಟ್ಟಾಳ್ತನದ ಬಲ್ಪಿನ ಬೞಿವಿರಿ[ರು]ದನೋದಿಯುಂ ಹಯದ ಬೆಂಬಲದ ಬಲ್ಗಯ್ಪುಂಟರಂ ಕಂಡು ಕಯ್ಮುಗಿದು ಶತ್ರುಹನ ಮೞಿವೊಕ್ಕುಂ ಕಪ್ಪಮನೊಪ್ಪಿಸಿ ತಾಮುಂ ಪಡೆವೆರಸಿ ಕುದಿರೆಯ ಕಾವಲ್ಗೊದವಿ ಪೋದರ್. ಆ ಕಾಲದೊಳ್ –

ಆರಂ ತೋಡುಂಗಿಱಿದೆ ತನ್ನೊಂದು ಗರಗರಿಕೆಯ ಸೊಮ್ಮಿನಭ್ಯುದಯದೆ ಪದುಳಮರಸಾಳ್ವ ಬಸಂತರಾಯನುರ್ಕುಂ ಸೊರ್ಕುಂ ಸೋರ್ದು ಬಯಲಪ್ಪಿನೆಗಂ ದಾೞಿಗೆಯ್ದಾತನ ನಾಡಂ ಬೀಡಂ ಪಡಲಿಡಿಸಿ ಪುರುಳ್ಗೊಂಡು ತಾನುಂ ಲವಣಾಂತಕಂಗೆ ನೆರವಾದನೆನೆ ಗ್ರೀಷ್ಮರಾಜಂ ತಲೆದೋೞಿದಂ. ಕೞಿವೂವೞಿಯೆ, ನೀರುಂ ಬತ್ತೆ ಕೆಸಱುಂ ಪಾವಸೆಯುಮುೞಿಯೆ, ಕೊಳನಂ ನಿಸ್ಸಾರಮೆಂದು ಪುರುಳ್ಗುಂದಿದಾಣ್ಮನಂ ತೊೞಿದು ಪೋಪ ತುೞಿಲಾಳ್ಗಳಂತಿರೆ ನೀರ್ವಕ್ಕಿಗಳ್ ದೆಸೆದೆಸೆಗೆ ಪೋದುವು. ಈ ಅಪದೆಸೆಯಂ ಕಂಡೊಂದು ಬಕಂ ಬೆಳರ್ತು ಮುಂಗಾಣದೆ ತನ್ನ ನಂಟುಮೊೞಿಯ ಮೀಂಗಳ್ಗೆ ಮುಂತೆಬಟ್ಟೆಯಾವುದೆಂದಾವಗಮಗಲದೆ ಚಿಂತಾಪರನಾಗಿರ್ಕುಂ. ಪೆತೊ[ದೊ]ರ್ೞಿ ಕಾಲ್ದೊೞಿಯುಂ ಕಿಱುದೊೞಿ ಪುೞಿಲ್ದೊೞಿಯುಮಾಯ್ತು. ನಾಡುಂ ಕಾಡುಂ ಬೀಡುಂ ಸೂಡಿಂ ಸೀಕರಿವೋಯ್ತು. ಕಾಯ್ತ ಮರಂ ಪೂತ ಬಳ್ಳಿ ಸುರ್ಕಿಸುೞಿವಾಡಿದುದು. ಕಲ್ ಸುಣ್ಣಬೇವಾಯ್ತು. ಮಟಲ್ ಹುರಿಗಡಲೆಯ ಮುಮ್ಮುರಿಯಾಯ್ತು. ವನಜಂತುಗಳ್ ಬಯಲ್ದೊೞಿಗೆ ಮರುಳ್ಗೊಂಡುವು. ಪಕ್ಕಿಗಳ ಗಳರವದೆ ಖಿನ್ನಸ್ವರಂ ಪುಟ್ಟಿತ್ತು. ಆಗಳಾಗಳುರಗಂಗಳ್ ತಮ್ಮಾರೋಗಣೆಯ ಪೊೞ್ತೊಂದು ಸಂಚರಿಸಲ್ತೊಡಂಗಿದುವು. ಅಲರ್ವಕ್ಕಿಗಳ್ ಬಂಡನುಂಡುಂಡು ಬಾಯಾೞಿ ಬಂದು ಕನ್ನೆವೆಣ್ಗಳ ಕೈಗೊಡನ ತುಟುಕುಂಬನಿಯಂ ಕುಡಿಯಲಾಟಿಸಿದುವು. ಕಾಂತಾಜನಂ ಪಟ್ಟುಡೆಯಿಂ ಪುಡಿಗಪ್ಪುರಂಬೆರೆದ ಸಿರಿಕಂಡದಣ್ಪಂ ಮುತ್ತಿನೊತ್ತುರದ ತೊಡವಿನುಳ್ಳಲರ್ದ ಬೈಗುಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಚೊಲ್ಲೆಯದ ತುಱುಬಿಂ ಕಣ್ಗೆಡ್ಡಮಾದುದು. ಬಟ್ಟೆಗರಱವಟ್ಟಿಗೆಯ ಬಾಲೆಯರ ನಯನಾತಿಥಿಗಳಾದರ್. ಬಿರಯಿಗಳ ಬಿಸುಸುಯ್ಲಿಂ ಪೊರೆದುದೆನೆ ಬನಗಾಳಿ

ಬೆಚ್ಚನೆ ತೀಡಿದುದು. ಲೋಗರ್ ತೃಷ್ಣೆಗೊಂಡರ್. ಭಾಸ್ಕರನಾಗಳುಂ ಕಾಯ್ಪಿನೊಳಿರ್ದಂ.

ಇಂತು ಬಂದ ಕಡೆಯ ಕಡುವೇಸಗೆಯೊಳಂ ತುರಂಗಂ ಮುಂತೆ ಮುಂತೆವೋಗೆವೋಗೆ ಅಂದಂದು ಚಾಟ ಪೇರೊಡಲಿನುಗಿದುಂ ಬಗಿದುಂ ಪೊಱದೆಗೆದ ಬೆಳ್ವಕ್ಕದ ತುಂಬುವೆಱೆಗಳನೊಟ್ಟಸಿ ಮೂಸೆಯೊಳಿಟ್ಟು ತಿದಿಯೊತ್ತಿ ಕರಗಿಸಿಯುಮೆಱೆದುಂ ಕಂಡರಸಿಯುಂ ಹಳಿದುಂ ಕೆತ್ತಿಯುಂ ಬೆಚ್ಚುಂ ನಯಸಾಣೆವಿಡಿದುಂ ಸಮೆದುದೆಂಬಂತಿರೆ ತೞತೞನೆ ಪೊಳೆದು ಬಿತ್ತರಂಬಡಿದ ಬಿದುಗಲ್ಲ ಸುತ್ತಣ ಮೆಟ್ಟಡಿಯಿಂ; ಪಾಸಿದ ತಣ್ಗದಿರಱೆಯ ಪಾದವಟ್ಟೆಗೆಗಳೊಳಗೇಱಿಯ ನಿಡುಮರಂಗಳಿಱುಂಬಿನ ಕಟ್ತಿಲೆಯನೊಳಕೊಂಡು ಬೆಳರ್ಮಣ್ಣ ಪೊಸಕಡಾಯದೊಳ್ ತುಂಬಿದ ನೀಲಿಯ ತನಿರಸಮೆಂಬಂತಿರೆ ಕಳಿಂದಜೆಯ ಕರ್ಮಡುವಿನೊಂದು ಪೊಳೆಪಿಂ, ಗುಣ್ಪಂ ತೋರ್ಪ ತಿಳಿನೀರಿಂ; ತುಂಬಿ ತುಱುಂಕುವ ತಿಳಿನೀರ್ಗಡೆಯೊಳ್ ಕಾರಿರುಳಾಗಸದೊಳಿಡಿಕಿಱಿದ ತಾರೆಗಳ ಪಾಂಗಿನುಳ್ಳಲರ್ದು ರಯ್ಯಮೊಪ್ಪುವ ಬೆಳ್ದಾವರೆಗಳಿಂ, ಬಂಡೊಸರ್ವ ಪುಂಡರೀಕಂ ನಱುಗಂಪಿನ ಬೞಿಗೊಂಡೆಯ್ತಂದು ಕಮಲೆಯ ಮುಖಕಮಲದ ಕತ್ತುರಿಬೊಟ್ಟನನುಕರಿಸಿ ಮುಸುಱಿ ಮೊರೆವ ಮಱಿದುಂಬಿಗಳಿಂ, ಬಂದೆಱಗಿ ಬಂಡಿನಲರ್ವುಡಿಯಿಂ ಪೊರೆದ ಪರಮೆವಱಿಯಂ ಕೋಶದೆಳಬಿತ್ತಂಗೆತ್ತು ಕರ್ದುಂಕಲೆಂದವ್ವಳಿಸುವ ಬಾಲಹಂಸಂಗಳಿಂ; ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ನಡೆದುಂ ಪಾಱಿಯುಂ ಪೋಪ ಬಾಲಹಂಸೆಂಗಳಿಂ; ಬೆಳ್ವಕ್ಕಿಯ ಬಿಗುರ್ಪಿಂ ನೀರೊಳೊಳಗೊಳಗೆ ಮೆಯ್ಗರೆವ ಮೀಂಗಳಿಂ, ಮೀಂಗಳ ನೀರ್ವಕ್ಕಿಗಳ ಕಿಱುಗಾಳಿಯಲೆಪದಿಂ ಕಾಲ್ವರಿವ ತೆರೆಯಿನೊಂದು ಕೊಳಂ ಪಗಲ್ವೆಣ್ಣಕಯ್ಪಿಡಿಯೆಂಬಂತಿರೆ ಸೊಗಯಿಸಿದತ್ತು.

ಇಂತು ಮುಂಗಾರೆನ್ನದೆ ಸುಗ್ಗಿಯೆನ್ನದೆ ಬೇಸಗೆಯೆನ್ನದಾಸಡಿಯೆನ್ನದಿಂಬೊಸರಿಂ ತುಂಬಿ ಪೊನಲ್ವರಿವ ಹೊಕ್ಕರಣೆಯಂ ಬೞಿಗೊಂಡೊಂದು ಬನಂ ಬನರಾಣಿಯ ಕರತಳದ ಚೆಂಬೊಗರ್ಗನುಕಾರಿಯಪ್ಪೆಳದಳಿರಿಂ ತೀವಿತೋರ್ಪ ಚೆನ್ನಸುಗೆಯಿಂ, ಬಸಂತಂ ಪೊಲ್ದು ಸಮಕಟ್ಟಿದ ಮಲಂಗೆಂಬಂತಿರಡಿವಿಡಿದು ಮುಡಿವರೆಗಂ ಬಲ್ವಣ್ಗಳಿಂ ತುಱುಗಿ ತೋರ್ಪ ಬಕ್ಕೆವಲಸಿಂ ದಿನಲಕ್ಷ್ಮಿ ನಡೆಯೊಂದು ಸೇದೆಯಿಂ ಬೞಲ್ದು ಪಯಣಂಬರ್ಪ ತನ್ನಿನಿಯನ ನೀರಟ್ಕೆಗೆಂದೇಱಿತ್ತಿ ನೀಡಿದ ತಣ್ಣೀರ ಪೊಸ ಪೊಂಗಳಸಮಿದೆನೆ ಇಂಬಿಡಿದ ತೆಂಗಾಯಿಂ ಬಾನುದ್ದಂ ಬೆಳೆದೋರಣಮಾಗಿ ತೋರ್ಪ ತೆಂಗಿಂ, ಮಾರವೀರನ ಕಟ್ಟೋಲಗದ ವಂದಿಗಳ ಮಾಗಧರ ಗಾಯಕರ ಘುಸುರ್ವಟ್ಟೆಯ ಗೂಡಾರದ ಬೀಡಾರಮನೆ ಚೆಂದಳಿರಿಂ ತನಿವಣ್ಣಿಂ ಪೊಸಪೂವಿಂ ತೀವಿದಿಮ್ಮಾವಿಂ, ಇಚ್ಚೆಗಾರ್ತಿಯ ಪೆರ್ಚಿದ ಬಲ್ಮೊಲೆಯ ಪಾಂಗಿನಿಂ ಜೋಲ್ದು ಪೊಂಬಣ್ಣದಿಂ ಮನೋಜ್ಞಮಾದ ಬೀಜಪೂರದಿಂ, ಬನಸಿರಿಯ ಸಿರಿಮೊಗದೊಳೊಗೆದ ಬೆಳ್ನಗೆಯೊಳಂದು ಪೊಱತೋರ್ಪ ಬಾಯ ಸುಲಿಪಲ್ಲನನುಕರಿಸಿ ಬಿತ್ತಿನೊತ್ತರಂಬಿಡಿದರೆವಿರಿದ ದಾಡಿಮದಿಂ, ರತಿಕಾಮರ್ಕಳ ತಿಱಿಕಲ್ಲಾಟದ ಚಂದ್ರಾಶ್ಮಕಂತುಕಂಬೊಲೆಸೆವ ಬಾಲಜಂಬೀರದಿಂ,

ಮಧುಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಕೇಶಪಾಶಮೆನೆ ಮಡಲ್ತು ಕಱಂಗಿ ಕಟ್ತಲಿಸಿದ ತಮಾಲದಿಂ, ಕಾವನ ಪೇರುಕ್ಕೆವದೊಳಂದು ಪೊತ್ತಿಸಿದ ದೀವಿಗೆಗಂಬಮೆಂಬಂತಿರೆ. ಪೂವಿಂ ಕರಂ ಚೆಲ್ವಾದ ಸಂಪಗೆಯಿಂ, ಕುಸುಮಾಯುಧನ ಪೊಸಮಸೆಯೊಪ್ಪದ ಕೂರ್ವಾಳೆನೆ ಮಿಱುಗಿ ಕುತ್ತೆಸಳಿಂ ತೀವಿದ ಪೊಂಗೇದಗೆಯಿಂ, ಮುಗುಳ್ತ ಪಾರಿಜಾತದಿಂ, ಪೂತ ಮಂದಾರದಿಂ, ಉಳ್ಳಲರ್ದ ಸುರಹೊನ್ನೆಯಿಂ, ನನೆಯೇೞಿದ ಸುರಯಿಯಿಂ, ಬಕುಳದಿಂ, ಸಿರಿಸದಿಂ, ಪುನ್ನಾಗದಿಂ ಸೊಗಯಿಸಿ ತೋರ್ಕುಂ. ಕೊನರಿಲ್ಲದ, ಮಿಡಿಯಿಲ್ಲದ, ಕಸುರ್ಗಾಯಿಲ್ಲದ, ದೋರೆವಣ್ಣಿಲ್ಲದ, ತನಿವಣ್ಣಿಲ್ಲದ ಮರಂಗಳಿಲ್ಲಾ ಬನದೊಳ್. ಮುಗ್ಗದ ಮುಗಿಯದ ಬಾಡದ ನಱುಕದ ಸುರುಂಟದ ಪೂವೆ ಪೂಬನದೊಳಳುಂಬಂ. ಮತ್ತಂ ಮೃದ್ವಂಗಿಯೆಂತಂತು ನುಣ್ಪುವಡೆದುಂ, ಗಾಡಿಯಿಂ ನಡೆವ ಕೃಶೋದರಿಯೆಂತಂತು ಬಳ್ಕಿಯುಂ, ನಚ್ಚಣೆಯೆಂತಂತು ಪೊೞ್ತುಪೊೞ್ತಿಂಗೆ ತಲೆಯನೊಲೆದುಂ, ಸೂೞ್ಗೆವಂದ ಕಾದಲೆಯೆಂತಂತು ನೆರೆಯ ತೆಳ್ಮರನಂ ತಳ್ತಮರ್ದಪ್ಪಿಯುಂ, ಪೂವಳ್ಳಿ ಮಡಲ್ತೆಸುಗುಂ. ಬಿರಿದ ಮುಗುಳ ಕಂಪಿಂ ಬೆರೆದು ತನಿವಣ್ಗಳ ನಱುವಿಂ ಪೊರೆದುಗುವ ಸೊನೆಯ ಸೌಸವದಿಂ ನೆರೆದದಿರ್ಗಂತಿಯಂ ತಾಟಿ ಮಾಲತಿಯಂ ಮುಟ್ಟಿ ಮಾಧವಿಯಂ ಕಿಟ್ಟಿ ಬನಗಾಳಿ ತಣ್ಣನೆ ತೀಡುಗುಂ. ಅಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ– ತೀಟದ ಕಂಪೆತ್ತಲತ್ತಲ್ ಮೋಹರಿಸಿ ಗಾವರಿಸಿ ತಂಡತಂಡದಿಂ ತೇಂಕುತಯ್ತಂದು ಮಂದಯಿಸಿದಲರ್ಜೊಂಪಮಂ ಕಂಡು ಪಿಂಡೆಱಗಿ ಪೊಸಜೇನನುಂಡು ಱಟ್ಟೆಯಂ ಬಿದಿರ್ಚಿ ಮೊರೆದೆೞ್ದು ಮೇಣುಂ ಮುಂಬರಿವ ಬವರಿವಿಂಡಿಂ, ಪಿಳ್ಳನೆ ಪಿಳಿ[ೞಿ]ದು ತನಿರಸದ ತಂದುಲ್ಸುರಿವರನೇೞಿಲ ಗೊಂಚಲಂ ಕಟ್ಟಿದಿರೊಳ್ ಕಂಡು ತಾನುಂ ಸಾರಿಗೆಯುಮಿರದೆ ಪವ್ವನೆ ಪಾೞಿ ಸೆಳೆಗೊಂಬನಡರ್ದು ಮೆಯ್ಯ್ವಾಗಿ ಕೆಲಕೊಲೆದ ಕೞಿವಣ್ಣಂ ಕೊಕ್ಕಿಂ ಕೊರ್ಕಿ ಸೀಯೆನೆ ಸವಿವ ನುಡಿವಕ್ಕಿಗೊಂದಣದಿಂ, ಬಂದ ಸೀಮಾವಿನಳ್ಳೆಗೊಂಬಿನೊಳಿರ್ದು ಕಣ್ಮುಗಿದು ಕೊನರ ಕನಸೊರ್ನೆಯಂ ಚಂಚೂಪುಟದಿನಡಿಗಡಿಗೆ ಮೇದೊಲ್ದು ಪುಯಲ್ಚುವ ಪಡಿಯಱವಕ್ಕಿಗಳ ತಂಡದಿಂ, ನಿಗರದ [ನಿೞಿಗದ] ಮರಂಗಳೊಂದು ಪೊದೆಯಿಂ ಪುದಿದ ಬನಗಟ್ಟಲೆಯೆ ಕಾರಕರ್ಮುಗಿಲೊಡ್ಡಾಗೆ, ಇದಿರ್ಗಾಳಿಗೊಲೆವ ಮಾವಳ್ಳಿಯ ದಾಂಗುಡಿಯ ನುಣ್ಬೊಗರೆ ಬಳ್ಳಿಮಿಂಚಾಗೆ, ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಜಗ್ಗಿಪ ಮೇಳಂಬದ ಮೊರೆಯೆ ಗುಡುಗುವ ಬಲ್ದನಿಯಾಗೆ, ಪೂದೊಂಗಲತ್ತಣಿನೆಡೆವಿಡದೆ ಪನಿವ ತನಿಜೇನ ಸೋನೆಯಾಗೆ, ಕಾರಂಗೆತ್ತುನಾಟ್ಯವಾಡುವ ಸೊರ್ಕಿನ ಸೋಗೆನವಿಲ್ಗಳೊಂದು ಕೂಟದಿಂ ಬನಂ ಮನಂಗೊಂಡುದು.

ಈ ತೆಱನೊಂದು ಮಾೞ್ಕೆಯಿಂ ಮಾಧವನೋಲಗದ ಸಾಲೆಯೆಂಬಂತಿರೆ ಕರಂ ಸಿಂಗರಂಬೆತ್ತ ತೋಟದೊತ್ತಿನೊಳ್ ಕಂಕಣವಲಯಂಗಳಿಂ ಮನೋಜ್ಞಮಪ್ಪ ಸುಮೇರುವೆಂತಂತು ಕಿಸುವೊನ್ನ ಪಿಂಜರಿಯ ಚೆಂದವಗಲ್ಲ ಕೋಂಟೆಯ ಮೂವಳಸಿ–ನಗೞಿಂದೊಳಗೆ ಕರ್ಮಣಿಯ ನೆಲೆಗಟ್ಟಂ ಪಳುಕಿನಱೆಯ ಭಿತ್ತಿಯಿಂ, ಬಜ್ಜರದ ಜಂತೆಯಿಂ, ರನ್ನದೊಳ್ಗಂಬದಿಂ ಮುತ್ತಿನ ಜಲ್ಲರಿಯಿಂ ಪುಷ್ಪರಾಗದ ಪೊಸಂತಿಲಿಂ,

ಗೋಮೇಧಿಕದ ದಾರವಂದದಿಂ, ಪವಳದ ಪಡಿಯಿಂ, ಮರಕತದೊಂದು ಕಳಸದಿಂ ತಾರಗೆವಟ್ಟೆ ಮುಟ್ಟೆ ನಿಗುರ್ದುರ್ ಸೈಪಿನಾಗರಂಬೋಲ್ ಮಣಿಸತ್ತಿಗೆಯ ಮೊಗಮಂಟಪದ ಬಣ್ಣವಟ್ಟಿಗೆಯ ಅಮಳಗುೞಿಯ ನಂದ್ಯಾವರ್ತದ ತೋರಣದೋರಣದ ಲೋವೆಯ ಮದನಗಯ್ಯ ಬಾಗಿಲ್ವಾಡದ ಸಿಂಗರದೊಂದು ದೇಗುಲಂ ಕಣ್ಗೆಡ್ಡಮಾಗಿ ರಂಜಿಕುಂ. ಇಂತು ಸೊಂಪಿನ ಪೆಂಪಿನಲಂಪಿನೊಂದು ಚೊಕ್ಕಳದ ನೀರ್ದಾಣಮಂ ಬನಮಂ ದೇಗುಲಮಂ ಕಂಡು ಪರಿವಗೆಯಂ ಕಟ್ಟಚ್ಚರಿಯಿಂ ತನ್ನ ಮುತ್ತಮಂತುಗೆ – ''ಅಯ್ಯ ಸುಮತಿ ! ಕಂಡೆಯ ! ಈ ಕಟ್ಟುರ್ಬಿನ ಬೇಸಗೆಯ ಬೇಗೆಯೊಳಂ ಬತ್ತದೆ ತುಂಬಿ ಬೆಳ್ಳಂಬರಿವ ಬೆಂಚೆಯಂ ! ಓ ! ನೋೞ್ಪೊಡೀ ಬನಂ ಸಂದ ಸುರನಂದನಮನೇಳಿಕುಂ. ಚೋದಿಗಮಲೆ ! ಇದೆಕೊಳಾತೋರ್ಪುದಾತೋರ್ಪುದೊಂದು ದೇಗುಲಂ ಬೆಳ್ಳಿವೆಟ್ಟಿನ ಪಾಂಗಿಂ, ಆವ ದೇವತೆ ಇರ್ಕುಮೊ ? ಆವ ಪೆರ್ಮೆಯ ಗೊತ್ತೊ ? ಪೇೞ!'' ಎಂದು ಬೆಸಗೊಳಲೊಡಂ, ಮಂತ್ರಿಪಂ– ''ಜೀಯ ! ಇಂತಿವೆಲ್ಲಮಾ ತೋರ್ಪ ಪೊೞಲ್ಗೊಡೆಯಂ ಸುಮದಂಗೊಲ್ದು ಬಂದೀ ದೇಗುಲದೊಳ್ ನೆಲೆಗೊಂಡ ಕಾಮಾಕ್ಷೀದೇವಿಯೊಂದು ಮಯ್ಮೆಯ್ಸೆ. ಅಂತದಱಿಂನೀ ಪುಣ್ಯರೂಪಿಣಿಯ ದರ್ಶನಂಗೈದು ಬಲಂಗೊಂಡೊಡೆಮಗೆಲ್ಲಂ ಗೆಲ್ಲಮೆ''ಂದಂ. ಆ ನುಡಿಗೆ ಶತ್ರುಹಂ–''ಅಂತೇಂ ಸುಮದನಾವ ನಾಡೊಡೆಯಂ? ಏಕೆ ದೇವಿಯಂ ಮೆಚ್ಚಿಸಿದಂ ? ಏವಂದಳಾರವಳಾಂ ತಿಳಿವಂತು ಬಿತ್ತರಿಸಯ್'' ಎಂದು ಕೇಳ್ದಂ. ಅದರ್ಕೆ ಸಚಿವಂ – ''ಲಾಲಿಸಯ್. ಈ ಭೂಕಾಂತೆಗೆ ಲಲಾಮಮೆಂಬಂತಿರಿದೆ ನಂದನಕೆ ಕೆಲನೊಳೊಪ್ಪುವುದಹಿಚ್ಛತ್ರಪುರಂ. ಈ ನಾಡಂ ಸುಮದನೆಂಬೊರ್ವನಱಿಕೆಯ ರಾಯನಾಳ್ವಂ. ಮುನ್ನಮೊರ್ಮೆ ತನ್ನ ಪೊೞಲನರಿರಾಯರ್ ಸೂಱೆಗೊಳಲೊಡಮದುವೆ ವೈರಾಗ್ಯಮಂ ಪುಟ್ಟಿಸೆ ಹತಭಾಗ್ಯಂ ವನಂಬೊಕ್ಕು ಕಾಮಾಕ್ಷಿಯ ನೊಲಿಸಲ್ಕೆಂದು ತಪದೊಳ್ ನಿಂದಂ. ತಱಿಗೆಲೆಯುಂಡು ಮೂಱುಂಬರಿಸಂ, ನೀರುಂಡು ಮೂಱುಂಬರಿಸಂ, ಗಾಳಿಯನುಂಡು ಮೂಱುಂಬರಿಸಂ, ನಿರಾಹಾರಂ ಮೂಱುಂಬರಿಸಂ, ಕಟ್ಟುಗ್ರಂ ತಪಂಗೆಯ್ದಂ. ಇಂತು ಪನ್ನೆರಡು ಕಾಲಂಬರಂ ತಪದೊಳಿರ್ಪುದುಂ, ಕಡಲ್ ಕುದಿವನ್ನಂ, ನೆಲೆವೆಟ್ಟು ಜಗುೞ್ವನ್ನಂ, ವನಂ ಬೇವನ್ನಮಾಶಾಧಿಪರ್ ಗೆಂಟುಗೆಂಟಿನೊಳೋಸರಿಪನ್ನಂ, ತಪಃಪ್ರಭಾವಮೊಂದೇೞ್ಗೆವೆತ್ತು ದೆಸೆದೆಸೆಯೊಳಂ ಮಸಗೆ ಕಂಡು, ಪುರುಡಿಂ ಮೆಯ್ಗಣ್ಣಂ ಕೀೞ್ಪಿಗೆಯಿಂ ತಪೋವಿಘ್ನಮಂ ನೆಗೞ್ಚಲೆಂದು ತಱಿಸಂದು, ಕಾವನಂ ಬರವೇೞ್ದು ತಾನುಮಾತನುಂ ಮಂತಣದೊಳಿರ್ದಿಂಬೞಿಯಂ – 'ಎಲೆ ಕಾಮ ! ಆಮುಂ ನೀಮುಂ ತವಸಿಗಳ್ಗೆ ಪಗೆಗಳಲ್ತೆ ! ಆ ರಾಯನ ತಪಕೆಂತುಂ ಬನ್ನಮನೊಡರ್ಚಯ್. ಅಚ್ಚರಸಿಯರಂ ನಿನ್ನ ಬೆಂಬಲಕ್ಕೆ ಬೞಿಯಟ್ಟುವೆ'ನೆಂದಂ.

ಮನೋರಮೆ- ಆಣ್ಮ ! ನಾಕಲೋಕದ ದೇವರ್ಕಳ್ಗಮೀ ನರಲೋಕದ ತವಸಿಗಳ್ಗಮಾವ ಮೊಱೆಯೊಳ್ ಪಗೆ ಪೇೞ್ !

ಮುದ್ದಣಂ- ಒಚ್ಚೇಱ[ರೆ]ಗಣ್ಣ ಪೆಣ್ಣೆ! ಮೊಱೆಯಂ ಪುದುವಂ ಪಾರಿತಿಲ್ಲಕ್ಕುಂ; ಜತಿಗಳೊಳೊಂದು ಪುಟ್ಟುವಗೆಯ್ಯೆಸೆ! ನೂಱೇಂ? ನಾಡಿಗರ್ ದಿನದಿನಂ ಬೇಳ್ವೊಂದು ಹವ್ಯಮನುಂಡುಂಡು ಸವಿಗೊಂಡ ಬೋಟಿಯರೆತ್ತಾನುಮೊರ್ವನೀನಿಚ್ಚವಲಿಯೆಡೆಯಿಂ ಪುರಳ್ಗಾಣದೆ ಪಜ್ಜೆವಿಟ್ಟು ತಿರುಳಂ ಸಮಂತು ಪುರುಳಂ ತೋಱಿಪ ಜೋಗವೆಣ್ಗೆ ಸಂಚುಗೆಯ್ಯಲೊಡಂ ಕಱುಂಬಿ ನಿರ್ನೆರಮೀವುಜ್ಜುಗಕ್ಕೆ ತಡೆವರ್ಪರ್. ಕಳ್ಕುಡಿದರೇಂ ಮಾಡರೊ? ನೂಱುಂ ಜನ್ನದೊಂದು ಬಲ್ಮೆಯಿಂ ಸಗ್ಗದೊಳ್ ಬಾಟ್ವಿಂದಿರನುಮೀಜೋಗವಟ್ಟೆಯಂ ಕಂಡಿರಂ.

ಮನೋರಮೆ- ಉಂ! ಪೋಕೆ. ಮುಂತೇಂಮುಂತೇಂ? ಕಾಮನೇನೆಂದಂ?

ಮುದ್ದಣಂ- ಆಱನೆಂಬನೆ! ಸುಮತಿ ಶತ್ರುಹಂಗುಸಿರ್ದುದಂ ಕೇಳ್.

ಸುಮತಿ- ಕೇಳಯ್! ಆಗಳ್ ಮದನಂ ತಳ್ವದೆ ಕೋಲ್ಬಿಲ್ಗಳಂ ಕೊಂಡು ಪೊಱಅಡಿಯೊಳ್ ಬರ್ದಿಲರೊಡೆಯಂಗೆ–ಕಾಣಿರೆ ತನ್ನ ಬಿಲ್ಲಾಳ್ತನಮಂ! ಜಗದಱಿಕೆಯ ಸಾಂತನರೆವೆಣ್ಣಾಗ್ಗನೆ! ಬಾನಗಲಂ ತೊಟಲ್ವ ಚೆಂದವಂ ಕಡೆಗೆ ತಾರೆಯಂ ಮಱೆವುಗನೆ! ಐತಱ ಮಾತೊ! ಎನ್ನ ನನೆಯಂಬಿನ ಮೊನೆಗೆ ಸುಗಿದಹಲ್ಯೆಯಂ ನೀಮೆ ಶರಣ್ಬೊಕ್ಕುದೇನಱಿಯದುದೇ! ಪೋ ಬಡಗೊಂದೆದವಸಿಯೇವಂ? ಆ ಜೋಗವಟ್ಟಿಗೆಯುಮಾಬೆಳ್ಜಡೆಯುಮಾ ಬೆಂಬೂದಿಯ ಪೂಸುಮಾಚೆಂಗಾವಿಗಪ್ಪಡದುಡೆಯುಂ ಮೇಣಾಪಾಸುಂದೊವಲು–ಮೆನ್ನೀ ಎಸುಗೆಯ ಕೂರಂಬಿನ ನನೆಯೊಂದು ಕುತ್ತೆಸಳ ಜಾಲೆಗೆ ಸೀಕರಿವೋಗದೇಂ ಮಾಣ್ಗುಂ. ಸುತ್ತೇಂ? ಎನ್ನೊಂದು ಗೆಯ್ಮೆಯಿನಾ ಗಾವಿಲ ಜೋಗಿಯನೆರ್ದೆಯನುಗಿಬಗಿಮಾಡಿ ಬಗೆಯಂ ಕದಡಿ ತೋಱಿದ ಗಾಱಿಗೆಗಂಪಿಗೆ ಬೆನ್ನನೆ ಬರ್ಪ ಕುನ್ನಿಯಂತಿರೆ ನಿನ್ನಾ ರಂಭೆಯರ ಬೆಂಗೊಂಡು ಬರ್ಪಂತು ಮಾಡದಿರೆ ಬಿಂಕದ ಬೀರನೆ! ಸಂತಮಿರೆಂದು ಪೂಣ್ದು ಕಾಮಂ ಪ್ರಕಾಮಂ ತನ್ನ ಪುಸಿವಡೆವೆರಸು ತಪೋವನದತ್ತಣ್ಗೆಯ್ತರುತುಮಿರ್ದಂ. ಆತಂಗೆ ಬೆನ್ನೊಳೆ ಊರ್ವಶಿ, ರಂಭೆ, ಮೇನಕಿ, ತಿಲೋತ್ತಮೆ, ಮಂಜುಘೋ[ಷೆ], ಘೃತಾಚಿ ಮುಂತಪ್ಪ ಅಚ್ಚರಸಿಯರ ಪೆಣ್ಬಡೆ ನಡೆತಂದುದು.

ಅನ್ನೆಗಮಾತನ್ನಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಿನ ಚೆನ್ನಿಗಗೆಳೆಯಂ ಪಗೆಯೊಳೆತ್ತಿವರ್ಪೊಂದೊಸಗೆಯಂ ಮಱಿದುಂಬಿಗಳೆಂಬೋಲೆಕಾಱರ ಬಗೆಯೊಳಱಿತು ಸಂತಸಮಗುಂದಲೆಯಾಗೆ ಪಡೆವೆರಸು ನಡೆತರ್ಪ ಬಿತ್ತ್ಗನುಕ್ಕೆವಕೆಂದು ಬಸಂತಂ ಮಡಲ್ತುಂ ದಾಂಗುಡಿಯಿಡುವೆಳೆವಳ್ಳಿಯ ಬಳ್ಳಿದೋರಣಮಾಗೆ ಪಚ್ಚನೆ ಬೆಳೆದ ಬಾಟಿಲೆಯ ಪೊಸಕಾವಣಮಾಗೆ ಕಮ್ಮಲರ್ಜೊಂಪದ ಜಲ್ಲರಿಯಾಗೆ ಪಣ್ತು ತೊಂಗುವ

ಪಣ್ಫಲಾವಳಿಯಾಗೆ ಸಮೆದೊಂದೋಲಗದ ಸಾಲೆಯೊಳ್ ಸುರಿವ ಜೇಂಬನಿಯ ಸಾರಣೆಗೆಯ್ದುಮುದಿರ್ವ ಚೆಂಬೊಗರಲರ್ವುಡಿಯ ಬಣ್ಣವಳ್ಳಿಗಳಂ ಬರೆದುಮುಸುಗೆಯ ಮಾಮರನ ಚೆಂದಳಿರ ಗದ್ದುಗೆಯಂ ನೇರ್ಪಡಿಸಿಯುಂ ಬಿರ್ದುವರ್ಪಾ ಪೊೞ್ತಂ ಪಾರುತುಮಿರಲೊಡಂ – ಆ ವೇಳೆಗೆ ತನ್ನಾಗಮನಮಂ ನೆಱೆ ತಿಳಿಪಲ್ಕೆಂದು ಪೂಗಣೆಯನಟ್ಟಿದ ದಕ್ಷಿಣಾನಿಲಂ ಮುಂತೆವಂದು ಸೊಗದ ಸುಗ್ಗಿವೆಸರೋಲಗಸಾಲೆಯ ಬಾಗಿಲ್ವಾಡದೊಳೆ ನಿಂದಿರ್ಪಾ ಬಸಂತನಂ ಕಂಡೆಱಗಿ ತಮ್ಮಾಣ್ಮನಟ್ಟಿದ ಪಾವುಡಮನೊಪ್ಪಿಸಿ–ಜೀ ! ಈ ನೆಲೆಯೊಳೊರ್ವಂ ಪಗೆಜೋಗಿ ಬೈತಿರ್ಕುಂ ಗಡ ! ಆತನಂ ಬಾೞ್ದಲೆವಿಡಿದುಯ್ವೊಡಿಗಳೆಮ್ಮಾ ಕಾವರಾಯಂ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬರ್ಕುಮಂತದಱಿನೀಯೊಸಗೆಯಂ ನಿಮ್ಮೊಳಾಡುವುದೆಂದೆನ್ನಂ ಕಳಿಪಿದನೆಂದಱಿಕೆಗೆಯ್ದಂ.

ಆ ನುಡಿಗೆ ಬಸಂತಂ ಸಂತಸದೊಂದು ಕವ್ವರಿಯೊಳ್ – ಬಂದನೆ ! ಲೇಸು ! ಲೇಸು ! ಅಂತೆಂದು ಏಪೊೞ್ತುಂ ಪಾರ್ದು ನಿಂದಿರ್ದೆಂ. ನಿಮ್ಮಾಳ್ದಂಗೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ! ಎಂದು ಬಣ್ಣನೆಯೆರೞ್ನುಡಿಯಿಂ ಮನ್ನಿಸಿ ದೂದುವಂದಾಗಾಳಿಗೆ ಪಡಿಬೀಡಾರಮಂ ಕುಡಿಸಿದನಿತಱೊಳೆ ಮುಂದೆಸೆಯ ಪಡಿಯೊಳ್ – ಇದೆ ! ಬರ್ಪಂ ! ಎಂಬೊಂದುಲಿ ಕೇಳಿಸಲೊಡಂ; ಸಸಂಭ್ರಮಂ [ಬಳ್ಳಿವೆಣ್ಗಳ್] ಪೂವಲಿಗೆದಱೆ, ಬಲ್ವಕ್ಕಿಗಳ ತೋರದನಿಯೊಸಗೆವಱೆಯೆತ್ತಂ ಮೊೞಗೆ, ಮಯೂರಿಗಳ ಲಾಸ್ಯಮೊಂದೇಱ್ಗೆವೆತ್ತಿರೆ ಮಾಧವಂ ತನ್ನ ಗಿಳಿಗಳ ಮಱಿಗೋಗಿಲೆಗಳ ಪಸಾಯ್ತರಿಂ ಕೂಡಿ ಭೋಂಕನೆೞ್ದು ಇದಿರ್ವಂದು ಗಾಡಿಯಿಂ ಬರ್ಪ ಚೆನ್ನಪೊಂಗನಂ ಕಯ್ಗೊಟ್ಟು ಕೂಡಿವಂದೋಲಗದ ಸಾಲೆಯಂ ಪುಗಿಸಿ ಎಳೆದಳಿರ ನಲ್ವಾಸಿನೊಳ್ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ತಾನುಮೊತ್ತಿನೊಳ್ ಮಂಡಿಸಿ ಸೊಗಂಗೇಳ್ದು ಕಿಱಿದಾನುಂಬೊೞ್ತುಪಚರಿಸುತಿರ್ದಂ.

ಇಂತಿರ್ಪುದುಂ ತನ್ನ ನಲ್ಗೆಳೆಯನೊಂದು ಸಪರ್ಯೆಯಿಂ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ದಪ್ಪಗಂ ಪಡೆವೆರಸುೞಿದ ಕಡೆವಗಲನಿರುಳಂ ಪುಸಿಗಾಳೆಗದುಜ್ಜುಗದೊಂದೆಣಿಕೆಯಿಂ ಕೞಿದು ಪೊೞ್ತಱೆ ತನ್ನಂಕದ ತುೞಿಲಾಳ್ಗಳ ಬಲ್ಗಯ್ಪಂಟನಪ್ಪ ತೆಂಗಾಳಿಯಂ ಕರೆದು – ಅಯ್ಯಾ ! ಇದೆ ಕೆಲದ ಬನದೊಳೊರ್ವಂ ತವಸಿ ಎಮ್ಮೊಳಾದ ಪಗೆಯಿಂ ಮೂಗುವಟ್ಟು ಕೆಮ್ಮನಿರ್ಕುಂ. ಅಂತದಱಿಂ ನೀಂ ಪೋಗುತುಮೆಮ್ಮಾಳ್ತನದ– ಗ್ಗಳಿಕೆಯನೆಮ್ಮೀ ಪಡೆಯ ಪವಣನಣಿಯಱಿಮೊರೆದು ಎಮ್ಮೊಳ್ ಪಗೆಗೊಂಡು ನಿರ್ನಿಮಿತ್ತದಿನಲರಂಬಿಗೆ ತಲೆಯಂ ಮಾಱುಗುಡದೆ ಮಱೆವಾೞ್ವುದೊಳ್ಳಿತೆಂದು ನಯಂಬೇೞ್ದು ಬಾೞೆಂದು ನಿರವಿಸಿ ದೂದಟ್ಟಿದಂ. ಆ ನುಡಿಗೊಪ್ಪಿ ದೂದುಗಾಱನಲ್ಲಿಂ ತಳರ್ದು ಓರೊಂದು ನೆಲೆಯ ಕಾತರನೇಱಿಲೆಂಬ ತಿಟ್ಟನೇಱಿಯುಂ, ತಳಿರ್ತ ಚೆನ್ನಸುಗೆಯೆಂಬ ಜಾದುವೆಟ್ಟನಿೞಿದುಂ, ಪೂತ ಬಳ್ಳಿವೊದಱೆಂಬ ಸರುವೊಳ್ ನುಸುಳ್ದುಂ, ಕಱುಗಿದರುವೊಳ್ ತಮಾಲಮೆಂಬ ಕಾೞ್ಪೊಚ್ಚಮಂ ಪಾಯ್ದುಂ, ತೂಗಿ ತೊನೆವ ಪೂಗೊಂಚಲೆಂಬ ಬೞಿಯಂ ಕೊಂಡು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ತವಸಿಯ ಪೊರೆಗೆಯ್ತಂದಂ.

ಅಂತು ಬಂದು ಕಟ್ಟಿದಿರ ಜೋಗಿಯಂ ಕಂಡು ಭುಗಿಲೆಂದುಂ ಭೋಯೆಂದುಂ ರಯ್ಯೆಂದುಂ ಸುಯ್ಯೆಂದುಂ ತಮ್ಮೊಡೆಯನಾಣತಿಯಂ ಪೇೞಲೊಡಂ; ಯೋಗಿ ತಾಂ

ಮಱುನುಡಿಯದೆಯುಂ ತನ್ನಂ ಮನ್ನಿಸದೆಯುಮಿರ್ಪುದಂ ಕಂಡು, ಕಿನಿಸಿಂ—ಆಃ! ನುಡಿಯಂ ಗಡ! ಬಿಗುರ್ಪು ಗಡ! ಏನೆಂಬ ಪೆಂಪೊ! ನೋಡುಗೆ ಎಮ್ಮೊಂದು ಬಲ್ಮೆಯಂ! ಈಗಳೆ ಸೆಱೆವಿಡಿದು ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಕಾವಂಗೊಪ್ಪಿಸುವೆನೆಂದೊಡನೆಯೆ ರಾಜಯೋಗಿಯಂ ಮೇಲ್ವಾಯ್ದಂ. ಅಂತು ಬಿಱ್ಱನೆ ಮೇಲ್ವಾಯ್ದುದಂ ಕಂಡರುಂಟು; ತಪದೊಂದು ಬೇಗೆಯಂ ಸೂಡಿಂ ನಾಡೆ ಪೊತ್ತಿ ಸೀಕರಿವೋದುದಂ ಕಂಡರಿಲ್ಲ; ಪಲವೇಂ. ಇಂತು ಬಂದ ತೆಂಗಾಳಿ ನಡೆಗೆಟ್ಟು, ಕಾಣದಪ್ಪುದುಮಿತ್ತಲ್ ಕಾವನಿನಿವಿರಿದುಂ ಪೊಲ್ತು ಊೞಿಗದೊಂದು ನೆವದಿಂ ಪೋಗಿಯುಂ ಬಾರದ ಗಾಳಿಯಿರವಂ ಬಗೆದು, ಎಂತು ಬಡಕಿತ್ತಡಿಯ ಲಂಚದ ಸಂಚಿಗೊಡಂಬಟ್ಟು ಮಾಣ್ದನೆಂದು ತಱಿಸಂದು—ಆಃ! ಈ ಪಡೆಯಿನೇವುದೆಂದು ಕಾಯ್ಪಿಂ ತಾನೆ ಕೈದುವೊತ್ತು ನೆರೆಯ ಬನಕ್ಕೆಯ್ತಂದು ಸಮಾಧಿಯೊಳಿರ್ಪ ರಾಯನಂ ಕಂಡಂ.

ಇಂತಿರೊಂದು ಮಾೞ್ಕೆಯಿಂ ಕ[ಗ]ಟ್ಕನೆ ಬಂದು ನಿಂದಿದಿರ ಜರೆಯ ನರೆಯ ಮಡಲ್ತ ಸೆರೆದುಱುಗಲ ಸುರ್ಕುಂದೊವಲ ಅಸಿದೊಡಲ ಬಱುವಂ ಜೋಗಿಯಂ ಮಾಲಿಸುತುಂ – ಆ! ಈಯೆಲ್ಲೂಡಿಂಗೇಕೊ ಎಮ್ಮೊಳ್ ಪಗೆಮಾೞ್ಪೊಂದು ಬೆಸನಂ? ಓ! ಆನುಮೇನೆಂದು ಪುರ್ಚುಗೊಂಡು ಕೈದುವೊತ್ತುಕಾದುವೆನೋ? ತೊಂಡುಗೆಡೆವ ಪುರುಳಿ ಸಾಲದೆ? ಒಚ್ಚತಂ ಕುಕಿಲ್ವ ಕೋಗಿಲೆ ಸಾಲದೆ? ತಣ್ಣನೆ ತೀಡುವ ಬನಗಾಳಿಯೊಂದು ಸಾಲದೆ? ಎಂದು, ಮತ್ತಂ ಪರಿಭಾವಿಸಿ – ಒಲ್ಲೆನೊಲ್ಲೇನೀ ಲಂಚವಣಿಗರಂ. ಆಗಳೆ ಸಂಧಿಗೆಂದು ಬಂದ ತೆಂಗಾಳಿ ಏಂಗೆಯ್ಗುಂ. ಉಗುರಿಂ ಚಿವುಡಲ್ತಗುವೊಂದು ಕಜ್ಜಕ್ಕೆ ಕೊಡಲಿಯೊಂದು ನೆರಮಂ ಪಾರ್ವರೆ? ಸಂದೊಂದಂಬಿನೊಳೆ ನೋಯಿಸದೆ ಬಿಡೆನೆಂದು ಮಱೆಯೊಳೆ ನಿಂದು ಬಾಣಮನಿಸ– ಲೊಡರ್ಚಿದಂ. ಅಂತು ಬಗೆದಱಿತು ಕಾವಂ ಕರ್ಪುವಿಲ್ಲಂ ತುಡುಂಕಿಯುಂ, ತುಂಬಿವೆದೆಯನೇಱಿಸಿಯುಂ, ಪೂಗೋಲ್ಗೆ ಕೈನೀಡಲೊಡಮೆನಗೆತನಗೆಂದು ಮೂಡಿಗೆಯಿನೊಂದಱ ಬೆಂಬೞಿಯೊಳೊಂದು ತಲೆದೋಱಿದುವು. ಪಿಡಿವಾಗ– ಳೊಂದು; ಪಿಡಿಯಿಂ ತುಡುವಾಗಳೆರಡು, ತೊಟ್ಟನೆ ಸಿಡಿವಾಗಳ್ಮೂಱು, ಗುಱಿಯಂ ಕೆಡೆವಾಗಳ್ ನಾಲ್ಕು, ಪಂಚಾಯುಧನ ಪೊಸಮಸೆಯ ಎಸೞಂಗಳ್. ಮುನ್ನಮೋರೊಂದು ಮತ್ತಮೀರೆರಡು ಮೇಣ್ ಮೂಮೂಱು ಬೞಿಕ್ಕಂ ನಾಲ್ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಯೊಳೈದು ತಾವರೆಯ ಕರ್ನೆಯ್ದಿಲ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಮಾವಿನ ಪೊಸ ಅಸುಗೆಯ ಕೂರಂಬುಗಳಳುಂಬಂ. ಆದೊಡಮೇವನೊ! ದೈವದ್ರೋಹಿಗಾವುದು ತಾಂ ಸಲ್ಗುಂ. ಈ ಮಾೞ್ಕೆಯಿನಾರ್ದೆಚ್ಚ ಮಲರಂಬುಗಳ್ ಗೋಱಿಗಲ್ಗೆ ತೆತ್ತಿಸಿದ ಕಲ್ಲಂಬುಗಳ– ಪ್ಪುದುಂ ಮಯಣದ ರೂವೊಂದು ಕಿಚ್ಚನಿದಿರ್ಚಿ ಮೆಯ್ಯೞಿವಂತಿರೆ ಮದನಂ ಪೋಗಿ ಯೋಗಿಯಂ ಕೆಣಕಿ ಕಡೆಯೊಳ್ ತಪದುರಿಯಿನಳವೞಿದಂ.

ಆ ವೇಳೆಯೊಳೀತಂಗೆ ನೆರಮಾಗುತುಂ ಬೀಡಿಕೆಯಿಂ ಕಟ್ಟುಱದಿಂ ಪೆಣ್ಬಡೆಯ ನೀಱೆವೆಣ್ಗಳ್ ಬಂದೊದವಿದರ್.

ಎಸೆವಲತಿಗೆಯಿಂ ಪೊರೆದ ಮೆಲ್ಲಡಿಯ ನಡೆಯ ಬೆಡಂಗಿನೊಂದು ಬಾಮದಿಂ ನೆಲೆವಱಿಯ ಕಲ್ಗಳ್ಗೆ ರಾಗಮನೊಡರ್ಚಿಯುಂ, ಸೂಡಿದ ಮುಡಿಯಿನಡಿಗಡಿಗೆ ಸೂಸುವ ಬಿಡುಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಕಂಪಿನೊಡವರ್ಪಾಱಡಿಗಳ್ಗೆ ನಡೆವಳ್ಳಿಯ ಬೆಮೆಯಂ ಪುಟ್ಟಿಸಿಯುಂ, ಪೆಱೆನೊಸಲೊಳ್ಕಱೆಯ ಪಾಂಗಿನಿಂದಲೆವ ಮುಂಗುರುಳಂ ನೂಂಕೊತ್ತುವೊಂದು ನೆವದಿಂ ತೋಳ ಮೊದಲಂ ತೋರ್ಪಡಿಸಿಯುಂ, ಕೆಕ್ಕೆಯ ಕತ್ತುರಿಯ ಮಕರಿಕೆಗಂಡಲೆದು ಮುಸುಱಲವ್ವಳಿಸುವ ಮಱಿದುಂಬಿಯಾಟಮಂ ಮುಱಿಮುಱಿದು ನೋೞ್ಪ ಭಂಗಿಯಿಂ ತಮ್ಮ ಕೊನೆಗಣ್ಗಳ ಕಾಂತಿಯಿಂ ದೆಸೆಯನೆತ್ತಂ ಬೆಳಗಿಯುಂ, ಬಿಣ್ಪ ಬಟ್ಟವೊಲೆಗಳೆರ್ದೆಯನೇಱೊತ್ತಿ ನಿಗುರೆ ಘನನಿತಂಬಂ ಕದಕ್ಕದಿಸೆ ಪುಸಿನಡು ಬಳ್ಕೆ ಬಂದು ತಪದೊಳಿರ್ಪ ರಾಯಂಗೆ ಕಟ್ಟಿದಿರೊಳಾದರ್. ಆ ಪೊೞ್ತು ಕಾವಂ ತನಗೆ ಬೆಂಬಲಮಾಗೆ ನಡೆತಂದ ದಂಡಂ ಕಂಡಳವಿಯೊಳಾರ್ದು ಸಾರ್ದು ಬಿಲ್ಮುಱಿವನ್ನಂ ತುಂಬಿವೆದೆ ಕಡಿವನ್ನಂ ನಿಷಂಗಂ ಮುಗಿವನ್ನಮೈವಡಿಗಣೆಯಿಂ ಮಱುವಕ್ಕದೊಳಿರ್ದಾರಾಯನನಿಸುತಿರ್ದಂ.

ಇತ್ತಲ್ ಮುಂದೆಸೆಯೊಳ್ ಬಂದ ಸಂದ ಸಿಂಗಾರಿಯರುಂ ಸಂದಣಿಸಿ ಕಾದಿದರದೆಂತೆನೆ :–

ಅವರೊಳೊರ್ವಳ್ ಸೋರ್ಮುಡಿಯ ಸೊರ್ಕಿನ ಮಂಜುಘೋಷಿಯೆನಸುಂ ದೂರದೊಳಿರ್ದು ರಾಯಂಗೆ–ಎಲೆ ಮಾರಾಯ ! ಇದೇತಱ ಮಾಟಮೊ ! ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳಂ ಪೊಡವಿಯ್ಯೆಸಿರಿಯನುಱಿದೀ ಕಾರಡವಿಯೊಳ್ ಮೂಗುವಟ್ಟಿರ್ಪೊಂದು ಹದನೇಂ ! ಕಲಿ ಸೋಂಕಿದಂತಿರೀ ಕರ್ಮಲೆಯಂ ನೆಱೆ ಪೊಕ್ಕು ಬಾೞ್ವ ಬವಣೆಯದೇನಯ್ ? ಪುಲಿಯಿರ್ಕುಮಾನೆಯಿರ್ಕುಂ ಚಲದಂಕರ ಲೆಂಕ ! ನೀನೆ ಮಂಕಡನಾಗ ! ಎಂಬುದುಮನಿತಱೊಳ್ ಮತ್ತಮೊರ್ವಳ್ ಕೊಂಕುಗುರುಳಿನ ಬಿಂಕದ ರಂಭೆ ತನ್ನ ಮೇಲುದುಮಂ ಬರಸೆಳೆವುತುಂ ತಮ್ಮವರ್ಗೆ ಸುಟ್ಟಿಸಿ– ನೋಡಿರೆ ! ಕಾಯ್ವ ಬೇಸಗೆಯ ನೇಸಱ ಸೂಡೆನ್ನದೆ ತೀಡುವ ಕುಳಿರ್ಗಾಳಿಯ ಕೋಡೆನ್ನದೆ ಕಱೆವ ಕಾರ ಸೂೞ್ಸರಿಯ ಜಿನುಂಗೆನ್ನದೆ ಮರವಟ್ಟು ಮೋನದಿಂ ಪುರ್ಚುಗೊಂಡನಂತುಮಿರ್ಪ ನಾಡಾಡಿರಾಯನೊಂದು ಗೆಯ್ಮೆಯಂ ! ಎಂದು, ಮುಂದೆ ನಿಂದು ಸುಘುದರಾಜಂಗೆ – ಪೋ ! ಮಾಣೆಲೆ ಜೋಗಿ ! ಏವುದೋ ನಿನ್ನೀ ತಪಮೇವುದೊ ಜಪಮೇವುದೊ ಜಾನಂ ? ಮುದಿರ್ದ ಕಣ್ಣೆವೆಯಂ ಬಿದಿರ್ಚಿ ನೋಡೆಮ್ಮಂ. ಇದೆ ! ಬರ್ದಿಲನಾಡಿಗರ್ಗಂ ನೋಡಲ್ಬಾರದಚ್ಚರಸಿಯರ ನಲ್ವೆಂಡಿರ್ ನಿನ್ನನಾರಯ್ವೊಡೆಂದು ಬಂದು ನಿಂದಿರ್ಪರ್. ನೀನಿಂತು ಗುಮ್ಮನಂತಿರೆ ಕಣ್ದೊಳಸಿಂ ದಿಟ್ಟಿಸದಿರ್ಪುದೇಂ? ಆವ ಸೊಗದ ಬೋಗದ ಬಿಱ್ಕೆಯಂ ಕಿಱೆತ್ತಲಾಟಿಪೆಯೊ? ತಿರೆಯೊಳ್ ಬಲ್ಲರ್ಗೆ ಕಾಟದ ಬೇಟದ ಕೂಟದೆಳವೆಂಡಿರೊಡನಾಟದಿಂ ಪೆಱತು ಬೋಗಮುಂಟೇ? ಬಳ್ಳಿಯೊಳೆ ಷಣ್ತು ತೊಂಗಲ್ದೊಂಗುವ ತೊಂಡೆಯ ಕಱಿವಣ್ಗೆ ದೊರೆವರ್ಪಾ ತುಂಬುಂಜವ್ವನದ ನಲ್ವೆಂಡಿರ ಚೆಂದುಟಿಯಂ ಮಾಣ್ಮಾಣೆಂಬೊಂದು ನೆವದಿಂದೊಚ್ಚತಮುಣ್ಮುವ ಕಾಮಿನಿಯ

ಕಂಠರುತಿಯ ಹೂಂಕೃತಿಯುಪಚಾರಮಾಗೆ ತುಂಬುಂಗೊಡನೊಳಿಟ್ಟೊಂದು ನುಣ್ಮಾಟಿಲ್ವರಲಿಂ ಪುಟ್ಟುವ ಕುಳ್ಕುಳೆಂಬ ಮೆಲ್ಲುಲಿಯ ಪಾಂಗಿನಿಂ ಕಂಠಮೂಲದೊಳಡಿಗಡಿಗೆ ಕಳಕಳನಾದಮೊಗೆಯೆ ಮುಂಬಲ್ಗಳಿಂ ಮೆಲ್ಲನೆ ಕರ್ಚಿಯುಂ, ತನಿರಸಂ ಸೋಱುವನ್ನಂ ನಾಲಗೆಯೂಱಿ ಸೀಯೆಂದು ಚುಂಬಿಸಿಯು–ಮಂತಂತಾಗಳಾಗಳೊಸರ್ವ ಅಧರಾಮೃತಮಂ ನಿಚ್ಚಂ ತಣ್ಣನೆ ಸವಿವ ಬರ್ದುಗ್ಳರ್ಗೆ ಬರ್ದಿಲರೇಂ ಪಾಸಟಿಯೆ? ಅಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ ತನ್ನ ಏಱುಂಜವ್ವನದ ಕುಱುಪಿದೆನೆ ಏಱಿಟ್ಟು ಮೇಲುದುಮಂ ಪಾಱಿನೂಂಕುವ ಕಾವನಾಟದ ಸೆಂಡೆಂಬಂತು ತೋರ್ಪ ಜೋಡೆಯ ಬಟ್ಟ ನೆಲೆವೊಲೆಗಳಂ ತಳ್ತು ಪಿಡಿದೌಂಕಿಯುಂ ಮತ್ತಂ ತನ್ನಂ ಸೋಂಕಿ ಪಾಯ್ವ ಕಾದಲೆಯಂ ಬರಸೆಳೆದೊಳ ಅಟ್ಟೆ ನುರ್ಗುನುಱಿಯಪ್ಪಿನಂ ಮಿಡಿದೊಡೊಡೆವಮಳ್ಮೊಲೆಯೊಡೆದು ಪಾಲ್ ಸುರಿವಿನಂ ತನ್ನೆರಡುಂ ನಿಡುದೋಳ್ಗಳಿನಮರ್ದು ಬಿಗಿದು ತಟ್ಕೈಸಿಯುಂ, ಮೇಣ್ ಕಾಡುವ ಕಾವಂ ಕೋಡುವ ಕಮ್ಮೆಲರ್ ಮೂಡುವ ಚೆಂದವಂ ನೇಹಿಗರಾಗೆ ನೆಲೆವಾಡದ ತೂಗುಂಮಂಚಮೆತ್ತಮುಂಚೆದುಪ್ಪುಟ ನಲ್ವಾಸೆತ್ತಂ ಬನದ ಬಳ್ಳಿವಾಡವೆತ್ತವೆಳದಳಿರ ಮೆಲ್ವಾಸೆತ್ತವುತ್ತಂ ಜತೆಗೊಂಡು ಸಾರ್ದು ಇನಿವೊಟ್ಟುಂ ಲಲ್ಲೆವಾತಿನ ಸೊಲ್ಲಸೊಗದೊಳಿರ್ದು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲವೆ ಮೆಯ್ಯಾರ್ಚಿ ನಡುವಂ ಸಡಿಲ್ಚಿ ನಿಱಿಯಂ ಬಿದಿರ್ಚಿ ಬಗೆಬಗೆಯಿಂ ತನುತನುವನೊಂದುಗೂಡಿ ನೆರೆವ ಜಾಣ್ಮೆಯ ಹ[ಹೆ]ರಳಿಗರ ಬೋಗಮೆ ಬೋಗಮಲ್ತೆ! ಅಂತಿರೆ, ಗಾವಿಲ ! ನಿನ್ನೀ ಮೂಱುಂದೆವಸದ ಬಾಟ್ಕೆಯಂ ಸೊಗದೊಳಾಗಿಸದೆ ಜೋಗದೊಂದು ಬೆಮೆಯಿಂ ಬಾರ್ತೆಗೆಟ್ಟೀ ಕಾಡಂ ಪೊಕ್ಕು ನಿರ್ನೆರಂ ಚಿಃ ! ನರಿಕರಡಿಗಳ ಬಾಯ್ಗೆ ತುತ್ತಪ್ಪೆಯ ? ಬಾ ! ಬಾರೆಂದು ಕರೆದಳ್.

ಮತ್ತಮಾವೊಟ್ಟಿಂಗೆ ಬಟ್ಟದಿಗದ ಬಡನಡುವಿನ ಮೇನಕೆ ಸಂಚುಗೆಯ್ವ ರಂಭೆಯಂ ಮಾಣಿಸಿ ತಾಂ ಮುಂಬರಿದು ಮಾರಾಯಂಗೆ – ಎಲೆಲೆ ಕಾಮರಾಜ ! ಇಂತೊಂದು ಬೆಸನಮೇಂ ! ನಿನ್ನನ್ನರಪ್ಪ ನಡುವರೆಯದ ಜವ್ವನದ ಗಂಡುಗಲಿಗಳೀ ತೆಱನೊಂದು ಬನ್ನದೊಳ್ ಬಾಟ್ವರೆ ! ನಿನ್ನನುಱಿದೆಮ್ಮೊ ಪೆಣ್ಬಾಳಗಮಾರಂ ಸೇರ್ಗುಂ ? ಎಲೆ ಚೆನ್ನಿಗರಾಯ ! ಎನ್ನೊಳ್ ಮುನಿಸೇನಯ್ ? ತನ್ನಾಣೆ ! ಅರೆಗಳಿಗೆಯೊಳೆ ಕಾವನಾಟದೊಂದು ಕೂಟದಿಂ ನಿನ್ನಂ ಸಂತಸಂಬಡಿಪೆಂ. ಇಂತು ನಿನ್ನನೆ ನಂಬಿ ಸೋಲ್ತು ಬಂದಳೊಂದು ಜವ್ವನದ ಗಾಡಿಯ ಮೋಡಿಯಂ ಬಗೆಯದೆ ಸವಿನುಡಿಯಿಂ ನುಡಿಯಿಸದೆನಸುಂ ಕಟಾಕ್ಷಿಸದೆ ದೆವ್ವಮಾಳ್ದಂತಿರೆ ಗುಱುಗುಮ್ಮನೆ ಬೆಕ್ಕಸಮಾಗಿರ್ಪರೆ ! ತಪಮಂ ಸುಡು ! ಮೋನಮಂ ಬಿಡು ! ಬಳ್ಳಿವನಗೆ ನಡೆ ! ಕಾಮಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದೊಡೆತನಮಂ ಪಡೆ ! ಇದೆಕೊಳ್ ನಱುದಂಬುಲಂ ! ಹಾ ! ಹಾ ! ಇನಿವಿರಿದುಂ ಕಾಲಂ ಬಿಸಿಲೊಳಿರ್ಪಿನಂ ಪಿತ್ತಂ ನೆತ್ತಿಗ್ಗೇಱಿತಕ್ಕುಂ; ಬಾರಯ್ ನೀರೆಱೆವೆಂ, ಮೀಯಿಸುವೆಂ, ಪೂಸುವೆಂ ಬಾವನ್ನದಿಂ ತಿಮಿರ್ವೆಂ, ತಿಲಕಮನಿಡುವೆಂ, ತನಿವಣ್ಗಳಂ ತಿನಲೀವೆಂ, ನಿನ್ನನಗಲದಾವಗಂ ಸೇವಿಸುವೆಂ. ಎನ್ನ ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರಾ ! ನಿನಗಿಂ

ಶಶ್ವತ್ಸುಖದ ಬಟ್ಟೆಯಂ ತೋಱಿಪೆಂ ಎಂದಳಾಗಳ್ ಕಿಕ್ಕಿಱಿದ ಕಕ್ಕಸಮೊಲೆಯ ತಿಲೋತ್ತಮೆ– ಮೇನಕೆಯ ನುಡಿಯನನುಕರಿಸಿ ಜತಿರಾಯನೊಳ್– ಏನಲೆ ಸಂಡ ! ಪೆಂಡಿರ್ವಂದು ಕರೆಯೆ ಆಱೆನೆಂಬ ನಿನ್ನ ಗಂಡುಗಲಿತನಮಂ ಸುಡು ! ಪಂದೆಯರಿಗೆಂತಂತು ನೀಂ ಕುಱಿ, ಪೆಣ್ಗಂಜುವೆಯೆ ! ಆಃ ನಿನ್ನೀ ಪುಟ್ಟಿಂಗೇನೆಂಬೆನೊ ? ಚಿಃ ! ನಿನಗೀ ಜವ್ವನಮೇಕೆಯೊ ? ಆಣ್ಬರಿಜೇಕೆಯೊ ? ಏನೆಮ್ಮಂ ಕಂಡು ಬೆದಱಿ ಮರವಟ್ಟೆಯ್ ! ಎಂದುಕ್ಕೊಱಚಾಡಿದಳ್. ಇಂತೆಂದಾಡುವ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನಾಕ್ಷೇಪಿಸಿ ಕುಡುನೋಟದ ಕುಡಿವುರ್ವಿನೂರ್ವಶಿ–ಪೋ ಪೋಗಿರೆ ! ಬೂದಿಯಬಱುಜೋಗಿಯನುೞಿದತ್ತಂ. ಪೆಣ್ಗಳಿರ್ದುಂ ನಾಣೞಿದು ಗೞಿಸಾಳಿವೆಣ್ಗಳೊಂದು ಮಾೞ್ಕೆಯಿನಿಂತು ನುಡಿವರೆ ! ಎಂತೆಂತೊ ಬೊಮ್ಮನಂದದಂದುಡಿದ ಕಡಿಯೆಲ್ಗಳಿನಟ್ಟೆಯೊಂದಂ ಬಿಗಿದು ತೊವಲಂ ಪೊದೆಯಿಸಿ ಪುಸಿಯಸಿಯಸುವೊಂದಂ ತುಂಬಿ ಬಿನದಕ್ಕೀ ವನದತ್ತಣ್ಗಟ್ಟೆರ್ಕುಮಲ್ಲದೀ ಜೀವಿಯೊಳ್ ಮಾನಿಸರ ಲಕ್ಕಣಮುಂ ಪುರುಳುಮುಂಟೆ ! ಪೋ ! ಮಾಣ್ ! ವಿಹಾರಂ ನೇರಮಾಯ್ತು, ನಡೆ ಪೋಪಂ, ಎಂದಿಱಿದು ನುಡಿದಳ್.

ಕೇಳ್ ದೇವಾಂಗನೆಯರಿಂತು ಪೊಗೞ್ದುಂ ತೆಗೞ್ದುಂ ಬಯ್ದುಂ ಭಂಗಿಸಿಯುಂ ನುಡಿಸಿದೊಡಂ ಮೋನಮನೊಡೆಯದ ಕಣ್ದೆಱೆಯದ ಕದಲದ ರಾಯನ ಕಟ್ಟಾಯಸದ ತಪದ ಬಲ್ಮೆಯಂ ಕಂಡು ದೂರದೆ ಕೈಮುಗಿದು ಬೆಂಗೊಟ್ಟರ್; ಕಾವನಾವ ನಾಡನೊ ಪೊಕ್ಕಂ.

ಇತ್ತಲಿಂತಾಗೆ ರಾಯನ ನಿಚ್ಚಟದ ಭಕ್ತಿಗೊಲ್ದು ಕೆಲವಾನುಂ ದಿನಕೆ ದೇವಿ ಮೆಯ್ದೋಱಿದಳ್. ಇಂತು ತನ್ನ ಕಣ್ಗಿದಿರೊಳ್ ಮೂರ್ತಿಗೊಂಡಾದಿಮಾಯೆಯಂ ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡಾನಂದಾಬ್ಧಿಯೊಳೋಲಾಡಿಯುಂ ಪಾಡಿಯುಂ ಪೊಗೞ್ದುಂ ಮಣಿದುಂ ದೈನ್ಯದಿಂ–ಎಲೆ ಮಾತೆ ! ನೀಂ ಭಕ್ತವತ್ಸಲೆ ಸಾಜಂ ! ಧ್ಯಾನಗಮ್ಯೆ ಸಾಜಂ ! ಸಕಲೇಷ್ಟಪ್ರದಾಯಿನಿ ಸಾಜಂ ! ಆದಿಶಕ್ತಿಯೆನಿಸಿರ್ದುಂ ಮೂಗವಲಿಂ ಹರಿಹರ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಕಳಂ ಮೋಹಿಸಿದ ನಿನ್ನೀ ಮಾಯಾವಿನೋದಮನಾರಱಿಗುಂ ! ಎನ್ನನುದ್ಧರಿಸೌ ! ಎಂದು ಬಗೆವಗೆಯೊಳ್ ತುತಿಸುತುಮಡಿಗೆಱಗಿದಂ.

ಆಗಳಾತನಂ ನಾಲ್ಕುಂ ಕೈಗಳಿನೆತ್ತಿ – ಮಗನೆ ! ಪಿರಿದಾಯಸಂಗೊಂಡಯ್ ! ನಿನ್ನಿಷ್ಟಾರ್ಥಂ ಸಿದ್ಧಿಪುದು ದಿಟಂ, ಎಂದ ಶುಭರೂಪಿಣಿಯಂ ಕಾಮಾಕ್ಷಿಯಂ–ನಿನ್ನಂ ಕಂಡೆನಗೆ ಪೆಱತಾವುದೊ ಇಷ್ಟಂ, ಎಂದು ಬಿನ್ನಯಿಸಿದಂ. ಈ ನುಡಿಗೆ – ಹಾ ! ಸೊಗಂಬಾೞ್ಕೆ ! ಶತ್ರುಹೃತಮಾದ ನಾಡುಂ ಸಕಲಸಂಪದಮುಂ ನಿನ್ನೊಡಮೆಯೊಳಕ್ಕೆ ! ಪೋಗೆಂಬುದುಂ; ಸುಮದರಾಜಂ–ಅಬ್ಬೆ ! ನಿನ್ನಡಿಗಳನುೞಿದುಮಾಂ ಪೋಗಲ್ಕುಂಟೆ ! ರಾಜ್ಯದಿನೇಂ, ಭಾಗ್ಯದಿನೇಂ ? ಆನೊಲ್ಲೆನೀ ಕ್ಷಣಭಂಗುರದ ಭೋಗಂಗಳಂ, ನೀನೊಲ್ವುದು ನಿಕ್ಕುವಮಪ್ಪೊಡೆನಗಾ ಸ್ಥಿರಪದವಿಯಂ ತೋಱಿಸ ಎಂದು ಬೇಡಿದಂ. ಮತ್ತಮಾರಾಯನ ಬಿನ್ನಪಕ್ಕೆ ಕಾಮಾಕ್ಷಿ – ಅಂತಾಗದಯ್, ನಿನಗಿಹದ ಭೋಗಂಗಳಿನ್ನುಂ ತೀಱಿತಿಲ್ಲದಱಿದಱಿನಂತದು ಸಮೆವನ್ನಂ ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯ–

ಪದದೊಳ್ ಇರ್ದು ಬಾಟ್. ಮೇಣೆಂದಿಂಗೆ ಶ್ರೀರಾಮನ ಜನ್ನದ ತುರಗಂ ನಾಡಂ ಪುಗುತರ್ಪುದಂದೆ ಧರಣಿಯನಾತನ ಚರಣಕ್ಕರ್ಪಿಸಿ ನೀನಾತನ ಸೇವೆಯೊಳಿರ್ದೊಡೆ ಮುಂತೆ ಲೇಸಕ್ಕುಮನ್ನೆಬರಂ ನಿನಗಂ ಪೊಟಿಲ್ಗಂ ರಕ್ಷಯಿರ್ಪಂತಾಂ ನಿನ್ನ ನಾಡೊಳ್ ನಿಲ್ವೆನೆಂದನುಗ್ರಹಿಸಿ ಮೆಯ್ಗರೆದಳ್. ಲಾಲಿಸು ! ಅಂತು ತನಗಾಣತಿಯಿತ್ತುಂ ಮಾಯವಾದ ಆದಿಮಾಯೆಯಡಿಗಳಂ ನೆನೆವುತೆ ತಪೋವನದತ್ತಣಿಂ ತಳರ್ದು ಪುರಕೆಯ್ತಂದು ಪಗೆರಾಯರನೆಬ್ಬಟ್ಟಿಯುಂ ತಾನರಸುಗೆಯ್ಯುತಮೀಗಳುಂ ನಿಮ್ಮಾಗಮನಮನೆ ಪಾರುತುಮಿರ್ಪಂ.

ಅಂತು ರಾಯಂ ತನಗೊಲ್ದ ಕಾಮಾಕ್ಷಿದೇವಿಗೆಂದೇರ್ಪಡಿಸಿದ ದೇಗುಲಮೈಸೆ. ಆಗಳುಂ ತನ್ನಂ ಮಱೆವುಗುವರಂ ಕಾವೊಂದು ಮೈಮೆವೆತ್ತೀ ದೇವಾರದೊಳ್ ನೆಲಸಿರ್ಪಳೆಂದು ಸುಮದರಾಜಚರಿತಮಂ ಸಮಂತು ಕಾಮಾಕ್ಷೀಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಮಂ ಶತ್ರುಘ್ನಂಗೆ ಮಂತ್ರಿಪಂ ಕೇಳಿಸಿದಂ.

ಎನ್ನರಸಿ ! ಶತ್ರುಘ್ನನಿಂತೇರ್ಪಟ್ಟೊಂದು ಮೈಮೆಯಂ ಕೇಳ್ದು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗೆ ಮಂತ್ರಿವೆರಸು ತಾಂ ದೇವೀದರ್ಶನಾರ್ಥಂ ದೇಗುಲಮನೊಳಪೊಕ್ಕು ಮೂರ್ತಿವೆತ್ತ ಕಾಮಾಕ್ಷಿಯಂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತುಮಿರ್ದಂ.

ಅನ್ನೆಗಮತ್ತಲ್ ಯಥೇಚ್ಛಂ ಪೋಪ ಜನ್ನಗುದುರೆ ಮುಂತೆಸೆವಹಿಚ್ಛತ್ರಪುರಮಂ ಪುಗುತರ್ಪುದುಂ ನಗರಪಾಲಕರ್ ಪಿಡಿದು ರಾಯಂಗೊಪ್ಪಿಸಿದರ್. ಸಾಲ್ಗುಮೀ ಬಿತ್ತರಂ. ರಾಯಂ ಹಯದ ಪಣೆಯ ಲಿಖಿತಮನೋದಿಸಿ ಇಂದಿಂಗೆ ಪಾವನನಪ್ಪೆನೆಂದು ತಱಿಸಂದು ಶತ್ರುಘ್ನನಂ ಬರಿಸಿ ತನ್ನ ಪೊಟಿಲಂ ರಾಘವನ ಪೆಸರೊಳರ್ಪಿಸಿ ಆತನ ಸೇವೆಯೊಂದು ಬಗೆಯಿಂ ಸೇನಾಸಮೇತಂ ಲವಣಾಂತಕನೊಡನೆ ಪೊಱಮಟ್ಟಂ. ರಾಘವಾನುಜನುಮಾತನ ಕುಮಾರಂಗೆ ಪಟ್ಟಂಗಟ್ಟಿ ರಾಜ್ಯಪದದೊಳಿಟ್ಟು ಕಾಣ್ಕೆಗೊಂಡು ಕುದಿರೆಯಂ ಬೆಂಬತ್ತಿಮುಂತೆರಳ್ದಂ.

ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದೊಳ್ ಕಾಮಾಕ್ಷೀದರ್ಶನಮೆಂಬ ಅಷ್ಟಮಾಶ್ವಾಸಂ
ಸಂಪೂರ್ಣಂ

■■

ನವಮಾಶ್ವಾಸಂ-ಚ್ಯವನಾಶ್ರಮವರ್ಣನಂ

ಸುಂದರೀ ! ಇಂತು ಶತ್ರುಹಂ ತುಂಬಿದೆಳೆಗೆ ನನ್ನಿವೊಟಲೆಂಬೊಂದು ಜಸದಿಂ ಪೆಸರ್ವೆತ್ತು ಪುದಿದ ಪುದುವಾಳ್ವ ಪಾರ್ವರ ಬಂಚದಱಿನ ಬಾಟ್ವಿನೆಯೆಂಬೊಂದು ನೆಗಟ್ತೆಗಡರ್ಪಾಗಿ ಸಂದ ಅಹಿಚ್ಛತ್ರಪುರವರದ ರಾಯನ ಮನ್ನಣೆಯ ಬಿರ್ದಂ ಕೈಗೊಂಡು ಮೂವಗಲಿರ್ದು ಬಟಿಕ್ಕಮಾತನನೊಡಂಗೊಂಡು ತನ್ನಂಕೆಯಂಕದ ದಟಂಬೆರಸು ವಾಜಿಯ ಬೆನ್ನೊಳೆ ನಡೆದು ಪಲವುಂ ನಾಟ್ಕಳಂ ಕಳಿಕಳಿದು ಪೋಗೆವೋಗೆ, ಮುಂತೆ ಮುಂತೆ–

ಭೂರಮೆಯ ನೇವಾಳಮೆಂಬಿನಂ ಪೊನಲ್ವರಿವ ಪಯೋಷ್ಣೀನದಿಯ ಕೂಲದೊಳಗ್ಗಿಮೊಗರ್ಗೆ ಬಾಣಸುಗೈದು ನಿಚ್ಚಮುಯ್ವ ಜನ್ನದುರಿಯ ನಡೆಬೀದಿಯೆನೆ ಮುಗಿಲುದ್ದಮೊಂದಿದ ಕರ್ವೊಗೆಯಿಂ, ಅಗ್ಗಿಗೊಂಡದೊಳ್ ಪೊತ್ತುವ ನಱುನೆಯ್ಯ ನೆಲ್ಲರಳ ಬಲಿಗೂಟ, ಸಿರಿಕಂಡಸೆಕ್ಕೆಯ ಸವುದೆಯ ಕಮರಿಂ ಪೊರೆದೆಲ್ಲೆಡೆಯೊಳೆತ್ತಂ ಪಳಂಚಲೆವೆಲರಿಂ, ತೋರಮರಂಗಳ ಪಾಱುಗೊಂಬನೇಱಿ ರಯ್ಯಮಾಗೆ ಮೊರೆವ ಕುಕಿಲ್ವ ಪಾಡುವ ಬಾಸೆವಕ್ಕಿಗಳ ಗಜಬಜದಿಂ, ನಿರ್ವೈರಂ ಕೂಡಿ ಬಾಟ್ವಿ ಮೃಗಂಗಳದೊಂದು ನೆರವಿಯಿಂ, ತಾಂ ತಮಗಣಂ ಭಯಮಿಲ್ಲೆನೆ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂ ಮೇದು ಮುನಿಗಳ್ಗೆ ಏವೊಟ್ತುಂ ಪಾಲನೀವ ಸಗ್ಗದಾವನಿಟಿಕೆಯ್ವಾಶ್ರಮದಾಕಳಿಂ, ತೋರ್ಪ ತಪೋವನಮೊಂದು ಕಣ್ಗೊಳಿಸಲೊಡಂ; ರಾಜಂ ಸುಮತಿಯೊಳಿದೇಂ ತಪೋವನಮಾವಮುನಿಪುಂಗವನಾಶ್ರಮಂ ಪೇಟಿಂದು ಬೆಸಗೊಳ್ವುದುಂ; ಶತ್ರುಹಂಗೆ, ಇಂತೀ ತಪೋವನಮಶ್ವಿನೀದೇವತೆಗಳ್ಗೆ ಸುರಪಜ್ತಿಯೊಳೆಡೆಗೆಯ್ದು ಹವಿರ್ಭಾಗಮಂ ಸಲಿಸಿದ ಚ್ಯವನಋಷಿಗಳಾಶ್ರಮಮೆಂದಂ. ಏಗಳೆಂತೇಂ? ಆರಾಮುನಿಪಂ? ಜಂಟಿದೇವರ್ಗೆ ಎಂದು ಸುರರೊಳ್ ಪಂತಿಗೊಟ್ಟನೇಕೆ? ಆನಱಿವಂತು ಬಣ್ಣಿಸಿ ಪೇಟೆಂಬುದುಮಟ್ತಿಯಿಂ ಕಥಿಸಿದನದೆಂತೆನೆ–

ಈ ಪೊಡವಿಯೊಳ್ ನಿಂದ ಪಟನುಡಿವೆಂಡಿರ್ಗೆ ಗಂಡನೆನಿಸಿ ಬಂದ ಹೂನ್ಯಕ್ಕೆ ಮೊದಲಿಗನಾಗಿ ಸಂದ ಜೋಗಿಗಳ ಪಿರಿಯನೊರ್ವಂ ಭೃಗುವೆಸರ ರಿಸಿಯುಂಟು. ಆತನೊರ್ಮೆ ಮೊಗಸಿದ ಗರವಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸಮಿತ್ಕಾರಂಗಳಂ ತಿರಿತರ್ಪೊಂದುಜ್ಜುಗದಿಂ ಬೈಗುವೊಟ್ತಿಂಗೆ ತನ್ನಾಶ್ರಮದತ್ತಣಿಂ ಪೊಱವೋದಂ. ಆಗಳ್ಗಾ ಪೊಟ್ತೇಪೊಟ್ತುಂ ಪೊಟ್ತಂ ಪಾರುತಿರ್ದ ದಮನನೆಂಬೊರ್ವನಟಿರಕ್ಕಸಂ ಉಟಜಮಂ ನೋೞ್ಪು ಸೊರ್ಕಿನುರ್ಕಿಂ ಪೊಡೆವ ಸಿಡಿಲ ಬಿಱುದನಿಯೊಳ್ – ಮುನಿಕಾಂತೆಯಾವಳೆತ್ತವೋ– ದಳಾರೇನೆಂದು ಗದಱಿ, ಅತ್ತಮಿತ್ತಂ ಕಂಡು ಕಾಣದೆ ಮತ್ತಂ ಕುಂಡದಗ್ನಿಯಂ ಜರ್ಝಿದಂ. ಅಂತಪ್ಪುದುಂ ವೈಶ್ವಾನರಂ ಈ ಮರ್ಬಿಗನೊಂದು ಜಂಕಣೆಗೆ ಬೆದಱಿ ನಡುಗಿ

ಮುನಿಪತ್ನಿಯನಂತರ್ವರ್ತ್ನಿಯಂ ಪತಿಪರಾಯಣೆಯಂ ತೋಱಿಸಲೊಡಂ ಕೂಟಿಂ ಪತ್ತೆಸಾರ್ದು ಕೊಡನಮಱಿಯ ಪೆಡೆಯಂ ತುಡುಕುವೆಗ್ಗನಂತಿರೆ ಸತಿಯ ನಿಡುಜಡೆಯಂ ಪಿಡಿದೀಟ್ದುಯ್ಯುತುಮಿರ್ದಂ. ಆಃ ! ಮಱುಗದರಾರೊ ! ಕಟುಕನ ಬಂದಿಯೊಳಾದ ಆವಿನಂತಿರೆ ಮುನಿಕಾಂತೆ ಬೆಟ್ಕಱಿಂ ಸಿಡಿಮಿಡಿಗೊಂಡು ದೆಸೆಗೆಟ್ಟು ಬಾಯ್ಬಿಟ್ಟು ಪಿಂದೆಸೆಯನೆ ನೋಡಿನೋಡಿ–ಹಾ ಮುನಿ ! ಹಾ ಗುರು ! ಹಾ ನಾಥ ! ಹಾ ! ನಾಯಕ ! ದಾನವನೊಂದು ಸೆಱೆಯಿಂ ರಕ್ಷಿಸಯ್, ಎಂದು ಕೀಱಿದಳ್. ಆ ವೇಳೆಯೊಳಿಂತು ಭಯತ್ರಸ್ತೆಯಪ್ಪ ಹದಿಬದೆಯ ಬಸಿಱಿಂ ಗಟ್ಕನೆ ಗರ್ಭಂಸೋರ್ದು ನೆಲನನಿಱಿಯೆ ಪಿಂಡದಿನೊಂದು ಮೂರ್ತಿಯೊಗೆತಂದು ಮೈವೆತ್ತು ಕೊಲೆಗನಂ ತಡೆದು, ಪೊಲ್ಲದ ಕಜ್ಜಮನೊಡರ್ಚಿದ ನೀಂ ಪೊತ್ತಿ ಬೂದಿವೊಲಾಗೆಂದು ಶಪಿಸಲೊಡಂ, ದಮನಂ ಸುಟ್ಟುರಿದು ಕರಿಮುರಿವೋದಂ. ಅನಂತರಮಾ ಕಾಮಿನಿ ತಾಂ ಪೆತ್ತ ಕಿಱುಗೂಸಂ ತೋಳಿನೆತ್ತಿಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ನಡೆತಂದಾಗಳೆ ಬಂದ ಕಾಂತಂಗೆ ತನಗೊದವಿದೊಂದು ಸಂಕಟಮಂ ಕೇಳಿಸಿದಳ್. ಆಗಳ್ ಮುನಿಪನಗ್ನಿಯೊಂದು ಗೆಯ್ಮೆಗೆ ಕಱುತ್ತುರಿದು–ನೀಂ ಪಿಱಿತಿನಿಯ ಪಾಂಗಿನಿಂ ಎಲ್ಲಮಂ ತಿಂದು ಸಾವುದೆಂದು ಬೈದಂ. ಅಂತಿರೆ ಬೈಗುಳಿಂ ನೊಂದು ಬೆದರ್ಕೆಯಿಂ ನಡುನಡುಗಿಯುಂ ಹುತವಹಂ ರಿಸಿಗೆಱಗಿ ರಕ್ಕೆಯಕ್ಕೆ ! ಪುಸಿಯೋತದ ಮಾತಿನೊಂದು ಭೀತಿಯಿಂ ಮಾತೆಯಂ ತೋಱಿದೆನಾಣ್ಮನೊಳ್ ದ್ರೋಹದೆಣಿಕೆಯಿನಲ್ತು, ಎನ್ನನೋವ ಕಾವ ಪೊಱೆ ತಮ್ಮಡಿಯೊಳೆಂದು ಕಣ್ಣೀರಿಡುವುದುಂ, ಕೂರ್ಮೆಯೊಡೆಯನಗ್ಗಿಯಂ ಅಂತು ಪಿಡಿದುದುಂ ಗಿಡಿದುಂ ಮಡಿಯೆನಿಸೆಂದು ಸೈತಿಟ್ಟು ಬೀಟ್ಕೊಟ್ಟಂ. ಇತ್ತಲ್ ಬಸಿಱಿಂ ಜಾಱಿದಂಗೆ ಚ್ಯವನನೆಂಬೊಂದು ಸಕ್ಕದದೊಳ್ಪೆಸರಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಾಟದಿಂ ಪೊರೆವುತಿರೆ ಮುದ್ದಿನ ಪುಟ್ಟಕುವರಂ ಬೆಳ್ವಕ್ಕದೇಱುಂಬೆಱೆಯಂತೆ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಕಳೆಯೇಱಿ ಬಳೆವುತಿರ್ದಂ. ಇಂತು ಬಳವಿಯ ಕಂದಂ ಸಾಂಗವೇದಂಗಳಂ ಕಲ್ತು ಗುರುವಂತಿರೆ ತಾನುಂ ಹರಿಯೊಲ್ಮೆಯಂ ಪಡೆಯಲ್ಕೆಂದು ತಪಂಬೊಕ್ಕಂ. ನೆಲೆಗೊಂಡ ನಿಚ್ಚಟದ ಜೋಗದೊಂದು ಜಾನದಿಂ ಮೈಮಱೆದೊಳನೋಟದೆ ಪಲವುಂ ಬರಿಸಂ ಸಮಾಧಿಯೊಳಿರ್ಪುದುಂ, ಮೆಯ್ಯೊಳ್ ಪುತ್ತುಮೂಡೆ ಮುಯ್ವಿನೇಱಿನೊಳ್ ದಟ್ಟಗೊಂಬಿನ ಬಲ್ಮರಂಗಳ್ ಪುಟ್ಟೆ ಕೆಂಜಡೆಮುಡಿಯ ಮಡಿಯೊಳ್ ಮಡಲಿಱಿದ ಬಟಲ್ವೊದಱ್ ಪೊದೆಯೆ ಕಾಂಚನಲತೆಯಂ ತುಱುಗಿ ಜಂಬೂವೃಕ್ಷದಿನೆಸೆವ ಪೊಂಬೆಟ್ಟದಟ್ಟದ ದಟ್ಟದಟ್ಟಲಂ ಗೆಲೆವಂದಂ.

ಅನ್ನೆಗಮಿತ್ತಲ್ ಶರ್ಯಾತಿವೆಸರ ಮನುಕುಲದ ರಾಯನೊರ್ವಂ ಸಕುಟುಂಬಂ ಬೆಂಬಱಿಯ ಮೆಯ್ಗಾವಲ ಚತುರಂಗಸೇನೆವೆರಸು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗೆಂದು ಬಂದು ರೇವಾತೀರದೊಳಿಱಿದು ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥದೊಳ್ ಮಿಂದು ಕ್ಷೇತ್ರವಿಧಿಯೊಳಿರ್ದಂ. ಆಪೊಟ್ತಿಗಾತನಣುಗುಗುವರಿ ತನ್ನೆಣೆವರೆಯದ ಗೆಡೆಯ ಜೋಡುಗಾರ್ತಿಯರೊಡನಾಡುತಾಡುತೆ ಬಲನ ಬನಂಬೊಕ್ಕೋರೊಂದೆಡೆಯ ತಳಿರ್ಜೊಂಪಮಂ ಪಿಡಿದುಂ,

ಪೂಗೊಂಚಲಂ ಮುಡಿದುಂ, ಪಣ್ದೊಂಗಲಂ ಸವಿದುಂ, ಬಿನದದಿಂ ವಿಹರಿಸುತುಮಿರ್ದಳ್. ಇಂತಾಡುವ ಬಾಲೆತನ್ನಿದಿರೊಂದು ಪುತ್ತಂ ನಿರಿ[ರು]ಕಿಸಿ ಕೆಳದಿಯರ್ಗೆ– ಆಂ ಕಂಡೆಂ; ಏಂ ಕಂಡೆಂ ಪೇೞಿಮೆಂದು, ಮತ್ತಂ ಬಾಲೆಯರ್ ಪಡಿನುಡಿಗುಡದಿರೆ ನಕ್ಕು–ಎನ್ನೀ ಸೈಪಿಂಗೇನೆಂಬೆಂ. ಇದೆ ಪುತ್ತಿನೊಳ್ ತೆತ್ತಿಸಿದ ಕರ್ಮಣಿಗಲ್ಲೆರಡಂ ಕಂಡೆನೀಗಳೆ ಕಿೞ್ತುಕೊಳ್ವೆನೆಂದು ಕಯ್ಯೊಳಾಟದ ಕವಲ್ಗೋಲಿಂ ಮಣಿಯೆಂದೆ ಬಗೆದು ನಿಶ್ಚಲಂ ಮಿನುಗುವ ಮುನಿಯ ಕಣ್ಗಳಂ ಕುರ್ಕಿದಳ್. ಅಕ್ಕಟಾ ! ಪೊನಲಿಡುವ ಕೆನ್ನೀರ ಕಾಲಂ ಕಂಡು ಬಾಲೆ ಭಯದಿಂ ಮನದೆ ತಳಮಳಂಗೊಂಡು ಆರೊಳಮೆನ್ನದೆ ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಸರಿದಳ್. ಆ ಕಾಲದೊಳೇನೆಂಬೆನೊ ! ಪಗಲೊಳೆ ಉಲ್ಕಾಪಾತಂಗಳಾಗೆ, ಧೂಮಕೇತುಗಳ್ ದೆಸೆದೆಸೆಗೆ ಮುಸುಂಕೆ, ನೆತ್ತರ ಸರಿ ಸುರಿಯೆ, ಆಗಳಾಗಳ್ ಪೊಡವಿ ನಡುಗೆ, ರಾಯನ ಸೇನೆಯೊಳ್ ಕುತ್ತಂ ಕುೞುಪಿಡೆ, ಕುದಿರೆ ಕಣ್ಣೀರಿಡೆ, ಗಜಂ ಮಣ್ಣಂ ಗೋರೆ, ತೇರ್ ಮುೞಿಯೆ, ಔತ್ಪಾತಕಮಾಯ್ತು. ಇಂತೆಡೆವಿಡದೆ ತಲೆದೋೞುವ ದುರ್ನಿಮಿತ್ತಂಗಳ್ಗೆ ರಾಜಂ ಪಿರಿದುಂ ಕೊರಗಿ ಏನಾನುಮೊಂದಡಿಯಿರ್ಕುಂಮೆಂದು ತೞಿಸಂದು ಸುತ್ತಂ ಬನದೊಳ್ ಚರಿಸುತಿರೆ, ತನ್ನಿದಿರೊಳ್ ಬಿಂಜವೆಟ್ಟನಿೞಿತರ್ಪ ಶೋಣನದದೆರಡುಂ ಪೊನಲೆಂಬಂತಿರೊಂದು ಪುತ್ತಿನತ್ತಣಿಂ ಕವಲ್ವರಿದ ನೆತ್ತರ ಮುರಿಯಂ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ಕಟ್ಟಚ್ಚರಿಯೊಳೆ ಮುಟ್ಟಯಿಸಿ ನೋೞ್ಪುದುಂ, ತಪದೊಳಿರ್ಪ ಮುನಿಪಂ ಗೋಚರನಾದಂ.

ಆಗಳಾತನಡಿಗಳ್ಗೆೞಗಿ ರಾಜಂ– ಶಾಪಾನುಗ್ರಹಸಮರ್ಥರ್ ನೀಮೆ ವಲಂ. ಪರಿವ ನೆತ್ತರೇನೊ ! ಎಂತೞಿವೆನೀ ಮೈಮೆಯಂ ಕುೞಿವಾನಿಸನೆಂ. ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾರ್ಥಂ ಎಂದೀ ತೊರೆಯೊತ್ತಿನೊಳೆ ಬನದ ಬೀಡಿಗೆ ಬಿಟ್ಟೆಂ. ತಪೋವನಮೆಂದೞಿತೆನಿಲ್ಲಂ. ಎಮ್ಮೀ ಸೇನೆಯೆಂತುಮಾಧಿವ್ಯಾಧಿಕ್ಷಾಮಡಾಮರಂಗಳ್ಗೆ ಕೋಳುವೋಯ್ತು! ಎನ್ನೊರ್ವನಯೆ ಕತದಿಂ ವನಮುಂ ಪಾೞಾಯ್ತಕ್ಕಟಾ ! ಮುನಿರಾಯ ! ಈಗಳ್ ನಿನ್ನನೆ ಮೞೆಗೊಂಬೆಂ. ನೀಂ ಕರುಣಿಸಿ ಕಾವುದೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸೆ, ಚ್ಯವನಂ ರಾಯಂಗೆ ಏಮತಿನ್ನಾವ ಮೈಮೆಯೊ ! ಆವ ತಪಮೊ ! ಕಂಗುರುಡರಾದೆವೈಸೆ ! ಕೇಳ್ ನಿನ್ನಯೆ ಕುವರಿ ತನ್ನಾಟದೊಂದು ಗಮಕದಿಂ ಸಲ್ಗೆಯಿನೆನ್ನ ಕಣ್ಗಳಂ ಕುರ್ಕಿ ನೋಯಿಸಿದಳಿಂತಿದು ನೆತ್ತರ್. ಏವೇೞ್ವೆನೊ ! ಎನ್ನೊಂದು ನೋವಿಗಿಂತು ಔತ್ಪಾತಕಂಗಳೆಂದಂ. ಆ ನುಡಿಗೆ ರಾಜಂ ನೊಂದು, ಮೇಣ್ ಶಾಂತಿಯೇನೆಂಬುದುಂ; ಮುನಿಪಂ– ನಿನ್ನ ಕನ್ನೆಗುವರಿಯನೆ ಎನ್ನ ಸೇವೆಗೀವುದೞಿಂ ನಿನಗಂ ಸೇನೆಗಂ ಸುಭಿಕ್ಷಮಕ್ಕುಮೆಂದು ಮಾರ್ನುಡಿಯಲೊಡಂ; ಶರ್ಯಾತಿ ತಾಂ ತಲೆವಾಗಿ ರಾಣಿಯೊಳ್ ನಿಧಾನಿಸಲ್ಕೆಂದು ತನ್ನಾವಾಸಕ್ಕೆ ನಡೆತಂದು ಅರಸಿಗೀ ಕತೆಯಂ ಪೇೞ್ದಂ. ಆಗಳಾತನ ರಾಣಿಪೆತ್ತ ಬಸಿೞಿನೊಂದುರಿಯಿಂ ನೊಂದು ಪಳಯಿಸಿ–ಹಾ ! ಎನ್ನೀ ಮುದ್ದುಗುವರಿಯನೆಂತಗಲ್ವೆನೊ ! ಎಂತೀ ಪೆತ್ತೊಡಲಂ ಪಿಡಿವೆನೊ ! ದೈವಮೊಂದೀ ಬಾಲೆಯೊಳೆ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟುದೇ ! ಅಕ್ಕಟಾ !

೧–೨ ಇಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕಂದ ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಕವಿ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಗದ್ಯದಂತೆಯೇ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಎತ್ತಣ ಬನಮೆತ್ತಣ ಮುನಿಯೆತ್ತಣ ತಪಮೆತ್ತಣಾಟಮೆತ್ತಣ ನೋಟಂ. ಎತ್ತಣ ಶಲಾಕೆ ಪೋ ಮಾಣೆತ್ತಣ ಪಗೆಯೆತ್ತಣಾದಿಯೆತ್ತಣ ದಾನಂ. ನಡೆಬಾರದ ನುಡಿಬಾರದ ಗೆಡೆಬಾರದ ಕೂಡುಬಾರದಂದದ ಸಯ್ತೊಂದುಡೆಬಾರದ ಮುಡಿಬಾರದ ಬಿಡಬಾರದ ಪಸುಳೆ ಮಗಳನೆಂತಾಂ ಕುಡುವೆಂ, ಎಲೆ ರಾಯ ! ನೀನುಮೊಡಂಬಡುವಯ್ ! ಜಾವಳದವಸಿಯ ಕವಡುಮಾಯೆಗೊಳಗಪ್ಪರೇಂ ! ಆಃ ! ಎನ್ನೀ ಕೊಡುಗೂಸಿಂಗೇವೂರ ಕೊಳ್ಕೊಡೆ ! ಮನುಕುಲದೆ ಪುಟ್ಟು ಪು[ಪ]ಟ್ಟಾಗಿರೆ ಚೆಲ್ವಿನ ಬಲ್ಪಿನ ರಾಯಗುವರನ ಕೊರಲ್ಗೆ ಮಾಲೆಯಿಕ್ಕಿ ತುಂಬುವಳಗದೊಳ್ ಬಾೞ್ವೆನ್ನೀ ಬಾಲೆ ತಿರೆ ಪೞಿವಿನಂ ತಪದ ಮುದುಗೂಗೆ ಕುರುಡಂಗಿತ್ತು ಕೊರಲಂ ಕೊಱಿವಾ ! ಎಂದು, ಬೞಿಕ್ಕಾಟದ ಮಗಳಂ ಕೊರಲೊಳ್ತೞ್ಕೈಸಿ ಕಣ್ಣೀರ್ಸುರಿದು – ಹಾ ಗುಣಮಣಿ ! ಹಾ ಮುದ್ದಿನ ಕಣಿ ! ಹಾ ಕುಲರತ್ನಮೆ ! ಹಾ ಸಿಂಗರದ ಮುದ್ದೆ ! ಎಂತು ನಿನ್ನನಗಲ್ದಾಂ ಬಾೞ್ವೆನೌ ! ಅನುದಿನಂ ನೋಂತು ನೋಂತು ತನು ತವಿಯೆ ಕರಮುಪವಾಸಮುೞಿದುಂ ಕೞಿದುಮೊಡಲ ತಿಣ್ಣದೊಂದು ಬೇನೆಯಿಂ ನೋವೆ ಪೊತ್ತುಂ ಪೆತ್ತಿನ್ನೆಬರಂ ಪಾಲಿಸಿ ಲಾಲಿಸಿ ಮುದ್ದುಗೆಯ್ದನೀಗಳೆಂತಾಂ ಪಱುವಾನಿಸಂಗೆ ಕುಡುವೆಂ ಮಗಳೇ ! ಅಸಿಯೊಡಲ ಬಾಲೆ ! ನೀಂ ಪಸಿದು ಸಸಿನಂಬಡದಂತಾರಯ್ವರಾರ್ ! ಸೋರ್ಮುಡಿಯನಾಗಳಾಗಳ್ ಪಿಕ್ಕಿ ಪೂದೊಡಂಬೆಯಂ ಮುಡಿಯಿಸುವರಾರ್ ! ದಿನದಿನಕಂ ಮೀಯಿಸುವರಾರ್ ! ನಲ್ದೊಡವಂ ಕುಡುವರಾರ್ ! ನಿನ್ನನೊಡಂಬಡುವರಾರ್ ? ಕೊಂಡಾಡುವರಾರೋವರಾರ್ ಬೇನೆಗೆ ನೋವರಾರೆಲೆ ಕುವರೀ ! ಆಃ !‘ ಆರೊಡನುಣ್ಬೌ ಬೇಸರ್ತ್ತಾರಂ ನಡೆನೋಡೆ ಕೂಡಿ ನುಡಿವೌ ಪಡುವೌ ಆರೊಡನಿರ್ಪೌ ಮೇಣೆನ್ನಾರಂ ಪೆತ್ತಬ್ಬೆಯೆಂದು ಕರ[ರೆ]ವೌ ಮಗಳೇ,’ ಅಕ್ಕಟಾ ! ಕಂಗಳನಾದೊರ್ವನಂ ಮುದುವಾರ್ವನಂ ಕಯ್ವಿಡಿವೊಂದು ಯೋಗಮಂ ಬಿದಿ ಮಾಡಿದನೇ ! ಲೋಕದೆ ಲೋಗರ್ ಕಾಡ ಬೀಟಂ ತಂದು ಊರ ಮರನೊತ್ತಿಗಿಡುವರುಂಟು. ನೋಡೆ ನಾಡೆಳೆವಳ್ಳಿಯಂ ಸಮಂತು ಕಾಡಕರ್ಮರನೊಳ್ ಪತ್ತುಗುಡುವರೊಳರೇ ! ನೂಱೇಂ ಪಲವೇಂ. ನೂಳದುದೊಂದು ದಂದುಗಕ್ಕೆ ಕಯ್ಗಮರ್ದ ಚಿಂತಾಮಣಿಯನೊತ್ತೆಯಿಟ್ಟು ಬಾೞ್ವ ಕೈನೆಯ ಕಯ್ಮ್ಗೊಳಗಾದೆನಕ್ಕಟಾ ! ಎಂದು ಮಱುಮಱುಗಿ ಹಮ್ಮದಂಬೋದಳ್. ಆಗಳಾ ಕಿಱುವರೆಯದ ರಾಯಗುವರಿ ಮಾತೆಯಂ ಸಯ್ತಿರಿಪೊಂದು ನುಡಿಯ ಬಿನ್ನಣದಱಿವಿನ ಜಾಣ್ಮೆಯಿಂ– ಅಬ್ಬೆ ! ಏನೆಂದೞಲ್ವೌ ! ಪೆತ್ತರೊಳ್ ಪೆಣ್ಣೊಡಮೆಯಿದು ನ್ಯಾಸಮಲ್ತೆ. ಎಂತುಂ ಕುಲಕ್ಕೆ ಪೆಱಳಪ್ಪ ಮಗಳೊಳೇಂ ಮಱುಕಂ ! ಮನುವಾದೊಡಂ ಮುನಿಯಾದೊಡಂ ಏಂ ! ಕೊಡುಗೂಸಿನೊಂದು ಭಾಗ್ಯಮೆ ಭಾಗ್ಯಂ. ಸೈಪೆ ಸೈಪು. ಪೆಱತಾವ ಭೋಗಂ ಸಲ್ಗುಂ ? ಮುನ್ನೊಡಲೊಂದು ಗೆಯ್ಮೆಯ ನೋಂಪಿಯೆಸಕಮೊಡರ್ಚೆ ತಿರಿಕುಳಿಯೊಳಮರವೆಂಡಿರ ಭೋಗಮನುಣ್ಗುಂ. ಮೇಣ್ ಕೈನೆಯಾಗೆ ರಾಯನ ಕಯ್ವಿಡಿದುಂ ತಿರಿದುಣ್ಗುಂ, ಪೆಣ್. ಅದು ಕಾರಣಂ ನೀಂ ಸಂತಮಿರೆಂದು ತಾಯ್ಗ ನಯಂಬೇೞ್ದು , ಅಯ್ಯಂಗೆ– ಮುನಿಯೆಡೆಗೆ ಪೋಪಂ ಎಂದು ಕರೆದುಯ್ದಳ್. ಅಂತು ಬಂದಾ ಕನ್ನೆವೆಣ್

ತವಸಿಯಂ– ಒಡೆಯ ! ಅಪ್ಪುದಪ್ಪುದಾನಾಟದೋಟದೊಳ್ ತಮ್ಮಡಿಗಳ್ಗೆ ತಪ್ಪನೆಸಗಿದೆಂ. ಇದೆ ! ಅಯ್ಯನೆನ್ನಂ ನಿಮಗರ್ಪಿಸಲ್ಕೆಂದು ಬಂದಿರ್ಪನದಱಿನಾ ದಾನಮೊನೊಲ್ದು ಕೈಗೊಂಡು ಕೂರ್ಮೆಯಿನೆಮ್ಮ ಜಾತ್ರೆವಯಣಿಗರ್ಗೆ ನೇರಿಟ್ಟಾಧಿವ್ಯಾಧಿಗಳಂ ಪರಿಹರಿಸಿ ಪೊರೆಯಯ್ ! ಎಂದು ಕಾಲ್ಗೆಱಗಿದಳ್. ಇಂತಪ್ಪುದುಂ ಚ್ಯವನಂ ಕನ್ನೆ ಸುಕನ್ಯೆಯ ಜಾಣ್ಮೆಯ ಮೆಲ್ನುಡಿಗೊಱಲ್ದು ಸಮಾಧಿಯನುೞಿದು, ರಾಯಂ ಶಾಂತಿಗೆಂದಿತ್ತ ದಾನದ ಬಾಲೆಯನೊಪ್ಪಿ, ಪಯಣಿಗರ್ಗಂ, ನಾಡಿಗರ್ಗಂ ಸೊಗಮಪ್ಪಂತು ಕರುಣಿಸಿ, ಶರ್ಯಾತಿಯಂ ಪರಸಿ ಬೀೞ್ಕೊಟ್ಟಂ.

ಇತ್ತಲ್ ಶರ್ಯಾತಿರಾಜ್ಯತನೂಜೆ ನಿಜಪತಿಯಂ ತನಗೊಲ್ದ ದೈವಮೆಂದೆ ಬಗೆದು ಮುನಿಮನಂ ಮೆಚ್ಚುವನ್ನಂ ಸಂದ ಸೇವೆಯೊಳೆ ಬಾೞ್ದಳ್. ಚ್ಯವನರ್ಷಿಯುಂ ಮಾನವಿಯೊಂದಾರ್ಯ್ಕೆಯಿಂ ತನ್ನ ಕುರುಡಿನ ಬೇನೆಯಂ ಮಱೆದು ಎಡೆಯೊಳೆ ಆಶ್ರಮಮನೊಂದನೇರ್ಪಡಿಸಿ ದೈವಭಕ್ತಿಯೊಳೆ ಸಂದು ತಾನುಂ ಸಂತಮಿರ್ದಂ. ಇಂತು ಕೆಲವಾನುಂ ದಿನಮತಿಕ್ರಮಿಸಲೊಡಮೊರ್ಮೆ ಬರ್ದಿಲವೆಜ್ಜರಾ ಬಟ್ಟೆಮುಟ್ಟೆ– ವಂದು ಮುನಿಯೆಲೆವನೆಗೆ ಪುಗುತರ್ಪುದುಂ, ಸುಕನ್ಯೆ ಅತಿಥಿಗಳಂ ಯಥಾವಿಧಿ ಉಪಚರಿಸಿ ಮನ್ನಿಸೆ, ಬಿರ್ದುವಂದ ದೇವರ್ ಹದಿಬದೆಯ ನಡೆವಳಿಗಂ ಭಕ್ತಿಗಂ ಮೆಚ್ಚಿ ಸಂತಸದಿಂ ಮುನಿಪತ್ನಿಯಂ ವರಮಂ ಬೇಡೆಂದರ್. ಅದರ್ಕಾ ಕಾಂತೆ– ಆಂ ಪೇೞಿತಾವ ವರಮಂ ಬೇಟ್ಪೆನೊ ! ಎನ್ನೀ ಪತಿಯ ಕುರುಡಂ ಪೋಗೊಳಿಸಿ ಕಾವುದೊಂದೆ ಎಂದು ಮಾರ್ನುಡಿದಳ್. ಮೇಣಾ ದೇವತೆಗಳ್–ನಿನ್ನ ಮುನಿ ಎಮಗೆ ಸುರಪನ ಪಂತಿಗುಡುವೆನೆಂದು ಪೂಣ್ದೊಡೆ ಕಣ್ಗಳನೀವೆವೆನೆ, ಮುನಿಪಂ– ಇದೆ ಬಾಸೆಯೀವೆಂ, ತಡೆಯೇಂ, ಆಂ ಪುರೋಹಿತನಿರ್ದು ಬೇಳಲಿರ್ದ ಜನ್ನದೊಳ್ ನೀಂಗಳ್ಗೆಯೆ ಮುನ್ನಮೆಡೆ. ಬೞಿಯಮಿಂದ್ರಂಗೆಂದು ಕಯ್ವೊಯ್ದಂ. ಆ ನುಡಿಗೆ ಸುರವೈದ್ಯರೊಪ್ಪುಗೊಟ್ಟು ಮುನಿಯೊಡನೆ ತಡೆಯದೊಂದು ಬೆಂಚೆಯೆಡೆಗೆಯ್ತಂದು ತಾಂ ಮೂವರುಂ ಮೆಯ್ಯಟ್ದಲೊಡಂ ಬಗೆಯಲ್ಬಾರದ ಪಡಿವರಿಜುಗಳೆನೆ ಒಂದಚ್ಚಿನೊಳೆಱಕಂಬೊಯ್ದು ಮೂಱುಂ ಪೊಂಬಾಪೆಯೆನೆ ಮೂವರುಮೊಂದೆ ರೂಪಿನೊಳೊಗೆದು ಮರಲ್ದುಟಜದೆಡೆಗೆಯ್ತಂದರ್. ಇಂತು ಬಂದ ಸುಕುಮಾರ–ಗಾತ್ರರಪ್ಪ ಮೂದೇವರೊಳ್ ಮುನಿಯಾಱೆಂದಾರಯ್ವುಡಾಱದ ಬಾಲೆ ಸ್ವರ್ವೈದ್ಯರಂ ಮೇಣುಂ ಮಱೆವುಗೆ ತಾಮೊಲ್ದು ತೋಱಿ ಪತಿಯಂ ಮೆಚ್ಚುಗೊಟ್ಟು ತಮ್ಮೆಡೆಗೆ ಬಿಜಯಂಗೆಯ್ದರ್.

ಕೇಳಯ್ ! ಶತ್ರುಘ್ನ ! ಮೂಲೋಕಮುಮಂ ತನ್ನೊಂದು ಜೋಗದ ಜಾಣ್ಮೆಯ ಮೈಮೆಯ ಬಲ್ಮೆಯಿನೊರ್ಮೊದಲೊಳೆ ತೆಮಳ್ದಿ ಬಿಚ್ಚೞಿಸಿ ನೋಡಲಾರ್ಪ ತನ್ನೊಳನೋಟದ ಪೆರ್ಮೆಯ ಜೋಗಿಗೀಗಳ್ ಬಾಂಬಟ್ಟೆಯ ಪರ್ದಿಗೇಟ್ಮಡಿ–

೩–೪ ಇಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕಂದ ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಕವಿ ಹಸ್ತ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಗದ್ಯದಂತೆಯೇ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಯೆಟ್ತರಧಿಂ ಪೊಱನೋಟಮೊದವೆ ಕರುವಿಟ್ಟ ಕಡವರದ ರೂವನೆ ಮೆಯ್ಸಿರಿ ಪೊಗರೇಱಿ, ಮಱಿಸಿಂಗನೊಳ್ಗೋಣ್ಣವಿರನಿೞಿಕೆಯ್ವೊಂದು ತೇಜಮನೊಳಕೊಂಡು ರಾಜಿಪ ಜಡೆಮುಡಿ ಸೊಗಯಿಸೆ, ಪೊಂಬೆಟ್ಟಿನ ಕೋಡುಗಲ್ಲಂ ತಳ್ತುಪುದಿದು ಪೊದೆದ ಬೈಗಿನ ಚೆಂಬಿಸಿಲ ಬೆಳಗಿಂಗೆ ದೊರೆವರ್ಪ ಪೀತಾಂಬರದುಡೆ ನಡುವಿನೊಳ್ ವಿರಾಜಿಸೆ, ಅರಸಿಂಗನ ಬಲ್ಲೆರ್ದೆಗೆ ಪಾಸಟಿಯೆನಿಪ್ಪ ಪೇರಗಲದೆರ್ದೆ ಮನಂಗೊಳೆ, ಯೂಧನಾಥನ ದಟ್ಟ ಸೊಂಡಿಲಂ ಗೆಲೆವರ್ಪ ತೋರ ತೋಳ್ಗಳೆಸೆಯೆ, ಸಿರಿಸೋರ್ವ ಮುಖಪದ್ಮಂ ಚಳಚಳಿಸೆ, ಚ್ಯವನಂ ಜವ್ವನದೇೞ್ಗೆಯಿಂ ಸಂತಂ ಪತ್ನಿವೆರಸಿರ್ಪನ್ನೆಗಮೊರ್ಮೆ ಶರ್ಯಾತಿ ರಾಜಂ ತಾಂ ಮೊಗಸಿ ನೆಗಟ್ಚಲಿರ್ಪ ಜನ್ನಕ್ಕೆ ತನ್ನಳಿಯನನೆ ಪುರೋಧಸನಾಗೆ ಬರವೇಟ್ದಟ್ಟಲೊಡಮೋಲೆಕಾಱರ್. ಬಂದು ಮುನಿಗೆಱಗಿ ಪಾವುಡೆಯುಮಂ ಕಟ್ಟೋಲೆಯುಮನೊಪ್ಪಿಸಿದರ್.

ಚ್ಯವನನೋಲೆಯೊಕ್ಕಣೆಯನೋದಿ ರಾಜನಿಂಗಿತಮನಱಿತು ಸಂತಸಂಗೊಂಡೂೞಿಗದಾಳ್ಗಳಂ ಮನ್ನಿಸಿ, ಬರ್ಪೆವೆಂದು ಮಱುನುಡಿಯಂ ಬರೆದು ಕಳಿಪಿದಂ. ಬೞಿಕ್ಕಂ ಮುನಿದಂಪತಿಗಳ್ ತಮ್ಮಾಶ್ರಮದಿಂ ಪೊಱಮಟ್ಟು ಪಯಣಂಬಂದು ಮಾವನ ನಾಡಂ ಪುಗುತಂದು ರಾಯನರಮನೆಗೈದಿವಂದು ಕುಳ್ಳಿರ್ಪುದುಂ, ರಾಯಂ ಮಗಳಂ ಬೞಿಯಂ ಜವ್ವನದ ಚೆನ್ನಿಗನಂ ಕಂಡು ಕಱುತ್ತುಮುರಿಮುರಿದು– ಆಃ ! ಮನುಕುಲದೆ ಪುಟ್ಟಿ ನಿಟ್ಟುರದ ಬೊಡ್ಡಿತನಮಿಂತೇಂ ! ಸೂಟನನಾಯ್ದು ಬಾೞ್ದೆ ನೀಂ ಮಗಳೇ ! ಕೆಲಸಾರೆಂದು ಗದಱಿ; ಅಯ್ಯನಡಿಗೆಱಗಿ ಕಿಱುನಗೆಯಿಂ–ಜೀಯ ! ಆನಱಿಂಗೆಟ್ಟು ಬೞಿಗೆ ಪೞಿವೊರ್ದುವಂತು ನಡೆದೆನಿಲ್ಲ, ಈತನೆ ತನ್ನಾಣ್ಮನೆಂದು ಸಕಲಾಂಶಮಂ ತಿಳಿವಂತಾಡಿ ತೋಱಿದಳ್. ಇಂತಾಗೆ ನಲ್ಗುವರಿಯ ನೆಗೞ್ತೆಯಂ ಕರಮೊಲ್ದು ಬಂದಾ ಮುನಿಯಂ ಪೊಗೞ್ದು ಪಾಡಿದಂ.

ಇಂತಿರ್ಪುದುಂ ಬೞಿಕ್ಕಮೊಂದು ಶುಭದಿನದೊಳ್ ಚ್ಯವನಂ ಪುರೋಹಿತನಾಗೆ ರಾಜಂ ಯಾಗಮಂ ತೊಡಂಗಿ, ನೆರೆರಾಯರ್ ಪೊಗೞ್ವನ್ನಂ, ಭೂಸುರರ್ತಣಿವನ್ನಂ, ದೇವತೆಗಳ್ ಸಂತುಷ್ಟರಪ್ಪನ್ನಂ ಬೇಳ್ದಂ. ಆಗಳ್ ತನ್ನೊಂದು ಪೂಣ್ಕೆಯಂ ನೆನೆದು ಪುರೋಧಸಂ ಹವಿಃಪ್ರದಾನದೊಳ್ ಮುನ್ನಂ ಮುನ್ನಮಿದು ಬೋೞಿಯರ ಬೆಜ್ಜರ್ಗೆ!, ಇಂತಿದಮಳ್ದೇವರ್ಗೆ ಮೇಣದಶ್ವಿನೀಸಂತರ್ಗೆಂದು ಕರೆಕರೆದೆಡೆಗೊಟ್ಟ ಬೞಿಯಮಿದು ದೇವೇಂದ್ರಂಗಿದು ಸುರಪಂಗಿಂತಿದು ಮೆಯ್ಗಣ್ಣಂಗಿದು ಎಂದು ಹೋಮಿಸಿದಂ. ಇಂತು ತನ್ನನೇಳಿಸಿಯುಂ ಪಂತಿಗೆ ತಗದ ಅಶ್ವಿನೀದೇವರ್ಕಳಂ ಮನ್ನಿಸಿ ಮುನ್ನೆಡೆಗೆಯ್ದನೆಂಬೊಂದು ಕತದಿಂ ಕಱುಂಬಿ ಸುರಪಂ– ಈ ಅೞಿವಾರ್ವನಂ ತಲೆಗಡಿವೆನೆಂದು, ತನ್ನ ಬಜ್ಜರಗೈದಂ ಜಳಪಿಸುತೆ ಮಾರ್ಮಲೆತಿಸಲೊಡರ್ಚಿದಂ. ಅನಿತಱೊಳೆ ಚ್ಯವನಂ ತನ್ನೊಂದು ಬಲ್ಮೆಯಿಂ ಸುರಪನುಮಂ ಕೈದುಮಂ ತಡೆಗೆಯ್ದಂ. ಇಂತು ಮರವಟ್ಟಿರ್ಪುದುಂ ಸಕಲರ್ಮನುಗಳುಂ ಮುನಿಗಳುಂ ಸುರರುಂ ಮೈಮೆಯಂ

ಪೊಗೞ್ದು ಸುರಪನನುದ್ಧರಿಸಲ್ಕೆಂದು ಚ್ಯವನನಂ ತುತಿಸಿದರ್. ಅಂತು ಸುರಪನಂ ಸೆಱೆವಿಟ್ಟುಂ ದೇವವೈದ್ಯರ್ಗೆ ಪಂತಿಗೊಟ್ಟುಂ ನೆಗೞ್ದನೀ ಮುನಿಯಿಳೆಯೊಳ್.

ಮೆಚ್ಚುಗಾರ್ತಿ ! ನಾಡಿಂ ನಾಡಿಂಗೆ ಪಯಣಂಬಂದ ಬೞಲ್ಕೆ ಮುಡಿವನ್ನಂ, ಕೊಡಂಕೆ ನಲ್ಗತೆಯ ಪುರುಳಿಂ ತುಂಬುವನ್ನಂ, ಮನದ ಬಯಕೆಯೞಿವನ್ನಂ, ಶತ್ರುಹಂ ಸುಮತಿಯೊರೆದ ಕತೆಯಂ ಕೇಳ್ದು ಸಂತಸಂದಾಳ್ದಿ ಅಂತಿರ್ಪಿನಂ ಮುನಿಯಂ ಕಾಣಲ್ವೇೞ್ಕುಮೆಂದು ನಿಚ್ಚದ ತುೞಿಲಾಳ್ಗಳಿಂ ಬೆರೆದು ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮಕ್ಕೈತಂದು ಚ್ಯವನನಂ ಕಂಡೆಡೆಗೆಡೆದು – ತಾಂ ಶ್ರೀರಾಮನನುಜನೆಂ, ಶತ್ರುಘ್ನವೆಸರಬಾಲಕಂ, ಜನ್ನಗುದಿರೆಯಂ ಬೆಂಬೞಿವೋಪ ಬಟ್ಟೆಯೊಳ್ ತಮ್ಮಡಿಯಂ ಕಂಡು ಪರಕೆಗೊಳ್ವೊಡೆಂದು ಬಂದೆವೆಂದು ಕೇಳಿಸಿದಂ. ಮುನಿಯೆಂಗುಂ – ನಿಡುಗಾಲಂ ಜಗದಱಿಕೆಯೊಳೆ ಬಾೞ್ವೊಂದು ಸೈಪಂ ನಿನ್ನೊಳೀಶನೊಡರ್ಚುಗೆ ! ಶ್ರೀರಾಘವಂ ಬೇಳಲಿರ್ಪನೆಂದು ಜಾನದೊಳೆ ಬಗೆಯಱಿತು ನೀಂಗಳಿತ್ತಂ ಬರ್ಪೊಂದು ಪೊೞ್ತನೆ ಪಾರುತಮಿರ್ದೆಂ; ಚೆನ್ನಾಯ್ತು, ಕುಳ್ಳಿರೆಂದು ಯಥೋಚಿತಂ ಸತ್ಕರಿಸಿದಂ. ಮತ್ತಮೆನಸುಂಬೊೞ್ತು ಧರ್ಮಕಥಾಕಥನದೊಳಿರ್ದಿಂ ಬೞಿಯಂ ರಾಘವನಂ ಕಣ್ಣಾಱೆನೋಡಲೆಣಿಪ ಮನದಿರವನಱಿಪಿದಂ. ಶತ್ರುಹನೆಂಗುಂ–ಮುನಿಯಿಷ್ಟಮಿಂತಿಂದು; ಬಯಸುವೆಯಪ್ಪೊಡೆ ಈಗಳೆ ಕೊಂಡುಯ್ವಂತೀ ರಾಮದೂತನನೇರ್ಪಡಿಸುವೆಂ. ಮುನಿಯೆಂಗುಂ– ಲೇಸು ! ಲೇಸು ! ಈ ಪೊೞ್ತೆ ರಾಮನಡಿದಾವರೆಯಂ ಕಂಡು ಸಕುಟುಂಬಂ ಧನ್ಯನಪ್ಪೆಂ. ಆರವಂ ರಾಮನ ನಚ್ಚಿನ ಬಂಟಂ ? ಶತ್ರುಹಂ ಹನೂಮಂತನಂ ಸುಟ್ಟಿಸಲೊಡಮಣುವಂ ಮುನಿಗೆ ತಲೆವಾಗಿ–ಆನಾಬಗೆಯೊಳಿರ್ಪೆನೀಗಳೆ ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ನಿಮ್ಮನುಯ್ದು ಮಖಶಾಲೆಯೊಳ್ ಬಿಟ್ಟು ಮರಳ್ದಪೆನೆಂದಂ. ಒಡನೆಯೆ ಚ್ಯವನಂ ತನ್ನಾಶ್ರಮಮಂ ಮಿಕ್ಕುೞಿದು ಋಷಿಗಳ್ಗೊಪ್ಪಿಸಿ ಬೆಸನಂಗೊಂಡು, ತಾನುಂ ಸುಕನ್ಯೆಯುಂ ವಾಯುಸುತನ ಪೆಗಲನೇಱಿ ವಾಯುವೇಗದಿನಯೋಧ್ಯೆಗುಯ್ದಿೞಿಪಿ, ಇನ್ನೆಬರಂ ತಮ್ಮ ವಿಜಯಯಾತ್ರೆಯಂ ರಾಘವಂಗಱಿಪಿ, ಮತ್ತಮಾತನಾಣತಿಯಿಂ ಬೆನ್ನನೆ ಶತ್ರುಹಂಗೆ ಬೆಂಬಲಮಾಗಿ ಬರುತುಮಿರ್ದಂ.

ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದೊಳ್ ಚ್ಯವನಾಶ್ರಮವರ್ಣನವೆಂಬ ನವಮಾಶ್ವಾಸಂ
ಸಂಪೂರ್ಣಂ

■■

ದಶಮಾಶ್ವಾಸಂ-ನೀಲಾಚಲದರ್ಶನಂ

ಎನ್ನ ನಿಚ್ಚದ ಪೂಜೆಯ ಕಟ್ಟಿಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಮೆ ! ಎನ್ನ ಕೈಮರ್ಚಿನ ಗೆಡೆಯಾಟದ ಮುತ್ತಿನ ಸೆಂಡೆ ! ಎನ್ನ ಚೆನ್ನ ಪೊನ್ನರಸಿ ! ಇಂತು ಹಯಂ ಪಯೋಷ್ಣೀನದಿಯಂ ದಾಂಟಿ ಬಲ್ದೂರಂ ನಡೆನಡೆದು ಪೋಗೆ ಪೆರ್ವೆಟ್ಟಂ ಮುಂ.....

ಮನೋರಮೆ - ಎನ್ನರಸ ! ನೀನೊರ್ವನಪೂರ್ವಂ ಬಣ್ಣಗಬ್ಬಿಗರ ಬಲ್ಲಹಂ ಗಡ ! ಪೋಪೋಪ ಬಟ್ಟೆಯೊಳ್ ಅಡವಿವೆಟ್ಟುಗಳನೆ ಬಣ್ಣಿಪಯ್. ಅಶ್ವಮೆತ್ತಾನುಂ ನಾಡಂ ಪುಗದೆ ?

ಮುದ್ದಣಂ - ಓ ! ಆಗಡೆ ವಾಜಿ ವಾಜಿಪುರಮಂ ದಾಂಟಿ ಪೋದುದು.

ಮನೋರಮೆ - ಏಂ ಬಲ್ಪುಳ್ಳ ರಾಯಂ ಕಟ್ಟಿ ಕಾದನೆ !

ಮುದ್ದಣಂ - ದಿನಪತಿಯ ಪೆಂಕುಳಿರಾಯನೇಂ ಕಟ್ಟುಗುಂ ! ಏತಱ ಬೀರಂ ! ತಾನೆ ಕಯ್ಗಟ್ಟಿದಂ.

ಮನೋರಮೆ - ಶತ್ರುಹಂಗೆ ಕಾಣ್ಕೆಯಿತ್ತುಮಱೆವೊಕ್ಕನೇಂ ?

ಮುದ್ದಣಂ - ಅಪ್ಪುದಪ್ಪುದು; ತಾಂ ತನ್ನ ನಾಡಂ ತನ್ನಂ ತನ್ನ ಬೀಡಂ ರಾಘವನ ಪೆಸರೊಳ್ ಶತ್ರುಹಂಗೊಪ್ಪಿಸಿದಂ.

ಮನೋರಮೆ - ಆಃ ! ಶತ್ರುಘ್ನಂ ಬಲ್ಗಡುಸುಗಾಱಂ.

ಮುದ್ದಣಂ - ತಡೆಯೇ ! ಅಂತು ಮಱೆವೊಕ್ಕು ಬಂದ ರಾಯನಂ ನಾಡಂ ಒಪ್ಪುಗೊಂಡು ಮುಂತೆ ಬರ್ಪಾ ಪಥದೊಳ್–

ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಬದ್ದಬದಸಿಂ ಪಗೆದು ಪತ್ತುವಿಡಿಸಿ ದೆಸೆಗಿಡಿಸಿದೊಂದು ಬಗೆಗೇಡಿಂದೆಸೆದೆಸೆಯ ಕತ್ತಲೆಯ ಬಿಂದಮೊಂದುಗೂಡಿ ಗುಂಡುಗೊಂಡು ತಮ್ಮ ಪಗೆಯ ಬೆಂಗದಿರನ ಬೊಂದಿಯಂ ಬಂದಿವಿಡಿವೊಂದುಱವಣೆಯಿಂ ಬಾಂದಳವನೇಱಿ ಪೋಪುವನೆ– ನೆರೆದ ನೀರ್ವೊಟ್ಟಣದೊಳ್ ಬೆಚ್ಚಂತಿರೆ ಮೆಯ್ವೆರ್ಚೆ ನಿಗುರ್ದದೊಂದು ನೀಲ ಪರ್ವತಂ ಮಾಕಾಳಿಯ ಎಡಮೊಲೆಯಂತೆ ವಿರಾಜಿಸಿದತ್ತು. ಅಂತದು ದಟ್ಟಯಿಸಿ ಮುಗಿಲ್ಮುಟ್ಟೆ ಬೆಳೆದ ಕರ್ಮರಂಗಳಿಱುಂಬಿನ ಬನಗತ್ತಲೆಯನೊಳಕೊಂಡೇ ಪೊೞ್ತುಂ ಚರಿಪ ಖಗಮೃಗಂಗಳ್ಗೆ ತಣ್ಗೊಳನೊಂದು ಭ್ರಾಂತಿಯಂ ಪುಟ್ಟಿಸಿ ಒರ್ತರದಿನಿಂಬುಗೊಂಡ ಕರ್ಮಣಿಯ ಪಾಸಱೆಯಿಂ, ಅಂದು ಚಂಡಿಕೆಯ ಕೂರ್ವಾಳಿಂ ಪೋಟ್ಗಡಿವೋದ ಮಹಿಷಾಸುರನ ಬಿರಿವೊಡೆಯಿಂ ಸುರಿದ ದಂಡೆಗರುಳ್ಗೆ ಪಾಸಟಿಯಪ್ಪ ಅರೆಜರಿದ ಜಾದಿನ ಕೋಡುವೆಟ್ಟನೊತ್ತುಗೊಂಡು ಸಿಂಧೂರ [ಸಿಂದೂರ] ವಿಲಿಪ್ತವಾದ–ಸಿಂಧುರಗಂಡಮಂಡಲದೊಂದು ಪಾಂಗಿನಿಂ ತೋರ್ಪ ತಟ್ಟಿಲಿಂ, ಪಗಲ್ಗೆ ಪಡಿನೇಸಱನೆ

ಇರುಳ್ಗೆ ಪಡಿದಿಂಗಳೆನೆ ತೊಳಗಿ ಬೆಳಗಿ ಬೆಟ್ಟುವಗೆಯಂ ಪಗೆಯಿನಿಟ್ಟು ಕುಳಿಸದ ಕಡಿಕಂಡದಂತೊಪ್ಪುವಚ್ಚವಳಿಕಿನ ಗಂಡಶೈಲದಿಂ, ನಿಚ್ಚವಯಣಂ ಬರ್ಪ ಜಾತ್ರೆಯ ಜನರ ಬಿರ್ದಿನ ಪಗಲೂಟದ ಬಾಣಸಿನಾವಿಗೆಯ ತನಿಗೆಂಡದೋವರಿಯೆಂಬಂತು ತೞತೞನೆ ಪೊಳೆವ ರಂಗುಮಾಣಿಕದಗಟ್ಟೆಯಿಂ, ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ನಿಡುವಣೆಯ ತ್ರಿಪುಂಡ್ರದೊಂದು ಮಾೞ್ಕೆಯಿಂ ಮೂಱುಂ ಕೆಲನೊಳಿೞಿತರ್ಪ ಬೆಳ್ಳಂಬರಿವರ್ಬಿಯಿಂ, ಉಣ್ಣದರುಂಬಮರ್ದುಮರ್ದಮರ್ದ ಪೊಂಬಾೞೆದೋಂಟದೊತ್ತಿನ ಪೇರುಚ್ಚದಿಂ, ಸಿದ್ಧರಸದ ಮಡುವಿಂ, ಪರುಸಗಲ್ಗಳಿಂ, ಮನೋಜ್ಞಂ.

ಮತ್ತಮಲ್ಲಿ ರನ್ನಗಲ್ಲೆಡೆಯ ಪುಲ್ಲ ನಲ್ಪಾಸಿನೊಳ್ ಚೆಲ್ಲದಿಂ ನಲ್ಲಳ್ವೆರಸು ನಿಲ್ಲದೆ ಕುಳ್ಳಿರ್ದು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಲಲ್ಲೆಗಱೆವ ಬಲ್ಲತನದ ಸೊಲ್ಲಸೊಗದ ಭುಲ್ಲಣೆಯ ಕೊಲ್ಲಣದೊಳೆಸೆದುಮಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ಮಲ್ಲೞಿದಿರಿವ ಪಲ್ಲ ಬಲ್ಲುಲಿಗೆ ಕಲ್ಲದಾಡುವ ತೆಲ್ಲಯಿಸಿದ ಮಲ್ಲಗಿಳಿಯ ಸವಿನುಡಿಗೆ ಪಲ್ಲಟದ ಫಲ್ಲಣೆಯಲ್ಲಣಿಯ ಗಂಡುಗೋಗಿಲೆಯಿಂಚರಕ್ಕೆ ಪಲ್ಲಣಿಯ ಬೆಲ್ಲಂಗೋಲ್ವಿಲ್ಲನ ಮಲ್ಲಿಗೆಸರಲ ಜಲ್ಲಣೆಗೆ ತಲ್ಲಣಂಗೊಂಡು ಸಾವಗಿಸುವ ನೋವನೋವದೆ ಬಾವೆಯೊಡನೆ ಪೂವ ಸೇವತಿಗೆಯ ಕಾವಣದೋವರಿಯಂ ಸಾರ್ದು ಕಾವನಾಟದೊಳೇವೊಟ್ಟುಂ ಸೇವಿಸುವ ಬಿಜ್ಜೋದರರುಂ, ಮತ್ತಮೊಂದೆಡೆಯೊಳ್ ಕಡೆಗಣ್ನೋಟಂ ಕುಡಿವರಿಯೆ ಕುಡುವುರ್ವು ಸೆಡೆಯೆ ಬಿಡುಜಡೆ ಬೀಡುವಿಡೆ ನಡುಪೊಡೆಯೆ ನಿಡುಮೊಲೆ ಜಡಿಯೆ ತೊಡೆಯೊಳಿಟ್ಟೆಡೆಯೊಳಾನಿಸಿ ಜತೆಗೂಡಿದೇೞುಂ ಸರದ ಮೆಲ್ದನಿಯೋಜೆಯಿಂ ನುಡಿವಂತು ಮಿಡಿದು ಮಿಡಿದಂತು ಪಾಡಿ ಬಿನದಿಪ ಕಡುಬೆಡಗಿನಚ್ಚರಸಿಯರುಂ, ಮೇಣುಂ ಪೆಱತೊಂದು ತಾಣದೊಳ್ ತಮ್ಮ ನಿಚ್ಚ ಪಸದನದ ಸಿಂಗರಕ್ಕೆಂದು ಸಿಂಗನೆಱಗಿ ಮಿದುಡುಂಡು ಕೆಲಕೊಕ್ಕ ಮುತ್ತಾನೆಯ ಆಣಿಮುತ್ತುಗಳಂ ಮತ್ತಂ ಬೞಿಯೆಡೆಯೆಡೆಯ ಕೆಂಬರಲದೋರನ್ನಮಾಗೆ ಕಂಪುಗುವ ಪಾರಿಜಾತದ ಮಂದಾರದ ದುಂಡುಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಸೆಂಡುಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಬಿರಿಮುಗುಳಂ ತಿಱಿದೊಟ್ಟಿ ಮಾಣಿಕದಡಕಿಲ್ದಟ್ಟೆಯೊಳ್ ತುಂಬಿ ಮೊಱೆದು ಬೞಿಸಲ್ವ ಮೇಳದ ಮೇಳಂಬಂಗಳ್ ಮುಸುಱಿದಂತು ಮೇಲುದಱ ಕೀೞ್ಸೆಱಂಗಂ ಬಾಸಣಿಸಿ ಬೆನ್ನನೆ ಬರ್ಪ ಜೋಲೆಗರ ಬರವಂ ನಿರುಕಿಸುತುಂ ನಿಲ್ವ ಪೋಪ ದೇವಾಂಗನೆಯರುಂ, ಕಣ್ಗೆವರ್ಪರ್. ಇಂತು ಕರವೊಪ್ಪುವ ಕಾರಾನೆಯ ಕಾಳಸಿಂಗನ ಕರ್ಗೋಡಗನ ಕರ್ವಕ್ಕಿಯಿಕ್ಕೆಯಾದ ಕರ್ಮರನ ಕಕ್ಕೆಯ ಕರ್ದಾೞಿಯ ಕರ್ಮಣಿಯ ಕರ್ಗಲ್ಲ ಕರ್ವೆಟ್ಟಮನಿಟ್ಟೆಡೆಯೊಳ್ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ಸುಮಿತ್ರಾತ್ಮಜಂ ಸುಮತಿಯಂ– ‘‘ಎಲೆ ಅಜ್ಜಮಂತು ! ಮುಂತಿದೆ ಕಾಳರಕ್ಕಸಿಯ ಪಾಳೆಯದ ಕರ್ವಟ್ಟೆಯ ಗೂಡಾರಮನೆ ಕಟ್ಟಲೆಯ ಬೀಡಾರದೊಂದಿರವಿಂ ತೋರ್ಪ ಕಾರೊಡಲ ಬಲ್ವೆಟ್ಟಂ ಏನೆಂದು ಪೇೞಿಯರ್’’ ಎಂಬುದುಂ; ಸಮಸಂದ ಮುದುಪಿನಱಿವಿನೊಂದೆಟ್ಟರಮಂಗಯ್ನೆಲ್ಲಿಯಾಗೆ ತಾನಿಂತು ಪೇೞ್ದನೆಂತೆಂದೊಡೆ–

ಬಲ್ಲಾಳ್ಗಳ ಬಿರುದರ ಮನ್ನೆಯರರಸ ! ಸರಸಿಜಾಕ್ಷನ ಬಿತ್ತರಂಬೆತ್ತ ಪುತ್ತೆನೆ ಆ ತೋರ್ಪುದೆ ನೀಲಾಚಲಂ. ಪರರೊಡವೆಯನೞಿಪುವ ಬವಸಿನ ಕೂೞರ್ಗೆ,

ಪೆಱವೆಂಡಿರ್ಗೆಳಸುವೊಂದು ಬೆಸನದ ಸೂೞರ್ಗೆ, ತನ್ನಱಿವಂ ಮಾಱುಗೊಟ್ಟು ಪಸುವಾೞ್ವಿಗೊಂದೆಬೊಂದಿಗೆ, ಸಂದುಗೊಂದಿನೊಳಡಂಗಿರ್ದು ಬೞಿವೋಕರಂ ಕೊಲ್ವ ಕಳ್ವ ದುಱುದುಂಬಿ ಕೊಲೆಗಂಗೆ, ಪೆತ್ತ ಕೊಡಗೂಸಂ ಪಣಕೆ ಮಾಱಾಡಿ ಒಡಲಂ ಪೊರೆವೞಿವೊಡಲಂಗೆ ಪೞನುಡಿಯಂ ಪೞಿದು ಮೀಹಜಾನಂಗಳನುೞಿದ ಬೊಮ್ಮವೊಲೆಯಂಗೆ ಬೆಸಲಾದ ಮಡದಿಯಂ ಬಡಿವ ಮಾನಿಸರಕ್ಕಸಂಗೆ ಕಣ್ಗೆ ಕಾಣಲ್ಬಾರದೊಂದು ಮೈಮೆವೆತ್ತು ನಿಂದಿರ್ಕುಂ. ಮತ್ತಮೀ ಪೆರ್ಮೆಯ ಪೆರ್ವೆಟ್ಟಿನ ತುತ್ತತುದಿಯ ತೞ್ಪಲೊಳ್ ತನ್ನಂ ಮಱಿವೊಕ್ಕು ತುೞಿಲ್ಗೆಯ್ದು ಸೇವಿಸುವಱಿಕೆಯ ದಾಸರ್ಗೆ ಮಱುವುಟ್ಟಂ ಪೋಗೊಳಿಸಿ ಸ್ವಾರೂಪ್ಯಮನಿತ್ತು ತನ್ನಂತು ಮಾೞ್ಪ ನಾಲ್ದೋಳಿನೆಸೆವ ಪುರುಷೋತ್ತಮನೊಂದು ವಾಸದ ಗುಡಿಯಿರ್ಕುಂ. ಆವನಾನುಂ ಭಕ್ತಿಯಿನಾಕ್ಷೇತ್ರದೊಳ್ ಸೇವಿಸುತ್ತುಮಿರೆ ತನ್ನಿಂ ತಾನೆ ಚತುರ್ಭುಜನಕ್ಕುಂ. ಸಂಕಿನ ಬಟ್ಟಗೈದಿನ ಗಜೆಯ ತಾವರೆಯ ಸೊಬಗಿನ ಪೊರ್ದುಗೆಯಿನೆಸೆಗುಂ. ಇದರ್ಕೊಂದಿತಿಹಾಸಮಂ ನೇರ್ಪಡೆ ಪೇೞ್ವೆನೆಂತೆನೆ—

ಈ ಜಂಬುದೀವಿಯೊಳ್ ತೆಂಕಲ್ಗೆ ಅಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ಸಂಚರಿಪ ಕೇರಳಿಯರ ತಳಿರಡಿಯ ಲೆಪ್ಪದಲತಿಗೆವೊನ್ನಿಂ ಕೊರ್ವಿ ಬೆಳೆದ ಕೆಯ್ವೊಲನಿನತ್ತಲಿತ್ತಲೆಡೆಯಾಡುವ ಚೋಳಕಾಮಿನಿಯರ ಕೆಂಪಡರ್ದ ಕಡೆಗಣ್ಣ ಸವಿನೋಟದಮರ್ದಿನ ಪೊಯ್ನೀರಿಂ ತಳ್ತು ಪರ್ಬಿ ನಳನಳಿಸುವ ಪೂದೋಂಟದಿಂ ಒಡನೊಡನೆ ಜತೆಗೂಡಿ ನಡೆದಾಡುವ ಪಾಂಡ್ಯನಾರಿಯರ ಮೆಯ್ಯ ಪಚ್ಚದ ಪೊಸವೊಗರಿಂ ಬಣ್ಣವೇರ್ಚಿ ಮಿಱುಗುವ ಸೌಧಂಗಳಿಂ ರಂಜಿಸಿ ಸೌಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಕಾಂಚೀದಾಮದ ಪೊನ್ನ ಕೀಲೆನೆ ತೋರ್ಪ ಕಾಂಚೀಪುರಮುಂಟು.

ಮುನ್ನಮಾ ಪೊೞಲಂ ರತ್ನಗ್ರೀವನೆಂಬೊರ್ವಂ ಕೆಯ್ದುಕಾಱರ ದೇವಂ ಮಾರ್ಮಲೆದು ಕಯ್ಗೆಯ್ವ ಪಗೆರಾಯರ ಅಟ್ಟೆಯ ಕೆನ್ನೀರ ಬೆನ್ನೀರಿಂ ಬೀರಸಿರಿಯಂ ಮೀಯಿಸುತುಮಾವಗಂ ಮಱಿವಾೞ್ವ ಸಾವಂತ ಪೆರ್ಗಡೆಯರ ನಾಡನ್ಯೆಸಿರಿಗಣೆಯರಂ ನೆಲೆವೀಡನಾಗಿಸುತುಂ ತನ್ನೊಂದೇಱುಂಜಸದೆಸಕದಿಂ ದೆಸೆವಳರ್ಗೆ ಪೊಸಮಾಡಮಂ ನೇರ್ಪಡಿಸುತುಂ ಪಲವುಂ ಪಗಲರಸಾಳುತಿರ್ದಂ.

ಇಂತು ಕೆಲವಾನುಂ ಕಾಲಂ ಪೋಗೆ ಮಾರಾಯಂ ಸಿರಿವೊೞ್ತಿನೊಳೊರ್ಮೆ ಜಾನಂಬೊಕ್ಕು ಬೞಿಯಂ ಬೞಿಯರಸಿಯ ಮೊಗಮಂ ನೋಡಿ ಬೇಸಱೊಂದು ಮಾತಿನೊಳೆಂಗುಂ :– ಎನ್ನರಸಿ ! ಸಂಸೃತಿಯೇನಪಾರಮೊ ! ಎನಿವಿರಿದೊ ! ಇನಿಗಾಲಂ ನಮೆದೊಡಂ ಸಮೆಯದೆ ಪಂಜರನೊಂದು ಪಕ್ಷಿ ತಾಂ ಸಂತಂ ಸೊಗಂ ಬಾೞಲಿರ್ಪಾವನರಾಜ್ಯದಱಿವಂ ಮಱಿದು ತನ್ನ ಬಂದಿವಾೞ್ಗೆಯೊಳೆ ದಿನದಿನದ ಪಾಲ್ವಣ್ಗಳನಿನಿದಿನಿದಾಗಿ ಸವಿವುತುಂ ನಿಶ್ಚಿಂತಮಿರ್ಪಂತಿರಿದೆ ಮಾನಿಸಂ ಪ್ರಪಂಚದೊಳ್ ಮಾಯೆದಾಮಿಂ ಕಟ್ಟುವಡೆದು ಬಗೆವಗೆಯ ನಶ್ವರಭೋಗಂ— ಗಳ್ಗಾಸೆವಡುತುಮೆಣುತುಂ ಪರವಂ ಮಱಿದಿರ್ಕುಂ. ಆಃ ಲೋಗರ ಲೋಕದ ತೃಷ್ಣೆಗೆ ತಡಿಯುಂಟೆ ! ಸಾಜಂ. ತಾಂ ತನಗೆಂಬೊಂದು ಬೆಮೆಯಿಂ ನರನೞಿಗುಂ. ಹಾ ! ಜೋಲ್ದುಂ ಸಡಿಲ್ದುಂ ನರೆತುಂ ಬಱತುಂ

ಸುರ್ಕಿಯುಮಿೞಿದುಮೞಿದುಂ ಪೋಪೀ ಮೆಯ್ಯುಂನಿಚ್ಚಮೆಂದೆ ನಂಬಿ ಸೊಮ್ಮಂ ಪೆರ್ಕಳಿಸುವಂ ಗಾಂಪನಲೇ ! ಏಂ ಬಯಲಾಸೆಯೊ ! ಆವಗಂ ಸೊಗಮುಂಟೆ ! ಪೋಕೆ ! ಒಲ್ಲೆನೊಲ್ಲೆನೀ ರಾಜ್ಯಭಾರದೊಂದು ದಂದುಗದೆಡರಂ. ಅದಱಿನೀ ಪೊಱೆಯಂ ಎನ್ನ ತೋರದ ಬೀರದ ಮಗನೊಳೇಱಿರಿಸಿ ಮನಂ ನೆಮ್ಮುಗೆಗೊಂಡು ನೆಲೆನಿಲ್ವಿನಂ ತೀರ್ಥಾಟನಂಬೋಗಲೆಣಿಪೆಂ. ನೀನುಮಾನುಂ ಪೋಪಂ. ಪುರುಳೇಂ ಬಱುವಾೞ್ಕೆಯ ಬರ್ದುಂಕಿನೊಳ್ !

ಸೌಮಿತ್ರಿ ! ಇಂತರಸನರಸಿವೆರಸು ಸಂಸೃತಿಯೊಂದು ಬಾೞ್ಗೇಡಂ ಕುಱಿತು ಮಾತುಗುಟ್ಟುತಿರ್ದುಂ ಬಿರ್ದುಣಿಸಂ ಮರ್ದುಣಿಸೆಂಬಂತಿರುಂಡು ಸೆಜ್ಜೆವನೆಗೆ ಪವಡಿಸಲ್ಕೆಂದು ಪೋದಂ. ಅಂತು ಬಗೆಯ ಬಗೆವಗೆಯ ನೆನಪಿನ ಕಳವಳದಿಂ ನಿದ್ದೆವೋದ ರಾಯಂ ಕಡೆಯಿರುಳೊಳೊರ್ವಂ ಪಾರ್ವಂ ಬಂದು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾಫಲಮಂ ತದುಕ್ತವಿಧಿಯಂ ನೆಱೆತಿಳಿಪಿ ಮಾಯಮಾದೊಂದು ಕನಸಂ ಕಂಡು ಪೊೞ್ತಡೆಯೊಳೆೞ್ದು ನಿತ್ಯಕರ್ಮಂಗಳಂ ಗೆಯ್ದೋಲಗಮಂ ಪುಗುತಂದಂ.

ಆ ಪೊೞ್ತಿಂಗೆ ಮೂಡಿವರ್ಪ ಸೆಗಳಿಗದಿರನ ತೇಜಮಂ ಪಡಿತಳಿಸಿ ಕಡೆಗಣ್ಚುವ ಸಿರಿವೊಗದ ಕಾಂತಿಯಿಂ, ಗಂದರಗಿವಿಯನ ನಡುನೆತ್ತಿಯಿಂ ತಿರೆಗೆ ಭೋರೆಂದು ಧೀಂಕಿಡುವ ಸುರಗಂಗೆಯೊಂದು ಬೆಳ್ವೊನಲ್ಗೆ ದೊರೆವರ್ಪ ಬಿಡುಜಡೆಯ ಬೆಳಗಿಂ, ತಳ್ಕೈಕಿಲ ಪುಡಿಗಪ್ಪುರದ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಪಾಲ್ಗಡಲ್ನೊರೆಯ ಸಮಸಂದೊಂದು ಬೆಳರ್ಪಿಂ ರಾಜಿಪ ಮೆಯ್ಯಿಂ, ಅತ್ರಿಪುತ್ರನ ಕೆಯ್ಗುಂಡಿಗೆಯಂ ಕೀೞ್ಮಾಡುವೊಂದು ಪಳುಕಿನ ಕರವತಿಗೆಯಿಂ, ನಾರಾಯಣನ ನಾಲ್ಕುಂ ತೋಳ್ಗೆ ಪಡಿವರ್ಪ ನಾಳ್ದೋಳಿಂ, ಚೆಲ್ವಾದ ಭೂಸುರಂ ಚಾವಡಿಗೆ ಪಡಿವೊಗಸಾಗಿ ಬರುತುಮಿರ್ಪುದಂ ಕಂಡು ರಾಯನಿದಿರೆೞ್ದುವಂದು ತಲೆವಾಗಿ ಕೈಗೊಟ್ಟು ನಡೆಯಿಸಿ ತಂದು ಪೊನ್ನ ಗದ್ದುಗೆಯೊಳ್ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಯಥೋಚಿತಂ ಪೂಜಿಸಿದಂ. ಮೇಣುಂ ಸುಖೋಪವಿಷ್ಟನಾದಾ ಭೂಸುರನಂ ಓರೊಂದು ನುಡಿಗಟ್ಟಿಂ ಕುಶಲ ಪ್ರಶ್ನೆಯಂ ಬೆಸಗೊಂಡು ಮತ್ತಂ–ದೇಸಿಗರಾಣ್ಮ! ಬೆಳರ್ಮೆಯ್ಯನಾಂತ ಪಕ್ಕಿದೇರನಂತುಂ ನಾಲ್ಗೈವೊತ್ತ ಬಾಂಬೊಚ್ಚದಲೆಯನಂತುಂ ಒರ್ತಲೆಯ ಪೊಂಬಸಿಱಿನಂತುಂ ನಿನ್ನಂ ಕಾಣ್ಬೆಂ. ಇಂದಿಂಗೆನ್ನೀ ಪುಟ್ಟು ಕಟ್ಟುಗೆಟ್ಟುದು. ಆಃ ! ನಿನ್ನನೆ ಕುಱುಪಿಟ್ಟು ಪೇೞ್ದುದಕ್ಕುಂ ನಿನ್ನಿನೊಂದು ಕನಸು. ದಿಟ್ಟಂ ! ಪುಟ್ಟುೞಿವೞಿವೆಂಬ ಕಟ್ಟುಬ್ಬಸದುರ್ಬಿನ ಕಡಲೊಳೊಡಲೋಡವಾಂ ಪೋಪಿಟ್ಟೆನಗೆ ನೀನೆ ಪುಟ್ಟು, ಇನ್ನೇಂ ? ಮಱುಮೆಯ್ಯೊಳೀ ಬನ್ನಮಂ ಕಾಣಲ್ಬಾರದಂತು ಕರುಣಿಸಯ್! ಮರ್ತ್ಯರ್ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾದಿಸತ್ಕರ್ಮಗಳಿಂ ಪಾವನರಪ್ಪರೆಂಬರಲ್ತೆ, ಅಂತಿರ್ಪಿನಿಂ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗಾವ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಮೊದಲ್, ಆವುದು ಪೆರ್ಮ್ಮೆಗೆಡೆ ? ನೀಂ ಜಾತ್ರೆಗನಲೆ ! ಕೂರ್ಮೆಯಿಂ ನಿರವಿಸೆಂದು ಕೈಮುಗಿವುದುಂ; ಭೂಸುರಂ– ರಾಜಕಂಠೀರವ ! ನೀಂ ಶುದ್ಧಾತ್ಮಂ ಪೂರ್ವಜನ್ಮವಾಸನಾವಿಶೇಷದಿನಿಂತೊಂದು ಬಯಕೆ ಪುಟ್ಟುಗುಂ ಜನರ್ಗೆ. ಕೇಳ್ವೈ ! ಸಮಸ್ತಕ್ಷೇತ್ರಂಗಳೊಳಂ ಶ್ರೀರಾಮನೆ ಪಾವನನಾತನಯೆ ಕೀರ್ತಿ, ಆತನಯೆ

ಮೂರ್ತಿ, ಆತನಯೆ ಮೈಮೆ, ಆತನಯೆ ಪೆರ್ಮೆ. ಇವಱೊಳೊಂದು ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಮೆನೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಕ್ಷೇತ್ರದಿರವನೊರೆವೆಂ :–

ಮುನ್ನಂ ಗಾವಿಲನಾಂ ಸೈಪಿನೊಂದೆಡೆಯನಾಯ್ವೆನೆಂದು ಪೆಸರ್ವೆತ್ತ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಂಗಳೊಳ್ ಸಂಚರಿಸುತಿರ್ಪನ್ನಂ ನಡುವಟ್ಟೆಯೊಳ್ ಪಲಂಬರಂ ಕರ್ವೇಡರಂ ಕಂಡೆಂ. ಕೊರಲ ತೊಳಚಿಯ ಪೆಲ್ಗುಡಿಯ ತೋರದಂಡೆ ವಿರಾಜಿಸೆ ಪಣೆಯ ಮೂಱುಂಗವಲ ನಿಡುನಾಮಮೆಸೆಯೆ, ಮೆಯ್ಯ ಕರ್ಬೊಗರ್ ಮುಗಿಲ್ಗೆ ಪಾಸಟಿಯಾಗೆ ಅಳವಟ್ಟ ನಾಲ್ಕೈಗಳೊಳ್ ಪೊತ್ತ ಕೈದು ತೆಱಂಬೊಳೆಯೆ ವಿಷ್ಣುದೂತರೆನೆ ಬಲ್ಲಿದರಪ್ಪ ಶಬರರಂ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ಕಟ್ಟಚ್ಚರಿವಟ್ಟವರೊಂದು ವೃತ್ತಾಂತಮಂ ಬೆಸಗೊಂಡೆನದರ್ಕಾ ಪುಳಿಂದರೊಳೊರ್ವನಿಂತು ಬಿತ್ತರಿಸಿದಂ :–

ಚಿತ್ತವಿಸಯ್ ಗಹನರೊಡೆಯ ! ಇದೆ ಪೊಂಬೆಟ್ಟದೊಡನೆ ತೂಗೆವರ್ಪ ಕರ್ವೆಟ್ಟಂ. ಮುತ್ತ ಕಾಲದೊಳೊರ್ಮೆ ಬೇಂಟೆಯೊಂದು ಬೆಸನದಿಂ ಆ ತೋರ್ಪ ನೆರೆವೆಟ್ಟನೆಮ್ಮ ಪಕ್ಕಣದಿಂ ತಳರ್ದು ಬಳಗಂಬೆರಸೀ ಅಂಜನಗಿರಿಯೆಡೆಯ ಕಿಬ್ಬರಿಯ ಪೞುವೊಳ್ ಸರವಿವೋಪುದುಂ ಎಮ್ಮ ಬಾಲರ್ಕಳೊಳೊರ್ವಂ ತನ್ನೆಣೆವರೆಯದ ಗೆಣೆಯರ ಕೂಡಾಡುತೆ ಕಣ್ಮಱೆಯಾಟಕ್ಕೆ ಮೆಯ್ಗರೆದಡಂಗಿರಲ್ಕೆಂದು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ತುತ್ತತುದಿಗೆ ಪೋಪೋದಂ ಗಡ ! ಅಂತು ಪೋದ ಬಾಲಕನ ಕಣ್ಗೊಂದು ಬೆಲೆವಣಿಗಟ್ಟಿನ ದೇವಾರಂ ತೋಱಿವರ್ಪುದುಂ, ತನಗದು ಮಱೆಯೊಂದು ತಾಣಮೆಂದೊಳಪೊಕ್ಕಂ. ಆಗಳೊಳಗೊಳಗೊಂದೆಡೆಯೊಳ್ ಪರುಟವಣೆಯ ಗಾನದ ನಚ್ಚಣೆಯ ಬಾಜಣೆಯ ಬಿಜ್ಜೋದರರ ಗಂದರರಚ್ಚರರ ಗಜಬಜಂ ತೇರಯಿಸಿದ ಕುಂಚದ ಕಂಚುಗನ್ನಡಿಯ ಬಿಜ್ಜಣಿಗೆಯ ದೇವಾಂಗನೆಯರ ಗೊಂದಣಂ, ಸೇವಿಪ ಭಾವಿಪ ಸಂದ ದೇವರ್ಕಳೊಂದುಮೊಗ್ಗರಂ, ಓಲಯಿಪ ಸೂೞ್ತೆಱಗುವ ಬೇಡುವ ನೋಡುವ ದೆಸೆಗೊಡೆಯರೋಳಿ, ಎತ್ತುವಾರತಿಯ ಪೊಗೆವ ದೂಪದ ಬೆಳಗುವ ದೀಪದ ಪೊಸನೋಟಂ ತನ್ನಂ ಬೆಮೆಗೊಳಿಸಲೊಡಂ ; ಪಸುಳೆಗುವರಂ ತನ್ನ ಕಟ್ಟೆದಿರ ಪುರುಷೋತ್ತಮಮೂರ್ತಿಯನೆವೆಯಿಕ್ಕದ ನಡುನೋಟದಿಂ ದಿಟ್ಟಿಸುತೆ ಕುಳ್ಳಿರಲೊಡಂ; ಭೂ ಭೂ ಭೂ ಎಂದು ಪೂರಯಿಪ ಶಂಖದ ದೞದೞಂದೞಮೆಂದು ಮೊೞಗುವ ಭೇರಿಯ ತುತುತ್ತುತ್ತುರೆಂದು ಸೂಳಯಿಪ ಪೆರ್ಗಾಳೆಯ ಬಲ್ಲುಲಿಯೊಳ್ ಮಾಪೂಜೆ ಸಮಸಂದುದು. ತಱುವಾಯಿಂ ಪರಿವಿಡಿಯೊಳೆಡೆಗೊಂಡ ಪಂತಿಗೆ ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದಂಗಳನೋರಣದಿಂ ಪಚ್ಚುಗೊಟ್ಟುಂ ಸವಿದುಂ ಸರ್ವರುಂ ತಂತಮ್ಮೆಡೆಗೆ ಪೋದಿಂಬೞಿಯಂ ತನ್ನ ಪಾಲ ಸಿಕ್ಥಕಮನುಂಡೆಮ್ಮಳಿಯನುಂ ಪೊಱಮಟ್ಟಂ. ಇನಿವೊಲ್ತುಂ ತಡೆದೆಂ, ಪೆತ್ತವರೇಂಬಯ್ವವರೊ ಕಾಣೆನೆಂಬೊಂದು ತಳಮಳದಿಂ ಬಿಮ್ಮನೆ ಬರ್ಪಾಹೂನ್ಯದೊಂದು ರೂವಿನೆಮ್ಮ ಮುದ್ದುಗುವರನಂ ಕಟ್ಟೆದಿರೊಳ್ ಕಂಡು ಸೊಂಡಿಲೊಂದು ಚೆಲ್ವಿನ ಪಲ್ಲಮಱೆ ಬಗೆಯೊಳೊಡರ್ವಂತು ಪೊತ್ತ ನಾಲ್ದೋಳ ಶೋಭೆಯ ಕಂದನೊಂದಿರಂ ಮನಂಬುಗಲೊಡಂ ಸಂತಸದಚ್ಚರಿಯೊರ್ಮೊದಲೊಳೊಗೆತರ್ಪುದುಮೀ ಕತೆಯನಾತನಿಂ ಕೇಳ್ದೆವು. ಆಗಳ್ ತಾಂ ಪೋದುದಂ ಕಂಡುದಂ

ಕೊಂಡುದನುಂಡುದಂ ಮತ್ತಂ ಬರ್ಪಾ ಬಟ್ಟೆಯೊಳೆ ಪೊಸತೋಳ್ ಕವಲೊಡೆದುದನೆಮಗೆ ತಿಳಿಯೆ ಪೇೞ್ದುಂ ನಡೆದುಂ ಬೞಲದ[ದೆ] ನುಡಿದುಂ ಬೇಸಱದ ತನ್ನವತೆಯಂ ತೋಱಿಸಿದಂ. ಏಱಿದರರಸ ! ಪಾರದಂ ಸಿದ್ಧರಸಮಾದೊಂದು ಸಂತಸಂ ಬಾಲನಿರವಂ ಕಂಡೊಡಪ್ಪುದುಂ ಆಮೆಲ್ಲರುಮಾ ನೀಲಗಿರಿಯ ಮುಗಿಲ ನಿಗರದ ಶಿಖರಮನೇಱಿ ಮೈಮೆವೆತ್ತ ಶ್ರೀಪುರುಷೋತ್ತಮನಂ ಕಂಡು ಇಂತು ಪಾವನರಾದೆವಯ್ ! ಎಮಗಾವಗಂ ಪಸಿವುನಿದ್ದೆಗಳ ನೋವಾಗದು. ನೀನುಮಾಕಾರಣಿಕಮೂರ್ತಿಯಂ ಕಣ್ದಣಿಯೆ ಕಂಡು ಪೋಗೆಂದೆನಗೆ ಬಟ್ಟೆದೋಱಿ ಬೇಡರ್ ತಮ್ಮಾವಾಸದತ್ತಲ್ ಸಂದರ್.

ಇಂತು ತನ್ನ ಮುನ್ನೊಡಲೊಗೆತನದ ಸುಕೃತವಿಶೇಷದಿನಾಬೇಡರೊಂದುಪದೇಶಮನೊಪ್ಪುಗೊಂಡು ಪೆಸರ್ವೆತ್ತ ನೀಲಶೈಲಮನಡರ್ದು ಆದಿಮೂರ್ತಿಯ ದರ್ಶನದಿನಾನುಮಾತನ ಸಾರೂಪ್ಯಪದವಿಯೊಳ್ ಸಂದು ಬಂದೆನರಸಾ ! ಈಗಳಾನುಂ ನಿಶ್ಚಿಂತಂ. ನಿನಗಮೀ ಒಗೆವಗೆಯ ಪೊಱೆ ತಿಣ್ಣಮಾಗೆ ನಿಕ್ಕುವಮಾದೈವದೊಂದು ನೆರಂ ಪಾರಲುಪ್ಪುದೆಂದು ಕಥಿಸಿದಂ.

ಲವಣಾಂತಕ ! ಇಂತು ತನ್ನೊಂದಿರವಂ ಕೇಳಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮಬಂಧುವಂ ರನ್ನ– ಗೊರಲಂ ಮತ್ತಮದೊರ್ವರ್–ಲೇಸುಲೇಸಯ್ ! ನೀಂ ಧನ್ಯಂ ಸಾಜಂ, ನಿನ್ನೊಂದು ದರ್ಶನಮಪ್ಪಿನಮಾನುಂ ಧನ್ಯನೆಂ. ಆದೊಡಮಂತೇರ್ಪಟ್ಟ ಕ್ಷೇತ್ರಮಂ ಕಣ್ಣಾಱೆ ಕಂಡು ಬಂದ ಭವದ ಬವಣೆಯೊಂದದಂತುಂ ಮುಂದಣ ಭವದ ಭಾವಂ ಬಾರದಂತು ತಡೆಗೆಯ್ವುದೇ ಮೆಲಂತದುಕಾರಣಂ ನೀನೆ ನಾಯಕನಾಗಿ ಕೊಂಡುಯ್ದಾಕ್ಷೇತ್ರಮನೆಮಗಂ ತೋಱು, ಎಂಬುದುಂ; ವಿಪ್ರಂ–ತಪ್ಪೇಂ ! ಬರಲಪ್ಪೆನೆಂದು ಸಂತವಿಡೆ, ಜಾತ್ರೆಯ ಪಯಣಕ್ಕೆ ಪವಣಾದ ಸನ್ನಣಮಣೆಯಾದುದು. ಆ ಪೊೞ್ತಿಂಗೆ ಪೊೞಲ ಕೇರಿಕೇರಿಯ ಬೀದಿಬೀದಿಯೊಳೆತ್ತಂ– ಏವೊ ! ಒಗೆತನದ ದಂದುಗದ ಬೇನೆಯ ಸೂಡಿಂ ಬೇವರ್, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕಣ್ಣವಲೆಯೊಳ್ ಕಟ್ಟುವಡೆದು ನೋವರ್, ಮುಂಚಿ ಬಂದ ಸಂಚಿನ ಪ್ರಪಂಚದ ಕೊಲೆಗುತ್ತದ ಬೇನೆಗೆ ನರಲ್ವರ್, ಅಱುವಗೆಗಳ್ಗೆ ತಮ್ಮಂ ಮಾಱುಗೊಟ್ಟು ತೊೞ್ತಿರ್ ! ಇದೆ ಮಾರಾಯಂ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗೆ ಪೊಱಮಡುಗುಂ; ಮನಮುಳ್ಳರ್ ಬರಲಕ್ಕುಮೆಂದು ಡಂಗುರಮಂ ಸಾಱುವಂತಿರಂಕವಱೆ ಮೊೞಗಲೊಡಂ, ತಮಗೀ ಬಾೞ್ಕೆಯೇಂ ಬಾೞ್ತೆಯೆಂದು ಪೌರರೆಲ್ಲರ್ ಪೊಱಪಯಣಕನುವಾದರ್.

ಇಂತು ಕೊಂಗರ ಕೊರವರ ಮಡಿವಳರ ಕಮ್ಮಱರ ಕುಂಬಱರ ಕಂಚುಗಾಱರ ದೂಸಿಗರ ಪೂವಡಿಗರ ಸಮ್ಮಗಾಱರ ಬಲೆಗಾಱರ ಪರದರ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಪಾರ್ವರ ನಾಡಿಗರೊಂದು ಜಂಗುಳಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ನಾಮದ ಜಾನದೆ ನಾಡಂ ಬೀಡಂ ಕಡೆಗೊತ್ತಿ ಪೊಱಮಟ್ಟರಪ್ಪುದುಂ ರಾಜನೇೞ್ತರದೞ್ತಿಯಿಂ ತನ್ನವರ್ವೆರಸುಂ ಸಬಳದ ಕೊಂತದ ಕೂರ್ವಾಳ ಬಿಲ್ಲ ಬಾಣದ ಮೆಯ್ಗಾವಲರೊಡನೆ ಮಂಗಳಯೋಗದೊಳ್ ಶ್ರೀರಘುಪ್ರವರನಡಿಯ ತುೞಿಲ್ಪಾಡಿನ ಬೀಣೆಯ ಜವಳಿಮದ್ದಳೆಯ'ಕಂಸಾಳೆಯ ಸಂಕಿನಕಾಳೆಯ ಮೇಳದವರ್ ಕೂಡೆ ಬೀಡಿಂ ತಳರ್ದು ದಿನವಯಣದೊಳ್ ಜಾತ್ರೆವೋಗುತುಮಿರ್ದಂ.

ಲಾಲಿಸು! ಶತ್ರುಘ್ನ! ಈ ಬಗೆಯಿಂ ರತ್ನಗ್ರೀವಂ ತನ್ನೊಂದಿಗರೊಡನೆ ನಿಚ್ಚವಯಣದೊಳ್ ಪಲವುಂ ದಿನಂಬರಂ ಬಟ್ಟೆವೞಿಯೋರೊಂದು ತಾಣದ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಂಗಳ ದರ್ಶನಂಗೊಂಡು ಮುಂತೆ ಮುಂತೆ ಪೋಪೋಪುದುಂ, ಪೊಂಬಸಿಱಿನ ಕೆಕ್ಕೆಯೊಳೊಸರ್ದು ಪುಣ್ಯಭೂಮಿಗಿೞಿತಂದು ಮೋದಂಬೆತ್ತಮೋದಂಬಿಯನೞ್ದಿ ಪಂಕಮಂ ಸಂತಮಲುಂಬಿದ ಸಂತರ್ಗೆ ನಿಚ್ಚ ಸಂತಸದೆಡೆಯಂ ತೋಱಿ ದೇವರ್ಕಳಿಂ ಸಂಭಾವ್ಯೆಯೆನಿಪ್ಪ ಗಂಡಕಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಳ್.

ಈವೊಂದು ಮಾೞ್ಕೆಯಿಂ ಪೊನಲ್ವರಿವ ಕಣ್ಣೆದಿರ ಪುಣ್ಯವಾಹಿನಿಯಂ ದಿಟ್ಟಿಸುತರಸಂ ದಿನವಯಣಂ ಮಾಣ್ದೊತ್ತಿನೊಳೆ ಬಿಡುವಿಟ್ಟು ತಾನುಂ ವಿಪ್ರನು– ಮಿನಿವೊೞ್ತುಂ ಸಲ್ಲಾಪಂಗೊಂಡು ಮತ್ತಂ ಮುಂದೆಸೆಯ ತೊಱೆಯಂ ತೋಱಿ, ಇದೇತಱ ಪೊಚ್ಚಂ ನಿರಮಿಸೆಂದು ಕೇಳಲೊಡಂ, ಭೂಸುರನಿಂತು ಬಣ್ಣಿಸಿದಂ.

ಕೇಳಯ್ ! ಜಗದೆ ದೊರೆವಡೆದ ಪಾಪದ ಕೋಟ್ಕೆಸಱ ಬೆಂಚೆಯೊಳ್ ಪಂದಿಯಂತಿರೆ ಪೊರಳ್ದು ನರಳ್ವೆಗ್ಗಿನ ಲೋಗರ್ಗೆ ಮೆಯ್ಗರ್ಚಲ್ಕೆಂದು ಬೊಮ್ಮಂ ಪೊಸತೆನೆ ಸಮೆದ ಗಂಡಕಿವೆಸರ ತೀರ್ಥಮೈಸೆ. ಆರಾನುಮೊರ್ವನೊರ್ಮೆ ದಿಟ್ಟಿಸಲೊಡಂ ಪಾವನಂ, ಮುಟ್ಟಲೊಡಂ ಶುದ್ಧಂ, ಸವಿಯಲೊಡಮಮರಂ, ಮುೞುಂಗಲೊಡಂ ಮುಕ್ತನಪ್ಪನೆನೆ ಈ ತೀರ್ಥದ ಮೈಮೆಯನಾವಂ ಬಣ್ಣಿಸಲಾರ್ಪನೊ ! ನದಿಯೊಳಿರ್ಪ ಕಲ್ಲೆಲ್ಲಂ ಶಾಲಗ್ರಾವಂ ವಲಂ. ಈ ಕಲ್ಗಳೊಂದು ಕಡಾಪನೇಂ ಪೊಗೞ್ವೆಂ ! ಭವರೋಗದೊಳಸವೞಿದು ನವೆವ ರೋಗಿಗಿಂತೊಂದು ಕಲ್ಲಂ ಕರ್ಚಿದ ನೀರಂ ಕುಡಿಯಿಸಲೊಡಮೊಡನೆಯೆ ಕುತ್ತಂ ಭೇದಂಬರ್ಕುಂ, ಮೇಣೆಂದುಂ ಮಱುಗೊಳಿಸದು. ಇಂತೇರ್ಪಟ್ಟ ಶಾಲಗ್ರಾಮದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯಂ ಕುಱಿತೊಂದು ಕಥೆಯುಂಟು :

ಮುನ್ನಮೊರ್ವನಱಗುಲಿವೆಸರ ಕರ್ವೇಡಂ ನರಮೃಗಂಗಳಂ ತಲೆಯನೊಡೆದುಂ ಬಡಿದುಂ ಕಡಿದುಂ ಪಿಡಿದುಂ ಬೇಂಟೆಯಾಡುತೆ ತನ್ನೊಗೆತನಕ್ಕೆ ಪೇೞ್ದಱನಂ ಬೞಿಸಂದು ರೂಪುಗೊಂಡ ಪಾಪದೊಂದು ಮೊತ್ತಮೆನೆ ಪಲಗಾಲಂಬರೆಗಂ ಜೀವಿಸಿರ್ದುಂ ಕಡೆಯೊಳೊಂದು ದಿನಂ ಕಾಲಧರ್ಮಮಂ ಕಾಣಲಿರ್ಪವಸರದೊಳ್ ತಾಂ ಗೆಯ್ದ ಕೊಲೆಯೆ ಪಲವುಂ ಮೆಯ್ವೆತ್ತು ಸಂದಣಿಸಿ ಬಂದಿದಿರ್ಚಿತೆಂಬಂತಿರೆ ಕೋಱೆದಾಡೆಯ ಕೊಂಕುಂಬನೆಯ ಕುೞಿಗಣ್ಣ ಕೆಂಮೀಸೆಯ ಜೋಲ್ವಾಯ ಪೊದರ್ದಲೆಯ ಕರ್ಮೊಗದ ತೇೞ್ದೇರನೊಂದು ಪೊಡರ್ಪಿನ ಪರ್ವರಿಕೆಯ ರೋಸದ ಬೀರದ ಜವನ ದೂದುಗಾಱರ ಜಂಗುಳಿ ನೇಣ ಶೂಲದ ಕರಗಸದ ಇಟ್ಟಿಯ ಕವೆಗೋಲ ಇರ್ಕುೞಿಯ ದಂಡದ ಗಂಡುಗತ್ತರಿಯ ಕೊಡಲಿಯ ಕೂರ್ವಾಳ ಪರುಟವಣೆಯ ಸಡಗರದ ದಟವುಱದಿಂ ಬಂದು ಮುತ್ತಿಮುತ್ತಿಮತ್ತಿನಱಗುಲಿ ಜೀವಾತ್ಮನಂ ಸೆಱೆವಿಡಿದತ್ತು.

ಅಂತು ಬಂದು ಬಂದಿವಿಡಿದುಂ ನೇಣಂ ಬಿಗಿದುಂ ಮುಳ್ಳಂಗೊಳ್ಕೆಯಿನೀೞ್ದು–ಮಣೆದುಮಾರ್ದುಂ ಸಾರ್ದುಮೆೞೆದುಯ್ವಾಗಳ್ ಕೂರಂಕುಸದಿಱಿತರ್ಕಂ ನಟ್ಟೊತ್ತಿ ನಾಂಟುವ ಕಲ್ಮುಳ್ಗಳಿನೊಂದು ಬೇನೆಗಂ ನೊಂದು ಸುರುಳ್ದುರುಳ್ದು ತಾಂ ಕೆಟ್ಟೆನೆಂದು

ಗೋೞಿಟ್ಟಟ್ಟಿ ಬಡವೊಂದು ಜೀವಿಯಂ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ಓರ್ವಂ ಸಚ್ಚರಿತ್ರನಪ್ಪ ಭಾಗವತಂ ಮುಟ್ಟಯಿಸಿ ಬಂದು ತನಗಾತನೊಳ್ ಮಱುಕಂ ಪುಟ್ಟಲೊಡಂ ಕಯ್ಗರಡಿಗೆಯ ಕರ್ಗಲ್ಲಂ ಕರ್ಚಿ ತೀರ್ಥಮನಾತನ ಬಱತ ಬಾಯೊಳೆಱೆದಂ. ಇಂತೆಱೆದ ಶಾಲಗ್ರಾಮತೀರ್ಥದೊಂದು ಮೈಮೆಯಿನಾ ಪೊಲೆಯನ ಬಾಯ ತುದಿನಾಲಗೆಯೊಳ್ ಕಟ್ಕನುೞಿದೆ ಶ್ರೀರಾಮಧ್ಯಾನಂ ನೆವಮಿಲ್ಲದೊಂದು ಸಂದಿನಿಂ ನೆಗೞ್ದುದಾ ಪದನೊಳ್. ನಿಱಿವಿಡಿದುಟ್ಟ ಪೀತಾಂಬರದ ಮಿಱುಪ ದ್ವಾದಶನಾಮದ ಪೊಳೆವ ಕರ್ಣಕುಂಡಲದ ನಳನಳಿಪ ತುಳಸೀದಾಮದ ತೊಳಪ ನಾಲ್ಕುಂದೋಳ್ಗಳ ಪಾಱುಂಬಳೆಯ ಗಜೆಯ ಪದುಮದ ಸಂಕಿನ ಕುಱುಪಿನ ಸಿಂಗರದ ದಿವ್ಯಸುಂದರವಿಗ್ರಹರ್ ವಿಷ್ಣುದೂತರಿೞಿತಂದು ಶ್ರೀರಾಮನಡಿಯ ಜಾನದೊಳಿರ್ಪ ಬೇಡನಂ ಬೞಿಸಂದು ಬೋಳಯಿಸುತಿರ್ಪುದುಂ, ಬೆಕ್ಕಸಂಬಟ್ಟು ಕಕ್ಕಸದ ಜವನಾಳ್ಗಳ್ ವೈಷ್ಣವರಂ ನಿವಾರಿಪೊಂದು ಬಗೆಯೊಳ್– ಓ ! ಪಿರಿಯರಿದೇತಱ ಗೆಯ್ಮೆಯೊ ! ನೇರಿದರ್ಗಿನಿತೊಂದಱಿಯಮೆ ನೋೞ್ಪೊಡರಿದು ಗಡ ! ಇಸ್ಸಿ ! ಪೊಲೆಯನಂ ಕಿಟ್ಟುವ ದೇವರುಂಟೆ ! ನಿಮಗೀತನೊಳೇತಱ ಕಜ್ಜಂ ! ನೀಂ ಬಱಿದೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದು ವೈಕುಂಠಮಂ ಪೊಲೆಗಿಡಿಸದಿರಿಂ, ತೊಲತೊಲಗಿಂ. ಇದೆ ! ಈ ದೋಷವ್ರತನೆಮ್ಮ ಪಾಲ್ಗೆ ಸಂದವನ್ನೈಸೆ ! ಇಂತೀಗಳೆ ಪಿಡಿದುಯ್ದು ಸೂಲದೊಳೊತ್ತಿ ಪೋೞ್ದಿಂ, ಕಲ್ಲಾಲೆಯೊಳಿಕ್ಕಿ ಸುೞಿದುಂ, ಕರಗಸದಮುಳ್ಜಂತ್ರದೊಳ್ ಕೊಱೆದುಂ, ನೆಲ್ಲೊರಲೊಳಿಟ್ಟವಲ್ದುಂ, ನೆರೆದ ನೆತ್ತರ ಕೀವಿನೊಂದು ಕೊಳನೆಳವುೞುಗಳ್ಗೆ ತಿನಬಡಿಸುವೆವು; ಅಲ್ಲದೊಡೆ ಕಿಮುಟ್ಚಿ ಸೊವಡುವಸೆಯಂ ಪಿಂಡಿ ಜವನೆರ್ಮೆವೋರಿಗೆೞೆತಂಗುಡುವೆವು. ಅಂತದುಕಾರಣಮೆಮಗಮೆಮ್ಮೊಡೆಯನಾಣತಿಗಂ ತಡೆವಾರದಂತುಂ ನಿಮ್ಮೊಂದು ಪೆರ್ಮೆಗಂ ನೆಗೞ್ತೆಗಂ ಪೞಿವನೊಡಗೂಡಿಸದಂತುಂ ಪಿಂದೆಗೆದು ಪೋಪುದೆಂದು ಬಿನ್ನಯಿಸಿದರ್. ಅದರ್ಕಾ ವಿಷ್ಣುದೂತರ್ ಯಮಭಟರ ಕಾಮಕರಂ ಕರಂ ಕರಂಗುವಿನಂ ಮೂಂಕರಿಸುತೆ ಪೋಪೋಗಿರೆ ಬಡಿವಾರದ ಕೂಱರೆ ! ಈಗಳೀತಂ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನಾಗನೆ ! ಶಾಲಗ್ರಾಮದೊಂದು ಕರ್ಚುನೀರಿಂ ಪರಿಶುದ್ಧನಾದೊಡಲವನಂ ಕಿಟ್ಟದಿರಿಂ. ಕಡೆವೊೞ್ತಿಗಾನುಂ 'ರಾಮ ರಾಮ' ಎಂಬೀ ನಾಲಗೆ ಪುಟ್ಟುವ ನಾಲಗೆಯ ಮಾನಿಸಂ ಪಾವನನಾಗದೇಂ ಪೋಕುಂ ! ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಕರ್ಗಲ್ಲ ಕಾಲ್ಮಣೆಯೆನಿಪ್ಪ ಶಾಲಗ್ರಾಮದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯೇಂ ಕಿಱಿದೆ ! ನೀಮಱಿಯಿರೆಂದು, ತಾಂ ಬಲ್ಲಂತು ಬಣ್ಣಿಸಿ ತೋಱಿ ಯಮನ ದೂತರನೆಟ್ಟಿಟ್ಟಿದರ್. ಆ ವೇಳೆಯೊಳ್ ದೇವಾಂಗನೆ ತಾಂ ನಿಚ್ಚ ಮೆಱೆವ ಪೊಯ್ನ್ನೀರಿಂ ಪೂತ ಮಂದಾರದ ಬಿರಿಮುಗುಳ ಮಾಲೆಯಿಂ ಚೆಲ್ವಾಗೆ ಸಗ್ಗದ ಬೆಲೆವಣಿಸತ್ತಿಗೆಯಿಂ ಸಿಂಗರಂಬೆತ್ತ ಸಿಬಿಗೆಯೊಂದು ನೆಲಕ್ಕಿೞಿತರ್ಪುದುಂ, ವಿಷ್ಣುದೂತರಾವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನನದಱೊಳೇಱಿಸಿ ತಾಮುಮಡರ್ದು ಪೋದರ್ಗಡ ! ಅಂತದುಕಾರಣಂ ದೊರೆವಾರದ ದೊರೆವಡೆದೊಂದು ಮೈಮೆಯೀಗಂಡಕಿವೆಸರ ಪೊನಲ್ಗಂ ಕಲ್ಗಂ ಸಲ್ಗುಂ. ನೀನೀ ನೀರೊಳ್ ಮಿಂದುಂ ಶಿಲೆಯಂ ಪೂಜಿಸಿಯುಂ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗೆಂದಱಿಪಿದಂ. ಪಗೆಗಾಱರ ಮೊನೆಗಾಱರ ಬೀರ ! ಬೞಿಕ್ಕಂ ರತ್ನಗ್ರೀವಂ

ವಿಪ್ರನೊಂದು ಸೊಲ್ಲಿಂಗೊಡಂಬಟ್ಟು ಸುಪರಿವಾರಂ ತೀರ್ಥದೊಳ್ ಮುೞುಂಗಿ ಶಾಲಗ್ರಾಮ ಪೂಜೆಯನೊಡರ್ಚಿ ತಾನೊಂದು ಕ್ಷೇತ್ರಸಂಖ್ಯೆಯ ಕಲ್ಗಳಂ ಕೊಂಡು ಮುಂತೆರಳ್ದಂ.

ಇಂತು ಸತ್ಯದ ನೆಲೆಯಂ ನಿತ್ಯದ ಬೀಡಂ ನನ್ನಿಯ ಕಡಲಂ ಹೂನ್ಯದೊಡಲಂ ಭಕುತಿಯ ಗುಂಪಂ ಮುಕ್ತಿಯ ಪೆಂಪಂ ಅಱನೊಗೆವ ಗೊತ್ತಂ ಪರಸುಖದೊತ್ತಂ ಕೞಿದು ಮುಂತೆ ಮುಂತೆ ದಿನವಯಣಂಬೋಗುತಿರ್ಪಿನಮಾಪಥದೊಳ್–

ಮೊತ್ತಮೊದಲ ಗೆಡೆಯ ಗೆಣೆಯ ಪೊಸಕೂಟದ ಕೂರ್ಪರ ಮೀಂಟಿದ ಸಂತಸದುರ್ಕಿನ ಪೆರ್ಚುಗೆಯೊಂದು ಲೀಲೆಯ ಮಾೞ್ಕೆಯಿನಡಿಗಡಿಗೆ ತಂತಮಗೆ ಬೆರೆವೊಡನಾಟದ ತೆರೆಗಯ್ಯ ತೞ್ಕೆಯಿಂ, ಭೋರ್ಗರೆವ ಸಬುದದ ಮನ್ನಣೆಯ ಬಣ್ಣನೆನುಡಿಯಿಂ, ಕರೆಗಣ್ಮುವ ಸಾಲ್ವರಿವ ಬೆಳ್ನೊರೆಯ ಬೆಳ್ನಗೆಯಿಂ, ಕಣ್ಗೆಡ್ಡಮಾದ ಗಂಗಾಸಾಗರಸಂಗಮಂ ಮುಂಗಡೆಯೊಳೆಸೆದತ್ತು. ಮತ್ತಮದು ಗುಱುಗುಱಿಸುತೇೞ್ವ ಬೀೞ್ವ ಮಱಿಮೀಂಗಳೆಡೆಯಾಟದಿಂ, ತಾಂ ತಮಗೆ ನೆಗೆನೆಗೆದುರುಳ್ವ ಮೀಂಗಳೊಂದು ಸೋವಿನ ಹೊಂಚಿನೋಟದೊಳೆ ಎಡೆಗೆಡೆಗೆ ಪಾಱುವ ಕಡಲ್ವಕ್ಕಿಗಳ ಸುೞಿಯಿಂ, ಮುತ್ತಿ ಮಂಡಳಿಸಿದ ನೀರ್ವಕ್ಕಿಗಳತ್ತಣೊಂದು ಭಯದಿಂದ ನೀರೊಳೆ ಮೆಯ್ಗರೆವ ಬಾಳೆಮೀಂಗಳಿಂ, ಒಳಗೊಳಗಡಂಗಿ ಪರಿದಾಡುವ ಬಾಳೆಗಳಂ ಬೆಂಬೆಂಬತ್ತಿ ಸುೞಿಸುೞಿದು ತಳಮಳಂಗಳ ತಿಮಿತಿಮಿಂಗಿಳಗಳ ದಟದುಟದಿಂ, ಕರಮೊಪ್ಪಿರ್ದುದು.

ಇಂತು ರನ್ನಬಂಡಾರಿಯನೆ ಆಯ್ದೊಱಲ್ದು ಬೆರೆದು ಬೆಱಿದಿರ್ಪ ನೀರವೆಣ್ಣ ಕಡುಜಾಣ್ಮೆಗೆ ಸೋಜಿಗಂಗೊಂಡು ತಲೆದೂಗಿ ಮೇಣ್ ತಾಂ ಪೋಗಲಿರ್ಪ ಕ್ಷೇತ್ರದೊಂದು ನೆನಪಿಂ ವಿಪ್ರನೊಳ್ – ಆಚಾರ್ಯ ! ಎನಿದೂರದೊಳಿರ್ಕುಮಾ ಸಂದ ನೀಲಾಚಲಂ, ಎಂದಿಗೆ ಕಾಣ್ಬೆಂ, ತಿಂಗಳೊಂದಾದುದಲೇ ! ಎಂದು ಬೆಸಗೊಳಲೊಡಂ, ಭೂಸುರಂ– ಏಂ ತೋಱದೆ ? ಅಲರ್ವಕ್ಕಿಯ ಮುಗಿಲ ಕರ್ಮಣಿಯ ಮಾಕಾಳಿಯ ಒಡಲ ಕರ್ಪಿನಚಲಂ ? ಅಂದೀಯೆಡೆಯೊಳೆ ನಾಲ್ಕೈಯ ಬೇಡರಂ ಕಂಡೆನೀ ಬಟ್ಟೆಯೊಳೆ ಪೋದೆನೀದೆಸೆಯೊಳೆ ಬೆಟ್ಟಮನೇಱಿದೆಂ, ಇದೆ ಬೆಟ್ಟಂ ದಿಟ್ಟಸೆಂದು, ಸುಟ್ಟಿ ತೋಱಿದಂ. ಆಗಳರಸಂ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನಾಲ್ಕುಂ ದೆಸೆಯಂ ಸುತ್ತಿ ಕಂಡುಂ ಕಾಣಸದಿರೆ ದುಗುಡದಿಂ ಬೆಮೆಗೊಂಡು, ಪಾರ್ವಂ ಪೇೞ್ದ ಬೆಟ್ಟಮಂ ಕಂಡಿರೆ ಎಂದು ತನ್ನ ಪರಿಜನರಂ ಕೇಳ್ವುದುಂ; ಕಂಡೆವಿಲ್ಲೆಂದು ಮಾರ್ನುಡಿದರಾ ನುಡಿಗೆ ರತ್ನಗ್ರೀವಂ ಕಟ್ಟಚ್ಚರಿವೆತ್ತು– ಏನಯ್ಯ ! ನೀನೊರ್ವನೆ ಕಂಡಯ್ ! ಆಮಿನಿಬರುಂ ನೋಡಲಾಱದ ಪಾಪಿಗಳೆ ? ಇದಱಿಡಿಯೇಂ ? ಪೇೞೆಂದು ಕೇಳಲೊಡಂ; ತನ್ನ ಜಾನದ ಜಾಣ್ಗೆ ನೆರವಾಂತಱಿವಿಂ ವಿಪ್ರಂ– ಅಪ್ಪುದಪ್ಪುದು ಈಗಳಱಿತೆಂ, ತೋರ್ಪೀ ಸಂಗಮದೊಳ್ ಮೊದಲೊರ್ಮೆ ಮೀಯದಿರ್ಪ ಜಾತ್ರೆಗರ್ಗೆ ಬೆಟ್ಟಂ ದಿಟ್ಟಿಗೆ ಬಾರದೈಸೆ ! ನೀಮದುಕಾರಣಂ ಗಂಗಾಸರಿತ್ಸಾಗರಸಂಗಮ ತೀರ್ಥದೊಳ್ ಮಿಂದು ಬರ್ಪುದೆಂದು ತಿಳಿಪಿದಂ.

ಕೇಳ್ ! ಆ ನುಡಿಯಂ ಕೇಳ್ದೆಟ್ಟು ಸರ್ವರುಂ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನಂಗೆಯ್ದು ದಾನದಕ್ಷಿಣೆಗಳಿಂ ವಿಪ್ರಕುಲವಂ ಸೈತುಗೊಳಿಸಿ ತವಕದಿಂ ಮುಂದೆಸೆಯಂ ನೋಟ್ಪುದುಂ, ಪುಣ್ಯದ ರಾಶಿಯಂತೆ ಬಗ್ಗಿನ ನೆಲೆಯಂತೆ ಮೈಮೆವೆತ್ತು ಚೆಲ್ವಾದ ಪರ್ವತಂ ತೋಱೆವಂದುದು. ಆಗಳಾಗಳೆ ಪೆಟವಂ ನಡೆಗೊಂಡಂತುಂ, ಕುರುಡಂ ಕಣ್ಬಡೆದಂತುಂ ಷಂಡಂ ಪುರುಷನಾದಂತುಂ ಪೆರ್ಚಿದೊಂದು ಸಂತಸದಿಂ ಬೈಗಿನೊಳ್ ಕೆಲೆದುಂ ಮುಕ್ಕುಱಿಕ್ಕಿಯುಂ ನೆಗೆದಾಡಿಯುಂ ಚೆದಱಿ ಪೋಪಾಕಳ ಮಂದೆಯ ಮಾಱ್ಕೆಯಿಂ ನೆರೆದು ಬಂದ ಜಾತ್ರೆಯ ಪಯಣಿಗರ್ ಶ್ರೀರಘುವರನಂ ಪಾಡುತುಂ ನೋಡುತುಮೋಡುತುಂ ದೊರೆವಡೆದ ಕರ್ವೆಟ್ಟಮನೇಱಿ ಪೋದರ್.

ಕೇಳೆಲೆ ಚಿಕ್ಕರಸ ! ಇಂತು ನೀಲಾಚಲಶಿಖರವಾನಾರೋಹಣಂಗೆಯ್ದು ಶ್ರೀಪುರುಷೋತ್ತಮಮೂರ್ತಿಯಂ ಕಂಡುಂ, ಪ್ರಸಾದಮಂ ಕೊಂಡುಂ, ಸಿಕ್ಥಕಮನುಂಡುಂ ಕೆಲಕೆಲರ್ ವಿಷ್ಣುಸಾರೂಪ್ಯಮಂ ಪೊಂದಿದರ್; ಕೆಲಕೆಲರ್ ಪೊಂದಿ ವಿಷ್ಣುಲೋಕಕ್ಕೈದಿರ್; ಕೆಲಕೆಲರ್ ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ಸೇವೆಯೊಳೆ ನಿಂದರ್; ಕೆಲರ್ ಬಂದರ್. ರತ್ನಗ್ರೀವಂ ನಿಜಸತಿಸುತಮಂತ್ರಿಪುರೋಹಿತರ್ ಸಹಿತಂ ದೇಹಂಬೆರೆಸು ಸಾಯುಜ್ಯ ಪದವಿಗೇಱಿದಂ ಕಣಾ ! ಇಂತೇರ್ಪಟ್ಟ ಮೈಮೆ ಈ ಬೆಟ್ಟೊಡೆಯಂಗೆ ಸಲ್ಗುವೆಂದು ನೀಲಗಿರಿ ಮಹಾತ್ಮ್ಯೆಯಂ ಮಂತ್ರಿಪಂ ಕಥಿಸಿದಂ.

ರಮಣೀಮಣಿ ! ರಾಘವಾವರಜಂ ಇನಿತೊಂದು ಪೆರ್ಮೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರದೊಂದು ಮೈಮೆ ದಿಮ್ಮಿತೆಂದು ಕೌತುಕಂಗೊಂಡು ದರ್ಶನಸ್ತುತಿಗೆಯ್ದು ತುರಂಗದ ಬೆಂಬಲದ ಸೇನೆಯ ಕಾಪಿನೊಳೆ ಪೋಗುತುಮಿರ್ದಂ.

ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದ ನೀಲಾಚಲದರ್ಶನಮೆಂಬ ದಶಮಾಶ್ವಾಸಂ
ಸಂಪೂರ್ಣಂ

■■

ಏಕಾದಶಾಶ್ವಾಸಂ-ಸುಬಾಹುಯುದ್ಧಂ

ಎನ್ನ ಸಿಂಗರದ ಸಿರಿಯೆ ! ಆ ಅಂದಿನ ರಗಳೆಯ ಬಣ್ಣನೆಯ ದಿನಂಗಳ್ ಪಿಂಚಿದುವು. ಆಗಳುಂ ತನ್ನೊಡಲುರಿಯೊಂದು ಬೇವಿನಳುರ್ಕೆಯಿಂದೆಡೆವಿಡದೆ ಪುಯ್ಯಲ್ಚುವ ಕಡಲೀಗಳ್ ಬೇಸಱಿನೆನಸುಂ ಸ್ವೈರಣೆಗೊಂಡುದು. ಪೊಸವೆಸಲಾದ ಪೆಣ್ಗಳ ಜವ್ವನದ ಬಿಗುರ್ಪಿಱಿದು ತಿಳಿವಂತೆ ತೊಱೆವೆಂಡಿರ್ಗರ್ಕಿನುಬ್ಬರವಡಂಗಿ ತಿಳಿದುದು. ತಾನುಮುಣದ ಪೆಱವರ್ಗಮೀಯದ ನೆಲಕಲನ ಮಱೆಯ ಮುಚ್ಚಿನ ಭಂಡಾರದೊಳಗಣೊಂದು ಪಾೞ್ಗೇಡಿಂ ಪುರುಳ್ ಕುಂದುವಂತಿರೆ ಕೊಳಂಗಳ ಜಳಂ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೊಳಗೊಳಗಿಂಗಿದುದು. ಬೈಗಿನ ಮುತ್ತಪೊೞ್ತಿನ ಚೆಂಬಿಸಿಲ ಪರ್ಬುಗೆಯ ಬೆಳಗಿನೊಂದಿರವಿಂ ತಾವರೆಯಿರ್ದುವು. ಸಾವರ್ಗೆ ನೋವದವರ ಜಾಳಿಗೆವೊನ್ನಂಕ– ವರ್ವೊಂದು ಬಗೆಯೊಳಾರೆಯ್ವ ನಂಟರ್ಗೆ ದೊರೆವಂದು ಬಂಡುಣಿಗಳ್ ನೀರ್ವೂಗಳಂ ಸೇವಿಸುತಿರ್ದುವು. ನೀರುಣದೆ ಮುಗಿಲ್ಗಳ್ ಬೆಳರ್ತು ಬೆಂಡಾದುವು. ಪೆಱೆನೇಸರ್ಕಳ ಕೈಗಳ್ ನಿಡಿದಾದುವು. ಇರುಳ ಬಾಂಬೊಲಂ ಬತ್ತಿದಱಿಲಗೆಯಿಂ ಸೊಗಯಿಸಿದತ್ತು. ಭೂರಮೆ ಕಱಂಗಿ ಬೆಳೆದಾರವೆಯೆಂಬ ಕಾಂಗಿನ ಸೀರೆಯನುಟ್ಟು ನಳನಳಿಸುವ ಕೆಯ್ವೊಲಮೆಂಬ ಮಿಸುನಿಗಚ್ಚಿನ ಪೊಂಗುಪ್ಪಸಮಂ ತೊಟ್ಟು ಕಣ್ಗೆಡ್ಡಮಾದಳ್.

ಇಂತು ಮುಂಚಿ ಬಂದ ಶರತ್ಕಾಲದೊಳ್ ರಾಘವನ ಜನ್ನದ ಬಣ್ಣಗುದಿರೆ ತೆಂಕಲ್ಗೆ ಮೊಗಮಿಕ್ಕಿ ನಡೆವುತುಮಿರ್ಪುದುಮಿತ್ತಲಾ ವೇಳೆಯೊಳ್ ಚಕ್ರಾಂಕಪುರದ ರಾಯಗುವರಂ ಪ್ರಜೆಗಳೊಂದು ದೂಱಿಂಗೆ ತನ್ನೊಂದು ಬಿನದಕ್ಕೆ ಮೇಲಾಳ್ತನದ ಸಡಗರದಿಂ ಬೇಂಟೆಗೆಂದು ಪಱುವಂ ಪುಗುತಂದಂ. ಆಗಳ್ ದಿಕ್ಕರಿಗಳ್ಗೆ ಗಿರಿಗಳ್ಗೆ ದೊರೆವರ್ಪ ಕರ್ವೇಡರ್ ಎಕ್ಕಡವಾವುಗೆಯ ತೊವಲುಡೆಯ ತುಪ್ಪುಲಂಗಿಯ ಸೊಪ್ಪಿನ ಟೊಪ್ಪಿಗೆಯ ಸಿಂಗರದಿಂ ಕವಣೆಯ ಮಿಂಟೆಯ ಪೆಂಟೆಯ ಅಂಟುವಲೆಯ ತಡಿಕೆವಲೆಯ ಬೀಸುಂಬಲೆಯ ಪಾಸುಂಬಲೆಯ ಕಣ್ಣವಲೆಯ ಬೆಳ್ಳಾರಬಲೆಯ ಗುದಿಯ ಸಬಳದ ಕವಲ್ಗೋಲ ಅಡಕಿಲ್ಗೂಡೆಯ ನೇಣ ಕಡಿಗತ್ತಿಯ ಬಿಲ್ಲಂಬುಗಳ ಬಲ್ಪೊಱೆವೊತ್ತು ಪೀಲಿಯುಡೆಯ ಜಂತದೋಲೆಯ ಪುಲಿಯುಗುರ ಬಾವುಲಿಯ ಗುಂಜಿಯೆಕ್ಕಸರದ ಎಲ್ವಳೆಯ ಸಾದಿನ ಬೊಟ್ಟಿನ ತಮ್ಮ ಪುಳಿಂದಿಯರ್ವೆರಸು ಜಾಯಿಲಂಗಳಂ ಕೂಡಿ ನಡೆತಂದು ನೆರೆದರ್. ಅಂತು ಬಂದ ಬೇಡರ್ ಕಾಡಂ ಮುತ್ತಿಯುಂ, ಮಿಗದಿಕ್ಕೆಯಂ ಹೊಂಚಿಯುಂ, ಕೊಣಕುವ ಸಬುದಮನಾರೆಯ್ದುಂ, ಕರ್ಪನಗುೞ್ದುಂ, ಬಲೆಗಳನೊಡ್ಡಿಯಂ, ಕುತ್ತುರ[ಱಂ] ಸೋವಿಯುಮಿಡುಕುಱೊಳ್ನುಸುಳ್ದುಂ, ಸರುವೊಳ್ ಹುದುಗಿಯುಂ, ನೀರ್ದಾಣದೊಳ್ ಕತ್ತರಿಗಂಡಿಯನೆತ್ತಿಯುಂ, ಮರನನಡರ್ದುಮಬ್ಬರದೆ ಬೊಬ್ಬಿಱಿದಱಚಿ ಬೇಂಟೆಯಾಡುತಿರೆ; ನಟ್ಟಕೊಡಂಕೆಯ ಮೊಲನ, ಅಳ್ಳೆಯೊತ್ತುವ ಮರೆಯ,

ಡಗೆವೊಯ್ದೆರಳೆಯ, ಪಟ್ಕೆಗೆಟ್ಟ ನರಿಯ, ಬೆದಱಿದ ಕಡವೆಯ, ಕೆರಳ್ದಿಕ್ಕಲನ, ಕೊಕ್ಕರಿಸಿದ ಕಕ್ಕಡವಂದಿಯ, ಕಣ್ದೊಳಸಿನ ಕರಡಿಯ, ಮುಕ್ಕುಱಿಕ್ಕುವ ಕಾೞ್ಕೋಣನ, ಕೋಡಿಡುವಾನೆಯ, ಗರ್ಜಿಸುವ ಸಿಂಗನ, ಮೊರೆವ ಬಲ್ಪುಲಿಯ ಗಜಬಜದ ಸಂಚಾರಂ ಬಲ್ಪಿರಿದಾಯ್ತು.

ಆಗಳ್– ಇದೆ ಕಿಱುಬನನಿಸು ! ಇದೆ ಕಾೞ್ಕುಱಿಯನಿಡು ! ಇದೆ ಬಗ್ಗನನಿಕ್ಕು ! ಮೇಣಿದೆ ಚಿತ್ತಗನಂ ತುಡು ! ಇದೆ ಕಲ್ಲಾನೆಯಂ ಕತ್ತು! ಇದೆ ಪೆರ್ವುಲಿಯಂ ಕುತ್ತು; ಎಂದೆೞ್ಚಱಿಸುತುಂ ಮುಟ್ಟೆವರುತುಂ, ಮೇಣೊರ್ವರ್ ಸೊಪ್ಪುಳಾಗದಂತು ಸನ್ನೆವೇಂಟೆಗೆಯ್ಯುತುಮಾಳವಿಗೆಟ್ಟ ಕೂೞ್ಮಿಗಂಗಳಂ ಸಂಹರಿಸಿದರ್. ನೊರೆಯಿಡಿದರೆಗರ್ಚಿದ ಪುಲ್ಲಪುಲ್ಲೆ, ಮುಱಿಗೋಣ ಮಱಿಯ ಮರೆ, ಕೞ್ಗಿದ ಮೊಗದ ಪೊಡೆಯೊಡೆದುಡು, ಮತ್ತಂ ಕೋಡುಡಿದಾನೆ, ಮತ್ತಂ ನಟ್ಟಾಲಿಯ ಮೊಲಂ, ಮತ್ತಂ ತಲೆಕಡಿವೋದ ಪೆರ್ಬುಲಿ, ಮತ್ತಂ ಪಲ್ಲುಡಿದ ಪಂದಿ, ಮತ್ತಂ ಕರುಳೊಕ್ಕ ಕೞ್ತೆ ಬೇಡರ ಬಗೆಗೆ ಬಂದುಂ ಬಾರದಾಯ್ತು. ಇಂತು ವನದೊಳ್ ಮೃಗಕುಲಂ ನಿರ್ಣಾಮಮಾಗಲೊಡಂ, ಸಂತಸಮಾಗೆ ಬೇಡರ್. ಸವಿಯಡಗಂ ಬಸೆಯಂ ನೆತ್ತರಂ ತೊವಲಂ ಕೋಡಂ ಜಂತಮಂ ಮುತ್ತಂ ಚವುರಿಯಂ ಪೊತ್ತುನಗರಿಗೆ ಮರಲ್ದುವರ್ಪಾ–ನಡುವಟ್ಟೆಯೊಳ್ ಚಂಚಲಿಸುವ ಮಿಂಚಿನಂತಿರೆ ಮುಂಚಿವರ್ಪ ಮಿಂಚುವ ಪಂಚವರ್ಣದ ಕುದಿರೆಯಂ ಕಂಡು–ಎಲೆ ಅಣ್ಣ! ಎಲೆ ತಮ್ಮ! ಏವೂರ ನಿಗಳದೊಂದು ಬಣ್ಣಗುದಿರೆ ! ಎಮ್ಮೀ ಜಾಯಿಲಂಗೆ ದೊರೆವರ್ಕುಂ ! ಕೊಂಕದ ಬಾಲಂ, ನಿಗುರ್ದ ಕೊಡಂಕೆ, ಡಗೆವೊಯ್ವಳ್ಳೆ, ಗುಜ್ಜುಗಾಲ್, ನಿಟ್ಟೊಡಲ್, ಕಟ್ಟಾಯದ ಮೆಯ್ಸಿರಿ ಆಃ ! ಕೀಱುಂ ಪಲ್ಲಣಮುಮೇನಾಯ್ತು. ಓ ! ಸೊರ್ಕಿದದುಱುದುಂಬಿಗುದಿರೆ ! ಇಂತುಂ ಸಿಂಗರಮೇಂ ನೋೞ್ಪಂ ನೋೞ್ಪವೆಂದು, ಮುಟ್ಟೆವಂದು ಪಿಡಿದು ತಮ್ಮೊಡೆಯಂಗೆ ವಾಹನಮಕ್ಕುಮೆಂದು ದಮನಂಗುಯ್ದೊಪ್ಪಿಸಿದರ್.

ಆಗಳ್ ತನಗೆ ದೊರೆವಡೆದೊಂದು ಜವ್ವನದ ಪೊಸ ಕುದಿರೆಯಂ ನಿಟ್ಟಿಸಿಯೞ್ಕಱಿಂ ಪೊಂಪುೞಿವೋಗಿ, ಬಾಳದ ಬಿರಿ[ರು]ದಿನ ಪಾಡಿನೊಕ್ಕಣೆಯ ಓಲೆಯಂ ಕಯ್ಯೊಳ್ಕೊಂಡಿಂತು ವಾಚಿಸಿದಂ :– ಕಡಲೆ ಕಡೆಯಾದೀ ಪೊಡವಿಯಂ ತನ್ನೊಂದು ಬೆಳ್ಗೊಡೆಯ ನೆೞಲೊಳಿರಿಸಿ ಮಾರ್ಮಲೆವ ಪಗೆರಾಯರ ಬಿಂಕಮನುರ್ದಿ ತಿರ್ದಿ ಸಮಕಟ್ಟಿ ಬಿರುದರ ಗಂಡಂ ಕೈದುವೊತ್ತರ ದೇವಂ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ–ಮನಯೋಧ್ಯೆಯೊಳರಸುಗೆಯುತ್ತುಮಿರ್ದಪಂ. ತನಗೆ ಕೂಟರತ್ತಣಿಂ ಬಲ್ಪೊಱೆಯಾಗೆ ಬಣ್ಣವಿೞಿದು ಸೊಬಗೞಿದು ಸುಱುಂಟೆ ಮುಱುಂಟೆ ಮೆಯ್ಗುಂದಿದೀ ಭೂರಮೆಯಂ ಪೊರೆವೊಂದು ದೂಸೞಿಂ ರಾವಣಾದ್ಯರಂ ಕೊಂದೊಂದು ಕೊಲೆಯ ಶಾಂತಿಗೆಂದು ಕುಂದದ ಜನ್ನಮಂ ಕೈಕೊಂಡು ದೀಕ್ಷೆಯೊಳಿರ್ಕುಂ. ಇಂತಿದಾತನಯ ಜನ್ನಗುದಿರೆ ; ತನ್ನಣುಗದಮ್ಮನ ಶತ್ರುಘ್ನನ ಮೊನೆಗಾಱನ ಬೀರಸಿರಿಯ ಗಂಡನ ಕಾಪುಂಟು. ಅಂತದಱಿನಾರಾನುಮೆತ್ತಾನುಂ ಮಿಡುಕುಳ್ಳ ಪೆಂಪಿನ ಕೊರ್ವಿನ ಜವ್ವನದ ಗಂಡುಗಲಿತನದ

ರಾಯರಿರೆ ಹಯವಮಂ ಕಟ್ಟಿ ಕಾದುವುದು. ಕೆಯ್ದುಗೆಯ್ದು ಸೋಲ್ತರ್ ಮೇಣ್ ಕಾದಲಾರದರ್ ಶತ್ರುಹನಂ ಕಂಡು ಮೞಿವೊಕ್ಕು ಕಪ್ಪಮನಿತ್ತು ಸಂತಂ ಬೞಿಸಂದು ಬಾೞ್ವುದು. ಶ್ರೀರಾಮನಾಣೆ !''

ಕಾಮಕಲ್ಪವಲ್ಲರೀ ! ಇಂತು ದಮನಂ ಪರಿವಿಡಿಯಿನೋಲೆಯನೋದಿದನಪ್ಪುದುಂ, ಕೈಪೆಯನುಂಡಂತುಂ ಕಲ್ಲೆಡವಿದಂತುಂ, ತೇಲ್ಕಡಿದಂತುಂ, ಕಲಂಕುವಗೆಯೊಳ್, ಏಱುಗೊಂಡೆಕ್ಕಲನ ದಾಂಟುಗೊಟ್ಟ ಪಾವಿನ ಪೊಸವಗೆಯೊಂದು ಮಸಕದಿಂ ಕಿಡಿಕಿಡಿವೋಗಿ ಕುಡಿವರಿವ ಮೀಸೆಯಂ ತಿರ್ದುತ್ತೆ– ಆಃ ! ಶ್ರೀರಾಮಂ ಗಡ ! ಒಂದೆ ಬೆಳ್ಗೊಡೆಯೊಳಾಳ್ವರಾಯಂ ಗಡ ! ರಾವಣಾದ್ಯರಂ ಕೊಂದಂ ಗಡ ! ಶಾಂತಿ ಗಡ ! ಜನ್ನಗುದಿರೆ ಗಡ ! ಬೇಳ್ವಂ ಗಡ ! ತಮ್ಮಂ ಶತ್ರುಘ್ನ ಗಡ ! ಕಾಪು ಗಡ ! ಮಿಡುಕುಳ್ಳ ಬೀರರ್ ಕಾದಲಕ್ಕುಂ ಗಡ ! ಕಾಣ್ಕೆ ಗಡ ! ಪೂಣ್ಕೆ ಗಡ ! ತನ್ನಾಣೆ ಗಡ ! ಜಗಕೆ ರಾಮನೊರ್ವನೆ ಚಲದಂಕಂ; ಶತ್ರುಹನೊರ್ವನೆ ಬೀರಂ; ಮಿಕ್ಕರಾಯಗುವರರ್ ಪಂದೆಗಳೇನಾಗರೆ ! ಏತೞೊಂದು ಪೊಚ್ಚಱದ ಮಾತಿನೊಂದು ನಿೞಿಗೆಯೊ ! ಲೋಗರೊಳ್ ಬಲ್ಲರ್ ತಮ್ಮಾಳ್ತನದ ಪೆರ್ಕಳಿಕೆಯಂ ಗಳಪುವರೆ ? ಲೋಗರ ಕಣ್ಣೆಂಜಲ್ ತಾಗದಂತು ಬೆರ್ಚನಿಟ್ಟು ಪಕ್ಕಿಗಳಂ ಬೆದರ್ಚಲೊಡರ್ಚಿದ ತೋಂಟಿಗನೊಂದಾಯತಿಯಂ ಕಂಡನಕ್ಕುಂ ರಾಮಂ ! ಅಕ್ಕೆ, ತಪ್ಪೇಂ, ಇಂತೊಂದು ಪೂಣ್ಕೆ ಎಮ್ಮನ್ನರ್ಗೆ ದಳ್ಳಿಸುವ ಬಲ್ಗಿಚ್ಚಿನೊಳೆೞಿದ ಪೊಸನೆಯ್ಗೆ ಪಾಸಟಿವಾರದೇಂ ಪೋಕುಂ. ಅದುಕಾರಣಂ ತಾ ತನಗೆ ದೊರೆಕೊಂಡ ಕುದಿರೆಯಂ ಕಟ್ಟಿ ಕೈವಿಡಿದ ನಲ್ಲಳ್ಗೆ ಸಂತಸವೆಕ್ಕಸಂಗಳ ನುಮಿರ್ಮೂಡುವಂತುಂ, ಪೆತ್ತೋವಿದಬ್ಬೆಗೆ ಪೆತ್ತೊಡಲ ಎತ್ತಿದ ತೋಳ್ಗಳ ಕಟ್ಟುಬ್ಬಸದಾಯಸಂ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಬಾರದಂತುಂ, ಅಂದಂದಿಂಗಂ ಬಳೆಯಿಸಿ ನಡೆನುಡಿವೇೞ್ದು ಪೊರೆದಯ್ಯನ ಕೂರ್ಮೆ ಪೆರ್ಮೆಪಡೆವಂತುಂ, ಬೀರದ ಗಂಡುಗಲಿಗಳಪ್ಪ ಗೆಣೆಯ ರಾಯಗುವರರ್ ತಲೆತೂಗುವಂತುಂ, ನೇಹದ ನೆಂಟರೊಳನಂಟು ಗಂಟುಗೊಳ್ವಂತುಂ, ಬಿಡುಗಣ್ಣರ್ಗೆ ಕಣ್ಣಹಬ್ಬಮಪ್ಪಂತು– ಮೆತ್ತಿವಂದ ಪಗೆಯಂ ಬಾರಿಸುವೆಂ. ಮೇಣೆನ್ನ ಗಂಡುಗಲಿತನದ ಚಲಮಂ ತೋೞಿಸುವೆಂ ಎಂದು ತೞಿಸಂದು ಶ್ರೀರಾಘವನ ಕುದಿರೆಯಂ ಬಂದಿವಿಡಿದು ಬೇಡವಡೆಯ ಕಾಪಿನೊಳ್ ತನ್ನ ಪೊೞಲ್ಗಟ್ಟಿದಂ.

ನಸೆಗಾರ್ತಿ ! ಇಂತು ದಮನಂ ಹಯಮಂ ಸೆೞಿವಿಡಿದು ನಿಜಪುರಕೆ ಕಳಿಪಲೊಡಮಿತ್ತಲ್ ಹಯದ ಬೆಂಬಲದ ಕಾಪಿನಾಳ್ಗಳ್ ತತ್ತಱದಿನೊತ್ತರಿಸಿ ಪತ್ತೆಸಾರ್ದು ರಾಯಗುವರನಂ ಸುತ್ತಂ ಮುತ್ತಿ, ಮೆಯ್ಗಲಿಯಂ–ಎಲೆಲೆ ಪಗಲ್ಗಳ್ಳ ! ಏತೆೞೊಂದು ಗೆಯ್ತಂ. ತಾಂ ತಾಂ ಬಟ್ಟೆವಿಡಿದೈದಿ ಪೋಪ ಕುದಿರೆಯನಿಂ ನೀಂ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡುಯ್ವ ಬಲ್ಪೇವುದೊ ! ಆರೊಂದು ಹಯಮೆಂಬುದನಾರಯ್ದು ಪೋಗದೆ ಪತ್ತುಗೊಳ್ವ ನೀಂ ಕಾಲುರಿಚನಕ್ಕುಂ. ಸಾಜಂ, ನಿಲ್ ನಿಲ್ ! ಮಾಣ್ಮಾಣ್ ! ಶ್ರೀರಾಮನ ಜನ್ನದೊಂದು ಸಿಂಗರದ ಕುದಿರೆ ಕಣಾ ! ದೇವರ್ ಮುನಿವೆಡೆಯೊಳ್ ಕಳ್ವ ಕೊಳ್ವ ನಿನ್ನೀ ಬಲ್ಮೆ ಪೊಳ್ಳಕ್ಕುಂ. ನಿನ್ನಡಗು ಪರ್ದಿಂಗೆ ಬಿರ್ದಕ್ಕುಂ. ಮೇಣ್ ನಿನತ್ತಸುವಿನುಸಿರ್ ಜವಹುರದ ಪುೞುಗಳ್ಗೆ

ಸುಯ್ಲಾಡುವ ಜೀವದ ಗಾಳಿಯಕ್ಕುಂ. ಮೇಣೀ ನಿನ್ನ ಪಾೞೊಡಲ ನೆತ್ತರ್ ಪಿಱಿದಿನಿವಡೆಗೆ ಪಗಲ ಬೋನದೊಂದು ಕಟ್ಟಕ್ಕುಂ. ನಿನ್ನಟ್ಟೆಯೆಟ್ಟೆ ಕುಟ್ಟೆವುೞುಗಳ್ಗೆ ಕಟ್ಟಚ್ಚಿನ ಹೋಳಿಗೆಯಕ್ಕುಂ. ನಿನ್ನೀ ರುಂಡಂ ಮರುಳ್ಪಡೆವೆರಸು ಮಂಡಲಿಸಿ ಸೆಂಡನಾಡುವ ಮಾಕಾಳಿಯ ಕಯ್ಗಿಂದುಗಮಕ್ಕುಂ. ನೂಱಱಿನೇಂ ; ನಿನ್ನ ನಾಡು ಬಕ್ಕಂಬಯಲಕ್ಕುಮಂತದಱಿಂ ಬಗೆಗೇಡಿಂ ತಕ್ಕೞಿದು ನಿರ್ನೆರಂ ನೀಂ ಬನ್ನದೊಳಾಗದೆ ಬೇಗಂ ಹಯಮಂ ಬಿಟ್ಟು ನೆಟ್ಟನೆಮ್ಮಂ ಶರಣ್ಬೊಕ್ಕು ಸೊಗಂಬಾೞ್ವುದೆಂದರ್. ಆ ನುಡಿಗೆನಸುಂ ನಕ್ಕು ಮತ್ತಂ ಕಿಸುಗಣ್ಣೆ ದಮನಂ ಕಯ್ಯ ಕೂರ್ವಾಳ ತೆಳ್ಮೊನೆಯಂ ನೂಂಕಿ– ಈ ಸೂೞ್ಗೆ ನಿಮ್ಮಂ ತಲೆಗಾವೆಂ, ಮುಂತಿಂತು ಬಾಯ್ಗೆ ಬಂದಂತೆ ಜಱುಚೆ ಕುಡಿನಾಲಗೆಯಂ ಸೌಳನೆ ಸೀೞ್ವೆಂ, ನಿಕ್ಕುವಂ. ಆನೆ ಬಳ್ಪುಳ್ಳಂ ಕುದಿರೆಯಂ ಕಟ್ಟಿದೆಂ. ಕಾದುವೊಂದು ಬೆಸನಮೆಮಗಕ್ಕುಂ. ಆ ಸೊರ್ಕಿನ ರಾಮಂ ನಿಮ್ಮ ದೇವನಾವನೇವಂ, ಈಗಳೆ ನಿಮ್ಮಾಳ್ದನಂ ತಟ್ಟೆ ರಣಕಟ್ಟೆಂ; ಇದೆ ಎನ್ನೊಂದು ತೋಳ್ಬಲಮಂ ಮೆಱೆವೆಂ, ಕುದಿರೆಯೊಂದು ದೂಸಱಿಂ ಮೊನೆಯೊಳೆನ್ನೀ ಮೊನೆಯ ಬಾಳ್ಗೆ ತಲೆಯಂ ಮಾಱುಗುಡದಿರಿಂ. ಪೋ ! ಪೋಗಿರೆ ! ಎಂದು ಕಾಪಿನಾಳ್ಗಳಂ ಗದಱಿ ಗರ್ಜಿಸಿದಂ.

ಇಂತಪ್ಪುದುಮನುಚರರ್ ಪೇಳಿಗೆಯ ಪಾವಿನೊಂದು ಮಾೞ್ಕೆಯಿಂ ತಡೆಗಟ್ಟುವಟ್ಟರಾಗಿ ಮರಳ್ದು ತಮ್ಮೊಡೆಯನಪ್ಪ ಪ್ರತಾಪಾಗ್ರ್ಯಂಗಿಂತಿದಂ ಬಿತ್ತರಿಸಿದರ್.

ಮುದ್ದಣಂ – ದೇವೀ !

ಮನೋರಮೆ – ಆವ ದೇವಿ ! ಶ್ರೀದೇವಿ ! ಏಂ ಭೂದೇವಿ !

ಮುದ್ದಣಂ – ನಿನ್ನನೆ ದೇವಿಯೆಂದು ಕರೆದೆಂ.

ಮನೋರಮೆ – ಬಲ್ಗತೆಯಂ ಬಿತ್ತರಿಪೊಂದುಬ್ಬೆಮೆಯೊಳೇನೆನ್ನಂ ತೊೞ್ತು ಮಾಡಿ ದೇವಿಗೆತ್ತು ಕರೆದಯ್ ?

ಮುದ್ದಣಂ – ಏಂ ಕಾಣೆನೆ ? ಸೊಯಂದಪ್ಪಿದೆನೆ ?

ಮನೋರಮೆ – ಮೇಣಾವ ದೇವಿಯಾಂ ?

ಮುದ್ದಣಂ – ರತಿದೇವಿ.

ಮನೋರಮೆ – ಅಂತಪ್ಪೊಡೆ ನೀಂ ಕಾಮದೇವಂ.

ಮುದ್ದಣಂ – ಅಕ್ಕೆ ; ದೇವಿಯೊಂದು ಹಸಾದಂ.

ಮನೋರಮೆ – ಎಲೆ ಮದನಮೋಹನರಾಜ ! ಅಂತಿರ್ಪೊಡೆ ನೀಂ ಪೇೞ್ದ ರತಿಯನೆ ಬಣ್ಣಿಸಿ ಪೊಗೞ್, ನೋೞ್ಪೆಂ.

ಮುದ್ದಣಂ – ಓ ! ಏತಱ ಮಾತೊ ! ಎನ್ನಳವೆ ?

ಮನೋರಮೆ – ಆಃ ! ರತಿಯಂ ಬಣ್ಣಿಸಲ್ಕೆ ಸಲ್ಲದ ನೀನೇತಱ ಕಾಮದೇವಂ !

ಮುದ್ದಣಂ - ಅಂತಪ್ಪೊಡೆ ಸಲ್ವೆಂ ಸಲ್ವೆಂ. ಕಾಮದೇವನೆಂಬೊಂದು ಬಿರುದಂ ಪಡೆದುಮಾಱಿನೆ ? ತೆಗಱದಿರಿರ್ಕೆ ! ಇದೆ ಇದೆ ತೊಡಂಗಿದೆಂ: ಅಸಿದೊಡಲ ಪೂಗಣ್ಣ ಪೆಣ್; ಸಸಿಮೊಗದ ಕಿಸುವಾಯ ಪುಸಿನಡುವಿನರಸಿ; ಮಿಡಿಮೊಲೆಯ ಪಿಡಿನಡೆಯ ಬಿಡುಜಡೆಯ ನೀಱೆ, ಬೆಟ್ಟುದಿಗ–

ಮನೋರಮೆ - (ಅರೆನೋಟದಿಂ) ಆಃ ! ಕಬ್ಬಿಗರ್ಗೆ ನೀಂ ಕಲ್ಲಾಯ್ತನಕ್ಕುಂ. ಎಂದುಂ ಕಾಣದರೊಂದು ಪಾಂಗಿನಿಂ ಪೇೞ್ದು ಪೊಚ್ಚಱದ ನಿನ್ನೀ ಬಣ್ಣನೆಯ ನುಡಿಗೇನೆಂಬೆನೊ ! ಒಡಲಸಿದೇಂ ? ಮೊಗದೊಳೇತಱ ಸಸಿ, ಕಣ್ಣೊಳೇತಱ ಪೂ, ನಡುವಿನೊಳೇಂ ಪುಸಿ ! ಎಂದು ಬಾಯಂ ಕಿಸಿದಳ್. ಜಡೆಯಂ ಬಿದಿರ್ಚಲ್ಕೇಂ ದೆವ್ವಮಾಳ್ದುದೆ ? ಪೋ, ನೀಂ ಕಾಮನಲ್ತು, ಭೀಮಂ.

ಮುದ್ದಣಂ - (ಕಿಱುನಗೆಯಿಂ) ಎನ್ನ ಕುಲದೇವಿ ! ಇನಿತೊಂದು ಮುನಿಸೇಂ. ಎನ್ನೆಗ್ಗಿನಿಂತಾಯ್ತಕ್ಕುಂ. ಸೈರಿಸು ! ಸೈರಿಸು ! ನುಡಿನಿಱಿಗೆಯಂ ಬೆದಂಕಿ ಪಾರದಂತುಂ, ಇರ್ದಂತೆ ಬಣ್ಣಿಪೊಂದು ಜಾಣ್ಮೆ ದೊರೆಕೊಳ್ವಂತುಂ, ಬಾಸೆವೆಣ್ಣೊಂದೊಲ್ಮೆದಾಳ್ದಿ ವಾಕ್ಸಿದ್ಧಿಯಂ ಪಡೆದು ನಿನ್ನಂ ಎನ್ನ ಜನ್ನದಾರದಾಣೆ ! ರತಿಯಿಂ ನೂರ್ಮಡಿ ಮಿಗಿಲೆನಿಸಿ ಬಣ್ಣಿಪೆಂ. ಸುವ್ವಿ ! ಸುವ್ವಿ ! ನಾಲ್ಮೊಗನಗ್ಗಿಟ್ಟಕೆಯೊಳೊಗೆದ ಒಳ್ನಗೆಯ ಮುದ್ದುಗುವರಿ ! ಸುವ್ವಿ ! ಸುವ್ವಿ ! ಬೀಣೆ ಹೊತ್ತಗೆಗಳಂ ಪೊತ್ತ ಕಯ್ಯ ಚೆಲ್ವೆ ! ಸುವ್ವಿ ! ಸುವ್ವಿ ! ಬಾ. ಎನ್ನೀ ಮಡದಿರನ್ನೆಯಂ ರತಿಗೆಣೆಯೆಂದು ಪೊಗೞ್ದು ಪಾಡುವೊಂದು ಜಾಣ್ಮೆಯ ಪೋರ್ದುಗೆಯ ನುಡಿಬಿನ್ನಣಮನೆನಗೆ ಕರುಣಿಸೌ ! ನಿನಗೆಱಗುವೆಂ. ಸುವ್ವಿ ! ಸುವ್ವಿ ! ಆ ! ಆ ! ಆ ! ಆ ! ಆ !!!

ಮನೋರಮೆ - ನೀಂ ಗೆಯ್ದ ಸರಸತಿಯ ಪೊಗೞ್ಕೆಯ ತುತ್ತತುದಿಯ ಆ ! ಆ ! ಏಂ ?

ಮುದ್ದಣಂ - ಅಂತದು ಪಾಡಿನ ಜೋಡಿನ ದಾಟಿಯ್ಯೆಸೆ.

ಮನೋರಮೆ - ಆಯ್ತಾಯ್ತು ಚೆಲ್ವು. ಏಂ ನಿನ್ನಂ ಸರಸತಿಯೊಲ್ದಳ್ ?

ಮುದ್ದಣಂ - ಎಂತೆಂತೂ ಪಾಡಿ ಬೇಡಿ ಒಲ್ಮೆವಡೆದೆಂ. ಈಗಳೆನಸುಂ ತಡಂಬಡದೆ ಬಣ್ಣಿಸಿ ನಿನತೊಂದೊಲ್ಮೆವಡೆದಪೆಂ. ಕೇಳ್ ! ಮಾಕಾಳಿಯ ಮೈವೊಗರ್ಗೆ...

ಮನೋರಮೆ - ನಿನ್ನ ರತಿಯಂ ಬಣ್ಣಿಪೊಂದು ಸಂಧಿಯೊಳ್ ಮಾಕಾಳಿಯೋಳೇಂ ಕಜ್ಜಂ ?

ಮುದ್ದಣಂ - ಆಃ ! ಎಡರ್ಗೇಡಿಯನೆ ಮಱೆತೆಂ. ಆತನಂ ಬಲಂಗೊಳದಿರ್ಪಿನಿಂ ಮೊತ್ತಮೊದಲೊಳಿನಿತುಂ ವಿಘ್ನಂ. ಓ ಓ ! ಒರ್ಪನೆಯ ಬಿಂಕಣೆಗಿವಿಯ ಮೂಗೊಂಕುಮೂಗಿನ ಪೇರೊಡಲ ಇಲಿದೇರ ಬೆನಕ ! ಇದೆ ಮಣಿವೆಂ. ಈ ರಮಣೀಮಣಿಯಪ್ಪ ರತೀದೇವಿಯಂ ಬಣ್ಣಿಪೊಂದು ಕವನದ ಕಜ್ಜದುಜ್ಜುಗದನಿತೊಂದು ಪೊಱ್ತಿನೇಮಾಟ್ಕೆಯೊಳಮೆಡೆರ್ ಬಾರದಂತು ಕಾವುದು. ಇನಿತೊಂದು ಮೇಲನೊಡರ್ಚಿದೆಯಪ್ಪೊಡೆ ಆ ಬಣ್ಣನೆಯ ಪೊಗಟ್ಕೆಯ ಪಾಡಿಂಗೊಲ್ವನ್ನೀ ಮಡದಿ ಕೂರ್ಮೆಯಿನೆನಗೆ ತಿನವಡಿಸುವಾ ಪಸುಗೆಯ ಚಕ್ಕುಲಿಯಂ ಗಾರಿಗೆಯಂ ಪುರಿಗಡಲೆಯನವಲಂ ಕರ್ಬುಂ ತೇಂಗಾಯಂ ನಿನಗಂ ಪಾಲಿತ್ತು ಮೊದಲೊಳರ್ಪಿಸುವೆಂ.

ಮನೋರಮೆ - ನಿನ್ನ ಬೆನಕಂ ಒರ್ಪನೆವಾಯಳೆಂತುಣ್ಗುಂ

ಮುದ್ದಣಂ - ಏಂ ರಮಣಿ ದೇವರುಂಬರೆ ! ಉಂಬೊಡಂತೆಂಬೆನೆ ?

ಮನೋರಮೆ - ಮೇಣೊರ್ವನೆ ತಿನಲ್ ಬಗೆವಾ !

ಮುದ್ದಣಂ - ನೀನೀವುದೇಂ ದಿಟಂ ?

ಮನೋರಮೆ - ಎತ್ತಾನುಮಿತ್ತೊಡೇಂಗೆಯ್ವಯ್.

ಮುದ್ದಣಂ - ಇಸ್ಸಿ ! ಅನಿತ್ತು ಭಕ್ಷ್ಯಮನೊರ್ವನೆ ನುಂಗಲಾಂ ರಾವೆ ? ಚಕ್ಕುಲಿ ಗಾರಿಗೆಗಳ್ ಕಾಮದೇವಂಗೆ; ಅವಲುಂ ಪುರಿಗಡಲೆಯುಂ ಮುದ್ದಣಂಗೆ; ಕಬ್ಬು ಕಬ್ಬಿಗಂಗೆ; ತೇಂಗಾಯೆನಗೈಸೆ !

ಮನೋರಮೆ - ನೀಂ ಜಾಣಂ. ನಿನ್ನ ರತೀ ದೇವಿಗೇಂ ?

ಮುದ್ದಣಂ - ತಾನೆ ಒಲ್ದೀವ ದೇವಿಗಾವುದಱೊಳಾಸೆಯೊ ?

ಮನೋರಮೆ - ಅಂತಿರೆಯುಂ ಮನೋರಮೆಗೇಂ ?

ಮುದ್ದಣಂ - ಓವೊ ! ರತಿಯಂ ಬಣ್ಣಿಪೊಂದು ಬೆಸನದೊಳ್ ಮನೋರಮೆಯಂ ಮಱೆದುಱಿದೆಂ. ಅಕ್ಕೆ ! ಕರ್ಬಿನ ಸಿಬುರುಂ ಮುಗ್ಗಿದ ಗಾರಿಗೆವುಡಿಯುಂ ಮನೋರಮೆಗಿರ್ಕೆ.

ಮನೋರಮೆ - ನೀಂ ಬಲ್ಗಡುಸುಗಾಱಿಂ, ಸಾಜಂ. ಇರ್ಕೆ, ನೀಂ ಮನದೊಳೆ ಮಂಡಿಗೆಯನುಂಡಂತಾಯ್ತು. ಈಗಳಿಂ ಕೇಳ್ವೆಂ ರತಿಯ ಪೊಸಬಣ್ಣನೆಯಂ.

ಮುದ್ದಣಂ - ಕೇಳ್, ಆಂ ಬಣ್ಣಿಪ ರತಿಗೆ ಮಿಂದ ಮರಗೂಟಿನೊಂದು ಮೊಯ್ವೊಗರ್.

ಮನೋರಮೆ - ಮರಗೂಟಿನೆಂದೊಡಾರ್ ?

ಮುದ್ದಣಂ - ದೆಸೆವಳರೊಳೊರ್ವಂ.

ಮನೋರಮೆ - ಉಂ ! ಹುಂ !

ಮುದ್ದಣಂ - ಸಿಂಗರದ ಮಲೆನಾಡಿಗನೊಂದು ಭಂಗಿಯ ಮೊಗಂ.

ಮನೋರಮೆ - ಮಲೆನಾಡಿಗನೆಂದೊಡಾವಂ ?

ಮುದ್ದಣಂ - ಮಲೆಯೊಳೆ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರ್ಪ ನಾಲ್ಗಯ್ಯ ದೇವರ್.

ಮನೋರಮೆ - ಇಂತಪ್ಪ ದೇವರೊಲ್ಮೆವಡೆದೆ ಮಲೆನಾಡ ಪೆಣ್ಗಳ್ ಕಣ್ಗೆ ಚೆಲ್ವೆಯರಾದರಕ್ಕುಂ.

ಮುದ್ದಣಂ - ಅಪ್ಪುದು. ಮತ್ತಮಾ ನೀಱಿಗೆ ಇರುಳ್ಗಣ್ಣಂಗೆಂತಂತೊಪ್ಪುವ ಬಟ್ಟನುಣ್ಗಣ್.

ಮನೋರಮೆ - ಇರುಳ್ಗಣ್ಣನೆಂದೊಡೆ ಆವ ಸೈಪುಳ್ಳಂ ?

ಮುದ್ದಣಂ - ಇರುಳ್ಗಂಣನೆಂದು ಚೆಂದವನಕ್ಕುಂ.

ಮನೋರಮೆ - ಆಃ ! ಕಾಮದೇವರ ದೇವ ! ಈಗಳೀಗಳಱಿತೆಂ. ನೀಂ ಬಣ್ಣನೆಯೊಳೆರಡನೆಯ ಬೊಮ್ಮಂ ನಿಕ್ಕುವಂ. ಎನ್ನೀ ಜೋಲ್ಮುಡಿಯ ಪೂಸರದಾಣೆ ! ನಿನಗಾವ ಭಕ್ಷ್ಯದೊಳಿಷ್ಟಂ ? ಪೂರಣಗಡು–ಬನೀವೆನೊ ? ಚಕ್ಕುಲಿಯಂ ?

ಮುದ್ದಣಂ - ಇರಿರ್ ? ಸಯ್ತು ಬೈತಿಡು. ಮಾದೇವಿಯ ಕಡೆವೊೞ್ತಿನೊಂದು ರೂಪಿಗೆ ಪಡಿವರಿಜಾಗೆ ಮೆಱೆವೆನ್ನ ರತೀದೇವಿಯನಡಿವಿಡಿದು ಮುಡಿವರೆಗಂ ಬಣ್ಣಿಸದ ಮುನ್ನಮಿನಿತೊಂದು ಬೇಗದಿನೊಲ್ವಾ !

ಮನೋರಮೆ - ಮುನ್ನೀರ ನೀರ ಸವಿವೊಂದು ಬಗೆಯೊಳ್ ಕೊಡನಕುವರನಂತಿರೆ ಬಲ್ಗಡಲನೆ ಕುಡಿವೊಡಕ್ಕುಮೆ ? ಒರ್ಪನಿ ಸಾಲದೆ ?

ಮುದ್ದಣಂ - ಅತಿಪ್ರಸಂಗಂ ಸಾಲ್ಗುಂ. ಇಂತು ವ್ಯರ್ಥಾಳಾಪದಿಂ ಪೊೞ್ತಂ ಕಱಿವೆಮ್ಮಂ ಲೋಗರ್ ಪಱಿಯರೆ ? ಪೋ ಮಾಣ್, ರಾಮಕಥೆಯ–ನಿನ್ನೊರೆವೆಂ, ಕೇಳ್.

ಆ ವೇಳೆಯೊಳ್ ಶ್ರೀರಾಮನ ಕುದಿರೆ ಬಲ್ಪಿನ ಪಗೆರಾಯಗುವರನೊಳ್ ಬಂದಿವಟ್ಟುದೆಂದು ಚರರೆಂದ ನಿಟ್ಟುರದ ಕಕ್ಕಸದ ನುಡಿ ತನ್ನ ಕಿವಿವೊೞಗಂ ಪುಗುತರ್ಪ ಮುನ್ನಮೆ ಪ್ರತಾಪಾಗ್ರ್ಯನೆಕ್ಕೆಕ್ಕೆ ಮಿಕ್ಕುವರ್ಪ ತೆಕ್ಕದೆಕ್ಕತುಳದ ರೋಸದಿನಾಡಿ ಕುಣಿವ ಕುಡಿಮಿಸೆಯಂ ಪುರಿಗೆಯ್ದು ಬೆಮರಿಡುವ ಕೆಕ್ಕಯಂ ಸಮಱಿ ಕೆತ್ತುವ ಮುಯ್ಪನೊತ್ತಿ ಬಿಲ್ಗೆ ಕೊಪ್ಪನೇಱಿಸಿ ತಿರುವಾಯ್ಗೆ ಕಣೆಯಂ ಪೂಡಿ ತೇರನೇಱಿ ನಾಲ್ವಗೆಯ ಪಡೆವೆರಸು ಕುದಿರೆಗಳ್ಳನಾವನಾವಂ ತೋಱು ತೋಱೆಂದು ಪಗೆಯೊಳೆತ್ತಿನಡೆದಂ.

ಇತ್ತಲ್ ದಮನಂ ಪೊಣರ್ಕೆಗೆಂದು ಬರ್ಪರಿಸೇನೆಯಂ ಕಂಡು ತನ್ನ ಮೈಗಾವಲ ಕಿಱುವಡೆಗೆ ಕೈವೀಸಿ ಚೂಣಿಯೊಳೆ ನಿಂದು ತಾಗಿದಂ. ಆವೊೞ್ತಿಗೆ

ಮಾಱಾಂತರಿರಾಯಗುವರನಂ ತೂಳ್ದು ಬಾರಿಸುವ ಪರ್ಪರಿಕೆಯ ಸೂರುಳೊಂದು ಬಲ್ಲಾಳ್ತನದ ಗಂಡಗರ್ವದಿಂ ತೇರಂ ನೂಂಕುತುಂ ಕಾರ ಕರ್ಮುಗಿಲೊಡ್ಡನಲ್ಕೆಡ್ಡಮೆಸೆವ ಪೇರಾನೆಗಳ ಘಟೆಯಂ ನೋಳಿಸುತುಂ, ಪೇರುರ್ಬಿನ ಕಡಲ ನಡುವಿನೊಳಡಿಗಡಿಗೆ, ಗುಡಿಗಟ್ಟಿ ಮಡಿಮಡಿವ ನಿಡುದೆರೆಯ ಲೀಲೆಗೆ ಪಡಿವರ್ಪೊಂದು ಗತಿಯ ಕುದಿರೆಗಳ ತಟ್ಟನೆಣೆದೊತ್ತುತ್ತಂ, ಮಾರಿಯ ಮಸಣೆಯ ಚೂಳಿಯಂ ಪಿಡಿದು ಜಡಿವ ಜವಹುರಮಂ ತಗುಳ್ಚಿ ತಾಮೊಕ್ಕಲಿಕ್ಕುವ ಬೋಟಿಯರ್ಗಗುರ್ವನಗುರ್ವಿಸುವ ಸೆರಗಂ ಬೆರಗಂ ಪಾರದ ಬಲ್ಗೈಬಂಟರ ಪೆರ್ವಡೆಯಂ ಜರ್ವಿ ಕೆತ್ತಿಸುತುಂ, ತಾಂ ನಾಯಕನಾಗೆ ಪ್ರತಾಪಾಗ್ರ್ಯಂ ಮಾರ್ಮಲೆದು ದಮನನಂ ತಡೆದೊಡ್ಡಿ ನಿಲ್ತಂ. ಇಂತುಱುಬಿ ಬಂದುಂ ನಿಂದುಂ ಮುಂದುಂ ಪಿಂದುಂ ಸಂಧಿಸಿದ ಬಂದಿಗಾಱರ ಗೊಂದಣಮಂ ನಂದಿಪೊಂದು ಕುಂದದ ಗರಗರಿಕೆಯ ಕೈದುಗಾಱತನದ ಬಲ್ಮೆಯೊಳೆ ಮಾಱೊಡ್ಡಿ ಮೊನೆಗಾಂತ ದಮನನನಿದಿರ್ಚಿ ಕೋಲ ಸರಿಯಂ ಕಱಿವುತೆ ಕರೆವುತೆ ಎಲೆ ಪಸುಳೆ, ! ನಿನಗಿಂತೇಂ ಹರೆಣಂ ತಿಣ್ಣಮಾಯ್ತೆ ! ನಿರ್ನೆರಮೆನ್ನೀ ಕೂರಂಬುಗಳ್ಗೆ ತಲೆಯಂ ಮಾಱುಗೊಟ್ಟು ಸಾಯಲ್ ಬಗೆವಾ ! ಇಸ್ಸಿ ! ನೀಂ ತರಳಂ ! ಪೊಣರ್ಕೆಯಾಗದು. ಅಂತಿರ್ಪಿನಂ ದೇವರ್ಕಳಿಂ ನಿಚ್ಚಂ ನುತಿಗೊಂಬ ಪೆರ್ಮೆಗೊಡೆಯನಪ್ಪ ರಾಮನ ಹಯಮಂ ಬಿಟ್ಟು ಕಾಣ್ಕೆಯಂ ಕೊಟ್ಟು ಪುದುವಾೞ್–ಎಂದು ಕೇಳಿಸಿದಂ. ಆ ನುಡಿಗೆ ಕಡಂಗಿ ದಮನಂ– ಕೇಳ್ ! ಕೇಳ್ ! ಹರಣಂ ತಿಣ್ಣಮಾದರ್ಗೆ ದಾವುಂ ಪಾವುಂ ನೀರೊಂದು ಟಾವುಂ ಪೊತ್ತುವ ಕಿಚ್ಚಿನ ಬೇವುಮೊಳವು. ಸಂಗರದೊಂದು ದಂದುಗಮೇಕೆ ? ನಾಲಗೆ ನಿಡಿದಾದರ್ಗೆ ಕೂರ್ವಾಳುಂ ಕೋಲುಮೀಗಳೆ ಸಾಧ್ಯಂ. ಅಂತದುಕಾರಣಂ ಸಲ್ಲದ ನಿನ್ನಂಕದ ಬಿಂಕದ ಮೈಸಾಸದ ಸಡಗರದ ಬಿಡುನುಡಿಯ ಚೊಕ್ಕಳಿಕೆಯಂ ಒಲ್ಲದೆ ನಿಲ್ಲದೆ ಮರಲ್ವುದೆಂದಂ. ಇಂತಾಡಿದ ದಮನನಂ ಪೊಸಮಸೆಯ ಕೂರ್ಗಣೆಗಳಿನಿಸುತುಂ– ಎಲೆ ಕುದಿರೆಗಳ್ಳ ! ಕೂೞ ! ನೀಂ ಬಾಲನೆಂದಿಂತು ನಯಂಬೇೞ್ದೊಡಂ ಬಳ್ಕದಳ್ಕದೆ ಮಾಱಾಂತಿದಿರ್ಚಿ ಸಾವ ನಿನ್ನೀ ನೊಸಲಕ್ಕರದೋದಿಂಗೇನೆಂಬೆನೊ ! ಪುಣ್ಯಮೂರ್ತಿರಾಘವನ ಜನ್ನಕ್ಕೆಡರಂ ತರ್ಪೊಂದು ಸೆಡಕಿಂ ದುಡುಕಿಂ ಪೋಪ ಹಯಮಂ ಬಂದಿಗೊಂಡೊಂದಟಿಗೆಯ್ಮೆಯೆ ಸಿಂದಿದುದಕ್ಕುಂ ; ತಪ್ಪೇಂ–ಎಂದಾಡಿದಂ. ಆಗಳ್ ಕೋಪಾಟೋಪದಿಂ ದಮನಂ–ತೆಗೆ ತೆಗೆ ನಿನ್ನಾ ರಾಘವನಂ, ಹಯಮಂ ! ಗಂಡುಗಲಿತನದಿಂ ರಾಯಗುವರನೆಂ, ನಿನ್ನ ಬನ್ನದ ಜನ್ನದ ತುರಂಗಮಂ ಕಟ್ಟಿದೆಂ. ನೀಂ ಕಲಿಯಾಗೆ ಕಾದಿ ಎನ್ನಂ ಸಮಂತು ಹಯಮಂ ಬಿಟ್ಟಿರ್ಪರೆ ಬೀರರ್ ? ಇದೆ ಇದೆ ಪೊಂಗಱಿಯ ಕೋಲ್ ಕಟ್ಟಿ ಬಿಡದರೆರ್ದೆಯೆಲ್ಲಳಂ ಪುಡಿಗುಟ್ಟಿ ನೆಟ್ಟನೆ ಹಯಮಂ ಮರಲ್ಚಲ್ಕೆಂದು ಪೂಣ್ದು ಪೂಡಿದೆಂ. ಅರಮಗನೆಂಗುಂ– ಅಂತಿರಂತು ಮರಲ್ಚಲ್ಕೆಂದು ಬರ್ಪ ಪಗೆಯನೆಟ್ಟಿಟ್ಟಲ್ಕೆಂದು ಬೀರಸಿರಿಯೆತ್ತಿದ ನೆತ್ತರುಂಡ ಕೆಂಗಣೆಯಂ ನೋಡಿದೆಂ[ಯೇಂ]?.

ಕಾಂತೆ! ಈಗಳ್ ಪೊಯ್ಕುಯ್ಗೆ ಮೊದಲ್. ಆಗಳ್ ಪ್ರತಾಪಾಗ್ರ್ಯಂ ತನ್ನೊಂದದಟಿನರಿಯಂ ಶರಜಾಲದಿಂ ಮುಸುಂಕಲೊಡಂ ನಡುವಟ್ಟೆಯೊಳೆ ಬರ್ಪ ಕಣೆಗಳಂ ಮುಕ್ಕಡಿಗೆಯ್ದು ಮೇಲಂಬುಗಳನೇಸಾಡುವುದುಂ, ಪ್ರತಾಪಗ್ರ್ಯಂಗೆ ಜೀವರಕ್ಕೆ

ಬೆಸುಗೆವಿಟ್ಟುದು; ತೇರಿನರಗೀಲ್ ಕೞಲ್ದುದು; ಪೞಯಿಗೆಯುಡಿದತ್ತು, ಮತ್ತಂ ಪೊಸದಗಲೆಯಂ ಬಿಗಿದು ಅಳವಟ್ಟ ಪೊನ್ನ ಪಡಿದೇರನೇಱಿ ಮುಟ್ಟಯಿಸಿ ಕಱುತ್ತೆಱಗಿ– ನೀಂ ಕಡುಗ್ಗೈಗಲಿಯಕ್ಕುಂ, ಏಂ ಮಿೞ್ತುವಿನುಂಡಿಗೆಗೊಂಡಯ್ ! ಇದೆ ಇಱೆ ನಿನ್ನಟ್ಟೆಯಿಂ ಜವನರಮನೆಯ ಮುಂಬಾಗಿಲ್ಗೆ ಲಾಳಮುಂಡಿಗೆಯಂ ಸಮೆವೆನೆಂದು ಮೂಡಿಗೆಯಿಂ ಕಿಡಿಯಿಡುವುರಿಗಣೆಯನಾರ್ದೆಚ್ಚಂ. ಅನಿತಱೊಳೆ ದಮನಂ ಭುಗುಭುಗಿಲೆಂದು ಪೊಗೆದುಂ ಪೊತ್ತಿಯುಂ ಕಿಡಿಗಾಱಿಯುಂ ಜಾಲೆಯೊಕ್ಕುಂ ಮಿಕ್ಕುಂ ಮೀಱಿಯುಂ ಪರಿತರ್ಪ ಕಿಚ್ಚುಂಗೋಲಂ ಚೆಚ್ಚರದೊಳೆ ತನ್ನೊಂದು ಬೆಚ್ಚ ಪೊಚ್ಚ ಪೊಸ ನೀರೊಡಲ ನಿಡುಗೋಲಿಂ ಕಾಲ್ದೊಳೆಯಿಸಿದಂ. ಬೞಿಯಂ ಮಱುವಕ್ಕದತ್ತಣಿಂ ವಾಯವ್ಯಾಸ್ತ್ರಂ ತಳರ್ದು ಬರ್ಪುದುಂ ಸರ್ಪಾಸ್ತ್ರಮಂ ಸಂಧಿಸಿದಂ. ಇಂತು ಮಂತ್ರಾಸ್ತ್ರಂಗಳ್ ಮುಡಿಯಲೊಡಂ, ಬಲ್ಮೆಯ ತೋಳ ತೋಟಿ ಬೆಳ್ವಳಮಾಗೆ ಪೊಣರ್ದರ್. ಕಡೆಯೊಳ್ ಪ್ರತಾಪಾಗ್ರ್ಯಂ ದಮನನ ಬಲ್ಪಿಡಿಗುರ್ದಿಂಗೆ ನಿದ್ದೆವೋದಂ. ಆ ಪ್ರಸ್ತಾವದೊಳ್ ರಥಿಕನೊಂದು ಸೋಲಂ ಕೇಳ್ದು ಪುಷ್ಕಲಂ ಶತ್ರುಘ್ನನಿಂ ಬೆಸನಾಂತು ತಳ್ವದೆ ಮಾಱಾಂತ ವಿಕ್ರಾಂತರಾಜಪುತ್ರನಂ ಸರಲ ಸೋನೆಯಿಂ ಕಾವಳ್ಚಿ ಮಸುಳ್ಚಿ– ಎಲೆಲೆ ! ಪೋ ಪೋಗದಿರ್, ಭಟನಾಂ ಕಾಳೆಗದ ಮೊನೆಗೆ ಬಿಲ್ಗೊಂಡು ಬಂದೆಂ. ನಲ್ನುಡಿಯೊಳೆ ಹಯಮಂ ಚಲಮಂ ಬಿಡು. ಅಲ್ಲದೊಡೀಗಳೆ ಪಡೆಯನೊಡೆಮುಱಿವೆಂ– ಎಂದು ತಡೆದಂ. ಆಗಳ್ ಸುಬಾಹುತನಯಂ ಬಂದನಂ ನಿಂದು ನೋಡಿ–ನೀಂ ಪಡೆಯನಲ್ತೊಡೆಯಂ ಮುಱಿವಯ್; ಭಟನಲ್ತು ಭಟ್ಟಂ; ಕೊಂಡುದು ಬಿಲ್ಲಲ್ತು ಪುಲ್; ಬಂದುದು ಕಾಳೆಗದ ಮೊನೆಗಲ್ತು ಮಾಳಯದ ಮನೆಗೆಂದಂ. ಪುಷ್ಕಲಂ ಕಾಹುರದಿನೆಂಗುಂ :– ಬಿಡು ಬಿಡೀ ಬಿನ್ನಣದ ನುಡಿಯಂ. ಇದೆ ಪೂಣ್ದೆಂಬೆಂ. ಇಂದೀ ಕೊಳುಗುಳದೊಳ್ ನಿನ್ನಂ ಗೆಲ್ದಲ್ಲದೆ ಕಾೞ್ಗೆಡೆದೆನಾದೊಡೀ ಬಿಲ್ಲೊಱುಂಗೋಲಕ್ಕೆ, ಅಣ್ಮುಕಣ್ಮಾಯಮಕ್ಕೆ, ಮೇಣುಂ ಗೆಲ್ಲವೇಸ್ ನಿನ್ನೊಳ್ ಕೇಣಿಯಕ್ಕೆ ! ಕಯ್ಮಱಿದು ಕೆಕ್ಕಳಿಸದಿರ್, ದಮನನೆಂಗುಂ:– ನೀನಿಂತಿರೆ ಗಡಾವಣೆಯಂ ಕೋರವಿಸಿ ಗಟ್ಟಿಸಲೇಂ ? ಪೋಗಸಣೆಯ ಗರುವಾಯ ಗೂಳೆಯದ ಜೋಹಮಂ ಬಿಡು. ಆರ್ಪೊಡೆ ಕಯ್ಚಳಕಮಂ ತೋಱು. ಪುಷ್ಕಲನೆಂಗುಂ:– ಅಬ್ಬಾ ! ಮೊನೆಗಾಱದ ಮೊನೆಗಾಱ ಕುವರ ! ನಿನ್ನೊಳ್ ಕಡುಕೆಯ್ದು ಪೊಣರ್ವಿನಿಂ ಗುಣಂ ಬಾರದೆಂಬೊಂದು ಬಗೆಯಿಂ ಸೈತಿಡೆ ನೀನೊಡಂಬಡದೆ ಬಾರ್ತೆಗೆಟ್ಟೆಳನೆತ್ತರ ಕೊರ್ವಿಂ ತಲೆಯಂ ಪೋಗುಡುವೀ ನೀಂ ಮರುಳಾಗಾ ! ನಿರ್ನೆರಂ ಕಾಡಾನೆಯೊಳಿದಿರ್ಚುವ ನಾಡ ಕುನ್ನಿಯಂತು ನೀನೆನ್ನೊಳ್ ಕಡುಕೆಯ್ವಾ ! ದಮನನೆಂಗುಂ:– ನೀಂ ಕಾಡಾನೆಯಲ್ತು; ನೆಣಗೊರ್ವಿನೂರಾನೆಯಕ್ಕುಂ. ಪುಷ್ಕಲನೆಂಗುಂ:– ಏನೆನ್ನಂ ನಾಡಪಂದಿಯೆಂದು ಕೊಱಚಾಡುವಾ ! ನಿನ್ನ ತುದಿನಾಲಗೆಯನೀ ಕೂರ್ವಾಳಿನೀಗಳೆ ಸೌಳನೆ ಸೀಳ್ವೆಂ, ಗೞಪದಿರ್. ದಮನನೆಂಗುಂ:– ನಿನ್ನಂ ಪಂದೆಯೆಂದರಲ್ಲ, ಪಂದಿಯೆಂದು ನುಡಿದರೊಳರೆ ! ಇಂತೀ ನುಡಿಗೆ ಪುಷ್ಕಲಂ ಕರಂ ಕನಲ್ದು ದೊಣೆಯಿಂ ನಂಜನುಗುಳ್ವ ಕವಲಂಬುಗಳನುರ್ಚಿ ಮೊಗೆದಿಸುತುಮಿರೆಯಿರೆ, ದಮನನೆಡನಂ ಬಲನಂ ತಿರುಗಿಯುಂ ಸಾರ್ದುಂ ಪಡಿಸರಳಂ ಜೋಡಿಸಿಯುಂ ರಯ್ಯನೆ ಬರ್ಪ ಪಗೆಯ ಪೊಸಕಣೆಗಳಂ

ಖಂಡಿಸಿಯುಂ ದೇವರ್ಕಳ್ ಪೊಗೞ್ವನ್ನಂ ಸಮದಂಡಿಯೊಳ್ ಪೊಣರ್ದಂ ; ಕಟ್ಟಕಡೆಯೊಳ್ ಕೈಸೋಲ್ತುಮಯ್ಗುಂದಿ ಬಸವೞಿದು ಮುಚ್ಚೆವೋದಂ.

ಮುದ್ದಣಂ - ಸಕಲಗುಣಸಂಪನ್ನೆ ! ಏಕಗುಣಹೀನೆ !

ಮನೋರಮೆ - ಅಬ್ಬಾ ! ಎನ್ನ ಗುಣದೊಳಾವುದೊ ಒಂದು ಹೀನಂ ?

ಮುದ್ದಣಂ - ನಲ್ಗತೆಯಂ ಪೇೞ್ವರ ಕಣ್ಗೆ ಕಟ್ಟಿದಿರೊಳ್ ಪುರುಳನಱಿದ ಗಾಮ್ಪಿನ , ಗಾಡಬರಂತಿರೆ ನಿದ್ದೆಯ ಬಿಣ್ಪಿಂ ತೂಂಕಡಿಪ ನಿನತಿದೊಂದು ಗುಣಂ ಹೀನಂ !

ಮನೋರಮೆ - ತೂಂಕಡಿಸದೇವೆನೊ ? ಕಿವಿಗಳ್ಗೆ ಪುರುಳಮರದ ಗುರ್ದಿನಾಟದ ಬಱುರಗಳೆಯ ನಿಡುಗತೆಗೆ.

ಮುದ್ದಣಂ - ನಿನಗೇಂ ವೀರರಸಂ ಮೆಚ್ಚದೆ ?

ಮನೋರಮೆ - ಮೆಚ್ಚುಮುಚ್ಚನಱಿಯೆಂ. ಎರ್ದೆವುಗುವ ಪೊಚ್ಚ ಪೊಸ ನಲ್ಗತೆಗಳನೆ ಮೆಚ್ಚುವೆಂ.

ಮುದ್ದಣಂ ಉಂ ! ಪೋಕೆ. ಮುಂತೆ ಮುಂತೆ ಚೆಲ್ವಿನ ಬಲ್ಸೊಗಸಿನಯೆ ನಲ್ಗತೆಗಳ್. ಇಂತು ಸುಬಾಹುಜಂ ಪುಷ್ಕಲನೊಂದು ಬಾಣಹತಿಗಳವೞಿದು ಮೆಯ್ಮಱಿಯಲೊಡಮಾಗಳ್ ತಳ್ವದೊರ್ವನೋಲೆಕಾಱಂ ತಳರ್ದು ಪುರಕೆಯ್ತಂದು ಸೋದರಂಬೆರಸೊಡ್ಡೋಲಗಂಗೊಟ್ಟಿರ್ದ ತಮ್ಮಾಳ್ದಂಗೆ ಮೊೞ್ಗಿ– ಕಾವ ದೇವರೀಗಳೆ ಕೊಳುಗುಳಕ್ಕೆ ಪೊಱಮಡಲಕ್ಕುಂ. ಅರಿರಾಯರೊಳೆಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕರಸಂ ನಿಂದು ಕಾದಿ ಮೈಸೋಲ್ತನಿಂತಿದೆ ಕಜ್ಜದುಜ್ಜಗದೊಂದು ಬಿನ್ನಪಂ ಬಿನ್ನಪಮೆಂದು ಕೇಳಿಪುದುಂ, ಸುಭುಜಂ ಕಿಕ್ಕಿೞಿದೆೞ್ದು ತೂಗುಂದೊಟ್ಟಿಲೊಂದು ಪಾಂಗಿನಿಂ ಬಗೆ ಮನಮಱುಕದ ಗಂಡಗರ್ವದಿರ್ದೆಸೆ ಮೂಲೆಗಳೊಳಮುಯ್ಯಲಾಡೆ ತನ್ನೊಂದಾಯತಿಯಿಂ ತೞಿಸಂದು ಸಂಗರಕ್ಕೆಂದು ಪೊಱ ಅಡಿಯಿಕ್ಕಿ ಮಿಕ್ಕಿನ ಸೇನೆ ನಡೆದು ಬರ್ಪಂತು ರಣದುಂದುಭಿಯಂ ಮೊೞಗಿಸಿದನಾ ವೇಳೆಗೆ ಅಂಬಿಗರ ಸಬಳಿಗರ ಕೊಂತಗಾಱರ ಹರಿಗೆಕಾಱರ ಕೈದುಗಾಱರ ಪಡೆವೆರಸು ಪಡೆವಳ್ಳರ್ ರಾವುತ್ತರ್ ಸಾದಿಗಳ್ ತೇರಾಳ್ಗಳ್ ದಂಡೆತ್ತಿ ಪೋದರವರಂ ಬೞಿಯಿಸಿ ಚಿತ್ರಚಿತ್ರಾಂಗಸುಕೇತುಗಳ್ ಮುಂತಪ್ಪ ಸಂದ ಮಹಾರಥರುಮತಿರಥರುಂ ಜೋದರುಂ ನಿಚ್ಚದ ಕಾಹಿನ ಬಂಟರನುೞಿದು ಪಡಿಬಲಮಂ ಕೂಡಿ ತೆರಳ್ದರ್. ರಾಯನುಂ ಬೆಂಬಲಂಗೊಂಡು ರಥಮನಡರ್ದು ತಳರ್ದಂ.

ಅಂತು– ಇೞಿತರ್ಪ, ಸೊವಡುಗುವ, ದಾನಧಾರೆಯ, ಪನಿತು ಮೊೞಂಗಾಲೊಳ್ ಕಾಲ್ವರಿವ ನೊರೆಯ, ತಲೆಯೊಳೊಟ್ಟಿದ ಮಣ್ಣ, ಪೊಸತೊಂದು ಮಾೞ್ಕೆಯಿಂ ಬೆನ್ನ ಱಿಂಚೆಯ ಪಕ್ಕೆಯ ಗುಟದ ಕೋಡ ಕೀರ್ತಿಮುಖದ ಕೊರಲ, ಕಿಱುಗಂಟೆಯ, ಕಾಲ ಗಗ್ಗರಗೆಜ್ಜೆಯ, ನೊಸಲ ಜಂಟಿಚೌರಿಯ, ಕಯ್ಯ ಇಟ್ಟಿಯ, ಸಿಂಗರದ, ನೆಲವೆಟ್ಟುಗಳೊಟ್ಟಜದಂತೆ ಮುಗಿಲೊಡ್ಡಿನ ದಡ್ಡಿಯಂತೆ ಜವನಾಳ್ಗಳ ಜಂಗುಳಿಯಂತೆ ನಡೆವ

ಕಾರೊಡಲ ಫೇರಾನೆಗಳ, ಮತ್ತಂ ಮಿಂಚಿನ ವೇಗದಂತೆ ಸಿಡಿವ ಸಿಡಿಲಂತೆ ಕಡಲ ತೆರೆಯೊಟ್ಟಿನಂತೆ ಬೆಳಗಿನ ಪರ್ಬುಗೆಯಂತೆ ಮೀಱಿ ಧೀಂಕಿಡುವ ಪೊನ್ನ ಕಡಿಯಾಣದ ಸಮ್ಮದ ವಾಗೆಯದ ರನ್ನದ ಪಲ್ಲಣದ ಸೊಗಸಿನ ತುರಗದೞದ, ಮತ್ತಂ ಎತ್ತಿದ ನೊಗದ, ಸುತ್ತುವ ಗಾಲಿಯ ಬಿಗಿದಚ್ಚಿನ ನಿಂದ ಪಾಪೆಯ ನೆಮ್ಮಿದರಗೀಲ ಸಮಕಟ್ಟಿದೀಸಿನ, ಗಟ್ಟಿಸಿದ ಮೊಗವಾಡದ ಬೆಟ್ಟದ ಕೀಲ ಕಟ್ಟಿದ ಕುದಿರೆಯ ನಟ್ಟ ಪೞಯಿಗೆಯ ತೇರ್ಗಳ ಮೊತ್ತದ ಮತ್ತಂ ಮಾರಿಯೊಳ್ ಪೋರ್ವ ಮಸಣೆಯೊಳ್ ಗಸಣೆಗೆಯ್ವ ಜವನಂ ಜವಗಿಡಿಸುವ ಗು[ಕು]ಳಿಕನಂ ಗುಳಿಗೆಗಟ್ಟುವ ಪೆರ್ಕಳದ ಕಾಲಾಳ್ಗಳ ಪಡೆಯ, ಮತ್ತಂ ಖಳಿಲೆಯ ಕಾಯ್ಪನೇಡಿಸುವ ಬಲ್ಸಿಂಗನ ಮುಂಗುಡಿಯ ಜರ್ವನಣಕಿಸುವ ಪಲ್ಲಮಱಿಯ ಚಲ್ಲದ ಸೊರ್ಕನಿೞಿಕೆಯ್ವ ಬೀರದ ಜೋದರ ದೞವುೞದಿಂ ಸೇನೆ ಗಳಿಗೆಗಳಿಗೆಗೆ ಮುಂದೊತ್ತಿ ಕಡಲ್ಗೆ ಪಡಿಗಡಲ್ ಕಯ್ಯೆತ್ತಿ ನಡೆವಂತು ನಡೆದು ಮುಗಿಲ್ ಮುಗಿಲಂ ತಾಗಿದಂತೆ ಬೆಟ್ಟು ಬೆಟ್ಟಮನಿದಿರ್ಚಿದಂತೆ ತಾಗಿ ನಿಲ್ವುದುಂ, ಮೊದಲ ರಣರಂಗದೊಳ್ ಪಗೆಯ ಕೋಲ ಪೊಯ್ಲ್ಗೆ ಬಸವೞಿದು ಮುಚ್ಚೆಗೆ ಸಂದ ದಮನನೞಿದುೞಿದ ಮೆಯ್ಗಾಪಿನ ತುೞಿಲಾಳ್ಗಳ ಶೈತ್ಯೋಪಚಾರದತ್ತಣಿಂ ಮೆಯ್ತಿಳಿದೆತ್ತಂ ದಿಟ್ಟಿಸುವ ಭರದೊಳ್ ಇದಿರ್ಗೆಬಂದ ತನ್ನಯ್ಯನ ಬೆಂಬಲದ ಸೇನೆಯಂ ಕಂಡು ತಾನವಱೊಳೊಂದಿದಂ. ಮತ್ತಮಿಂತಳವಾಂತ ಕುವರನೊಂದಿರಕ್ಕೆ ಮೆಯ್ವೆರ್ಚಿ ಸುಭುಜಂ ಪಗೆರಾಯರಂ ಕೊಲ್ವೆನೆಂಬಾಸೆಯಿಂ ಬಾಸೆಗೊಟ್ಟು ತನ್ನ ಪಡೆಯಂ ಕೊಂಚೆಗಟ್ಟಿನ ಕೋಂಟೆಯಂತೆ ಸಮೆದು ಮೊಗದೊಳನುಜ ಸುಕೇತುವಂ ಕೊರಲೆಡೆಯೊಳ್ ಚಿತ್ರಾಂಗನಂ ಪಕ್ಕಂಗಳೊಳ್ ಚಿತ್ರದಮನರನಿರಿಸಿ ತಾಂ ಬಾಲದೊಳ್ ನಿಂದೊಡಲೊಳ್ ಮಿಕ್ಕ ಜೋದರಂ ತುಂಬಿ ಯುದ್ಧಸನ್ನದ್ಧನಾದಂ.

ಅತ್ತಲ್ ಮಱುವಕ್ಕಮಿಂತೇರ್ಪಟ್ಟು ಪವಣ ಪೊಸೆಗೆಯ್ಮೆಯಂ ದಿಟ್ಟಿಪುದುಂ ಕಲಿಯಾಗಿ ಬೆಟ್ಟುವೆರ್ಚಿ ಬೊಬ್ಬಿಱಿದು ದೊಣೆಯಂ ಕಣೆಯನಣೆಗೆಯ್ದುಂ ಕಯ್ಯ ತೆಳ್ವಾಳಂ ಮಸೆದುಂ ಬಿಲ್ಲ ಹೆದೆಯಂ ಪೊಸೆದುಂ ದಿಟ್ಟಮಾಯ್ತು.

ಆ ಪೊೞ್ತಿಂಗೆ ಶತ್ರುಹಂ ಮಂತ್ರಿಯಂ–ಅಯ್ಯ, ಎಮ್ಮಾ ಕುದಿರೆಯಂ ಸೆಱೆ–ವಿಡಿದಿನ್ನೆಬರವೆಮ್ಮೊಡನೆ ಕಯ್ಗೆಯ್ದ ಕಲಿಯಾವನೀಗಳ್ ಬಲ್ಪಡೆವೆರಸು ಬಂದಿದಿರ್ಚುವನಾವನಾವ ನಾಡಿದು ? ಏನೆಮ್ಮೊಳ್ ಕಾದಲಾರ್ಪನೆ ? ಪೇೞ್– ಎಂದು ಕೇಳಲೊಡಂ, ಸುಮತಿ–ಇದೆ ತೋರ್ಪುದು ಚಕ್ರಾಂಕಪುರವರ–ಮೀರಾಯನಾನಾಡೊಡೆಯಂ. ಮೊನೆಯ ಮೊದಲೊಳ್ತನಯನಳವೞಿದನೆಂದಱಿ–ತಮ್ಮೊಳ್ಕೆತ್ತಿಬಂದಿರ್ಪಂ. ಕಡುಗಲಿ ದಲಿವಂ ಕಾದಿ ಗೆಲ್ವೊಡೆಮ್ಮನಲ್ತೆಮ್ಮಿನಸುದಳಂ. ಈತನೊಳ್ ಕಾದುವ ಬೀರನಾವನೊ ? ಎಂದು ಸೇನೆ ಬೆಱಗುವಡೆ ನುಡಿದಂ. ಆ ನುಡಿಯಂ ಮಾಂಕರಿಸಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಿಧಿ ತಾಂ ಕೈವೊಯ್ದು ಏತಱ ಪೊಳ್ಪುರಾಯಂ? ಎನ್ನೊಂದು ಸೂಟಿಯ ಗಜೆಯ ಬಡಿಗೆಡೆಗಿಡದೇಂ ಪೋಕುಂ ? ಸಂತಂ ನೋಟ್ಪುದೆನ್ನೊಂದು ಕೈಚಳಕಮನೆಂದು ಪನ್ನತಿಕೆಯ ಗಂಡುಗರ್ವದಿಂ ನುರ್ಗಿ– ನೋಳ್ದಱುಮೊಗನಂತಿರೆ ಕೊಂಚೆಗೋಂಟೆಯತ್ತಗ್ಗೆತ್ತಿ ನಡೆವುದುಂ ಬೆಂಬೞಿಯ ಕಾಲಾಳ ದೞಂ ವ್ಯೂಹಮಂ ಮುತ್ತಿದುದು. ಅಂತು ಮುತ್ತಿಯುಂ

ಖೊಪ್ಪರಿಸಿಯಂ ಸಾರ್ದುಂ ಸೇರ್ದುಂ ಕಾಲಾಳ್ಗಳ್ ಕಾಲಾಳ್ಗಳಂ ತೇರಾಳ್ಗಳ್ ತೇರಾಳ್ಗಳಂ ಗೋಟಾಯ್ತ್ತರ್ ಗೋೞೋಯ್ತ್ತರಂ ಸಾದಿಗಳ್ ಸಾದಿಗಳನಿದಿರ್ಚಿ ಕಾದುತಿರಲೊಡಮಾಗಳ್ ಪಡೆಗೋಂಟೆಯ ಬಾಗಿಲೊಳೆ ತನ್ನಾಯತಿಯಿಂ ನೂಂಕಿ ನಡೆವ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಿಧಿಯಂ ತಡೆದು ಸುಕೇತು ಗದಱಿ– ನಿಲ್ ! ನಿಲ್ ! ಜವಹುರದ ಪೆರ್ವಾಗಿಲಂ ಪುಗುತರ್ಪಂತಿರೆ ಬರ್ಪೞಿಬೀರ ನೀನಾರವಂ ಎಂದು ಜರ್ಬಿದಂ. ಅದರ್ಕೆ ಸೀತಾವರಜಂ ಆನಾಱವನಲ್ತು ಜವನೆರ್ಮೆವೋರಿಯವಂ, ನಿನ್ನನುಯ್ವೊಡೆಂದೆ ಬಂದೆನೆಂದಂ. ಆ ನುಡಿಗೆ ಸುಕೇತು ಕಿಸುಗಣ್ಣೆ ಗಜೆಗೊಂಡು ತನ್ನಾತೇರಿನೆಳೆಗೆ ಧಿಮ್ಮನೆ ಧುಮ್ಮಿಕ್ಕಿ ಮಾರಾಂತ ಬಲ್ಲಾಳ್ತನದ ಬಂಟನನೊತ್ತಿ ಅಂತಪ್ಪೊಡಿನಿತೊಂದು ಬಡಿಯನಾನುಂ ಕೊಂಡುಯ್ದು ಪೋಗೆಂದು ಮೋದುವನಿತೊಂದು ಬೇಗದಿಂ ಜನಕಜಂ ಕುಳ್ತುಪಗೆಯ ಬಡಿಗೆ ತಪ್ಪಿ ತನ್ನ ಗಜೆಯಿಂದೆ ಮೊಟಕಾಲ ಕೀಲನಿಟ್ಟಂ. ಒಡನೆಯೆ ಸುಧ್ವಜನುಂ ಪಿಂಜರಿದರಿಯ ಕೈಯಂ ಕುಟ್ಟಿದಂ. ಮತ್ತಮಿರ್ವರುಮೆಟ್ಟಿ ಗದೆಗಳಂ ತಿರಿಪುತೆ ಜಡಿದುಂ ಬಡಿದುಂ ಪಿಡಿದುಂ ಪೊಣರ್ದರ್.

ಇಂತು ಮುಂದೆಸೆಯೊಳ್ ಪೊಣರುತಿರೆಯಿರೆ ಪಕ್ಕದೊಳ್ ಕಟ್ಕನೆ ಪುಷ್ಕಲಂ ಕುದಿರೆಗಳಂ ಚಪ್ಪರಿಸಿ ಪೊಂದೇರಂ ಮುಂತೆ ನಡೆಯಿಸಿ ಮಲೆವ ಜೋದರಂ ತತ್ತಱಿದಱಿದು ತಾನುಂ ತನ್ನನೊಲ್ದ ಬೀರಸಿರಿಯುಂ ಬೀದಿವರಿದು ನುರ್ಗಿವರ್ಪನ್ನೆಗಂ ಚಿತ್ರಂ ಪೂಟೆಯ ಬೆಳ್ಗುದಿರೆಯ ತನ್ನ ರನ್ನದೇರಂ ನೂಂಕಿ ಕೋಲ ಹಂಜರಮನೊಡ್ಡಿ ಎಲೆಲೆ, ಇದೇನೆತ್ತಣ್ಗೆ ಪೋಗು. ನಿಲ್ಲೆಂದು ತಡೆದಂ. ಈ ನುಡಿಗೆ ಪಡಿನುಡಿಯೊಳೆ ಕೇಳೆಲೆ ! ಎಮ್ಮುತಶ್ವಮಿರ್ಪತ್ತಣ್ಗೆ ಪೋಕು ಕಣಾ ! ಇಂತೆಮ್ಮ ಪೋಗಂ ಬರವಂ ಕೇಳ್ವ ಪೇೞ್ವ ನೀನಾರ್ಗಾರೊಳ್ ಪೇೞಿಂದು ಕೋಲ ಮುಸುಂಕಂ ಪರಿಹರಿಸುತೆಂದಂ. ಚಿತ್ರನೆಂಗುಂ: ಕೇಳ್ವೊಡೆ ಕೇಳ್. ಈ ನೆಲದೊಳ್ ಸಂದ ಬೀರರ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ದತ್ತಕನಿಷ್ಕಿಕನಾಗಿ ಅಲರ್ವೊಡೆಯನಡಿಮಲರ ಬಂಡುಣಿಯೆಂಬೊಂದು ಬಿರುದಂ ತಾಳ್ದಿ ಬಾೞ್ವ ಚಕ್ರಾಂಕಪುರದರಸಂಗೆ ಸುಭುಜಂಗೆ ಪುತ್ರಂ ಚಿತ್ರಂ ಕಿಱಿಯಂ. ನೀನೇಂ. ಭಾರತಿಯೆಂಗುಂ – ಇದು ಚಿತ್ರಂ ! ನೀಂ ಸುಬಾಹುಜಂ ಬಾಹುಜರನೆಮ್ಮಂ ತಡೆವುದು. ಅಂತದಱಿಂ ನಿರ್ನೆರಂ ಕಡುಕೆಯ್ದು ಕಾಟ್ಕಿಡದೆ ಸೋದರರೊಂದು ಬಗೆಯ ನಂಟಿಂ ಮಖಾಶ್ವಮಂ ಬಿಟ್ಟು ಕಟ್ಟೈಱಕದಿನೆಮ್ಮೊಳ್ ಪುದುವಾಟ್. ಚಿತ್ರಾಖ್ಯನೆಂಗುಂ – ಎಲೆ ಅಣ್ಣಂಗಳಿರಾ ! ಏ ಮಾತೊ ! ಚಲದಿಂ ಬಲದಿಂ ಕಟ್ಟಿದ ಕುದುರೆಯಂ ಮೊನೆಯೆಡೆಯೊಳ್ ಕೊಟ್ಟು ಕೆಮ್ಮನೆ ಮಾಣ್ಬರಾಯರ್ ಪೇಡಿಗಳಾಗರೆ ! ಅಂತು ಬೇೞ್ಪಿ ರಾಯರ್ ಬೀರರೇಂ ? ದಾನಮಂ ಪಾರ್ವ ಪಾರ್ವರಾಗರೆ ? ನಂಟುಂ ಬಂಟುಂ ನೆರಮಿರ್ಪಿನಿಂ ಗೆಲ್ವುದುಮೊಲ್ವುದುಂ ನಿಮಗಕ್ಕುಂ. ಪುಷ್ಕಲನೆಂಗುಂ – ಬಲ್ಲರ್ ನಯಮಂ ಕೇಳರೆ ! ಬಡ ರಾಯಗುವರ ! ನಿನಗೆಮ್ಮೊಳ್ ಕಾದುವೊಂದು ಬೆಸನಮೇಕೋ ! ಪೆರ್ಮೆಯಿನಾಗಳೆಮ್ಮಂ ತಾಗಿದ ನಿನ್ನಣ್ಣನೇನಾದನೆಂದು ಬಗೆಯದೆ ಕುದಿರೆಯೊಂದು ದೂಸಱಿಂ ಬಂದು ಸಾಯಲಿರ್ಪ ನೀಂ ಮರುಳರಾಗಿರೆ ? ಚಿತ್ರನೆಂಗುಂ – ಮರುಳರೆನಲ್ಕಾಂ ನಾಡನುೞಿದು ಕಾಡಂ ಪೊಕ್ಕು

ತೊೞಲುತುಮಿರ್ದೆವೆ ? ಪುಷ್ಕಲಂ ಕೆರಳ್ದಿಂಗುಂ – ತಾಂ ಪೊಡಸು, ನುಡಿ ಬಿಱುಸು ಗಡ ! ಅಯ್ಯನ ನನ್ನಿಗೆಂದು ಕಾಡಂ ಪೊಕ್ಕ ಶ್ರೀ ರಾಮನಂ ಹಗರಣಂಗೆಯ್ವಾ ! ನಿಮ್ಮವರಪ್ಪ ಕಾಲುರಿಚರಾಯರ್ ಕ್ಷಾತ್ರಧರ್ಮಂಗಳನೆತ್ತಣಿನಱಿವರ್ ಚಿತ್ರನೆಂಗುಂ – ಕ್ಷಾತ್ರಧರ್ಮಮನಱಿಯದಾದೊಂದು ಕೊಱತೆಯಿನಱಂಗೆಟ್ಟೆಮ್ಮವರಾವ ಕಲಿಯಂ ಗನ್ನಗತಕದಿಂ ಮುನ್ನಂ ಕೊಂದರುಂಟು, ಪೇೞ. ಪುಷ್ಕಲನೆಂಗುಂ – ಕಟ್ಟಣಕದ ನುಡಿಗಾಱ ! ಅಡಿಗಡಿಗೇಂ ಜಱುಚುವಯ್, ನಂಬಿದನಂ ಪೊರೆವೊಂದು ಕತದಿಂ ಲೀಲೆಗೆಂತಂತು ವಾಲಿಯಂ ಶ್ರೀರಘುರಾಮಂ ಕೊಂದನಿರ್ಪಂ. ನಿಮ್ಮನ್ನರಪ್ಪ ಕ್ಷೀಣಬಲರ್ಗೆ ಇಂತೊಂದು ಗೆಯ್ಮೆ ನಾಣ್ಗೆಟ್ಟ ಕಯ್ಮಸಕದೆಸಕಮಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿರ್ಕುಂ. ಚಿತ್ರನೆಂಗುಂ – ನಿರ್ನೆರಮೆಮ್ಮಂ ಪೞಿವ ಬಲ್ಮೆಯಿದೇಂ ? ಎಮ್ಮನ್ನರಪ್ಪ ಕ್ಷೀಣಬಲರೊಳಾರಾನುಂ ಮತಿಗೆಟ್ಟು ತಾಂ ತನ್ನ ಕಯ್ಪಿಡಿದ ಮಡದಿಯಂ ಪೆಱವರ್ಗೆ ಮಾಱುಗೊಟ್ಟರಂ ನೀಂ ಕಂಡುಂ ಕೇಳ್ದುದುಂಟೆ ! ಪುಷ್ಕಲಂ ಕಿನಿಸಿನೆಂಗುಂ – ಎಲೆಲೆ ! ಬಾಯಂ ಮುಚ್ಚು ಮುಚ್ಚು ! ಅಲ್ಲದೊಡೀಗಳ್ ಯಥೇಷ್ಟಂ ಗೞಪುವ ನಿನ್ನ ಕುಡಿನಾಲಗೆಯಂ ಸೌಳನೆ ಸೀಳ್ದು ಕುನ್ನಿಗಿಕ್ಕುವೆಂ. ಆ ನುಡಿಗೆ ಚಿತ್ರಂ ಕನಲ್ದು ಅಂತಿರೆನ್ನ ನುಡಿಯಂ ಲಾಲಿಸಿ, ಪೊಲೆಯಾದ ನಿನ್ನ ಕೊಡಂಕೆಗಳ ಬೆಚ್ಚಬೆಸುಗೆಯಂ ಕೞಲ್ಚುವೆನೆಂದು ಮಾರ್ಗಣಂಗಳಂ ಜೋಡಿಸಿದಂ. ಇಂತುಮಾಗಲೊಡಮೆಚ್ಚ ಮಾರ್ಗಣಂಗಳಂ ಮಾರ್ಗಣೆಗಳಿಂ ತುಂಡಿಸಿಯಂ ಭ್ರಾಮಕಾಸ್ತ್ರಂಗಳಂ ಸಂಧಿಸಿಯುಂ ಕಡುಕೆಯ್ವ ಪುಷ್ಕಲನೊಳ್ ಚಿತ್ರಂ ಚಿತ್ರತರಮಾಗೆ ಕಯ್ಗೆಯ್ಯುತಿರ್ದಂ.

ಈ ಮಾಟ್ಕೆಯಿನಾಜಿಯೊಳೋರೊಂದೆಡೆಯೊಳಿಱಿತದಿಸುಗೆಯ ಪೊಯ್ಯ ಬಡಿತದ ಕಡಿತದ ನುರ್ಗುನೂಂಕಿನ ಹಾಣಾಹಾಣಿಯ ಕೇಶಾಕೇಶಿಯ ಜುದ್ದಂ ಪೆರ್ಚಿರೆಯಿರೆ, ಎತ್ತಂ ಕಡಿಕಂಡದ ರುಂಡದ ಮುಂಡದ ತಂಡಮಾಯ್ತು. ಪೆಣನ ಬಣಂಬೆಯನಡರ್ದು ಬಿಸುನೆತ್ತರ ಕಾಲನಿೞಿದು ಕಡಿಯೆಲ್ಗಳೊಗ್ಗಂ ಕುರ್ಕಿ ಪಂದೊವಲಂ ಬಾರ್ದುಂ ಸಾರ್ದುಂ ನಲಿವ ಕಾಗೆಗೂಗೆಗಳುಂ, ದಂಡೆಗರುಳನುಂಡು ಬಸಬಸನೆ ಸುರಿವ ಬಸೆಯ ಪೊಸಬಸೆಯಂ ಕುಡಿದೂಟ್ವಿ ಬಗುಳ್ವ ನರಿನಾಯ್ಗಳ್ ಪಗಲುಮಿರುಳುಂ ಕಾವಲಿರ್ದುವು. ಇಂತಾಕೆವಾಳರ ಬೀರಮಟ್ಕಾಡೆ, ಸೊರ್ಕು ಸೋಱಿ, ಅಳವೊಳವಾಱಿ, ಚಲಂ ನೆಲೆಗಿಡೆ, ಬಲಂ ಬಯಲ್ವುಗೆ, ಕೊಂಚೆಗೋಂಟೆ ದೂಳಿಗೋಂಟೆಯಪ್ಪುದುಂ, ಸುಭುಜಂ ಬೆನ್ನಮುಂದೆಸೆಯೊಳ್ ಕಟ್ಟುಬ್ಬಟೆಯ ಕಾದಾಳ್ಗಳ್ ವರಸಂಕೆಯಿಂದ ಬೀದಿವರಿದು ನುರ್ಗಿವರ್ಪ ಸೌಮಿತ್ರಿಯಂ ನೆಟ್ಟನೆ ಕಂಡು ಕಡೆಗಾಲದ ಸಿಡಿಲ ಕಡುಕಾಯ್ಪಿಂ ಮುಸಮುಸಗಿ ಜರ್ವಿ ಜಂಕಿಸಿ ಕಱುತ್ತೆಱಗಿ ಮುಂಬಱಿವ ಸೂಱಿಗಾಱನಂ ಶಕ್ತ್ಯಾಯುಧದಿನಿಟ್ಟಂ. ಆ ವೇಳೆಯೊಳ್ ಶತ್ರುಹಂಗೆ ಬೆನ್ನೊಳೆ ಹೊಂಚುವ ಸಂಚುವೆತ್ತಣುವಂ ತನ್ನೊಡೆಯನಂ ಪಿಂದುೞಿಪಿ ತಾಂ ಮುಂಜರಿದು ರಥಿಕನನಿದಿರ್ಚಿ ಪೊಯ್ವ ಶಕ್ತಿಯಂ ತುಡುಕಿ ಪುಡಿಗುಟ್ಟಿದಿಂಬೞಿಯಂ ಸುಬಾಹು ಹನೂಮಂತನೊಳ್ ನಿಂದು – ಕೆಲಸಾರೆಲೆ ಪಾೞ್ಮೊಗದ ಮುದುಗೋಡಗ ! ಬಯಲ್ಗೆ ಬಂದ ಕಿತ್ತಿಲಿಯನಱಿಯಟ್ಟುವ ದಿಟ್ಟದ ಗೊತ್ತಿನ ಕೊತ್ತಿಗೆ ತಡೆಯ ಹಡಲಗೆಯೇಂ ಬಲ್ವೆಟ್ಟೆ ? ಮೇಣುಂ ಮೈಗರೆವಕ್ಕಿನ ತಲೆ ದಕ್ಕುಂತಲೆಯೇ ! ಇರ್ಕೆ ; ತಡೆದ ನಿನ್ನನಡಂಗಿದ

ರಾಯನಂ ಸದೆದು ಸಮಂತು ದೆಸೆವಲಿಗುಡುವೊಂದು ಬೆಡಂಗಂ ನೀಂ ಮಿೞ್ತುವಿನರಮನೆಯ ಮೊಗಸಾಲೆಯೊಳಿರ್ದು ಕಾಣಲಕ್ಕುಮೆನುತುಂ ಬಲ್ಗಣೆಗಳಿಂ ವಾಯುಜನಂ ನೋಯಿಸಿದಂ. ಆಗಳ್ ಕೋಲ ಪೊಯ್ಯನಣುವನಣುವಂ ಬಗೆದು ಸುಭುಜಂಗೆ– ಕೊಲ್ವರ್ ನೀಮುಂಟು, ಸಾವರಾಮುಂಟು. ಹಯಮಂ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡುಯ್ವ ದೊರೆ ಬೇಱೆಯುಂಟು. ಅಕ್ಕುಬೆಕ್ಕುಗಳೊಂದು ಗೊಡವೆಯೆಮಗೇಕೆ ? ಆದೊಡಂ ಕಾಡ ಮುದುಮಂಕಡನೊಂದು ಕೈಚಳಕಮಂ ಪರಿಕಿಪುದೆಂದು ತನ್ನಡಿಯಿನೆರ್ದೆಯನೊದೆದಂ, ಏನೆಂಬೆಂ ! ಆ ರಾಯಂ ವೀರನೊಂದು ಪದಹತಿಗೆರ್ದೆವಡಿ ಪವ್ವನೆ ಪಾಱಿದಂತಾಗೆ ಕಟ್ಟಾಯಸದಿಂ ನೊಂದು ದಿಮ್ಮನೆ ತಿರೆಯೊಳ್ ಮುಚ್ಚೆಗೊಂಡಂ. ಪಡೆಯೊಳಿಗಲಬೆಯೆತ್ತಂ ಪೆರ್ಚಿದುದು. ಕಟ್ಟಿನ ಕೋಂಟೆಯಂ ತೆಗೆದು ನಾಯಕರುಂ ಜೋದರುಂ ಮನಂ ನೊಂದು ರಾಯನೆಡೆಯೊಳ್ ನೆರೆದುಪಚರಿಸುತಿರ್ದರ್.

ಎನ್ನ ಜೀವಿತೇಶ್ವರೀ ! ಇಂತಪ್ಪುದುಮಾಗಳ್ ವಾಯುಪುತ್ರನ ಕರಹತಿಗೆ ಗಾಱುಗೆಟ್ಟು ನಿದ್ದೆವೋದ ಸುಭುಜಂ ಕನಸಿನೊಳ್ ಶ್ರೀ ರಾಘವಂ ಮೈದೋಱಿದುದಂ ಕಂಡನಪ್ಪುದುಂ ತನ್ನೊಳ್ ತಱಿಸಂದ ನಿಚ್ಚಟದ ಭಕುತಿಯಿಂ ನೆನೆನೆನೆದು ಜಗದೊಡೆಯಂಗೆ ಗೆಲವಕ್ಕೆ ! ಗೆಲವಕ್ಕೆ ! ನಿಚ್ಚ ಸೊಗದ ಗಂಡುವರಿಜಂಗೆ ಗೆಲವಕ್ಕೆ ! ಮಾಲಕುಮಿಯರಸಂಗೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ !ಅಜನಯ್ಯಂಗೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ! ಅಜನ ಮುಮ್ಮಗಂಗೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ! ನೀನೆ ಎನ್ನೊಡೆಯಂ ಎನ್ನ ಕಾವ ದೇವಂ ! ಎಲೆ ಮಾಯಗಾಱ ! ಲೋಕದ ಮಂಕುಮಾಯೆಗೊಳಗಾಗಿ ಇಂತೊಂದು ಪೊಲ್ಲದ ಕಜ್ಜಮನೊಡರ್ಚಿದೆಂ. ಅಂದು ಮುನಿಯೊಳ್ ನಿನ್ನಂ ಪಱಿದೆಂ. ನಿನ್ನಿದಿರೊಳೆನಗಾವ ಚಲಮಾವ ಬಿಂಕಮಾವುದರಸುತನಂ. ನಿರ್ನೆರಂ ಕಾದಿದೆಂ ತಪ್ಪೊಪ್ಪುಗಳಂ ನಿನ್ನೊಳೊತ್ತೆಯೀವೆಂ ಕಾಯಯ್– ಎನುತೆ ಕನವರಿಸುತುಂ ಮತ್ತಂ ಚೇತರಿಸಿ ಅಱಿವುಗೊಂಡು ಮುಂತಿರ್ಪ ಸೋದರನಂ ಕುವರನಂ ಮೊನೆಯಿಂ ಕಯ್ದೆಗೆವುದೆಂದು ನಿಯಮಿಸಿ ಶತ್ರುಹಂಗಮಣುವಂಗಂ ಕೈಮುಗಿದು ನಿಮ್ಮತ್ತಣೆನಾಂ ಪಾವನನಾದೆಂ. ರಾಘವನ ಜನ್ನಗುದಿರೆಯ ಬರವಿನದೊಂದು ನೆವದಿನೆನ್ನ ನಾಡುಂ ಬೀಡುಂ ಬಳಗಮುಂ ಮೇಲಾಯ್ತು. ಶ್ರೀ ರಾಮನಂ ಕಂಡ ಮೇಲಾವುದೊ ತಾಂ ಪೊಳ್ಳಕ್ಕುಂ. ರಾಮಭಕ್ತರ್ಗೇಂ ಬಾರದೊ ! ಇದೆ ಮಖತುರಂಗಮಮಿದೆ ಚತುರಂಗಸೇನೆ ಇದೆ ಭಂಡಾರಮಿದೆ ರಾಜ್ಯಂ ; ಪಲವಿನೇನಿದೆ ಸರ್ವಸ್ವಂ ! ನಿಮ್ಮಡಿಗಳೊಲ್ಮೆಯನೊಂದನೆ ಬೇಡುವೆನೆಂದು ಮತ್ತಮಡಿಗೆಱಗಿದಂ. ಇಂತು ಮಣಿವ ಬೇಡುವ ರಾಯನಂ ಕರುಣಿಸಿ ತನ್ನರ್ಧಾಸನದೊಳ್ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಸುಭುಜನೊಳ್ – ನೀಂ ಮಾನ್ಯಂ, ನಿನ್ನನನುಗ್ರಹಿಸಲ್ಕೆಂದೆ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರಮನೆಮ್ಮೊಳ್ ನಿಮ್ಮೊಳ್ ಇಂತು ಕಾಳೆಗಮನೊಡ್ಡಿದನಕ್ಕು – ಎಂದು ಸಂತಮಿಟ್ಟು ಲಾಲಿಸಿ ಪಾಲಿಸಿ ಕಪ್ಪಮಂ ಕಾಣ್ಕೆಯಂ ಹಯಮಂ ಕೊಂಡು ಪೊಱಮಟ್ಟಂ. ಸುಭುಜನುಂ ತನ್ನ ಚೊಚ್ಚಲ ಮಗಂಗೆ ಪಟ್ಟಮಂ ಕಟ್ಟಿ ತಾನುಂ ಪಡೆವೆರಸು ಶತ್ರುಹಂಗೆ ಬೆಂಬಲನಾದಂ.

ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದೊಳ್ ಸುಬಾಹುಯುದ್ಧಮೆಂಬ ಏಕಾದಶಾಶ್ವಾಸಂ
ಸಂಪೂರ್ಣಂ

ದ್ವಾದಶಾಶ್ವಾಸಂ - ತೇಜಃಪುರವರ್ಣನಂ

ಮುದ್ದಣ - ಓ ಎನ್ನತ್ತೆಯ ಮಗಳೆ ! ಮುತ್ತಿನ ಸೆಂಡೆ !

ಮನೋರಮೆ - (ಪುಸಿಯ ನಸುಮುನಿಸಿಂ) ಬಱಿವಱಿದೆ ಬಣ್ಣಿಸಿ ಬಣ್ಣಿಸಿ ಕರೆ ಕರೆದು ಕರಕರಿಸದಿರ್ ; ಎನಗೆ ತಲೆ ನೋವುದು.

ಮುದ್ದಣ - ಅಂತದೇತಱಿನರಸಿ ?

ಮನೋರಮೆ - ಅಡಿಮುಡಿಯಿಲ್ಲದ ನಿನ್ನ ಕತೆಗೆ

ಮುದ್ದಣ - ಆಃ ! ಎನ್ನ ಬಿತ್ತರದ ಬಣ್ಣನೆಯ ನಲ್ಗತೆಯೊಳೇನಡಿಮುಡಿಯ ಕೊಱತೆ ? ಸವಿಸ್ತರಂ ನಿರವಿಸಿದೆನಲ್ತೆ

ಮನೋರಮೆ - ಎಂತೆಂತೊ ತೊಡಂಕಿ ಬೆದಂಕಿ ಪೇೞ್ದೊಡಾಯ್ತೆ? ನಿಡುಗತೆಯ ನಿಱಿಗೆಯ ಕೂಟಂ ಕೇಳ್ವರ್ಗೆ ಮನಕ್ಕೆ ಬಾರದೊಡಕ್ಕುಮೆ ?

ಮುದ್ದಣ - ಇರಿರ್ ! ಆಂ ಬಿತ್ತರಿಸಿದ ನಲ್ಗತೆಯೊಳ್ ನಿಱಿಗೆಯ ಕೂಟಂ ಮೀಟೆನಿಸದುಂಟೆ ? ನೀನೆ ಪೇೞ್.

ಮನೋರಮೆ - ಸುಭುಜಭೂಭುಜಂ ತನ್ನಂ ಮುನ್ನಮೊರ್ವ ಮುನಿ ಪೊಯ್ದನೊ ಬಯ್ದನೊ ಎಂದು ಶತ್ರುಹನೊಳ್ ಗೊಣಗಿದನಲ್ತೆ.

ಮುದ್ದಣ - ಮುನಿ ಪೊಯ್ದನೆಂದಲ್ತು, ಬಯ್ದನೆಂದೆ ಪೇೞ್ದನಕ್ಕುಂ.

ಮನೋರಮೆ - ಏಕೋ ಪೇೞನೆ ?

ಮುದ್ದಣ - ಆನಱಿವೆನೆ, ಕತೆಯೊಳಿರ್ಕುಂ.

ಮನೋರಮೆ - ಅದನೆ ನಿರವಿಸು.

ಮುದ್ದಣ - ಓ ! ಓ ! ಇನಿತೊಂದು ವಿಷಯಮಂ ಪೇೞ್ದುದಱಿಂ ಬೇಸಱಾಯ್ತು! ಈಗಳೆ ಬಿತ್ತರಿಪೆಂ. ಈ ಧರಣೀಮಂಡಲ....

ಮನೋರಮೆ - ಬಣ್ಣನೆಯ ಧರಣಿಮಂಡಲತರಣೀಮಂಡಲಂಗಳೇಕೆ ? ಒಂದುೞಿಯದಂತು ತಿರುಳನೆ ಕೂಡಿ ಪೇೞಯ್.

ಮುದ್ದಣ - ಆಯ್ತಾಯ್ತು. ಮುನ್ನಂ ಮುತ್ತ ದಿನಂಗಳೊಳೊರ್ಮೆ ಸುಭುಜರಾಜಂ ಆದಿದೈವದಿರವನಱಿವೊಂದು ಬಯಕೆಯ ಬೆಮೆಯಿಂ ಪೊಱಮಟ್ಟು ಮುನಿಗಳೋರೊಂದೆಡೆಯ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮಂಗಳೊಳ್ ತೊೞತೊೞಲ್ದಂ ಗಡ! ಅಂತು ಪೋಪೋಗುತುಂ ಮುಂತಿರ್ಪ ತಪೋವನದೊಳಸಿತಾಂಗನೆಂಬೊರ್ವನಂ ತವಸಿಯಂ ದೇವರೊಳ್

ಪಿರಿಯನಾವನೆಂದು ಬೆಸಗೊಂಡಂ. ಆಗಳ್ ಮುನಿಪಂ ಶ್ರೀರಾಮನೆ ಜಗದ ದೇವರ ಗಂಡನೆಂದು ಕುಱುಪಿಟ್ಟು ಪೇೞ್ದುದುಂ; ರಾಯಂ ಮಾನಿಸರೆಂತಂತು ಬಸಿಱೊಳ್ ಪುಟ್ಟಿಯುಂ ಬವಣಿಗರೆಂತಂತು ಕಾಡಂ ತೊೞಲ್ದುಂ, ಪಾಪಿಗಳೆಂತಂತು ಬಲ್ಪನ್ನದೊಳ್ ತೊಡರ್ದುಂ, ಬಾೞ್ವ ರಾಮಂ ದೇವನೆ ! ಚಿಃ ! ಬಿಡುಬಿಡೀ ನಿನ್ನ ಗನ್ನಗತಕದ ನುಡಿಯಂ. ಅಂತು ರಾಮನನೊಲ್ವೊಡೆ ನಿನ್ನಂತಿರಾಂ ಗಾಂಪನೆ ? ಎಂದು ರಾಮನಂ ಮೇಣ್ ಮುನಿಯಂ ತೆಗಟ್ದಂ. ಆ ನುಡಿಗೆ ಕರಂ ಕನಲ್ದು ಮುನಿಪಂ ರಾಮಭಕ್ತಿಯೊಳ್ ಬೆಂಗೊಟ್ಟಿರೆಂದು ಶಪಿಸಲೊಡಂ ಪೂರ್ವಸಂಚಿತದೊಂದಱಿವಿನೆಟ್ಟಿಱಿಂ ತನ್ನೊಂದು ಕುತ್ತಮಂ ಬಗೆದು ಮುನಿಗೆ ಕಾಲ್ಗೆಱಗಿ ತಪ್ಪಂ ಕ್ಷಮಿಸಿ ಕಾವುದೆಂದು ಬೇಡಿದಂ. ಆಗಳಸಿತಾಂಗಂ ರಾಯನಂ ಪಾಲಿಪೊಂದು ಭಾವದಿಂ ಎಂದಿಂಗೆ ರಾಮಭಕ್ತಂ ನಿನ್ನಂ ಕಾಲಿನೊದೆವನಂದಿಂಗೆ ನಿನ್ನೊಳ್ ಭಕ್ತಿಯೊಗೆತರ್ಕೆ ಎಂದು ತಿಳಿಪಿ ಕಳಿಪಿದಂ. ಇಂತೆಂದೆ ಸುಬಾಹು ಮುನಿಯ ಬಯ್ಗುಳನಾಗಳ್ ನೆನೆದು ಶತ್ರುಹಂಗೆ ತನ್ನಿರವಂ ಕೇಳಿಸಿದನಕ್ಕುಂ.

ಮನೋರಮೆ - ಈಗಳಱಿತೆಂ. ಮುಂತಣ ಕತೆಯನಱಿಯೆ ಪೇೞ್.

ಮುದ್ದಣ - ಎನ್ನ ಬಿತ್ತರದ ಚಿತ್ತರದ ಬೊಂಬೆ ! ರಂಬೆ ! ಈ ಪರಿಯೊಳ್ ಸುಮಿತ್ರಾಪುತ್ರಂ ಚಿತ್ರಚಿತ್ರಾಂಗದರಂ ಮಿತ್ರಭಾವದೊಳೊಪ್ಪುಗೊಂಡುಂ, ಸುಭುಜ ಸುಧ್ವಜರೊಳೊಡಂಬಟ್ಟುಂ, ದಮನನಂ ಸಂತಮಿಟ್ಟುಂ ಮುಂಬಟ್ಟು ಪಡೆವೆರಸು ಹಯದ ಬೆನ್ನೊಳೆ ನಡೆವುತಿರೆಯಿರೆ, ಬಟ್ಟೆಯೊಳ್ ಕರ್ನೆಲದೆ ಕೊರ್ವಿ ಬೆಳೆದ ಕರ್ವಿನ ತನಿರಸಕ್ಕೆ ಪೆರ್ಮರನ ಪಾಱುಗೊಂಬಿನೊಳ್ ಪೊಡೆಯ ತೆಳ್ಪೊೞಲೊಳೊತ್ತುಗಟ್ಟಿದ ಕಿಱುನೊೞನ ಸವಿಜೇನ ಸರ್ಜಿನಿಂಬನಿಯನೆಱೆದು ಪಾಲ್ಗೋಡಿನ ಜೋಲ್ಗೆಚ್ಚಲ, ತೋರಮೊಲೆಯ ಎಳಗಂದಿ ಕರ್ದುಱುವಿನ ತೋಱಿದ ತಂಬಾಲಂ ಬೆರೆದು ಹನಿಸಿ ಕೊನೆನಾಲಗೆಯೊಸಱ್ ಬಾಯ್ಗಿನಿದಿನಿದಾಗೆ ಸವಿವ ಸವಿಯಂ ಲೋಗರಱಿವಂತು ಪೆಱತೊಂದು ಮಾೞ್ಕೆಯಿಂ ಮೂಗಿನುಂಬಂತು ತುಂಬುವಂ ಪವನನೆನೆ– ಬಿಸಿಲ ಜಳಕ್ಕೆ ಬಾಡದೆ ಬೆಳ್ದಿಂಗಳ ಹಿಮಕ್ಕೆ ಕೋಡದೆ ಪಗಲೆನ್ನದೆ ಮರ್ಬೆನ್ನದಾಗಳಾಗುಳ್ಳುಲರ್ದ ಕೊಳದ ಬನದ ಬಿರಿಮುಗುಳ ತನಿಗಂಪಂ, ಪಾವಡರದೆ ಪಕ್ಕಿ ಸೋಂಕದೆ ತುಕ್ಕು[ತೊಕ್ಕು]ಡಿದ ಸೆಕ್ಕೆಯೊಡೆದ ಚನ್ದನದ್ರುಮಂಗಳ ನಱುಗಂಪಿನೊಳ್ ತೆತ್ತಿಸಿ, ಪಸುರ್ವಾಯದ ತಣ್ಪಾಱಿದ ಮೆಲ್ಪುಗುಂದದ ಮರುಗದ ದವನದ ಪೊಸಗಂಪಂ ಪತ್ತಿಸಿ, ಪೋಪ ಬರ್ಪ ಬಟ್ಟೆಗರ ಮೂಗಿನಂಡೆಯೊಳ್ ತುಱುಕುವ ಬನಗಾಳಿಯಂ ಬೞಿಗೊಂಡು ಕಡಲಿಂ ಬಾಂಬರಂ ನೆಗೆದ

ಕರ್ಮುಗಿಲೊಡ್ಡಂ ಪಗಿಲ್ತು ಕೊಳನ ನೀರುಣಲೆಂದು ತೇಂಕಿ ಪರ್ಪ ಕಿಱುಮುಗಿಲೆಂಬಂತಿರೆ ನೆರೆದುರ್ಬಿ ಪರ್ಬಿ ಪಜ್ಜೆವಿಡಿದೀಸಿ ಪರಿವೆಣ್ಣೊಡೆದ ನೇಱಿಲಪಣ್ಗೆ ಬಣ್ಣಂಬಳಿದ ಕರ್ಮಣೆಗೆ ತಣ್ಣೀರೊಳಱ್ದಿದ ತನಿಗೆಂಡಕ್ಕೆ ದೊರೆವರ್ಪ ಬವರಿಗಳ ಗ್ಗಾವರಕ್ಕೆಟ್ಟಿರ್ತು ಗೂಡನುೞಿದು ಕೋಡುಗೊಂಬನಡರ್ದು ಕೂಡಿ ಪಾಡಿ ಕಾಡಪಣ್ಗಳಂ ನಾಡ ನೆಲ್ಗಳನಾಯ್ದು ಬೇಡಿ ಕಾಡುವ ಪಿಳ್ಳೆಗಳ್ಗೆ ರೂಢಿಸಿದ ಮಮತೆಯಿನೂಡಿ ನಲಿವ ಪಕ್ಕಿಗಳ್ಗೆ ಬೀಯದ ಪಣ್ಣಂ ಮಾಗದ ಮಿಡಿಯಂ ಬೀಯಮಾಗದ ತಳಿರನಾವಗಮೊದವಿಪ ಮರಂಗಳಿಂದಿಱಿಸಿ ನಿಚ್ಚಮೊಸರ್ವ ಪೆರ್ಚುಗೆಯುಬ್ಬರದಿಂ ಕರೆಗಣ್ಮಿ ಪರಿದು ಬನಸಿರಿಯ ಜೀವದ ಗೊತ್ತಿನಂತೊಪ್ಪುವ ನೀರ್ಗೊಳಂಗಳಿಂ ಮನೋಜ್ಞಮಾದಾರವೆಯ ಮುಂದೆಸೆಯೊಳ್ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ತನಗೆ ಬಿರಯಿಮಿಗಂಗಳ ಬೇಂಟೆಗೆ ಬೇಱೆವೇಱೆವಿಲ್ಗಳ್ ದೊರೆಕೊಳ್ವಂತು ನಸೆಗಾಱನೊಸೆದು ಬೆಳೆಯಿಸಿದನೆನಲ್ಕೆಸೆವ ಕರ್ಬಿನ ತೋಂಟದ ಗೊಂಟನೊಳ್ ಬಿತ್ತೊಂದರ್ಕೈವತ್ತಱಿಂ ಪೊಲಿವರ್ಪ ಕದಿರ ಬೆಳೆಯ ತನ್ನೊಂದು ಪೆರ್ಮೆಯಿಂ ಬಣ್ಣವೆರ್ಚಿ ನಳನಳಿಸಿ ಬೆಳೆದ ಕೆಯ್ವೊಲಮನಣಕಿಸಿ ತಲೆವಾಗಿಸಿ ತೂಗಿಸಿ ನೂಱುಮಡಿ ಮಿಗುವ ಬಿತ್ತಂ ಪೊತ್ತು ನಿಗುರ್ದುನಿಂದ ರಾಗಿವೊಲದೊತ್ತಿನೊಳ್ ಕೆಸಱೊಳಾಗದ ಬಸಿಱೊಳ್ ಪುಟ್ಟಿದಾಣಮುತ್ತುಗಳಿಂ ಬಿಗಿದು ದೂವೆಯ ಕುಸುರಿಂ ಪುದಿದು ಬಣ್ಣಗುಂದದಂತು ಬೆಳ್ವಟ್ಟೆಯಂ ಪೊದೆದೊಡಲಿಚಂ ತನ್ನ ಬೆದೆಗಾರ್ತಿಯ ಚೂಳಿಯ ಸಿಂಗರಕ್ಕೆಂದು ಸಮೆದು ಬೈತಿಟ್ಟ ಕುಂದಣದ ಗೊಂಡೆಯೆನೆ ತಾವರೆಯ ಕೋಶದಂತಿರೆಸೆವ ಜೋಳದ ಪಾೞಿಯಂ ಸಾಲ್ಗೊಂಡು ಮೊಳೆತ ಬೆಳ್ಸುೞಿವಿಟ್ಟ ಕೊನೆಯಿಕ್ಕಿದ ಕಾತ ಪಣ್ತ ಪೊಂಬಾೞೆಯ ಚೆಂಬಾೞೆಯ ರಂಗುಬಾೞೆಯ ತೋಂಟದಿನೊಳಗೊಳಗೆ ಬಾಂಬಟ್ಟೆಗರ್ ಪೊೞಲ ಸೊಬಗಂ ನಿರುಕಿಸಲ್ಕೆಂದು ಆಗಳಾಗಳಿೞಿತರ್ಪೊಡೆಂದು ಕಟ್ಟಿದೊಂದು ಸರಣಿಯೆನೆ ಮುಗಿಲೊಳೊಂದಿದ ನಾಡ ಪೊಱಗೋಂಟೆಯಗೞ್ ಸೊಗಯಿಸಿದತ್ತು.

ಇಂತು ಪೊೞಲ್ಗೆ ಪೊಱಮೆಯ್ಯ ಸುಲ್ಲ ಸನ್ನಣದಂತೆ ಕೆಂಕಮಾಗೆಸೆವ ಜಾದುಗಲ್ಲ ನಿಡುಗೋಂಟೆಯಿಂದೊಳಗೆ ಚೆಂಗದಿರನ ತೇರ ಸೂೞಿಗೆತ್ತಂ ಮಿಳಿರ್ದುಂ ಮುಂಚಿ ಪರಿವೇೞುಂ ಕುದಿರೆಗಳ ಖುರಪುಟದ ಪೊಯ್ಲಿಂಗಿರದಡರ್ದು ಮುಸುಂಕುವ ಕೆಂದೂಳಂ ಬೀಸಿ ಜಾಡಿಸುತುಮೋರಣಂಬಿಡಿದ ಪೞಯಿಗೆಗಳಿಂ, ಮನೋಜ್ಞಮಾಗಿ ನೆಱೆವೆಱೆಯಿರುಳೊಳ್ ತಾಂ ತಮಗಿೞಿತಂದು ಬಿನದದಿಂ ವಿಹರಿಪಚ್ಚರಸಿಯರ ನೆಲೆಯ ಸಿಂಗರದ ಮಾಟದ ಬೆಳ್ಳಿವೆಟ್ಟುಗಳ ತಪ್ಪಲ್ಗಳೆಂಬಂತಿರೆ ಪಗಲ್ಗೆ ಪಾಲನೆಱೆದಂತುಮಿರುಳ್ಗೆ

ಜೊನ್ನದಿಂ ಸಮೆದಂತುಂ ತೋರ್ಪ ಸೌಧಂಗಳಿಂ, ಮತ್ತಂ ಪೊತ್ತಿದ ಹೋಮದೆತ್ತಿದ ದೂಪದ ಪೊತ್ತಿದ ದೀಪದ ಸುತ್ತಿದ ಕರ್ವೊಗೆ ಮೇಲ್ನೆಗೆವುತೆ ಬಿತ್ತರದಿಂ ಮುಗಿಲೊಡ್ಡನೊಡ್ಡೆ ಮರಕತಕಳಶದ ತನಿವೆಳಗು ಮೇಘಮಂಡಲದೊಳ್ ಬೆರೆವುತೆ ಬಳ್ಳಿಮಿಂಚನಾಗಿಸೆ ಗೋಹುರಂಗಳ ಮಿಸುನಿಯ ನೆಲೆಮಾಡದ ಚೆಂಬೆಳಗು ಬಾಂದಳದೊಳ್ ಪಳಂಚುತಿಂದಿರವಿಲ್ಲನೊಡರ್ಚೆ, ಆಗಳಾಗಳ್ ಮೊಟಗುವ ಭೇರಿಯೊಂದು ಬಿಱುಸರಂ ಕಾರಗುಡುಗಂ ಪುಟ್ಟಿಸೆ ತುಂಬುಗೊಳನೊಳಿಂಬುಗೊಂಡ ಮುದ್ದಂಚೆಗಳ್ಗೆ ಜಲಕ್ರೀಡೆಗೆ ಮನಮಂ ನೀಟ್ಟರಿಸುವ ದೇಗುಲಂಗಳಿಂ, ಮತ್ತಮೋದನೋದುವ ಶಾಸ್ತ್ರಮಂ ಕಲ್ವ ಪುರಾಣಮಂ ಕೇಳ್ವ ಇತಿಹಾಸಂಗಳನಱಿವ ವೇದಾಂತಮಂ ಬಗೆದು ಭಾವಿಸುವ ತರ್ಕಿಸುವ ವಿಪ್ರರ ಅಗ್ರಹಾರಂಗಳಿಂ, ಮತ್ತಂ ಕ್ಷತ್ರಿಯರರಮನೆಗಳಿಂ ಮತ್ತಂ ಪರದರಂಗಡಿಗಳಿಂ, ಮತ್ತಂ ಕೀಟರ ಗುಡಿಗಳಿನೂರು ಚೆಲ್ವಾಗೆ ಕಣ್ಗಂ ಮನಕಂ ಬಂದುದು.

ಇಂತಿಂತು ನೆಱೆ ಮೆಱೆದೊಪ್ಪುವ ತುಂಬಿದೂರ ಕೇರಿಗಳೊಳೋರೊಂದೆಡೆಯೊಳ್ ಅಂದುಮೀಂಬಟಿಯಿಗೆಯಂ ಜೋಗದ ಚೋಹದ ಸಾಂತನನಿದಿರ್ಚುವೊಂದು ಪದದೊಳ್ ತನ್ನೈದುಂ ಕಣೆ ಕಾದಿಗೆಲ್ವ ಕೈಗುಣಕ್ಕೆ ನೆರಂ ಬಾರದೆಂದು ತಱಿಸಂದು ಪಲವೆಡೆಯಿಂ ತಂದಂದಮಾಗೆ ಕೂಡಿಟ್ಟ ಕೋಲ ಮೂಡಿಗೆಯ ಕೂಡಿಗೆಯೆನೆ ನೂಱಾಱುವಗೆಯ ಪೂಗಳಿಂಬಾಗೆ ಎತ್ತಿ ಪಿಡಿದಂಗೈಯ ನಸುಗೆಂಪಿಂ ಕಡೆಗಣ್ಣ ಕುಡುನೋಟದರೆಗರ್ಪಿಂ ಮೊಗದ ಬೆಳ್ನಗೆಯಚ್ಚವೆಳ್ಪಿನೊಪ್ಪಂಬೂಸಿ ಬಣ್ಣಂಬಟಿದಂತುಟಾಗಿಸಿ ಬಿಡುಸರದ ಪೊಸಗಂಪಿಗವ್ವಳಿಸಿ ಮುಸುಱಿ ಮೊರೆವ ದುಱುದುಂಬಿ ದುಂಬಿಗಳ ಕಾಟಕ್ಕಳ್ಕಿಬಳ್ಕಿ ನೋಟದ ಬೇಟದ ಬೆಡಂಗನೊಲ್ದು ತೋಱಿ ಪಣಕಂ ಗುಣಕಂ ಮಾಱುವ ಮಾಲೆಗಾತಿರ್ಯರ ಪೂವಿನಂಗಡಿಯಿಂ, ಮತ್ತಂ ತಲೆಯೊಲೆಯೆ ಮುಂಗುರುಳುಯ್ಯಲಾಡೆ ನಡುನೋಟದ ನಿಮಿರ್ದ ಕಂಗಳೆನಸುಂ ಚಳಿಸೆ ಮೊಗಂ ಬೆಮರಿಡೆ ಬಲ್ಮೊಲೆಗಳ್ಕದಕ್ಕದಿಸೆ ಮುತ್ತಿನ ಗೊಂಡೆವಾವುಲಿ ತೊಂಗಲ್ದೊಂಗೆ ಕೆಂಬರಲೋಲೆ ಮಿಱುಗೆ ಬಳೆ ಘಲ್ಘಲೆನುತುಲಿಯೆ ಅಸುವೆಯೊಳೊತ್ತೊತ್ತಿ ಪನಿನೀರನೆಱೆದೆಱೆದು ಪಚ್ಚೆಗಪ್ಪುರದ ಪುಡಿಯಂ ಸುರಿಸುರಿದು ಸುಯ್ಯೆಲರ ನಱುಗಂಪನೊರೆದೊರೆದು ಬಾವನ್ನವಿಡಿಯಂ ತೇವ ಘಟ್ಟಿವಳ್ತಿಯರ ಗಂದಿಗವಸರದಿಂ, ಮತ್ತಂ ಬಿಡುಮುತ್ತಿನ ಪಚ್ಚೆವರಲ ಕೆಂಬರಲ ಕರ್ಮಣೆಗಲ್ಲ ಬಜ್ಜರಗಟ್ಟಿಯ ಚೆಂಬವಳದ ಸರದ ಪರಪಿದ ಪೊಂದಟ್ಟೆಗಳಿಂ ರಂಜಿಸಿ ಬೆಲೆವಣೆಗಾಗರಮೆನೆ ತೋರ್ಪ ರನ್ನವರದರಂಗಡಿಯಿಂ, ಮತ್ತಂ ಲೆಕ್ಕಿಗರ ಲೆಕ್ಕದಂತು ಸೊನ್ನೆಯಿಂ ಕಣ್ಗೊಪ್ಪಿಯುಂ, ಗಗನದಂತು ಬೆಳ್ಳಿಯಿರ ಮೆಱೆದುಂ, ಕೆಯ್ವೊಲದಂತು ಕರ್ವೊನ್ನಿಂ ಸೊಗಯಿಸಿಯುಂ, ಪಲ್ಲವಾಧರೆಯರ ಕೆಂದುಟಿಯ ರಂಗಿನಂತು ಕಿಸುರಿಂ ರಂಜಿಸಿಯುಂ, ಬೊಂದಿಯಂತು ಸೀಸಕದಿನೊಂದಿಯುಂ ದಿಟ್ಟೆಯ ಬಟ್ಟೆಗೈತರ್ಪ ಲೋಹಕಾರರ ಮನೆಯಿಂ, ಮತ್ತಂ ಹಚ್ಚಡದ ಪೂವಿನಂಗಿಯ ಪಟ್ಟುಡೆಯ ಕಾಂಗಿನ ರಂಗಿನ ಚಂದಿರಗಾವಿಯ ಮಿಸುನಿಗಚ್ಚಿನ ಬಣ್ಣಸೀರೆಯ ದೂಸಿಗವರದರ

ಮೞಿಗೆಯಿಂ, ಮತ್ತಂ ತಿಸುಳಿಯಂತೆ ಮುಕ್ಕಣ್ಣನುಂತೊವಲ್ವೊದೆಯನುಂ ಮುಗಿಲಂತೆ ನೀರೊಡಲನುಮೆನಿಪ ತೇಂಗಾಯಿ, ಮತ್ತಂ ಹರನೆಂತಂತು ಜಟಾಧರನುಂ ಹರಿಯಂತಂತು ಪೀತಾಂಬರಧಾರಿಯುಮಾಗಿರ್ಪ ನೀರುಳ್ಳಿಯಿಂ, ಮತ್ತಂ ಜೀರಿಗೆಯಿಂ, ಕೊತ್ತುಂಬರಿಯಿಂ, ಮೆೞಸಿಂ, ಗುಳದಿಂ ಶರ್ಕರೆಯಿಂ ಚೆಲ್ವಾದ ಕೇರಿಯಂಗಡಿಯಿಂ, ಮತ್ತುಮಿರ್ಕುೞಿಯ ತಂಡಸದ ಕರ್ತರಿಯ ಸುತ್ತಿಗೆಯ ಕೈವಾರದ ಕಂಬಚ್ಚಿಯ ಕೂೞವೆಯಡಿ[ಡ]ಗಲ್ಲ ಅರನ ಮುಟ್ಟೊಟ್ಟಯಿಸಿರೆ ಕೊಟ್ಟಂ ಕೆಟ್ಟನೆಂಬೊಂದು ಸನ್ನೆಯ ಸಬುದಮೊಗೆವಂತಿರೆ ಬಡಿವ ಸೊನ್ನೆಗಾಱರ ಸಾಲೆಯಿಂ, ಮತ್ತಂ ಕೊಡಲಿಯಿಂ ಕಡಿವ ಉೞಿಯಿಂ ಕೀಸುವ ಕತ್ತಿಯಿಂ ಕೆತ್ತುವಾಣಿಯಿಂ ಬೆಟ್ಟುವ ಕರಗಸದಿಂದ ಕೊಱೆವ ಬಡಗಿಯರೆಡೆಯಿಂ, ಮತ್ತಂ ಕಾಯಿಸುವ ಕರಗಿಸುವೆಱೆವ ತಿದಿಯೊತ್ತುವ ಉರ್ದುವ ನೀರ್ಗುಡುವ ಬಡಿವ ಬಿಸುವ ಮಸೆವ ಸಣ್ಣಿಸುವ ನುಣ್ಣಿಸುವ ಸಾಣೆವಿಡಿವ ಕಮ್ಮಾಱರ ಮುಂಗುಡಿಯಿಂ, ಪುರಂ ಕಣ್ಗಿಂಬಾದುದು.

ಇಂತು ಸೊಬಗಿನ ಬೀಡಿನಂತೆ ಸಿಂಗರದ ನಾಡಿನಂತೆ ಸೊಗದ ನೆಲೆಯಂತೆ ಸೊಗಸಿನಾಗರದಂತೆ ಮಂಗಳದ ಮನೆಯಂತೆ ಸಲೆ ಸಂದು ನಾಡ ಪೆಣ್ಗಳ ಚೆಂದಳಿರಡಿಯ ಚೆಲ್ವೊಗರಿಂ ತೊಳಗಿ ಬೆಳಗುವ ಕೇರಿಯ ಬೀದಿಗಳಿಂ ಪೊೞಲ ಸೊಬಗೆಯರ ಕಳೆವೆರ್ಚಿದ ನಗೆಮೊಗದ ಕಾಂತಿಯಿಂ ಬೆಳರ್ತು ಮಿಱುಗುವ ಹರ್ಮ್ಯಂಗಳಿಂ ಪುರದ ಪುರಂಧ್ರಿಯರ ಪೊಂಬಚ್ಚದೊಚ್ಚತಂ ತೞತೞಿಪ ಹಬೆಯ ಪರ್ಬುಗೆಯಿಂ ಚಳಚಳಿಸುವ ನಲ್ನೆಲೆಯಿಂ – ರಾಜಿಪ ನಗರಮಂ ಕಣ್ದಣಿಯೆ ಕಂಡು ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿಮನೋಹರಂ ನಿಜಸಚಿವನೊಳಿಂತಿದಾವ ನಾಡೆಂದು ಕೇಳ್ದೊಡೆ : ಕೂರಾಳ್ಗಳ ಕಟ್ಟೊಡೆಯ ! ಇಂತಿದು ಕಣಾ ! ಗೋಪೂಜಾಫಲದತ್ತಣಿಂ ಸಂತಾನಮಂ ಪಡೆದ ಋತಂಬರ ರಾಜನಾಳ್ದ ತೇಜಃಪುರಮೆಂದು ಕೇಳಿಸಿದಂ.

ಆ ನುಡಿಗೆ ಸೌಮಿತ್ರಿ ಬಿಸವಂದಂಗೊಂಡು ಎಂತು ಆ ರಾಯಂ ಗೋಸೇವೆಯತ್ತಣಿಂ ಮಗನಂ ಪಡೆದಂ ? ಧೇನುಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯನಿತೊಂದು ದೊಡ್ಡಿತೇಂ ? ನೀಂ ಬಲ್ಲಂತು ಪೇೞೆಂಬುದುಮಿಂತು ವಚಿಸಿದಂ ಸಚಿವನದೆಂತೆನೆ :

ಅಯ್ಯ ! ಮುನ್ನಮೀ ನಾಡೊಡೆಯಂ ಋತಂಭರವೆಸರಿಂ ಪೆಸರ್ವೆತ್ತ ಭೂಭುಜನುಂಟು. ಬೋೞಿಯರೋಜನ ಜಾಣ್ಮೆ ಚುಕ್ಕಿಯಱಿವು, ಜವನ ಜರ್ವು, ಜಕ್ಕರರಸನೈಸಿರಿ ತನ್ನೊಳೊದವೆ ಮನುವಿನ ಮಾರ್ಗದೆ ನಡೆವುತೆ ಮೈಗಣ್ಣನೋಲಗದ ಸೊಂಪಿಂಗಿರ್ಮಡಿ ಮಾಱಿದ ಪೆಂಪಿಂ ಮೆಱೆದಂ. ಆದೊಡಮೀತಂಗೊಗೆತನದ ಗುಣ್ಪಿಂಗೆ ನೇರ್ಪಡುವೊಂದು ಬೞಿಯ ಬಳವಿಯ ಪುಟ್ಟನೊಂದು ಸೊಗಂ ತಾಱಿದುದು.

ಮಡಲಿಱಿವ ಬಾಟ್ವಳ್ಳಿಯ ಚೆಂಗುಡಿ ಸುರುಂಟಿದಂತೆ, ಸೊಗಸಿನ ಸೊಬಗಿನ ನೆಲೆವನೆಯ ಮುಂಗುಡಿ ಕರಂಟಿದಂತೆ, ತುಂಬಿ ಪರಿವ ಕಾಟ್ಪುರದ ಕಾಲ್ಮುಱಿದಂತೆ, ಇಂಬಿನೊಡಲ ಪೊಸಜವ್ವನಂ ಸರಿದಂತೆ, ಇನ್ನಬರಂ ಕೊನೆವರಿದು ನೀಟ್ಕರಿಸಿದ ಬೞಿಯ

ಬಱಿಯಿಾಗಳ್ ತನ್ನೊಳ್ ತಡೆದುದೆಂಬೊಂದು ಬಾಗುಳ ಪೆಱಸಿನಗವಟ್ಟಾಗಳು[ಮೀ]ಕತದೊಳ್ ಬಗೆಗೆಟ್ಟಿರ್ಪ ರಾಯನೋಲಗಕೊರ್ಮೆ ಜಾಬಾಲಿಮುನಿಪಂ ಬಿಜಯಂಗೆಯ್ದಂ. ಆಗಳರಸನ್ನೈತಂದ ಮುನಿಯಂ ಯಥೋಚಿತಮಾಗತಸ್ವಾಗತಂಗಳಿಂ ಕುಶಲಮಂ ಬೆಸಗೊಂಡು ತಱುವಾಯಿಂ ಕಟ್ಟಿನ ನುಡಿಗತೆಯ ಪೊಱ್ತಿನೊಳ್ – ಕಿತ್ತಡಿಗಳ ಬಿತ್ತೆಗ ! ಪಣ್ಣಿಲ್ಲದ ಮರನ ಬಾಳ್ತೆ, ತಣ್ಣೀರೊಸರ್ ಕುಂದಿದ ಕೊಳನ ನೆಗಱ್ತೆ, ಚೆಂದವನಿಲ್ಲದಿರುಳ ಗಗನದ ಚೆಂದಂ, ಕಂದಂ ಪುಟ್ಟಿ ಮೆಱಿದೊಪ್ಪದ ಬಱಿಯಂದಂ, ಸಂದ ಜಗದ ತೊಱಬಿಗೆಡೆಗುಡದೇಂ ಪೋಕುಂ ? ಅಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ ಮಗನಂ ಪೆಱದಂಗೆ ಸಗ್ಗಿಗರ್ ಬಾಗಿಲಂ ತೆಱಿಯರೆಂಬರಲ್ತೆ! ನಲ್ಮೆ ಮಿಗೆ ಪೆತ್ತಾ ಕುವರನ ಬಾಲಲೀಲೆಯಂ ಕಾಣದ ಕಣ್ಗಳಿವು ಪೀಲಿಯ ಕಣ್ಗಳಾಗವೆ ? ಅಕ್ಕಟಾ ! ಮಗನಂ ಪಡೆಯದೆ ನರಕಮಂ ಪುಗುವೊಂದು ಭಾಗ್ಯಮಂ ಬಿದಿಯೆನ್ನೊಳೊಡರ್ಚಿದುದೇ ! ನೂಱಿನೇಂ ? ಇಹಕಂ ಪರಕಂ ಪೆಱನಾದ ಬೂತಾದೆಂ. ಅಯ್ಯ ! ಮುಂತೇಂ ಬಟ್ಟೆ ! ಸುಟ್ಟಿಸಿ ತೋಱಾ ! ಎಂದು ನಿಜನಿಟಿಲತಟಸಂಘಟಿತಕರಸಂಪುಟನಪ್ಪುದುಂ, ಮುನಿಪನೊಲ್ಮೆಯಿಂ – ರಾಯ ! ನೀನಿಂತು ಮಱುಗಲೇನಕ್ಕಂ ? ನಿನ್ನುರದವಱಲಂ ಕೇಳ್ವ ನರರೊಳರೆ ? ನಂಬಿದ ದೈವಕ್ಕೆ ಕೇಳಿಸು ! ಆದೊಡಮೆನ್ನೀ ಬಗೆಗೆ ನೀಂ ಗೋವಂ ಸೇವಿಸಿದೊಡೆ ನಿನ್ನಭೀಷ್ಟಂ ಸಿದ್ಧಮಕ್ಕುಮೆಂದು ತೋಱುಗುಂ. ಮುನ್ನಂ ಮುತ್ತರಾಯರ್ಗಿಂತಂ ಸುರಭಿಯೊಲ್ದುಂಟು ಎಂದು ಸಂತಯಿಸಿದಂ. ಮಗುಳ್ದಾರಾಯಂ ಮುನಿಗೆ – ಗೋಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯಂತುಟೇಂ ಪಿರಿದೆ ? ತನಗೊರೆ, ಎಂಬುದುಂ ; ಜಾಬಾಲಿಯಿಂತು ಕಥಿಸಿದಂ–

ಎಲೆ ಮಾರಾಯ ! ಗೋಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯಂ ಬಣ್ಣಿಪೊಡೆನಗಮಳವೆ ! ಮೆಯ್ಯನವಿರ್ಕುಱಿಯೊಳೆಲ್ಲಾ ದೇವರ್ಕಳೋರೊಂದು ನೆಲೆ, ಬಸಿಱೊಳೊಡಲೊಳೆಲ್ಲಂ ವಿಶ್ವದೋರೊಂದು ತಾಣಂ. ಇಂತಿರ್ಪಿನಿಂ, ನೀನೆ ಬಗೆ; ಆವನೋರ್ವಂ ನಿಚ್ಚಂ ಬಿಸಿಲೊಳ್ ಬಾಯಾರ್ತ ಹಸುವಿಂಗೆ ನೀರನೆಱಿವನವಂಗೈಸಿರಿವರ್ಕುಂ, ಮೇವಿತ್ತು ಕಾವಂಗೆ ಪಾಲ್ಮೊಸರುಣಿಸಿನ ಪುಣ್ಯಲೋಕಮಕ್ಕುಂ, ಮೆಯ್ಯನೊಱನಂ ಸೋವ, ಶೃಂಗಂಗಳೆಡೆಯಂ ತುಱಿವ, ಮನುಜಂಗೆ ಬಂದ ಬಿಯದಿ ತಪ್ಪುಗುಂ; ಮತ್ತಮೆತ್ತಾನುಂ ಮೇವಾವಂ ನಿವಾರಿಪ ನರಂ ನರಕಮಂ ಪೋಕುಂ. ಇದರ್ಕೊಂದಿತಿಹಾಸಮುಂಟೆಂತೆಂದೊಡೆ :

ಮುನ್ನಿನ ದಿನಂಗಳೊಳೊರ್ಮೆ ಜನಕರಾಜಂ ಸಗ್ಗಿಗರ ನಾಡಂ ಕಾಣ್ಬೊಂದು ಬಗೆಯೊಳ್ ಯೋಗದೊಂದು ನೆರವಿನ ಮೈಮೆಯೊಳೊಡಲನುಱಿದು ಬಂದ ನಡೆಮಾಡಮನಡರ್ದು ಪೋದಂ ಗಡ ! ಇಂತಿರೆ ಪೋಪ ಬಟ್ಟೆಯೊಳ್ ತನತನಗೆ ನರಲ್ವ ಪೊರಟ್ವಿ ಮಱುಗುವ, ಬೇನೆವಡುವೊದೆದಾಡುವ, ಉಬ್ಬಸಂಬಡುವ, ಬೇವ, ಪೊತ್ತುವ, ಕುದಿವ, ಸೀಕರಿವೋಪ, ಕೊಱಿವ, ನಾಱುವ, ಸೋರುವ, ಕಾಱುವ, ನಮೆವ, ಸಮೆವ, ಕಾಲ್ಮುರುಂಟಿದ, ಕಯ್ಮುರುಂಟಿದ, ತಲೆ ಬಿಱಿ[ರಿ]ದ, ಕೀಲ್ ಮುಱಿದ, ಕಣ್ಣಱಿದ

ಸೂಲದ ಮೊನೆಯೊಳೇಱಿದ ಕಲ್ಲಾಲೆಯ ಬಸಿಱೊಳ್ ಸಿಲ್ಕಿದ, ಪರ್ದುಕಾಗೆಗಳ ಬಾಯೊಳಾದ, ಕೀವಿನ ಮಡುವಿನೊಳ್ ಬಿಟ್ದು, ಕೂರ್ವಾಳ ತುದಿಯೊಳ್ ಜೋಲ್ದು, ತನಿಗೆಂಡದ ಬೇವಿನುರ್ಕಿನ ಪುತ್ತಳಿಯಪ್ಪುಗಯ್ಯ ತಟ್ಕೆಯೊಳಿರ್ದ ಪೇಸಿಕೆಯು, ಱೋಡೆಗರ ಪಾಪಾತ್ಮರ ಬಾಟ್ವನೆಯೆನಿಪ್ಪ ಯಮಲೋಕಮಂ ಮುಟ್ಟಯಿಸಿ ಬರ್ಪುದುಂ, ಪಾವನಮೂರ್ತಿಯೆನಿಪ್ಪ ರಾಯನತ್ತಣಿಂ ಬಳಸಿವರ್ಪ ಗಾಳಿಯ ಸೋಂಕಿಂ ನರಕಿಗಳೆನಸುಂ ಚೇತರಿಸಿ ತಣ್ಪುಗೊಂಡುಂ ಕಟ್ಟುಬ್ಬರದ ಬೇನೆಯಂ ಸೈರಿಪಂತಿರಾಗೆ ಮುಂತು ಸಮಂತು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ಎಯ್ದಿವರ್ಪ ನಡೆಮಾಡಮಂ ಕುಱಿತು ಕೂವಿಕ್ಕಿ– ಎಲೆಲೆ ! ಸೈಪಿನರಮನೆಯೆ ! ಎಲೆಲೆ ಹೂನ್ಯವಂತನ ನೆಲೆವೀಡೆ ! ಪೋಪೋಗದಿರ್. ಇನಿತೊಂದು ವೇಗಮೇಂ। ನಿನ್ನತ್ತಣಿಂ ತೀಡುವ ಗಾಳಿ ಸೋಂಕಲೊಡಮೆಮ್ಮ ನೋವುಂ ಬೇವುಂ ಪಿರಿದುಂ ಸರಿದುದು. ಇಂತಿರೆಮ್ಮನೊವದೆಮ್ಮ ಬಿನ್ನಪಮನಾಲಿಸದೀಕುತ್ತದ ತರಿಪಕ್ಕೇನಾನುಂ ಮರ್ದನೀಯದೆ ಬಿನ್ನನೆ ನಡೆವ ಬಲ್ಮೆಯಿದೇನೊ ! ನಿನಗಾನುಮೆಮ್ಮೊಳ್ ಮಱುಕಂ ಪುಟ್ಟದೆ ? ಹರಹರಾ ! ಎಂದು ಕೈಯೆತ್ತಿ ಕರೆದರ್. ಆಗಳ್ ರಾಯನಿಂತೀ ತೆಱನ ಮೊರೆಯಂ ಕೇಳ್ದು ಬಿಸವಂದಂಗೊಂಡು ವಿಮಾನಮಂ ತಡೆದು ಪಿಂತಿರುಪಿ ಮುಟ್ಟಯಿಸಿ ಬಂದು ಶೈಮಿನೀಪುರದ ಮುಂಬಾಗಿಲೊಳಿಱಿತಂದೆತ್ತಂ ನೋಟ್ಪನ್ನಂ ಧರ್ಮರಾಜಂ ತಳ್ವದೆಯ್ತಂದಿದಿರ್ಗೊಂಡು ತಕ್ಕಂತು ಸಮ್ಮಾನಿಸುತಂ ಮತ್ತಮಭಾಗ್ಯತನೊಳ್ – ಏನಯ್ಯ ! ಎತ್ತಣಿಂ ಬರವಾಯ್ತು? ನಿಮ್ಮನ್ನರ್ಗೆಮ್ಮಿ ನಾಡೊರ್ಗದಲೇ ! ಏಂ ಬಟ್ಟೆದಪ್ಪಿ ಬಂದಯ್ ? ಆವಗಂ ನಮೆವ ಪಾತಕಿಗಳ ಯಾತನೆಯ ನರಕಮಿತ್ತಲಿತ್ತಲ್. ಪೆಱರ ಸಿರಿಯಂ ಕವರ್ವ, ಪೆಱವರ ಪೆಂಡಿರ್ಗಱಿ[ಳಿ]ಪುವ, ಪೆಱರಂ ಕೀಟ್ಮಾಡುವ, ಪೆಱರೊಡಮೆಯಂ ಕಿಡಿಸುವ ಕಡುಕೂಟರ್ಗೆ ನೆಲೆವೀಡು. ಆವಂ ಕೊಲ್ವ, ಪಾರ್ವರಂ ಪಗೆವ, ಪಟನುಡಿಯಂ ಪಱಿವ, ಜನ್ನಕ್ಕೆಡರ್ಗೆಯ್ವ, ಪೆತ್ತರಂ ಪತ್ತುವಿಡುವ, ಗುರುಗಳನೇಡಿಸುವ ಪಾಪಿಗಳ್ಗೆ ಬಾಟ್ವನೆ. ಇಂತಿದಂ ನೀಂ ಪುಗಲಕ್ಕುಮೆ ? ಕಾಣಲಕ್ಕುಮೆ ? ಎಂದಾಡಿದಂ. ಅಂತಪ್ಪುದುಂ ಜನಕಂ ಜವನೊಳ್ – ಎಲೆ ಧರ್ಮರೂಪ ! ಇಂತೀ ಪೊಟಲ್ ನರಕಮೆಂದಱಿತೆನಿಲ್ಲ, ಪೆಱತೇನಾನುಮಕ್ಕುಮೆಂದೇ ಬಗೆದೆಂ. ಅಂತಾಂ ಬಗೆವಿನಂ ಲೋಗರ್ಗೆಂತೆಂತೊ ಬನ್ನಬೇನೆಗಳೊದವಲೊಡಂ ನರಲ್ವೊಂದು ಮೊಱಿ[ರೆ]ಗೇಳ್ದು ಬಂದೆಂ. ನೋಟ್ಪೊಡಿಂತಿದು ದುಸ್ತರಂ ನರಕಂ ! ಎಲೆಲೆ ! ನೀನುಮಂತಿವರೊಳೇಂ ಮಱುಕಂಗೊಳ್ಳೆಯ ! ಚಿಃ ಪೋಕೆ ! ಇವರಂ ಕೊಂಡೇಂ ಕಜ್ಜಂ ? ಇನ್ನಾನುಂ ಬಿಡ ! ಎಂದು ನುಡಿವುದುಂ ; ಯಮಂ– ಓ ! ಬಿಟ್ಟೆಯಾಳ್ಗಳಂ ಬಿಟ್ಟಂತಾಗದೆ ! ಎಂತೀತಂಗಳ್ ಪೋಗಲಾರ್ಪರ್. ಇನ್ನುಂ ಪಾಪಂ ಮುಡಿದುದಿಲ್ಲ– ಮೀಗಳೇವೆಂ ! ಇದೆಕೋಳೀತಂ ಮುನ್ನಮೊರ್ವನಂ ಪಾರ್ವನಂ ಕೊಂದ ಬೊಮ್ಮೆತಿಗಾಱಂ. ಈಗಳಿದೆ ಎರೆಯಾದಂ. ಈತಂ ಪೆಱನಂ ನಂಜನೂಡಿ ಮಡಿಪಿದಂ, ಅಂತದಱಿನಿಲ್ಲಿ ಕಾಳೋರಗಂಗಳ್ಗೆ ತುತ್ತಾದಂ. ಮೇಣೀತಂ ಪರಕಾಂತೆಯಂ ಕಾಮಿಸಿದ– ನಂತದುಕಾರಣದಿಂ ಕಾದುರ್ಕಿನ ಪೆಣ್ಬೊಂಬೆಯ-

ತೞ್ಕೆಯೊಳಾದಂ, ಮತ್ತಮೀತಂ ಪಗಲ್ಗಳ್ಳನೀತನಂ ಸಮ್ಮಕಂಕರಿಯಿಂ ಬಡಿವರೆಂದು ಬೇಱವೇಱ ತೋಱಿದಂ. ಅದರ್ಕಾ ರಾಜಯೋಗಿ ಈ ನರಕಿಗಳೆಂತಾನುಂ ಮುಕ್ತರಾಗರೆ ! ಅಕ್ಕಟಾ ! ಇಂತಿವರ ಬಾೞ್ಗೇಡಂ ಕಂಡುಮೆಂತಾಂ ಪೋಪೆನೊ ! ಏನಾನುಮೊಂದುಪಾಯಮಂ ತೋಱಲಾಱಾ ! ಎಂಬುದಂ ; ಸೂರ್ಯಸುತಂ – ಅಂತಪ್ಪೊಡೆ ನೀನಿನ್ನಬರಂ ನಿಚ್ಚಂ ಶ್ರೀ ರಾಮನಂ ಮೂವಗೆಯ ನಿಚ್ಚಟವಕುತಿಯಿಂ ತುತಿಸಿದ ಹೂನ್ಯದರೆಯನಿತ್ತೊಡೆ ಇವರ್ ಮುಕ್ತರಪ್ಪರ್. ಸಂದೆಯಂ ಬೇಡಮೆಂದಂ. ಒಡನೆಯೆ ಜನಕಂ ತನ್ನ ಪುಣ್ಯದೊಳಡ್ಡಮಂ ಧಾರೆಯನೆಱೆವುದುಂ ಪಾಪಿಗಳೆಲ್ಲರ್ ಬಿಗಿವಟ್ಟ ನರಕಬಾಧೆಯಿಂ ಬಿಡೆ[ಡು]ವಟ್ಟು ಸಂತಸದಿಂ ಶ್ರೀರಾಮನಂ ಪಾಡುತುಂ, ಜನಕರಾಜನಂ ಪೊಗೞುತುಂ, ಜವನಂ ನೆನೆಯುತುಂ, ಬರ್ದಿಲರ ನಾಡಂ ಪುಗುತಂದರ್.

ಕೇಳೆಲೆ ರಾಯ ! ರಾಮನಾಮಸ್ಮರಣೆಯೊಂದು ಮೈಮೆಗೆ ಬಱಿಗುವಟ್ಟ ಮಿಥಿಲೆಗೊಡೆಯಂ ಜೈಮಿನಿಯೊಡೆಯನೊಳ್ – ಪಾಪಿಗಳಲ್ಲ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರ್ ನರಕಕ್ಕೆಯ್ತರ್ಪರಿರರೆಂದಾಗಳೆ ಪೇೞ್ದೆಯಲ್ತೆ. ಆಂ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮನೆಂಬೆಯಂತಿರೆಯುಮಿಲ್ಲಿಗೇಕತದಿನ್ನೈತಂದೆಂ, ಪೇೞೆಂಬ ರಾಯಂಗೆ ನಸುನಗೆಯೊಳ್ನೀಂ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮಂ ಸಾಜಮಾದೊಡಂ, ಪೂರ್ವದೊಳೊರ್ಮೆ ತಾಂ ತನಗೆ ಮೇವ ಪಸುವಂ ನಿವಾರಿಸಿದಯ್. ಅದು ಕಾರಣದಿಂ ನಿನಗಿಂದು ಎಮ್ಮ ಪುರದ ದರ್ಶನಮಾಯ್ತು. ಇಂತುಟಲೆ ಧರ್ಮಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ಗೋಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯಂ ನೀನಱಿಯಾ ? ಎಂದು ನುಡಿದಂ. ಆ ನುಡಿಗೆ ತಲೆಯನೊಲೆದು ಕೈಮುಗಿದು ಮುಂತೆರಳ್ದಂ ಗಡ !

ಇಂತು ಮಱಿದೊರ್ಮೆಯಾದೊಡಂ ಗೋವನೆಬ್ಬಿಟ್ಟಿದ ಜನಕರಾಜಂಗಂ ನರಕದರ್ಶನಮಾದುದೆಂಬೆಡೆಯೊಳ್ ಆಕಳಂ ಕೊಲ್ವ ನೋಯಿಸುವ ಕೀಟರ್ಗೇನಾಡ ಬಾೞ್ಕೆಯೊ ? ಮೇಣ್ ಭಕ್ತಿಯಿಂ ಧೇನುವಂ ಸೇವಿಪ ಭಾವಿಪ ಮಾನವರ್ಗೆ ಮನೋರಥಂ ಸಿದ್ಧಿಪುದೇಂ ದೊಡ್ಡಿತೊ ! ಮನುಕುಲದ ಮುನ್ನಿನ ರಾಯರ್ ಗೋಪೂಜಾಪ್ರಭಾವದತ್ತಣಿಂ ಪುತ್ರರಂ ಪಡೆದುದುಂಟು. ನೀಂ ಕವಲ್ಮನಮನುೞಿದು ಗೋವಂ ಪೂಜಿಸೆಂದು ವಿಧಿಯನೇರ್ಪಡಿಸಿ ಜಾಬಾಲಿ ತಾಂ ಬೀೞ್ಕೊಂಡಂ.

ಶತ್ರುಘ್ನ ! ಇಂತು ಜಾಬಾಲಿಯೊಂದುಪದೇಶಮಂ ಗುರೂಪದೇಶಮೆಂದೇ ಬಗೆದಂದು ಋತಂಭರಂ ದೈವನ್ಯಸ್ತನಿಜಭಕ್ತಿಭರಂ ಸುಲಕ್ಷಣಲಕ್ಷಿತಮಾದಾವನಾಗುಳುಂ ಸೇವಿಸುತುಮಿರ್ದಂ. ಕಟ್ಟಕಡೆಯೊಳ್ ಸಲ್ಗೆಯ ಸುರಭಿರಾಯನ ಭಕ್ತಿಗೊಲ್ದು ''ಪುತ್ರವಾನ್ ಭವ'' ಎಂದು ದೇವವಾಣಿಯಿಂ ಪರಸಿ ತನ್ನ ಧೇನುಲೋಕಮಂ ಸಾರ್ದುದು.

ಮತ್ತಮಾರಾಯಂ ತನ್ನಂ ಪರಸಿದ ಧೇನುವಿನೊಲ್ಮೆಯಂ ನೆನೆನೆನೆವುತಿರ್ದಿಂಬುೞಿಯಂ ಕೆಲವಾನುಂ ದಿನಕ್ಕೆ ತನ್ನರಸಿಯೊಳ್ ಸತ್ಯವಂತನೆಂಬೊರ್ವ ಮಗನಂ ಪಡೆದು ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದಾರಾಯಂ ಪೊಸಜವ್ವನದ ಮುದ್ದುಗುವರನೊಳ್ ರಾಜ್ಯಭರಮನೊಪ್ಪಿಸಿ ತಾಂ ತಪಸ್ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಮಂ ಸೂಱೆಗೊಂಡಾಳುತುಮಿರ್ದಂ. //

ಎಳನೇಸಱ ಪೊಸವೆಳಗಿಂಗೆ ಸೊಂಪೇಱಿ ನಳನಳಿಪ ತಾವರೆಯಂತೆ, ಕಡುಸುಗ್ಗಿಯ ಬರಕೆ ಕೈವಂದು ಕೊನೆವೆರ್ಚುವ ಮಾಮರನಂತೆ, ತಕ್ಕಿನ ಸೋಣೆಯ ಮೆಲ್ಸರಿಗೆ ಸುೞಿವಿಟ್ಟು ಚಳಿಚಳಿಪ ಪೊಂಬಾೞೆಯಂತೆ, ಕುವರಂ ನವಯೌವನದೊದವಿಂಗೆ ನೆಱೆವೆಱೆಯಂತಿರ್ದ ತುಂಬಿ ತೇಱಿದೊಂದು ಮೆಯ್ಸಿರಿಯಿಂ ಸೊಗಯಿಸಿದನಪ್ಪುದುಂ, ಚೆನ್ನಿಗರ್‍ಆಯನಂದದ ಸಿಂಗರದ ಗಾಡಿಗೆ ಸೋಲ್ತು ಬೀರಸಿರಿ ತಾಂ ತೋಳನೇಱಿವಂದಳ್. ಇಂತಿರೆ ಸತ್ಯವಂತಂ ತನ್ನ ಪೆಸರಂ ಪೋಲ್ವಂತು ಸತ್ಯಧರ್ಮದಾಂಕೆಯೊಳೆ ನಿಂದು ಶೇಷನ ತಲೆವೊಱೆಯ ತಿಣ್ಣದ ತಿರೆಯನೊಂದೆ ಪೆಗಲೊಳಾಂತು ಗೆಲ್ಲವೆಣ್ಣಂ ಬಾಳಮೊನೆಯೊಳಿರಿಸಿ ತನ್ನೊಂದೇಱುಂಜಸದ ಪೆರ್ಚುಗೆಯ ಬೆಳ್ವೆಳಗಿಂ ಬಾಂಬಟ್ಟೆಯ ತುಂಬುವೆಱೆಯಂ ಕಂದಿಸಿ ಕುಂದಿಸಿದಂ. ಎಲೆ ಅರಸ ! ಈ ಮಾೞ್ಕೆಯಿನೊಪ್ಪುವ ತೇಜಃಪುರದ ರಾಜನ್‍ಆಗಳುಂ ಶ್ರೀರಾಮನನಾದಿದ್ಯೆವಮೆಂದೇ ಬಗೆದು ಸೀತಾನಾಯಕನನೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂ ಭಜಿಸಿ, ರಘುವರನ ಲೀಲೆಯನೆ ಕೇಳ್ದು, ರಾವಣಾಂತಕನಂ ಕಣ್ಣಾಱೆ[ರೆ] ನೋೞ್ಪೊಂದು ಬಯಕೆಯೊಳೆ ಇರ್ದಂ. ಇಂತಿದು ಗೋಪೂಜೆಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯತ್ತಣಿನೊದವಿ ಬಂದ ಭಾಗ್ಯಂ.

ಕಾಂತೆ ! ಅಂತು ತಂತಮ್ಮೊಳ್ ನುಡಿಯುತಿರ್ಪುದುಂ, ಮುಂದೆಸೆಯೊಳ್ ನಡೆವ ಹಯಮೂರ ಕೇರಿಯ ಜನಂ ಬೆಱಗುವಡೆ ನೆಟ್ಟನೆ ಪುರಮಂ ಪುಗುತಂದುದು. ಆಗಳ್ ಪೊೞಲ ಕಾಪಿನಾಳ್ಗಳ್ ಪೊಱನಾಡ ಕುದಿರೆಯಂ ಪಿಡಿದು ತಮ್ಮಾಣ್ಮಂಗೊಪ್ಪಿಸಿದರ್. ಅಂತಾಗೆ ಸತ್ಯವಂತಂ ಬಂದು ಬಂದಿಯಂ ತುರಂಗಮದ ಪಣೆಯ ಪತ್ರದೊಳ್ ಬರೆದ 'ರಾಮ' ಎಂಬೆರಡಕ್ಷರಂಗಳನೋದಿಯುಂ ಸಂತಸದ ನವಿರ್ ಗುಡಿಗಟ್ಟೆ ಹಯದ ಬೆಂಬೞಿಯೊಳ್ ಬಂದ ಶತ್ರುಘ್ನನಂ ಕಾಣ್ಬೊಂದು ತವಕದಿಂ ತನ್ನವರ್ವೆರಸು ಚಾವಡಿಯಿಂ ಪೊಱಮಟ್ಟು ಇದಿರ್ಗೊಳಲ್ಕೆಂದು ನಡೆತಂದಂ. ಇಂತು ಪಗಲ ಕೈದೀವಿಗೆಯ, ಮಕರತೋರಣದ, ಟೆಕ್ಕೆಯದ, ಬೆಳ್ಗೊಡೆಯ, ಪೊಂಗಟ್ಟಿಗೆಯ, ಪುಲಿಮೊಗದ, ಚೌರಿಯ, ಬಿಜ್ಜಣಿಗೆಯ, ಹಡಪದ, ಜವಳಿಮದ್ದಳೆಯ, ಕಾಳೆಯ, ಪಂಚವಾದ್ಯದ, ಬಿರುದಿನ ಬಾವುಲಿಯ ಸಡಗರದಿಂ ಬಂದು ಶತ್ರುಘ್ನಂ ಮುಂತಪ್ಪರ್ಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಮೆಲ್ನುಡಿಯಿನುಪಚರಿಸಿ ಬಿಡದೆ ಅವರಂ ತನ್ನರಮನೆಗೆ ನಡೆಯಿಸಿ ಸಮ್ಮಾನಿಸಿ ಮತ್ತಮಡಿಗಡಿಗೆ ಶ್ರೀರಾಮಕಥಾವಿನೋದಂಗಳಂ ಕೇಳ್ದು ತನ್ನ ನಾಡಂ ರಾಘವಂಗೊಪ್ಪಿಸಿ ಸರ್ವರ್ಗಮುಡುಗೊಱೆಯನಿತ್ತು ತನ್ನ ಪಡೆವೆರಸು ಹಯರಕ್ಷಣಾರ್ಥಂ ಶತ್ರುಹಂಗೆ ನೆರಮಾಗಿ ತೆರಳ್ದಂ.

ಇಂತಪ್ಪುದುಂ ಲವಣಾಂತಕಂ ರಾಯಗುವರನ ಭಕ್ತಿಗಂ ಬಗೆಗಂ ಬಗೆಮಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ನಾಡೊಡೆತನಮನಾತನ ಪುತ್ರಂ ರುಕ್ಮನೊಳಿತ್ತು ಕಾಣ್ಕೆಯಂ ಕೈಕೊಂಡು ಸಸೈನ್ಯಂ ಸಮಾಹಿತ–ಸರ್ವವೈಭವಂ ಪೊಱಮಟ್ಟಂ.

ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದೊಳ ತೇಜಃಪುರವರ್ಣನಮೆಂಬ ದ್ವಾದಶಾಶ್ವಾಸಂ
ಸಂಪೂರ್ಣಂ

ತ್ರಯೋದಶಾಶ್ವಾಸಂ - ಅರಣ್ಯಕಮುನಿದರ್ಶನಂ

ಎಲೆ ಎನ್ನ ಮೋಹದ ಗಿಳಿಯೆ ! ಅಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಬಂದೆಱಗುವಱಿಕೆಯ ಬಲ್ಲಾಳ ಸಾವಂತರಾಯರ ಮುಂದಲೆಯಚ್ಚಪೊನ್ನ ಪೊಚ್ಚ ಪೊಸಬಾಸಿಗದ ಮುತ್ತಿನ ಗೊಂಡೆಯ ತುಱುಗುವೆಳಗಿಂ ಪೊರೆದ ತನ್ನಡಿದಾವರೆಯ ಮೆಲ್ಪೊಗರಿನವರವರ–ರವೆಂಡಿರ್ಕೈದೆದಾಳಿಯಂ ಬಣ್ಣವೆರ್ಚಿಸುತುಂ, ತನ್ನೊಳ್ ಕೇಣಿಗೊಂಡ ಗೆಲ್ಲವೆಣ್ಗೆ ಪುರುಡಿಂ ಮೀಱಿವೋಪ ಜಸಪೊಸಜವ್ವನೆಯ ಪಾಱುಂಗೆಯ್ತದಿರವಂ ತೋಱುತುಂ, ಬರ್ಪ ಶತ್ರುಹನ ಮುಂದೆಸೆಯೊಳ್ ನಡೆವ ಪೊನ್ನ ಜಾಳಿಗೆಯ, ರನ್ನದ ಬೊಕ್ಕಸದ, ಸಾಯಿರಸಾಯಿರ ಲೆಕ್ಕದ ಹೇಱಾಟದಾನೆಗಳೊಗಟ್ಟೆಳೆಱ್ತುಗಳ ಸಾಲ ಮುಂಗುಡಿಯೊಳ್ ತಂತಮ್ಮ ಸೇನೆವೆರಸೈದಿವರ್ಪ ನಾಡ ನಾಡ ರಾಯರನೊಡಗೂಡಿ ಪುಷ್ಕಲಾದಿಸುಭಟರ್ ಕುದಿರೆಯ ಬೆಂಬೞಿಗೊಂಡು ನಡೆಯುತಿರಲೊಡಮಾಗಳ್–

ನೀಲಮೇಘಂ ಸುರಿವಂಜನವೃಷ್ಟಿಯೊಬ್ಬುಳಿಯೋ ಅಂದಂದು ದೇವರ್ಕ–ಳೊಳಿದಿರ್ಚಿ ಮಣ್ಮೞಿವೋದ ರಕ್ಕಸರೊಳವಗೆಯ ಪಾಪದ ಮೊತ್ತಮೋ ಎನೆ ತಾಂ ತನಗೊರ್ವೊರ್ದಲೊಳೆತ್ತಂ ಪರ್ವಿ ಕರ್ಗತ್ತಲೆ ಮುಸುಂಕಿದತ್ತು. ನಡೆಗೆಟ್ಟುವು ಕರಿ, ಬಟ್ಟೆಗೆಟ್ಟುವು ಹಯಂ, ಮುಂದುಗೆಟ್ಟುದು ಪದಾತಿಗಳ್, ದೆಸೆಗೆಟ್ಟುವು ರಥಂಗಳ್, ಕಣ್ಗೆಟ್ಟುವು ಚೂಣಿಯ ರಾಯದೞಿಂ, ಮತಿಗೆಟ್ಟರ್ ಪಡೆವಳ್ಳರೆಲ್ಲರ್.

ಅನಿತಱೊಳೆ ಕವಡುಗತ್ತಲೆ ಮಾಸಲೊಡಂ ಮುಸುಂಕಿದ ಲೋಕದ ಮರುಳ್ಪೆಮೆಯಡಂಗಿದ ಜೋಗಿಯ ಮನದ ನಿಮ್ಮಳಿಕೆಯಂತಿರೆ ದೆಸೆಯೆತ್ತಂ ನಿರ್ಮಲಮಾದುದು. ಆಗಳ್ ನಿದ್ರೆಯಿನೆಚ್ಚಱಾದಂತು ಕಣ್ಗಟ್ಟಿಂ ಪೆಱಗಪ್ಪುದುಂ, ಪೊಲಂಬುಗೆಟ್ಟು, ಕಣ್ಬೆಟ್ಟು, ಬೆಬ್ಬಳೆವೋಗಿ ತಂತಮ್ಮೊಳ್ ಮಾಯೆಯ ಮಾಟಮಂ ಮಾತುಗುಡುತೆ ಜನ್ನಗುದಿರೆಯಂ ಕಾಣದಿರೆ, ಬಿಸವಂದಂದಾಳಿ ಮತ್ತಂ ಪಜ್ಜೆ ಪಜ್ಜೆಗೆ ತಕ್ಕೞಿದು ಬಗೆಗುಂದಿ ಕಂಡರಂ ಬೆಸಗೊಳುತಮಂಡಲೆದು ದೆಸೆದಿರಿಯುತುಮಿರ್ಕೆ–ಲನೊಳಱಸುತುಂ, ಸಂದಿನೊಳ್ ಪುಡುಕುತುಂ, ಗೊಂದಿಯೊಳ್ ನೋಡುತಂ, ಪೞುವಂ ಪುಗುತಂ, ಕೊಳನಂ ಕದಡುತುಂ, ಕಂಡುಂ ಕಾಣಿಸದಿರೆ ಕರಂ ಕನಲ್ದು ಶತ್ರುಹಂ ಶ್ರೀ ರಘುಕುಲವಾರ್ಧಿಪೂರ್ಣಶಶಾಂಕನ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರಮನ ಯಜ್ಞೀಯ ತುರಂಗಮಂ ಕಳ್ದುಯ್ದವನಾವನಾತನನೀಗಳೆ ಅಱನರಮನೆಯಂಗಣಕ್ಕೆ ಮೆಂಟೆಯ–ನಾಗಿಸುವೆನೆನುತೆ ಹೂಂಕರಿಸುತೆ ಬಿಲ್ಗೊಂಡು ಬೀದಿವರಿವುತೆ ಪೊಱಮಟ್ಟಂ. ಅನಿತಱೊಳೇ ಲವಣಾಂತಕನ ಪೆಂಪಿನ ಕೆಂಪಿನ ಬೀರದ ಜರ್ವಿಂದೆ ಕಣ್ಗೆಟ್ಟು ಅಂಬರದತ್ತಣ್ಗೆ ಸಂದ ಪುಸಿಯ ಕಳವಿನ ಬಲ್ಪಡೆಯೆನೆ ತೋರ್ಪ ಮಾಯಾವಿಡಂಬನದಿಂ ಕುದಿರೆಯಂ ಕಳ್ದುಯ್ವ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾಲಿವೆಸರ ರಕ್ಕಸನ ಪೆರ್ವಡೆ ತುಬ್ಬಾದತ್ತು.

ಇಂತಾಗಲೊಡಂ ಬಲ್ಪಿನ ತೋಳತೋಟಿಯ ಪಡೆವಳರೆಲ್ಲರ್ ತಂತಮಗೆ ಹೂಂಕರಿಸಿಯುಂ, ಖೊಪ್ಪರಿಸಿಯುಂ, ನಡೆಮಾಡಮನಡರ್ದು ಹಯಮನುಯ್ವ ಮರ್ಬಿಗನಂ ತಱುಬಿ ಅೞಿವಡೆಯಂ ಬೞಿಕೆಯ್ವ ಪವಣ ರಾಯನ ಕಟ್ಟಾಣತಿಯಂ ಪಾಱುತಿರ್ಪುದುಂ, ಮಧುಪುತ್ರಶತ್ರು ತನ್ನವರಂ ಕಂಡು, ಎಮ್ಮವರೊಳಂತಪ್ಪ ಮಾಯೆಗಾಱನಿಂ ಮೇಣ್ ಕುದಿರೆಯಂ ಮಗುಳ್ಚುವ ಮೆಯ್ಗಲಿಯಾವನೆನ್ನಿದಿರ್ಗೆ ಬರ್ಕೆ ! ಎಂದು ಕೇಳಿಸಿದಂ.

ಆಗಳವರೊಳೊರ್ವಂ ಮೇಲೞಿಕೆಯ ಕೈದುಕಾಱರ ಬೀರಂ ಪುಷ್ಕಲಂ ಶತ್ರುಹಂಗೆ – ಬೊಪ್ಪ ! ತಪ್ಪದರಿನಿಶಾಟನಂ ಸಮಂತು ಚುಕ್ಕಿಯ ಕವಡು ಮಾಯೆಯ ಪೊಲನ ರಕ್ಕಸವಡೆಯನಿದಿರ್ಚಿ ಬಾರಿಸದೆ ಬೆಂಗೊಟ್ಟೆನಾದೊಡೆ ಪೞವಾತಂ ಪೞಿವ ಕೂೞನೊಂದು ಗತಿ ತನ್ನೊಳಕ್ಕೆಂದು ಪೂಣ್ದನಿತಱೊಳೆ ಗನೆರ್ದೆಯ ಸಂಗರದಂಗದ ಪ್ರತಾಪಾಗ್ರ್ಯಂ – ಅಯ್ಯ ಮಾರಾಯ ! ಇಂದು ಬಂದು ಸಂಧಿಸಿದ ದಾನವನೊಳ್ ಪೊಣರ್ದು ಜಡಿದು ಸೊಪ್ಪುಸೊವಡಪ್ಪಿನೆಗಂ ಬಡಿದೆಟ್ಟಿಟ್ಟದೆ ಮಾಣ್ದೆನಾದೊಡೆ ಕಳ್ವ, ಕಳ್ಗುಡಿವ, ಸಟೆದಟಮಟಿಸಿ ಪೆಱವರೊಡಮೆಯಂ ಕವರ್ವ ಪಾತಕಿಯೊಂದು ನಿಟ್ಟುರದ ಕಟ್ಟುಬ್ಬಸದ ಬವಣೆ ತನಗಕ್ಕೆ, ಎಂದು ಸೂರುಳ್ದಂ. ಮತ್ತಮಾಗಳ್ ನೆಲನಗಲದಗಲದಚಲದ ಚಲದ ಬಲದ ಬಲದ ಗಂಡುಗಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಿಧಿಭಾವ, ಪುಷ್ಕಲನಿರ್ಕೆ, ಪ್ರತಾಪಾಗ್ರ್ಯನಿರ್ಕೆ, ಭೂಭುಜಂ ಸುಭುಜನಿರ್ಕೆ, ಮಿಕ್ಕಿನ ತಕ್ಕಿನ ಕೂರ್ವಾಳ ಪಟುಭಟರಿರ್ಕೆ, ಈ ಸೂೞ ಪೊರ್ದುಗೆಯ ಗುರ್ದಿನಾಟದೊಳುರ್ವ ಕೊರ್ವಿನ ಕೇಡಾಳಿಯಂ ಕೆಡಪದೊಡಾತನ ಸೇನೆಯಂ ಕೇಱಿ ತುಪ್ಪುೞಂ ತೂಱದೊಡೆ ಮತ್ತಂ ಹಯಮಂ ಮರಲ್ಚದೊಡೆ ಎಮ್ಮಾ ಜನಕಂ ಜನಕಂ ಜನಕಂ ಮುನಿಜನಕಂ ಸಮಂತು ನಡೆದ ತೋಱಿದ ಸಜ್ಜನಿಕೆಯಂ ಕೊಱಚಾಡುವಣಕದ ದುರ್ಜನದ ಬಾರ್ತೆಗೆಟ್ಟ ಬಾೞ್ಕೆ ತನಗಕ್ಕೆ ! ಎಂದು ಕಯ್ವೊಯ್ದಂ. ಆ ಪೊೞ್ತಿಗೆ ಬಲ್ಮೆಯ ಸಾಸಿಕೆಯ ಕಡುಗಲಿಯಣುವಂ ಕಯ್ಮುಗಿದು ಕೊನೆವಾಲಮನಲುಗಿಸುತೆ ಮೆಯ್ವೆರ್ಚಿ ರಾಯನನೆಂಗುಂ : – ಜೀಯ ! ರಕ್ಕಸರ್ಗಮೆಮಗಮೆಣ್ಣೆಸೀಗೆ. ನೀಮಲ್ತು, ದೇವರ್ಕಳಲ್ತು, ನಾಗರಲ್ತು, ಇಂದಿನೀ ವಿಸಸನದೊಳಾೞಿಯ ಜತ್ತುಕದ ನಿಶಾಟನುಬ್ಬಿನ ಬಲಮಂ ಗೋಣ್ಮುಱಿದು ಗುಟ್ಟಿಗಟ್ಟುವೊಡಾನೆ ಸಾಲ್ವೆಂ. ಕಾಡೊಳೆ ಬಳೆದ ನೀಳ್ಪಿನ ಕಯ್ಯ ನಿಡುಗೋಡ ಪೇರಾನೆಯ ಕುಂಬತಳಮಂ ತನ್ನೊಂದೆ ಕಯ್ಯ ಪೊಯ್ಯಿಂ ಸೀೞ್ವ ಪೋೞ್ವ ಪಂಚಾನನಂಗಮೆನಗಂ ಪೆಱರ ಕೆಲಚಕ್ಕುಮೆ ? ಮಾತೇಂ, ಸುತ್ತೇಂ ? ನೋೞ್ಪುಡಿಂದಿನ ಮುಂದಿನ ಖಲನ ಪೊೞಕು ಪೆೞಕಪ್ಪಿನೆಗಂ, ತುರಿಪದೆ ಕಾದಿ ಗೆಲ್ದು ಹಯಮಂ ತಾರದುೞಿದೆನಾದೊಡೆ, ಶ್ರೀರಾಮರಂ ಮೊಕ್ಕಳಂ ತನ್ನೋದು ಹಂಹದೞಿವಗ್ಗಿನ ಬೆಸಗೆಯ್ಮೆಯಿಂ ತೆಗಟ್ವ ಕೀೞನ ದುರ್ಗತಿಗಿೞಿವೆಂ.

ಇಂತಿರಣುವನ ಬಲಕಂ, ಜನಕಜನ ಚಲಕಂ, ಪ್ರತಾಪಾಗ್ರ್ಯನ ಬೀರಕಂ, ಪುಷ್ಕಲನ ಗಂಡುಗಲಿತನಕಂ, ಮಿಕ್ಕುೞಿದ ರಾಯರ ಪೂಣ್ಕೆಗಂ, ಜೋದರುಬ್ಬಟೆಗಂ

ಮನವೊಲ್ದು ಶತ್ರುಘ್ನನವರವರನುಚಿತೋಕ್ತಿಯಿಂ ಮನ್ನಿಸಿ, ಅನಿಬರ್ಗಮೊಂದಾಗಿ ವೀಳೆಯವನಿತ್ತು ರಕ್ಕಸನನಿದಿರ್ಚುವೊಂದು ಬೆಸನದೊಳ್ ಕಳಿಪಿದಂ. ಅನಂತರಮಾ ಅಱಿಕೆಯ ಕಟ್ಟಂಕದ ತೋಳ್ಬಲನ ಸಾಸಿಗಳೆಲ್ಲರ್ ತಂತಮ್ಮ ಸೇನೆವೆರಸು ತಳರ್ದು ಮಿಕ್ಕುಮೀಱಿ ಪೋಪ ತೇರಂ ಸುತ್ತುಂ ಮುತ್ತಿ ಕೋಲ್ಮೞೆಯಂ ಸುರಿವುದುಂ ರಕ್ಕಸವಡೆ ಕಣ್ಗೆಟ್ಟು ಕಣ್ಮಾಯಮಾಗಲೊಡಂ ತಡೆಗೊಂಡ ನಡೆಮಾಡದೊಳ್ ಪಲ್ಗಳೆಡೆಯೆಡೆಯ ಕಲ್ಗಳಾಗೆ, ಸೋಱುವ ಜೊಲ್ಲೊಸರರ್ಬಿಯ ಮೊದಲಾಗೆ, ಱೊಬ್ಬೆಯ ನೀಟದ ತಳರ್ನಾಲಗೆ ಕೀೞಿಲಾಗೆ, ಕಿಸುವೆಟ್ಟಿನ ಗವಿಯನನುಕರಿಪ ಬಾಯಂ ತೆಱೆದು ಕೆಮ್ಮೀಸೆಯ ಪೊದರ್ದಲೆಯ ಬಟ್ಟಚ್ಚಿಯ ಕಟ್ಟುಱಿದ ಡಗೆಯ ಪೇರೊಡಲ ಗೋರರೂಪಿನ ದಾನವಂ, ದಿಗ್ಭಿತ್ತಿಗಳ್ ಬಿರಿವಿನಂ, ದಿಗ್ಗ ಜಂಗಳಳ್ಕುವಿನಂ, ದಿಗಧೀಶರ್ ಬೆರ್ಚುವಿನಂ, ಬೊಬ್ಬಿಱಿದು ಮೆಯ್ಮುರಿದು ಪರಿದು ಸರಿದು ಬಲ್ಗಣೆಗಳಂ ಪೂಡಿಯುಂ ಮಾರ್ಗಣೆಗಳಂ ಕಡಿದುಂ ಕಟ್ಟಳವಿಯ ಹರಿಬಂ ನುರ್ಗುನೂಂಕಪ್ಪಿನೆಗಂ ತನಗಂ ತೇರ್ಗಂ ಕಾಪಿಟ್ಟು ಮುಟ್ಟೆಯಿಪ ಪ್ರತಿಭಟರಂ ತಡೆದು ಇರಿಮಿರಿಂ ; ಹರಣಂ ಜೋಕೆ ! ಎನ್ನ ಪೋಗಂ ತಡೆಗಟ್ಟೆಯುಮೆನ್ನಂ ಗೆಲ್ದುಂ ಬಾೞ್ವ ಗಂಡರುಮೊಳರೆ ? ಎಂತೆಂತೊ ಜಳಿಕರಕ್ಕಸರಂ ಗೆಲ್ದೊಂದು ಟಕ್ಕಿನ ಬಲ್ಮೆಯೆನ್ನೀ ತೋಳ್ವಲಕೇಂ ಬಾರ್ತೆಯೆ ? ನಿಮ್ಮನ್ನರ್ಗೇಕೆ ಚಲಂ, ಬಲಂ, ದಿಟಂ, ಹಟಂ, ಸಾಸಂ, ಮೋಸಂ, ಬೀರಂ, ಗೀರಂ ? ಕೆಲಸಾರಿಮಲ್ಲದೊಡೆ ಬಿಡೆನೀಗಳೆ ಕೊಂದು ಪೋೞಿಸಿ ತಾಳಿಸಿ ಗಮ್ಮನೆ ನಿಮ್ಮನೆಮ್ಮ ಮಾಲಿನಿಯರ್ಗೆ ಬಲಿಗುಡುವೆನಲ್ಲದೊಡಾನೆ ನೆತ್ತರಂ ನಂಜಿ ಕೊಟ್ಟಸಮನಗಿದು ಕರುಳಂ ನುಂಗಿ ನೆಣನಂ ಸವಿದು ಮೆದುಳನುಂಡು ನಲಿವೆನಂತುಮಲ್ಲದೊಡೆ ಸತ್ತ ಮುತ್ತಯ್ಯನ ಹೈತಿಗೆಯನಿಂದೆ ಸಡ್ಡೆಯಿನಾಗಿಸಿ ಬಂದ ಬೊಮ್ಮರಕ್ಕಸರ್ಗೆ ನಿಮ್ಮಡಗಿನೆಡೆಗೆಯ್ವೆಂ ಎಂದಂ. ಅದರ್ಕಾ ಮಱುವಕ್ಕದ ಜೋದರ್ ಕಿನಿಸಿಂ ಮಾರ್ಕೊಂಡು ಕೋಲ್ಗಳಿಂ ಪೂೞ್ದು – ಎಲೆಲೆ ಸಮ್ಮಂಗುಂದಿದ ಪುಚ್ಚೞಿಯ ಬಾೞ್ಸಬಮೆ ! ನರಿಯಂತೆ ನಾಯಂತೆ ಊೞ್ಗೊಡೆ ಬಗುಳ್ದೊಡಕ್ಕುಮೆ ! ಕಲಿಯಂತೆ ಗಂಡರಂತೆ ಕಯ್ಗುಣಮಂ ತೋಱವೇಡಾ ! ಓ ನೀನುಮೇಗುವಯ್ ! ಆಳಿಯ ಕೇೞಿಯ ನಿಮ್ಮನ್ನರ್ಗೀ ಆಳ್ತನಂ ಪುಗುತೆಯಿರ್ಕುಂ. ಅಂದಿನ ಮಹಿರಾವಣರಾವಣ ಕುಂಭಕರ್ಣಾದ್ಯರ ಸೊರ್ಕುಂ ಜೆರ್ಕುಂ ನಿಮ್ಮವರ ತರಣದ ನೆಲೆಯಂ ಪೇೞವೆ ! ಚಿಃ ! ಮರುಳೆ ! ರಾವಣಂ ಮುಂತಪ್ಪ ದೆಸೆಮುಟ್ಟೆನ ಜಸದ ದೈತ್ಯರಂ ಱೆಪ್ಪಿಸೊಪ್ಪಿ ಸೋವಿದ ಶ್ರೀ ರಾಮಂ ಬೇಳ್ವ ಜನ್ನದ ಹಸುವಂ ಕಳ್ದುಯ್ದುಂ ಬಾೞ್ವೆನೆಂದು ಬಗೆವ ನೀನಾವೊಂ ? ಮತ್ತಮಾದಿನದ ಪೆಣ್ಗಳ್ವನೇನಾದನೆಂದೀ ದಿನದ ಹಸುಗಳ್ವಂ ನೀಂ ಬಗೆಯಲ್ವೇಡಾ ! ಎನುತೆ ಜಱಿದರ್. ಆಗಳಸುರಂ ಕಟ್ಟಾಸುರಂ ಕುಂದದ ಕೋಲ್ಗಳೆಸುಗೆಯ ಕೈಚಳಕದಿಂ ಪಗೆಗಳಂ ಘಾತಿಸಿ ಭೀತಿಸಿ, – ಆನಱಿಯೆನೆ ಎಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಸಾಹಸದಿರವಂ ! ಗೞಪಿದೊಡೇಂ ಬಾೞ್ತೆಯೊ ! ಕೊಡಲಿಯ ಕಾವೆ ಕುಲಕ್ಕೆ ಕೇಡಾದುದಲ್ಲದೆ ಜಗದಱಿಕೆಯ ಗಂಡನಂ ರಾವಣನಂ ಗೆಲ್ವ ಕೊಲ್ವ ಮಾನವರುಂಟೇ ? ಏಂ ! ಕಿಱುದಂಗೆ ಶೂರ್ಪಣಖಿ ದೂದವಿಯೊಂದು ಪಿಸುಣಾಡಿ ಕೊಂದಳಲ್ಲದನುಜ

ವಿಭೀಷಣಂ ಚಿದ್ರದಿಂ ತಾನೆ ಕೊಂದನಲ್ಲದುಂಡೊಱಗನುಱುಗಿ ಸೊಂಬಿಂದಿರದೆ ಕೊಂದನಲ್ಲದಾ ತನ್ನ ನೊಸಲಕ್ಕರದೋದೆ ರಾವಣನಂ ಕೊಂದುದಲ್ಲದೆ, ಪೋ, ರಾಮಂ ಕೊಂದನೆ ! ನೂಱೇಂ ? ಗಾಡಿಯ ಮೋಡಿಯ ಕವಡುವಲೆಯನೊಡ್ಡಿ ಮಿಡುಕಿನ ಸೆಡಕುಗಾರ್ತಿ ಜಾವಳೆ ಸೀತೆ ತಾನೆ ತನಗೊಲ್ದ ನೀಱನಂ ರಾವಣನಂ ಕಯ್ಯಾಱೆ ಕೊಂದು ಕುಡಿದಳಲ್ಲದೀ ಕುಱಿವಾನಿಸರೀ ಮುದುಮಂಕಡರೀ ಬಾನ ಬನ್ನದ ಕುನ್ನಿ ಮೂಟಿರ್ ಬೋಟಿರ್ ! ಆಃ ! ಚಿಃ ! ಕೊಂದರೆ ! ಅಂತಿರೆಯುಂ ತಾಂ ತಾನೆ ಪೊಂದಿದ ರಾವಣನಂ ಕೊಂದೆವೆಂದೆ ಬಗೆದುಮಾತನ ಬರ್ದುಗೆಯ ಶಾಂತಿಗೆಂದಾತಗೆ ಮಾಳಯಮೆನೆ ನೀಂ ಮಾಟ್ಪ ಜನ್ನದ ಹಸುವಂ ಪಿಡಿದೊಡೆ ನಿಮಗೆ ಮುನಿಸಾಯ್ತು! ಬೇಡ ! ಮಾಣಿರೆ ! ಇನಿತುಂ ಬವಣೆಯೇಕೆ ! ಅಂತುಟೊದವಿದ ದೋಸಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮನೆ ಕೊಂದು ಕೊಲೆಗೆ ಕೂೞಿಕ್ಕುವೆಂ. ಎನ್ನ ಕೆಳೆಯನಂ ಕೊಂದ ನಿಮ್ಮವರಂ ಬಿಡುವೆನೆ ! ಎಂದಾರ್ಭಟಿಸಿದಂ. ಮತ್ತಮನಿತಱೊಳಾತನಂ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ ಪುಷ್ಕಲಾದ್ಯರ್ ಬಾಯ್ಗೊರ್ವಿನ ಸೊರ್ಕಿನ ದಾನವಂಗೆ – ಎಲೆ ಮೆಯ್ಗಳ್ಳ ! ನಿನ್ನ ಕೆಳೆಯನೆಂತೆಂತೊ ಸತ್ತುಮಿಟ್ಟುವಿನೂರ ಚಾವಡಿಗೆ ಸಂದು ಬಲದೊಳ್ ಗದ್ದುಗೆಗೊಂಡರಸಾಳ್ಗುಮಂತಿರೆ ನೀನೀ ಇಸ್ಸಿ! ಪಾೞ್ಗೆಟ್ಟ ನಾಡೊಳಿರಲಕ್ಕುಮೆ ! ಪೋ, ನಿನ್ನು ಮನಾಪೊೞಲ್ಗೆಚಿಕ್ಕರಸುತನಕ್ಕಟ್ಟುವೆವೆಂದಕ್ಷಯ– ಬಾಣಂಗಳಂ ಶರಾಸನದೊಳ್ ತೊಟ್ಟರ್. ಇಂತಾಗಲೊಡಂ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾಲಿ ತೇರಿನಿೞಿದು ಮಾಱಾಂತಮಿತ್ರಭಟರ ಕೋಲ್ಗಳನನಿತುಮಂ ತಾನೊರ್ವನೆ ತಡೆದುಂ ಪಿಡಿದುಂ ಕಡಿದುಂ ಪ್ರಳಯಭೈರವ– ನಂತಿರಾಜಿಯೊಳ್ ಕಡುಕೆಯ್ದು ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಗುಡುಗುಡಿಸಿ ಬೀದಿವರಿವುತೆ ಸುರರ್ ಬೆಕ್ಕಸಂಬಡುವಿನಂ, ಪಾೞಿಯಿಂ ಪರಸೈನ್ಯಮಂ ಕೋಳುಗೊಂಬುದು– ಮೊರ್ದೆಸೆಯೊಳ್ ಪುಷ್ಕಲನಿಸುಗೆಯ ಕೋಲ ಸೋನೆ, ಮೇಣೊಂದೆಡೆಯೊಳ್ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಿಧಿಯ ಪೊಯ್ಯುಗದೆಯ ಬಿಱುಗಾಳಿ, ಮತ್ತಮೊಂದೆಡೆಯೊಳ್ ಪ್ರತಾಪಾಗ್ರ್ಯನ ಬೀಸಿನ ಸುರಗಿಯ ಮಿಂಚು, ಪೆಱತೊಂದೆಡೆಯೊಳವನಣುವನ ನೀಡಿನ ಕಲ್ಗಳ ಕಲ್ಮೞೆ, ಬೞಿಕ್ಕಮೊಂದೆಡೆಯೊಳ್ ಸುಭುಜ ಸುಮದಪ್ರಭೃತಿ ವೀರರಾರ್ಭಟೆಯ ಸಿಂಹನಾದದ ಮೊಟಗು, ಮುಂಗಾರಂ ಕೀೞ್ಮಾಡಲೊಡಂ ಶತ್ರುಹನ ಬಲದ ಬೀರದ ಜೋದರ್ ಕಳನೊಳ್ ಕಳನೊಳ್ ತಾಗಿದರ್. ಅಂತಿರ್ಕಡೆಯುಂ ಬೆರಸೊಳಗೊಳಗೆ ಪಳಂಚುತಿರೆಯಿರೆ ರಕ್ಕಸನ ಕಯ್ಯ ಕೋಲುಂ, ಮೆಯ್ಯವುತೆಯುಂ, ತಲೆಯ ಸೀಸಕಮುಂ, ಕಡಿವಡೆದುದು. ಮೊಗದ ಕಳೆ ಪಗಲ ಪೆಱೆಯ ಕಳೆಗೆ ದೊರೆವರೆ, ಬಗೆಯ ಕಾಯ್ಪು ಕಡೆವಗಲ ಮುತ್ತನೇಸಱ ಕಾಯ್ಪಿಂಗೆ ಪಾಸಟಿಯಾಗೆ, ತೋಳಬಲಂ ಮರನ ತೋಳಬಲಕ್ಕೆ ಪೋಲಿರೆ, ರಕ್ಕಸಂ ಸೋಲ್ತು ಸುಣ್ಣದೊಳಾದಂ.

ಈ ತೆಱನೊಳ್ ರಕ್ಕಸನ ಹರಿಸಂ ತಱಿಸಮಾಗೆ ತಱಿಸಂದು ಮನದೆ ಮಾಯೆಯಂ ಬಗೆದು ಕವಡುಬಿಜ್ಜೆಯನೊಡ್ಡಿ ನಿಲ್ವುದುಂ, ಪುಷ್ಕಲಂ ನಾರಾಯಣಾಸ್ತ್ರಮಂ ಸೆಳೆದಿಸುವುದುಂ, ಮಾಯಂ ಕಣ್ಮಾಯಮಾದತ್ತು. ಆಗಳ್ ರಕ್ಕಸಂ ಬಕ್ಕಂಬಯಲೊಳಾಗೆ

ಅಣುವನ ಗುರ್ದೊಂದು, ಜನಕಜನ ಗಜೆಯ ಬಡಿಯೆರಡು ಪ್ರತಾಪಾಗ್ರ್ಯನ ಬಾಳ ಕಡಿತಂ ಮೂಱು, ಭಾರತಿಯ ಬಿಱುಗಣೆಯ ಪೊಯ್ ನಾಲ್ಕು, ಮಿಕ್ಕ ರಾಯರ ಇಟ್ಟಿಯ ಕೊಂತದಿಱಿತಮ್ಮೈದು. ಇವಱಿನ್ನೈದಱಿಂ ರಕ್ಕಸಂ ಪಂಚತ್ವಮಮನೆಯ್ದಿದಂ. ಸುರದುಂದುಭಿನಿನಾದಂ ದಿಗ್ಗಜಂಗಳ ಬೃಂಹಿತಂ ಸಪ್ತಶರಧಿನಿರ್ಘೋಷಂ ಮೂವಡಿಯಿಂ ಪೆರ್ಚಿದುದು. ಸುರರುಂ ಕಿನ್ನರರುಂ, ನರರುಂ, ವಾನರರುಂ ಪೊಗರೇಱಿ ಕಳಿವೆರ್ಚಿದರ್.

ಎನ್ನರೆವೊಡಲ ಮುದ್ದು ಮೊಗದ ಸಿಂಗಾರಿ ! ಎನ್ನ ಪೊನ್ನಪದಗದ ರನ್ನದಾರದ ಬಚ್ಚಳೆ, ನೀಱೆ ! ಇಂತಿನಿತೊಂದು ಮಾೞ್ಕೆಯಿಂ ಮಡಿದಾಂಗೊಳಗೆಂತಂತು ಪೋೞ್ದಿರ್ಕಡಿವೋಗಿ ರಣದೊಳ್ ಕೆಡೆದ ದಾನವನೊಡಲಂ ಕಾಗೆಗೂಗೆಗಳ್ ನರಿನಾಯ್ಗಳಾರಯ್ಯುತಿರ್ಪುದುಮಿತ್ತಲ್ ಹತಶೇಷರಪ್ಪ ರಕ್ಕಸರ್ ರಣಕ್ಕೆ ಬೆಂಗೊಟ್ಟೋಡಿ ತಮ್ಮೆಡೆಯಂ ಪೊರ್ದಿದರ್.

ಮತ್ತಮಾಗಳ್ ತಮ್ಮನೆ ಒಲ್ದೋಱಿಲ್ದು ಬೆಂಬಿಡಿದ್ಯೈದಿವರ್ಪ ವಿಜಯಶ್ರೀಯಂ ತೞ್ಕೈಸಿ ನೋಡಿ ಕೂಡಿ ಹಯಂಬೆರಸು ಜೋದರೆಲ್ಲರ್ ಶತ್ರುಹನೊಂದಾಣತಿಯೊಳನುವಱಿತು ಬಡಗದೆಸೆವಿಡಿದು ನಡೆಯುತುಮಿರ್ದರಾ ಕಾಲದೊಳ್ –

ಗೊಜ್ಜಿಗೆಗೆಳೆಜವ್ವನಂ, ಮಲ್ಲಿಗೆಗೆ ಮೊಳೆಜವ್ವನಂ, ಸುರಯಿಗೆ ನೆರೆಜವ್ವನಂ, ಪಡ್ಡಳಿಗೆ ತುಂಬುಜವ್ವನಂ, ಕೋವಳೆಗೆ ಮಿಂಟುಜವ್ವನಂ, ತಾವರೆಗೆ [ಏಱುಂ] ಜವ್ವನವೊದವಿತ್ತು. ಮತ್ತಂ ಗೋಣಿಗೆ ಪಣ್ಣಂ, ಮಾಮರಕ್ಕೆ ಪೂವಂ, ಬಕ್ಕೆವಲಸಿಂಗೆ ಕಳಿಕೆಯಂ, ತೆಂಗುಕೌಂಗುಗಳ್ಗೆ ನಿಡುಗೊನೆಯಂ ಪತ್ತಿಸಿ ತೆತ್ತಿಸಿ ಬೀಸುವ ಪಲಗಾಳಿ [ಪಡುವಲಗಾಳಿ] ಕೞಿತು ಚಳಿತು ಬೆಂಗುಡುವಿನೆಗಂ ನುರ್ಗಿ ತಳ್ಪೊಯ್ದು ಪಳಂಚಲೆದುದು. ತಳ್ತ ಬಡಗಣ ಕುಳಿರ್ಗಾಳಿ ಆಗಳೊತ್ತಿನಿಂದ ಕೊಳನ ನೀರ್ಗೆ ಬಿಸುಪುಂ, ಪೊತ್ತಿಪೊಗೆವ ಕಿಚ್ಚಿನ ಜಾಲೆಗೆ ತಣ್ಪುಮೊರ್ಮೊದಲೊಳೆ ತಲೆದೋಱಿದತ್ತು. ಮೇಣುಂ ಬಂದು ಬಂದಿಗೊಂಡ ಕಡುಚಳಿ ನಾಡಿಗರಂ ಪಿಡಿದುಂ ಜಡಿದುಮಳುಕಿಸಿಯುಂ ನಡುಗಿಸಿಯುಂ ತಲೆವಾಗಿಸಿಯುಂ ಗುರ್ದಿಯುಂ ತಿರ್ದಿಯುಂ ಕೆಡೆಪುವುದುಂ, ಸುಗಿದು ಸುರುಂಟಿ ಮುರುಂಟಿ ಮರವಟ್ಟು ಮೂಗುವಟ್ಟು ಮೆಯ್ಗೆಟ್ಟು ಬಸವಳಿದಸಕೞಿದರೆಲ್ಲರ್, ಪೊಸವರೆಯದ ಜವ್ವನಿಗರ್ ತಂತಮ್ಮ ಕಾದಲೆಯರ ತೋಳತೞ್ಕೆಯೊಳೆಸೆದರ್ ; ಮುದುಪರಂದು ಸುಡುಗಿಚ್ಚಿನ ಮೞೆಯ್ಗುಂ ಸಾರ್ದು ಗುಱುಗುಮ್ಮನಿರ್ದರಿರುಳುಂ ಪಗಲುಂ.

ಅಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಮಯ್ಕಿಲ್ಗಂಜಿ ನಂಜುಂಡನಸವಸದಿಂ ಪೊತ್ತ ಪೊಱೆಯಂ ಪೆಱೆಯಂ ಬಾನ್ಗಿಟ್ಟು, ನೆತ್ತಿಯ ಗಂಗೆಯಂ ನೆಲಕಿೞಿಪಿ, ತಾಂ ಪಣೆಯ ನಡುಗಣ್ಣ ಕಿಚ್ಚನುಜ್ಜಳಿಸಿ ಸಜ್ಜಿನ ಬೆಂಬೂದಿಯಂ ಮೆಯ್ಗೆ ಪೂಸಿ ದಟ್ಟದೊವಲಂ ಪೊದೆದಗಜವೆರಸು ಬೆರೆವೊಡಲೊಳಿರ್ದಂ. ಚಳಿಗಾಱದೆ ನಾರಾಯಣನುಂ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಬಲ್ಮೊಲೆಗಳ ಬಿನ್ನಗಳೆಡೆಯಿಱುಬಿನೆಡೆಯೊಳ್ ಬಿನ್ನನಡಂಗಿ ಬೆಳ್ವಟ್ಟೆಯ ಮುಸುಂಕಿನೊಳಿರ್ದಂ.

ಪೆರ್ಚುಗೆಯ ಕಡುಹಿವದ ಕೋಡಿಂಗಗಿದು ಭಾಸ್ಕರಂ ತನ್ನ ನಚ್ಚಿನ ಕಮಲಿನಿಯಂ ನೀರ್ವಾನಸೆಯಂ ಬಿಟ್ಟು ಕೈಗೆಟ್ಟು ದೆಸೆಗೆಟ್ಟು ತುರಿಪದಿನೋಡಿ ನೋಡಿ ಪಡುವೆಟ್ಟಿನ ಕೊಂಬಿನ ಗುಹೆಯಂ ಸಾರ್ದು ಸೇರ್ದು ಸಂಜೆವೆಣ್ಣ ಪೊಸಕೂಟದೊಳ್ ಪಿರಿದುಮಿರ್ದಂ.

ಇಂತು ಬಂದೊದವಿದ ಚಳಿಗಾಲದೊಳ್ ರಾಘವನ ಯಜ್ಞತುರಂಗಮಂ ಅರಣ್ಯಕನೆಂಬೊರ್ವಂ ಕಿತ್ತಡಿಯ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮಮಂ ಪುಗುತರ್ಪುದುಂ ಕಂಡು ಶತ್ರುಘ್ನಾದ್ಯರ್ ಮುನಿಯ ದರ್ಶನಕೆಂದೊಳಪೊಕ್ಕು ಮುನಿಗೆಱಗಿದರ್. ಆಗಳರಣ್ಯಕನಭ್ಯಾಗತರಂ ಮನ್ನಿಸಿ ಸರ್ವರನಾತಿಥ್ಯದಿಂ ಸತ್ಕರಿಸಿ ಶ್ರೀರಾಮಸತ್ಕಥಾವಿನೋದಗೋಷ್ಠಿಯೊಳ್.......

ಮನೋರಮೆ - ಎನ್ನ ಚೆನ್ನಿಗ ! ಆತಿಥ್ಯಮೆಂದೊಡೇಂ ? ಬಱಿದೆ ಬಾಯುಪಚಾರಮೆ ?

ಮುದ್ದಣ - ಅಲ್ತಲ್ತು, ಬಾಯ ಉಪಚಾರಮಲ್ತು. ಬಂದರ್ಗೆ ಕಯ್ಗೆ ಕಾಲ್ಗೆ ನೀರಿತ್ತು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಸವಿಗೂೞನಿಕ್ಕಿ ಪೂವಿಂ ಸಿಂಗರಿಸಿ ಬಾವನ್ನದಿಂ ಸೊಗಸುಗೆಯ್ದು ಒಡನಿರ್ದು ನುಡಿದು ನಡೆದು ಮನ್ನಿಪುದು.

ಮನೋರಮೆ - ಅಂತಿರ್ಪುದುಂ, ಶತ್ರುಹನ ಸಾಯಿರ ಸಾಯಿರ ಲೆಕ್ಕದಿನಿವಿರಿದು ಪಡೆಗರಣ್ಯಕಂ ಕೂೞ್ನೀರಿತ್ತು ಸಮ್ಮಾನಿಸಿದನೆ ?

ಮುದ್ದಣ - ಅಪ್ಪುದಪ್ಪುದು. ಅನಿಬರುಮಂ ಯಥೇಚ್ಛಂ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನಭೋಜನದಿಂ ತಣಿಸಿದಂ.

ಮನೋರಮೆ - ಎನಗಿದಚ್ಚರಿ. ಎಂತುಟಾರ್ತಂ ?

ಮುದ್ದಣ - ಏಂ ! ಮುನಿಗಳೊಂದು ಜಪದ ತಪದ ಮಂತ್ರದ ಬಲ್ಮೆಯೇಂ ಕಿಱಿದೆ ! ಬೇಡಿದ ಪುರುಳನುಱದಿಂ ತಂದೀಗುಂ.

ಮನೋರಮೆ - ಅಂತುಟೇಂ ಗನಂ ! ಆವುದೊ ಮಂತ್ರಂ.

ಮುದ್ದಣ - ಆವುದೇಂ ! ಏಕಾಕ್ಷರೀ ದ್ವ್ಯಕ್ಷರೀ ತ್ರ್ಯಕ್ಷರೀ ಚತುರಾಕ್ಷರೀ ಪಂಚಾಕ್ಷರೀ ಷಡಕ್ಷರೀ ಮುಂತಪ್ಪ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಂತ್ರಂಗಳೊಳವಲ್ತೆ !

ಮನೋರಮೆ - ಇವಱಂ ಜಪಿಸಿದೊಡೇನಕ್ಕುಂ ?

ಮುದ್ದಣ - ಈ ಮಂತ್ರಗಳಂ ಬಿಡದೆ ಜಪಿಸಿ ಸಿದ್ಧಿವಡೆದೊಡೆ ತತ್ತದಭಿಮಾನಿದೇವತೆಗಳ್ ಮೆಯ್ದೋಱಿಯುಮೆಳಸಿದರ್ಥಮನಿತ್ತುಂ ಪೋಕುಂ.

ಮನೋರಮೆ - ಓ ! ಇನಿತೊಂದು ಜಪದ ಬಲ್ಮೆ ನೆರಮಿರ್ಪಿನಿಂ ಪೆಱತೊಂದಱ ಗೊಡವೆಯಿಲ್ಲದಿರ್ಕುಂ ತಾಪಸರ್.

ಮುದ್ದಣ - ಅಪ್ಪುದಪ್ಪುದು ; ತಪ್ಪೇಂ ?

ಮನೋರಮೆ - ಅಂತದಿರ್ಕೆ, ನಿನ್ನನ್ನರಪ್ಪ ಕಬ್ಬಿಗರ್ ಮನೆವಾೞ್ತೆಯೊಳಿನಿಸೊಂದುಂ ಗೊಡವೆಗೊಳ್ಳದೆ ಕೆಮ್ಮ ಕೆಮ್ಮನೆ ಪಾೞ್ಗತೆಯ ಕಬ್ಬದೊಳೇವೊೞ್ತುಂ

ಬೆಮೆಗೊಂಡಿರ್ಪರಲೇ. ಅವರ್ಗೇಂ ಬಟ್ಟೆಯೊ ? ಉಣಲೇಂ, ತಿನಲೇಂ ? ಅಂತಿರೊಂದು ಜಪಮಂ ಪಿರಿಯದವಸಿಗಳತ್ತಣಿನುಪದೇಶಂಗೊಂಡೊಡಾಗದೆ !

ಮುದ್ದಣ - (ಮುಗುಳ್ನಗೆಯಿಂ) ಏಂ ! ಎಮ್ಮವರೊಂದಿರಕೆ ನಗುವಾ ? ಆಃ ! ಎಮ್ಮನ್ನರಪ್ಪ ಕಬ್ಬಿಗರ್ಗೇಂ ಕೊಱತೆಯೊ ! ತಾನೆ ಬಯಸಿದೊಡಮೆಯನಾಗಳೆ ತಂದೀವ ಮಂತ್ರದ ಜಪದೊಂದು ನೆರಂ ತಮ್ಮಳೊಂದಿರದೊಡಲ್ತೆ ಕಾಡ ಜೋಗಿಗಳತ್ತಣಿನುಪದೇಶಂ. ನಾಡಂ ಕಾಡಂ, ಕಾಡಂ ಬೀಡಂಗೆಯ್ವೊಂದು ಪೆರ್ಮೆಯ ಬಲ್ಮೆಯ ಕಬ್ಬಿಗರೇಂ ಕಕ್ಕುಲಿತೆಯ ಮುದುದವಸಿಗಳತ್ತಣಿಂ ಪಿರಿಯರಾಗರೆ ! ನುಡಿವರೇನದುವೆ ಪುರುಳ್, ಪಿಡಿವರೇನದುವೆ ತಿರುಳ್ ! ಪಲವೇಂ, ಕೆಲವೇಂ ? ತಮ್ಮೊಂದೆ ನುಡಿಯ ಬಲ್ಪಿಂ ಮೂಜಗಮುಮನೞಿಯಿಸುವುೞಿಯಿಸುವ ಪೊಗೞ್ವ ತೆಗೞ್ವ ಕೊಳ್ವಾಳ್ವ ತಾಳ್ವ ತೂಳ್ವ ಪೂೞ್ವ ಪೇೞ್ವ ಬಾೞ್ವ ಸಿಂಗರದ ಬಣ್ಣಗಬ್ಬಿಗರೆಮ್ಮ ತೆಱನನಿನ್ನುಂ ನೀನಱಿಯಯ್.

ಮನೋರಮೆ - (ಬಿಸವಂದಂಗೊಂಡು) ನಿಮ್ಮವರ್ಗಮಂತಿರೆ ಮಂತ್ರಂ ಸಿದ್ಧಿವರ್ಕುಮೆ ?

ಮುದ್ದಣ - ತಡೆಯೇನಳ್ಕೇಂ !

ಮನೋರಮೆ - ನಿನ್ನೊಳಮೊಳವೆ ?

ಮುದ್ದಣ - ಎನ್ನೊಳಿಂತಿದು ಪಾಸುಪೊಕ್ಕು.

ಮನೋರಮೆ - ಆಃ ! ನೀನುಂ ಬಲ್ಮೈಮೆಗಾಱಂ. ನಿನಗಾರತ್ತಣಿನೆಂದುಪದೇಶಮಾಯ್ತು?

ಮುದ್ದಣ - ಗುರುವತ್ತಣಿನಂದೆಳವೆಯೊಳೆ.

ಮನೋರಮೆ - ಎನ್ನೆಱೆಯ ! ಅದಾವುದೊ ಮಂತ್ರಮೆನ್ನೊಳುಸಿರ !

ಮುದ್ದಣ - ಆಃ ! ಆಃ ! ಒಳ್ಳಿತೊಳ್ಳಿತು !! ಮಂತ್ರಂ ಗಡ ! ತನಗೊರೆವುದು ಗಡ ! ಚಿಃ ! ಚಿಃ ! ಪೆಣ್ಗಳ್ಗೀ ಮಂತ್ರೋಪದೇಶಂ ಸಲ್ವುದೆ ?

ಮನೋರಮೆ - ಆನಱಿಯೆನೆ ! ನಿನ್ನತ್ತಣಿನುಪದೇಶಂಬೇಡುವೆನೆ ! ನೀನಾಗಳೆಂದ ಮಂತ್ರಂಗಳೊಳಾವುದದಱ ಪೆಸರೇನೆಂದೆ ಕೇಳ್ದೆಂ.

ಮುದ್ದಣ - ಆಗಳೆಂದ ಮುನಿಗಳ ಮಂತ್ರಂಗಳೊಳಲ್ತು. ಎಮ್ಮವರ ಮಂತ್ರಗಳ ಬಗೆ ಬೇಱ್. ಮೂಱೆರಡಕ್ಕರದ ಮಂತ್ರಂಗಳೆಮಗಕ್ಕುಮೆ ! ಎಮ್ಮತಂತು ಕಿಱಿದಲ್ತು ಬಲ್ಪಿರಿದು. ಒಂದಕ್ಕರಮಲ್ತೆರಡಲ್ತು ಮೂಱಲ್ತು, ನಾಲ್ಕೈದಲ್ತು, ಆಱುಮಲ್ತು, ಏೞಕ್ಕರದ ಬೀಜಮಂತ್ರಂ.

ಅಂತದಱಿಂ ಸರ್ವಮಂತ್ರಂಗಳ್ಗೆ ತಲೆಯೊಳಿರ್ದು ಮೇಲೆನಿಪ್ಪ ಸಪ್ತಾಕ್ಷರೀಮಂತ್ರಮೆಂದು ಪೆಸರ್.

ಮನೋರಮೆ - ಹಾಹಾ ! ಆ ಮಂತ್ರಕ್ಕಭಿಮಾನಿದೇವತೆ ಯಾವುದು ? ಮುನ್ನಮಾರಿದಂ ಜಪಿಸಿ ಸಿದ್ಧಿಗಂಡರ್ ?

ಮುದ್ದಣ - ಪೋಪೋ ! ಇಂತಿವಱಿಂ ಕೊಂಡೇಂ ಕಜ್ಜಂ ?

ಮನೋರಮೆ - ಇರ್ಕೆ, ಕೇಳ್ವೆಂ

ಮುದ್ದಣ - ಅಂತಾದೊಡೆ ಕೇಳ್ ಪೇೞ್ವೆಂ. ಇಂತೇರ್ಪಟ್ಟಮಂತ್ರದಧಿದೇವತೆ ಜ್ಯೇಷ್ಠೆ. ಮುನ್ನಮೀಶ್ವರಂ ತನ್ನೊಂದು ಲೀಲೆಯೊಳ್ ಜಪಿಸಿ ಸಿದ್ಧಿಗೊಂಡನಂತದಱಿನಾತನೆ ಋಷಿ.

ಮನೋರಮೆ - ಓ ಓ ! ಇಂತುಟೆ ಮಂತ್ರದೊಂದು ಮೈಮೆ ! ಎಲೆ ರಮಣ ! ನಿನ್ನಡಿಗಳ್ಗೆಱಗುವೆನೆನ್ನತಿನಿತೊಂದು ಬಿನ್ನಪಂ. ಅಂತು ಸಂದ ಸಿದ್ಧಿಯ ಮಂತ್ರಮಾವುದೊ ಕೂರ್ಮೆಯಿಂ ತಿಳಿಯೆ ಪೇೞ್.

ಮುದ್ದಣ - ಆಗಳೆ ಪೇೞ್ದೆನಲ್ತೆ ಸಪ್ತಾಕ್ಷರೀಮಂತ್ರಮೆಂದು.

ಮನೋರಮೆ - ಅಂತು ಪೆಸರೆನಲ್ತು. ಮೂಲಮನೆ ಕುಱಿತೆನ್ನೊಳಾಡಿ ತೋಱ.

ಮುದ್ದಣ - ಅಬ್ಬಾ ! ಪೆಣ್ಣೇಂಗಡಸುಗಾರ್ತಿಯೊ ! ಆಗಳ್ ಪೆಸರೇನೆಂದಳೀಗಳ್ ಮೂಲಮಂ ಕೇಳ್ವಳ್, ಇನ್ನೇವಳೊ ? ಮೂಱಿೞಿಯ ಜನ್ನದಾರದಾಣೆ ! ಉತ್ತರಿಗೆಯಾಣೆ ! ಆಗದಾಗದು. ಕೇಳ್ವುದರ್ಕೆ ಪೇೞ್ವುದರ್ಕೆ ನಿಮಗಧಿಕಾರಮಿರದು. ಕಣ್ಗೆ ಕಾಲ್ಗೆ ಕೇಡು !

ಮನೋರಮೆ - ಕಿವಿಯಿಂ ಕೇಳ್ವುದಱೊಳೇಂ ದೋಸಂ ? ಅಂತೇರ್ಪಟ್ಟ ವೇದಮನಾದೊಡಮೋದುವೆಡೆಯೊಳ್ ಕೇಳದೆ ಪೆಣ್ ? ನಿನ್ನೊಳಮೇಂ ಜಂಬಮೊ !

ಮುದ್ದಣ - ವೇದಮಂತ್ರದ ಬಗೆ ಬೇಱೆ. ಇದಱ ಪರಿ ಬೇಱೆ. ಅಜಗಜಾಂತರಂ. ಅದಱೊಳಂ 'ಗೂಢಾದ್ಗೂಢತರಂ ಮಂತ್ರಂ' ಎಂದು ಪೇೞ್ದುದುಂಟು. ಅದು ಕಾರಣಂ ಪೇೞಲಾಗದು, ನೀಂ ಕೇಳಲುಮಾಗದು. ಮುಂತಣ ಕಥೆಯಂ ಕೇಳ್. ಮತ್ತಮರಣ್ಯಕಂ ಶತ್ರುಹಾದ್ಯರೊಳ್.....

ಮನೋರಮೆ - ತೆಗೆ ತೆಗೆ, ನಿನ್ನ ಮುಂಗತೆಯಂ ಏತೆಯಂ. ಅದೇಂ ಮಂತ್ರಮೊ ಕೇಳ್ವೆಂ. ಕೊರಲಾಣೆ, ಉಂಗುರದಾಣೆ, ಪೇೞ್ದಲ್ಲದೆ ಬಿಡೆಂ– ಎಂದು ಮೆಯ್ಯಿಕ್ಕುವಳ್.

ಮುದ್ದಣ - ಏಂ ಚಲಮೊ ಚಪಳೆಗೆ ! ಪೇೞೆನೆಂದೊಡೆ ಕೇಳಳ್. ಆಃ ! ಪೆಱರೊಳೊರೆದೆಮ್ಮಾ ಬೀಜಮಂತ್ರಮನೆಂತು ಪೊಲೆಗಿಡಿಪೆನೊ ! ಛಃ !

ಎಳವೆಂಡಿರ ಕಯ್ಯೊಳಿರ್ಪ ಕಬ್ಬಿಗರ ಬಾೞ್ಕೆಯೆ ದೂಷ್ಯಂ. (ಎಂದು ನೀಡುಂ ಭಾವಿಸಿ) ಎಲೆ ಪೆಣ್ಣೆ! ನೀನಾರೊಳಮೆಂದೆಂದಿಂಗುಮುಸಿರಲ್ಬಾರದು, ಜೋಕೆ !

ಮನೋರಮೆ - ಎಂದುಮೆಂತುಮುಸಿರೆನಾಡೆಂ.

ಮುದ್ದಣ - ಅಂತಾದೊಡಿಂತಿದು; ಕೇಳ್....ಭ....ವ....ಪೆಱರೊಳಾಡೆನೆಂಬ ನಂಬುಗಯ್ಯಂ ಪೊಯ್.

ಮನೋರಮೆ - ಇದೆ. ಪಿಡಿ ನಂಬುಗಯ್ಯಂ, ನಿನ್ನಾಣೆ, ಕುಲದೈವದಾಣೆ ! ಎಂದುಂ ಪೆಱವರೊಳೊರೆಯೆಂ.

ಮುದ್ದಣ - ಉಂ !..... ಭವತಿ.... ಭಿ..... ಪೆಣ್ಗಳಂ ನಂಬಲಾಗದೆಂಬರ್ ಬಲ್ಲರ್. ನೀನೆಂತೊ ಮಱವೆಯೊಳ್ ಪೆಱರೊಡನುಸಿರ್ದು ಗುಟ್ಟಂ ಬಿಟ್ಟೊಡೆಮ್ಮನ್ನರ ಬಾೞ್ ಪಾೞಕ್ಕುಂ.

ಮನೋರಮೆ - ಆನೇಂ ಮೋಡೆಯೆ ! ಪೋ ! ತನ್ನಾಣೆ, ಕಣ್ಣಾಣೆ, ಕೇಳ್ವೆಂ.

ಮುದ್ದಣ - (ಎಕ್ಕಟಿಯೊಳ್) ಭವತಿ ಭಿಕ್ಷಾಂ ದೇಹಿ ಎಂಬುದಿದುವೆ ಕಬ್ಬಿಗರ್ಗೆ ಸಿದ್ಧಿಸಿದ ಪೆರ್ಮೆಯ ಸಪ್ತಾಕ್ಷರೀಮಂತ್ರಂ. ಆರೊಳಾನುಮುಸಿರದಿರ್.

ಮನೋರಮೆ - (ಅರೆಮುನಿಸಿಂ) ಪೋ ಮಾಣೆಲೆ ರಮಣ ! ನಿನ್ನ ನುಡಿಯಂ ಸಾಜಂ ನಿಕ್ಕುವಮೆಂದೇ ಬಗೆದೆನೀತೆಱನ ಮಾಟದ ಕವಡುನುಡಿಯ ಕೊಂಕೆಂಬುದನಱಿಯದಾದೆಂ. ನೀಂ ಕಬ್ಬಿಗನೊ, ಸಬ್ಬವಕಾಱನೊ ! ನಿನ್ನೀ ಕಬ್ಬದ ಸೊಗಸನೆಮ್ಮನ್ನರಪ್ಪ ಜಾಣೆಲಿವೆಣ್ಗಳೆ ಕೊಂಡಾಡುವರಲ್ಲದೆ ಬಲ್ಲರೇನೊಲ್ವರೆ ?

ಮುದ್ದಣ ಸಾಲ್ಗುಮೀಪರಿಹಾಸಂ. ಮುಂಗತೆಯಂ ಕೇಳ್. ಇಂತೀ ಮಾೞ್ಕೆಯಿನರಣ್ಯಕಂ ಶತ್ರುಘ್ನಾದಿವೀರರನುಪಚರಿಸಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಮತ್ತಂ ಶ್ರೀರಾಮಗುಣಾನುವಾದದೊಳ್– ಏನೆಂಬ ಮಾಟದಾಟಮೊ ! ತಾನೆ ಯಜ್ಞಪುರುಷನಿಗೆ ಬೇಳ್ವ ಜನ್ನಮೇವುದೊ ! ಜಗದ ಮಾಯೆಗಿಂತಿದಂ ತೋಱುವನಕ್ಕುಂ. ರಕ್ಕಸಗೊಲೆಯತ್ತಣಿಂ ತನಗೊಂದು ಪಾತಕಂ ಗಡ ! ಶಾಂತಿ ಗಡ ! ಕುದಿರೆ ಗಡ ! ಕಾಣ್ಕೆ ಕಪ್ಪಂ ಗಡ ! ಬಡರಾಯರೊಳ್ ಪೊಣರ್ಕೆ ಗಡ ! ನಾಡ ಮಾನಿಸರ ಪಾಂಗಿನೊಂದು ನಡೆವಱಿಯ ರಾಮನಿರವಿಂಗೇಂಬೆನೊ ! ಏನಾನಱಿಯೆನೆ, ಮುನಿ ಪೇೞ್ಗೆ, ಜಗದ ದೈವಮೆಂಬುದನೆಂದಂ. ಇಂತೆಂಬ ಮುನಿಯ ನುಡಿಗೆ ಸಂತಸಂಗೊಂಡು ಶತ್ರುಘ್ನಾದ್ಯರ್– ಆವಂ ಮುನಿ, ಏವಗೆಯೊಳೆಂದನೆಂದು ಬೆಸಗೊಳಲೊಡಮರಣ್ಯಕನಿಂತು ಕತೆಗೆ ಮೊದಲ್ಗೆಯ್ದನದೆಂತೆಂದೊಡೆ :–

ಜಗದ ಜಂಜಡದ ಕವಡುಮಾಯೆಯು ಬಿಗುಗಟ್ಟಿಂ ಕಟ್ಟುವಡೆದುಂ ಮುನ್ನಮಾಗಳಾಗಳ್ ಪೞದಿನದ ಪಿರಿಯ ಮುತ್ತ ಜಾಣ್ಮೆಯ ಬಲ್ಲಿದರ ನೆರೆಯ ಮಱೆಯ ನೆರೆಮಂ ಪಾರುತುಮಿರ್ಪೊಡಾದಂ. ಅಂತವರೊಳಜ್ಞಂ ಲೋಮಶನೊರ್ವನಪೂರ್ವಂ

ಗುರುವೊಲ್ದಿರ್ಕುಂ. ಇಂತಿರ್ಪುದುಮಾತನ ಸನಿಯದೊಳೆ ಕೇಳ್ದುಂ ಬಾೞ್ದುಮಿರೆಯಿರೆ ದೈವದತ್ತಣಿನೊಂದು ಜಾಣ್ಮೆ ದಿನದಿನಕೆ ಮನಕೆ ನಲ್ವಾಗಲೊಡಮಾತನಂ ಬಗೆಮಿಗೆ ಮತ್ತಂ ಮತ್ತಂ ಜಗದ ದೈವದಿರವಂ ಬೆಸಗೊಳುತುಮಿರ್ದಂ. ಆಗಳ್ ಕೂರ್ಮೆಯಿನೆನಗೆ ಬಿತ್ತರಿಸಿದನಿಂತು. ಕೇಳೆಲೆ, ಶಿಷ್ಯೋತ್ತಮಾ ! ಆದಿಮಧ್ಯಾಂತಂಗಳಿಲ್ಲದ ಮಾಯೆಗೆ ಮರುಳಾಗದ ಪರಮಾತ್ಮಂ ದೈವಮಕ್ಕುಂ. ತನ್ನೊಂದಾಣತಿಯೊಳೆ ಜಗಮುಂ ಪುಟ್ಟಿಕುಂ ಪಾಲಿಕುಂ ಸುಡುಗುಂ. ಇಂತುಮಾತನಯೆ ಲೀಲೆ. ಈ ಮಾೞ್ಕೆಯಿನಾಗಳುಂ ಬಗೆವಗೆಯ ತನ್ನೊಂದು ಲೀಲೆಯೊಳ್ ಬಿನದಿಪಂ. ಆತನೆ ನಾರಾಯಣನೀಗಳಿದೆ ರಾಮವೆಸರಿಂ ತಿರೆಯೊಳ್ ಪುಟ್ಟಿರ್ಪನೆಂದಂ. ಅದರ್ಕಾನಂತೇಕೆ ಪುಟ್ಟಿದನೆಂಬುದುಂ ಸವಿಸ್ತರಂ ಸೊಗಯಿಪಂತಿರೆನಗೊರೆದನದೆಂತೆನೆ–

ಎಲೆ ಮಗನೆ ! ಆದಿನಾರಾಯಣನ ಪರಬೊಮ್ಮನ ಪರಮೇಶನ ಗಱಿಗೆಗಱಿಗೆಯ ಪೊಸತೆನಿಪ್ಪ ಲೀಲೆ ಎಮ್ಮನ್ನರ್ಗೆ ದುರ್ಜ್ಞೇಯಮಂತಿರೆಯುಂ ಬಲ್ಲಂತೊರೆವೆಂ ಕೇಳ್. ಮುಮ್ಮೆಯ್ಯ ದೋಸದೆಸಕದುಪಟಳದ ತಾಮಸರ್ ಲೋಕಕಂಟಕರಾಗೆ ರಕ್ಕಸರೆನಿಸಿ ಮಱುಮೆಯ್ಯೊಳೊಗೆದು ಹವ್ಯಕವ್ಯಂಗಳ್ಗೆಡರ್ಗೆಯ್ದು ಬಡವುಬಱುವಾನಿಸರಂ ಕೊಂದು ತಿಂದು ಬಿರ್ಕುಳಿಸಿ ಪೆರ್ಕಳಿಸಿ ತಿರೆಗೆ ಪೊಱೆಯಾದರ್. ಇಂತು ಬಂದಿಗಾಱುತ್ತಣಿನೊಂದು ಪಾೞ್ಗೆಯ್ಮೆಯ ಕೇಡಂ ಸೈರಿಸದೆ ಸುರರೆಲ್ಲರ್ ನಾರಾಯಣಂಗೆ ದೂಱಲೊಡತ್ತಣಿಮಾತಂ ಶರಣ್ಪೊಕ್ಕ ದೇವರ್ಕಳಂ ಸೈತಿಟ್ಟು ತಾಂ ತಿರೆಯೊಳವತರಿಸಿ ಕೂೞರ ಕುತ್ತಮಂ ಪತ್ತುವಿಡಿಸಿ ಕಾವೆನೆಂದು ನಂಬಿಸಿ ಕಳಿಪಿದಂ. ಮತ್ತಂ ತನ್ನೊಳ್ ತಱಿಸಂದು ಅಯೋಧ್ಯೆಯೊಳ್ ದಶರಥಂಗೆ ರಾಮವೆಸರಿಂ ಮೆಯ್ವೆತ್ತು ಪುಟ್ಟಿ ಮುನಿಯ ಯಾಗಮಂ ಕಾವೊಂದು ಬಗೆಯಿನೆಳಮೆಯೊಳೆ ಪೊಱಮಟ್ಟು, ಕಾಟದ ತಾಟಕೆಯಂ ಕೊಂದು, ಮಾರೀಚನಂ ಮಾರಿಗೆ ತುತ್ತಿಸಿ, ಮತ್ತಿನ ಪರಿಣಯದೊಳ್ ಸೀತೆಯಂ ಮದಿವೆನಿಲ್ತು ತನ್ನ ಮಡದಿಯ ಕತದಿಂ ರಾವಣ ಕುಂಭಕರ್ಣಾದಿ ರಾಕ್ಷಸರಂ ಮಡಿಪಿ ಸುರರ್ಗಂ ನರರ್ಗಂ ನಿಚ್ಚಸೊಗಮನಾಗಿಸಿ ಮೇಣೀಗಳಯೋಧ್ಯೆಯೊಳ್ ಸೋದರರ್ವೆರಸು ಪೊಡವಿಯನಾಳ್ಗುಂ. ಕೆಲವಾನುಂ ದಿನಕಶ್ವಮೇಧದೊಂದು ನೆವದಿಂ ತೆಗಳ್ದು, ನಾಡಂ ದಾಱಿಟ್ಟು, ಒಳ್ಳಿದರಂ ಪೊರೆದು, ಕೂೞರಂ ತತ್ತಱದುಱಿದುಂ, ಬರ್ಕುಮಾತನಡಿಯಾಣತಿಯೊಳೆ ಸೇನೆ. ಆಗಳ್ ನೀನವರಂ ಕಂಡು ಮನ್ನಿಸಿ, ಬೞಿಯಂ ಸತ್ಯಾವತಿಗೆ ಪೋಗಿ, ರಾಮನಂ ಕಂಡು, ನಿನ್ನೀ ಸಂಸೃತಿಯ ಬಲ್ಪೊಱೆಯನಾತನೊಳೊಪ್ಪಿಸೆಂದು ಮುನಿ ನುಡಿದಂ. ಇಂತಿದು ಪೂರ್ವವೃತ್ತಾಂತಂ ಅಂತದು ಕಾರಣದಿಂ ನಿಮ್ಮವರಂ ಕಂಡು ಪೊಂಪುಱಿವೋದೆಂ. ಇನ್ನೆಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಪೆಂಪಿನ ಕೂಟಮಯೋಧ್ಯೆಯೊಳಕ್ಕೆ ! ಎಂದು ಶತ್ರುಹರಂ ಮನ್ನಿಸಿ, ಮುಂತಣ ಪಯಣಮಂ ಬಳೆಯಿಸಿ, ತಾನಯೋಧ್ಯೆಯತ್ತಲ್ ಮನೋವೇಗದಿಂ ನಡೆದಂ.

ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದೊಳ್ ಅರಣ್ಯಕಮುನಿದರ್ಶನಮೆಂಬ
ತ್ರಯೋದಶಾಶ್ವಾಸಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ

ಚತುರ್ದಶಾಶ್ವಾಸಂ-ದೇವಪುರ ವರ್ಣನಂ

ಬೆಳತಿಗೆಗಣ್ಣ ಪೆಣ್ಣೆ ! ನನೆಯಂಬನ ಕೊಂಬಿನ ನಾಡೆ ! ನಾಡೆ ನಿಕ್ಕುಳಿಸಿದ ಕಯ್ಯ ಮೆಯ್ಯ ನಱುಗಂಪಿನ ಸೊಂಪಿನ ಚೆಲ್ಲಗಾರ್ತಿ ! ಕೇಳ್.

ಮತ್ತಮಾಗಳ್ ಶತ್ರುಹಪುಷ್ಕಲಲಕ್ಷ್ಮೀನಿಧಿಸುಗ್ರೀವಪ್ರಭೃತಿ ವೀರಾಗ್ರಗಣ್ಯರ್ ಅರಣ್ಯಕನನಯೋಧ್ಯೆಯತ್ತಣ್ಗೆ ಬೀೞ್ಕೊಟ್ಟು ತಾಂ ಮುಂದೈದಿವರ್ಪುದುಂ ಹಯಂ ತಾಂ ತನಗೆ ತೂಪಿಱಿದ ಕೂರ್ಪಿನ ಪೆರ್ಮೆಯಿಂ ಸೊಮ್ಮುವೆರ್ಚೆ ದೊಮ್ಮಳಿಸಿ ಕಿಚಿಕಿಲ್ದು ಬಿಮ್ಮನೆ ನಡೆದು ಬೞಿಯ ಪೊೞೆಯಂ ಮಿಕ್ಕು ಪೊಕ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗೆಟ್ಟು ಮುೞುಂಗಿ ಕಣ್ಮಾಯಮಾಯ್ತು. ಅನಿತಱೊಳಾ ಹಯದ ಬೆಂಬೞಿಯ ಕಾಪಿನಾಳ್ಗಳಿಂತಪ್ಪ ಕಣ್ಗಟ್ಟಿನಿರವಂ ಕಂಡಡಿಗಡಿಗಂಡಲೆದು ಕೈಗೆಟ್ಟು ಬೆದಱಿ ತಳಮಳಂಗೊಂಡು– ಜೀಯ ! ಬಿನ್ನಪಂ ಬಿನ್ನಪಂ, ನೀರ್ವೊಕ್ಕ ಕುದಿರೆಯೆತ್ತವೋದುದೋ, ಕಾಣೆವು. ನೊೞ್ಪೊಡಿಂತೀ ಪೊಚ್ಚಮುರಿಗುದಿರೆಯನೊಳಕೊಂಡ ಕಡಲ ಗುಣ್ಪೆಂದೆಸಗುಂ. ಪುಗಲೆಮಗಂ ಬಸಮಲ್ತು ನೀಮೆ ನಡೆತರ್ಪುದೆಂದು ದಾಶರಥಿಗೆ ತಿಳಿಸಲೊಡಂ ಪಗೆಗಳ ಪಗೆಯಂ ಕಟ್ಟಚ್ಚರಿಯಿಂ ಟೆಬ್ಬರಿಸಿದ ಮನದಿಂ ವಾಜಿ ನೀರೊಳಾಯ್ತೆ! ಹಾ ! ಕೆಟ್ಟುದು ಕೆಟ್ಟುದು ಸಜ್ಜಿನ ಕಜ್ಜಂ. ರಾಘವನ ಜನ್ನಕ್ಕೆಡರಿಂದಿಂಗೆ ಬಂದುದೇ, ಮುಂತೇಂ ಬಟ್ಟೆ ? ದೈವಮೆ ! ಎಂದು ಸುಮತಿಯಂ ಮಂತಣಂಗೊಳ್ವುದುಂ, ಸಚಿವನಿಂತೇಂ ಕಳವಳಂ ! ಜಗದ ದೈವದ ಜನ್ನದ ಮಾತುಂಟೆ ! ಪೋಗದು ಪೋಗದು ಸಾಜಂ ವಾಜಿ ! ಏಂ ಪೊಚ್ಚವೆಣ್ಣಾನೆ ಬೈತಿಟ್ಟುದೋ ! ಅಲ್ಲದೊಡೇಂ ಕಿನ್ನೆಲದ ನಾಗರೇಂ ಕೊಂಡುಯ್ದು ಕಟ್ಟಿದರೋ ? ಅಂತದುಕಾರಣಂ ತಳ್ವದೆ ನೀನುಂ ಭಾರತಿಯುಂ ಮಾರುತಿಯುಂ ತೋಱಿಯ ಬಸಿಱಿಂ ಪೊಕ್ಕಱಿಸಿಂ. ನಿಮಗಿದು ಸಾಧ್ಯಮೆಂದಱಿಪಿದಂ. ಅನಂತರಂ ಸುಮತಿಯೆಂದುದನೊಪ್ಪುಗೊಂಡು ಶ್ರೀರಘುವರನ ಪದಯುಗಮಂ ಜಾನಿಸಿ ಜಲದೇವತೆಯಂ ಭಾವಿಸಿ ತಾಂ ಮೂವಱುಂ ದುಮ್ಮಿಕ್ಕಿ ಮಡುವಿನ ನಡುವಣ ತಡಂಗುಂಡಿಯ ತಳಮಂ ಸಾರ್ದರ್. ಇಂತಿೞಿತಂದೆತ್ತಂ ನೋೞ್ಪುದುಂ, ನೀರೊಳೊಳಗೊಳಗೆ ಪೊಸತನಿಪ್ಪ ನಾಡ ಗೋಹುರಂ ಕಣ್ಗೊಳಿಸಲೊಡಮಚ್ಚರಿಯಿಂ ನಟ್ಟಾಲಿಯಿಂ ದಿಟ್ಟಿಸುತುಂ ಪೊೞಲಬಾಗಿಲೆಡೆಗೆಯ್ತಂದರ್. ಅಲ್ಲಿ ಪಡಿಯೆಡೆಯ ಪಡಿಯಱತಿಯರ್ ತುಂಬಿಗುರುಳ ಬಿಂಬಾಧರದ ಕಂಬುಕಂಧರದಂಬುಜನೇತ್ರೆಯರ್ ಕಯ್ಯ ಕಂಬಿಯೊಳ್– ಮಾಣ್ಮಾಣೆವೆಂದು ಗದಱಲೊಡಮಾಂಜನೇಯಂ ಕಿನಿಸಿಂ–ಇಂತುವೊಂದು ಪಡಿಬಂದಮೇಂ ? ಕೇರಿಯ ಮಂದೆಯಂ ಪಂಧಿಯ ಜರ್ವಿ ತಡೆವಂತಿರೆಮ್ಮಂ ಜಡಿದು ಮಾಣೆಪ ಕೀೞ್ನಾಡ ಪೆಣ್ಗಳ್, ನಿಮಗೆ ಮೂಱಿರ್ದೆವೇಡಾ ! ಪೋ ! ರಘುರಾಮನ ಬಂಟರಂ ತಾಂಟಲ್ ಬಗೆವ ದಿಟ್ಟೆಯರಂ ಪುಟ್ಟಿಸಿದ ಗಾಂಪಿನ ಬಿದಿಯೆ ತಲೆವೋಕಂ ಎಂದನಾಗಳೂೞಿಗವೆಣ್ಗಳೊಳರ್ವಳೊಳಪೊಕ್ಕು ತಮ್ಮೊಡತಿಗೀಪರಿಯಂ

ವಿವರಿಪುದುಂ, ಜೋಗಿಣಿ ಬರವೇೞಿಂಬುದುಂ, ಬೀಡಂ ಬೀರರ್ ಪುಗುತರ್ಪುದುಮೊರ್ಮೊದಲೞಳಾಯ್ತು, ಇಂತು ಬಂದೆಱಗಿ ತಮ್ಮಿರವಂ ಕೇಳಿಸಿದ ಮೂಜಗದ ಮುಂದಾಳ್ಗಳಂ ಮನ್ನಿಸಿ ನರೆತ ನವಿರ ಬಱಿತ ಮೆಯ್ಯ ತವಸಿಣಿ—ನಿಮ್ಮೀ ಬಲ್ಮೆಯ ಜಂಕಣೆಗಂ ಕಣೆಗಂ ಚಳಿತು ಮೆಯ್ಯಿಗ್ಗುಡುವರಾಗರೀ ನಾಡ ಪೆಣ್ಗಳ್. ದೇವಿಯೊಂದು ನೆರವಿಂತುಟು. ಆದೊಡಂ ನೀಂ ಕೋದಂಡದೀಕ್ಷಾಗುರುಗೆ ಬಂಟರಪ್ಪಿನಂ ನಿಮ್ಮೊಳೆಮಗೆ ಮನಂ ಬಾರದು. ಇದೆ ಬಂದ ಹಯದ ಬಂದಿಗಳೆವರ್. ಅಂತದುಕಾರಣಂ ನಿಮ್ಮಾ ಕುದಿರೆವೆರಸು ಮರಲ್ದು ತಿರೆಯತ್ತಲ್ ಪೋಗಿಂ. ಶ್ರೀರಘುವರಂಗೆಮ್ಮ ಭಕುತಿಯಂ ಪೇೞಿಮೆಂದು ಚೇಂಕರಿಸಿ ನುಡಿವುದುಂ—ಶತ್ರುಘ್ನಂ ಮುಂತಪ್ಪ ಬಲ್ಪಿನ ಜಗಜಟ್ಟಿಗಳ್ ದೈನ್ಯಮಂ ತೋಱಿ—ಮುತ್ತಬ್ಬೆ ಜೋಗಿಣಿ ! ಇಂತೇರ್ಪಟ್ಟ ನಿನ್ನ ಮೈಮೆಯಂ ಬಗೆಯದಱಿವುಗೇಡಿಂ ನಾಡೆ ನಿಮ್ಮವರಂ ಚಾಳಿಸಿದೆವು. ಎಂತುಂ ಮನ್ನಿಸಿ ಕಾವುದೆಂದು—ಮೇಣುಂ ತಲೆವಾಗಿ ನಿಂದಿರ್ದರ್. ಅದರ್ಕಾ ಜಕ್ಕಿಣಿ ಲಾಲಿಸಿ, ಮಾಲಿಸಿ—ನಿಮ್ಮೊಳೆನಸುಂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಮೆಯ್ವಳಿಗಿದು ಸಾಜಂ, ಎಂದು ಸೈತಿಟ್ಟು ಬಗೆವಗೆಯ ಕೋಲ್ಗಳಂ ಬೇಱ್ವೇಱ್ ಮೆಚ್ಚನಿತ್ತು ಕಳಿಪಿದಳ್. ಮತ್ತಮಾ ಬೀರರ್ ಹಸಾದಮೆಂದು ಪೞಮುದುಪಿನ ಜೋಗಿಣಿಯಂ ಬಲವಂದು ಬಲಂಗೊಂಡು ದೇವಿಯ ಪೆರ್ಮೆಯಂ ಭಾವಿಸುತುಂ ಹಯದೊಡಗೂಡಿ ಮುನ್ನಿನೆಡೆಗೆಯ್ತಂದು ಸರ್ವರ್ಗಮೀಕತೆಯಂ ಬಣ್ಣಿಸಿವೇೞ್ದು ಸಂತಸದಿಂ ಮುಂತೆಮುಂತೆ ನಿಚ್ಚವಯಣದಿಂ ಪಯಣಂಬೋದರ್.

ಇಂತೆತ್ತಿ ನಡೆವ ಪಡೆಗೆ ಮುಂದೆಸೆಯೊಳೊಂದು ಪೊೞಲ್, ಪೊೞಲರಸಿಂಗೆ ಪೊಸಕಟಿಲೆಂಬಂತಿರೊಪ್ಪುವ ಪುೞಿಲೊಟ್ಟಲಿಂ ಬೞಿವಿಡಿದ ತಣ್ಣೀರ್ಗೊಳದಿಂ, ಬಿಡುಜಡೆಯೆನೆ ಪರಿವ ಕಾಲ್ವಾಯಿಂ ಪುರರಮೆಯ ಪಸುರುಡೆಯ ಮಾೞ್ಕೆಯಿಂ ರಾಜಿಪಾರವೆಯಿಂ ನಿಡುಮೊಲೆಗಳೆನೆ ತೋರ್ಪ ಮಾಡುವೆಟ್ಟಂಗಳಿಂ ಕಣ್ಗೆವಂದು, ಬಿಂಜದ ನಿಗರಂ ಮಂಜಿನ ಬೆಳ್ಪು ನಂಜುಂಡನ ಭೂತಿ ರಂಜಿಸಲೊಡಮೆಸೆವ ಹರ್ಮ್ಯಂಗಳಿಂ ಚೆಲ್ವಾಯ್ತು ಇಂತು ದೇವಪುರಂಬೋಲ್ ಪೆರ್ಮೆವೆತ್ತ ದೇವಪುರಮಂ ವೀರಮಣಿವೆಸರ ವೀರಮಣಿಯೊರ್ವನರಸಾಳ್ಗುಂ. ಈತಂಗೆ ರುಕ್ಮಾಂಗದನೆಂತಂತು ಹರಿಭಕ್ತಿಗಿಂಬಾಗಿ ಸೊಬಗುಸಿರಿಯ ನಳಿದೋಳ್ಗೆ ರುಕ್ಮಾಂಗದಮೆನೆ ಸಲ್ವ ರುಕ್ಮಾಂಗದನೆಂಬ ಸೀಮಂತಪುತ್ರನುಂಟು. ಇತ್ತಲಾಗಳೀತನಂತಪುರದ ಸೊರ್ಕುಂಜವ್ವನದ ಕನ್ನೆವಣ್ಗಳೊಡವೆರೆದು ವನವಿಹಾರದೊಳಿರ್ದಂ.

ಆಗಳ್ ಬಡನಡುವಿನ ಪಿಡಿನಡೆಯ ಕಾಂತೆಯರ್ ಬಿಡುಜಡೆಯ ನಿಡುಬಾಸೆಯ ಜೋಸೆಯರ್ ನಳಿದೋಳ ಸುೞಿವೊರ್ಕುೞ ಚೆಲ್ವೆಯರ್ ರಂಗುದುಟಿಯ ಬಿಂಗಗೆಕ್ಕೆಯ ಜಾಣೆಯರ್ ಬಟ್ಟಮೊಗದ ಬೆಟ್ಟುದಿಗದ ಹೆಟ್ಟುಗೆಯರ್ ಅಗಸೆಗಿವಿಯ ಸೊಗಸುನುಡಿಯಂಗನೆಯರ್ ಮೆಲ್ಲಡಿಯ ಚೆಲ್ಲಗಂಗಳ ಚೆಲ್ಲಗಾರ್ತಿಯರ್ ಸಂಕುಗೊರಲ ಕೊಂಕುಗುರುಳ ನೀಱೆಯರ್ ತಳಿರ್ಗಯ್ಯ ಬೆಳರ್ಮೆಯ್ಯ ಬಾಲೆಯರ್ ಸೆಂಡುಮೊಲೆಯ ದಿಂಡುದೊಡೆಯ ಮಿಂಡಿಯರ್, ಬಂಡುಣಿವದೆಯನ ದಂಡಾಳ್ಗಳೆನೆ ಪಿಂಡೆಟ್ದಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ

ಸಂಚರಿಸಿ ಮೆಲ್ಲಡಿಯೊದೆಯಿಂ ಚೆನ್ನಸುಗೆಯಂ ತಳರ್ಚೆಯುಂ, ಮುದ್ದುಮೊಗಧ ಬೆಳ್ನಗೆಯ ಪರ್ಬುಗೆಯಿನರೆಮುಗುಳನಲರ್ಚೆಯುಂ ಚಂಚಳಿಪ ಕಡೆಗಣ್ನೋಟದ ಕೂರ್ಪಿಂ ನನೆಗೆ ಕೊನೆಗೆ ಮೊನೆವೆರ್ಚಿಸಿಯುಮೋರೊಂದೆಡೆಯ ಚೆಂದಳಿರಂ ಚಿವುಡಿಯುಂ, ಬಿರಿಮಲರ ಗೊಂಚಲಂ ಮುರಿದೊಟ್ಟಿಯುಂ, ನೆಲನೊಳುದಿರ್ದ ಕೞಿವೂವನಾಯ್ದುಮೆಱೆಯನೊಡಗೂಡಿ ತಿರಿದರ್.

ಇಂತು ನಲ್ಮೆ ಮಿಗೆ ಬಿನದಿಪ ಕಾಮಿನಿಯರ್ಗೆ ಕಂಜೊಡರೆನಸುಂ ತಾಱೆ ಮೊಗಂ ಬಾಡೆ ನೊಸಲೊಳ್ ಬೆಮರ್ ಪನಿಯೆ ತೆಳ್ಗದಂಪು ಕೆಂಪಡರೆ ಎರ್ದೆ ತಡತಡಿಸೆ ಸುಯ್ ಪೆರ್ಚೆ ನಡೆ ತಡೆವಡೆ ಬಿಸಿಲ ಜಳಕಂ ನೆಲಕಂ ಬೞಲ್ಕೆ ತಲೆದೋಱಲೊಡಂ ಮುಂತೆಸೆವ ತಿಳಿಗೊಳನಂ ಕಂಡು ನೀರಾಟಕ್ಕೆಳಸಿದರ್. ಅನಂತರಮಕಾಂತೆಯರ್ ಸರಸಿಗೆೞ್ತಂದು ಪಾಸಿನೊಸರ್ಗಲ್ಲಮೇಲೆ ತಿಱಿತಂದ ಪೂಗಳಂ ಬೈತಿಟ್ಟು ಚೆಂದೞಿರಂ ಮುಚ್ಚಿ ನಿಚ್ಚದಲ್ಲದ ರನ್ನವಚ್ಚವಮಂ ತೆಗೆದಿಟ್ಟು ಮಿಱುಮಿಱುಗುವ ಪಟ್ಟುಡೆಯಂ ಸಡಿಲ್ಚಿ ಸಾಜದ ರಂಗುಸೀರೆಯನುಟ್ಟು ಜಲಕೇಳಿಗೆ ಮೇಳವಿಸಿದರ್. ಅವರೊಳೊರ್ವಳ್ ಲಿಕುಚಕುಚದ ನಸೆಗಾರ್ತಿ ಕಣ್ಣೆಮಿರೆ ಕನ್ನವುರಂ ಸೂಸೆ ಕಯ್ವಳೆಯುಲಿಯೆ ಕೌಂಕೊ[ಕು]ಟ ಮೊದಲ್ ತೆಱಂಬೊಳೆಯೆ, ತನ್ನೊಂದು ಬೆಡಂಗಿನ ಬಾಮದಿಂ ಬಳ್ಕಿ ಬಾಗಿ ಕುಪ್ಪಸಮಂ ಸಡಿಲ್ಚಿದಳ್. ಮತ್ತಮೊರ್ವಳಟ್ಟಸದ ಜಗದಿಟ್ಟೆ ಸೋವರ್ಮುಡಿಯಂ ತುಱುಬಿ ಕೞಲಂ ಕೞಲ್ಚಿ ಮುತ್ತಿನೆಕ್ಕಸರಮಂ ಕೆಲಕಿಟ್ಟು ಮೇಲುದಮಂ ನಡುವಿನೊಳ್ ಬಿಗಿದು ದಿಮ್ಮನೆ ನೀರನಿೞಿದಳ್. ಪೆಱಳೊರ್ವಳ್ ಗಾಡಿಯ ಸಿಂಗಾಡಿಯ ಪುರ್ಬಿನ ಗರುವೆ ಮೊಲ್ಲೆಯ ಚೊಲ್ಲೆಯಮಂ ನೀಡಾಡಿ, ಹಿಣಿಲಂ ಬಿದಿರ್ಚಿ ಕಿಱುವೆರಲ ಪರಲುಂಗುರಮಂ ತೆಗೆದಿಟ್ಟು ಉಡೆಯಂ ಬಿಟ್ಟು ಚಲ್ಲಣಮನುಟ್ಟು ಮೆಯ್ಗೊಟ್ಟು ಕೊಳನಂ ಪುಗುತಂದಳ್. ಆಗಳ್ ರುಕ್ಮಾಂಗದಂ ಬಾಸಿಗಮಂ ತೋಳಬಂದಿಯಂ ಕೊರಲ ಪದಗಮಂ ನೇವಳಮುಮನೆತ್ತಿಟ್ಟು ದೇಸಿಯ ಗಂಡುಡಿಗೆಯನುೞಿದು ಲೇಸಿನುಡೆಯನಳವಡಿಸಿ ತೊಟ್ಟನೆ ಕೆಳದಿಯರೊಡಗೂಡಿ ನೀರೊಳಾಟಂಬೊಕ್ಕಂ. ಸೀರ್ವನಿ ಸಿಡಿಯೆ ತೆರೆ ಮಸಗೆ ಕೊಳಂ ತಳಮಳಮಾಗೆ ಮೀಂಗಳ್ವೆಯ್ಗರೆಯೆ ದೞಂಬೞನೆ ಕೈಕಾಲ್ಗಳೊಳೀಸುವ ಕಾವನ ಪಟ್ಟದಾನೆಗಳೆಂಬೊಲೋಲಾಡಿದರ್ ಬಾಲೆಯರ್. ದುಮ್ಮಿಕ್ಕುವ ಮುೞುಂಕುವೞ್ದ್ವೊಗೆವ ನೆಗೆವಾಟಮೆ ನೀರೊಳಳುಂಬಂ. ಮತ್ತಮೊರ್ವರ್ಗೊರ್ವರ್ ನೀರಂ ಸೂಸಿಯುಂ ಪೂಸಿಯುಂ ಮುಕ್ಕುಳಿಸಿಯುಂ ಜಕ್ಕುಳಿಸಿಯುಮೊರ್ವರನೊರ್ವರ್ ಪಿಡಿದುಮೆತ್ತಿಯುಂ ನೂಂಕಿಯುಮಡರ್ದುಂ ಪೊಯ್ದುಮೊಯ್ದುಂ ಬಯ್ದುಂ ಕೊಳನೊಳಾಡಿದರ್,

ಇಂತು ಕಾಂತೆಯರ್ ನಡುಕಂ ತಲೆದೋಱೆ ಮೆಯ್ ಬೆಳ್ಪೇಱೆ ತುಟಿ ಬಣ್ಣಂಗುಂದೆ ಕಣ್ಗಳ್ ರಾಗಮನೊಂದೆ ಮೊಗಂ ಕಳೆವೆರ್ಚೆ ಮನಂ ದಣಿಯೆ ಚೊಕ್ಕಳದಿಂ ನೀರೊಳಾಡಿ ಮಿಂದು ಬಂದು ತಡಿಯನಡರ್ದು ನನೆಗಪ್ಪಡಮನುೞಿದು ಪೊಸಸೀರೆಯಂ ನಿಱಿವಿಡಿದುಟ್ಟು ಕಂಚುಕಮಂ ಬಿಗಿದು ಬೈತಲೆಯಂ ತಿರ್ದಿ ಮುಡಿಯಂ ಗುಗ್ಗುಳದಿಂ ಪೊಗೆದಾಱಿಸಿ ಪೂವಂ ಸೂಡಿ ಪಣೆಗೆ ಪುಱುವಚ್ಚೆಯ ಬೊಟ್ಟನಿಟ್ಟು ಕಣ್ಗೆ ಕಜ್ಜಲಮಂ ತೊಡೆದು

ಕಪೋಲದೊಳ್ ಮಗರಿಗೆಯಂ ಬರೆದು ಮೆಯ್ಗೆ ಬಾವನ್ನಮಂ ಪೂಸಿ ಅಡಿಗಲತಿಗೆಯಂ ಲೆಪ್ಪಂಬೞಿದು ಬಗೆವಗೆಯ ಪೊಂದೊಡವುಗಳಿಂ ಪಸದನಂಗೊಂಡು ಮೀಂಬೞಯಿಗೆಯನ ಕುಲದೇವಿಯರೆನೆ ಕಣ್ಗಿಂಬಾದರ್. ರಾಯಗುವರನುಂ ಸಡಗರದಿಂ ಜಳ್ಳಕಂಬೊಕ್ಕು ಪೊಱವಂದು ಕೈಗುಣದ ಕಾಮಿನಿಯರಿಂ ಸಿಂಗರಂಗೊಂಡು ಕಪ್ಪುರವೀಳೆಯಮಂ ಸವಿದು ಬಳ್ಳಿವನೆಯ ಚೆಂದಳಿರ ನಲ್ವಾಸಿನೊಳ್ ಪೆಣ್ಬಡೆವೆರಸು ತೆಂಗಾಳಿಗೆ ಮೆಯ್ಯನೊಡ್ಡಿ ಗಾಡಿಯಿಂ ಕುಳ್ಳಿರ್ದಂ. ಎಲೆ ಸುಭಗೆ ! ಆ ಪೊೞ್ತಿಂಗೆ ಸೀತಾರಮಣನ ಯಜ್ಞತುರಂಗಮಂ ಪಲನಾಡುಗಳಂ ತೊೞತೊೞಲ್ದಾವನಮನೆಯ ಪುಲ್ಗೆಳಸಿ ಪೊಕ್ಕುವಂದುದು. ಆಗಳಂತದಂ ಕಂಡೊರ್ವೆ ಚಟುಲನಯನದ ಕುಟಿಲಕುಂತಳೆ ತಮ್ಮಾಳ್ದಂಗೀ ವಿವರಮನಱಿಕೆಗೆಯ್ವುದುಂ ಚಿತ್ರಾಂಗದನಚ್ಚರಿದಾಳ್ದಿ ವಾಹಮಂ ಬರಿಸಿ ನೊಸಲೊಳೆಸೆದ ಓಲೆಯಿರೆ ಕೊಂಡಿಂತು ವಾಚಿಸಿದನದೆಂತೆನೆ:–

ಲೇಸಿನ ನೇಸಱ ಬೞಿಯೊಳೊಗೆಯ ಪೆರ್ಚಿದ ಕಾಯ್ಪುಂ ಮೇಲೆನಿಪ್ಪ ಮನುಕುಲದ ರಾಯರ ಪಟ್ಟವಣೆಯನೇಱಿ ಬೞಿಸಂದಱಮುಂ ತನ್ನೊಳೊಪ್ಪೆ ದಶರಥರಾಮಂ ತನ್ನಂ ನಿಚ್ಚಮೋಲೈಪ ಸಕಲಸಾಮಂತಸಂದೋಹಕ್ಕೆ ತನ್ನಯ ಕೂರ್ಮೆಗಡಲೆಡೆಯೊಳ್ ಮಱಿಗೊಟ್ಟು ಸಾಕೇತಪುರಮನಾಳ್ಗುಂ. ರಾವಣ ಕುಂಭಕರ್ಣರ್ ಮುಂತಪ್ಪ ಬೊಮ್ಮರಕ್ಕಸರಂ ಕೊಂದು ಬಂದೊಂದು ಬೊಮ್ಮೇತಿಯ ಶಾಂತಿಗೆಂದು ಮುನಿಯಾಜ್ಞೆಯಿಂ ಜನ್ನಮಂ ಕೈಕೊಂಡು ತಾಂ ದೀಕ್ಷೆಯೊಳಿರ್ದು ಸೋದರನ ಲವಣಾಂತಕನ ಕಾಪಿನೊಳೆ ಹಸುವಂ ತಿರೆಗೆ ಬಿಟ್ಟಿರ್ಕುಂ. ಎತ್ತಾನುಂ ಪೆರ್ಕಳಿಯ ಗಂಡರಿರೆ ಕಟ್ಟುವುದು, ಕಾದುವುದು. ಮೊನೆಯೊಳ್ ಶತ್ರುಹಂ ಗೆಲ್ಗುಂ ಕೊಳ್ಗುಂ. ಕಟ್ಟಲಾಱದ ಬಣಗುಗಳ್ ಕಾಣ್ಕೆಗೊಟ್ಟೆಮ್ಮವರಂ ಕಂಡು ಬಾೞ್ವುದು.

ಕಮಲನೇತ್ರೆ ! ಕಮನೀಯಗಾತ್ರೆ ! ಇಂತು ಬರೆದೊಕ್ಕಣೆಯಂ ವಾಚಿಸಿ ಬೆರಲ ಮೂಗಿನೊಳ್ ತಲೆದೂಗಿ ಶೌರ್ಯಾಟೋಪದಿಂ ರುಕ್ಮಾಂಗದಂ ಮೇಳದ ಪೆಣ್ಬಡೆಯಂ ದಿಟ್ಟಿಸಿ – ಆಃ ! ಮನುವಿನ ಮಾರ್ಗಂ, ಭಾನುವಿನ ತೇಜಂ, ತಕ್ಕೞಿಯದೆ ಬೞಿಸಲ್ವಿನಮಿನಿತೊಂದು ಪೆರ್ಮೆಗಡರ್ಪಾದನಕ್ಕುಂ ರಾಮಂ. ಏಂ ದೆಸೆ ದೆಸೆಯ ಬಾೞ್ಗೆಟ್ಟ ಕೀೞರಸುಗಳ್ ಖೋಡಿಗಳಾಗರೆ ? ತಾನೊರ್ವನೆ ಜಗಕ್ಕೆ ಗಂಡಂ, ಮಿಕ್ಕುೞಿದರಸುಗಳೆಲ್ಲರ್ ಬಾಂಬರೆಂದೆ ಬಗೆವಂ ರಾಮಂ ; ಅಲ್ಲದೊಡೇಂ ಕೊರ್ವೊ ? ಏಂ ಪನ್ನತಿಕೆಯೊ ? ಏಂ ಜಂಬವೊ ? ತಾಂ ಗಡ ! ರಕ್ಕಸವಗೆಯಂ ಗಡ ! ಪಾತಕಂ ಗಡ ! ಯಜ್ಞಂ ಗಡ ! ಇಂತೊಂದು ನೆವದಿಂ ಪಣದಾಸೆಗೀ ಹಸುವನ್ನಾಡಿಸಿ ಬೇಡಿಸಿ ಕೂಡಿಸುವ ಗಾರುಡಿಗತನಮಂ ಕಂಡೊರೆದ ಜೋಗಿಯ ಜಾಣಂ. ಅಕ್ಕೆ , ಮೊನೆಯೊಳ್ ಗೆಲ್ವ ಬೀರರ್ ಬರ್ಕೆ. ಅನ್ನೆವರಮೆಮ್ಮ ಸಾಲೆಯೊಳ್ ಕಿಱುಕುಳದ ಬಡವು ಕುದಿರೆಗಳ ಸಾಲೊಳ್ ಕಟ್ಟುವೆನೆಂಬ ನಿಚ್ಚಯದಿಂ ಪಿಡಿದು ಸ್ತ್ರೀಜನಂಬೆರಸು ಪುರಕೆ ನಡೆತಂದಯ್ಯನೊಳೀ ಹದನನುಸಿರ್ದಂ.

ಆಗಳ್ ವೀರಮಣಿನೃಪವರಂ ಕುವರನಾಡಿದ ಪೊಸಪರಿಯುಗ್ಗಡದ ಕಾಳೆಗದ ಕಟ್ಟೆಸಕದ ಮಾತಂ ಕೇಳ್ದು ತನ್ನೊಳಾಲೋಚಿಸಿ ತನಗೆ ಮನೆಯಾಳಿಯನೆನಿಪ್ಪ ಮಾದೇವನೊಳೀ ಪವಣಂ ಮಂತಣಂಗೊಡಂ.

ಮನೋರಮೆ - ಎಲೆ ಜಾಣ ! ಅಂತೇಂ ! ಮಾದೇವಂ ರಾಯಂಗೆಂತಳಿಯನಾದಂ ?

ಮುದ್ದಣಂ - ಕೇಳಾರಾಯಂಗೆ ಇಕ್ಷುಮತಿವೆಸರೊರ್ವೆ ಮಗಳುಂಟು. ಈ ಪೆಣ್ಮಣಿಯೆಳವೆಯೊಳೆ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಮೈಮೆಯಂ ಕೇಳ್ದು ತನಗಾತನೆ ರಮಣನಾಗಲ್ವೇಳ್ಕುಮೆಂದು ಬಗೆದು ನಿಚ್ಚಂ ಶಿವನಂ ಜಪಿಸುತಿರ್ದಳ್. ಇಂತಿರ್ಪುದುಮೊಂದುದಿನಂ ಬಾಲೆಯ ಬಾಲಭಕ್ತಿಗೊಲ್ದು ಕಪರ್ದಿ ಕನಸಿನೊಳ್ ಬಂದು ನಾಳಿನ ಪಗಲೊಳ್ ತಾನೆ ವಿಪ್ರವೇಷದಿಂ ಬಂದು ನಿನ್ನಂ ವರಿಪೆನೆಂದೊರೆದಂತರ್ಹಿತನಾದಂ. ಇಂತೀ ವಿವರಮನಯ್ಯಂಗಱಿಪುವುದುಂ ಮಱುದಿನಂ ಕನಸಿನೊಳೆಂ– ದಂತಿರೊರ್ವನುರಿಗಣ್ಣ ಪಾರ್ವಂ ರಾಯನೋಲಗಕ್ಕೈತಂದು ಕನ್ಯಾರ್ಥಿ ತಾನೆಂದಂ. ಆಗಳರಸನೀತನೆ ಸಾಕ್ಷಾದೀಶ್ವರನೆಂದು ಬಗೆದು ಮಗಳಂ ಮದುವೆಯೊಳ್ ಕೊಟ್ಟಂ. ಇಂತು ಮದುವೆನಿಲ್ವುದುಂ ಶಿವಂ ರಾಯನ ದೃಢಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ ತಾಂ ಮೆಯ್ದೋಱಿ ವರಮಂ ಬೇಡೆಂದನದರ್ಕೆ ರಾಯಂ ನೀನೊಲ್ವೆಯಪ್ಪೊಡೆ ಮನೆಯಳಿಯನಾಗಿರ್ದು ಎಮ್ಮ ನಾಡಂ ಬೀಡಂ ಕಾವುದೆಂದು ಬಿನ್ನಯಿಸಲೊಡಂ, ಶಿವಂ 'ತಥಾಸ್ತು' ಎಂದು ತನಗದೆರಡನೆಯ ಕೈಲಾಸಮೆನೆ ದೇವಪುರದೊಳ್ ನೆಲೆಗೊಂಡಂ.

ಮನೋರಮೆ - ಓ ! ವೀರಮಣೆಯಂತುಟೊಂದು ಸೈಪಿಗಡರ್ಪಾದನೆ !

ಮುದ್ದಣಂ - ಸಾಜಂ, ರಾಜಂ ಸಕುಟುಂಬಂ ಮುಕ್ಕಣ್ಣನ ಮಱೆಯೊಳಂದಿಂದಿಂಗುಂ ಪದುಳಂಬಾಟ್ದಿಂ.

ಮನೋರಮೆ - ಮುಂತೇಂ ಮುಂತೇಂ ?

ಮುದ್ದಣ - ಇಂತು ನೃಪಂ ಕಟ್ಟುಬ್ಬರದ ಹರಿಬಮಂ ಬೆಸಗೊಳ್ವುದುಮೀಶನಿನಿಸುಂಬೊಟ್ಟು ಜಾನಿಸಿ ರಾಯಂಗೆ – ಆಃ! ಲೇಸಿನ ಮಂತ್ರಮಂ ನೆನೆದಯ್ ! ಪರಕೆ ಪರನೆನಿಪ ದೈವದೊಡನಿಂದು ಪಗೆಗಟ್ಟಿದನೆ ! ಹಯಮಂ ಕಟ್ಟಿದನೆ ! ಯಜ್ಞಕ್ಕೆಡರ್ ಬಂದನೆ ! ಏನೆಂಬೆನೀ ತರುವಲಿತನದ ನಿಮ್ಮ ನುಡಿಗಂ ನಡೆಗಂ. ಶ್ರೀ ರಾಮಂಗಂ ನಿಮಗಂ ಚಲಮೆ ! ಪುಸಿವೊರ್ದದ ತನ್ನೊಂದು ಬಾಣದೆಸುಗೆಯಿಂ ರಾವಣಕುಂಭಕರ್ಣ ಮಾರೀಚಸುಬಾಹುಪ್ರಭೃತಿದಾನವರಂ ತತ್ತಱಿದಱಿದ ರಾಮನೇಂ ಗಾವಿಲನೇ ! ಈಗಳಾತನ ಸೇನೆಯನಿದಿರ್ಚುವನಾವನೊ ? ಉಃ ! ಪೋಕೆ, ಎಂತಾನು– ಮವರೊಳ್ ಸಂಧಿಗೊಡಂಬಟ್ಟು ಹಯಮಂ ಬಿಟ್ಟು, ಕಾಣ್ಕೆಗೊಟ್ಟವರಂ ಕಟ್ಟುವುದೊಳ್ಳಿತಯ್. ಕುವರನುರವಣೆಗೆ ಮರುಳ್ಗೊಂಡು ನಿರ್ನೆರಂ ಸತ್ತು ಮಿತ್ತುವಿಗೆ ತುತ್ತಾಗದಿರ್, ಸಾಱಿದೆನೆಂದಂ. ಆ ನುಡಿಗೆ ರಾಯಂ – ಎಲೆ ದೇವ ! ಇಂತುಮೆಂಬರೆ ! ಕಟ್ಟಿದ ಕುದಿರೆಯಂ ಕೊಟ್ಟು ಮಱೆವಾಟ್ಟ

> ಬಾಹುಜರೊಳರೆ ? ಇಂದಕ್ಕೆ ಸಾವು, ಮೇಣೆನ್ನೆಂದಾದೊಡಮಕ್ಕೆ ! ತನ್ನ ಕುಲಕಂ ಚಲಕಂ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಕುಂದನೊಂದಿದ ದಂದುಗದೊಳ್ ಕೂಂಟಿ ನಡೆವ ಕಲಿಯುಂ ಕಲಿಯೇ ! ರಾಮನಕ್ಕೆ ! ಸೋಮನಕ್ಕೆ ! ಸಾಮವನೊಲ್ಲೆನದಱಿಂ ನಿನ್ನೊಲ್ಮೆಯೊಂದಿರೆ ಮೊನೆಯೊಳೆಮ್ಮ ಚಲಮಂ ಬಲಮಂ ತೋಱಿ ಕಾದುವೆವು. ದಿಟಂ. ಇದಱೊಳ್ ನೀನಳ್ಕದೆ ಕೈದೋಱುವುದೆಂದು ವಿನಯದೊಳೆಂದಂ.

ಅದರ್ಕಾ ಧೂರ್ಜಟಿ – ನೀಮ್ ಕ್ಷತ್ರಿಯರುಂಟು. ನಿಮಗಕ್ಕುಮೀ ಬೆಸನಂ. ಎನಗೆ ಬಡಗೊರವಂಗೇತರ್ಕೆಯೊ ಕಾದಾಳ್ತನಂ. ಅಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ ಎನ್ನ ಕುಲದೈವದೊಳ್ ಪಗೆಗೊಂಡಿರಲಕ್ಕುಮೆ ! ಬಾರೆನಾಱೆನೀ ಹರಿಬಕೆ, ದೂಱದಿರೆನ್ನನೆಂಬುದುಂ, ನೃಪತಿಲಕಂ ಫಣಿಭೂಷಣನಂ – ಎಲೆ ಮಾದೇವ, ನೀನೆ ಗತಿಯೆಂದಿನ್ನೆಬರಂ ನಂಬಿದರನೀ ಪೊೞ್ತಿಂಗಿಂತು ಪೊಱನೂಂಕಲಕ್ಕುಮೆ ! ಏಂ ಗೊಡ್ಡಾಟಮೊ ! ಎಮ್ಮೊಳ್ ವಾತ್ಸಲ್ಯಮೇಂ ಪೋಯ್ತೆ! ಬಾಂಬೊೞಲಂ ಗೆಲ್ದದಟಂದೆತ್ತವೋದುದೋ ! ಇನ್ನೆಮಗಾರೊಳರ್ ? ಕಾವರಾರ್ ? ಎಮಗಮೀವಿಧಿಯಾಯ್ತೇ ! ಏವೆಂ ? ಅಟ್ಟೆಯೊಳುಸಿರುಳ್ಳನ್ನೆಬರಂ ಮೊನೆಯೊಳ್ ಕಾದಿ ಮೋದಿ ಸಾವೆನಲ್ಲದೆ ಪಗೆಗಳ್ಕಿ ಕಟ್ಟಿದ ಕುದಿರೆಯಂ ಬಿಡೆಂ, ಕುಡೆಂ, ನಿಕ್ಕುವಮೆಂದು ದಿಟ್ಟನಾದಂ. ಆ ನುಡಿಗೆ ಗಂಗೋತ್ತಮಾಂಗಂ ಮನಮೊಲ್ದು – ಅಂಜದಿರೆಲೆ ನೃಪತಿ, ನಿನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯ ಬಗೆಯಂ ಕಂಡೆನಲ್ಲದೆ ಕೊಳುಗುಳಕಳ್ಕಿ ಬಳ್ಕಿ ನುಡಿದೆನಲ್ತು. ರಾಘವಂ ತಾನೆ ಮೈದೋಱುವನ್ನೆಬರಮಣುವಗಿಣುವರಂ ಗೆಲ್ದು ಮೋಹರಮಂ ದೆಸೆಗಿಡಿಪೆನೆಂದು ಬೋಳ[ೞ]ಯಿಸಿದಂ.

ಆಗಳ್ ಕಾಳೆಗವಱೆಗಳ್ ಸೂಳಯಿಸಿ ಸಾಱಿದುವು. ಪಡೆವಳ್ಳರೊಂದಾಣತಿಗೆ ಕಾಲಾಳ್ಗಳ್ ಮೇಲಾಳ್ಗಳುರವಣಿಸಿ ಯುದ್ಧ ಸನ್ನದ್ಧಮಾಯ್ತು. ಗಜಂಗಳ ವಾರುವಂಗಳ ರಥಂಗಳ ಮೋಹರಂ ಗಜಬಜಿಸಿದತ್ತು. ಅಂತಿರ್ಪುದುಮತ್ತಲ್ ಕಾಪಿನಾಳ್ಗಳ್ಗೆ ಹಯಂ ಕಣ್ಮಱೆಯಾಗೆ ನಾಲ್ದೆಸೆಯೊಳಮಱಸಿಯುಂ ರಾಘವಾವರಜನೊಳೀ ಬಗೆಯಂ ಕಥಿಸಿದರ್. ಆನಂತರ ಚಿಂತಿಸಿ ಶತ್ರುಘ್ನಂ ಸುಮತಿಯೊಳ್ – ಅಯ್ಯ ಮುತ್ತದಿನದ ಸಚಿವ ! ಐವತ್ತಾಱಱೊಳಂ ನೀಂ ನೋಡದ ನಾಡಿಲ್ಲಕ್ಕುಂ. ಪಲವುಂ ಸೂೞಯ್ಯನ ಜನ್ನಗುದಿರೆಯಂ ಬೞಿಗೊಂಡು ಬಂದೊಡೀ ಅಱಿವು ನಿನ್ನೊಳಾಯ್ತು. ಸಾಜಂ. ಮಂತುಗಳಿಂತಿರವೇಡಾ ! ಲೇಸು ಲೇಸು ! ಆಳ್ದನ ಕಜ್ಜಕ್ಕೆನಿತ್ತೋ ನೆರಂ. ಕೇಳಾದೊಡಾ ತೋರ್ಪ ಪೊೞಲನೆಮ್ಮ ಕುದಿರೆ ಪೊಕ್ಕುದೆಂದು ಚರರ ನುಡಿಯಿಂದಱಿವೆನಾನಾಡಾವುದಯ್ ? ಒಡೆಯನಾವಂ ? ಹಯಮಂ ಕಟ್ಟುವನೆ ? ಪೇೞೆಂಬುದುಂ, ಸುಮತಿ ರಾಯಂಗೆ – ಇದೇ ಇದೆ ದೇವಪುರಂ. ವೀರಮಣಿ ಆಳ್ವಂ, ಬಲ್ಪುಳ್ಳ ಕಡುಸಾಸಿ. ಆವನಂ ಮುಕ್ಕಣ್ಣನಳಿಯನಿರ್ದು ಪಾಲಿಸುವಂ. ಎಮಗೆ ಸಂಗರಂ ಕಡಿದಕ್ಕುಮಂತದುಕಾರಣಂ ತಳ್ವದೆ ಪಡೆಯನೆಟ್ಟಱಿಸಿ ಪುರಮಂ ಮುತ್ತಿ ಕೋಳುಗೊಂಬು–

ದುಚಿತಮೆಂದು ತಿಳಿಪುವುದುಂ, ಕಲಿಗಳೆಲ್ಲರ್ ಮೆಯ್ವೆರ್ಚಿ ತಾಂ ಮುನ್ನಮಾಂ ಮುನ್ನಮೆಂಬೊಂದಹಮಹಮಿಕೆಯಿನೆತ್ತಿ ನಡೆದು ಪುರಮಂ ಮುತ್ತಿ ಬೊಬ್ಬಿಱಿದು ಸನ್ನೆವಱೆಗಳಿಂ ಕಾಳೆಗಕರಿರಾಜರಂ ಕರೆದರ್.

ಇಂತು ನಾಡಕೋಂಟೆಯಂ ಬಾಗಿಲ್ಗಟ್ಟಿ, ಮುಂಬರಿವ ಪಡಿಬಲದಿರವನಱಿತಾಗಳಣಿಯಿರ್ದ ರಾಯವೋಹರಂ ಮುಂದೊತ್ತಿ ತಾಗಿ ಕೋಲ್ಮಿಟೆಗಱೆದು ದೆಸೆಗಿಡುವಿನಂ ಕಾದುವುದುಂ, ಗಾಱುಗೆಟ್ಟು ತರಹ[ತ]ರಿಪ ತಮ್ಮವರಂ ನಂಬಿಸಿ ನಿಗುಂಬಿಸಿ ಪುಷ್ಕಲಂ ಶರಧಿಯೊಳ್ ಪೆರ್ಚಿ ಮೇಲ್ಮ[ಲ್ವ]ರಿವಂಬಿನ ಸೀವರಮೆನೆ ಕೋಲ್ಗಳಂ ಮೊಗೆಮೊಗೆದಿಸುತ್ತೆ ನುರ್ಗಿವಂದನಾಗಳ್ ರುಕ್ಮಾಂಗದಂ ತೆಕ್ಕನೆ ಸೂಟಿಯಿಂ ತನ್ನ ಪೊಂದೇರಂ ನೂಂಕಿ ಪಗೆಯಂ ತಾಗಿ ಹುಂಕರಿಸಿ ಮಾಂಕರಿಸಿ – ಎಲೆ ಬಣಗು ! ತೊಲಗು ! ಇಂದಿಂಗೆ ಬಱಿದಾಯ್ತುನಿಮ್ಮಾಳುಂ ಬಾೞುಂ, ಕಾಳಾಯ್ತುಗಂಡ– ಗರ್ವಂ, ಪಾೞಾಯ್ತುಜಸಂ. ಇನ್ನೆಬರಂ ತಮಗೆ ಜಗಂ ತೋಡಾಗದೆಂದು ಸೊರ್ಕಿನುರ್ಕಿಂ ಬಱುಗೊಂದೆ ಪಂದೆರಾಯರಂ ಕಾಡಿ ಬೇಡಿ ಕೂಡಿದ ಜಾಳಿಗೆವೊನ್ನಂ ಕೋಳುಗೊಂಬೆನಲ್ಲದೊಡೆಂದಂ.

ಆ ನುಡಿಗೆ ಪುಷ್ಕಲಂ ಕಡೆಗಾಲದ ಮುಕ್ಕಣ್ಣನೊಂದು ಪೊಡರ್ಪಿಂ ಕೆಂಗಣ್ಣನಾಗಿ ಮೊತ್ತಮೊದಲ್ ಕೋಲ ಸೋನೆಯಂ ಕಱೆದು ಬೞಿವೞಿಕಂ ಜಂಕಿಸಿ ಕೊಂಕಿಸಿ– ಆಃ ! ಮಂಕು ! ಅಂಕದರಸುಗಳೆಂಬ ಸಂಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಬಿಂಕದಿನೆಮ್ಮ ಕುದುರೆಯಂ ಕಳ್ಳರೆಂತಂತು ಕೊಂಡುಯ್ದ ಕೂೞ ! ಎಮ್ಮನಣಕಿಪೊಂದು ಬಲ್ಪಾಯ್ತೆ! ಎಲೆ ಮರುಳೆ ! ನೀಂ ಗಾಂಪಂ ನಿಕ್ಕುವಂ. ಪೋ ! ಜಗದ ದೇವರ ಹಸುವಂ ಕಟ್ಟಿಯುಂ ಸೆಣಸಿಯುಂ ಬಾೞ್ವೆನೆಂಬ ನೀಂ ಜಾಣನೆ ? ಕಾಣೆನೆ ನಿಮ್ಮನ್ನರಂ ! ದೞವುೞದ– ಕೊಳುಗಳದೊಳೞಿದ ದೆಸೆಗೆ ಬಿೞ್ದರಾಯರಂ ! ಎಲೆ ಪಸುಳೆ ! ನಿನ್ನೊಳ್ ಕಾದಿ ಗೆಲ್ದುಮೆನಗೆ ಗೆಲ್ಲಮಲ್ಲಂ, ಸೋಲ್ತುಂ ಸೋಲಮಲ್ಲಂ. ನೀನಱಿಯಯ್ ! ನಿನ್ನಯ್ಯನೊಳಿಂತಿಂದಂ ಕೇಳ್ದುಂ ಪೇೞ್ದಿಂ ರಣಕಟ್ಟಲ್ಲದೊಡೀಗಳೆ ನಿನ್ನಂ ತಲೆಗಡಿದು ದೆಸೆವಲಿಗುಡುವೆಂ, ನೋಡೆನ್ನ ಕಯ್ಯುಗ್ಗಣಮನೆಂದಂ. ಆಗಳ್ ರುಕ್ಮಾಂಗದಂ ಪಗೆಯಂಬಂ ಕಡಿದು ಪಡಿಸರಲನಾರ್ದೆಚ್ಚು – ಎಲೆಲೆ ! ಮೊನೆಯೊಳೊಡ್ಡಿ ನಿಂದುಂ ಹಯಮಂ ಬೇಡುವ ನೀನಾವ ನಾಡ ಗಂಡುಗಲಿಯೊ ? ಆರ್ಪೊಡೆ ಕಡುಕೆಯ್ದು ಗೆಲ್ವುದು. ಅಲ್ಲದೊಡೆ ಹಯದ ಪಂಬಲನುೞಿದು ಕೆಮ್ಮನೆ ಪೋಪುದು. ಪಸುಳೆಗಿಸುಳೆಯೆಂದು ತೆಗೞ್ವೆ ನೀಂ ಮೇಣಾವ ಮುದಿಗೂಗೆಯೊ ! ಪಸುಳೆತನಂ ಕೋಲ್ಗೊಳ್ಳವೆ ? ಅಯ್ಯನಂ ಬರಿಪುದುಗಡ ! ನಿಮ್ಮಂ ಬಾರಿಸಿ ಶೈಮಿನಿಗೆ ಸೇರಿಸಿದಿಂಬೞಿಕ್ಕಂ – ಎಂದಾಡಿದಂ.

ಅನಿತಱೊಳ್ ಭಾರತಿ ಮುನಿಸಿಂ ರುಕ್ಮಾಂಗದನ ಸರಿಸದೊಳೊತ್ತಿ ಪತ್ತಂಬುಗಳಿಂ ಹಯಮನೇೞಂಬಿಂ ಸಾರಥಿಯನೈದಂಬುಗಳಿಂ ರಥಮನೆರಡಱಿಂ ಧ್ವಜಮಂ ಮುಱಿದು ಬೊಬ್ಬಿಱಿದು ಕೂರಂಬಿನಾತನಯೆ ಬಿಲ್ಲಂ ಮುಕ್ಕಡಿಗೆಯ್ದಂ. ಅನಂತರಮರಮಗಂ ಪಡಿದೇರನೇಱಿಯುಂ ಪೊಸಂಬನಂ ತೇರಾಳನೇರ್ಪಡಿಸಿಯುಂ ಪೊಸತೆನಿಪ್ಪ ಬಿಲ್ಲಂ ಕೊಂಡಳವಟ್ಟು ಜೇವಡೆದು ಮಾರ್ಕೊಂಡು ಕನಲ್ದೆಲೆಲೆ ಮೂಳ[ೞ] ! ಅಂತುಟೇಂ

ಸೊರ್ಕು. ತೇರುಂ ವಾರುವಮುಂ ಪೋದೊಡೇಂ ಬಿಲ್ಮುಱಿದೊಡೇಂ, ಷಡಿದೇರಿರದೆ ! ಸಾರಥಿ ಬಾರನೆ ! ನಿನ್ನಂತಿರಾಂ ದೇಸಿಗನೆ ! ತೋಳ ಬಲ್ಪಿಂಗೇವೆಯೊ ? – ಎಂದು ಕಿಡಿಗೆದಱುವ ಪೊಂಗಱಿಯ ಕೋಲ್ಗಳಂ ಪಗೆಗೆಚ್ಚಂ. ಇಂತೆಚ್ಚಂಬುಗಳಂ ಕೊಚ್ಚಿ ಪುಷ್ಕಲಂ ಮೇಣೊರ್ಮೆಯುಂ ವರೂಥಮಂ ಮುಱಿದು ಸಾರಥಿಯಂ ತಱಿದಂ. ಅಂತಪ್ಪುದುಮೀ ತೇರೇವುದೆಂದು ನೆಲಕಿೞಿತಂದು ಬೇರಿಗನನಪ್ಪಳಿಸುವೆನೆಂದೆ ಕೋಲ್ಗಳಂ ತಿರುವಾಯ್ಗೆ ಪೂಡಿ ಕಾದಿದಂ. ಆಗಳ್ ಪುಷ್ಕಲಂ ತಾನುಂ ತೇರನುೞಿದು ಧರೆಗೆ ದುಮ್ಮಿಕ್ಕಿ ಮಾಱಾಂತ ಕೈದುಗಾಱನೊಳ್ ಪೊಣರ್ದಂ.

ಇಂತಿಂತೋರೊಂದು ಪಗಲುಮಿರುಳುಮುಗಿಬಗಿಯಾಗೆ ಕಣೆಗಳಿನಿರ್ವರುಂ ಕಾದುತಿರ್ಪುದುಂ ಕಾಳೆಗಂ ಕಡಿದಾಯ್ತು. ಇಂತಿರಲೊಡಂ ರುಕ್ಮಾಂಗದಂ ದೊಣೆಯಂ ಕಣೆಯಂ ಕೞಿದು ಗದೆಗೊಂಡು ಮೋದುವುದುಂ, ಮಱುವಕ್ಕದ ಬೀರಂ ಪೆಱದೆಗೆದೆಡಕಂ ಬಲಕಂ ತಿರಿಗಿ ತನ್ನೊಂದು ಪೊಸಮಸೆಯ ಬಾಣದಿಂ ಕಡಿದಂ. ಮತ್ತಂ ಗಜೆ ಮುಱಿಯೆ ಕೂರಸಿಯಿಂ ಕತ್ತರಿಸಲಾಟಿಪ ರಾಯಗುವರನಂ ನೋಯಿಸಿದಂ. ಅರಮಗನಿಂತೊಂದು ಮಾೞ್ಕೆಯಿಂ ನೊಂದು ಗಾಱುಗೆಟ್ಟು, ಜೊಂಪಿಸಿ ಮೈಮಱೆವುದುಂ ಬೆಂಬೞಿಯ ಸೇನೆ ಬೆಂಗುಡುವುದುಂ, ಆನೆಕುದಿರೆಗಳ್ ದೆಸೆಗೆಟ್ಟು ಚೆದಱಿದುವು. ಹಾಹಾರವಮೆತ್ತಂ ಮಾರ್ಬಲನೊಳ್ ಮಾರ್ದನಿಗೊಂಡುದು. ಈಯೆಡೆಯೊಳೀ ವಿವರಮಂ ಚರರ್ ವೀರಮಣಿಗಱಿಕೆಗೆಯ್ವುದುಂ ಪಾವಡರ್ದಂತೆ ಸಿಡಿಲೆಱಗಿದಂತೆ ನಂಜೇಱಿದಂತೆ ಸಂಜೆ ಕಾವಳಿಸಿದಂತೆ ರಾಯಂ ಮುಂದುಗೆಟ್ಟು, ಕಂಗೆಟ್ಟು, ಬಗೆಗೆಟ್ಟು, ಬಟ್ಟೆಗೆಟ್ಟು, ಬಸಗೆಟ್ಟು, ನಡೆಗೆಟ್ಟು – ಎನ್ನರಗಿಳಿಗೇನಾಯ್ತೆನ್ನ ಪಲ್ಲಮಱಿಗೇನಾಯ್ತೆನ್ನ ಚಿಂತಾಮಣಿಗೇನಾಯ್ತೆನ್ನ ಬಗ್ಗಿನ ಬಿತ್ತಿಗೇನಾಯ್ತೆನ್ನ ಐಸಿರಿಯ ಸಿರಿಗೇನಾಯ್ತೆನ್ನ ಬಾೞ್ವೆಲಕೇನಾಯ್ತೆನ್ನ ಸಂತಸದ ಸುಗ್ಗಿಯ ಮಱಿಗೋಗಿಲೆಗೇನಾಯ್ತೆನ್ನ ಮುದ್ದಿನ ಗಣಿಗೇನಾಯ್ತೆನ್ನ ಪುಟ್ಟಗುವರಗೇನೆಡರಾಯ್ತೆಂದು ಕಡುದುಗುಡದಿಂ ತಾನೊರ್ವನೆ ಪೊಱಮಟ್ಟು, ರಣಕ್ಕೈದಿವಂದಂ. ಅರೆಮುಗಿದ ಕಣ್ದಾವರೆಯ ಕುಂದಿದ ಪೆಱೆಮೊಗದ ಮುದ್ದುಗುವರನಂ ತೋಳದಿಂಬಿನೊಳ್ ಕಂಡು ತಾನುಂ ಹಮ್ಮದಂಬೋಗಿ ಕದಂಪಿನತ್ತಣಿನಿೞಿತರ್ಪ ಕಂಣೀರ ತಣ್ಪನೆಂತಾನುಂ ಚೇತರಿಸಿ ಸನಿಯಮಂ ಸಾರ್ದು ತಳದಿನೆತ್ತಿ ಪೊಡೆಯೊಳೊತ್ತಿ ತೊಡೆಯೊಳಿಟ್ಟು ಪಣೆಗೆ ಪಣೆಗೊಟ್ಟು ಮಱುಮಱುಗಿ ಗುಣಮಂ ನೆನೆನೆನೆದು – ಹಾ ! ಎನ್ನ ಕಂದ ! ಸೊಗದ ಪೆರ್ಚುಂಬಗೆಯದುಕ್ಕಂದ ! ಈಬಗೆಯೆನ್ನನುೞಿವ ಬಗೆ ನಿನಗಾಯ್ತೆ ! ನಿನ್ನೊಂದು ಪೆಂಪಿನ ಬೀರದತ್ತಣಿನಿನಿಬರುಂ ಸಾವಂತರ್ ಆಳವಿನ ಪಿಡಿಯೊಳೆಡೆಗೊಂಡು ಕಪ್ಪಮನೀಗುಂ ಮಱೆವಾೞ್ಗುಂ ನೆರವಕ್ಕುಂ. ಇನ್ನೆನಗಾರೊಳರ್ಕೆ ! ಇನ್ನೆಮಗೇವುದೊ ಚಲಮೇವುದೊ ಬಲಮೇವುದೊ ಪೂಣ್ಕೆಯೇವುದೊ ಮೊನೆಯೇವುದೊ ಪನ್ನತಿಕೆಯೇವುದೊ ಐಸಿರಿಯೇವುದೊ ನಾಡೇವುದೊ ಪಾಡು ನೋಡಿರೆ ದೇವಾ ! ಜಸಮುಂಟು, ಸಕಲ ಸೌಭಾಗ್ಯಮುಂಟು, ಸಂತಸದುಕ್ಕೆವಮುಂಟು, ಕಡುಪುಂಟು, ಮಾನ್ಯಮುಂಟು, ಹೂನ್ಯಮುಂಟು, ಪಣಮುಂಟು, ಗುಣಮುಂಟು, ನೀನುಳ್ಳೊಡುಂಟು ಪೆಱರುಳ್ಳೊಡುಂಟೆ ಪೇೞಿಲೆ

ಮಗನೆ ! ಜಗದ ರಾಯರೆನ್ನಂ ಪುಲ್ಗೆ ಲೆಕ್ಕಿಸರೆ ! ಚೂಣಿಯ ಜೋದರಿರೆ ಕಟ್ಟಂಕದ ಸಾದಿಗಳಿರೆ ರಥಿಕರಿರೆ ಬಾಹತ್ತರದ ಗೋಟಾಯ್ಲರಿರೆ ಬೆಂಬಲಮಿರೆ ನಿನ್ನನೋರ್ವನನೆ ಮಿಟ್ಟುವಾಯ್ದಳೆ ಕುವರಾ ! ಹಾ ! ಹಾ ! ಇನ್ನೀ ನಿನ್ನ ಪೆಂಡಿರ್ಗೇಂ ಬಟ್ಟೆಯೊ ! ಪೆತ್ತಬ್ಬೆಯೆಂತೊಡಲ್ವಿಡಿದಿರ್ಪಳೊ ! ಎನಗೇಂ ಗತಿಯೋ ! ಪೇೞ ಬಾಳ ! ಅಕ್ಕಟಾ ! ಪಗೆಗಳ್ ನಲಿವಂತು, ಬಳಗಮುಬ್ಬಸಂಬಡುವಂತು, ಸಾವಂತರ್ ಸೊರ್ಕುವಂತು ಆನೞಿಲ್ವಂತು ದೞಂ ಕಂಗಿಡುವಂತು ಮಾಡಿ ಪೋದಯ್ ಮಗನೇ ! ಎಂತು ತಾಳ್ವೆನೊ ! ಎಂತು ಬಾೞ್ವೆನೊ ! ಎಂತು ಕಾದುವೆನೊ ! ಎಂತು ಗೆಲ್ವೆನೊ ! ಎಂದು ಕುವರಂ ಮಡಿದನೆಂದೆ ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂ ಪಲವಗೆಯೊಳೞಿಲುತುಮಿರ್ಪುದುಮತ್ತಲ್ ಪುಷ್ಕಲನೊಡ್ಡಿಬಂದು ನಿಂದು ರಾಯನೊಳ್ – ಎಲೆ ಮರುಳೆ ! ಕಾದುವೊಂದು ಬೆಸನದಿಂ ಬಂದೀಗಳೀ ಪೆಣನಂ ಕಂಡು ಮಱುಗುವ ಗಂಡಂ ಷಂಡಂ. ಚಿಃ ! ಪೋ ! ಬಿಲ್ಗೊಂಡೆನ್ನೊಳ್ ಕಾದು. ಅಂತಾಱಿಯಪ್ಪೊಡೆ ಕುದಿರೆಯಂ ಬಿಟ್ಟೆಮ್ಮಂ ನಂಬಿ ಬಾೞೆಂದು ಜಱಿವುದುಂ, ಪೊತ್ತಿದಗ್ಗಿಯೊಳ್ ನೆಯ್ಯನೆಱಿದಂತುಂ ಕತ್ತಿದ ಕಡಿಯೊಳುಪ್ಪಂ ಲೆಪ್ಪಿಸಿದಂತುಮುರಿವ ಕಣ್ಣೊಳ್ ಸುಣ್ಣಮನಿಟ್ಟಂತುಮಾಗಿ ಕೋಪಶಿಖಿ ದಳ್ಳಿಸೆ ಕಿಡಿಕಿಡಿವೋಗಿ ಉರಿದು ಮುಱಿ[ಱಿ]ದೆರ್ದು ಪಗೆಯೊಳ್ ಮಾಱಾಂತು ತಱುಬಿ ಕಱುಬಿ ಮಾಱಂಬುಗಳಿನೆಚ್ಚು ಕಾದಿದಂ. ಆಗಳ್ ಬೆಟ್ಟಂ ಜರಿವಂತೆ ಕಾರೊಡಲ ಪೇರಾನೆಗಳುರುಳ್ದುವು. ಗಾಳಿಗೆ ಬಾೞೆ ದಿಂಡುಗೆಡೆವಂತೆ ಕಾಲಾಳ್ಗಳ್ ಕೆಡೆದುವು: ಬಲ್ಲಾನೆಯ ಮೆಟ್ಟಿನಡಿಯ ತೆಂಗಿನಕಾಯಂತೆ ರಥಂಗಳ್ ಜಜ್ಜರಿವೋದುವು ಪಡಿದೞದೊಳ್. ಇಂತಪ್ಪುದುಂ ಪಗೆಯತ್ತಣಿಂ ಗಾಱುಗೆಟ್ಟ ತಮ್ಮವರ್ಗೆ ಕೈದೋಱಿ ತಾಂ ನುರ್ಗಿ ಕಿನಿಸಿಂ ಪುಷ್ಕಳಂ ಪುಷ್ಕಳಂ ಶರದಿನೇಸಾಡಿ ಪಗೆಯೊಳ್ ಬೀರದಿಂ ಪೊಣರ್ದಂ. ಇಂತೀ ಮಾೞ್ಕೆಯಿನೇೞಿರುಳುಂ ಪಗಲುಂ ಕಡುಕೆಯ್ದು ಕಡೆಯೊಳ್ ವೀರಮಣಿಯ ಬಾಣಹತಿಗೆ ಮುಚ್ಚೆವೋಗಿ ಪೊಡವಿಯೊಳೆಡೆಗೆಡೆದಂ. ಆಗಳ್ ಶತ್ರುಹನ ಸೇನೆಯೊಳ್ ಹಾಹಾಕಾರಂ ಪರಬಲದೊಳ್ ಭಾಂಕಾರಮುಱಿಪೆರ್ಚಲೊಡಂ ತಾಂ ತಮಗೆ ಬೆಕ್ಕಸಂಗೊಂಡು ಸುಬಾಹು ಮುಂತಪ್ಪ ವೀರರ್ ನಡೆದರ್. ಶತ್ರುಘ್ನಾದ್ಯರುಂ ಕೆಯ್ದುಗೊಂಡು ಮುಂಬರಿದು ವೀರಮಣಿಯಂ ತಾಗಿದರ್.

ಆ ವೇಳೆಯೊಳಿತ್ತಲೀಶ್ವರಂ ಭಕ್ತನಂ ಕಾವೊಂದು ಬಗೆಯಿಂ ಪೊಱಮಟ್ಟು ತನ್ನ ಪ್ರಮಥಗಣಂಬೆಸರು ರಣಕೆ ಪೋಪವಸರದೊಳ್ ತಱಿಮಿಂಡಿಯಪ್ಪ ತನ್ನಯೆ ಮಡದಿಯನಿಕ್ಕುಮತ್ತಿಯಂ ಕಂಡು ನೇಹದಿಂ – ಎಲೆಗೆ ಜಾಣೆಯರರಸಿ ! ಕೇಳ್ ಇದೆಕೊಳಿಂದು ನಿಮ್ಮಯ್ಯಂಗೆ ಕಡುಪಿನ ಪಗೆರಾಯರೊಳ್ ಕುದಿರೆಯೊಂದು ನೆವದಿಂ ಸಂಗರಂ ನೇರಿಟ್ಟುದು. ಅಂತದುಕಾರಣಮಾತಂಗೆ ಮಾವಂಗೆ ಬೆಂಬಲಮಾಗಿ ಪೋದಪನೀಗಳೆ ನೀನೞಲದಿರಿರ್ ! ಸೊಗದೊಳರಿಗಳಂ ದೆಸೆಗಿಡಿಸಿ ಬರ್ಪನೆಂದಂ. ಆ ನುಡಿಗೆ ಬೆಕ್ಕಸಂಗೊಂಡು ಅಂತಪ್ಪೊಡೆ ತಳ್ವದೆ ನೀಂ ಪೋಗಿ ಕಾದಿ ಕಾದೀವುದೆಮ್ಮಯ್ಯನನಣ್ಣನನೆಮ್ಮ ಬಳಗಮನೆಮ್ಮ ದೞಮನೆಮ್ಮನೆಲ್ಲರನೆಂದು ತಡಂಬಡದಯ್ಯನ ನೇಹದಿಂ ತಾಂ ಮಱುಗದೆ ಬಗೆಗುಂದದೆ ಕಾಂತನಂ ರಣಕೆ

ಬೀಱ್ಕೊಟ್ಟಳ್. ವೀರಪತ್ನಿಯರ್ಗಿದು ಸಾಜಂ. ಇಂತಾ ಹೊನಹುಗಾರ್ತಿ ಬಾಂಗುರುಳನ ಮುಂಗುರುಳನೊಪ್ಪದಿಂ ಸಯ್ತು ನೇವರಿಸಿ, ಮುಡಿಜಡೆಯನ ಕಡ್ಡಣಮಂ ಚೊಕ್ಕಳಂ ತುೞುಬಿ, ಪೆಱೆಸೂಡಿದನ ನಡುನೆತ್ತಿಯ ಬಱಲ್ಮುಡಿಗೆ ಬಂದುಗೆಯ ಪೂಸರಮಂ ಮುಡಿಸಿ, ತೊಱೆದಲೆಯನ ಮುಂದಲೆಗೆ ಸೀಸಕವನಳವಡಿಸಿ, ಫಣಿಕುಂಡಲನ ಕರ್ಣಕ್ಕೆ ಮಕರಕುಂಡಲಮನಿಟ್ಟು, ಕಂದುಗೊರಲನ ಬೆಳ್ಗೊರಲೊಳ್ ಜಾಗವರಲ ಮಲಕನಮರ್ಚಿ, ಪಂದಲೆವಚ್ಚಂಗಚ್ಚಸರಮಂ ತುಡಿಸಿ, ಬಗ್ಗಡೊವಲುಡೆಯಂಗೆ ಪಟ್ಟಣಿಗೆಯನುಡಿಸಿ, ಬೂದಿಬಡಿಕನ ಮೆಯ್ಗೆ ಬಾವನ್ನಮಂ ತಿಮಿರ್ದು, ಬೆಳ್ಳಡಿಯನ ಬೆಳ್ಳಡಿಗೆ ಮಿಸುನಿವಾವುಗೆಯನೊಪ್ಪಿಸಿ, ತಿಸುಳಿಯ ಕೈಗೆ ಬಿಲ್ಗಣೆಗಳನಿತ್ತು, ನೊಸಲ ಕಣ್ಣ ಮಾದೇವನ ಮಿಸುಪ ನೊಸಲೊಳ್ ಬೀರಸೇಸೆಯನಿಟ್ಟು, ಐಮೊಗನ ಮೊಗಸಿರಿಯಂ ಕಂಡೊಂದಲಂಪಿಂ ತಾನೆ ಮುದ್ದಿಟ್ಟು, ಕಳಿಪುವುದುಮೆಲರುಣಿವೆದೆಯಂ ಬೀರಂ ಬಿಗುರ್ವರಿಜಂ, ಹಳಿಗಂ, ಕೊಂಡಂ, ಗುಳಿಕಂ, ಮುಂತಪ್ಪ ಭೂತವೇತಾಳಂಗಳ ಮರುಳ್ವಡೆವೆರಸು ಅಗ್ಗಿಗೆ, ಬೆಂಗದಿರಂಗೆ, ಮುನ್ನೀರ್ವೆಂಕೆಗೆ, ಸಿಡಿಲ್ಗೆ ನೂರ್ಮಡಿಯಿಂ ಕಾಯ್ದುಂ ಮಸಮಸಗಿ ಕೊಳುಗುಳಕೆ ನಡೆತಂದು ಕಡೆಗಾಲಕೆಂತಂತು ಜಡಿದಾರ್ದು ಪಗೆಯೊಳ್ ಕಾದುವ ರಾಯಂಗೆ ಬೆಂಬಲನಾದಂ. ಮತ್ತಮಾಗಣಂಗಳು ಬೊಬ್ಬಿಱಿದು ಮರ್ಕಟಸೇನೆಯಂ ತೞುಬಿದುವು. ತೞುವಾಯಿಂ ಶತ್ರುಹನೊಳ್ ಮೊನೆಗೆ ನಿಂದರಾಯನಂ ಪಿಂದೊತ್ತಿ ಪಣೆಗಣ್ಣಂ ತಾನೊಡ್ಡಿ ನಿಲ್ವುದುಮಣುವಂ ಸಿಡಿಮಿಡಿಗೊಂಡಸವಸದಿಂ ದಪ್ಪಗವಗೆಯನಂ ಕಯ್ಯ ಪೆರ್ಮರನೊಳ್ ಸೆಲೆಯೊಳ್ ಮಲೆಯೊಳ್ ಮಲೆದು ತಾಗಿದಂ. ಸುರರಳ್ಕೆ ದಿಗಿಭಂಗಳ್ ಬಳ್ಕೆ ಕಮಠನ ಕೊರಲ್ ಕುಸಿಯೆ ಭೋಗಿಪನ ಭೋಗಂ ನಸಿಯೆ ದೆಸೆಗೊಡೆಯರ್ ಸರಿಯೆ ಬೆಟ್ಟುಗಳ್ ಜರಿಯೆ ಕಡಲ್ ಮೊಗೆಯೆ ಔತ್ಪಾತಕಮೊಗೆಯೆ ಸಬ್ಬನಬ್ಬರಂ ಕಡಿದಾಯ್ತು ಬೊಮ್ಮಾಂಡದೋಡು ಬಿಱಿ[ರಿ]ವಂತು ದೆಸೆಮೂಲೆಗಳ್ ಪಳಂಚಿ ಮಾರ್ದನಿ ಗುಡುವಂತು ಕಡಲ ಸಬುದಮಡಂಗುವಂತು ಸಿಡಿಲ ಪೊಡರ್ಪು ತೆಕ್ಕುವಂತು ಗುಡುಗುಡಿಸಿ ಗುಡುಗಿ ಬೊಬ್ಬಿಱಿದರ ಕಲಿಯಣುವಂ. ಜವನಂ ಜವಗಿಡಿಸಿದ ಮರ್ಬಿಗನಂ ತೞುಬಿದ ಗಜಾಸರುನಂ ಗೆಲ್ದ ಜಲಂಧರನಂ ಗೋಣ್ಮುಱಿಗೊಂಡ ಬಾಂಬೊಱಲ ರಕ್ಕಸರಂ ಗಾೞುಡಿಸಿದ ತನ್ನೊಂದಱಿಂದಣು ವನದಿರ್ಚಿದಂ ಫಣಿಭೂಷಂ. ಮುಂಬರಿವ ಸಿಂಬಿಣಿಯನಣೆದುಂ ನೊಣೆದುಂ ಕಟ್ಟಂಕೆಯ ಲಂಕಿಣಿಯಂ ಕೊಂದುಂ ತಿಂದುಂ ಅಕ್ಷಯಕುಮಾರನಂ ತೂಳ್ದುಂ ಪೋಟ್ದುಂ ಮಹಿರಾವಣನಂ ಕಡಿದುಂ ಕುಡಿದುಂ ಕಾಲನೇಮಿಯಂ ಜಡಿದುಂ ಬಡಿದುಂ ಸಂದ ತನ್ನ ಪನ್ನತಿಕೆಯಿಂ ಪೊಣರ್ದ ರಾಮಭೃತ್ಯಂ. ನಸೆಮಸೆಯ ತಿಸುಳಂ ಬೆಳಬೆಳಗೆ ಉರಿಗಣ್ಣ ಜಾಲೆ ದಳ್ಳಿಸೆ ನಿಚ್ಚವಚ್ಚದ ಪಂದಲೆ ತೊಂಗಲಾಡೆ ಸಿರದ ಹುರಂ ಸೀೞುಂಬುಳಾಡೆ ನೇವಳದ ಪಾವಳವಿಂ ಬುಸುಗುಟ್ಟೆ, ಮಾರುತಿಗೈಮೊಗಂ ಮಱ್ಮೊಗನಾಗಿ ಜಡಿದಂ. ತುೞುಗುಗೂಂದಲ್ ಕೊಕ್ಕರಿಸೆ, ಕೊನೆವಾಲಮೆನಿಸುಂ ಸಂಚಳಿಸೆ ಮೈಬೆಟ್ಟುವೆರ್ಚೆ, ನಿಡುಮುಸುಡ

ಕಡುಮುಳಿಸು ಪೊಱಪೊಣ್ಮೆ ಮುಂಬರಿದಣ್ಮಿ ಮೇಲ್ವಾಯ್ದು ಕಪರ್ದಿಯೊಳ್ ಕೈಮೋಱಿದಂ ಮರುತ್ಸಂಜಾತಂ.

ಮುದ್ದಣಂ – ಎಲೆಗೆ ಸೊಬಗೆ ! ಇಂತೊಂದು ಮಾಟ್ಕೆಯಿಂ ಕಾಮಾರಾತಿಯುಂ ಮಾರುತಿಯುಂ ತಂತಮ್ಮೊಳ್ ಪಾಡುಪಂತದಿಂ ನೆಱೆದ ಬಿನ್ನಣದಿಂ ಕಚ್ಚಿಱಿದ ಕಿನಿಸಿಂ ಸರಿಸಾಟಿಯಿಂ ಪಾಟಿಯಿಂ ಸೂಟಿಯಿಂ ಸೆಣಸುತಿರಲೊಡಮತ್ತಲೋರೊಂದೆಡೆಯೊಳ್ ಶಿವಗಣರ ಕೋಡಗರ ಕಾಳೆಗಂ ಬಿಮ್ಮನಾಯ್ತು. ಜನ್ನವಗೆಯಂಗೆ ಸುಗ್ರೀವಂ, ಬಿಗುರ್ವರಿಜಂಗಂಗದಂ, ನಂದಿಗೆ ನೀಲಂ ಮಸಗಿ ಮೂಱಾಂತರ್. ಎತ್ತಂ ಬಡಿಯ ಕಡಿಯ ಕುಡಿಯ ಮರನೊಟ್ಟಿಲ್ ಬೆಟ್ಟಾಯ್ತು. ಇಟ್ಟಿಯ ಬಟ್ಟಗೈದಿನ ಕೊಡಲಿಯ ಮುದ್ಗರದ ಸೂಲದ ಕತ್ತಿಯ ಕೂರಂಕುಸದ ಶಿವಗಣರ ಕಡುಗಲಿತನದ ಪೊಣರ್ಕೆ ಬೆಟ್ಟಿತಾಯ್ತು. ಇಂತಿರಾರಣಾಂಗಣಂ ಬೊಬ್ಬಿಱಿವ ಗಂಡರಱಚುವ ಶಿವಗಣಂಗಳ ಪರ್ಚುವ ಮಂಕಡರಾರ್ವ ಮಾಲಿನಿಯರ ಊೞ್ವ ಬಳ್ಳುಗಳ ಗೀೞಿಡುವಾನೆಗಳ ಕಿಚಿಕಿಲ್ವ ಹಯಂಗಳ ಕುಣಿವ ಮರುಳ್ಗಳ ನಲಿವ ಬೇತಾಳಂಗಳ ಕೋಲಾಹಲಂ ಬಿಱುಸಾಗಲೊಡಂ ಮುಱಿದಟ್ಟೆಯ ಸುರಿದ ಕರುಳ ನೆರೆದ ಕೆನ್ನೀರೆಡೆಯೊಳೆತ್ತಂ ಕಾಕಂಘೂಕಂ.

ಮತ್ತಂ ಪೆಱತೊಂದು ತಾಣದಲ್ಲಿ ವೀರಮಣಿಗಂ ಶತ್ರುಹಂಗಂ ತುಮುಲಯುದ್ಧಂ ಸಮತಳಿಸಲೊಡಂ ಬಲ್ಪೊಟ್ಟುತ್ತುಮೇಱೊಡಲ ಎಕ್ಕಲವುಲಿಗಳಂದದಿಂ ಮಸಗಿ ಪೊಣರುತುಮಿರ್ದರ್. ತುತ್ತತುದಿಯೊಳ್ ರಾಘವಾವರಜಂ ತಾಂ ಕೈಸೋಲ್ವುದುಂ, ಪಡೆ ಬಡವಪ್ಪುದುಂ, ಮಿಡುಕಿನ ಬೆಂಬಲಂ ಪಜ್ಜೆಗೆಟ್ಟು ಬೆಂಗುಡುವುದುಂ, ಕಟ್ಟುಬ್ಬರದುಬ್ಬಸದಿಂ ಮುಟ್ಟುಮುಱಿದು ದಿಟ್ಟಗೆಟ್ಟು ಇಂದಿಗೆಮಗರಿಯೊಳ್ ಸೋಲಮಾಯ್ತೆಂದು ತಱಿಸಂದು ಬೞಿಕ್ಕಂ ಮುಂದುಗಾಣದೆ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಮನ ಪದಕಮಲಮನೆ ನೆನೆನೆನೆದು ಪಲುಂಬಿದಂ. ಆಗೞಿಗೆಗಯೋಧ್ಯೆಯೊಳ್ ದೀಕ್ಷೆಯೊಳಿರ್ದ ಕಾವ ದೇವರ ದೇವಂ ಸೋದರಂಗೆ ಮೆಯ್ದೋಱಿಯುಮನಿತೊಂದು ಬನ್ನಮಂ ಕೇಳ್ದು ತನ್ನವನಂ ಸಂತಮಿಟ್ಟುಮಿರ್ಪುದುಮಾಗಳ್ ತ್ರ್ಯಂಬಕಂ ತನ್ನೊಡೆಯಂ ತಾನೆ ತಮ್ಮನುಮಂ ಸಮಂತೆಮ್ಮನುಮನುದ್ಧರಿಸಲ್ಕೆಂದು ಬಿಜಯಂಗೆಯ್ದನೆಂದು ಬಗೆದು ಮಾರುತಿಯೊಳ್ ಕದನಮನಿನಿಸುಂಬೊಟ್ಟುಮುೞಿದು ರಾಘವನ ದರ್ಶನಕ್ಕೈತಂದಂ. ರಾಮಭೃತ್ಯನುಮೀ–ವಿವರಮನಱಿತು ಪಲವುಂ ದಿನದೊಂದಗಲ್ಕೆಯ ಬೇಸಱಿಂ ತಿಳಿದು ತಾನುಮೊಡೆಯನೆಡೆಯೊಳ್ ಬಂದು ನಿಂದಂ. ಮತ್ತಮನಿತಱೊಳ್ ಸುಗ್ರೀವಾದಿ ಮರ್ಕಟರುಂ ಸುಭುಜಭೂಜಾನಿಯುಂ ಬಂದೊದವಿದರ್. ವೀರಮಣಿಯುಂ ತನ್ನಳಿಯನ ಬೞಿಯೊಳೆ ಬಂದಂ. ಆ ವೇಳೆಯೊಳ್ ಪರಮೇಶ್ವರಂ ಜಗದೀಶ್ವರನಂ ಕಂಡೆಱಗಿ ಭಕ್ತರಂ ಪೊರೆವ ಪೊಱೆಯಂ ಪೊಱುವಿನಂ ತಾಂ ತನ್ನೊಡೆಯನನಿದಿರ್ಚಿದ ದೋಷಮಂ ಮಱೆದು ಕಾವುದೆಂದು ಬಿನ್ನಯಿಸಿದಂ. ಆಗಳ್ ರಾಜನುಮಱಿವುಗೊಂಡು ದೇವರ ಜನ್ನದ ಹಯಮಂ ಕಟ್ಟಿದಪರಾಧಮಂ ಕ್ಷಮಿಪುದೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಂ. ರುಕ್ಮಾಂಗದನುಂ ಶ್ರೀರಘುಪ್ರವರನಂ ಮಱೆವೊಕ್ಕಂ. ಬೞಿಕ್ಕಮಾ ಮಾದೇವಂ ತನ್ನವರಿಂ ಹಯಮಂ

ಬರಿಸಿ ಕಪ್ಪಮಂ ತರಿಸಿ ರಾಘವನ ಚರಣಕರ್ಪಿಸಿದಂ. ಮತ್ತಮಿಂತಿರೆ ತನಗಂ ಶಿವಂಗಮನಿಸುಂ ಭಿನ್ನಮಿಲ್ಲೆಂಬ ಮಾಟ್ಕೆಯಿಂ ರಘುಪ್ರವರನೀಶ್ವರನಂ ನೇಹದಿಂದೊಡಂಬಟ್ಟುಂ, ರಾಜವರ್ಗದೊಳನಿಬರುಮಂ ಸಂತವಿಟ್ಟುಂ, ತಮ್ಮವರಂ ಸೇನೆಯಂ ಕೂರ್ಮೆಯಿಂ ಸೈತಿಟ್ಟುಂ, ತಾಂ ಮೆಯ್ಗರೆದು ಮಾಯಮಪ್ಪುದುಂ ಶತ್ರುಹಾದ್ಯರ್ ವೀರಮಣಿಯೊಂದು ಕೆಳೆತನದಿ ಹರನೊಂದು ನಲ್ಮೆಯಿಂ ಮುಂತೆ ಬಿಜಯಂಗೆಯ್ದರ್.

ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದೊಳ್ ದೇವಪುರ ವರ್ಣನಂವೆಂಬ ಚತುರ್ದಶಾಶ್ವಾಸಂ
ಸಂಪೂರ್ಣಂ

ಪಂಚದಶಾಶ್ವಾಸಂ-ಹನುಮತ್ಪರಾಜಯಂ

ಎಲೆಲೆ ಕಾಮಿನಿ ! ಕಾಮಕಳಾನಿಧಾನೆ ! ಕಾಮಮದಾಂಧಗಂಧಸಿಂಧುರಬಂಧುರಯಾನೆ ! ಕಾಮಕಾಳೋರಗಕೇಶ...... !

ಮನೋರಮೆ - ಎನ್ನರನ್ನ ! ಇಂದಿನಿತಿಂತೇಂ ಚೆಲ್ವಿನೊಂದು ಬಿತ್ತರದ ಭಂಗಿಯ ಪೊಸಬಣ್ಣನೆ ಮಿಣ್ಣನೆ ನಿನ್ನ ನಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಿನ ಕಾಮನೊಂದು ಜಾನದೊಳೆ ಬೆರೆತುದು ?

ಮುದ್ದಣ - ಸಾಜಂ. ಈಗಳಿವಱಲ್ತೆ ಎಮ್ಮನೊಲ್ದ– ಓ ತಪ್ಪಿದೆಂ ತಪ್ಪಿದೆಂ ನಿಮ್ಮನೆ ಒಲ್ದ ಮುಟ್ಟಿನ ಕಾಮನ ಪೇರುಕ್ಕೆವದ ಗಲಬೆಯ ಪಿರಿಯ– ದೆವಸಂಗಳ್. ಇದೆ ಇದೆ ಗಾಡಿಯ ನಾಡವೆಣ್ಗಳ ರೂಢಿಸಿದ ಸಂತಸದುಮ್ಮಹಂ ತಲೆಮೊಱಿ ಬೀದಿವಱಿವುದು. ಅಂತದಱಿನೀ ಪೊಟ್ತು ಕಾಮನ ನಾಮದೊಂದು ನೆನಹು ತಾಂ ತನಗೆ ಬೇಡವೇ ಡೆಂದೊಡಂ ಕೊನೆನಾಲಗೆಯನೊತ್ತಂಬದಿನಡರೆವರ್ಪುದು. ಇದು ಮೊದಲಾಗೆ ಬಿನ್ನನೆ ನಿನ್ನನೆ ಕರೆವೆಡೆಯೊಳಂ ತಿಂಬ ಪುಟ್ಗಿಯೊ– ಳೊಗ್ಗರಿಸಿದ ಕಡಲೆಯಂತೆಡೆಗೆಡೆಗೆ ಬಾಯ್ಗೇಱಿವಂದಪುದೈಸೆ.

ಮನೋರಮೆ - ಎಲೆ ಎಲೆ ರಮಣ ! ಲೇಸುಲೇಸಯ್ ! ನಿನ್ನೀ ಬಣ್ಣದ ಬೆಡಂಗಿನ ಬಿಡುನುಡಿಯೊಂದು ನೆವದಿನೆನ್ನನೊಳ್ವಗೆಯೊಳೆಟ್ಟಿಱಿಸಿದಯ್.

ಮುದ್ದಣ - ಅಂತಿದೇಂ ರಮಣಿ !

ಮನೋರಮೆ - ನಾಳೆಗಲ್ತೆ ಕಾಮನ ಕಟ್ಟಾಯದ ಹಬ್ಬಂ.

ಮುದ್ದಣ - ಓ ! ಓ ! ಬಂಗಿಯುಂಡಂ ಮನ್ನುಂಡುದಂ ಮಱಿವಂತಿರಾನುಮಱಿವುಗೆಟ್ಟೆಂ. ಅಪ್ಪುದಪ್ಪುದು. ಆದೊಡೇಂ ನಾಳೆಗೆ ಪೂರಣಗಡುಬೊ, ಸೆಂಡಿಗೆಯೊ, ಮಂಡಿಗೆಯೊ, ಹೋಳಿಗೆಯೊ, ಸಜ್ಜಿನ ಬಿರ್ದಿನೂಟಕೆ ?

ಮನೋರಮೆ - ನಿನಗೊಂದೆ ಭೀಮಂಗೆಂತಂತು ತಿಂಬ ಬಯಕೆ.

ಮುದ್ದಣ - ಮತ್ತಮದೇಂ ?

ಮನೋರಮೆ - ನಾಳೆಗೆನಗೊಂದು ನೋಂಪು.

ಮುದ್ದಣ - ಅಂತಪ್ಪೊಡಾನೋಂಪಿಯಿರವೆಂತು ? ಬಗೆಯೆಂತು ?

ಮನೋರಮೆ - ಪಿರಿದೇಂ ಸಂಜೆಯೊಳ್ ಮಿಂದು ಮಡಿಯುಟ್ಟು ಕಲ್ಪೋಕ್ತಮಾಗೆ ಕಾಮನಂ ಪವಣಿನರ್ಚಿಪುದೈಸೆ !

ಮುದ್ದಣ - ನೀನೊರ್ವಳೆಯೆ ?

ಮನೋರಮೆ - ನೀನುಮಾನುಂ.

ಮುದ್ದಣ - ಇದಱಿನೇಂ ಗುಣಂ ?

ಮನೋರಮೆ - ಈ ಪುಣ್ಣವೆಯೊಳ್ ಕಾಮನಂ ಕೂರ್ಮೆಯಿಂ ಭಜಿಸಿದೆವಪ್ಪೊಡೆ ಕಾಮೇಶನೆಮಗೊಲ್ವಂ. ಮೇಣೆನ್ನೆಗಮೆಮ್ಮನಗಲದಿರ್ಪಂ.

ಮುದ್ದಣ - ಅಂತಿರೆ ಮುತ್ತಬ್ಬೆ ಪೆತ್ತಂತಿರೊಂದು ಸಂತಸಮೆನಗೀ ನೋಂಪಿಯೊಳ್.

ಮನೋರಮೆ - (ನಸುನಕ್ಕು) ಆದೊಡಮಿನಿತೊಂದು ನಿಯಮಮಂ ಪೊೞ್ತೆವಿಡಿದು ಬೈಗುವರೆಗಮುಪವಾಸಮಿರಲೆವೇೞ್ಪುದು.

ಮುದ್ದಣ - (ಬೆಗಡುಗೊಂಡು) ಈಗಳಾಂ ಕತ್ತರಿಯೊಳಾದೆಂ. ಕಲ್ಲೊಳ್ ಕಾಲ್ಬೆಟ್ಟಿದ ರಾಮನ ಹಯಮೆಂತಂತು ಮನಂ ಮುಂಗೆಟ್ಟುದು. ಅಂತಪ್ಪೊಡೀನೋಂಪಿಯನೊಲ್ಲೆಂ.

ಮನೋರಮೆ - ಅಂತೇಂ ! ನಡೆವ ಜನ್ನಗುದಿರೆಯೆಂದು ಕಲ್ಲೊಳ್ ಕೀಲಿಸಿದುದು ಪೇೞ !

ಮುದ್ದಣ - ಅಪ್ಪೊಡಕ್ಕುಂ. ಆದೊಡಿನಿತೊಂದಂ ನಿನ್ನಂ ಬೇೞ್ಪೆಂ. ನಾಳೆಗುಪವಾಸಮನುೞಿದ ನೋಂಪಿಯನೇರ್ಪಡಿಸಲೆವೇೞ್ಪುದು.

ಮನೋರಮೆ - ನೋೞ್ಪಂ. ಮುನ್ನಂ ಕತೆಯಂ ಬಿತ್ತರಿಸು.

ಮುದ್ದಣ - ಆಯ್ತಾಯ್ತು ಕೇಳ್ ! ತಱುವಾಯಿಂ ದೇವಪುರದಿಂ ತಳರ್ದು ಭಾರತಾಂತದತ್ತಣ್ಗೈದಿ ಪೋಪ ಬೆಡಂಗಿನ ಚೆನ್ನ ಜನ್ನಗುದಿರೆ ತನ್ನೊಂದು ಲೀಲೆಯಿಂ ಹೇಮಕೂಟಮಂ ಪುಗುತರ್ಪುದುಮಾಲದ ಬೇಲದೆಕ್ಕೆಯ ಬಿಕ್ಕೆಯ ಕಕ್ಕೆಯ ಹೊನ್ನೆಯ ಬನ್ನಿಯ ಬೇವಿನ ಮಾವಿನ ಮೞ್ತಿಯ ಮುೞ್ತುಗದ ನೆಲ್ಲಿಯ ಕಂಕೆಲ್ಲಿಯ ನೇಱಿಲ ನೆೞಲಿಂ ಕೞ್ತಲಿಸಿದ ಪೞುವೊಳೊಂದು ತಪ್ಪಲಂ ನುರ್ಗಿ ನೋಳ್ದು ಪೊದರಂ ಪಾಯ್ದು ಮುಳ್ಗಿ ನಡೆಗೆಟ್ಟು ತಡೆವಟ್ಟು ಕೊಱಗಂ ಪೞಗದ ನೆರೆಯ ಕುೞಿಯಱೆಯೊಳ್ ತಾಂಟಿದತ್ತು. ಇಂತಾಗಲೊಡಮೊಡನೆಯೆ ಕಾಲ್ ಕೀಲಂ ಬೆಟ್ಟಿದಂತೆ ನಟ್ಟು ನಾಂಟಿರ್ಪುದುಂ ವಾಜಿಯೊಂದು ನಡೆ ಕಲ್ಲ ಪಾಪೆಯೊಂದು ನಡೆಗೆ ಪಾಸಱೆಯಾಯ್ತು. ಆ ಪೊೞ್ತಿ[ಂ]ಗೆ ಪೊಲಂಬುಗೆಟ್ಟು ಬಸಗೆಟ್ಟು ಮರವಟ್ಟ ಕುದಿರೆ– ಯಿರವಂ ಕಂಡ ಕಾಪಿನ ಭಟರ್ ಮಿಡುಕಿಂದಾರ್ದುಂ ಸೋವಿಯು– ಮೆಟ್ಟಿಸಿಯುಂ ಪತ್ತೆಸಾರ್ದುಂ ಬಾಲದೊಳೀೞ್ದುಂ ಗೋಣೊಳಲು– ಗಿಯುಂ ಕೊಡಂಕೆಯೊಳೆತ್ತಿಯುಂ ಕುತ್ತಿಯುಂ ಗತಿಯಂ ಕಾಣದೆ ಮತಿವಿಕಳರಾಗೆ ತಮ್ಮಡಂಗಾಯ್ತರ್ಗೀಪರಿಯಂ ಕೇಳಿಪುದುಂ ಪಡೆವಳರೆಲ್ಲರ್ ದಿಮ್ಮನೆಟ್ಟು ಬಿಮ್ಮನೈತಂದು ತಾಮುಂ ಕೈಗೊಟ್ಟು ಕುದಿರೆಯಂ ಕೀೞಲಾಟಿಸಲೊಡಮೆಳ್ಳನಿತಾದೊಡಂ ಚಲಿಸದಿರ್ದುದು.

ಇಂತೊಂದು ಮಾಟ್ಕೆಯಿಂ ಪೊಱನಲ್ಮೆಯ ಕವಡುಗಾರ್ತಿಯ ಕಲ್ಲರ್ದೆಯೊಳ್ ನಾಂಟಿದ ನಾಡಾಡಿ ನನ್ನಿಗ ಚೆನ್ನಿಗನ ಮನೋರಥದೊಂದು ಹಯದ ಕಾಲ್ಗಳಂತಿರೆ ಕಲ್ಲೊಳ್ ಕೀಲಿಸಿರ್ಪುದುಂ ಕಂಡು ಮಾಣದೈದಿ ತಮ್ಮಾಣ್ಮಂಗೆ ಬಿತ್ತರಿಸಿದರ್. ಆಗಳ್ ಶತ್ರುಹಂ ವೀರರ್ವರಸು ಕಟ್ಟುಱದಿನಾಬೞಿಗೆಯ್ದಿ ಹಸುವಂ ಮುಟ್ಟೆ ತಟ್ಟೆ ತಮತ್ತೊಂದಾಯತಿಯಿಂ ದಾವಿಂ ಬಿಗಿದುಮುಗಿದುಮಾಱದೆ ಬೇಸರ್ಪುದುಂ ಮರಂ ಮರವಟ್ಟಂತುಂ ಕಲ್ ಕಲ್ಗಟ್ಟಿದಂತೆವೊಲೊಂದಚ್ಚರಿನಣುವಂಗೆ ಮುಸುಡು ನಿಡಿದಾಯ್ತು. ಜಾಂಬವಂಗೆ ಮೆಯ್ ಬಡವಾಯ್ತು. ಸುಗ್ರೀವಂಗೆ ಕೊನೆವಾಲಂ ಮುರುಂಟಿದತ್ತು. ಇಂತಿರೆ ಪೊಸಸುಸಿಲೊಳೆ ತಮ್ಮೊಂದು ಗೆಯ್ತಕ್ಕೆ ಬಸವೞಿದು ಮೆಯ್ಸೋಲ್ತು ಜವ್ವನಿಗರಿರವಂತಿರೆ ಬೀರರಿರವಪ್ಪುದುಂ, ರಾಯನೆಗ್ಗಿಂ ಕುರ್ಗಿ ಬೆಗಡುಗೊಂಡಿರೆ ಬೞಿಯಂ ಬೞಿಯ ಮಂತ್ರಿ ಕೆಯ್ಮುಗಿದು– ರಾಯ ! ಏತಱೊಂದು ಬೆಗಡೊ ? ಅಡಿಮುಡಿಯಂ ಪರಿಕಿಸದೆ ನೀನುಂ ಮಾಟದ ಬೆಲೆವೆಣ್ಣ ಕೈಮುಸಕಕ್ಕೞಿವುಗೆಟ್ಟು ಕಳವಳಿಪೆಗ್ಗನೆಂತಂತು ಚಿಂತಿಪಯ್. ನೆರೆಯೊಳೆತ್ತಾನುಂ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮವಿರವೇೞ್ಕುಂ. ಮೇಣಾರಿಸಿಗಳತ್ತಣೊಂದು ಮೈಮೆಯಿಂ ಗೆಯ್ಮೆಯಿನಿಂತಾಯ್ತಕ್ಕುಮದಱಿನೀಯೆಡೆಯನಱಸಿ ಸೋವನಱಿವುದು ಕರಮೊಳ್ಳಿತೆಂದೆತ್ತಮ್ಮಾಳ್ಗಳನೇರ್ಪಡಿಸಿ ಕಳಿಪಲೊಡಮವರೆಣ್ಮೈಯೊಳಂ ಪುಡುಕಿಯುಂ ಕಾಣದೆ ಬೞಿಕ್ಕಮೆನಸುಂ ದೂರದೊಳೊಂದು ತಾಣದೊಳ್ –

ತಾಂ ತಮಗೋಲಾಡುವ ನೀರ್ವಕ್ಕಿಗಳ ಬಲ್ದನಿಯೊಳೊಡವೆರೆದ ಪಱಮೆವಱಿಗಳ ಮೆಲ್ಲುಲಿಗಸಿದು ಕಿಸಿದು ಪಿಸಿದೆಸೞ ತನಿಗಂಪಿಂ ಪೊರೆದ ಕಿಱುಗಾಳಿಯ ತೀಟಕ್ಕೆ ಕದಡುಗೊಂಡ ತಂಗೊಳದೊತ್ತಿನೊಳ್ ಬನರಾಣಿಯ ಮೊಗದ ಮೊಡವಿಗಳೊಂದು ಪಾಂಗಿನಿಂದೊಪ್ಪುವ ಮುಗುಳಿಂ ರಾರಾಜಿಪ ಕಾಡುಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಬಲ್ಪೊದಱ ಬಳಸಿನೊಳೊತ್ತಿಡಿದಪವರ್ಗಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ನೆರೆವನೆಯೆನೆ ಕರಂ ಸೊಗಯಿಸುವ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮವೊಂದು ಕಾಣೆಸಲೊಡಂ ಕಂಡುಂ ಮಾಣದೆ ಚೆಚ್ಚಱದಿಂ ಮರಲ್ದು ತಮ್ಮಾಣ್ಮಂಗೀ ಪರಿಯಂ ಬಿತ್ತರಿಸಿದರ್. ಆಗಳರಸಂ ಹರಿಸದಿಂ ಹನೂಮಜ್ಜಾಂಬವಪುಷ್ಕಳಾದಿ ವೀರರ್ವರಸು ಬೞಿವಿಡಿದೈದೆವಂದುಟಜಮಂ ಪೊಕ್ಕು ಪೞಿನುಡಿಯ ತೊಡಂಕನಡಿಗಡಿಗೆಡವದಂತಿರೆಡೆವಿಡದೆ ಬಿಚ್ಚೞಿಸಿ ಶಿಷ್ಯರ್ಗೆ ನಿರುಪಿಪ ಕುಲಪತಿಯಂ ಶೌನಕನಂ ಸಾಗ್ನಿಯಂ ಬಲವಂದು ಕಟ್ಟಿದಿರೊಳ್ ಮುಗಿದ ಕೈಗಳಿಂ ನಿಂದಿರ್ಪುದುಂ ಕೂರ್ಮೆಯ ಕುಡುನೋಟದಿಂ ಮಾಲಿಸಿ ಬೞಿಯಂ ಪುಲ್ಲನಲ್ಪಾಸಿನೊಳ್ ಕುಳ್ಳಿರವೇೞ್ದು ಪದುಳಮಂ ಕೇಳ್ದುಪಚರಿಸುತಿತ್ತಣ್ಗೊಂದು ಬರಕೆ ಕಾರಣಮಂ ಬೆಸಗೊಳೆ ರಾಯನಾಯದಿಂ ಜನ್ನಗುದಿರೆಯ ನಡೆಗೇಡಂ ತಮ್ಮ ಬಗೆಗೇಡಂ ತೇರಿಸಿದಂ.

ಆ ಗೞಿಗೆಗೆ ಶೌನಕನಿನಿಸುಂಬೊೞ್ತು ಜಾನಂಬೊಕ್ಕು ಮೇಣಾಕಳಿಸಿ ಶತ್ರುಹಂಗೆ –ಎಲೆ ರಾಜ ಇದರ್ಕೆ ಮುನ್ನಿನೊಂದಿತಿಹಾಸಮುಂಟೇನೆನೆ – ಈ ನಾಡ ತೆಂಕಲ್ಗೆ ನಾಡರಸಿಯ ಜೀವನಾಳಮೆನೆ ಪಿರಿದುಮೊಪ್ಪಿ ಪರಿಯುತಿರ್ಪ ಕಾವೇರಿಯೆಂಬೊಂದು

ನದಿಯುಂಟು. ಅದಱೊತ್ತಿನೊಳೊಂದು ಕೊಪ್ಪಲೊಳೊರ್ವಂ ಸಾತ್ವನವೆಸರ ದ್ವಿಜಂ ದ್ವಿಜರಾಜಧರನನೋರೊಂದು ದೆವಸಂ ನೀರುಂಡುಂ ಗಾಳಿಯುಂಡುಮುಣದೆಯುಂ ತಪಮನಾಚರಿಸುತಿರಲೊಡಂ ಕೆಲವಾನುಂ ದಿನಕ್ಕೆ [ತಿಸುಳಿಗಯ್ಯಂ] ಮೆಯ್ದೋಱಿದಂ. ಇಂತಿರೆ ವಿಪ್ರಂ ಜವನ ಮುಂಬಲ್ಗಳೆಡೆಯೊಳಾದನಪ್ಪುದುಂ ತನ್ನೊಂದು ಸುಕೃತವಿಶೇಷದಿನಂಬರದತ್ತಣಿನಿೞಿತರ್ಪ ವಿಮಾನಮನೊಂದು ಕಂಡನಾಗೆ ತಾನದನಡರ್ದು ಬಾಂಗೇಱಿದಂ. ಮತ್ತಮಾಗಳರೆಗೞಿಗೆಯೊಳೆ ತಾಂ ಪೊಂಬೆಟ್ಟಿನ ಕೋಡುಗಲ್ಲ ತುತ್ತತುದಿಯೊಳಿರ್ಪುದುಂ ಕಂಡಂ. ಇಂತು ದೇವಲೋಕಮಂ ಸಾರ್ದು ದೊರೆಕೊಂಡ ಪೊಸಸೊಗದ ಸುಗ್ಗಿಯ ನುರ್ಗಿನೊಳ್ ಬಿಗಿವಡೆದಗ್ಗದ ಸಗ್ಗದ ಜೋಸೆಯರೊಂದು ನೆರವಿನೊಳ್ ದೇಸಿಯಿಂ ಬೆರೆದಾಗಳುಂ ಬಿನದಿಸುತ್ತೆ ಜಲಕೇಳಿಗದೊರ್ಮೆ ಮೊಗಸಿ ಪೆಣ್ಬಡೆವೆರಸು ಜಾಂಬವತೀನದಿಯಂ ಪುಗುತಂದು ಸೊರ್ಕಿನುರ್ಕಿನ[ಬಿಡಿಬೇಸಱಿಂ] ನೆರೆಯೊಳಘಮರ್ಷಣದೊಳಿರ್ಪ ಮುನಿಗಳಂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ತಕ್ಕ[ೞಿ]ದು ಮುಕ್ಕುಳಿಸಿ ಜಕ್ಕುಳಿಸಿದಂ. ಇಂತೊಂದು ಪೊಲ್ಲದ ಗೆಯ್ಮೆಯಂ ಕಂಡು ಮುನಿಗಳಾಂಗುಲಿಗೆಂತಂತು ಮುನಿದು ತಿರೆಯೊಳ್ ರಕ್ಕಸನಾಗಿ ಪುಟ್ಟೆಂದು ಬಯ್ದರ್. ಇಂತೀ ಬಯ್ಗಳ್ ಕೊಲೆವಿಡಿದನ ಕಣ್ಣ ಸುಣ್ಣದ ಕಜ್ಜಳವಪ್ಪುದಂ, ನೆತ್ತಿಯ ಮತ್ತಿಳಿ[ೞಿ]ಳಿದ ಕಳ್ಪುಣಿಗಳೆಂತಂತಱಿವುಗೊಂಡೊಯ್ಯೊಯ್ಯನಾಮುನಿಗಳೆಡೆಗೆ ಪರಿತಂದಡಿಯೊಳ್ ಪೊರಡಿ[ಳಿ] ದೇವರೋವುದು ಕಾವುದು. ನಿಮ್ಮಡಿ ಮುನಿವೆಡೆಯೊಳೆಮಗಾವುದೊ ಕಡೆ ! ಮುನಿಗಳೊಂದು ಮೈಮೆಯೇನಿೞಿದೆ ? ಇಂತಿದನಱಿತುಂ ಇರುಳ್ ಕಂಡ ಬಾವಿಯೊಳ್ ಪಗಲೊಳ್ ಬಿದ್ದಂತೆ ಪೊಲ್ಲಮೆಯಂ ತಗುಳ್ಚಿ ದುರ್ಗತಿಗಿಳಿ[ೞಿ]ದೆಂ. ನಿಮಗಂ ದುರ್ಜನನಾದೆಂ. ಪತ್ತೇಂ, ಪಲವೇಂ ? ಒಲ್ವುದುಂ ಕೊಲ್ವುದುಂ ನಿಮಗಕ್ಕುಮೆಂದು ಕಾಲ್ವಿಡಿವುದುಂ ಮುನಿಗಳ್ ಶಾಂತರಾಗಿ– ಆಯ್ತಾಯ್ತು. ಮೇಣೆಂದಿಂಗೆ ಬಟ್ಟೆವಿಡಿದು ಕಟ್ಬಾಯದಿಂ ಬೞಿವೋಪ ರಾಮನಧ್ವರ ತುರಂಗಮಂ ಪಡೆದು ನಡೆಗಿಡಿಪಯ್, ಮತ್ತಮೆಂದಿಂಗೆ ರಾಮಚಾರಿತ್ರಮಂ ಮನದಣಿಯೆ ಕೇಳ್ವೆಯಂದಿಗೆ ನಿನಗೆ ವಿಮೋಚನಮಕ್ಕೆ ! ಅನ್ನೆವರಂ ನೀನಾ ತೋರ್ಪ ಕಾಡೊಳ್ ಮಾಯದ ರಕ್ಕಸನಾಗಿರ್ಪುದೆಂದು ತೋಱಿ ತೊಱಿದರ್. ಸೌಮಿತ್ರಿ ! ಇಂತಿರೊಂದು ಬಿಱುನುಡಿಗೆ ಸೊಮ್ಮೞಿದು ಮೆಯ್ಗೆಟ್ಟು ಪಾರ್ವಂ ಕಕ್ಕಸದ ಬೊಮ್ಮರಕ್ಕಸನಾಗಿಯುಂ ಮಾಯದೊಂದು ಪಜ್ಜೆವಿಡಿದೀ ಕಾಡೊಳ್ ಸಂಚರಿಸಿ– ಯುಮೀಗಳೀ ನಿಮ್ಮ ಕುದಿರೆಯಂ ನಡೆಗಿಡಿಸಿದಂ. ನೀಮೀಗಡೆ ಪೋಗಿ ಹಯದ ಬೞಿಯೊಳ್ ನಿಲ್ತು ಶ್ರೀರಾಮಚರಿತಮಂ ಕೇಳಿಸಲೊಡಂ ಬಾಡಬಂಗಂ ಬಾಡಬಕ್ಕಂ ವಿಮೋಚನಮಕ್ಕುಮೆಂದು ಪೇೞ್ವಿನಂ; ರಾಯನಣುವಂಗೀ ಬಗೆಯಂ ಬೆಸಸಿ ಕಳಿಪಿದಂ. ಆಗಳ್ ರಾಮಭೃತ್ಯಂ ಕುದಿರೆಯೆಡೆಗೈದಿವೋಗಿ ತಾನಱಿತಂತು ರಾಮಕಥೆಯಂ ಬಣ್ಣಿಸಿ ಬಣ್ಣಿಸಿ ಪೇೞ್ವುದುಂ, ತಾಂ ತನಗೆ ಹಯಂ ತಡೆವಿಟ್ಟ ಪಾವೆಂತಂತು ನಡೆವಟ್ಟು, ತನ್ನಿಚ್ಚೆಯಿಂ ಪೋಗೆ ಕಂಡು ಸಾಲಿಗಂ ಮೂಲಿಗನಾದೊಂದು ಸಂತಸದಿನಾಣ್ಮನೆಡೆಗೈದೀ ವಿವರಮಂ ಬಿನ್ನಯಿಸಿದಂ. ಶತ್ರುಹನಾ ವಿವರಮಂ ಮನದೆಗೊಂಡು ಸುಮತಿಯ ಸುಮತಿಗಂ ಮುನಿಯಱಿತಕ್ಕಮಣುವನ

ಸಾಹಸಕ್ಕಂ ಹಯದ ಬಗೆಗಂ ಕಟ್ಟುಚ್ಚರಿದಾಳ್ದುವುದುಂ, ಮುನಿ ಭೋಂಕನೆ ಪುಷ್ಪಕಮನೇಱಿ ಪೋಪಾ ವಿಪ್ರನಂ ನಿಮ್ಮತ್ತಣ ರಾಮಕಥಾಶ್ರವಣದಿಂ ಪಾವನನಾಗಿ ಮುನ್ನಿನ ಪುಣ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಪೋಪನಿದೆ ಎಂದು ತೋಱಿದಂ. ಅದರ್ಕಾ ರಘುಜಾವರಜಂ ನಯದಿಂ – ಎಲೆ ದೇವ! ಈ ಜೀವಿಗಾದಿಯೊಳಾಪುಣ್ಯಲೋಕಾವಾಸಮೆಂತೊಡರ್ಚಿದುದು ಮತ್ತ ಮಾಗಳೇತರ್ಕಾಯ್ತು ಶಾಪಂ ಈಗಳ್ ಮೇಣೊರ್ಮೆಯುಂ ಮುನ್ನಿನ ಸದ್ಗತಿಯೇತ– ಱಿಂದೆ ದೊರ[ರೆ] ಕೊಂಡುದು ಪೇೞೆನಲೊಡಂ, ಶೌನಕಂ – ಪಿರಿದೇಂ ಮುಮ್ಮೆಯ್ಯ ಕರ್ಮಫಲಮಂತುಟು. ಅದಱಿನೀತಂಗೀ ವಿಧಿಯಾಯ್ತು. ಜಗದ ಜೀವಿಗೆ ಪೂರ್ವಕರ್ಮವರ್ಮಮೇಗೆಯ್ದುಂ ಸಡಿಲದು. ಸುಖದುಃಖಂಗಳ್ಗಿದು ತಮರ್, ನಿರಯಕ್ಕೆಱಿವೆಟ್ಟು. ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಬರ್ಪ ಕುತ್ತಕೆತ್ತಂ ಬಿಟ್ಟೀ ಕರ್ಮಮೆನುತೆ, ಕರ್ಮಿಗಳ್ಗೆ ನೇರಿಡುವ ಮಱುವುಟ್ಟುಗಳಂ ನರಕಂಗಳಿರವಂ ಬಿಯದಿಗಳಂ ಬನ್ನಂಗಳಮಿನಿಸುಱಿಯದಂತು ಸಮಂತು ನಿರವಿಸಿದಂ. ಶತ್ರುಹಂ ಮುನಿಯನೆಱಗಿ ಬೀೞ್ಕೊಟ್ಟು ಸೇನೆವೆರಸು ಹಯದ ಬಟ್ಟೆಯೊಳೆ ತೆರಳ್ದಂ.

ಮುದ್ದಣಂ– ಎನ್ನ ಕಣ್ಮಣಿಯೆ! ಪೆಣ್ಮಣಿಯೆ! ಮಱುಕೊಂಡ ಕುತ್ತಮಡಂಗಿ ಪದುಳಮಿರ್ಪ ತೋಟಿಯ ತೋಳ್ವಲನ ನರದ ಹಿಂಡಿಗೆಯ ಬಲ್ಪೆಂತಂತೊಂದು ಬಲ್ಪಿಂ ಮೈವೆರ್ಚಿ ತನ್ನಿಚ್ಚೆಯಿಂ ಮುಂತೆ ಮುಂತೆ ಪೋವೋಪ ಕುದಿರೆಗೆ ತಿಂಗಳೆಂಟಾಗಲೊಡಮಂಗವಂಗಾದಿದೇಶಂಗಳ್ ಕಂಗೆಟ್ಟು ಕಪ್ಪಂಗೊಟ್ಟು ಪಿಂಬಟ್ಟೋಲಯಿಸುತ್ತೆ ಬರುತುಮಿರ್ಪುದುಂ ಮುಂದೆಸೆಯ ಕುಂಡಲಪುರಂ ಮಲೆದು ನಿಂದುದು. ಸುತ್ತೇಂ ಸುರ್ಕೇಂ? ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರಮನಂ ಕಣ್ಣಾಱೆ ಕಾಣ್ಬೊಂದು ಬಯಕೆ ಬೆಟ್ಟಿತಿರ್ಪಿನಮಾಗಳುಮಾಲಿಪೀಲಿಯಪ್ಪಿನೆಗಂ ಬಿಡದೀ ಪಂಬಲಿಂ ಬೆಂಡಾಗಿ ಕಂದುವಗೆಯಿಂ ನಂದಿಪೊಂದುಗುಂದಿರ್ಪ ಪುರದಧಿರಾಜಂ ಸುರಥರಾಜಂ ತಾನೋಲಗದೊಳಿರ್ಪನ್ನೆಗಮೊರ್ಮೆರಾಜನೊಂದು ಭಕ್ತಿಯಂ ಪರಿಕಿಸವೇೞ್ಪುದೆಂದು ಜವಂ ಜವದಿಂ ಕಿಱುವರೆಯದೆಳದವಸಿಯೊಂದು ರೂಪಂದಾಳ್ದಿ ಬಿಮ್ಮನರಮನೆಗೆಯ್ತಂದಂ. ಅರೆಗೆಂಪಿಡಿದ ಮುಡಿದ ಜಡೆಮುಡಿ ಬಾಂಗೂಂದಲನ ಕಪರ್ದಮಂ ಕೀೞ್ಮಾಡೆ, ಪಲಗೆವಣೆಯ ಬಾಮದಕೊಂಕಿನ ಭಸಿತಲೇಖೆ ಬೆಳ್ವಕ್ಕದ ಬಿದಿಗೆಯ ಚಂದವನೊಂದಂದದ ತಿಳಿದ ಕಳೆಯನಿಱಿಕೆಯ್ಯೆ, ತುಂಬಿ ತುಳ್ಕುವ ಮೊಗದ ಮೊಗಂಬಡೆದ ಸೊಬಗುಃ ಪದ್ಮಸದ್ಮನ ಮೊಗಸಿರಿಯನೆಡವುತೆಡಂ ಮಾಡೆ, ಪೊದೆದ ದುಗುಲಂ ರಣನಿಶಾಟಗಣದಿಶಾಪಟಮಲ್ಲನ ಚೆಲ್ವಿನ ಬೆಳ್ವಟ್ಟೆಯಂ ಪೞಿಯೆ, ನಿಱಿವಿಡಿದುಟ್ಟ ಪಟ್ಟುಡೆಯಂದಿನ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಮೂರ್ತಿಯ ತೆಳ್ಪಿನ ಪೊಗರ ನಿಗರದೊಳ್ಪುಡೆಯಂ ತೞ್ಗಿಸಿ ಕೞ್ಗಿಸಿ ಮು[ಮು]ೞ್ಗಿಸೆ ಕೊರಲೊಳೊಪ್ಪುವಚ್ಚಪೊಚ್ಚಚ್ಚಸರಂ ಮುಕುತಿವೆಣ್ಣ ಸಿರಿಗೊರಲ ಕರ್ಮಣಿಸರಮನಡಿಗೊತ್ತೆ, ತನ್ನೊಂದು ತೇಜಮೋಜೆಯಿನೋಲಗಸಾಲೆಯೊಳ್ ಪಳಂಚಲೆಯೆ ಬಂದ ಕಪಟಪಟುವಂ ವಟುವಂ ಕಂಡಿರದಿದಿರೆೞ್ದು ಬಳಿಸಾರ್ದು ಕಾಲ್ವಿಡಿದು ಕೆಯ್ವಿಡಿದು ಕರೆದುಯ್ದು ತನ್ನ

ಪೊನ್ನಗದ್ದುಗೆಯೊಳ್ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ವಿಧಿಯಿಂ ಪೂಜಿಸಿ ಮತ್ತಂ ದೈನ್ಯದಿಂ ಅಪೂರ್ವಂ ನಿಮ್ಮಡಿ ಬಿಜಯಂಗೆಯ್ದಿರೇಂ ನಿರವಿಪುದೆಂದು ಬೆಸಗೊಳ್ವುದುಂ ಕವಡುದವಸಿ ಎಮ್ಮಂದಿಗರೇನೆತ್ತಮಿರ್ಕುಂ ಪೋಕುಂ. ಮನಮೊಲ್ದೆಡೆಗೆಯ್ದಿ ಸದ್ಧರ್ಮಮಂ ಬೋಧಿಸಿ ಹಿತೋಪದೇಶಮನಱಿಯೆ ಪೇೞ್ವುದೊಂದೆ ನೇಮಮೆಮಗಂತದುಕಾರಣಂ ನೀನೆಮಗೆ ನನ್ನಿಯ ನೇಹಿಗನಿರ್ಪಿನಿಂ ನಿನಗಮಂತಿರೆ ಧರ್ಮರಹಸ್ಯಮನೊರೆವೊಡೆಂದೆ ಬಂದನೆಂದಂ. ಆ ನುಡಿಗೆ ಸುರಥಂ – ಏಱಿದರ್ಗಿಂತುಟೊಂದು ಮೈಮೆ ಗಡ ! ಏನೆಂಬ ಕೂರ್ಮೆಯೊ ಲೋಗರೊಳ್ ! ಅಱಿಮೆ ತಾನಿಂತೊಂದು ಮೆಯ್ವೆತ್ತು ಬಂದುದಾಗದೆ ! ಇಂದಿಂಗೆ ವಲಂ ಧನ್ಯರೆವು. ಆದೊಡಮಿಂತಟಮಟಿಸಿ ನೋಯಿಪೊಂದು ಪುಟ್ಟೞಿವೞಿವೆಂಬೀ ಕೋಟಲೆಯಿಂ ಮುಕ್ತನಪ್ಪಂತಿರೆನಗೆ ಬಟ್ಟೆಯಂ ತೋಱು ! – ಎನೆ ಮಾಯದ ಜವನಿಕೆಯ ಜವಂ ಕಿಱುನಗೆಯಿಂದ – ಎಲೆ ನಾಡೆಱೆಯ ! ಪುಟ್ಟದೆ ಪೊಂದದೆ ಸುಖಮೆಂತಿಹಪರಂಗಳೊಳ್ ದೊರೆಕೊಳ್ಗುಂ ? ಮುಕ್ತಿಯೊಳೇನುಂಟು ಲೋಕಮಿಂತೀ ಬೆಮೆಯಿಂ ನಿರ್ನಿಮಿತ್ತಮಗ್ಗದ ಸಗ್ಗದ ಸೊಗಮಂ ಪಾೞ್ಗಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಗುಮದಱಿಂ ನಿಮಗೆ ಪೇೞ್ದ ಧರ್ಮಂ ಕರ್ಮಂ. ಕರ್ಮದಿನೆ ಇಂದಿರಂ ದೇವರ್ಕಳೊಡೆಯನಾದಂ. ಬೊಮ್ಮಂ ಪೂವೊರ್ಕುೞಿನ ಗಂಗಾವರ್ತಸನಾಭಿಯೊಳ್ ನಾಭಿಯೊಳ್ ಪುಟ್ಟಿಯುಂ ಸತ್ಯಲೋಕಕ್ಕೊಡೆಯನಾದಂ. ತಗರ್ದೇರಂ ನೇಣ್ಗಯ್ಯಂ ಮುಂತಪ್ಪರ್ ದೆಸೆವಳರಾದರ್. ಪತ್ತೇಂ, ಪಲವೇಂ ? ಸರ್ವರುಂ ತಂತಮ್ಮ ಸತ್ಕರ್ಮದಿಂ ಸೊಗಮನುಂಬರ್. ನೀನುಂ ಸಡಗರದಿಂ ಜನ್ನಂಗಳನೆಸಗಿ ಸತ್ಪಾತ್ರದಾನಂಗಳಿನಿಲಿ ದೆಸೆಮುಟ್ಟೆ ಜಸದಿಂ ಪೆರ್ಮೆವಡೆದಲ್ಲಿ ದುರ್ಲಭಸ್ವರ್ಗಸುಖಲಾಭಮಂ ಪಡೆವುದೊಳ್ಳಿತು – ಎಂಬುದುಂ, ರಾಜಂ–ಜೀಯ ! ಇಂತಿದೆನ್ನ ಮನಕೆ ಸೇರದು, ಬಾರದು. ಕರ್ಮಂಗಳತ್ತಣಿಂ ದೊರೆಕೊಳ್ವ ಸುಖಂ ಭಂಗುರಮಲ್ತೆ. ಇಂದ್ರಂಗಂ ಕರ್ಮಫಲಾನುಭವಂ ಮುಡಿಯಲೊಡವೊಡನೆಯೆ ಪತನಮಿರ್ಕುಮಂತಿರೆ ಬೊಮ್ಮಂಗಂ. ಅದಱಿನಿದಾಗದಾಗದು. ಮುಕ್ತಿಯನೆ ಬಯಸುವೆಂ ಎಂದುಸಿರ್ದಂ. ಅದರ್ಕಾ ತಾಪಸಂ – ನೀನುಂ ಬಱಿದೆ ಬೆಮೆಗೊಳ್ಳದಿರ್. ಮರುಳರ್ಗಕ್ಕುಮೀ ಬಗೆಯ ಜಾನಂ. ನಿನ್ನನ್ನರ್ಗೆ ಸತ್ಕರ್ಮಫಲಮೆ ಫಲಂ ವಲಂ. ಮುನ್ನಿನ ರಾಯರ್ ಕರ್ಮಂಗಳಿಂದ ನಾಕಮನೇಱಿ ಸುರಪನೊಳ್ ಬಲದೆ ಗದ್ದುಗೆಗೊಂಡು ಸುರವೆಂಡಿರಿಂ ಸೇವಿಸಿಕೊಂಡರುಂಟು. ಅದು ಕಾರಣಂ ಕಣ್ಬೆಗಡಿನ ಮುಕುತಿಯ ಯುಕುತಿಯಂ ಪಾರದೆ ನಿಜದಿಂ ದಾನಧರ್ಮಂಗಳಿಂ ಸಗ್ಗದ ಮುಂಬಾಗಿಲ ಪೇರಗುೞಿಯಂ ಮುಱಿವಂತುಟಾಗಿಸೆನಲ್ಕೊಡನೆ ಜನಪಂ – ಒಡಬಡೆನೊಡಂಬಡೆನೀ ನಿನ್ನ ಕವಡುನುಡಿಗೆ. ನೀನೇವೂರ ಕೊನೆಯ ತಿರುಕದವಸಿಯೊ ? ಮುನ್ನಿನ ರಾಯರ್ ಕರ್ಮಫಲಾವಾಪ್ತಿಯಿಂ ಸಗ್ಗಮಂ ಪೊಕ್ಕರುಂಟು. ನಿರಯಕಮಿೞಿದರುಂಟು. ಪಾೞ್ಪೋದ ಕರ್ಮದಿನೇಂ ? ಶ್ರೀರಾಮನ ಧ್ಯಾನಮೊಂದೆ ಮುಂದುಂ ಪಿಂದುಮೆಂದುಮೆಂದಂ. ಆಗಳ್ಗೆ ಮುನಿ ತಾಂ ಕಟ್ಟುಚ್ಚರಿಗೊಂಡನಂತೆ– ಆವನೊರ್ವಂ ರಾಮಂ. ಆತನ ಧ್ಯಾನದಿಂ ಭಕ್ತಿಯಿನೇಂ ಮುಕ್ತಿ? ಮರ್ತ್ಯರ ಧ್ಯಾನದಿಂ

ಮರ್ತ್ಯರ್ ಮುಕ್ತರಪ್ಪರೆಂತೊ ! ನಿನಗೆಗ್ಗಂಗಿನಿತೊಂದು ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗಮಂ ಬೋಧಿಸಿದ ಮರುಳಂ ಪೆಱನೊರ್ವನಾವನೊ ! ಎಲೆ ರಾಯ ! ಎನ್ನಂ ಮನ್ನಿಸು ! ಎನ್ನುಪದೇಶಮಂ ಲಾಲಿಸು ! ಹರಿಯೆಂದುಂ ಹರನೆಂದುಂ ರಾಮನೆಂದುಂ ಕಾಮನೆಂದುಂ ಪುರ್ಚುಗೊಳ್ಳದೆ ನಿನ್ನ ಪೂರ್ವಜರೆಂತಂತು ಸುಖದಿಂ ಬಾೞ್ವುದು ಕರಂ ಮೇಲೆಂಬುದು, ಕಡುಮುನಿಸಿಂ ಕಿಸುಗಣ್ಚಿ – ಎಲೆಲೆ ಧೂರ್ತ ! ನೀಂ ಮುನಿಯಲ್ತು, ಎಮಗೀ ಬಗೆಯೊಂದುಪದೇಶಂಗೆಯಲ್ ಬಂದ ನೀನಂದಿನ ಕಾಲನೇಮಿಯಕ್ಕುಂ. ಶ್ರೀ ರಾಮನಂ ಪೞಿವ ನಿನ್ನೀ ಕೊನೆನಾಲಗೆಯಂ ಕೂರಸಿಯಿಂ ಪೋೞಲ್ವೇಡಾ ! ವಿಭೀಷಣಾದ್ಯರಾವನೊಂದು ಜಾನದಿಂ ನಿಶ್ಚಲಪದವಿಯಂ ಪಡೆದರೆಂದು ಬಗೆಯದ ಕಡುಕೂೞನನಿವನಂ ನೂಂಕಿ ಕಳೆಯದೇಂ ಮಾಣ್ದರೆಂದು ಗುಡುಗುಡಿಸಿ ಜಡಿದು ತನ್ನಾಳ್ಗಳಂ ನೋೞ್ಪುದುಮಱಿಂ ತಾನೆ ಮೆಯ್ದೋರಿ – ಎಲೆ ಜನಪ ! ಮೆಚ್ಚಿದೆನೀ ನಿನ್ನ ದೃಢ ಭಕ್ತಿಗೆ. ಆಂ ಜವಂ. ಇಂತಿವಱೊಂದು ಪಡಿಸಣದುಜ್ಜುಗದಿನೆ ಬಂದೆಂ. ನಿನ್ನಿನಾವನನ್ಯಂ ಧನ್ಯಂ. ಭವನ ಭಯಂ ಪಿಂಗುವೊಡಿಂತಿದೊಂದೆ ಬಟ್ಟೆ ಲೇಸು ಲೇಸಯ್. ನಿನಗೇತಱೊಳುಂಟು ಬಯಕೆ ಪೇೞ್. ಕುಂದದೆ ಸಲಿಪೆಂ – ಎಂಬ ಧರ್ಮರೂಪನಂ ಮೂಱುಂ ಸೂೞ್ ಬಲವಂದಡಿಗೆಱಗಿ ಕೆಯ್ಗಳಂ ಮುಗಿದು ಜೀಯ ! ಗಾವಿಲದವಸಿಗೆತ್ತನಿರ್ನೆರಂ ನಿಮ್ಮಂ ಬಯ್ದಂ. ದೇವರೆಂದಱಿತೆನಿಲ್ಲವೆನ್ನೊಂದು ಪೊಲ್ಲದ ಗೆಯ್ಮೆಯಂ ಮಱೆವುದು, ಕಾವುದು, ಮೇಣೆನ್ನೊಳ್ ಕೂರ್ತಿರಪ್ಪೊಡೆ ಬರ್ದಿನ ಪೊರ್ದಿನ ಮುನ್ನಮೆ ಶ್ರೀರಘುನಾಯಕನಂ ಕಣ್ಣಾಱೆ ಕಂಡು ಧನ್ಯನಪ್ಪಂತು ವರಮಂ ಕರುಣಿಪುದೆಂದು ಸುರಥಂ ಸೆಱಗನೊಡ್ಡಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡಂ. ಈ ನುಡಿಗೆ ಯಮಂ – ನಿನ್ನಾಣೆ ನಿನ್ನಂ ಪಗೆಯೆಂ. ನೀಂ ನಿಚ್ಚಟದ ರಾಮಭಕ್ತನಿರ್ಪಿನಂ ಕಿಱಿದಾನುಂ ದಿನಕ್ಕೆ ರಾಘವಂ ತಾನೆ ಬಂದು ಮೆಯ್ದೋಱಿಯುಂ ಬೇಡುವಿಷ್ಟಾರ್ಥಂಗಳನಿತ್ತುಂ ಪೋಪನಿವಱೊಳ್ ಸಂದೆಯಮಣಮಿಲ್ಲಮೆಂದು ಸಂತಮಿಟ್ಟು, ತಾನಂತರ್ಹಿತನಾದಂ ಗಡ ! ಇಂತೆಂಬ ಕತೆಯಂ ಸುಮತಿ ತನ್ನಾಣ್ಮಂಗೆ ಬಿತ್ತರಿಸಲೊಡಂ ಶತ್ರುಹಂ ತಲೆದೂಗಿ ಮುಂತಣ ಕಜ್ಜದುಜ್ಜುಗಕೆ ಮಂತಣದೊಳಿರ್ಪುದುಮತ್ತಲ್ ಹಸುವಂ ಬಂದಿಗೊಂಡ ಪೊೞಲ ತಳವಾಱರೊಮ್ಮೊಗಂ ಕಟ್ಟೋಲಗದ ರಾಯನೆಡೆಗೆಯ್ತಂದು ನಾಡಂ ಪುಗುತಂದ ಬಾಡಬದಿರವನೊಕ್ಕಣಿಸಿ ಪಣೆಯೊಳೊಪ್ಪಿರ್ದೋಲೆಯನೊಪ್ಪಿಸಿ ತಾಮಾಣತಿಯಂ ಪಾರುತಮಿರ್ಪರಾದರ್. ಇಂತಾಗಲೊಡಂ ಸುರಥಂ ತಳಾಱರಿತ್ತಕಟ್ಟೋಲೆಯಂ ತಾನೆ ಬಿಡದಾಮೂಲಾಗ್ರಮೋದಿ ಮೋದಂಬೆತ್ತು ತನಗೆ ತಾಂ–ಕಡುಲೇಸಾಯ್ತು. ಪುಸಿಯಾಗದಾಯ್ತೆಂದು ಬಂದ ಧರ್ಮರೂಪನೊಂದಮರ್ದುನುಡಿ !” ಎನ್ನ ಕಾವ ಬಗೆಯಿಂ ಮುಂತಟ್ಟಿದನಕ್ಕುಂ. ಏಂ ಕರುಣಾಕರನಾಗನೆ ದೇವಂ ! ಇರ್ಕೆ ! ರಘುಕುಲವಾರ್ಧಿರಾಕಾಶಶಾಂಕಂ ತಾನೆ ಮೆಯ್ದೋಱುವನ್ನೆಬರಂ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಪಂತಮಂ ಬಿಡದೆ ಬಿಡದೆ ಹಯಮಂ ಕಟ್ಟಿ ಕಾದುವೆನೆಂದು, ನೀಡುಂ ಬಗೆದು, ತನ್ನ ಪಡೆವಳರಂ ಬರಿಸಿ, ದಂಡಂ ಬಂಡಣಕನುವಪ್ಪಂತು ಸಾಱಿಸಿ, ಚಂಪಕಮೋಹಕರ್ಮುಂತಪ್ಪ ಪದಿಂಬರ್ ಕುವರರ್ವೆರಸು ತಾನುಂ ಬದ್ಧದಿಂ ಯುದ್ಧಸನ್ನದ್ಧನಾದಂ. ಇತ್ತಲ್ ಶತ್ರುಹಂ

ತಾನೆ ತನಗೆ ತಱಿಸಂದು ಬಂದು – ಅಂತಪ್ಪೊಡೆಮಗಾ ರಾಯನೊಳ್ ಕಾಳೆಗಂ ಸಲ್ಲದು ಪೊಲ್ಲದು. ತನ್ನವನಂ ನೋಯಿಸಿರೆಂದೆಮ್ಮನಣ್ಣಂ ಮುನಿಗುಮದಱಿನೀ ಬಗೆಯಿನೆಮ್ಮೊಳೊರ್ವನಂ ದೂದಟ್ಟಿರಾಯಂಗೆ ತಿಳುಪಿ ಹಯಮಂ ತರಿಪುದೆಮಗಕ್ಕುಮೆಂದು ಬಗೆದಂದು ಸುಮತಿಗೊರೆವುದುಮಾತನು– ಮಂತಿರೊಡಂಬಟ್ಟಂಗದನನಿದಱೊಳ್ ನಿಯೋಗಿಸಿ ಕಳಿಪಿದರ್.

ಅಂತಪ್ಪುದುಮಾಗಳುರ್ಕಿನ ಸೊರ್ಕಾಳ್ತನದಿಂ ನೀಳ್ದಂಗದಂಗದನಂದಿನ ರಾವಣನೆಡೆಗೆಂತಂತು ಕಡುಸಡಗರದಿಂ ದೂದೆಯ್ದಿವಂದು ರಾಯಂಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಪಸಾಯನಮನೊಪ್ಪಿಸಿ ಮನ್ನಣೆಗೊಂಡು ಸಮುಚಿತಾಸನದೊಳ್ ಕುಳ್ಳಿರ್ಪುದುಂ, ಬಿತ್ತರದ ಬಿತ್ತರಿಗೆಯೊಳೊತ್ತರದ ಗಾಡಿಯಿನೊಪ್ಪಿರ್ದ ರಾಯಂ– ಎಲೆ ಬೀರ ! ಎತ್ತಣಿನೀ ಪಾವುಡಂ ? ನೀನಾವನಾರವನೇನುಂಟೆಮ್ಮೊಳ್ ನಿನಗೆ ಕಜ್ಜಂ ? ಪೇೞಿಂ– ದೊಡೆ ಎಲೆ ಮಾರಾಯ ! ಮುನ್ನ ಕೇಳ್ದುಂಟೆ ದಶಕಂಠನ ಕಂಠನಾಳಂಗಳಂ ಕೊಳ್ಳಿಪುಳ್ಳಿಯಪ್ಪಿನೆಗಂ ಸದೆದು ಕೊಂದು ಕಳೆದ ಶ್ರೀರಾಮಾರಾಮನಂ ರಾಮನಂ ? ಆತನಡಿಯಚ್ಚುಳಾಯ್ತನಂಗದನೆಂ. ದೇವರ್ ಜಗಮಂ ಕಾವರೆಂಬೊಂದಗ್ಗಳಿಕೆಯಂ ಜನಕೆ ತೋಱಿಪ ಬಗೆಯಿಂ ಬೇಳ್ವರಕ್ಕುಂದುದಱಿನವರ ಯಜ್ಞೀಯಾಶ್ವಂ ನಿಮ್ಮ ನಾಡಂ ಪುಗುತರ್ಪುದುಂ, ನಿಮ್ಮವರ್ ಕಟ್ಟಿದರ್ ಗಡ ! ಅದು ಕಾರಣಮಾ ಕುದಿರೆಯ ಬೆಂಗಾಪಿನ ದಕ್ಕಡದ ಗಂಡುಗಲಿಗಳ ಗಂಟು ರಾಘವಾವರಜನೆನ್ನನಿಂತು ಪೇೞ್ದಟ್ಟಿದನೆಂತೆನೆ : ನೀಮೆಮ್ಮಂದಿಗರಿರ್ಪುದುಂ ರಣಕಂ ಪಣಕಮಾಸೆಮಾಡದೆ ಹಯಮಂ ಬಿಟ್ಟು ಕಪ್ಪಂಗೊಟ್ಟುಱಿವಾೞ್ವುದು ಕರಮೊಳ್ಳಿತ್ತು. ಬಱಿದೆ ದೇವರೊಳ್ ಪಗೆದು ಇಹಕಂ ಪರಕಂ ಬೆನ್ನಾಗದಿರಿಂ. ಇಂತಿದಂ ಬಗೆಯೊಳೊರೆದು ಮೇಲಣ ಕಜ್ಜಮಂ ಕಾಣ್ಬುದು ಲೇಸು ಎಂದಂ.

ಈ ಪರಿಯಿಂ ಕಂಚುಮಿಂಚಾಗಿ ನುಡಿದಂಗದನ ಪೊಂಗದ ನುಡಿಗಳನಾಲಿಸಿ ಸುರಥಂ– ಅಪ್ಪುದಪ್ಪುದು ಬಲ್ಲೆಂ ಬಲ್ಲೆ ನಾ ಜಗದ ದೈವಮಂ, ಪಗೆಯಂ ಬಗೆಯೆಂ. ಕೇಳ್ವೊಡಿಂತಿದೊಂದು ಬಿನ್ನಪಂ, ದೇವರಡಿಯೊಳ್, ತಾಂ ಪೇೞ್ವಿಂತು ತನ್ನ ಹಯಮಂ ತಾನೇ ಬಂದು ಕೇಳ್ದೊಡಾಗದೆ ! ಕಾಣ್ಕೆಯಂ ಕಪ್ಪಮಂ ನಾಡಂ ಬೀಡಂ ವಸುವನಸುವನೊಡಲನೊಡಮೆಯುಮನೆಲ್ಲಮುಮನೊಪ್ಪಿಸೆನೆ! ಆದೊಡೆನ್ನೆವರಂ ಶ್ರೀರಾಮಂ ತಾನೆ ಮೆಯ್ದೋಱಿಂ ಬಾರನನ್ನೆವರಂ ವಾಜಿಯಂ ಸಾಜದಿಂದೀಯೆಂ ಬೀಯೆಂ. ಮಿಕ್ಕುೞಿದ ನಿಮ್ಮ ಸೊರ್ಕಿನೆಕ್ಕಜವ್ವನಿಗರಂ ತಿಕ್ಕಿ ತೆಕ್ಕೆಯಾಡುವೆನಿಂತಿದು . ದಿಟ್ಟಮೆಂದಂ. ಆಗಳಂಗದಂ–ಏನಯ್ಯ ! ಪೊಂದುವ ಸಂಧಿಯ ನುಡಿಗಳನಾಡದೆ ಸಲ್ಲದ ನಾಡ ನುಡಿಗಳನೆಮ್ಮವರ್ ನೋವಂತಿರೆ ಸುಡುವಾತುಗಳಂ ಗೞಪುವಯ್ ! ಏಂ ಲವಣಾಂತಕಂ ಸಾಲನೆ ! ಪುಷ್ಕಲಾದ್ಯರ್ ಸಾಲರೆ ! ಆಂ ಸಾಲೆನೆ ! ಇದೞಿಂ ನಿನಗೆ ಸುಖಮಾಗಲರಿಯದು. ಅಂತು ರಾಮನನೆ ಕಣ್ಣಾಱೆ ಕಾಣಲ್ಕೆಂದು ಬಯಸುವೆಯಪ್ಪೊಡೆ ಎಮ್ಮನೊಡೆವೆರಸಯೋಧ್ಯೆಗೆಯ್ತರಲೊಡಂ ಕಂಡು ಪಾವನನಾಗಲಕ್ಕುಂ. ಚಿಃ ! ಮರುಳೆ !

ದೇವರ್ ನಿನ್ನೆಡೆಗೆ ಬರ್ಪುದುಂಟೆ ! ಬಾರರ್. ಅದುಕಾರಣದಿಂ ದೇವರ್ ಮುನಿಯದ ಮುನ್ನಮನುಜ ಶತ್ರುಹನ ಶರಹತಿಗೆ ನೋಯದ ಮುನ್ನಮಗ್ಗದ ಪುಷ್ಕಳನ ಕವಲಂಬಿನೆಸುಗೆಗೆ ಗಾಱುಗಿಡದ ಮುನ್ನಮಣುವನ ಸಿಂಹಗರ್ಜನೆಗೆ ಬೆಬ್ಬಳೆವೋಗದ ಮುನ್ನಮೆನ್ನ ಗುರ್ದಿಂ ಬರ್ದದ ಮುನ್ನಮೆಂತಾನುಮೆಮ್ಮವರಂ ಕಂಡು ಮಱೆವಾಟ್ವುದು ಮೇಲೆಂದು ಸಭೆ ಬಿಲ್ಲುಂಬೆಱಗಪ್ಪಂತು ಜರ್ವಿ ಬೆಸೆದು ನುಡಿವುದುಂ, ಮಾರಾಯಂ ಪಿರಿದುಂ ಕನಲ್ದು–ತೆಗೆ ತೆಗೆ ನಿನ್ನ ಶತ್ರುಹಗಿತ್ರುಹರಂ ! ಮುಕ್ಕಣ್ಣನೆ ರಣದೊಳಿದಿರಾದೊಡಂ ಬಗೆವೆನೆ ? ನಿಮಗಂ ದೇವರ್ಗಂ ನಯಕಂಜುವೆನಲ್ಲದೆ ಭಯಕಲ್ತು. ಅಂತಾಗದಂದು ನೀಮೆ ಬಿಲ್ಲಾಳ ಬಲ್ಲಾಳರಪ್ಪಿನಿಂ ಮೊನೆಯೊಳೆ ಹಯಮಂ ಕೊಳ್ವುದು. ರಾಮನಂ ತೋಱದೆ ಸಂಧಿಗೊಂದೆಂ. ಬಿಣ್ನುಡಿಗೆ ಬೆಱಗಾಗೆಂ. ಇದು ಸಿದ್ಧಂ ಬದ್ಧಮೆಂದು ಪೂಣ್ದು ನುಡಿದು ಬಂದ ನಿಯೋಗಿಯಂ ಪಿಂತಟ್ಟಲೊಡಂ, ವಾಲಿಪುತ್ರನಿಚ್ಚೆ ಪಚ್ಚೆಯಾಗಿ ಬೆಚ್ಚಱದಿಂ ಬಂದು ತಮ್ಮಾಣ್ಮಂಗಿಂತಿದಂ ಕೇಳಿಸಿದಂ.

ಬೀರದೇಟ್ಗೆ ತಮಗಾನುಡಿಯೆ ಗುಡಿಯಾಗೆ ಆಕೆವಾಳರೆಲ್ಲರ್ ಕಲಿಯಾಗಿ ಕಣೆಯ ದೊಣೆಯ ಕಲ್ಲ ಬಿಲ್ಲ ಬೆಟ್ಟಿನ ಮುಟ್ಟಿನ ಮರನಗಿರನ ಪೊಱೆಯೊಳೆತ್ತಿ ನಡೆದು ಮತ್ತಮೆತ್ತಂ ಮುತ್ತಿ ಗರ್ಜಿಸಿದರ್. ಆ ಗರ್ಜನೆಗೆ ಮುಂಗಾರ ಸಿಡಿಲ ಗರ್ಜನೆಗೆ ಮೊರೆದು ಮುಱಿದೇಳ್ವ ಸಿಂಗನಂತೆ ಬೊಬ್ಬಿಱಿದುರ್ಬೆಟ್ಟು ಸರಥಂ ಸುರಥಂ ದಂಡಂಗೊಂಡು ದಾಟಿಡುವ ದೆಖ್ಖಾಳದ ದಕ್ಕಡಿಗರಂ ತಱುಬಿ ನಿಂದಂ. ಅನಿತಱೊಳ್ ಸಹದೇವ ಭೂರಿದೇವ ರಿಪುಂಜಯ ಪ್ರಮುಖ ಪುತ್ರವರ್ಗಮುಂ ಮಂತ್ರಿ ವರ್ಗಮುಂ ಮೂಲಬಲಂಬೆರಸು ಬೆಂಬಲಮಾಗೆ ಬಂದೊದವಿದರ್. ಆಗಳಿರ್ಕಡೆಯೊಳಂ ನಿಡುಗೋಲ ಬಲ್ಸರಿ, ಬೋಟೆಯಂಬಿನ ಸೂಟ್ಸರಿ, ನಿಡುಗಲ್ಲ ಮೆಲ್ಸರಿ, ಬಡಿಗೋಲ ಜಿಡಿ, ಪೊಯ್ಮರನ ಪೊಯ್ಮಱಿ, ಬಟ್ಟಗೈದಿನ ದಟ್ಟದ ಸೋನೆ ಎತ್ತಂ ಕಱಿದತ್ತು. ಇಂತಪ್ಪುದುಮುರ್ಕಿನ ಕೇಣೆಯ ಚೂಣಿ ಸೊರ್ಕುಂಜೆರ್ಕಾಗಲೊಡಂ ಕಂಡು ಮಿಂಡೆಟ್ದಿ ಪಡೆವಳರೆಲ್ಲರುರವಣಿಸಿ ಮುಂಬರಿದೊಡ್ಡಿನಿಂದರಾಗೆ ಕಾದಿ ಮೋದಿ ತಾಂ ತಮಗೆ ಜವಹುರದ ಪಡಿವಳರಾದರ್. ಈಗಳಿರ್ವಕ್ಕದೊಳತಿರಥರ್ಗರ್ಧರಥರ್ಗೆ ಮಹಾರಥರ್ಗೆ ತಂತಮ್ಮೊಳ್ ಪೊಣರ್ಕೆ ಗಡ ! ರಿಪುಂಜಯಗೆ ವಿಮಲಂ ಸಾಟಿ, ದುರ್ವಾರಂಗೆ ಸುಬಾಹು ಪಾಟಿ, ಹರ್ಯಕ್ಷಂಗೆ ನೀಲರತ್ನಂ ಹೋಟಿ, ಬಲಮೋದನಂಗದಂಗೆಣೆ, ಸಹದೇವಂಗೆ ಸತ್ಯವಂತಂ ತೊಣೆ. ಇಂತೋರಗೆಯಿಂ ತಾಮುರ್ಕಟ್ಟಾಗೆ ಕಾದುತಿರಲೊಡ ಮತ್ತಲೊಂದೆಡೆಯೊಳ್ ತನ್ನೊಂದು ಪನ್ನತಿಕೆಯಿಂ ಪಡಿದಟಿಮನಱಿಯತಿರಿಯುತೆ ಬೀದಿವರಿವುತೆ ಬರುವರು ತುಮಿರ್ಪ ಚಂಪಕನನಿದಿರ್ಚಿ ಕೋಲ್ಗಱಿದು ಪುಷ್ಕಲಂ–ಎಲೆಲೆ ಗಬ್ಬದುಬ್ಬರದ ಗರುಡಿಯ ಬೀರ ! ನೀನೇವೂರ ರಾಯಗುವರನೊ ? ಕೆಮ್ಮನಿರದೆ ಬಱಿದೆ ಪೆಱರೊಡಮೆಯ ಜನ್ನದಸುವಂ ಪಸುವಂ ಕವರ್ವ ಕಿತವರೆಂತಂತು ಬಲ್ಪಿಂ ಕೊಂಡುಯ್ದ ನಿಮ್ಮವರ್ಗೆ ನೀಂ ಗಂಡನೆ ! ಬಂಡನೆ ! ನುಡಿ ನುಡಿಯೆಂದಂ. ಆ ಸೊಲ್ಲಂ ಪುಲ್ಲಂ ಬಗೆದು ಪಲ್ಲಮಱಿಯೊಂದಾಯತಿಯಿಂ ಮಿಕ್ಕುಮೀಱಿ ಪೊಕ್ಕಱಿದಟ್ಟೆಯಂ

ಮುಟ್ಟೆ ಮುಱಿದು ಮುಂಡಮಂ ದಿಂಡುರುಳ್ಚಿ ರುಂಡಮಂ ಸೆಂಡಾಡಿ ಕೊರ್ವ[ಕರ್ವಿ]ನಾಲೆ ಕರ್ವನೆಂತಂತು ಪಿಟಿದು ಮುಳಿದು ಮುಂದ್ದೊತ್ತಿ ಪೋಪನಂ ಕೋಪದಿಂ ತಱುಬಿ ಮತ್ತಮೆಂಗುಂ— ಓ! ಓ ! ಗರುವಾಯ ಬಲ್ಗಡುಸುಗಾಱ ! ನುಡಿವಂಗೆ ನುಡಿಯದುಸಿಕನೆ ಪೋಪ ಪೆರ್ಮೆಯದೊಂದು ಪೆರ್ಮೆಯೆ ! ಪಡಿನುಡಿ ಕುಡವೇಡಾ ! ಬಲ್ಪುಳ್ಳೊಡೆನ್ನನ್ನರೊಳ್ ತೋಱದೆ ಆಱದ ಬಾರದ ಬಡವುಬಣಗುಗಳಂ ಕೊಂದೆಂ ತಿಂದೆನೆಂದೊಡೊಂದು ಕಾದಾಳ್ತನಮೇ ! ಮತ್ತಂ ಮೇಣುಮಂತದನೊರ್ಮೆ ನಿನ್ನಂ ಕೇಳ್ವೆಂ. ನೀನಾವನೇವಂ ? ನಿರ್ನೆರಮೆಮ್ಮಂ ತಿಣುಕಿ ಕೆಣಕಿ ನೋಯದೆ ಸಾಯದೆ ಬಂದ ಬಂದಿಯ ಕುದಿರೆಯಂ ಬಿಟ್ಟು ಕಾಣ್ಕೆಗೊಟ್ಟು ನೆಱೆ ಮಱೆವಾಟ್ಟುದು ಕರಂ ಲೇಸೆಂದಂ. ಆಗಳ್ ಚಂಪಕಂ ಕಿನಿಸಿಂ— ಎಲೆ ಎಲೆ ! ಕಡುಸಡಗರದ ಬಡಿವಾರದ ತೋರದೋಟಿಗ ! ರಣಕ್ಕೆ ಮೆಯ್ಯಾಂತು ನಿಂದೆನ್ನಂ ಮುನ್ನಮಾರೆಂದು ಕಿಱುಕುಳನೆಂತಂತು ಬೆಸಗೊಳ್ವ ಬೆಸಗಾಱ ! ನಿನ್ನ ಗರುವಿಕೆಗೆ ನಾಡೆ ನೋಡೆ ತೋಡೆ ! ಒಡ್ಡಿ ನಿಂದ ಗಂಡುಗಲಿಗಳ್ಗೆ ಸೊಲ್ಲೆ ಬಿಲ್ಲಪ್ಪಿನಿನೀಗಳ್ ನಿನ್ನೊಳ್ ನುಡಿವೊಡೆಂದೆ ನಿನ್ನಂ ತಾಗಿವಂದೆಂ. ನಿನ್ನೊಳುಱಿದೆನಗಾವುದನ್ನಂ ಜನ್ಯಂ ? ಪೆಸರೇನೆಂಬೆಯಪ್ಪೊಡೆ ನಿನ್ನನ್ನರಪ್ಪ ಸೊರ್ಕಿನ ಬಂಡುಣಿಗಳ್ಗೆ ತಲೆವೇನೆಯನೊದವಿಪ ಚಂಪಕನಪ್ಪ ಚಂಪಕಂ. ತೋಳ್ವಲಮುಳ್ಳೊಡೆ ಕಾದಿ ಕುದಿರೆಯಂ ಕೊಳ್ಳೆಂಬುದುಂ— ಪುಷ್ಕಲಂ—ಏನೆಂಬ ಪೆಂಪೊ ! ತಾಂ ಗಡ ! ಚಂಪಕಂ ಗಡ ! ಬಂಡುಣಿಗಳ್ ಗಡ ! ಏಂ ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣಂಗಳ್ಗೆ ದರ್ವೀಕರನಾಗೆನೆ ! ನೋಡೆಂದಂ. ಅದರ್ಕಾ ಚಂಪಕಂ ನೀಂ ದರ್ವೀಕರನಪ್ಪೊಡೀ ಕಳನೊಳೀ ನಡುಕಳದೊಳಡುವಳನಕ್ಕುಂ. ಭಾರತಿಯೆಂಗುಂ— ಅಂತಪ್ಪೊಡೆ ತಳ್ವದೆ ತಱಿದು ಸುಂಟಿಗೆ ಪಂಟಿಗೆ ಸಲ್ವಿನಂ ನಿಮ್ಮನೆ ಬಾಣಸುಗೆ— ಯುದ್ಧಪರ್ದಿಂಗೆ ಬಿರ್ದಿರ್ಕ್ಕುವೆಂ, ನೋಡೆಂದು ಪೊಂಗಱಿಯ ಕವಲಂಬಂ ಚವಲಂಬ— ಮಾಡದ ಮುನ್ನವೋಡುವಿನಂ ಪೋಗೆಚ್ಚಂ. ಇಂತಿರೆ ಪಗೆಯ ಸವಗದೊಳೆಚ್ಚ ಕಣೆ ಬೆಚ್ಚಂತಾಗಲೊಡಂ ನಾಂಟಿದಲಗನಲಘುಭುಜಪ್ರತಾನೆನಸುಂ ಬಗೆಯದಕ್ಷಯ ಬಾಣಂಗಳಿಂ ಪುಷ್ಕಳ ಪುಷ್ಕಳನಂ ನೋಯಿಸಿದಂ. ಇಂತಪ್ಪುದುಂ ಶರಹತಿಗೆ ಗಾಱುಗೆಟ್ಟುಬ್ಬಸಂಬಟ್ಟು ಮೆಯ್ಮಱೆದನಾಗೆ ಬಲದೊಳೆತ್ತಂ ನಿಬ್ಬೆಱಗಿನ ಕಲಕಲಂ ಪಿರಿದಾಯ್ತು. ಅನಿತಱೊಳೆ ಶತ್ರುಹಂ ಭಾರತಿಗೊಂದು ನೋವು ತನಗೊಂದು ಮನಕ್ಕೆ ಬೇವಾಗೆ ಮುಂಬರಿದೊತ್ತಿ ಮುತ್ತಿ ಗಜಱಿ ಗೆಲ್ಲದ ಚಲ್ಲದ ಪರಿಮಱಿಯ ಗಂಡರನೆತ್ತಂ ಪಿಂಡುಗೆಡಪುತಂಡಲೆದು ಬೆಂಡಾಗಿ ಮತ್ತಮುಗ್ಗದ ಪುಗ್ಗಿನ ಚಂಪನನಱಿಸಿ ಮಾಱಾಂತು—ಓವೊ ! ಹೋಟಿಗರಿತ್ತಲಿರ್ಪಿರೆ ! ಬವರಿಗರ ಬಲ್ಪುಳ್ಳರ್ನಿಮಗ— ಮೀಗಡೆಯಡೆಯಾಯ್ತೇ ! ಪೇಡಿಯಂತುಂ ಖೋಡಿಯಂತುಮಿಂತು ತಲೆಗರೆದಿರ್ಪುದಿದಾವ ರೂಢಿಯೋ ? ಕಿಱುಕುಳರಂ ತರುವಲಿಗಳಂ ತಱುಬಿ ಗೆಲ್ವೊಂದು ಗೆಲ್ಲಮೆ ಪೊಲ್ಲಮೆಯಾಗದೇಂ ನಿಮಗೆ ! ಇತ್ತಲಿತ್ತಲ್ ಚಿತ್ತವಿಪುದೆನ್ನ ಸರಿಸಕ್ಕೆ, ಆನುಂಟು ! ತೋಳ್ವಲರ್ನೀಮುಂಟು. ಇಂತಿದೆನ್ನ ಸಜ್ಜಿನೆಱೆಗೋಲ ಸವಿಯನಿನಿಸಿನಿಸುಂ ಕಾಣಿಮೆಂದು ಬಲ್ಗೋಲ್ಗಳಂ ತಿಱುವಾಯ ಸಂಧಿಸುತೆಚ್ಚಂ. ಆಗಳ್ ಚಂಪಕಂ ಕಳ್ಕನೆ ಪಿಳ್ಕು ಪೆಱಗಾಗಿ ಬರ್ಪ ಶರಮಂ ತನ್ನೊಂದಂಬಿನಿಂ ಮುಱಿದು ಮೇಣ್

ಪುಂಖಾನುಪುಂಖಮಾಗೆ ಪತ್ತೆಂಬುಗಳಂ ಗೊಲೆ ನೆಲೆದಪ್ಪುವಿನಂ ಸೆಳೆದಾರ್ದೇಸಾಡಿದಂ. ಅಂತೇಸಾಡಿ ಬರ್ಪ ಪುಣಂಬುಗಳಂ ನಡುವಟ್ಟೆಯೊಳೆ ಕೊಚ್ಚಿ ಪಡಿಸರಲಿಂ ತೇರ ಕೀಲಂ ವಾರುವದ ಕಾಲಂ ಮುಱಿದಂ. ಇಂತಾಗಲೊಡಂ ಮೂಱಡಿಯ ಪೇರಡಿಯೊಂದು ಪಾಂಗಿನಿಂ ಹಯಂ ಕೂಂಟಿ ನಡೆವುದುಮಾ ರಥಮನುಱಿದು ಮೇಣೊಂದು ಬಿನ್ನಣದ ತೇರನಡರ್ದು ಚಂಪಕಂ ನೊಂದ ಪಂದಿಯೊಂದು ಮುಸಕದಿಂ ಕೆರಳ್ದಣ್ಮಣ್ಮೆಂದು ಮಂತ್ರಾಸ್ತ್ರಂಗಳಂ ಭರತಾವರಜಂಗೆ ಪೂಡಿದಂ. ಆಗಳ್ ಮಂತ್ರಮಂ ತಂತ್ರದಿಂ ತಱಿದು ಪೊಸಮಸೆಯ ವಿಶಿಖಂಗಳಿಂ ಪಗೆಯ ಬಿಲ್ಲಂ ಪುಲ್ಲಂ ಕಡಿವಂತು ಮುಕ್ಕಡಿಗೆಯ್ದು ಬೊಬ್ಬಿಱಿದಂ. ಚಂಪಕನೆಂಗುಂ: ಕಣ್ಬೇನೆಯ ಕರಡಿಯಂತೊರಲದಿರೆಲೆ ಕೂಟ ! ಚಾಪಂ ಪೋದೊಡೇನಕ್ಕುಂ ನಿನ್ನೊಂದು ವಧೆಗೀ ಗದೆ ಸಾಲದೆ ? ನೋಡೆಂದು ದಂಡಂ ಖಂಡಮಪ್ಪಂತು ಪೊಯ್ದಂ. ಅನಿತಱೊಳೆ ಗದೆಯಂ ಸದೆದು ಮೇಣೆರಡಂಬಿಂ ಮುಂಬಿಗನಂ ನಿರಾಯುಧನಂ ಗೆಯ್ದು ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟಿತನಪ್ಪಂತು ನೋಯಿಸಿ ಕಣದೊಳ್ ಕೆಡೆಪಿದಂ. ಇಂತು ಚಂಪಕಂ ಜೋಂಪಿಸಿ ತಿರೆಯೊಳ್ ಕೆಡೆವುಂದುಂ ಅಱಿದುಱಿದ ಬೆಂಬಲಂ ಮುಂಬಲಮಾಗೆ ಬೆಂಗೊಟ್ಟೋಡಿ ತಮ್ಮಾಣ್ಮಂಗಿಂತಿದಂ ಕೇಳಿಸಿದರ್. ಒಡನೆಯೆ ಸುರಥಂ ರಥಮನಾ ಎಡೆಗೆ ನೂಂಕಿ ಪಗೆಯನಸ್ತ್ರಜಾಲದಿಂ ಸೆಱೆವಿಡಿದುಯ್ವೆನೆಂಬಾ ವೇಳೆಯೊಳಣುವನಱಿಯಂ ಕರಿಯನೆಱಗುವ ಬಲ್ಸಿಂಗನಂತಿರೆ ತನ್ನೊಂದಾಟೋಪದಿಂ ತಾಗಿ ತೂಗಿ ಪಿಡಿಯಿಂ ಗುರ್ದಿದನಾಗೆ ತೇರ್ ಜಜ್ಜರಿವೋಯ್ತು. ಆಗಳ್ ಸುರಥಂ ವಿರಥನಪ್ಪದುಮಿರ್ವರುಂ ಕಣನೊಳ್ ಸಮದಂಡಿಯಿಂ ಪೊಣರ್ದರ್. ಹಯಮಂ ತಾರೆಂಬ ರಾಘವನಂ ತೋಱೆಂಬ ಕೆಲಸಾರೆಂಬ ನೀನಾರೆಂಬ ಪೋರೆಂಬ ಬಾರೆಂಬ ಸಡಗರದ ನುಡಿಯೆ ನುಡಿ ಕೊಳುಗುಳದೊಳ್. ಸುರಥನಿಟ್ಟ ಗದೆಯನಣುವಂ ಮುಱಿದಂ; ಪೊಯ್ದ ಕೂರಸಿಯಂ ಮುಱಿದನೆಚ್ಚಗ್ನಿಬಾಣಮಂ ಮುಱಿದಂ; ಗರುಡಾಸ್ತ್ರಮಂ ಮುಱಿದಂ; ವಜ್ರಾಸ್ತ್ರಮಂ ಮುಱಿದಂ; ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರಮಂ ಮುಱಿದಂ; ವಾಯುಬಾಣಮುಮಂ ಮುಱಿದಂ; ರಾಮಬಾಣಮೆಂದೊಡೆ ಸರಿದಂ. ಏನೆಂಬ ಭಕ್ತಿಯೊ ದೇವರೊಳ್ ! ಅಂತು ಚಳಚಳಿಸಿ ಬೆಳಬೆಳಗಿ ತೇಂಕಿವರ್ಪ ಪೊಂಗಱಿಯ ರಾಮಬಾಣಮಂ ದೂರದೆ ಕಂಡಡಿಮುಡಿಯೊಂದಾಗೆ ಮಣಿದು ಕಯ್ಯೊಳ್ ಕೊಂಡೆರ್ದೆಗೊತ್ತಿ ತಲೆಯೊಳಿಟ್ಟು ಪೆಗಲೊಳಾಂತು ಪಟ್ಕೆಗೆಯ್ದು ತಳ್ಕೈಸಿ ಸೊಗದಾಲಿನೀರಿಂ ಮಿಯಿಸಿ ನಿಜಭಕ್ತಿಯೊಂದು ಹರವಸದಿಂ ಮೆಯ್ಮಱೆದೆಚ್ಚಱುಗೊಂಡು ಸಂತಸದ ಸವಿಗಡಲೊಳೋಲಾಡಿ ನೋಡಿ ಪಾಡಿ ಮತ್ತಂ ಕಟ್ಟೆದಿರೊಳಿರ್ಪ ಸುರಥನಂ ಕಂಡೆಲೆ ರಾಯ ! ಇಂದಿಗೆ ನೀನೆ ಗೆಲ್ದಯ್. ನಿನ್ನನೆ ದೇವರೊಲ್ದರಕ್ಕುಂ. ಎಲೆ ದೇವ ! ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಾಗೆಯೇ ? ಕರುಣಾಕರನಾಗೆಯೆ ? ಮೂಜಗದೊಡೆಯನಾಗೆಯೆ ? ಎನ್ನೊಡೆಯನಾಗೆಯೆ ? ಆಂ ಬಂಟನಾಗೆನೆ ? ಮುನ್ನಿನ ನನ್ನಿಗನಾಗೆನೆ ? ಎನ್ನೊಳೇನಪರಾಧಮೊ ? ಏನುಪೇಕ್ಷೆಯೊ ? ಪೇಱಿರೆ ದೇವಾ ! ಈ ಬಣಗುರಾಯನೊಳಗೆ ಜುದ್ದಂ ಕಯ್ಗಟ್ಟುವೊಡಕ್ಕುಮೆ ? ನೀನೆ ಬಂದು ಜಡಿವೊಡಕ್ಕುಮೆ ! ಬಡಿವೊಡಕ್ಕುಮೆ ! ಸೆಱೆವಿಡಿವೊಡಕ್ಕುಮೆ ! ನಿನಗಮೀ ಪಂದೆ–

ಗೊಂದೆರಾಯನೊಳೇಂ ಪಕ್ಷಪಾತಮೊ ! ಸಾಜಂ. ನಿನ್ನತ್ತಣೆನರಿಗಮಂಜುವೊಡಾದೆಂ. ಬೆನಕನಂ ಕಂಡು ಕಿತ್ತಿಲಿಗೆ ಕುಂಬಿಟ್ಟೆಂ. ನೀನಿಲ್ಲದಂದೆನಗೇತರ ಕೂರ್ಪು ? ಏತಱೊಂದಾರ್ಪು ? ಮೇಣೇತೞ ಪೊಡರ್ಪು ? ಎನಗೇಕೆ ಬಂಟತನಮೇತರ್ಕೆ ಹಯದ ಬೆಂಬೞಿ ಎಂದು ಪಲವಂದದೊಳ್ ಮಣಿಮಣಿದು ಪಾಡಿ ಬೇಡಿಕೊಳುತಿರ್ಪುದುಂ ಬಾನಮೀನನಿೞಿಕೆಯ್ವೊಂದುಜ್ಜಳದ ಕುಂಡಲಂ, ಬಣ್ಣಿಸಿ ನುಣ್ಣಿಸಿದ ಕರ್ಮಣಿಗಲ್ಲ ಕಯ್ಗನ್ನಡಿಯೆಂತಂತು ತೞತೞಿಪ ಗಂಡಮಂಡಲಂ, ಮುಗಿಲ್ ಪಗಿಲ್ತಾಗಸದ ಪಸುರ್ವಣ್ಣದ ಮೆಯ್ಸಿರಿ, ತುಂಬುವೆಱೆಯ ಕಳೆಗೆ ಕೆಳೆಯಪ್ಪ ಮೊಗಸಿರಿ, ಪಲಗೆನೊಸಲಂದಂ, ನಿಱಿಗುರುಳ ಚೆಂದಂ, ಕಿಱುನಗೆಯ ಗಾಡಿ, ಚೆಲ್ವಿನಲರ್ಗಣ್ಗಳ ಕಡೆನೋಟದ ಮೋಡಿ, ಬಗೆಯೊಳಿಂಬುಗೊಳಲೊಡಂ ಮಿಗಗೋಡುಂ ನಾಱ ಸೀರೆಯುಂ ತನ್ನ ಲಚ್ಚಣಮಾಗೆ ದೀಕ್ಷೆವೊತ್ತಕೋದಂಡದೀಕ್ಷಾಗುರುವಂ ತನ್ನಿದಿರೊಳ್ ಕಂಡಂ. ಇಂದು ಮೈದೋಱಿದ ತನ್ನೊಡೆಯನಂ ಸುಖಾಶ್ರು ತಾಂ ತನಗೆ ಕಾೞ್ಪುರಮಾಗೆ ಸೋರ್ವಿನಂ ಎಮೆಯಿಕ್ಕದಾಲಿಸಿ ಮೇಣುಂ ಮೇಣುಂ ದೇವರಡಿಯೊಳ್ ಪೊರಳ್ದು ತನ್ನ ಬನ್ನಮಂ ನಿರವಿಪುದುಮತ್ತಲ್ ಮಱುವಕ್ಕದ ಸುರಥಂ ತಳ್ವದೆ ಹಯಮಂ ಕಪ್ಪಮಂ ಕಾಣ್ಕೆಯಂ ಪೊನ್ನ– ಭಂಡಾರಮಂ ತರಿಸಿ ರಾಘವನಡಿಗೊಪ್ಪಿಸಿ ತಾನುಂ ದಂಡಪ್ರಣಾಮಂಗೆಯ್ದು– ಜೀಯ ! ದೇವ ! ಎನ್ನೊಡೆಯ ! ಎನ್ನಿತಪರಾಧಮೆನ್ನಿತಪರಾಧಂ ! ಬಂದ ಹಯಂ ನಿನ್ನದೆಂದಱಿತುಂ ಬಿಟ್ಟೆನಿಲ್ಲಂ. ನಿನ್ನವರಂ ಪೊಯ್ದೆಂ ಬಯ್ದೆಂ, ಆದೊಡಂ ನಿನ್ನಂ ಕಾಣ್ಬೊಂದು ಬಯಕೆಯೊಳಲ್ಲ, ಗೆಲ್ಲದೊಳೆಳ್ಪನಿತಾದೊಡಮಲ್ತು, ಈಗಳ್ ಕಣ್ಣಾಱೆ ಕಂಡೆಂ, ತಣಿದೆಂ, ದಣಿದೆಂ. ಮೇಣೆನಗಾವುದಱೊಳಾಸೆ ? ಇದೆಕೊಳ್ ! ಹಯಂ. ಕಾಣ್ಕೆ ಕಪ್ಪಂ. ನಾಡು ಬೀಡೆಮ್ಮ ಸೊಮ್ಮು ನಿನ್ನ ಚರಣಕ್ಕರ್ಪಿಸುವೆಂ. ಎನ್ನೊಡಲುಮನೊಡಮೆಯುಮಂ ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳಂ ನಿನ್ನಡಿಗೊಪ್ಪಿಸಿದೆಂ. ನೀನೋವುದು ಕಾವುದು ಎಂದು ಸೆಱಂಗನೊಡ್ಡಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡಂ. ಆಗಳ್ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ– ಮನಿರ್ವರುಮನೆತ್ತಿತೞ್ಕೈಸಿ ತನಗಭಿಮಾನಮನಿರ್ವರೊಳಂ ಸಮಂತು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಕ್ರೋಧಮಂ ತಿಳಿಪಿ ಕಳಿಪಿ ಮತ್ತಂ ಮುಚ್ಚೆವೋದ ತಮ್ಮವರನೆೞ್ಚಿಸಿ ಸರ್ವರುಮಂ ಸಂತೈಸಿ ಮೆಯ್ಗರೆದಂ.

ಬೞಿಕ್ಕಮಾ ಶತ್ರುಘ್ನರರೆವಗಲುಪ್ಪಯಣಂಗೆಯ್ದು ಸುರಥನಿಂ ಸತ್ಕೃತರಾಗಿ ರಾಜಂಬೆರಸು ಸಡಗರದಿಂ ಮುಂತೆಮುಂತೆ ನಿಚ್ಚವಯಣದಿಂ ನಡೆದರ್.

ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದೊಳ್ ಹನುಮತ್ಪರಾಜಯಮೆಂಬ ಪಂಚದಶಾಶ್ವಾಸಂ
ಸಂಪೂರ್ಣಂ

ಷೋಡಶಾಶ್ವಾಸಂ-ಕಥೋಪಸಂಹಾರಂ

ಎಲೆಗೆ ರಾಮಾಭಿರಾಮೆ ! ಸುಗ್ರೀವೆ ! ನೀಲಕುಂತಳೆ ! ಕುಮುದನಯನೆ ! ಪದ್ಮಗಂಧಿ ! ಕೇಸರಿಮಧ್ಯೆ ! ಅಂಗದವಿರಾಜಿತೆ !

ಅಂತು ಕುಂಡಲಪುರದಿಂ ತಳರ್ದು ಪೆೞವರ ಕಿೞವರ ಕಣ್ಣಲಿಮೊಗರ ಗುಡ್ಡರೋರೊಂದು ನಾಡಂ ಕೞಿಕೞಿದು ಬರುವರುತುಮಿರ್ಪುದುಮಲ್ಲಿಮಲ್ಲೀವಲ್ಲೀ ಕುಂಜಪುಂಜರಂಜಿತತಮಾದೊಂದು ಮನಿಗಳಾಶ್ರಮದ ಪೊಱವಳಯದ ತೋಂಟದೊಳಾಟದ ಕಿಱುವರೆಯದ ಕುವರರಿರ್ವರದಟಿಂ ತಡೆದು ಪಿಡಿದು ಹಯಮಂ ಕಟ್ಟಿದರ್ ಗಡಾ !

ಮನೋರಮೆ - (ಕೇಳ್ದೊಂದು ತವಕದಿನೆನಸುಂ ಸರಿಸಕ್ಕೆಯ್ತಂದು ನಲ್ಮೆಮಿಗೆ ನಲ್ಲನಂ ಗಲ್ಲಮನಲುಗಿ ತಳ್ತಮರ್ದಪ್ಪಿ) ಎನ್ನ ಚೆನ್ನರಸ ! ಮುನಿಗಳಾಶ್ರಮದ ತರಳರ್ಗೀ ಬಗೆಯೊಳ್ ನಾಡ ರಾಯರ ಜನ್ನಗುದಿರೆಯಂ ಕಟ್ಟಿ ಕಾದುವೊಂದು ಬಲ್ಪುಂ ಕೂರ್ಪುಂ ನೇರ್ಪಟ್ಟುದೆಂತು ? ಆರಪ್ಪರೀ ಕುಮಾರರೇಂಗೆಯ್ದರೇನಾದರೆಂತು ಕಾದಿದರ್ ಪೇೞಿ ? ಅಬ್ಬಾ ! ಏಂ ಗಡುಸುಗಾಱರೊ !

ಮುದ್ದಣಂ - ಉಃ ! ಪೋಕೆ. ಬಾೞ್ಗೆಟ್ಟ ಮಕ್ಕಳಾರಾದೊಡಮೇಂ ? ಸಾಲ್ಗುಮೊ ಪಾೞ್ಗಿತೆ; ಕತೆವೇೞ್ದು ಬೇಸರ್ತ್ತೆಂ; ಎಂತುಂ ಯಜ್ಞಪರಿಸಮಾಪ್ತಿಗೆಯ್ವಂ.

ಮನೋರಮೆ - ಮುದ್ದು ಮೊಗದ ಚೆನ್ನಗರಾಯ ! ಆಗದಾಗದು, ತನ್ನಾಣೆ ! ಬಾಲಕರ್ ರಣದೊಳ್ ಸೋಲ್ತರೆ ? ಗೆಲ್ದರೆ ? ಪೇೞಿಯ್, ನಿನಗಮೇನಿಂತು ಬೇಸಱೊ ಕಾಣೆಂ.

ಮುದ್ದಣಂ - ನೀನುಡುಗೊಱೆಯನೀವುದನೇನುಮಂ ಕಾಣೆನನುಂತೆ ಪೇಱೆಂದೊಡೆ ಪೇೞ್ವಿರೆ ? !!

ಮನೋರಮೆ - (ಕಿಱುನಗೆಯಿಂ) ಎಱೆಯ ! ನೀನುಮೆರೆವರೆಂತಂತು ಬೇಡುವಯ್. ಇಸ್ಸಿ ! ಕಾಡಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡೊಡೊಂದುಡುಗೊಱೆಯೆ ? ಮನಮೊಲ್ದೀವೊಡಲ್ತೆಮೆಚ್ಚು ?

ಮುದ್ದಣಂ - ಮೆಚ್ಚಂ ನಚ್ಚಿ ಪಚ್ಚೆವೋದೆಂ. ಆಯ್ತು ನೋೞ್ಪೆಂ. ಎಳಗುವರರೊಂದು ಕತೆ ಮುಂತಿರ್ಕೆ. ನೀಂ ಮುನಿವೆರಸು ಪೋದ ಸೀತೆಯೊಂದಿರವನಱಿತುಂಟೆ ?

ಮನೋರಮೆ - (ಅಱಿವುಗೊಂಡು) ಎನಗಮೇನೊಂದು ಮಱವೆಯೊ ? ಎನ್ನಬ್ಬೆ ಸೀತೆಯನಂದಾಗಳೆ ಮಱೆತೆಂ. ಅಪ್ಪುದಪ್ಪುದು. ಮುನಿಗಳಾಶ್ರಮದೊಳೆಂತಿರ್ದಳೇಂಗೆಯ್ದಳ್ ? ತಮರವರ್ ಕಡೆಗೆ ಕೊಂಡುಯ್ದರೇಂ ? ಎನಗಿದನೆ ಪೇೞ್, ಆ ಮಕ್ಕಳಿರ್ಕೆ ಪೋಕೆ.

ಮುದ್ದಣಂ - ಅಂತಱಮುಂ ನನ್ನಿಯುಂ ಬಿತ್ತುಂ ಬೆಳೆಯುಂ ಪುರುಳುಂ ತಿರುಳುಮೊಡವೆರಸು ಪೋಪಂತೆ ಪೋಗಿ ಬೞಿಕ್ಕೆ ಮುನಿಪನಾಶ್ರಮದ ನಟ್ಟ ನಡುವೆ– ಎಳೆವಳ್ಳಿಯ ಮೊಗವಾಡಂ, ಬೆಳ್ಳಿಲೆಯ ಮಂಡಪಂ, ಪಸುರೆಲೆಯ ನಟ್ಟವನೆ, ಸೆಳೆಗೊಂಬಿನ ಕೇರ್, ಪಣ್ಣೆಲೆಯ ಪೊದಕೆ; ಚೆಂದಳಿರ ಪಟ್ಕೆ, ಪೊಸಸುೞಿಯ ಮೂಡಾವಿ– ಅಲರ್ಜೊಂಪದ ಮೇಲ್ಕಟ್ಟು, ಚೆಲ್ವಾಗೆ ಕಣ್ಗಂ ಮನಕಮಿಂಬಾದ ಪೂರ್ಣಕುಟಿಯನೇರ್ಪಡಿಸಿ ಬಗ್ಗಿನೊಂದು ಸಿರಿಯಂ ಹದಿಟೆಗೆಯ್ವಂತು ದೇವಿಯನಿರಿಸಿ ನೆರೆವನೆಯ ಮುನಿಸತಿಯರಂ ನೇಹದ ನಲ್ಗೆಳದಿಯರಂ ಮಾಡಿ, ಪಾಡೞಿದು ಬೆಂಡಾಗದಂತು ತಾನಾರಯ್ವುತಿರ್ದುಂ.

ಸೀತೆ ನಿಚ್ಚಮುಂ ಪೊೞ್ತಡೆಗೆ ಮುನ್ನಮೆ ಶ್ರೀರಾಮನೊಂದು ನೆನಪಿನೊಳೆೞ್ಚತ್ತುರ್ ಮೂಡಿವರ್ಪ ತನ್ನ ಕುಲಗುರುಗಭಿವಂದಿಸಿಯುಂ, ಮಿಂದು ಬಂದು ಮಡಿಯುಟ್ಟು ಮುನಿಗಯ್ಯಂಗೆಂತಂತು ಬಲವಂದೆಱಗಿ ಪರಕೆಗೊಂಡು ಮುನಿಪತ್ನಿಯರಂ ಕಾಲ್ವಿಡಿದು ತಿೞಿತಂದ ಪೂಗಳನರ್ಪಿಸಿ ಕಿೞಿದುಂ ಬೇಗಮಿರ್ದು ಸಲ್ಲಪಿಸಿ ನಿಲ್ಲದವರಿತ್ತ ಕಂದಮೂಲಂಗಳಂ ಕಯ್ಕೊಂಡು ತನ್ನ ಕಿಱುವೆರಲ ಮುದ್ರೆಯುಂಗುರದ ಶ್ರೀರಾಮಮೂರ್ತಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಬೞಿಕ್ಕೆ ತಾನಿನಿಸಿನಿಸಂ ಕೋಡಿವರಿವ ಕಣ್ಣೀರ ಬೆನ್ನೀರೊಳುಂಡು ಕಂಡು, ಮುನಿಗಳೋದುವ ರಾಮಚಾರಿತ್ರಮಂ ಕಿವಿಯಾಱೆ ಕೇಳ್ದು, ತಾನುಂ ಪಂಬಲಿಸಿ ಕಡೆವಗಲ್‌ವರೆಗಮಿರ್ದು ಸಂಜೆಯಪ್ಪುದುಂ ಸಂಧ್ಯಾದೇವಿಯಂ ಭಾವಿಸಿ ಮತ್ತಂ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರನ ನಲ್ಮೆಯ ಬಣ್ಣನೆಯನೆ ನೆನೆನೆನೆದೊಂದು ಹರವಸದಿಂ ಮೈಮಱೆವೆಳೊಱಗುವಳ್ ಕನವರಿಸುವಳ್. ನುಡಿಯೊಳ್ ನಡೆಯೊಳೆಡವಿನೊಳ್ ಜಡದೊಳ್ ಜಂಜಡದೊಳಡಿಗಡಿಗೆ ಶ್ರೀರಾಮನೊಂದೆ ನೆನಪು ಗಡ ! ಏಂ ಸಾಧ್ವಿಯೊ ! ತನ್ನೆಱೆಯನೆಯೆ ಪಾಡು; ತನ್ನಾಣ್ಮನೆಯೆ ಭಕ್ತಿ; ತನ್ನಿನಿಯನಯೆ ನೆನಪು; ತನ್ನರಸನೆಯೆ ಸರುಸಮಾಸರಸಿಜಾಕ್ಷಿಗಜಸ್ರಂ. ಕೋಡಳ್ ಬಾಡಳ್ ಕೊಂಕಳ್ ಸಂಕಿಸಳೋಪನ ಕೋಪದ ಶಾಸನಕ್ಕೆ ಜನಕತನೂಜೆ. ತನ್ನೆಡರನೊರ್ಮೆ ನೆನೆವಳೊರ್ಮೆ ಮಱುಗುವಳೊರ್ಮೆ ಅಳವೞಿವಳೊರ್ಮೆ ತಿಳಿವಳೊರ್ಮೆ ತಾಂ ತನಗೆ ಸಯ್ತಿಡುವಳೊರ್ಮೆ ಬೇಡಂ ಪೊಕ್ಕ ನಾಡವೆಣ್ಣಿಂತಂತು ಬೆರ್ಚಿ ಬೆದಱುವಳೊರ್ಮೆ ಮಱೆವಳೊರ್ಮೆ ಗುಱುಗುಮ್ಮನಿರ್ಪಳಾ ಹದಿಬದೆ ನಿಚ್ಚಂ. ಇಂತು ತನ್ನೊಂದಿರದ ನೋವನೆಂತುಂ ತನ್ನ ಮನದನ್ನನ ನೆನಪಿನೇಱಿಗುಡಳ್. ಮುನಿಯಾರಯ್ಕೆ ಮುನಿಸತಿಯರ ನೇಹಂ ತನ್ನೊಂದು ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಂ ನಿಸದಂ ದೇವಿಗೆ ಮೂವಳಸಿನ ಕಾಪಾಯ್ತು.

ಈ ಮಾಟ್ಕೆಯಿನಿರ್ಪ ಭೂಜಾತೆಗೆ ಸೀತೆಗೆ ತಿಂಗಳ್ ತುಂಬಿವರೆವರೆ ಮುನಿ ಕಂಡು ಸೀಮಂತಕರ್ಮಮಂ ಯಥಾವಿಧಿ ಮಾಡಿಸಿದಿಂಬಱಿಯಂ ನಲ್ಗೆಳದಿಯರ್ ಮಲ್ಲಿಕಾಸ್ಮಿತೆಗೆ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಚೊಲ್ಲೆಯಮಂ, ಕುಂದಕುಟ್ಮಲರದನೆಗೆ ಕುಂದದ ಬಾಸಿಗಮಂ, ಮಂದಗಮನೆಗೆ ಮಂದಾರದ ಬೈತಲೆಬೊಟ್ಟಂ, ಕಮಲಮುಖಿಗೆ ವಿಮಲಕಮಲದಂದುಗೆಯಂ, ಚಂಪಕಸುನಾಸೆಗೆ ಸಂಪಗೆಯೊಡ್ಯಾಣಮಂ, ಶಿರೀಷಕೋಮಂಲಾಗಿಗೆ ಸಿರಿಸದ ಕಿಱುಮುಗಳೆಕ್ಕಸರಮಂ, ಜಾತಿನಾಯಿಕೆಗೆ ಜಾತಿಯ ಪಿಂಡುಗಂಕಣಮಂ, ಸೀಮಂತಿನಿಗೆ ಸೇವಂತಿಗೆಯ ತೋಳಬಂದಿಯಂ, ಸಮೆದು ಸಿಂಗರಿಸಲೊಡಂ ಪೂವಿನ ಪೊಸಪಸದನಂಗೊಂಡಂಗಂಬಡೆದು ಕಟ್ಟಿದಿರ್ಗೆ ಜಳಕ್ಕನೆ ಬಂದು ನಿಂದ ವನದೇವಿಯೊಂದು ಪಾಂಗಿನಿಂ ದೇವಿ ಕಣ್ಗೆಡ್ಡಮಾದಳ್.

ಇಂತೊಪ್ಪುವ ಸೀತೆ ಕಿಱಿದಾನುಂ ದಿನಕೆ ಮೇಣೊಂದು ಮುಹೂರ್ತದೊಳ–ಮಳರನಮಳರಂ ಪೆಱನೇಸರ್ಕಳಂ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕುಂದರಿಯೆಂತಂತು ಪೆತ್ತು ಪತ್ತುಂ ದಿವಸಂಗಳ್ಗೆ ಮುನಿಪಂ ಕುಶನೆಂದುಂ ಲವನೆಂದುಂ ಕೊಂಡಾಟದ ಪೆಸರನಿಟ್ಟು ಕರೆವುದುಮಂದಿಂದಿಂಗಮವರ್ಗೆ ಕುಶಲವರೆಂಬ ಸಂದ ಪೆಸರಾಯ್ತೆಳ್ಗೆ, ಒರ್ಮಡಿಯ ಚೆಲ್ವಿವರ್ಮೆಯ್ವೆತ್ತಂತುಮಿರ್ಮೆಯ್ಯ ಸೋಮಕಾಮರೊರ್ಮೊದಲೊಳೊಗೆದಂತು ಮೊಗೆದು ಗಾಡಿಗಾಡುಂಬೊಲಂ, ಸತ್ತಿನ ಗೊತ್ತು ಹರಿಸದ ಸರಿಸಮೆನೆ ತೋಱಿ ದಿನ ದಿನಕ್ಕೇಱುಂಬೆಱಿಯಂತೆ ಕಳೆವೆರ್ಚುತೆ ಬಳೆವುತಿರ್ಪಾ ನಿಸರ್ಗಸುಭಗರ್ ಪೆತ್ತಬ್ಬೆಗಂ ಪುತ್ತಿನ ಪುತ್ರಂಗಂ ಮುತ್ತಮುನಿಗಳ್ಗಮೆತ್ತಿ ನಲಿವ ಬಾಲೆಯರ್ಗಂ ಮೆತ್ತಮೆಲ್ಲರ್ಗಂ ಮುತ್ತಮುದ್ದಾದರ್. ದಟ್ಟಡಿ ಬಟ್ಟಮೊಗಂ ಪುಟ್ಟಕಯ್ ನಿಟ್ಟಾಲಿ ನಟ್ಟನಡುವಣ ನಾಭಿ ಕಟ್ಟಾಯದ ಮೆಯ್ಸಿರಿ ನೋಟ್ಪರಂ ನಿರ್ವ್ಯಾಜಂ ಬೆಮೆಗೊಳಿಸೆ ಮೊಳೆವಲ್ಲ ಚೆಲ್ವು ಕಿಱುನಗೆಯಂದಂ ತೊದಲ್ನುಡಿಯ ಸೊಗಸು ತಳರ್ನಡೆಯ ಗಾಡಿ ಮನಂಬುಗೆ ಕಣ್ಗಿಂಬಾದರಾಲಂಬಾಲಕರ್ ಬಾಲಕರ್.

ಮತ್ತಂ ಚಲದಿಂ ಮಱುಗುವ, ಮಱುಗುತಬ್ಬೆಯನಿರ್ಕೆಲದೊಳಂ ಸೆಱಂಗಂ ಸೆಳೆವ, ಸೆಳೆದೋಡುವ, ಸಮಂತೋಡಿ ಕಟ್ಟಿದಿರ ಕರ್ಗೋಡಗನಂ ಗಡ್ಡದೊಳೀಟ್ಟು ಮಱಿಸಿಂಗನ ಬಾಲಕ್ಕೆ ಗಂಟಿಕ್ಕುವ, ಗಂಟಿಕ್ಕಿ ನಗುವ, ನಕ್ಕು ಮೊಕ್ಕಳಂ ನಲಿವ, ನಲಿದು ಬಂದು ಮುನಿಯನಪ್ಪುವ, ಪಿಡಿದಪ್ಪಿ ತೊಡೆಯನೇಱುವ, ತೊಡೆಯನುಱಿದು ಪೆಗಲನಡರ್ವ, ಪೆಗಲನಡರ್ದು ಕಿವಿಯನೂದುವ, ಕಿವಿಯನೂದಿ ತಲೆಯನಲುಗುವ, ತಲೆಯನಲುಗಿ ಮುಡಿಜಡೆಯಂ ಬಿಡುವ, ಬಿಟ್ಟ ಕೆಂಜಡೆಯ ತುದಿಗೆ ಬೆಲ್ಲವತ್ತಮಂ ಪೊಲ್ವ, ಪೊಲ್ದಬ್ಬೆಗೆ ತೋಱುವ, ಅಬ್ಬೆಗೆ ತೋಱಿ ಕಯ್ಪಱಿಗುಟ್ಟುವ, ಕಯ್ಪಱಿಗುಟ್ಟಿ ಬೆನ್ನೊಳ್ ಮೆಯ್ಗರೆವ, ಮೆಯ್ಗರೆದು ಗುಂಡಿಗೆಯಂ ಕಳ್ವ, ಕಳ್ದು ಬೈತಿಡುವ, ಬೈತಿಟ್ಟೊರ್ವರ್ಗಂ ಕಳ್ದನೆಂದೊರ್ವನಂ ಪೇಟ್ವಿ, ಪೇಟ್ದೊಡನೆ ತಂದೀವ, ತಂದಿತ್ತಡಿಗೆಱಗುವ, ಅಡಿಗೆಱಗಿ ಪರಕೆಗೊಂಬ, ಪರಕೆಗೊಂಡು ತಾಯೆಡೆಗೆ ಬರ್ಪ, ಬಂದು ತಮ್ಮ ಲೀಲೆಯಂ ಕೇಳಿಪ, ಚಿಣ್ಣರಾಟಂ ಮಾತೆ ಸೀತೆಯ ತೆರೆಮುಸಕದ ಸಂತಸಗಡಲನಿರ್ಮಡಿಗುರ್ಬಿಸಿದತ್ತು.

ಆನಿತಱಿಂ ಬೞಿಕ್ಕೆ ಮುನಿಪಂ ಚೌಲೋಪನಯನಸಂಸ್ಕೃತರಾದ ಬಾಲಕರ್ಗೆ ಪಲವೋದುಗಳನೋದಿಸಿ, ಬಿಜ್ಜೆಯೊಳ್ ಬಿನ್ನಣಿಗರನಾಗಿಸಿ, ಪೞವಾತುಗಳನೆಲ್ಲಮಂ ಸಾಂಗಮಱಿಪಿ, ಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳನೊರೆದು, ಪುರಾಣಂಗಳೊಳ್ ಪರಿಣತರಂ ಮಾಡಿ, ಗಾಣದೊಳ್ ಜಾಣರಂಗೆಯ್ದು, ಬಿಲ್ಲಾೞಿಕೆಯೊಳ್ ಬಲ್ಲಯ್ಗಗಳನೆಸಗಿ, ಪಾಟಮಾಟಮಪ್ಪಂತು ಕಲಿಸಲೊಡಂ ಮೋಡಮೞಿಯೆ ತಿಳಿದ ಕಳೆಗಳಿಂ ಬೆಳಗುವ ಚಂದ್ರಮನಂತೆ ಮೋಡಮೞಿಯೆ ತಿಳಿದ ಕಳೆಗಳಿಂ ಬೆಳಗಿದರ್ಯಮಳರ್. ಪುರುಡಡದ, ತಿರುಡಡದ, ಪುಸಿಯದ, ಬೇಸಱದ, ಗಾಸಿಗೆಯ್ಯದ, ಬಾಸೆದಪ್ಪದ, ಬೋಸರಿಸದ, ಕಟ್ಟೆಱಕದ ಕೂರ್ಮೆ ಪೆರ್ಮೆವೆತ್ತುದು ತಮ್ಮೊಳೆಣೆಯರ್ಗೆಂದುಂ ಮುನಿಯೊಳೊಂದು ಗುರುಭಕ್ತಿ ಮಾತೆಯೊಳ್ ದೈವಭಕ್ತಿ ಕಣ್ಬೊಲಮಾಗೆ, ತಾಪಸರೊಳೊಲ್ಮೆಯಿಂ, ವಟುಗಳೊಳ್ ನಲ್ಮೆಯಿಂ, ಸಂತಂ ಬಳೆವುತಿರ್ದರಾ ಕುಮಾರರ್ ಕುಮಾರರ್.

ಮುದ್ದಣಂ– ಓ ಎನ್ನ ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರೀ ! ಇಂತು ದಿನದಿನಕ್ಕೇೞ್ಗೆವೆತ್ತು ಬಳೆವುತಿರ್ಪ ಬಾಲರ ಬಳವಿಯನೆ ಕಂಡು ತನ್ನ ಮುನ್ನಿನ ಬನ್ನಮಂ ಪಿರಿದುಂ ಮಱೆತು ನಲಿವ ಜಾನಕಿಯಿರಕೆ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದೆನೆಂದು ಬಗೆಮಿಗೆ ಪೊಂಗಿ ಸಂತಮಿರ್ಪ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಕಿಱಿದಾನುಂ ದಿನಕ್ಕೆ ತನ್ನೊಂದವಸರಕೆ ಕುಶಲವರನಾಶ್ರಮಕೆ ಕಾಪಿಟ್ಟು ವರುಣಲೋಕಕ್ಕೆ ಪೋಪುದುಮಾಗಳೆತ್ತಾನುಂ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂ ನಡೆವ ರಾಘವನ ಜನ್ನಗುದಿರೆ ಈ ಆಶ್ರಮಮಂ ಪುಗುತರಲೊಡಂ–

ಮನೋರಮೆ – ಈಗಳಱಿತೆಂ ಹಸುವಂ ಕಟ್ಟಿದ ಬಾಲರಾರೆಂಬುದಂ. ಕುಶಲವರಾಗರೇ ? ನೀನುಮಾವ ನಾಡ ಗತಕಿಯೊ ? ಆಗಳೆ ಸೀತೆಯ ಮಕ್ಕಳ್ ಕಟ್ಟಿ ಕಾದಿದರೆಂದೊಡಾಗದೆ ! ತಾಂ ಪೇೞಂ ಗಡ ! ಮುಚ್ಚುಗಡ ! ಆಯ್ತಾಯ್ತು ! ಮುಂತಣ ಕತೆಯಂ ಪೇೞ್ ನೋೞ್ಪೆಂ.

ಮುದ್ದಣಂ– ಒಳವುಗೊಟ್ಟ ಕಾದಲನಂ ಮೂದಲಿಪ ಹೂಜೆಗಾರ್ತಿಯೊಂದಾಯತಿಯಂ ಮೆಱೆವ ನಿನಗೆ ನಲ್ಗೆಳದಿಗಲ್ಲದೆ ಪೆಱಳಾವಳ್ಗಂ ಕತೆಯಂ ಬಿತ್ತರಂ ಬಿತ್ತರಿಪಂ, ನುಡಿಗಬ್ಬದ ಗಬ್ಬದ ಗಬ್ಬದುಬ್ಬರದಿಂ ನನೆಕೊನೆವೋಗಿ ಕೊನೆವೆರ್ಚಿನ ಪುರ್ಚಿನ ಪೊಳ್ಳುಬಳ್ಳು ಮುದ್ದಣಂ ? ಆಯ್ತು ಕೇಳ್. ಇರ್ವರುಮಲ್ತೊರ್ವನೆ ಕಿಱಿಯಂ ಲವಂ ತಾನೊರ್ಮೆ ಸಂಗಡಿಗರ್ವೆರಸು ಆಶ್ರಮಕೆನಸುಂ ದೂರದೆ ತೋಂಟದೊಳ್ ಬಿನದಿಸುತಿರ್ಪ ವೇಳೆಗೆ ಬಿಂಕದಿನಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ಸುೞಿದುಂ ತುೞಿದುಂ ಮೂಸಿಯುಂ ಬಾಸಿಯುಂ ಮೇದುಂ ಪಾಯ್ದುಂ ವನಮಂ ಮನಮಂತುಟಾಱೆ ಪುಡಿಗುಟ್ಟಿ ಕಿಚಿಕಿಲ್ವ ಹಯಮಂ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ಆರ್ತಿದೊಂದು ದುಱುದುಂಬಿಗುದಿರೆ ? ಕಂಡಿರೆ ? ಮುತ್ತಯ್ಯನಿಲ್ಲದಂದೆ ಬಂದು ಪೊಕ್ಕು ಪೂಱದೋಂಟಮಂ ತೊತ್ತೞದುೞಿದು ಪಾೞ್ಗಿಡಿಕುಂ. ಪೋಪಂ ! ಪಿಡಿದು ಕಟ್ಟಿ ಬಂದೊಡೊಡನೆ ಮುತ್ತ ಮುನಿಗೊಪ್ಪಿಸುವಮೆಂದು ತಾಂ ಮುಂತೆ ತಳರಲೊಡಂ ಮಿಕ್ಕಿನ ಬಟುಗಳ್ ಪಿಡಿ ಪಿಡಿ ಎಂದಾರ್ದು ಸೋವುದುಂ, ಲವಂ ತಾನೆ ಮುಂಬರಿದುತ್ತರಿಗೆಯಿಂ ಕೊರಲಂ ಬಿಗಿದು ಕೆಲನ ಕಿಱಿಗೋಣೆಯ ಕಿೞ್ಕೊಂಬಿನೊಳ್ ಕಟ್ಟಿ ನೊಸಲ್ಗೆಸೆವ ಬಿರಿದಿನೋಲೆಯುಂ ಕಂಡುಕೊಂಡು ಮಾಣಿಗಳಿದಿರೊಳಿಂತು ವಾಚಿಸಿದಂ :

ನೆಗೞ್ತೆವಡೆದ ನೇಸಱಬೞಿಯೊಳೊಗೆದು ಪೊೞ್ತುಪೊೞ್ತಿಂಗೇೞ್ಗೆವೆತ್ತು ಪಲವುಂ ಪಗಲರಸುಗೆಯ್ದು ಪಂತಿದೇರವೆಸರ ರಾಯಂ ಮುನ್ನೊರ್ವನುಂಟು. ಆತಂಗೆ ಪಿರಿಯಳರಸಿ ಕುಶಲೆಯೊಳಱಮುಂ ಬೀರಮುಂ ನನ್ನಿಯುಂ ಬಲ್ಪುವೊಂದಾಗಿ ಮೆಯ್ವೆತ್ತಂತೆ ಪುಟ್ಟಿ ಜಸಂಬೆತ್ತ ಶ್ರೀರಾಘವಂ ಜನ್ನಮಂ ಬೇಳ್ಗುಂ. ಅಂತಿರಾತಂ ಗೆಲ್ಲಕ್ಕೆ ವಾಜಿಯಂ ಸೋದರನಾರಯ್ಕೆಯೊಳ್ ತಿರೆಗೆ ಕಳಿಪಿದಂ. ಆರಾನುಮೆತ್ತಾನುಂ ತೋಳ್ವಲದೊಂದು ಪೆರ್ಮೆಯಿಂ ಜವನ ಬಾೞಿಗೆ ಪೋಗಲ್ಬಗೆವ ಕಲಿಯಿರೆ ಕಟ್ಟಿ ಕಾದುವುದೆಮ್ಮವರೊಳ್ ಮೇಣುಮಂಜಿ ಪಿಂಜರಿವಂ ಕಾಣ್ಕೆಗೊಟ್ಟೆಮ್ಮೊಳ್ ಮೞಿವಾೞ್ವುದು.

ಬೞಿಕ್ಕಮಿಂತು ವಾಚಿಸಿಕೊಂಡು—ಉಂ ! ಇಂತುಟಲೆ ಬೀರರೊಂದು ಪೆರ್ಮೆವಡೆದೇೞ್ಗೆ ! ತಾಂ ಕುಶಲೆಯೊಳ್ ಪುರುಳುಂ ಲಕ್ಕಣಮುಮೊರ್ಮೆವೆತ್ತುದೆಂಬಂತಿರೊಗೆದನಕ್ಕುಂ ! ಇಂತಿರಂತದಂ ಬಿಚ್ಚಳಿಸಿ ತೋೞಿಪೊಡೆಮ್ಮಣ್ಣನೆ ಸಾಲ್ಗುಂ. ನೋೞ್ಪಂ ಮಾರಿಗೆ ಬಾ[ೞಿ]ಗಾರೆಂಬುದಂ, ಅಲ್ಲದಂದು ಪಂದೆಗಳಾಗವೆ ? ಹಯಮಂ ಮರಲ್ಚುವೊಡಿಂದು ಸೋದರಂ ಸಾಧರಂ ಬರ್ಕೆ. ಅನಿತೊಂದು ಬೇಗದಿನೆಮ್ಮಣ್ಣಂಗಿಂತಿದನೞಿಪಿ ಕೂಡಿವರ್ಪೆಂ— ಎಂಬನಿತೞೊಳ್ ಮಿಕ್ಕುೞಿದ ಬಾಲರೆನಿಸುಂ ಬೆರ್ಚಿ—ನಿನಗೇನೆಲೆ ಸೊರ್ಕು ! ಬಲ್ಪುಳ್ಳ ನಾಡ ರಾಯರ ಜನ್ನಗುದಿರೆಯಂ ಕಟ್ಟಿ ಚಲದಿಂ ಕಾದುವೆನೆಂಬ ನೀಂ ಮರುಳಾಗ ! ಸೆಣಸಾಟಮಾಟಮೆ ! ಪಾಟಮೆ ! ಬಾಲಂ ನೀನೆತ್ತಮುಳವಿಗೞಿದ ಕೂರ್ಪಿನ ಕಾಲಾಳ್ಗಳೆತ್ತಂ ! ಪೋ ಮಾಣ್ ! ಅರಿಗಳ್ಗೞಿವಾಗದ ಮುನ್ನಮೆ ಕಟ್ಟಿದ ಹಯಮಂ ಪೋವಿಟ್ಟು ಮನೆಗೆ ಪೋಪಂ. ಅಜ್ಜನಾಣೆ ! ದುಡುಕಿ ಪೋಗದಿರೆಂದು ಗದ್ದಿಪುದುಮವನವರ್ಗಳಂ ಗದೞಿ—ಚಿಃ ! ಚಿಃ ! ಕಣ್ಗಟ್ಟಿನ ತಪದ ಬವಸಿನ ಮುದುಗೂಗೆಗಳ ಪಿಳ್ಳೆಗಳ್ ಪೋಪೋಗಿರೆ ! ಆಂ ತರುವಲಿ ಗಡ ! ಪಗೆಗಳ್ ಕಡುಗಲಿಗಳ್ಗಡ ! ಆಂ ಕಿೞಿಯನಾದೊಡೇಂ ಅಣ್ಣಂ ಪಿರಿಯಂ ಸಾಲನೆ ? ರಟರಟವೊದಱುವ ಕಾರ ನೀರ ಪೆರ್ಗಪ್ಪೆಗಳಂತಿರೇಗಳುಮಾಗದ ಪೋಗದ ಪಟನುಡಿಗಳನೋದುತುಮೊದಱುತುಮಿರ್ಪ ನಿಮಗೆ ರಣದ ಗೊಡವೆಯೇಕೆ ? ನಿಲ್ಲದೆ ಗುಡಿಗೆಯ್ದಿ ಕೊಂಡದ ಬೂದಿಯನೂದಿಮಲ್ಲದೊಡೆ ಸವುದೆಯನೊಟ್ಟಿಮಂತುಮಲ್ಲದೊಡೆ ಪರಿದ ಸಮ್ಮಮಂ ಕೆಮ್ಮನೆ ಪೊಲ್ಲಿಮೆಂದು ಮೂಂಕರಿಸಲೊಡಮತ್ತಲ್ ಬೆಂಬೞಿಯ ಕಾಪಿನಾಳ್ಗಳ್ ಹಸುವನಱು[ಱ]ಸುತುಂ ಬರೆವರೆ ಕಟ್ಟಿದಿರೊಳ್ ಬಾಲಕರುವರಿಂ ಮರನ ಮೊದಲೊಳ್ ಹಯಮುಮಂ ಕಂಡು—ಕಟ್ಟಿದರಾರೆಂದು ಜರ್ಬಿಂ ಮುಸಗಿ ನುಡಿವುದುಂ, ಮಿಕ್ಕ ವಟುಗಳ್ ನಡುನಡುಗಿ—ಆಮಲ್ತಾಮಲ್ತು ಈ ಪೊಸಮಾಣಿಯಾಗಲ್ವೇೞ್ಕುಂ. ಬೇಡವೇಡೆಂದೊಡಂ ಚಲದಿಂ ಪಿಡಿದು ಕಟ್ಟಿ ಮಿಣ್ಣನಿರ್ಪನೆಂದು ಲವನಂ ತೋೞಿ ತಾಂ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಪಿಂಜರಿದು ಮರನ ಮೞಿಯೊಳಾದರ್. ಅಂತಪ್ಪುದುಂ ಆಳ್ಗಳಾ ಲವನಂ ಮುತ್ತಿ ಪಳ್ಳಿಯ ತುಱುವಳನಂತಿರೆ ಹಸುವನೇನೆಂದು ಕಟ್ಟಿದಯ್ ? ಹಯಮುಮನೆಮ್ಮುಮಂ ನೋಡದೆ ನಾಡ ರಾಯರೆಂದು ಸಂಕಿಸದೆ ಕದನಕ್ಕಂಜದೆ ಜೀವದಾಸೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕಟ್ಟಿನಿಂದ ನಿನಗೆ ಕಣ್ಮೊೞಿರವೇಡಾ ! ನೆಲನಂ ಕಿನ್ನೆಲನಂ ಬಾನಂ ತಾನಂತುಟೊಂದು ಮೈಮೆಯಿಂ

ಕಾವ ದೇವಂ ಬೇಳ್ವ ಜನ್ನದ ಮೂನ್ಯದ ಹೂನ್ಯದ ಕುದಿರೆ ಕಣ್ಣಾ! ಅಬ್ಬಾ! ಏಂ ಸೊರ್ಕೊ ? ಸೆಳೆಯ ಸವಿ ಬೇಱೆ, ಪೊನ್ನ ಪಿಳುಕಿನ ಬಲ್ಗಣೆಯ ಸವಿ ಬೇಱೆ, ಪೋ ! ಪೋ ! ಕಾಡ ಕೋಡಗವಸುಳೆ ! ಎಂದು ಸೊಪ್ಪಿಂ ಱೆಪ್ಪೆವೋದರ್. ಅನಿತಱೊಳ್ ಮಾರ್ಕೊಂಡಾಕುಱಿವಿಂಡಂ ಪುಗುವ ಮಱಿಸಿಂಗನೊಂದಾಟೋಪದಿಂ ಕಾವಲರ ಪಡೆಯಂ ನುರ್ಗಿ ಸರಲ ಸೋನೆಯಂ ಕಱಿದು ಘಾತಿಸಿ ಬೊಬ್ಬಿಱಿದು ಕಂಡಿರೆ ಕಾಡ ಕೋಡಗವಸುಳೆಯ ಕಯ್ಚುಳಕಮಂ: ಎನಗೆ ಸೆಣಸಾಟಂ ಸಲ್ಪುದೇ ? ಸಾಲ್ವುದೆ ನಿಮಗಿಂದಿನ ಗೆಲ್ಲಮೆಂದು ಮತ್ತಂ ಮತ್ತಂ ಕೋಲ್ಗಳನೆಚ್ಚು ಎನಿಸೊ ದೂರಕಱಿಯಟ್ಟಿದಂ. ಬೞಿಕ್ಕಮವರಾತಂಗಮಾತನೊಂದು ತದೆಗಂ ಬೆಂಗೊಟ್ಟಂತುಮಿಂತುವೋಡಿ ತಮ್ಮೊಡೆಯಂಗಿಂತಿದಂ ಪೇೞ್ವುದುಮಾತಂ ಮಾತಂ ಮಾಣಿಸಿ ಸುಮತಿಯೊಳಾರ್ತೀವನಮಂತಪ್ಪ ಬಾಲನೇನಿರ್ಕುಂ ? ನೀಂ ಕೇಳ್ದಂತೆ, ಪೇೞೆನಲೊಡಂ–ಇಂತೀ ವನಂ ಮುನಿಗಳಾಶ್ರಮಮೆಂಬುದಂ ಬಲ್ಲೆಂ. ಬಾಲನಾಱೆಂಬುದನಱಿಯೆನೆಂದಂ. ಅದರ್ಕಾ ಶತ್ರುಹನಾರಾದೊಡೇನಾಯ್ತು ಎತ್ತಿ ಪೋಪಮೆಂದು ಸೇನೆವೆರಸೈದಿವಂದು ಕುದಿರೆಯನಣ್ಣನೆಡೆಗುಯ್ವ ಲವನಂ ತಡೆದು ತಾಗಿದನಾಗಳ್. ಅನಿತಱಿಂ ಮೇಲೆ ಮನೆಗೆಂದು ಪೋಪ ಲವಂ ಪಲವಂ ರಾವುತವಡೆಯಂ ತೇರವಂಗಡಮಂ ಕರಿಘಟೆಯಂ ಕವಿತರ್ಪುದಂ ಕಂಡು ಮಾಣ್ದು ನಾರಿಯಂ ಬಿಲ್ಗೆ ಬಿಗಿದು ಬೆನ್ನ ಮೂಡಿಗೆಯಿಂ ಕೋಲನುಗಿದು ಸಂಧಿಸಿ, ಬಂಧಿಸಿದ ಕುದಿರೆಯ ಕೆಲನೊಳಿರ್ಪುದುಮಾತನೊಂದು ಬಿಂಕಮುಮಂ ಸೆರಗಂ ಪಾರದ ಬೀರಮುಮಂ ಕಂಡು ರಾಘವಾವರಜಂ ತಾನೆ ತೇರಂ ನೂಂಕಿ ಬಾಲಂಗಿದಿರಾಗಿ–ಎಲೆ ಮಾಮಿಡಿಯ ತೋರದ ತೋಱಿದ ಪೆರ್ಕಳಿಕೆಯ ತರಳ ! ಮೊಟ್ಟೆಯೊಳೆ ಕೆಲೆವೊಂದದಟು ನಿನಗೆತ್ತಣೆನಾಯ್ತು ? ನೀನಾವಂ ? ಹಯಮನೇನೆಂದು ಬಗೆದು ಕಟ್ಟಿದೆಯೊ ? ಕಟ್ಟಳವಿಯೇಂ ನಿನಗೆ ? ಸೊಗಸಾಯ್ತು ಬಿಡು ಬಿಡು ಮರುಳೆ ! ಆಟದ ಕೂಟದ ನಿನ್ನನ್ನರೊಳ್ ಪೊಣಾದ[ವ]ರ್ಂತು ಕದನಮಲ್ಲೆಂದು ಗದಱಿ ಮರಲ್ಚುವೊಂದು ಬಗೆಯಿಂದ ಹಯಕೆ ಸನಿಯಂಬೋಪುದುಂ ಲವಂ ಕಿಸುಗಣ್ಣ ಕಣೆಯನೆಚ್ಚು ಪಗೆಯಂ ನೋಯಿಸಿ ಕಡೆಯೊಳ್ ಪ್ರಾಯಂ ಕೂಸಾದೊಡೇನೀ ಸಾಯಕಂ ಕೂಸಕ್ಕುಮೆ ! ಜಗದೆ ನೀಮೆ ಬಲ್ಪುಳ್ಳರಾಮ್ ನಡೆವೆತ್ತಸೀಂಬುೞಾಗೆವೆ ! ಅಲ್ಲದೊಡೇಂ ಪೆರ್ಕಳಿಕೆಯೊ ? ಆಮೆ ಜಗದ ಗಂಡರಗಂಡರ್ ಪೆಱರ್ ಪಂದೆಗೊಂದೆಗಳ್ ! ಹಯಂ ಬರ್ಪುದುಮೊಡನೆ ಮಱೆವಾೞ್ವುದು ! ಕಪ್ಪಮನೊಪ್ಪಿಸುವುದು ಗಡಾ ! ನಿರ್ಧನರಪ್ಪಿನಂ ಮೊಗಸಿರ್ದ ಜನ್ನಕ್ಕೆ ಪಣಮಂ ಕುಡಿಮೆಂದು ಬೇಡಿದೊಡಾಗದೆ ! ಲೇಸು ಲೇಸು ! ನಿಮ್ಮನ್ನರಪ್ಪ ನಾಡರಾಯರೊಂದಾಯತಿಯೆಂದು ಹಂಗಿಸಿ ನುಡಿದಂ. ಆ ನುಡಿಗೆ ಶತ್ರುಘ್ನನಿನಿಸುಂ ಖತಿಗೊಂಡು ಮೇಣೊಂದಂಬಿನಿಸಲೊಡಂ ಮಾರ್ಕೊಂಡು ಮುಱಿದು ತಾನೈದು ಕೂರ್ಗಣೆಗಳಿಂ ಮೇಣೊಂದಂಬಿನಿಸಲೊಡಂ ಮಾರ್ಕೊಂಡು ಮುಱಿದು ತಾನೈದು ಕೂರ್ಗಣೆಗಳಿಂ ತೇರಂ ಬಿಲ್ಲನಾರಿಯಂ ತುಂಡಿಸಿ ಹೂಂಕರಿಸಿದಂ. ಮತ್ತಂ ಶತ್ರುಹಂ ನವ್ಯಭವ್ಯರಥಮಂ ಪೊಸಬಿಲ್ಲಂ ಕೊಂಡು ಬಾಲಕನಂ ಶರಂಗಳಿಂ ಮುಸುಂಕಿದಿಂಬೞಿಯಂ ಕೋಲ್ಗಳುಱುಬೆಗೆ ಗಾಱುಗೆಟ್ಟು ಬಾಯಾಱಿ ಬನ್ನವಟ್ಟು

ಮುಚ್ಚೆವೋದ ಲವನೊಂದು ಗಂಡಗರ್ವಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಕೊಂಡಾಡಿ ನೇಹಂ ಮಿಗೆ ತಾನೆ ತೋಳೊಳೆತ್ತಿ ತೇರೊಳಿಟ್ಟು ಹಯಮಂ ಬರಿಸಿ ಪುರಕೆ ಪೋಗವೋಪುದುಂ, ಮಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳಿಂತಿದಂ ಕಂಡು ಬೆದಱಿ ಕಟ್ಟುಱದಿಂ ತಮ್ಮಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬೆಟ್ಟುಸಿರಿಂ, ಇನಿವೊಟ್ಟುಂ ಬಾರದೆ ನಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ಬರವನೆ ಪಾರುತುಮಿರ್ಪ ಸೀತೆಯಂ ಕಂಡು ಅಬ್ಬೆ ! ಪೋಪೋ ! ಈಗಡೆ ಲವನಂ ಬಿಂಕದ ರಾಯರ ಕುದಿರೆಯಂ ಕೊಂಡನೆಂಬೊಂದು ಕತದಿಂ ಬೇಡವೇಡೆಂದೊಡಂ ಕೇಳದೆ ಪಗೆಗಳ್ ಪಿಡಿದುಯ್ದರಯ್ಯೋ ! ಕುಶನಾವೆಡೆ ! ಮುತ್ತಯ್ಯನೇಂ ಬಾರನಿನ್ನುಂ ! ಕೆಟ್ಟುದು ಕಜ್ಜಂ. ನಡೆನಡೆ, ಪೋಪಂ ಪೋಪಂ, ತಳ್ವದಿರೆಂದು ತಾಮುಂ ಕಯ್ಯೊಳ್ ದಂಡಂಗೊಂಡು ಪೊಱಮಟ್ಟರ್.

ಮುದ್ದಣಂ- ಎನ್ನಱಿತಿ ! ಇಂತಾಡಿದ ಮಕ್ಕಳ ಮಾತಂ ಕೇಳ್ದು ಸೀತೆ ಮನಮಱುಗಿ–ಹಾ ಹಾ ! ಎನ್ನ ಕಣ್ಮಣಿಯನಾರುಯ್ದರೆನ್ನ ಚಿಂತಾಮಣಿಯನಾರ್ಪಿಡಿದರೆನ್ನ ಸಂಜೀವನಮನಾರ್ ಕೊಂಡರೆನ್ನರಗಿಳಿಯನಾರ್ ಕೊಂಡರಕ್ಕಟಾ ! ಹಾ ಎನ್ನ ರನ್ನ ! ಹಾ ಚೆನ್ನ ! ಹಾ ! ಹಾ ! ಸುಕುಮಾರ ! ನೀನೇನಾದಯ್ ! ಎತ್ತವೋದಯ್ ಮಗನೇ ? ನಿನಗೇಕೆ ವಾಜಿ ? ಏತರ್ಕಾಜಿ ಪಗೆಗಳೊಳ್ ? [೧]ಜಡಿವರೊ ಬಡಿವರೊ ಸೆಱೆವಿಡಿದಿಡುವರೊ ಮೇಣಲ್ಲದಂದು ಶೂಲದ ಮೊನೆಗೇಱಿಡುವರೊ ಕಡಿವರೊ ಬಱಿದೇಂ ಬಿಡುವರೆ ಹಾ ಕಂದ ! ನಿನ್ನನಱುಗುಲಿರಾಯರ್ ?[೨] ಆಃ ! ಅರಿಗಳ ಬಾಯ್ಗೆಂದೆ ಪೆತ್ತೆನೆ ಮಗನೇ ! ಎಂತೊಡಲಂ ಪಿಡಿದಿರ್ಪೆನೊ ! ಎಂತು ಸೈರಿಪೆನೊ ! ಎಂದು ಪಲುಂಬಿ ಪಳವಿಸುತಿರ್ಪಾ ವೇಳೆಗರಿಗಜಾಂಕುಶಂ ಕುಶಂ ಕುಶಸಮಿತ್ಫಲಪುಷ್ಪಂಗಳಂ ಪೊತ್ತು ತೊಟ್ಟನೆ ಬಂದು ಪೊಱೆಯನಿೞಿಪಿ ಮಱುಗುವ ಮಾತೆಯ ಪೊರೆಯೊಳ್ ನಿಂದು–ಎನ್ನಬ್ಬೆ ! ಇಂತೇನೞಲಾರಿನಾಯ್ತು? ನಿನಗೇಂ ಜಡಂ ! ಪೞವಾನಿಸರಾ ತವಸಿಗಳೇಂ ಕೊಱಚಾಡಿದರೆ ? ನೆರೆವನೆಯ ಕಿೞಿಯಬ್ಬೆ ನಿನ್ನಂ ಬೆನ್ನೊಳೇೞಿಸಿದಳೆ ! ಈ ಗಾಳು ಮೂೞಬಾಳರೆತ್ತಾನುಂ ಭಂಗಿಸಿದರೆ ? ಏಕೆ ಮಱುಗುವೌ ? ಎನ್ನಂ ನೋಡು, ಮಾತಾಡು–ಎಂದೆನಿಸುಂ ಪತ್ತೆಸಾರ್ದು ಕೊರಲನಮರ್ದಪ್ಪಿಯುಂ ಗಲ್ಲಮನಲುಗಿಯುಮೊಱೆವ ಕಂಬನಿಯಂ ತೊಡೆದುಂ ನುಡಿಯಿಸುವ ಬಾಲಕಂಗೆ ಮಱುನುಡಿಗುಡಲಾಱದಂದು ಬೞಿಯ ಮಕ್ಕಳ್–ಪಗೆರಾಯರ ಜನ್ನಗುದಿರೆಯಂ ಬಂದಿವಿಡಿದುದಂ ಮೇಣ್ ಕಾದಿ ಸೆಱೆವೋದುದಂ ಕುಶಂಗೆ ಕೇಳಿಸಿದರ್. ಇಂತೆಂಬ ವಟುಗಳಂ ಗದಱಿ ಬೆದಱಿ ಪೋಪಂತುಮಾಡಿ! ತಾಯಂ ಎನ್ನಾಣೆ ! ಮಱುಗದಿರೌ. ಜವನಕ್ಕೆ ! ಉರಿಗಣ್ಣಭವನಕ್ಕೆ ! ಬೆಟ್ಟಿನ ತಿಟ್ಟಿನ ಮಾಧವನಕ್ಕೆ ! ಎಮ್ಮ ಲವನಂ ಕೊಂಡುಯ್ದವನಂ ಸೊರ್ಕು ಸೆರ್ಕಪ್ಪಿನೆಗಂ ಬಡಿದು ಪಿಡಿದಸುವೆರಸು ನಿನ್ನಡಿಗೊಪ್ಪಿಸದಿರೆ, ನಿನ್ನ ಮುದ್ದಿನ ಕಂದನೆ ! ನೋಡೆನ್ನೆದಟನೆಂದು ಪೂಣ್ದು ಮಾತೆಯಂ ಸೈತಿಟ್ಟು, ಮುನ್ನಂ ಮುನಿ ತನಗಿತ್ತ ಸವಗಮುಂ ಸೀಸಕಮುಂ ಕಣೆಯುಂ ದೊಣೆಯುಂ ಬಿಲ್ಲನೆಲ್ಲಮುಂ ಕೊಂಡು ತಾಯ್ಗೆ ಪೊಡೆಮಟ್ಟು ಪರಕೆಗೊಂಡಂದಿನಱುವೊಗನೊಂದು

೧–೨ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಂದ ಪದ್ಯವಿದೆ. ಹಸ್ತ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಗದ್ಯದಂತೆ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಪನ್ನತಿಕೆಯಿಂ ಬೆಂಬತ್ತಿನಡೆದು ತಡೆದರಿಸೇನೆಯನಿದಿರ್ಚಿ ಎಲೆಲೆ ಬಣಗುಗಳಿರಾ ! ರಣದೆ ಮೆಯ್ಸೋಲದ ಸಾಲದ ಬಾಲನೊರ್ವನಂ ಬಳ್ಳು ಪಿಳ್ಳೆಯನೆಂತಂತು ಕೊಂಡುಯ್ವುದಿದಾವನಾಯಂ ? ಸೆಣಸಾಳ್ಗಳ್ ನಿಮ್ಮಂಗೆಲ್ಲವೆಣ್ಣೆಂತೊಲ್ವುಳ್. ಬಲ್ಪುಳ್ಳೊಡೆನ್ನೊಳ್ ತೋಱಿಮೆಂದು ತನಿವೆಳಗಿನ ಪೊಸಮಸೆಯಲಗಂ ತೆಗೆದೆಚ್ಚು ಚೂಣಿಯಂ ಘಾತಿಸಿದಿಂಬೞಿಯಂ ದೆಸೆಗೆಟ್ಟ ತಮ್ಮ ದೞಮಂ ಕಯ್ವೀಸಿ ಸೈತಿಟ್ಟು ಪುಷ್ಕಲಂ ಬಂದ ಬವರಿಗಂಗೆ ಮಾಱಾಂತು ಎಲೆ ತರಳ ! ನಿನ್ನ ಬಿಂಕದ ನೆಲೆಯೇಂ ? ಕಟ್ಟುೞಿದ ಬಱಿದ ಬಾಯಾಯ್ತರಿಯಂ ಗೆಲಲಾರ್ಪೊಡೆ ಪೋರ್ಪೊಡೆ ಮೆಯ್ಗಲಿಗಳ್ ನಾಣೆಲಿಗಳಂತು ಜಂಕಿಪರೊಳರೇ ? ಸೆಱೆವಿಡಿದುಯ್ವೊಡಾಗದು ಗಡ ! ಗಂಡರ ಗಂಡಗರ್ವಕ್ಕೆ ತಗದು ಗಡ ! ನಾಯಂ ನಾಯಂ ಕೇಳ್ವರೆ ? ಅಲ್ಲದಂದಾ ಬಡ ತರುವಲಿಗೇಕೊ ನಾಡ ಮನ್ನೆಯರ ಜನ್ನಗುದಿರೆಯೊಂದು ಗೊಡವೆ ! ಕಾದುವ ಬೆಸನಂ ! ನೀನವಂಗೆ ಸೋದರನಕ್ಕುಮದಱಿಂ ಕಡುಕೆಯ್ದೊಡೆ ನಿನ್ನುಮಂ ಸೆಱೆಗೊಂಡು ಕೊಂಡು ಪಿಂಡಮರ್ದನಂ ಮಾಡದೆ ಬಿಡುವೆನೆ, ನೋಡೆಂದು ಪೊಂಗಱಿಯ ಕೂರಂಬುಗಳನಾರ್ದೆಚ್ಚಂ. ಅಂತಿರೆ ಗುಱಿಗೊಂಡು ಬರ್ಪ ಬಾಣಮಂ ಕಾಣದಂತು ಕಡಿದು ಪಡಿಸರಲಿನೇಸಾಡಿ ಕೂಸಾಡಿದ ನುಡಿಗಿಂತಿದೇಂ ಮುನಿಸು ? ನೀಂ ಮಾನ್ಯರ್ ಹೂನ್ಯರ್. ಆಮನ್ಯರ್ ವನ್ಯರ್ ಸಾಜಮಾಗೆವೆ ! ನೋಱ್ಪೊಡೆ ನಿಮ್ಮ ಗಂಡುಗಲಿತನಕಂ ಮನಕಮೊಪ್ಪಿರೆ ಮುಚ್ಚೆಯಿಂ ಪಚ್ಚೆವೋದ ಕಿಱುದಮ್ಮನಂ ಬಂದಿಗೊಂಡಿರಕ್ಕುಂ. ಈಗಳೆನ್ನಂ ಮುನ್ನಂ ಬನ್ನಂಬಡದನ್ನಂ ಬಾಟ್ಡಲೆವಿಡಿಯಿಂ. ಅಲ್ಲದೊಡಿಂತು ಆಹಃ ! ಕಾಡ ಮರೆಯ ಕಿಱುವೞಿಯನಟ್ಟಿ ಪಿಡಿವ ನಾಡ ನಾಯ್ಗಳೆಂತಂತೆನ್ನಣುಗದಮ್ಮನಂ ಜಡಿದೆವು ಕಡಿಪಿಡಿದೆವೆಂದೊಡೊಂದು ಪನ್ನತಿಕೆಯೇ ! ಈಗಳೆ ನಿಮ್ಮನುಗಿದುಂ ಬಗಿದುಂ ದೆಸೆವಲಿಗುಡುತುಮೆನ್ನ ಬೆನ್ನ ತಮ್ಮನಂ ಕೊಳ್ವೆನೆಂದು ನೋಯಿಸಿದಂ. ಇಂತಿರೆ ಪುಷ್ಕಲಂ ಶರಹತಿಗೆ ಗಾಱುಗೆಟ್ಟು ಬಾಯಾಱಿ ಕೀಱಿ ನೆಲಕುರುಳ್ದು ಇನಿವೊಟ್ತುಂ ತೆಪ್ಪಱಿದಿರೆ ಕಂಡು ಲವಣಾಂತಕನಂತಕನಂತೆ ಕನಲ್ದು ತೇರನೇಱಿ ಬಂದು ಕಟ್ಟೆದಿರ ಪೂಣೆಗನಂ ಕಂಡು–ಅಬ್ಬಾ ! ಕಂಡಿರೆ ಮರೆಗೊಣಸು ಪಲ್ಲಮಱಿಯಂ ಕೊಣಕಿ ಕೆಣಕುವೊಂದಚ್ಚರಿಯಂ, ನೀರೊಳ್ಳೆ ಪುತ್ತಿನ ಪಾವಂ ನುಂಗಲಾಟಿಪೊಂದಂದಮಂ ! ಕಾಲತುೞಿತಕ್ಕೆ ಪೊಗೆವ ನಂಜಿನುರಿಜಾಲೆಯ ಸುಯ್ಗೆ ಜಜ್ಜರಿಯಾಗಿ ಸೀಕರಿವೋಪುದಂ ಲೆಕ್ಕಿಸದಿರ್ಕುಮೆಂದು ಬೆಂಗೆಬೆಂಗಯ್ದಂಬುಗಳನೆಚ್ಚೊಡಾ ಸರಲ್ ಕೂಟದ ಕಾದಲರನೆಚ್ಚೊಡಲಿಚನ ಪೂಸರಲವೊಲಾಯ್ತುಸರಲಂ. ಆಗಳ್ಗೆ ಕುಶಂ ಪಗೆಯ ಕಣೆಯಂ ಸದೆದು ಮೇಣೆರಡಱಿಂ ಕರದ ಕೋಯಂಡಮಂ ಮುಱಿದಂ. ಇಂತು ಬಿಲ್ ಬೆಸೆಯಾಗೆ ಕಂಡು ಶತ್ರುಹಂ ಪೆಱತೊಂದು ಬಿಲ್ಲಂ ಕೊಂಡು ಕಣೆಯಂ ಪೂಡಿ–ಎಲೆಲೆ ಮಟ್ಟುಮೀಱಿದ ಮಾಯದ ಬಾಲಕ ! ನೀಂ ದಿಟ್ಟಂ. ದಿಟ್ಟಮಾದೊಡೆನ್ನೀ ಕಟ್ಟೆಸುಗೆಯ ಕೋಲಂ ಮುಟ್ಟೆ ಮುಱಿವುದೆಂದು ಕಿವಿಮುಟ್ಟೆ ಸೆಳೆದಿಟ್ಟಂ. ಅನಿತಱೊಳೆ ಕುಶಂ ತನಿಗಿಡಿಯಂ ಕಾಱಿವರ್ಪ ತೋರಗಣೆಯಂ ನಡುವಟ್ಟೆಯೊಳೆ ಪಡಿಗೋಲಿಂ ಬಡಿಗೋಲಿಂ ಕರಡಮಂ ಸದೆವಂತೆ ಸದೆದುಮುತ್ತಮಾಱಱಿಂ ಕಯ್ಯಪೊಸಬಿಲ್ಲಂ ಮೆಯ್ಯ

ಸವಗಮುಂ ತುಂಡಿಸಿ, ತೇರಂ ವಾರುವಮುಂ ಕಡಿದು, ರಥಿಯಂ ಸಾರಥಿಯಂ ಸಮಂತು ಗಾಱುಗಿಡಿಸಿದಂ. ಅಂತಪ್ಪುದುಮಿಳೆಗಿೞಿತಂದು ಗದೆಗೊಂಡು ಪೊಯ್ಯಲೊಡಂ ಕುಶನೆಂತುಂ ಮೆಯ್ಯುಮ್ಮುಡಿ ಪುಟನೆಗೆದು ತನ್ನೊಂದು ಕಣೆಯಿಂ ಶತ್ರುಘ್ನನನಿಱಿದಂ. ಆಗಳೇನೆಂಬೆನೊ ! ಬೆಟ್ಟಿನ ನಿಡುಮರಂ ಬಿಱುಗಾಳಿಯ ಪೊಯ್ಲಿಗೆ ಬೇರುಡಿದು ಬೀೞ್ವಂತೆ ದಿಮ್ಮನೆ ಗದೆವೆರಸು ತಿರೆಗೆ ಕೆಡೆದಂ. ಮೊಱೆಯಿಟ್ಟುದು ಸೇನೆ. ಮುಂದುಗೆಟ್ಟುದು ಯೋಧರೊಂದು ನೆರವಿ. ಗಜಬಜಿಸಿದರ್ ಮಹಾರಥರ್. ಇಂತಾಗಲೊಡಮೆತ್ತಂ ಸುಭುಜಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಿಧಿ ಮುಂತಪ್ಪ ವೀರರುಂ ಸುಗ್ರೀವಸುಷೇಣರಾದಿಯಪ್ಪ ಮರ್ಕಟನಾಯಕರುಮಿರ್ತಂಡದಿಂ ಮಂಡಳಿಸಿ ಕಾದುವುದುಮೊರ್ವನೆ ಬಾಲನನಿಬರಂ ಮಱಿಸಿಂಗನಾನೆವಿಂಡನೆಂತಂತು ಮಾಮಸಕದಿಂ ದೆಸೆಗಿಡಿಸಿದಂ. ಕೆಲರಂ ಕಡಿದಂ, ಕೆಲರಂ ಬಡಿದಂ, ಕೆಲರನುಗಿದಂ, ಕೆಲರಂ ಬಗಿದಂ, ಕೆಲರಂ ಕುಱಿದಱಿದಂ, ಕೆಲರಂ ಬಿಗಿದಂ, ಕೆಲರನಿಟ್ಟಂ, ಕೆಲರಂ ಬಿಟ್ಟಂ ಮೊನೆಯೊಳ್.

ಇಂತು ಸಂಗ್ರಾಮಕೋಲಾಹಲಂ ವಿರೋಧಿವರೂಥಿನಿಯಂ ಸದೆಬಡಿದು ಕಾಲದ ರಂಗತ್ರಿಣೇತ್ರನಂತೆ ಮೆಱೆಯುತ್ತಿರ್ಪುದುಮಾ ವೇಳೆಗೆ ಮುಚ್ಚೆವೋದ ಲವಂ ಕಿಱಿದುಂಬೇಗಮೆೞ್ಚೆರ್ತ್ತು ತನ್ನ ಬಂದಿಗೆ ಬೆಱಗುವಟ್ಟೆತ್ತಂ ನಿಟ್ಟಿಸಿ ಪಗೆಯೊಡ್ಡು ಬಕ್ಕಂ ಬಯಲಾದುದಂ ನೀಡುಮೆಣಿಸಿ ಮುಂದೆಸೆಯೊಳೞಿದುೞಿದ ಜೋದರೊಳ್ ಪೊಣರ್ವಗ್ರಜಾತನಂ ಕಂಡು ತಾನುಂ ಕೈದುಗೊಂಡಾತನಂ ಕಿಚ್ಚಂ ಗಾಳಿಯೆಂತಂತು ಕೂಡಿದಂ. ಹತಶೇಷರೊಳಮೀಗಳ್ ಪಲಂಬರ್ ಗತಾಸುಗಳಪ್ಪುದಂ ಕಂಡು ಕಂಠಗತಾಸುಗಳೆಂತುಂ ರಣಕೆ ಬೆಂಗೊಟ್ಟೋಡಿ ಕಟ್ಟುಱದಿಂ ಪೊೞಲ್ಗೆ ಬಂದು ರಾಘವಂಗೀ ವಿವರಮನಱಿಕೆಗೆಯ್ವುದುಂ, ತನ್ನವರ ಪರಿಭವಕ್ಕೆ ಮನಮಱುಗಿಯುಂ ಪಗೆದ ಮಕ್ಕಳಿರ್ವರ ಏಱ್ಗೆವೆತ್ತ ಬಲ್ಪಿಂಗೆ ಬೆಱಗಾಗಿಯುಂ ದೀಕ್ಷೆಯೊಳಿರ್ದ ರಾಘವನನುಜಂಬೆರಸು ತಾನೆ ಪೊಱಮಟ್ಟಂ. ಇಂತು ಕಡುವೇಗದಿಂ ಪಡೆಗೂಡಿ ನಡೆದು ಕಾಡನೆತ್ತಂ ಕವಿದೊತ್ತಿ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರೋರೊಂದು ದೆಸೆಯೊಳಿರ್ದು ದೞವನೊಡ್ಡಿ ಮಕ್ಕಳಂ ಪಿಡಿಯೆ ಬರ್ಪುದಮಾವೊಡ್ಡು ಗಾಳಿಯೊಡ್ಡಿನ ಮುಗಿಲೊಡ್ಡಾಯ್ತು ಬಾಲಕರಿದಿರೊಳ್. ಇಂತೊಂದು ಮಾಟ್ಕೆಯಿಂ ಸುರಿಗೆಯ, ಜವದಾಡೆಯ, ಕಕ್ಕಡೆಯ, ಮುಸುಂಡಿಯ, ಕಡಿಗತ್ತಿಯ, ಕೊಡಲಿಯ, ಇಟ್ಟಿಯ, ಬಟ್ಟಗೈದಿನ, ಕೈದುಕಾಱರ ದೞಂ ತಮ್ತಮಗೆ ದೞದುೞದಿಂ ಕುಶಲವರೆಸುಗೆಯಿಂ ಸತ್ತುಂ ಮುತ್ತುಂ ಕೞಿದುಮೞಿದು ಪೋಪುದುಮೞಿದುೞಿದ ದಂಡಂ ತಂಡತಂಡದಿಂ ಪಿಂಡನಾಗಿಸಿ ಚಂಡಭಂಡನಕ್ಕೆ ನೂಂಕಿ ತಾಮಿರ್ವರುಂ ತೇರನೇಱಿ ಬರ್ಪ ಗಂಡುಗಲಿಗಳಂ ಕಂಡು ಗಂಡಗರ್ವದಿಂ ಲವನಗ್ರಜಂಗೆ–ಕಂಡಿರೆ ಅಣ್ಣ! ಮೊನೆಯೊಳಾಗಳೆ ಮಿಟ್ತುಗೆ ತುತ್ತಾದ ತಮ್ಮವರ ಬೆಂಬಲಕೆಂದು ಬಂದ ಬಲ್ಲಿದರಿರ್ವರಂ. ಬೇಱೆವೇಱಾಗಿ ರಥಮನಡರ್ದೆಮಗೆ ಮುಮ್ಮೊಗಮಾಗಿ ಠೀವಿಯಿಂ ಬರ್ಕುಂ. ಈಗಳೆಮಗೆ ಸಮರಂ ಸಾಟಿಯಾಯ್ತು. ಕಾಡ ದೆವ್ವಗಳ್ಗೆ ಬಲಿಯೀವಂ. ಕಿಱಿಯನೊರ್ವನೆನಗೆ, ಪಿರಿಯಂ ನಿಮಗೆ, ಮಿಕ್ಕಿನ ಪಡಿಬಲಮೆನ್ನ ನಿಮ್ಮ ಕೋಲ್ಗೆಂದು ಪಸುಗೆಗೆಯ್ದು ಮುಂದೊತ್ತಿ ಬರ್ಪ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರ್ಗೆ ಕಟ್ಟಿದಿರಾಗಿ ನಡೆದರ್.

ಇಂತು ಸಂಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಬಿಂಕದಿಂ ಮುಟ್ಟಿವರ್ಪ ಮಕ್ಕಳ ಬಲಕಂ ಚಲಕಂ ನಿಬ್ಬೆಱಗಾಗಿ ರಾಘವಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣಂಗೆ–ಎಲೆ ತಮ್ಮ ! ನಾಡೊಡೆಯರ ಮಕ್ಕಳ್ಗಮೀವಗೆಯ ಪೆಂಪುಂ ಕೆಂಪುಂ ನೋಟ್ಪೊಡರಿದು ಗಡಾ ! ಪಾಡುಗೆಟ್ಟ ಕಾಡ ತರುವಲಿಗಳ್ಗಿಂತುಟೊಂದು ಬೀರಮೆತ್ತಣ್ತು! ಇವರೊಳೆನಗೇನೊ ಮಮತೆ ಪುಟ್ಟುಗುಂ, ಮುನಿಸು ಬಾರದು. ಆರೆಂಬುದನಾರೆಯ್ದು ಪೇಟಿಯ್ !– ಎಂಬುದಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ತೇರನಣೆದು ನೂಂಕಿ ಬಿಲ್ಲ ಕೊಪ್ಪಿಗೆ ನಾರಿಯನಳವಡಿಸುತೆ ಕೋಲಂ ಸಂಧಿಸುತೆ ನುರ್ಗಿವರ್ಪ ಬಾಲರಂ ತಡೆದು–ಎಲೆ ಮಕ್ಕಳಿರ ! ನೀವಾರ್ ? ಹಯಮಂ ಕಟ್ಟಿದಿರೇಕೆ ? ಎಮ್ಮವರನಿದಿರ್ಚಿದಿರೇಕೆ ? ಪೋಪಿರೆಲ್ಲಿಗೆ ? ತಡೆಯಿಮೆಂದು ಬಿಲ್ಲನೇಱಿಸಿದಂ. ಆಗಳ್ಗೆ ಲವಂ–ಎಲೆಲೆ, ಕಟ್ಟೊತ್ತಾಯದ ರಾಯ ! ಮೊನೆಗೊಡ್ಡಿ ಬಂದು ನೀವಾರೆಂದು ಬೆಸಗೊಳ್ವುದಿದಾವ ನಡತೆ ? ಸಲ್ವೊಡೆ ಕಾದು, ಮೋದು, ಅಱಿಯಪ್ಪೊಡೆ ಪಲಾಯನಮನೊಂದು. ಆದೊಡಂ ನೀಂ ಕೇಳ್ವಿನಂ ಪೇಟ್ವಿಂ. ಎಮ್ಮನಬ್ಬೆ ಪೆತ್ತಳಜ್ಜಂ ಸಾಕಿದಂ. ಚಲದಿಂ ನಿಮ್ಮ ಹಯಮಂ ಕಟ್ಟಿದೆವಿದಿರ್ಚಿದೊಡಿದಿರ್ಚಿದೆವು. ಮೀಸಲಿರ್ಪ ನಿಮ್ಮ ಜೋದರ ಸಮ್ಮುಖಕ್ಕೆ ಪೋಪೆವು. ತಡೆದೊಡೆ ತಡೆವೆವೆಂದು, ಕಟ್ಟಿ ನುಡಿವುದುಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ– ಕೊರ್ವಿನ ಕೊಂಕುನುಡಿಗಿದು ಪೊಟ್ಟಲ್ತು. ನೀಮೆಳೆಯರ್; ಗೆಲ್ದ ಗೆಲ್ಲಂ ಸೋಲ್ತ ಸೋಲಂ ಬೀರರ್ಗೆಮಗೆ ಬಾರದು. ಸವಿನುಡಿಯಂ ಲಾಲಿಸಿ ಕೊಳುಗುಳಮಂ ಹಯಮಂ ಕಡುಚಲಮಂ ಬಿಟ್ಟು ಪೋಗಿಂ. ಈ ನುಡಿ ನಿಮಗೆ ಸೊಗಸಾಗದೆ ಪೋಗೆ ನಿಮ್ಮೊಡಲುಮಂ ಬಿಟ್ಟು ಪೋಪಿರ್. ಇದು ನಿಕ್ಕುವಮೆಂದು ಮೂಡಿಗೆಯಿಂ ಕಣೆಯನೆತ್ತಿ ಬಿಲ್ಗೆ ಪೂಡಿದಂ. ಅದರ್ಕಾ ಲವಂ ಲವಂ ಬೆರ್ಚದೆ–ಎಲೆ ! ಕೊಱಚಾಡುವೆಯೇಂ ? ಆಮೆಳೆಯರಾಯದೊಡೇಂ ಕೋಲ್ಗೊಂದೆಳಮೆಯುಂಟೆ ? ಪಂದಿಯಂತುಂ ಗೊಂದೆಯಂತುಂ ಸೊರ್ಕಿ ಕೊರ್ವಿ ಬಳೆದೊಡಾಯ್ತೆ? ಮಱಿಸಿಂಗನಂತು ಕಡುಪುಂ ಬಲ್ಪುಮಿರವೇಡಾ ! ಪೋ ! ಕೂಸಾಗಿಯುಮಂದು ಪದ್ಮನಂ ಕೊಂದ ಸಂದ ಗುಹನಳವಿ ಗಹನಮಾಗದೇಂ ಮನಕೆ ?– ಎಂದು ಸಡಗರಿಸಿ ಕಣೆಯೆರಡಱಿಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಧನುವಂ ಮುಱಿದಂ. ಅನಿತಱೊಳೆ ಮಗುಱ್ದೊಂದು ಬಿಲ್ಲಂ ಕೊಂಡು ಕಿನಿಸಿಂ ಮೆಯ್ವೆರ್ಚಿ ಕೋಲ್ಗಳನುರ್ಚಿ ಬಾಲಕಂಗಿಸುವುದುಮಂತವಱಿಂ ನಿಲ್ಲದೆ ನುಚ್ಚುನುಱಿಮಾಡಿದಂ. ಎನಿತ್ತೆನಿತ್ತಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಸುವನನಿತ್ತನಿತ್ತಂ ಕೊಚ್ಚುದಱಿವಂ ಲವಂ. ಇಂತು ಪಿರಿದುಂಬೊಟ್ತು ಸೆಣಸುತಿರಲೊಡಮತ್ತಲ್ ಮೇಣೊಂದು ದೆಸೆಯೊಳ್ ಸೂಟಿಯಿಂ ಪೋಪ ಕುಶನಂ ತಡೆದು ರಾಘವಂ–ಎಲೆ ಪಸುಳೆ ! ನೀನಾವಂ ? ಹಯಮನೇನೆಂದು ಕಟ್ಟಿದಯ್ ? ಎನ್ನಾಣೆ ! ನಿನ್ನೊಳೆನಗಕ್ಕಱುಂಟು. ನೀಂ ಗೆಯ್ದ ದುಱುದುಂಬಿತನಮಂ ಪೊಲ್ಲದ ಕಜ್ಜಮಂ ಮಱೆತೆಂ. ಇದೆಕೊಳ್ ನಿನ್ನಂ ಕಾವೆಂ. ನಿಮಗಿನಿತ್ತು ಬಲ್ಪೆಂತುಟಾಯ್ತು? ಬಿಲ್ಲೋಜನಾವಂ ? ಪುಟ್ಟಿದಿರೆಲ್ಲಿ ಪೇಟೆಂಬುದುಂ; ಕುಶಂ–ಕೇಳೆಲೆ ರಾಯ ! ನಿನ್ನ ಹಯಮಂ ಗಿಯಮಂ ನಾಂ ಕಟ್ಟಿದೆನಿಲ್ಲ. ಕಿಱಿಯನಱಿಯದೆ ಕಟ್ಟಿದನಕ್ಕುಂ. ಮೇಣೆನ್ನೊಳಾವುದುಂ ದುಱುದುಂಬಿತನಂ ಬಾರದು. ನಿಮ್ಮವರಾತನಂ ಬಱಿದೆ ನೋಯಿಸಲೊಡಮೆನಗೆ ನಿಮ್ಮೊಳ್ ಮುನಿಸಾಯ್ತು. ಈಗಳ್ ನಿಮ್ಮನಿದಿರ್ಚುವೊ–

ಡಾದೆನೆಮಗಜ್ಜಂ ಬಿಲ್ಲೋಜಂ. ಕಾಡೊಳೆ ಪುಟ್ಟಿದೆವು. ಅಬ್ಬೆಯ ಪರಕೆ, ಮುತ್ತಯ್ಯನ ಕಾಪು, ಕೆಳೆಯರ ನಲ್ಮೆ ಪಿರಿಯರೊಲ್ಮೆ ಎಮಗೀವಗೆಯ ಬಲ್ಪನೊಡರ್ಚಿದತ್ತು–ಎಂದಾಡಿದಂ. ಆ ನುಡಿಗೆ ರಾಘವಂ ತಲೆದೂಗಿ–ಕಿಱುಗೂಸುಗಳ್ ನಿಮಗೆಮಗೆ ಜುದ್ದಮಕ್ಕುಮೆ ! ಬಱಿದೆ ಕಾದಿ ಬೞಲದಿರಿಂ. ಕೊಂಡ ಹಯಮಂ ಬಿಟ್ಟು ಸಂತಂ ಪೋಗಿಂ ಪೋಗಿಮೆಂದುಸಿರ್ದಿಂ ಬೞಿಯಂ ಕುಶಂ ನಿನ್ನೀ ಕೊರ್ವಿನ ನುಡಿಯಂತಿರ್ಕೆ ! ಕಟ್ಟಿದ ಹಯಮಂ ಕೊಟ್ಟು ಬಾೞ್ವೆ ಮಾತುಂಟೆ ? ಅಬ್ಬೆ ಱೋಡಿಸಳೆ ? ಅಜ್ಜಂ ಪೞಿಯನೆ ? ಕೆಳೆಯರೇಡಿಸರೆ ? ಚಲಕಂ ತೋಳ್ವಲಕಂ ಕುಂದಾಗದೆ ? ಎನ್ನ ಮೇಣೆನ್ನ ಪೊನ್ನ ಪಿಳುಕಿನ ಕೋಲಂ ಬಾಲಿಶಮಂ ನೋಡೆಂದು ಜಡಿದು ನುಡಿದೊಡನಯ್ಯನಂ ಪಿಡಿದು ಬಡಿವ ಕಲಿಯುಗದೞಿವಾೞ್ಕೆಯ ಕೂಟ ಮಕ್ಕಳೊಂದು ಮಾೞ್ಕೆಯಿಂದಾರ್ದು ಪೊಯ್ದಂ.

ಆಃ ! ಏತಱೊಂದು ಬಿದಿಯ ಬದಸಾಟವೊ ? ತನಗಯ್ಯನೆಂದಱಿದನಪ್ಪೊಡೆ ಕುಶಂ ವಿಶಿಖಮನಿಸುವನೆ ? ಪೊಣರ್ವನೆ ? ಬಯ್ವನೆ ? ಪೊಯ್ವನೆ ? ತಂದೆ ಮಕ್ಕಳೊಂದು ಪುರುಡಿಗಿದುವೆ ಮೊದಲಾಯ್ತೇ ! ಅನಿತಱೊಳೆ ರಾಘವಂ ಕೂರ್ಗಣೆಯಂ ಮಾರ್ಗಣೆಯಿಂ ತುಂಡಿಸಲೊಡಂ ತರಳಂ ಮೇಣೊಂದು ಮಾರ್ಗಣಮಂ ಸೆಳೆದಿಟ್ಟಂ. ಮತ್ತಮೊಂದಂ ಮಗುಳ್ದಮೊಂದಂ ಪೆಱತೊಂದಂ ಬೇಱೊಂದಂ. ಇಂತು ರಾಘವನೊಡಲನೆಸುಗೆಯಿಂ ತಳಿರ್ತಸುಗೆಯಂ ಗೆಯ್ವುದುಮೆನಸುಂ ಕೋಪದಿಂ ಚಾಪಮಂ ತುಡುಕಿ ಸಂದ ಬಾಣಮಂ ಸಂಧಿಸುವುದುಮಾಬಾಣಂ ಮಾಣದೆಯ್ದಿ ಗುಱಿಗೆಟ್ಟು ಬಂದತ್ತು. ಏನೊಂದಚ್ಚರಿಯೊ ! ದಿವಿಜದನುಜಮನುಜರೊಳಂ ಮೊನೆಯೊಳಳ್ಕದ ಬಳ್ಕದತಿಕಾಯನಂ ಹತಕಾಯನಂ ಗೆಯ್ದಂಗೆ ತನ್ನೊಂದೞ್ಕೆಯಿಂ ಬರ್ದಿಲಮಂ ತಳಮುಳಂಗೆಯ್ದುಂ ಬಿಡುಗಣ್ಣರೊಡೆಯನ ಪಡೆಯಂ ದೆಸೆಗಿಡಿಸಿದುಬ್ಬರದಬ್ಬರದಿಂದ್ರಾರಿಯಂ ಮಾರಿಯ ಬಾಱಿಗನಂ ಮಾಡಿದಂಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣಂಗೆ, ಕೊರೆವ ಸಬುದಮಂ ಸಿಂಗದ ಗರ್ಜನೆಗೆತ್ತುಗಜಂಗಳಳಱಿ ಸುಯ್ವ ಸುಯ್ಲ ಸುೞಿಗೆ ನೆಲೆಗೆಟ್ಟು ಮುಱಿಮುಱಿಯಾಗಿ ನಿಡುಗಂಬಂಗಳ್ ತೇಂಕೆ ತಿರೆಯೊಳಂದೊಱಗಿದ ಬಿಂಜವೆಟ್ಟೆನೆ ಬೆಟ್ಟನೊಱಗಿದ ಕುಂಭಕರ್ಣನೊರ್ಮೆಯುಂ ಮೈಮುರಿದೆೞ್ದಗ್ರಜನ ಪರಿಭವಕ್ಕೊಳಱಿ ಕಡೆಗಾಲದ ಬಿಗುರ್ವರಿಜನೊಂದಾಟೋಪದಿಂ ಮೊನೆಯೊಳಿದಿರ್ಚಿದೊಡವನಂ ಜವನೊಂದಿಗನನಾಗಿಸಿದ ರಕ್ಕಸದಲ್ಲಣಂಗೆ ಈರೇೞುಂ ಲೋಕಮಂ ಗೆಲ್ಲಂಗೊಂಡು ಭುಲ್ಲವಿಸಿ ಬಲ್ಲಿದನೆಂಬ ಗಂಡಗರ್ವದಿಂ 'ಪೊಣರ್ವ ದಶಾನನೊಡಲಂ ಕಡಲ ಮೀನ್‌ಗಳ್ಗೆರೆಯನಾಗಿಸಿ ಮೆಱಿದಾಹವಮಲ್ಲ ರಾಮಂಗಿಂದು ಚಿಣ್ಣರಾಟದ ಕೂಟದ ಪಸುಳೆಗಳತ್ತಣಿಂ ಸೋಲಂ ಗಡ ! ಲಕ್ಷ್ಮಣನಸಿ ದಸಿಯಾಯ್ತು ಗಡ ! ರಾಮಬಾಣಕ್ಕೆ ಮಣಿಯರ್ ಗಡ !

ಎನ್ನ ಕಣ್ಣೇ ! ಪೆಣ್ಣೇ ಇಂತು ಕುಶಲವರ್ ಬಾಂಬಟ್ಟೆಗರೊಟ್ಟಯಿಸಿ ನೆರೆದು ಬೆಱಗುವಡುವಿನಂ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರೊಳ್ ಕಡುಕೆಯ್ವುತಿರಲೊಡಮಾವೇಳೆಗತ್ತಲ್

ವರುಣಲೋಕಕ್ಕೆ ಪೋದ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಬಾಲಕರಿರವಂ ನಾರದನತ್ತಣಿನಱಿತು ಮಾಣದೆ ತನ್ನಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬರೆ ಅಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಬಟ್ಟೆಯನೆ ನಿಟ್ಟಿಸುತ ಹಂಬಲಿಸಿ ಬೆಬ್ಬಳಿವೋಪ ಸೀತೆ ಮುನಿಯಂ ಕಂಡೆಱಗಿ ಲವನನರಿಗಳ್ ಹಯದ ನೆವದಿಂ ಬಂದಿಗೊಂಡುದಂ ಮೇಣಾತನಂ ಮಗುೞ್ಚುವೊಡೆಂದು ಕುಶಂ ನಿಶಿತವಿಶಿಖವಿಸರವಿಲಾಸಿ ಬೆಂಗೊಂಡುದನಿನ್ನುಂ ಬಾರದೆ ತಡೆದುದಂ ಬಿನ್ನಯಿಸಿದಳ್. ಆದರ್ಕಾಮುನಿಪಂ ಸೀತೆಯಂ ಸೈತಿಟ್ಟು ಮಕ್ಕಳಂ ಕೂಡಿವರ್ಪೆನೆಂದು ಪೊಱಮಟ್ಟು ಬರುತುಮಿರ್ದಂ.

ಇಂತು ಬರುವರುತುಮಿರಲೊಡಂ ಎನಿಸುಂ ದೂರದೊಳ್ ಮುಱಿದಟ್ಟೆಯ, ಸುರಿದ ಕರುಳ, ಒಱೆದ ಬಸೆಯ, ಕೊಱೆದ ಸುಂಟಗೆಯ, ಪರಿದ ಕೆನ್ನೀರ ಪೆಣನ ಬಣಂಬೆ ಜವನುಂಡು ಕಾಱಿದ ಮಾೞ್ಕೆಯಿಂದ ಕಾಣಿಸಿದತ್ತು. ಕೆನ್ನೀರ ಮುನ್ನೀರ ಸೇತುವಿಂಗಿಂತು ಕಿಱುವೆಟ್ಟುಗಳಂ ಪೊಸತೆನೆ ಪರಪಿದರೆನೆ ಏಱುಗೊಂಡು ಮಡಿದಾನೆವಿಂಡೆಸೆದತ್ತು. ಇಂತೊಪ್ಪುವ ರಣರಂಗಮಂ ಕಂಡು ಕೊಂಕಿ ಸಂಕಿಸಿ ಬರ್ಪ ಮುನಿಪಂಗೆ ರಣವಿಕ್ರಮಮೂರ್ತಿಗಳಂತೆ ಕೋಡದೆ ಬಾಡದೆ ಸಾಹಸಮಲ್ಲರೊಳ್ ಪೊಣರ್ವ ಕುಶಲವರಂ ಕಂಡು ತಲೆದೂಗಿ ಸನಿಯಂ ಸಾರ್ದು– ಓ ಓ ! ಮಾಣ್ಮಾಣೆಮೆಂದು ನುಡಿದುಂ ತಡೆದುಂ ಮಕ್ಕಳಂ ತೞ್ಕೈಸಿ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರ್ಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಂ.

ಮುದ್ದಣಂ - (ಮನೋರಮೆಗೆ) ಏನೆಲಗೆ ! ಕಡೆಗೆ ಹುಂಗುಟ್ಟದೆ ಗುಱುಗುಮ್ಮನಿರ್ಪೆಯ್ ?

ಮನೋರಮೆ - ಮಕ್ಕಳ ಸೆರಗಿಲ್ಲದ ಸಾಸಕ್ಕೆ ಬೆಱಗುವಟ್ಟು ಇನಿವೊೞ್ತುಂ ಕೆಮ್ಮನಿರ್ದೆಂ.

ಮುದ್ದಣಂ - ನೀನೊರ್ವಳೆ ಅಲ್ತು, ಬಾನೊಳ್ ಬರ್ದಿಲವೆಂಡಿರುಂ ಕಂಡು ಬೆಱಗುಗೊಂಡು ಬೆಂಡಾದರ್.

ಅಂತಿರೆ ತಳ್ವದಾಗಳಿರ್ವರುಂ ಮುನಿಗೆ ಮಣಿವುದುಂ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮುಗುಳ್ನಗೆಯಿಂ ರಾಘವಂಗೆ– ಓ ಓ ಇನಿತೊಂದು ಜಗಕೆ ಪೊಸತೆನೆ ತಂದೆಮಕ್ಕಳ್ ನಿಮಗೆ ಸಂಗರಂ ಕಡಿದಾಯ್ತೇಂ. ಇಂತುಮೊಳವೆ ! ಕಾದುವರುಂಟು ದಾಯಿಗರ್, ಪಗೆಗಳಗ್ರಜಾನುಜರ್. ತಂತಮ್ಮೊಳಿನ್ನೆಬರಂ ಕಂಡೆನಿಲ್ಲಂ ಕೇಳ್ದೆನಿಲ್ಲೀ ತೇಱಿನ ದೊರೆವೆತ್ತಸೆಣಸಂ. ಅಂತಲ್ಲದೊಂದು ನಿಮಗಮೇಂ ಜಗದ ಮಾಯದ ಜವನಿಕೆಯ ಬೆಗಡೊ ! ನಿನ್ನ ಬಣ್ಣದ ರೂಪು ನಿನ್ನ ತಿಣ್ಣದ ಬಲ್ಪು ಪಣ್ಣಿದ ಪೊಣರ್ಕೆಯೊಳ್ ನಿನ್ನನೆಟ್ಟಱಿಸದೆ ಪೋದುವೆ ? ನೀಂ ನಾಡೊಡೆಯನೆಂಬೊಂದುರ್ಕಿಂ ಸೊರ್ಕಿಂ ಕಯ್ದಿಡಿದ ಮಡದಿಯಂ ಬಗೆಯದ ನಿನಗೀ ಬಾಲರ ಕುಱುಪೆಂತುಟಕ್ಕುಮೆನಲೊಡಂ ರಾಮ–ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಮೊಗಮಂ ದಿಟ್ಟಿಸೆ : ಜೀಯ ! ಮುನಿಪಂ ಪೇೞ್ದಂತಾಗದಂದು ಕಾಡಾಡಿ ಮಕ್ಕಳ್ಗೀವಗೆಯ ತೋಳ್ವಲಮುಂಟಪ್ಪುದೆ ? ನೋೞ್ಪೊಡೆ ನಿನ್ನಂ ಪೋಲ್ವರೆಂದಂ. ಆದರ್ಕಾ ರಾಮಚಂದ್ರಮಂ ಸೀತೆಯ ವಾರ್ತೆಯೇನೆಂಬುದುಮನುಜಂ ಕೂಡಿವೋದುದಂ ಕಾಡೊೞೆಳಿಪಿವಂದುದನಾಡಿ ತೋಱಿಪುದುಂ, ಮುನಿಪಂ ಸಮನಂತರದೊಳ್ ತನ್ನಾಶ್ರಮಕ್ಕುಯ್ದಾರಯ್ದುದಂ ಮೊದಲ್ಗೆಯ್ದು ಅವುಳರೊಗೆವಱ ಬಿಲ್ಗಾಱಿಕೆಯ

ಬಿನ್ನಣಮಂ ನಾನಾಬಿಜ್ಜೆಯಱಿವಂ ನಿರವಿಸಿ ಮುಗಿಸಿದಂ. ಆಗಳ್ಗಾಗಸದತ್ತಣಿಂ – ಇವರೀ ಬಾಲಕರಪ್ರತಿಮವೀರರ್ ನಿನಗೆ ಸೀತೆಯೊಳ್ ಪುಟ್ಟಿದರಿವರನೊಪ್ಪುಗೊಳ್ಳೆಂದು ಮಱೆನುಡಿ ಪುಟ್ಟಲೊಡಂ ಸುರರ್ ಪೂಮಟೆಗಱೆದರ್.

ಮತ್ತಂ ರಾಘವಂ ಸಿಗ್ಗಿಂ ಕೆಮ್ಮನಿರ್ಪುದುಂ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಕ್ಕಳನಯ್ಯನಡಿಗೆಱಗಿಸಿ– ಇವರೊಳೇನನ್ನೆಯಂ ? ನಿನ್ನಂ ಮೀಱಿದ ತೋರದ ಬಲ್ಪಿನ ಬಾಲರೆಂಬ ಜಸಂ ಜಗಮಱಿಯೆ ಪರ್ಬಿದತ್ತು. ಅಪ್ಪ ಬರ್ಪ ಜಯಪರಾಜಯಂಗಳಂ ನೀನಱಿಯದುಂಟೆ ! ನಿನ್ನ ಲೀಲೆಗೇನೆಂಬೆನೊ ! ಎಂದನಾಗಳ್ ಸಂತಸದಾಲಿನೀರ್ ಕಾಟ್ಬುರಮಾಗೆ ನವಿರ್ ನಿಗರವಾಗಿ ಗುಡಿಗಟ್ಟೆ, ಮಣಿದ ಮಕ್ಕಳನಿರ್ವರುಮನೆತ್ತಿ ತೊಡೆಯೊಳ್ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ತಟ್ಕೈಸಿ ಮುದ್ದಿಸಿ ಮುಂಡಾಡಿ ಶಿರಮನಾಘ್ರಾಣಿಸಿ ಮುಂಗುರುಳಂ ನೇವರಿಸಿ ಮೆಯ್ದಡವಿ ತನಯರ ವೌಯ್ಸ್ಯೋಂಕಿನೊಂದು ಹರವಸದಿಂ ಬಗೆಯುರ್ಬಿದ ರಾಘವಂ–ಎಲೆಲೆ ಬಾಲಕರಿರ ! ನಿಮಗೀ ಜಾಣ್ಮೆಗಾವುದು ಮೊದಲ್ ಪೇೞಿಮೆಂಬುದುಂ, ಎಮಗೀ ಅಜ್ಜನುಪದೇಶಿಸಿದ ರಾಮಾಯಣಮೆ ಮೊದಲಾಯ್ತೆಂದರ್, ಆಗಳ್ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ತಾನವಿತಾನವಿನಿದಂ ಕೞೆಯೆ, ಕೊರಲುಂ ಬೆರಲುಮೊಂದಾಗಿ ಬೆರೆಯೆ, ಲಯಮನೆಡವದ ತಾಳದ ಮೇಳವದಿಂ ಪತ್ತುಂಬಗೆಯ ಗಮಕಂಗಳೋಜೆಯಿಂ ಶುದ್ಧ ಮಿಶ್ರಸಂಕೀರ್ಣಗಳೆಂಬ ಪಲವುಂ ಬಗೆಯ ರಾಗಂಗಳೊಳ್ ಬಾಜಿಪ ಬಾಣಿಯ ಬೀಣೆಯಿಂಚರಕೆ ನೆರವರ್ಪೊಂದು ಭಂಗಿಯಿಂ ಬಾಲಕರಿಂ ರಾಮಾಯಣಮನೊಪ್ಪಿಸಿದಂ. ದೇವರ್ಕಳ್ ಹಿಗ್ಗಿದರ್. ದೇವಾಂಗನೆಯರೊಗ್ಗಿದರ್. ದೇವಗಾಯಕರ್ ಸಿಗ್ಗಿನೊಳಾದರ್. ತುಂಬುರುನಾರದರ್ ಮುಗ್ಗರಿಸಿದರ್. ಅನಿತಱೊಳ್ ಮುನಿಪಂ ತನ್ನ ಗುಂಡಿಗೆಯ ನೀರಂ ತಳಿದು ಮುಚ್ಚೆವೋದರನೆಟ್ಚಱಿಸಿದಂ. ಈಗಳ್ ಸರ್ವರುಂ ಪುರಕೆ ಬಿಜಯಂಗೆಯ್ದರ್.

ಮನೋರಮೆ - ಏಂ ಸೀತೆಯನಿನ್ನುಂ ಕೂಡಿ ಪೋಗನೆ ? ಉೞಿದೆ ಪೋದನೆ ರಾಮಂ ?

ಮುದ್ದಣಂ - ಓ ಇನ್ನುಮುೞಿವನೆ ಸತಿಯ ! ಈವೊಟ್ತುಂ ತನ್ನರಸಿಯ ಉಱುಗಿಲ್ಲದ ನಡೆಗೆ ದೇವರ್ಕಳಂ ಸಾಕ್ಷಿಗೊಟ್ಟು ಆಗಳೆ ತನ್ನ ತನ್ನೆಯಮಂ ಮನ್ನಿಸೆಂದು ನನ್ನಿವೇಟ್ಡು ಸಂತವಿಟ್ಟು ಸುದತಿ ಸೀತೆಯಂ ಪೊನ್ನ ಸಿಬಿಗೆಯೊಳೇಱಿಸಿ ದೇವರ್ಕಳ್ ಪೊಗೞೆ ತಾನುಂ ತನ್ನವರುಂ ಆಶ್ರಮದ ಮುನಿಗಳೊಂದುಗೂಡಿ ಪೋದ.....

ಮನೋರಮೆ - ಓ ! ರಾಮನೊಳ್ಳಿದನಕ್ಕೆ ! ಸೊಗಂ ಬಾೞ್ಗೆ ! ರಾಮಂಗೆ ಗೆಲವಕ್ಕೆ ! ರಾಮನಂ ಕೊಂಡಾಡುಗೆ ! ಜಸಂ ಪೆರ್ಚಿ ಪರಿಗೆ ! ರಾಮನೊಳ್ ನನ್ನಿ ಸನ್ನಿದಮಾಗಿರ್ಕೆ !.....

ಮುದ್ದಣಂ - ಇಂತು ರಾಮನಂ ನೀಂ ಪರಸುವ ಪರಕೆಯ ಸೊಗಸು ! ಚೆಲ್ವೊಗಸು !

■■

ಕಥೋಪಸಂಹಾರಂ

ಮುದ್ದಣಂ - ಎನ್ನ ಪಟ್ಟದ ರಾಣಿ ! ಇನ್ನೆತ್ತಂ ನಿರಾಮಯಂ, ನಿರಾಕುಳಂ; ಸುಭಿಕ್ಷಂ; ಶಾಂತಿ.....

ಮನೋರಮೆ - ಏನೆಲೆ ರಮಣ ! ಇಂದಿದೇನೆತ್ತಣ ಶಾಂತಿಗೀಂತಿಗಳ್ ?

ಮುದ್ದಣಂ - ರಾಘವನ ಜನ್ನಗುದಿರೆ ಬರಿಸಂಬರಂ ಬಿಡದೆ ಚರಿಸಲೊಡಂ ಖುರಪುಟದ ತುೞಿತಕ್ಕೆ ಪಾವನಮಾದ ನಾಡ ಜನರ್ಗೆತ್ತಂ ಮಂಗಳಮೆಂದೆಂ. ಕಟ್ಟಾಯಸದ ನಿಚ್ಚವಯಣಮುಂ ಬನ್ನವಟ್ಟೆಯ ಬೞಲ್ಕೆಯುಂ ಗಾಳುಗೂೞರೊಳ್ ಪೊಣರ್ವ ಗನ್ನನಿಟ್ಟುರದ ಸೆಣಸಾಟಮುಂ ರಾಮಸೇನೆಗೆ ಮುಡಿದುದು. ಈಗಳ್ ತಂತಮ್ಮ ಬೀಡಿಂಗೈದಿವಂದುಂ ಬೀರರೆಲ್ಲರ್ ನೇಹಂ ಮಿಗೆ ತಂತಮ್ಮರಸಿಯರಿನೋಲೈಸಿಕೊಳ್ವರ್.

ಮನೋರಮೆ - ಅಂತಪ್ಪೊಡೆ ನೀಂ ಪೇೞ್ವ ನಲ್ಗತೆ ಮುಗಿಯೆವಂದುದು.

ಮುದ್ದಣಂ - ಉಂ ! ಎಂತೆಂತೊ ರಗಳೆಯ ಪಾೞ್ಗತೆ ಕಡೆಗಂಡುದು.

ಮನೋರಮೆ - ಚಿಃ ! ಶ್ರೀರಾಮಪುಣ್ಯಚರಿತಮಂ ಪಾೞ್ಗತೆಯೆಂದು ಇೞಿಕೆಯ್ದು ತೆಗೞ್ವಾ !

ಮುದ್ದಣಂ - ಶ್ರೀರಾಮಚರಿತಮನಿೞಿಸಿ ಕುೞಿಸಿ ನುಡಿದೆನಿಲ್ಲಂ. ಪುರುಳಿಲ್ಲದ ಸಲ್ಲದ ಪೊಲ್ಲದೆನ್ನ ಬಱುವಣ್ಣನೆಯ ಬೇಸಱಿಕೆಯ ಪಾೞ್ಗಬ್ಬಮಂ ಪೊಳ್ಳಿಂದೆ ನುಡಿದೆಂ.

ಮನೋರಮೆ - (ಸವಿನಯಂ) ತಮ್ಮೊಡಮೆಯಂ ತಾಮೆ ಪೊಗೞ್ವರೆ ಬಲ್ಲರ್ ? ಅಲ್ಲದಮದು ನವರಸದ ತನಿರಸಮೊಱೆವ ಬಣ್ಣಗಬ್ಬಮಂ ಪೊಳ್ಳಿಂದೊರೆವ ನಿನಗಮೇಂ ನಿರಂಹಕೃತಿಯೊ ನಿನ್ನಾ ಜಾಣ್ಮೆಯೊಳ್ ?

ಮುದ್ದಣಂ - ಏನೆನ್ನ ಕಬ್ಬಂ ನಿನಗೆ ಮೆಚ್ಚಗೆಯಾಯ್ತು?

ಮನೋರಮೆ - ಎನಗೊರ್ವಳ್ಗಿಂದೊಡೇಂ. ನಾಡೊಳೆಲ್ಲರ್ಗಂ.

ಮುದ್ದಣಂ - (ನಕ್ಕು) ಎನ್ನೊಳೊಂದಭಿಮಾನದಿನಿಂತುಸಿರ್ವೆಯಕ್ಕುಂ.

ಮನೋರಮೆ - ಎನ್ನ ಮುದ್ದಿನರಸ ! ಅಂತಲ್ತು; ನಿನ್ನ ಪೆಸರೆಂತಂತು ಕಬ್ಬಮುಂ ಮುದ್ದು ಮುದ್ದಾಯ್ತು ಜಗಕೆ.

ಮುದ್ದಣಂ - ಇಂತೀ ನುಡಿಯಿನೆನ್ನಂ ನೀನೇೞಿಪಂತಿರಿರ್ಕುಂ.

ಮನೋರಮೆ - ಉಃ ! ಉಃ ! ಗುಣದೊಳ್ ಪುರುಡುಂಟೆ ? ಸಾಜಂ, ನಿನ್ನೀ ಜಾಣ್ಮೆಯ ಬಣ್ಣನೆಯ ನಲ್ಗತೆ ಕೇಳ್ವರನೆಂತಪ್ಪರುಮಂ ಬಗೆಯನಿರ್ಕುೞಿಗೊಳ್ಗುಂ. ನಾಡ ಮಾತೇಕೆ ! ಎನಗೆಂತೋ ಮೇಣುಂ ಮೇಣ್ ಕೇಳ್ವನೆಂಬೊಂದಾಸೆ ಪುಟ್ಟುಗುಂ.

ಮುದ್ದಣಂ - ಎನ್ನಾಣೆ !

ಮನೋರಮೆ - ನಿನ್ನಾಣೆ ! ತಡೆಯೆಂ ? ಕಮ್ಮಲರ್ ಮಗಮಗಿಸದೇಂ ಪೋಕುಂ !

ಮುದ್ದಣಂ - ಮುತ್ತಬ್ಬೆಯಾಣೆ !

ಮನೋರಮೆ - ಮುತ್ತಬ್ಬೆಯಾಣೆ ! ಇಸ್ಸಿ ! ಪುಸಿಯನೇವೋಟ್ಟಿಂಗಮುಸಿರೆಂ. ಈವಗೆಯ ನುಡಿಗಬ್ಬಂ ಮುಂತಿಲ್ಲ ಪಿಂತಿಲ್ಲವೆಂದಾಯ್ತು.

ಮುದ್ದಣಂ - ಎಂತುಂ ನಿನಗೆ ಸೊಗಸಾಯ್ತಲೇ ! ಇದುವೆ ಪರಮಾನಂದಮೆನಗೆ.

ಮನೋರಮೆ - ಬಿನ್ನಣದ ಬಣ್ಣನೆಯ ನುಡಿಯಲ್ತು. ಬಲ್ಸೊಗಸು ಬಲ್ಸೊಗಸು ನೀನೆಂದ ಕತೆ.

ಮುದ್ದಣಂ - ಅಂತಪ್ಪೊಡೆ ತಾರೆಲೆ ನೀನೆಂದ ಮೆಚ್ಚಿನುಡುಗೊಱೆಯಂ !

ಮನೋರಮೆ - (ಕಣ್ಬೆಗಡುಗೊಂಡರಂತೆ ನಟಿಸಿ) ಇನ್ನೇಂ ಜಾಣನೊ ! ನೀನಱಿಯದರಂತೆ ಮಿಣ್ಣನಿರ್ದುಮೆನ್ನಿಂದೆನ್ನಂ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ದಿಟ್ಟಂ. ನಿನಗೇನೆಂಬೆನೇನೆಂಬೆನು ! ನಿನ್ನಾಬಣ್ಣವಾತಿಗೆ ಮಾಱುವೋದೆಂ. (ಎಂದು ವಿಚಾರದಿಂ) ಆಯ್ತಾಯ್ತು ಪೇೞ್ದ ಕತೆಗೆ ಮಂಗಳಮಂ ಮಾಡು; ಮೆಚ್ಚುಗಿಚ್ಚು ಬೞಿಕ್ಕಮಲ್ತೆ!

ಮುದ್ದಣಂ - ಬೞಿದೆ ಮಂಗಳಮಕ್ಕುಮೆ ! ಹೋಳಿಗೆ ತುಪ್ಪಮಂ ತಿನವಡಿಸಬೇಡಾ !

ಮನೋರಮೆ - ಹೋಳಿಗೆತುಪ್ಪಕ್ಕಿಂದೇಂ ನಿನಗೆ ಶೋಭನಮೆ ?

ಮುದ್ದಣಂ - ಇಂದೆನಂಗೆಂದೊಡೇಂ ? ಎನಗಂ ನಿನಗಂ.

ಮನೋರಮೆ - ಪೋ ಸಾಲ್ಗುಮೀ ಬಣ್ಣದ ಕೊಂಕುನುಡಿ ರಾಘವನ ಯಜ್ಞಮೆಂತು ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿಯಾಯ್ತುಪೇೞ್.

ಮುದ್ದಣಂ - ಶೋಭನಾಂಗಿ ! ಅಂತು ರಾಘವಂ ಸತಿಸುತರ್ವೆರಸು ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಪೋಪುದುಂ ಕೆಲವಾನುಂ ದಿನಕೆ ಜನ್ನಗುದಿರೆಯುಂ ಪೊೞಲ್ಗೆ ಮುಮ್ಮೊಗಮಿಕ್ಕಿ ನಡೆದತ್ತು. ಕಾಪಿನ ಬಲ್ಪಡೆಯುಂ ಬೞಿಸಾರ್ದುವಂದುದು. ಶತ್ರುಹಪ್ರಮುಖ ವೀರವರ್ಗಮುಂ ತೆರಳ್ದುದು. ಓಓ ! ಇದೆತ್ತಣ ಕಪ್ಪಕಾಣ್ಕೆಗಳೊ ! ಪೊನ್ನೇಂ, ಪೊಂದೊಡವೇಂ, ರನ್ನಮೇಂ, ಬಗೆವಗೆಯ ಪಟ್ಟುಡೆಯೇಂ, ಆಣೆಮುತ್ತಿನ ಜಾಳಿಗೆಯೇಂ ! ಕತ್ತುರಿಯ ಪೊಱೆಯೇಂ ! ಕಪ್ಪುರದ ಮುಡಿಯೇಂ ! ಜಾತ್ಯಶ್ವಂಗಳೇಂ !

ಭದ್ರಗಜಂಗಳೇಂ ! ಕಾಣಬಾರದ ವಿನೂತ್ನವಸ್ತುಕಂಗಳೇಂ ! ಬೆಂಗೆಬೆಂಗೆ ಪೂಡಿದಂತಿರೂರುದ್ದಮಾದ ಓರಣದಿಂ ಬರ್ಪ ಬಂಡಿಗಳೇಂ ! ಅಳವಿಗೞಿದ ಮಂಡಳಿಕರ ನೆರವಿಯೇಂ ! ಬಱಿದೇಂ ಪಿರಿದೇಂ ರನ್ನೆ !ನಾಡೊಳುಳ್ಳ ಐಸಿರಿಯೆತ್ತಮೊಂದುಗೂಡಿ ತಮ್ಮಾಣ್ಮರುಂ ಮುಂದುಮಾಡಿ ಜನ್ನದ ಪೇರುಕ್ಕೆವಮಂ ಕಾಣ್ಬೊಡೆಂದು ಪೊಱಮಟ್ಟು ಪೊಪಂತಿರಾಯ್ತು. ಇಂತು ಬಂದು ಪೊೞಲ್ಗೆ ಗಾವುದದಳತೆಯೊಳ್ ನಿಂದು ದಿಗ್ವಿಜಯಂಗೆಯ್ದು ಬಂದೊಸೆಗೆಯಂ ಪೇೞ್ದಿಟ್ಟಲೊಡಂ, ರಾಜಕಾರ್ಯನಿರತಂ ಭರತಂ ಅವರೆಲ್ಲರಂ ಮನ್ನಿಸುತಟ್ಕಱಿನಿದಿರ್ಗೊಂಡು ರಾಘವಂಗೆ ಕಾಣಿಸಲೊಡಂ ಬೇಱೆವೇಱೆ ಬಂದ ಸಾವಂತರಂ ಸತ್ಕರಿಸಿ, ಮಂಡಳಿಕರಂ ಕೊಂಡಾಡಿ, ತನ್ನ ಕಿಱುದಮ್ಮನ ಸಾಸಮಂ ಪೊಗೞ್ದು ಪುಷ್ಕಲನಂ ಮೆಚ್ಚಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀನಿಧಿಯಂ ಮನ್ನಿಸಿ, ಮಿಕ್ಕುೞಿದ ವೀರರನುಪಚರಿಸಿ, ಸರ್ವರಂ ಬೀಡಾರಕ್ಕೆ ಬೀೞ್ಕೊಟ್ಟಂ.

ಮಱುದಿವಸಂ ಬೇಳ್ವ ಜನ್ನಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣಾಹುತಿಗೆ ಪೊಟ್ತಡೆಗೆ ಮುನ್ನಮೆ ಸರ್ವಸಂಭಾರಮೇರ್ಪಟ್ಟುದು. ಬಂದ ವಿಪ್ರರ್ಗೊಂದು ಸಭೆ, ಮುನಿಜನಂಗಳ್ಗೊಂದು ಸಭೆ, ರಾಜನ್ಯರ್ಗೊಂದು ಸಭೆ, ಪುರದ ಪುರಂಧ್ರಿಯರ್ಗೊಂದು ಸಭೆ ಯೋಜನದಳತೆಯೊಳಾಯ್ತು. ಈಗಳ್ ಯಾಗಶಾಲೆಯೊಳೆಣ್ದೆಸೆಯೊಳಂ ಬಾಗಿಲೊಳೋರಿರ್ವರ್ ಮುನಿಗಳ್ ರಕ್ಷೋಘ್ನಸೂಕ್ತಮಂ ಪಠಿಸುತ್ತೆ ಕಾವಲರೆಸೆದರ್. ಮತ್ತಮೀರೆಣ್ಬರ್ ಯಾಜಕರೋರೊಂದು ದೆಸೆಯೊಳ್ ಸಾಮಗಾನಮಂ ಪಾಡುತುಮುದ್ಗಾತೃಗಳು ಮೊಂದೆಸೆಯೊಳ್ ತಂತ್ರದಧ್ವರ್ಯುಗಳುಮೊರ್ದೆಸೆಯೊಳ್ ಹೋತಾರರುಮೊಪ್ಪಿದ. ವೇದಘೋಷಂ, ವಾದ್ಯಘೋಷಂ ನೃತ್ಯಘೋಷಮೆತ್ತಂ ದಿಕ್ತಟಮಂ ತುಂಬಿದುದು, ಕೊಂಡದೊಳಿನ್ನೆ– ಬರಮೆಡೆವಿಡದೆ ಚಟಚಟಿಪ ಬೇಳುರಿ ನಾಲಗೆಗಳಂ ನೀಡಿಕೊಂಡಿರ್ದುದು.

ಈಗಳೀಗಳ್ ಮಂಗಳಂ. ದೆಸೆವಳರ್ ಮೆಯ್ದೋಱಿ ಜನ್ನಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಂತಮ್ಮ ಹಸುಗೆಯಂ ಮನಂದಣಿಯೆ ಕಯ್ಯಾಱೆ ಕೊಂಡರವರ್ಗಂ ಮಂಗಳಂ. ಋತ್ವಿಜರೆಲ್ಲರ್ ಕೋಳಗ ಮತ್ತಮಿರ್ಬಳ್ಳ ರನ್ನಮಂ ಪೊನ್ನ ಹೇಱಿಂ ಚೆನ್ನಾಕಳಂ ಪ್ರತಿಗ್ರಹಿಸಿ ರಾಮನಂ ಪರಸಿ ಬೀೞ್ಕೊಂಡರವರ್ಗಂ ಮಂಗಳಂ. ಮುನಿಗಳೆಲ್ಲರ್ ನರಲೀಲೆಯ ಪರಬೊಮ್ಮನಂ ಕಣ್ದಣಿಯೆ ಕಂಡೆವೆಂಬೊಂದು ಸಂತಸದಿಂ ನಲಿನಲಿಯುತೆ ತಮ್ಮಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಪೋದರವರ್ಗಂ ಮಂಗಳಂ. ಮೂಗುದ್ದಮುಂಡುಂಡು ತೇಗಿ ಕೊಟ್ಟ ದಕ್ಷಿಣೆಯಂ ಪೊತ್ತುಬ್ಬಸಂಬಡುತೆ ನಡೆದರ್ ಪಾರ್ವರವರ್ಗಂ ಮಂಗಳಂ. ಪೌರಪೌರಂಧ್ರಿಯರ್ ಶ್ರೀರಾಮನ ದಿವ್ಯಮೂರ್ತಿಯಂ ಕಂಡು ಸಂತಸಂದಾಳ್ದಿ ತಾಂ ತಮಗೆ ಮಾತುಗುಟ್ಟುತೆ ಪೋದರವರ್ಗಂ ಮಂಗಳಂ. ಕೊಂಡಾಟದ ಮಾಸಾವಂತರ್ ತಮಗೆ ದೊರೆವಡೆದ ಗಜರಥತುರಗವಿಭೂಷಣಾದಿಗಳಂ

ಕಯ್ಕೊಂಡು ರಾಘವಂಗೆಱಗಿ ಆತನಡಿಯಾಣತಿವಡೆದು ಪುರಕೆ ಬಿಜಯಂಗೆಯ್ದರವರ್ಗಂ ಮಂಗಳಂ. ಇಂತು ಶ್ರೀರಾಘವಂ ಸೀತಾಸಮೇತಂ ಜನ್ನಮಂ ಬೇಳ್ದು ತನ್ನೊಂದು ಬೆಳ್ಗಸದಿಂ ದೆಸೆಮೂಲೆಗಳಂ ಬೆಳಗಿಸಿ ಸೋದರರ್ವೆರಸು ಪಲವುಂ ಪಗಲರಸುಗೆಯ್ಯುತ್ತುಮಿರ್ದನವಂಗಂ ಮಂಗಳಂ, ಶುಭಂ ಭದ್ರಂ ಕಲ್ಯಾಣಂ. (ಅನಿತಱೊಳ್ ಮನೋರಮೆ ಎೞ್ದು ಪೋದಳ್.)

ಮುದ್ದಣಂ - (ಎೞ್ದು ಪೋಪಳನೀೞ್ದು ಮಾಣಿಸಿ) ಬಲ್ಸೆಡಕುಗಾರ್ತಿಕಣಾ ! ಮುದ್ದಣನುಮಂ ಟಕ್ಕಿಪ ಪೆಂಡಿರೊಳರೆ? ಕೊಂಕುನುಡಿಯೊಂದು ನೆವದಿಂ ಬಿಂಕದಿನೆರ್ದೊಡಾಯ್ತು! ಮೆಚ್ಚನಿತ್ತಲ್ಲದೆ ಪೋಪೊಡೇಂ ಬಿಡುವೆನೆ!

ಮನೋರಮೆ - ಕತೆಗೆ ಮಂಗಳಮಂ ಮಾಡದೆ ಬಱಿದೆ ಉಡುಗೊಱೆ ತುಡುಗೊಱೆಯೆಂದೊಡೇಂ?

ಮುದ್ದಣಂ - ಕತೆಗೆ ಮಂಗಳಮನಾಗಳೆ ಪೇೞ್ದನುೞಿದೆನಿಲ್ಲ. ಈಗಳುೞಿದುದೊಂದೆ ನಿನ್ನುಡುಗೊೞೆ.

ಮನೋರಮೆ - ಉಡುಗೊಱೆಯ ಕಾಟಕ್ಕಿನ್ನೆತ್ತವೋಪೆಂ! ನೀನೆನಂ ಬೇಡುವಯ್?

ಮುದ್ದಣಂ - (ಪುಸಿಮುನಿಸಿಂ) ಬೇಡುವೋಡೇಂ ತಿರಿಕನೆ? ಮನೆಗೆ ಬಂದೆನೆ? ಮೆಚ್ಚಿತ್ತೊಡದನೆ ಕಯ್ಕೊಳ್ವೆಂ.

ಮನೋರಮೆ - ಆನೆಂತುಂ ಪರಾಧೀನೆ. ಮೇಣೆನಗೊಡಮೆಯಾವುದು? ಏನನೀವೆನೆಂತೀವೆಂ?

ಮುದ್ದಣಂ - ಏನೋ! ಎಂತೊ! ಆಂ ಮೆಚ್ಚುವಂತುಂ, ಕತೆಯ ಪುರುಳ್ಗೊವಂತುಂ ನಾಲ್ವರ್ ತಲೆದೂಗುವಂತುಂ ಉಡುಗೊಱೆಗೆಯ್ದೊಡಾಯ್ತು.

ಮನೋರಮೆ - ಅಂತೊಪ್ಪೊಡಿಂತಿದು–... ನಿನ್ನೀ ಕಬ್ಬಮನೋದುವ ಜಾಣರೇವಗೆಯುಡುಗೊಱೆಯನೀಯೆಂಬರಾವಗೆ ಮೆಚ್ಚನೀವೆಂ.

ಮುದ್ದಣಂ - ಅಂತಾನುಮಕ್ಕೆ! ಪೋಪಂ.

ಧರೆಯಱಿಯೆ ಜೀವರಾಶಿಗೆ
ಪಿರಿಯಂ ನರನಾದಮಾದನಾತ್ಮಂ ತನ್ನೊಳ್
ದೊರೆಕೊಂಡಿರ್ಪಿನಮಂತದು
ಪರಿನಿರ್ಮಲಮಾಗೆ ಪೆರ್ಮೆಯಿರ್ಮೆಯ್ವಡೆಗುಂ

ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದೊಳ್ ಕಥೋಪಸಂಹಾರಂ ಷೋಡಶಾಶ್ವಾಸಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ

■■

ಅನುಬಂಧ - ೧

ಅರ್ಥಕೋಶ

ಅ

ಅಂಗಂಬಡೆ : ೧೩೪ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗು

ಅಂಗದ : ೪೫ ತೋಳುಬಳೆ

ಅಂಜನ : ೯೮ ಕಾಡಿಗೆ

ಅಂಟುವಲೆ : ೨೪ ಅಂಟುಬಲೆ, ಬೇಡರು ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ ಹಿಡಿಯಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಅಂಟುಸವರಿದ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಬಲೆ

ಅಂತರ್ವತ್ನಿ : ೫೮ ಗರ್ಭಿಣಿ, ಬಸುರಿ

ಅಂಬಿಗ : ೮೩ ಬೆಸ್ತ.

ಅಂಗಯ್‌ನೆಲ್ಲಿ: ೬೩ ಕರತಲಾಮಲಕ, ಸುಸ್ಪಷ್ಟ

ಅಂಕವಟಿ : ೬೯ ರಣಭೇರಿ

ಅಗುಟ್ : ೨೪ ಅಗೆಯು

ಅಗಸೆಗಿವಿ : ೧೦೯ ಅರಳಿದ ಅಗಸೆಯ ಹೂವಿನಂತಿರುವ ಕಿವಿ

ಅಕ್ಕುಬೆಕ್ಕು : ೮೨ ಇಲಿ, ಬೆಕ್ಕು

ಅಗಟ್ : ೯೧ ೧೪೮ ಕಂದಕ

ಅಗಟ್ತ : ೬೫ ಅಗಳು, ಕಂದಕ

ಅಗ್ಗಿಗೊಂಡ : ೫೨ ಅಗ್ನಿಕುಂಡ, ಬೆಂಕಿಯಿರುವ ಹಳ್ಳವಾದ ಸ್ಥಳ

ಅಗ್ಗಿವೊಗ : ೧೩೬ ದೇವತೆ, ಅಗ್ನಿಯನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಮುಖವಾಗಿ ಉಳ್ಳವರು

ಅಗವಡು : ಸೆರೆಸಿಕ್ಕು ೩೯

ಅಚ್ಚಸರ : ೧೧೨ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಮಾಲೆ

ಅಚ್ಚವಳಿಕು : ೬೯ ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಸ್ಫಟಿಕ

ಅಚ್ಚಿ : ೩೬ ಕಣ್ಣು, ಅಕ್ಷಿಯ ತದ್ಭವ

ಅಚ್ಚುಳಾಯ್ತು : ೧೭೨ ಪಾದಸೇವಕ

ಅಟ್ಟ : ೫೮ ಮೇಲ್ಭಾಗ, ಉಪ್ಪರಿಗೆ

ಅಟ್ಟೆ : ೬೬ ಅಸ್ಥಿಪಂಜರ, ತಲೆಯಿಲ್ಲದ ದೇಹ.

ಅಡಂಗಾಯ್ತು : ೧೧೪ ಸೇನಾನಾಯಕ

ಅಡಂಗು : ೮೨ ಅಡಗು, ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳು

ಅಡಕಿಲ್ವಟ್ಟೆ : ೬೫ ಪೇರಿಸಿದ ಅಟ್ಟೆಗಳು

ಅಜ್ಜವಂತು : ೬೫ ಆರ್ಯಮಂತ್ರಿ

ಅಟವಾಟಿಸು : ೯೯, ೧೭೫ ಮೋಸಮಾಡು

ಅಡರ್ಪು : ೧೫೬ ಆಶ್ರಯ, ನೆಲೆ

ಅಡಿ : ೫೯ ಮೂಲ ಕಾರಣ.

ಅಡುಕಳ : ೧೩೬ ಅಡುಗೆಯ ಕೋಣೆ

ಅಡುವಳ : ೯೮ ಅಡಿಗೆಯವನು

ಅಡೆ : ೬೮ ಸಗಣಿ

ಅಡ್ಡ : ೧೯೪ ಅರ್ಧಭಾಗ

ಅಣಿಗೆಯ್, ಅಣಿಗ್ಗೈ : ೧೭೫ ಅಣಿಮಾಡು, ಸಿದ್ಧಪಡಿಸು

ಅಣಿಯಱಿಂ : ೫೧ ಚೆನ್ನಾಗಿ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ

ಅಣುವ ೨೮ ಹನುಮಂತ

ಅಣೆ : ೧೪೧ ಚುಚ್ಚು, ಏರು ನೆಲ

ಅಣಿಯೇರಿಸು : ೮೧ ಸಿದ್ಧವಾಗು, ಅಲಂಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳು

ಅಣೆಗಟ್ಟು : ಅಣೆಕಟ್ಟು

ಅಗ್ಗ : ೧೩೬ ಶ್ರೇಷ್ಠ

ಅತಿಪಾತ : ಕ್ರಮ ತಪ್ಪುವಿಕೆ, ಔದಾಸೀನ್ಯ

ಅತ್ತಪರೆ : ೪೪ ಗುರಾಣಿ, ಹರಿಗೆ

ಅತಿಪುತ್ರ : ೬೯ ದತ್ತಾತ್ರೇಯ

ಅದವಱಲ್ : ೯೪ ದುಃಖ, ಉದ್ವೇಗ

ಅವುರ್ : ೪೬, ೨೬ ಸೇರು, ತುಂಬಿಸು

ಅಮರ್ಚು : ೯೧ ಒತ್ತು, ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿ

ಅಮರ್ದುಗಯ್ಯ : ೧೪೪ ಚಂದ್ರ, ಶೀತಕಿರಣ,

ಅಮಳಗುೞಿ : ೪೯ ಜೋಡು ಅಗುಳಿ

ಅಮಳ್ದೇವರ್ : ೬೨ ಯಮಳ ದೇವತೆಗಳು, ಅಶ್ವಿನೀ ದೇವತೆಗಳು

ಅಮಳ್ಮೊಲೆ : ೧೫೪ ಜೋಡು ಮೊಲೆ, ಕುಚ ಯುಗ

ಅರ : ೮೨ ಚಕ್ರದ ನಡುಗೋಲು

ಅರಗೀಲ್ : ೮೨ ಅರಗಳ ಕೀಲು

ಅರವೆಂಡಿರು : ೧೪೧ ಅರಸನ ಪೆಂಡಿತಿಯರು, ರಾಣಿಯರು

ಅರಸಿಂಗ : ೭೬, ರಾಜಸಿಂಹ

ಅರೆಜರಿಯು : ೬೧ ಅರ್ಧ ಕುಸಿಯು

ಅರೆಮೊಯ್ : ೨೩, ೧೩೨ ಅರ್ಧಾಂಗಿ, ಹೆಂಡತಿ.

ಅರೆಮೊಗ : ೨೫ ಬಾಡಿದ ಮುಖ

ಅರೆವೆಣ್ : ೧೫೦ ಅರ್ಧಹೆಣ್ಣು
ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರ

ಅರೆವೆಣ್ಮಯ್ಯ : ೧೦೮ ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರ

ಅರೆವೆಱ್ : ೧೭, ಅರ್ಧಚಂದ್ರ

ಅರೆವೆಱ್ಗಲ್ಲ : ೧೭ ಅರ್ಧಚಂದ್ರನಂತಿರುವ ಗಲ್ಲ.

ಅರ್ಬಿ : ೬೫ ಅಬ್ಬಿ, ಝರಿ

ಅಲತಿಗೆ : ೨೩, ೨, ೧ ಗೋರಂಟಿ

ಅಲರ್ಗೊಂಡೆ : ೧೦೮ ಹೂವಿನ ಗೊಂಡೆ

ಅಲರ್ವಕ್ಕಿ: ೭೨ ದುಂಬಿ, ಹೂವಿಗೆರಗುವ ಹಕ್ಕಿ

ಅಲರ್ವೊಡೆಯ : ೧೦೮, ವಿಷ್ಣು ಪದ್ಮನಾಭ, ಹೊಕ್ಕುಳಿನಲ್ಲಿ ಹೂವಿರುವವನು.

ಅಲಸು : ೧೮ ಆಯಾಸ, ಬಳಲಿಕೆ

ಅಲುಂಬು : ೭೦ ತೊಳೆ, ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡು

ಅಲುಗು : ೧೨೭ ಅಲುಗಿಸು, ಅಲ್ಲಾಡಿಸು

ಅಲ್ಲಣಿ : ೬೪ ಕೂಟ, ಮೇಳ

ಅವರಜ : ೩೬ ತಮ್ಮ

ಅವುತೆ : ೧೦೧ ಕವಚ

ಅವತೆ : ೬೯ ಅವಸ್ಥೆ, ಏರ್ಪಾಟು

ಅವಲ್ : ೭೦ ಅವಲಕ್ಕಿ, ಒರಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕುಟ್ಟು

ಅಸಕೞಿ : ೧೦೯ ನಾಶವಾಗು

ಅಸವಸ : ೧೦೨ ಅವಸರ, ಆತುರಾತುರ

ಅಸಗೞಿ : ೩೧ ಅಸಕೞಿ ಕೈತಪ್ಪಿ ಹೋಗು, ನಾಶವಾಗು

ಅಸವೆ : ೧೮ ಕಡೆಯುವ ಕಲ್ಲಿನ ಅಡಿಗಲ್ಲು

ಅಸಿ : ೬೦ ತೆಳ್ಳನೆಯ

ಅೞ್ವಾೞ್ಕೆ : ೩೯, ೧೪೨, ಹೀನಜೀವನ

ಅಳವುಗೞಿ : ೧೩೨ ಮೇರೆಯಿಲ್ಲದಾಗು

ಅಳುಂಬಂ : ೧೧೦ ಅತಿಶಯವಾಗಿ

ಅಳುರ್ಕೆ : ೭೪ ಹಬ್ಬುಗೆ

ಅಳೆ : ೧೨೨ ಮಜ್ಜಿಗೆ

ಅಱ : ೮, ೬೨, ೧೨೫ ಧರ್ಮ

ಅಱಂಗೆಡು : ೧೨೪ ಧರ್ಮನಾಶವಾಗು

ಅಱಗುಲಿ : ೨೭, ೭೦ ಧರ್ಮಘಾತಕ, ಧರ್ಮದ್ರೋಹಿ

ಅೞಿಕೆ : ೬೩, ೯೮ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ

ಅೞಿಲ್ : ೧೨೧, ೧೭೩ ನಕ್ಷತ್ರ

ಅೞಿ : ಪು. ೬೦ ನಾಶಹೊಂದು

ಅಱುಮೊಗ : ೩೭ ಷಣ್ಮುಖ, ಆರು ಮುಖದವನು

ಅಱುವಗೆ : ೬೯ ಆರು ಶತ್ರುಗಳು –ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಲೊಭ, ಮೋಹ, ಮದ, ಮಾತ್ಸರ್ಯ – ಇವು ಷಡ್ವೈರಿ

ಅಱ್ : ೪೮ ಕಲ್ಲು

ಅೞಿಗಬ್ಬ : ೧೦೮ ೧. ಹೀನಕಾವ್ಯ
೨. ಗರ್ಭಸ್ರಾವ

ಅೞಿಗೆಯ್ಮೆ: ೧೩೪, ಪಾಪಕಾರ್ಯ, ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸ

ಅೞಿಬೀರ : ೮೪ ಪರಾಕ್ರಮವಿಲ್ಲದವನು ಹೇಡಿ.

ಅೞಿಮೆಯ್ : ೧೩೭ ಕೀಳುದೇಹ

ಅೞಿವಗ್ಗ: ೮೧ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯದ, ನೇರವಲ್ಲದ

ಅೞಿವಡೆ : ೯೯ ನಾಶವಾಗುವ ಸೈನ್ಯ

ಅೞಿವಾರ್ವ : ೬೨ ನೀಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ

ಅೞಿವು : ೧೦೯ ಸಾವು

ಅೞ್ದು: ೮೪ ಮುಳುಗಾಡು, ಮುಳುಗು

ಅೞಿಪು : ೬೫ ಆಸೆಪಡು

ಆ

ಆಣ್ಪರಿಜು : ೫೫ ಗಂಡುರೂಪು

ಆನಿಸು : ೬೪ ಆಧರಿಸಿ ಹಿಡಿ

ಆಂಕೆ : ೯೮ ಪಡೆದಿರುವಿಕೆ

ಆಂಗುಲಿ : ೧೩೧ ಗೋಹತ್ಯಾಪಾತಕಿ, ಗೋಹಂತಕ

ಆಂಗೊಳಗು : ೧೦೦ ಹಸುವಿನ ಕಾಲಿನ ಗೊರಸು

ಆಕೆವಾಳ : ೧೨೧ ಶೂರ, ವೀರ

ಆಟಸು : ೪೦ ಇಚ್ಚಿಸು, ಬಯಸು,

ಆಣಿಗೆ : ೧೦೨ ಅಪ್ಪಣೆ

ಆಣಿಮುತ್ತು : ೬೫ ಆನೆಯ ಕುಂಭಸ್ಥಳದ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮುತ್ತು

ಆತೋರು : ೬೫ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣು, ಕಾಣಿಸು

ಆಟದ ಮಗಳ್, : ೧೫೯ ಆಟವಾಡುವ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಗಳು

ಆಣೆ : ೯೨ ಮೊಳೆ

ಆಯತಿ : ೧೩೭ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ

ಆಯ್ : ೭೨ ಆರಿಸು

ಆಯಸ : ೩೦ ಆಯಾಸ, ಬಳಲಿಕೆ

ಆರ್ : ೭೦ ಅಬ್ಬರಿಸು

ಆರವ : ೯೦, ಉದ್ಯಾನ, ವರುಣ

ಆರ : ೧೦೨ ಹಾರ

ಆಲಿನೀರ್ : ೧೦೫, ೧೪೪ ಕಣ್ಣೀರು

ಆವಿಗೆ : ೬೦ ದೊಡ್ಡ ಒಲೆ

ಆಸಡಿ : ೫೧ ಆಷಾಢ

ಆಸ್ಕಂದಿತ ಧಾರೆ : ೪೪ ಕುದುರೆಯ ನಡಿಗೆಯ ವೇಗ

ಆಸುವೆ : ೮೮ ಅರೆಗಲ್ಲು

ಆಱಡಿ : ೫೩ ದುಂಬಿ, ೨. ವ್ಯಭಿಚಾರಿ

ಆಱೌಟ : ೩ ಜಲಕ್ರೀಡೆ

ಆೞಿ ೧೯೭ ವಂಚನೆ

ಇ

ಇಂಬನಿ : ೮೬, ರುಚಿಯಾದ ಮಧುವಿನ ಹನಿ

ಇಂಬುವಸದಿ : ೧೦ ಉತ್ತಮವಾದ ಆಶ್ರಯ.

ಇಂಬೊಸರು : ೪೭ ರುಚಿಕರವಾದ ಚಿಲುಮೆಯಿಂದ ತುಂಬಿ ಹರಿ

ಇಕ್ಕೆ : ೬೫ ಗೂಡು, ಇರುವಿಕೆ, ಸ್ಥಿತಿ

ಇಚ್ಚೆಗಾಱ : ೩೧ ಕಾಮ

ಇಚ್ಚೆಗಾರ್ತಿ : ೧೪೭ ರತಿ ಕಾಮಾಸಕ್ತಳಾದ ಸ್ತ್ರೀ

ಇಟ್ಟಿ : ೩೭ ಈಟಿ

ಇಡಿಗುರ್ದು : ೮೬, ಮುಷ್ಟಿಯ ಹೊಡೆತ

ಇಡುಕುಱು : ೬೫ ಇಕ್ಕಟ್ಟಾದ (ಕಾಡಿನ) ಸಂದಿ

ಇನಿವೊೞ್ತು : ೫೪ ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತು, ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು.

ಇರುಳ್ಗಂಣ : ೮೦ ಚಂದ್ರ.

ಇರ್ಕುಳಿಗೊಳ್ : ೧೪೪, ೨೪೩ ಆಕರ್ಷಿಸು

ಇರ್ಪೆ : ೪೧ ಹಿಪ್ಪೆ.

ಇಡು : ೭೫ ಎಸೆ

ಇಲಿದೇರ : ೭೯ ಮೂಷಿಕವಾಹನ, ಗಣೇಶ

ಇಱಿಸಲ್ : ೩ ಇರಿಚಲು ಮಳೆ

ಇಸು : ೬೨ (ಆಯುಧವನ್ನು) ಎಸೆಯು

ಇೞಿಸಿ : ೭೧ ಹರಡಿಸಿಕೊಂಡು

ಇೞಿದು : ೧೧೧ ಹೀನ

ಇಱುಂಕು : ೩೦ ಇಕ್ಕಟ್ಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡು, ಒತ್ತಾಗುವಂತೆ ಮುಟ್ಟು, ಇರಿಕು

ಇಱುಂಬು : ೩೭, ೬೪ ಇಕ್ಕಟ್ಟು, ದಟ್ಟಣೆ

ಇೞಿಕೆಯ್ : ೪೫ ಹೀಯಾಳಿಸು, ಕೀಳು ಮಾಡು.

ಇೞಿನೇಹ : ೬೧. ಕಡಮೆಯಾಗುವ ಸ್ನೇಹ ೨. ಕಡಮೆಯಾಗುವ ಎಣ್ಣೆ

ಈ

ಈೞ್ದು : ೩೮ ಎಳೆದು

ಉ

ಉಂಡೊಱಗ : ೧೧೧ (ಉಂಡು ಮಲಗುವವನು) ಕುಂಭಕರ್ಣ

ಉಂತೆ : ೧೨೦ ಸುಮ್ಮನೆ

ಉಕ್ಕೆವ : ೬ ಉತ್ಸವ, ಸಂತೋಷ

ಉಗಿಬಗಿ : ೫೦ ಸೀಳು

ಉಗ್ಗಡಣೆ : ೬೦ ಉದ್ಘೋಷ

ಉಟಜ : ೫೭, ೩೮ ಎಲೆವನೆ

ಉಡಿ : ೮೧ ಮುರಿದು ಬೀಳು, ತುಂಡಾಗು

ಉಂಡಿಗೆ : ೭೮ ಮುದ್ರೆಯುಳ್ಳ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಚೀಟಿ.

ಉರ್ದು : ೭೫ ಒರಸು

ಉರೆ : ೧೨೧ ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚು

ಉತ್ತರಿಗೆ : ೧೭, ೧೩೫, ಉತ್ತರೀಯ, ಹೊದೆಯುವ ವಸ್ತ್ರ.

ಉಬ್ಬಸ : ೨೧ ಕಷ್ಟ

ಉಬ್ಬೆಮೆ : ೭೭ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆ

ಉರಿಗಣೆ : ೯೬ ಅಗ್ನ್ಯಸ್ತ್ರ

ಉರಿಗುದುರೆ : ೬ ಬಡಬಾಗ್ನಿ

ಉರ್ಚು : ೩೬ ಹೊರಹಾಕು

ಉಳಿಗ : ೨ ಶಕುನದ ಹಕ್ಕಿ

ಉಳ್ಳಲರ್ : ೮, ೩೬ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಳು

ಉಱದೆ : ೬೦ ಯಾವ ನೆಪವೂ ಇಲ್ಲದೆ

ಉಮ್ಮಾಹ : ೧೨೨ ಮಹೋತ್ಸವ

ಎಣ್ಮೆಯ್ಯೊಳ್ : ೯೬ ಎಂಟೂ ಕಡೆ, ಸುತ್ತಲೂ

ಉಱುಗು : ೧೫೦ ತಪ್ಪು

ಊ

ಊಣೆಯ : ೨೬, ೩೧ ಕೊರತೆ, ಲೋಪ

ಊರಾನೆ : ೭೬ ಊರಿನ ಹಂದಿ

ಊರಾಳು : ೪೭ ಊರಿನ ಮುಖ್ಯ

ಎ

ಎಕ್ಕಡವಾವುಗೆ : ೭೪ ಬೇಡರು ಬೇಟೆಗಾಗಿ ಹಾಕುವ ಕೆರ

ಎಕ್ಕಲ : ೬೬ ಹಂದಿ

ಎಕ್ಕಸರ : ೧೬ ಏಕಾವಳೀಹಾರ

ಎಕ್ಕೆ : ೩೨ ಅರ್ಕ

ಎಡಂಮಾಡು : ೧೨೧ ಹೀನಮಾಡು

ಎಡೆ : ೬೭ ಊಟ, ಊಟದ ಎಲೆ

ಎಡವೊಲೆ : ೬೪ ಸುಂದರಸ್ತನ

ಎಗ್ಗ : ೧೭ ಬುದ್ಧಿಹೀನ

ಎಚ್ಚ ಮಯ್ಗಣ್ಣ ಪೆಣ್ : ೮೨ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಡಿಗೆ ಹಚ್ಚಿದ ಸ್ತ್ರೀ

ಎಡರ್ಗೇಡಿ : ೫೭ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರ, ಕೇಡಿಗೆ ಕೇಡುಮಾಡುವವನು

ಎಡೆಗೆಯ್ : ೫೭ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡು

ಎಡೆಗೊಡು : ೬೨ ಆಹುತಿಯನ್ನು ಕೊಡು, ಆಹಾರವನ್ನು ನೀಡು

ಎಡ್ಡ : ೬೧ ಮನೋಹರ, ಸುಂದರ, ಆಕರ್ಷಕ

ಎಣೆಯ : ೨ ಜೊತೆಗಾರ

ಎಣೆವರೆಯ : ೪೧ ಸಮಾನವಯಸ್ಕ

ಎಣೆವೆಂಡಿರು : ೩೨ ಜೊತೆಗಾತಿಯರು

ಎಣ್ಪು : ೩೨ ಲೆಕ್ಕಿಸು, ಯೋಚಿಸು.

ಎಣುತಂ : ೬೬ ಎಣಿಸುತ್ತಲೂ

ಎತ್ತಿನಡೆ : ೧೪೮ (ಸೈನ್ಯವನ್ನು) ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ನಡೆ.

ಎನಸು : ೬೩ ಎಷ್ಟೋ.
ಎನಿದೂರ : ೭೨ ಎಷ್ಟು ದೂರ
ಎರವು : ೧೩೩ ಕೊರತೆ
ಎರೆ : ೩೮ ಎರೆಹುಳು
ಎರ್ದೆವಡಿ : ೧೪ ಎದೆಯ ಕದ
ಎರ್ಮೆವೋರಿ : ೮೫ ಕೋಣ
ಎಲ್ಬಳೆ : ೭೪ ಮೂಳೆಯ ಬಳೆ
ಎಸುಗೆ : ೧೨೮ ಬಾಣವನ್ನು ಬಿಡುವಿಕೆ
ಎಳಕೞಿಲೆ : ೧೯ ಬಿದಿರಿನ ಎಳೆಯ ಮೊಳಕೆ
ಎಳವೆ : ೨೪ ಚಿಕ್ಕಪ್ರಾಯ
ಎಳವುೞು : ೭೧ ಎಳೆಯ ಕ್ರಿಮಿ
ಎಳವೆಳಗು : ೧೬ ಎಳೆಯ ಬೆಳಕು ಮುಂಬೆಳಗು
ಎಱಕಂಬೊಯ್ : ೭, ಎರಕ ಹೊಯ್
ಎಱಗು : ೧೦೩ ಅಪ್ಪಳಿಸು, ಮೇಲೆ ಬೀಳು, ನಮಸ್ಕರಿಸು
ಎಱತಿ : ೧೩೮ ಪ್ರಿಯೆ, ಒಡತಿ
ಎೞ್ : ೪೧ ಅಚ್ಚಗೆಹೊಯ್ಯು, ಎರೆ, ಸುರಿ.
ಎೞ್ತ : ೭೬ ಸ್ನಾನ
ಎೞ್ವೆಟ್ಟು : ೧೨೪, ಮೇರುಗಿರಿ
ಎೞ್ತರ : ೫೬ ಎತ್ತರ, ವ್ಯಾಪ್ತಿ, ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ

ಏ

ಏಡಿಸು : ೧೩, ೩೦ ಹೀಯಾಳಿಸು
ಏವು : ೬ ಏನು ಮಾಡು
ಏೞಿಸು : ೬೨ ಹೀಯಾಳಿಸು
ಏೞಿದರ್ : ೬೪ ಉನ್ನತಿಕೆ ಪಡೆದವರು, ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದವರು
ಏಱುಂಗೊಳ್ : ೭೬ ಗಾಯಗೊಳ್ಳು
ಏಱುಂಜಸ : ೬೬ ವ್ಯಾಪಕವಾಗುತ್ತಿರುವ ಕೀರ್ತಿ.
ಏೞ್ತರ : ೬೯ ಮೇಲ್ಮೆ
ಏಸಾಡು : ೧೩೯ ಬಾಣ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡು
ಏಱುಂಬೆೞ್ : ೪೬ ವೃದ್ಧಿಗೊಳ್ಳುವ ಚಂದ್ರ
ಏೞೊಡಲ : ೧೦೬ ಗಾಯಗೊಂಡ ದೇಹ
ಏಱುಂಸರ : ೧೬೫ ಸಪ್ತಸ್ವರ

ಐ

ಐಕಿಲ್ : ೬೭ ಹಿಮ
ಐದೆದಾಳಿ : ೧೯೬ ಮಾಂಗಲ್ಯ ಸೂತ್ರ
ಐಸಿರಿ : ೩೨ ಐಶ್ವರ್ಯ
ಐವಾಯ್ವುಲಿ : ೧೬ ಐದು ಬಾಯಿಯುಳ್ಳ ಹುಲಿ, ಪಂಚಾನನ (ಇಲ್ಲಿ ಪಂಚ ಎಂದರೆ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಎಂದರ್ಥ.

ಒ

ಒಡಲಿಚ : ೧೨೦ ಕಾಮ
ಒಕ್ಕು : ೭೫ ಚೆಲ್ಲು
ಒಗ್ಗರ : ೬೮ ಸಮೂಹ
ಒಟ್ಟಜ : ೮೪ ಸಮೂಹ, ಗುಂಪು
ಒಟ್ಟು : ೩೬ ರಾಶಿ ಹಾಕು, ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿಸು, ಕಾಣು, ಬೀಳು, ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳು.
ಒಡಂಬಾಟ್ : ೧೮ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಳು, ಕೂಡಿ ಬದುಕು
ಒಗೆವಗೆ : ೬೯ ಭವಚಿಂತೆ.
ಒಡವೆ : ೪೨ ವಸ್ತು, ಒಡವೆ
ಒಡರ್ಚು : ೮, ೫೮ ಮಾಡು, ಉಂಟುಮಾಡು
ಒತ್ತಂಬ : ೧೧೨ ಒತ್ತಾಯ
ಒತ್ತೆಯಿಡು : ೧೮೬ ಅಡವಿಡು
ಒತ್ತಿಗೆ : ೫೧ ಸಮೀಪ
ಒತ್ತೆಸರ : ೪೧ ಒಂದು ಎಳೆಯ ಹಾರ
ಒಬ್ಬುಳಿ : ೮೦ ಸಮೂಹ, ರಾಶಿ, ಒಟ್ಟಿಲು
ಒರ್ಗಾಲ : ೧೧೫ ಒಂದು ವರ್ಷ
ಒರ್ಗು : ೭೮ ಒಗ್ಗು, ಒಟ್ಟು

ಒತ್ತರ : ೬೪ ಒಂದೇ ಮಟ್ಟ, ಮೇಲ್ಮೆ

ಒಳ್ಗೋಣ್ಣವಿರ್ : ೬೧ ಕುತ್ತಿಗೆಯ ರೋಮ

ಒರ್ಪನೆ : ೭೯ ಏಕದಂತ

ಒರ್ಮೊೞಿಂ : ೧೨೫ ಒಂದು ಮೊಳದಷ್ಟು

ಒಲ್ : ೫೬ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡು, ಒಲಿ, ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸು.

ಒಸಗೆವಱ್ : ೧೮ ಮಂಗಳವಾದ್ಯ

ಒಳವಗೆ : ೮೦ ಅಂತರಂಗ

ಒಸರ್ಗಲ್ಲು : ೧೦೧ ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಶಿಲೆ

ಒಳ್ಪೆಸರ್ : ೪೦ ಒಳ್ಳೆಯ ಹೆಸರು

ಒಱಗು : ೧೦೧ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡು

ಒಱಲ್ : ೬೧ ಮೆಚ್ಚು, ಪ್ರೀತಿಸು

ಒಱ್ : ೧೪೩, ಸುರಿ, ಒಸರು, ದ್ರವಿಸು

ಒಱ್ಕು : ೭ ಹರಿ, ಸ್ರವಿಸು, ಪ್ರವಹಿಸು

ಒಟ್ಟು : ೧೮೩ ಗುಂಪು

ಓ

ಓಡು : ೧೧೦ ಕಪಾಲ

ಓಡ : ೬೭ ದೋಣಿ

ಓತಿ : ೪೧ ಓತಿಕೇತ, ಹೆಂಟೆಗೊದ್ದ

ಓದು : ೧೧ ವಾಚನ

ಓರನ್ನಂ : ೪೪ ಒಂದೇ ಬಗೆ, ಹೊಂದಿಕೆ

ಓರ್ವೆ ೨೮ ಒರ್ವಳು, ಒಬ್ಬಳು

ಓವರಿ : ೬೪ ಕೋಣೆ, ೧೫೭ ಒಲೆಯ ಒಳ ಭಾಗ

ಓವು : ೧೬ ಪ್ರೀತಿಸು, ರಕ್ಷಿಸು, ಲಾಲಿಸು.

ಓಲೆಕಾರ : ೪೦ ವಾರ್ತಾ ವಾಹಕ

ಔ

ಔತ್ಪಾತಕ : ೫೯ ಉತ್ಪಾತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಘಟನೆ.

ಕ

ಕಂಚು ಮಿಂಚಾಗು : ೧೦೧ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಒದಗು

ಕಂಗಳ : ೯೨ ಕುರುಡ

ಕಂಚುಗನ್ನಡಿ : ೭೨ ಕಂಚಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕನ್ನಡಿ

ಕಂಕರಿ : ೯೭ ದೊಡ್ಡ ಚಾಟಿ

ಕಂಕಣ : ೫೧ ನೀರ ಹನಿ

ಕಂದುಕ : ೬೦ ಚೆಂಡು

ಕಂಜೊಡರ್ : ೧೧೦ ಕಣ್ಣಿನ ದೀಪ, ೬೦ ಕಾಂತಿ

ಕಂಠರುತಿ : ೫೩ ಗಂಟಲ ಧ್ವನಿ

ಕಂಠಿಕೆ : ೧೦೬ ಹಾರ, ಕೊರಳಿಗೆ ಹಾಕುವ ಆಭರಣ

ಕಂಡರಸು : ೩೬ ಕಂಡರಣೆ ಮಾಡು

ಕಂಡಾಗ : ೮ ಕೊಳಗ.

ಕಂತುಕ : ೩೧ ಚೆಂಡಿನಾಕಾರದ ಕಲ್ಲು ಆಟದ ಸಾಧನ, ಚೆಂಡು.

ಕಂದು : ೨ ಅರೆಯುವ ಕಲ್ಲು

ಕಂದುಗೊರಲ : ೧೦೨ ನೀಲಕಂಠ

ಕಂಪೊಱ್ : ೧೧೦ ಪರಿಮಳಪೂರಿತವಾದ

ಕಂಬಚ್ಚಿ : ೯೩ ಕಂಬಚ್ಚು, ಕಂಬಿಯಚ್ಚು. ಬಂಗಾರದ ಸರಿಗೆಯನ್ನು ಎಳೆಯಲು ಬಳಸುವ ಉಪಕರಣ.

ಕಂಸಾಳೆ : ೫೧ ಕಾಂಸ್ಯತಾಳ, ಕಂಚಿನ ತಾಳ

ಕಕ್ಕಸ : ೫೫ ಕರ್ಕಶ, ಕಠಿನ

ಕಕ್ಕಡೆ : ೧೪೦ ಕಠಾರಿ

ಕಕ್ಕುಲಿತೆ : ೧೦೪ ಅತ್ಯಾಶೆಬುರುಕತನ

ಕಕ್ಕೆ: ೪೮ ಕಕ್ಕೆಯ ಮರ, ಹಳದಿಯ ಹೂವು ಬಿಡುವ ಮರ

ಕಚ್ಚಟ್ : ೫ ಕೈ ಕಡಗ

ಕಟ್ಟಂಕ : ೧೧೧ ಮಹಾವೀರತ್ವ

ಕಕ್ಕಡವಂದಿ : ೬೫ ಕ್ರೂರವಾದ ಹಂದಿ

ಕಟ್ಟುಬ್ಬರ : ೧ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ, ರಭಸ

ಕಟ್ಟಚ್ಚು : ೬೪ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿ

ಕಟ್ಟ ನುಡಿ : ೧೨೦ ಮಾತಿಗೆ ಮಾತು ಕೊಡು

ಕಟಕ : ೩೦ ಕೈಬಳೆ

ಕಟಕಿವಾತು : ೩೬ ಹದಿರುನುಡಿ

ಕಟಾಕ್ಷಿಸು : ೪೦ ಕಡೆಗಣ್ಣಿಂದ ನೋಡು

ಕಟ್ಟಾಣಿಮುತ್ತು: ೩೦ ಅತಿಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮುತ್ತು

ಕಟ್ಟಾಸುರ : ೧ ಅತಿ ತಾಪವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ

ಕಟ್ಟಾಳ್ತನ : ೩೧ ಗಂಡಸುತನ, ಪೌರುಷ, ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮ.

ಕಟ್ಟು : ೧೩೭ ಬಂಧಿಸು

ಕಟ್ಟುಗೆಡು : ೬೭ ಮೋಕ್ಷ ದೊರಕು; ಬಂಧನಮುಕ್ತನಾಗು

ಕಟ್ಟುಬ್ಬೆಗ : ೮೮ ತುಂಬ ಉದ್ವೇಗ

ಕಟ್ಟುಟ : ೧೨೨ ಕಠೋರ

ಕಟ್ಟುವಡೆ : ೧೬೬ ಬಂಧಿತನಾಗು

ಕಟ್ಟೋಲೆ : ೫೨ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಪತ್ರ

ಕಡವೆ : ೨೬ ಸಾರಂಗ, ಜಿಂಕೆಯಂಥ ಒಂದು ಪ್ರಾಣಿ.

ಕಡ್ಡಣ : ೧೧೭ ಜಟೆ

ಕಡಾಯ : ೪೭ ಅಗಲಬಾಯಿಯ ಪಾತ್ರೆ

ಕಡಿಗತ್ತಿ: ೬೦ ಕತ್ತರಿಸುವ ಆಯುಧ

ಕಡಿಕಂಡ : ೮೬ ಕಡಿದ ತುಂಡು.

ಕಡಿತಲೆ : ೧೪೫ ಕತ್ತಿ, ಕಡ್ತಲೆ

ಕಡಿಯಾಣ : ೭೨ ಕಡಿವಾಣ

ಕಡಲೇಟ್ : ೬೩ ಏಳು ಕಡಲು

ಕಟ್ಟು : ೬೮ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಬೇಯಿಸಿದ ನೀರು

ಕಡಿ : ೧೦೧ ಗಾಯ

ಕಡಿಕಂಡ : ೬೦ ಕಡಿದ ತುಂಡು

ಕಡಿಯೆಲ್ಗಳ್ : ೧೫೫ ಮುರಿದುಹೋದ ಎಲುಬುಗಳು

ಕಡುಗೆಡೆ : ೨೧ ಸ್ನಿಗ್ಧವಾದ ಗೆಳೆತನ

ಕಡೆಗಣ್ಬುಗರ್ : ೧೦೯ ಅಪಾಂಗದ ಹೊಳಪು

ಕಡೆಗಾಲ : ೨೨, ೪೦, ಕೊನೆಗಾಲ, ಪ್ರಳಯಕಾಲ, ಸಾವು

ಕಡೆವೊಟ್ತು: ೧೩೨, ೧೩೪ ಕೊನೆಯ ಹೊತ್ತು, ಸಾವಿನ ಸಮಯ

ಕಡ್ಡಣ : ೧೪ ಜಟೆ

ಕಣಸು : ೪ ಮರಿ ಜಿಂಕೆ, ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮರಿ

ಕಣಿ : ೩೦, ೩೭ ಸಣ್ಣ ತೋಡು

ಕಣ್ಣೆಂಜಲ್ : ೬೬ ದೃಷ್ಟಿದೋಷ

ಕಟ್ಟೋಲಗ : ೧೧೨ ಮಹಾಸಭೆ

ಕಣ್ಗೆಡು : ೪೧, ೫೮ ಕಕ್ಕಾಬಿಕ್ಕಿಯಾಗು, ಕಂಗೆಡು, ದಿಗ್ಭ್ರಮೆ ಹೊಂದು

ಕಣ್ಣಲಿ : ೧೩೨ ಕಣ್ಣಿಲ್ಲದವರು

ಕಣಿವಲೆ : ೬೯ ದಾರ, ಹಗ್ಗ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ಬಲೆ

ಕಣ್ಣೆಂಜಲ್ : ೬೦ ಕಣ್ಣೆಸರಾಗುವುದು, ದೃಷ್ಟಿ ತಾಕುವುದು

ಕಣ್ದೊಳಸು : ೪೧ ಕಣ್ಣನ್ನು ತಿರುಗಿಸುವುದು

ಕಣ್ಮುಟಿಯಾಟ : ೧೬೭ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಾಲೆಯಾಟ

ಕತ : ೧೦೪ ಕಾರಣ

ಕತ್ತರಿ ಗಂಡಿ : ೭೪ ಎರಡು ತೊರೆಗಳ ನೀರು ಹರಿದು ಆದ ದಾರಿ.

ಕತಿಪಯ : ೧ ಕೆಲವು

ಕತ್ತು : ೭೫, ೧೧೬ ಬೆಂಕಿಯಿಡು

ಕದನ್ನ : ೧೪ ಹಳಸಿದ ಅನ್ನ

ಕಂದುವಗೆ : ೧೦೦ ಕುಂದಿದ ಮನಸ್ಸು

ಕಣ್ಬೆಡಗು : ೧೦೧ ಕಣ್ಣಿಗೆ ವಿಸ್ಮಯಕರ

ಕನರ್ : ೧೦ ಚೊಗರು

ಕನಸೋರ್ನೆ : ೧೪೮ ಒಗರುಸೋನೆ

ಕನ್ನವಾಡ : ೬ ಅಂತಃಪುರ

ಕಪರ್ದ : ೧೨೪ ಶಿವನ ಜಟೆ

ಕಪರ್ದಿ : ೧೧೬ ಈಶ್ವರ, ಜಟೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವನು

ಕಪ್ಪುರವಾಟ್ : ೧೩೧ ಕರಾವಳಿಯ ಗಾಳಿಬಾಳೆ

ಕಮರು : ೫೭ ಸುಟ್ಟ ವಾಸನೆ

ಕರಡ : ೧೩೯ ಮುಳಿಹುಲ್ಲು

ಕರಂಡ : ೮೬ ಬುಟ್ಟಿ, ಪೆಟ್ಟಿಗೆ

ಕರವತಿಗೆ : ೬೭ ಕಮಂಡಲು

ಕರ್ಚುನೀರು : ೭೧ ತೊಳೆದ ನೀರು

ಕರಿಮುರಿವೋಗು : ೧೫೭ ಸುಟ್ಟು ಉರಿದು ಕೊಳ್ಳಿಯಾಗು.

ಕರುವಿಡು : ೬೧ ಎರಕ ಹಾಕು

ಕರ್ಗೋಡಗ : ೩೯ ಕರಿಯ ಕೋಡಗ, ಕಪ್ಪು ಕಪಿ.

ಕರ್ಚು : ೬೦ ತೊಳೆ

ಕರ್ದಾಟಿ : ೬೬ ಕರಿಯ ತಾಳೆ

ಕರ್ದುಱು : ೯೦ ಕರಿಯ ಬಣ್ಣದ ಹಸು

ಕರ್ನೆಲ : ೯೦ ಕರಿಮಣ್ಣು

ಕರಂಟು : ೭೪ ಕರಟು

ಕಲಂಕುವಗೆ : ೬೬ ಕದಡಿದ ಮನಸ್ಸು

ಕರ್ನೆಟಲ್ : ೩೧ ಕಪ್ಪಗಿರುವ ನೆರಳು

ಕರ್ಪು : ೧೦೯, ೧೭೪ ನೀಲಿಯ ಬಣ್ಣ ಆನೆಗಳನ್ನು ಕೆಡಹುವ ಹಳ್ಳ, ಕುಳಿ

ಕರ್ಮಲೆ : ೫೩ ಕರಿಯ ಬಣ್ಣದ ಕಾಡು

ಕರ್ವಕ್ಕಿ : ೬೫ ಕರಿಯ ಹಕ್ಕಿ

ಕರ್ವಟ್ಟ : ೧೬೫ ಕರಿಯ ಬಟ್ಟ

ಕರ್ವೇಡ : ೬೭ ಕರಿಯ ಬಣ್ಣದ ಬೇಡ

ಕರೆ : ೮ ಆಮಂತ್ರಿಸು.

ಕವರ್ : ೬೨ ದೋಚು

ಕರ್ವೆಳಗು : ೩೬ ಕಪ್ಪುಕಾಂತಿ

ಕಲ್ಮಟಿ: ೧೦೧ ಆಲಿಕಲ್ಲಿನ ಮಳೆ.

ಕಲ್ಲಾಯ್ತು : ೧೭೭ ಗುರು

ಕಲ್ಲಾನೆ : ೭೬ ಬೇಟೆಯ ಬಗೆಯನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ (?) ಚಿಕ್ಕ ಆನೆ, ಕೆಟ್ಟ ಆನೆ.

ಕಲ್ಲಾಲೆ : ೭೧, ೯೫ ಕಲ್ಲಗಾಣ.

ಕವಡುಗತ್ತಲೆ : ೯೮ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಉಂಟಾದ ಕತ್ತಲೆ.

ಕವಡುದವಸಿ : ೧೩೭, ೧೧೮ ಕಪಟ ತಪಸ್ವಿ, ವಂಚಕನಾದ ತಪಸ್ವಿ

ಕವಲಂಬು : ೧೮೨ ಕವಲುಗಳುಳ್ಳ ಬಾಣ, ಕವೆಯ ಬಾಣ

ಕವಲ್ಮನ : ೯೬ ಭೇದಭಾವ

ಕವಲ್ವರಿ : ೧೫೯ ಕವಲಾಗಿ ಹರಿ

ಕವಿಲೆದುಱು : ೩೪ ಕಪಿಲೆವರ್ಣದ ಹಸು

ಕವ್ಯ : ೧೦೧ ಪಿತೃಬಲಿ

ಕಸೆಗೊಲು : ೨೬ ಚಾಟಿ

ಕಸುಗಾಯಿ : ೧೫ ಪಕ್ವವಾಗದ ಹಣ್ಣು

ಕಳ್ : ೧೫೦ ಹೆಂಡ, ಮದ್ಯ

ಕಳಕಂಠ : ೧೨ ಕೋಗಿಲೆ

ಕವರ್ : ೧೭೩ ಅಪಹರಿಸು

ಕಱುತ್ತು : ೬೨ ಕೋಪಿಸಿ

ಕಳ್ಪನೆ : ೧೦೭ ಕೂಡಲೇ

ಕಳಿಂದಜೆ : ೫೯ ಕಾಳಿಂದೀ ನದಿ, ಯಮಾನಾ ನದಿ

ಕಳಿಕೆ : ೧೦೨ ಹಲಸಿನ ಎಳೆಯ ಕಾಯಿ

ಕಳ್ದುವಂದಳ್ : ೧೯ ಕದ್ದು ಬಂದವಳು

ಕಳ್ಕುಣಿ : ೧೧೦ ಮದ್ಯಪಾನ ಮಾಡುವವನು, ಕುಡುಕ

ಕಱಂಗು : ೭೪, ೮೬ ಕಪ್ಪಾಗಿ ಕಾಣು, ಕಪ್ಪಾಗು.

ಕಱು : ೫೬ ಕೋಪ.

ಕಱುಂಬು : ೬೨ ಮತ್ಸರಿಸು. !!

ಕಱಿ : ೧೩೬ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸು

ಕಟಲ್ : (ನಾ) ೧೨ ಕಾಲಿನ ಕಡಗ

ಕಟಿ : ೧೦೨ ಕಳೆ, ದಾಟು

ಕಟಿವಣ್ : ೪೦, ೫೦ ಕಳಿತ ಹಣ್ಣು

ಕಟಿವೂ : ೧೪೬ ಹಳೆಯ ಹೂ, ಬಾಡಿದ ಹೂವು

ಕೞ್ತಲೆ : ೫೬ ಕತ್ತಲೆ, ರಾತ್ರಿ
ಕೞ್ಗಿಸು : ೧೦೬ ಕರಿದುಗೊಳಿಸು
ಕಾಂಚಿದಾವ : ೩೮ ಡಾಬು
ಕಾವುಕರ : ೬೦ ಸೊಕ್ಕು
ಕಾಂಗು : ೬೧, ೮೨ ಕರಿಯ ಬಣ್ಣ, ಕಪ್ಪು
ಕಾ : (ಕ್ರಿ) ಕಾಯ್ ೧೪೬, ೧೫೧ ಕಾಯಿ ಬಿಡು, ಕಾಪಾಡು
ಕಾದಲ್ಕೆ : ೪೨ ಪ್ರೇಮ
ಕಾಪು : ೭೫ ಕಾವಲು, ರಕ್ಷಣೆ
ಕಾಯ್ಪು : ೧೦೮, ೧೪೭ ಪ್ರತಾಪ, ಬಿಸಿ, ಉಷ್ಣ
ಕಾರಣಿಕ : ೬೦ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ
ಕಾವಳಿಸು : ೧೧೨ ಕತ್ತಲನ್ನುಂಟು ಮಾಡು
ಕಾಲುರಿಚ : ೬, ೭೬ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವವನು, ಗ್ರಾಮೀಣ
ಕಾಲ್ಕ : ೩೪, ೧೨೫ ಪ್ರಾತರ್ವಿಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ
ಕಾವನಾಟ : ೬೫ ರತಿಕ್ರೀಡೆ
ಕಾವಳ್ಟು : ೮೧ ಕಣ್ಗತ್ತಲೆ ತರಿಸು
ಕಾಹುರ : ೬೯ ಕೋಪ, ಕ್ರೋಧ
ಕಾಳಸಿಂಗ : ೬೫ ಕರಿಯ ಸಿಂಹ
ಕಾಳೆಗವಱೆ : ೧೨೬ ಕಾಳಗದ ತಮಟೆ
ಕಾಱು : ೪, ಕಕ್ಕು, ವಾಂತಿಮಾಡು
ಕಾೞ್ಗೆಡೆ : ೧೮೧ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಮಾತನಾಡು
ಕಾೞೊರ್ತೆ : ೧೪೪ ನಿರ್ಝರ
ಕಿಂಶುಕ : ೩೧ ಮುತ್ತುಗ
ಕಿಕ್ಕಿಱ್ : ೭೬ ಆರ್ಭಟಿಸು
ಕಿಚ್ಚುಂಗೋಲು : ೮೧ ಉರಿಗಣೆ
ಕಿಚಿಕಿಲ್ : ೧೩೫ ಕೆನೆ
ಕಿಟ್ಟವಿಡು : ೨೧ ಹಿಡಿಯಲು ಬಿಡು
ಕಿಟ್ಟು : ೧೨, ೭೧ ಮುಟ್ಟು
ಕಿತ್ತಡಿ : ೪೬ ಮುನಿ, ತಪಸ್ವಿ, ಋಷಿ
ಕಿತ್ತಿಲಿ : ೮೭, ೧೩೧ ಸಣ್ಣ ಇಲಿ, ಇಲಿಯ ಜಾತಿ
ಕಿನ್ನಲ : ೧೧೦, ೧೩೭ ಪಾತಾಳಲೋಕ
ಕಿವಿವೊೞಲ್ : ೧೭೯ ಕಿವಿಯ ಒಳಗು ಕಿವಿಯೆಂಬ ಪಟ್ಟಣ
ಕಿಸುಗಣ್ಣು : ೩೭, ೭೬, ೮೪, ೨೨, ೨೩೪ ಕಣ್ಣನ್ನು ಕೆಂಪಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳು ಕೋಪಗೊಳ್ಳು
ಕಿಸುರು : ೮೧ ತಾಮ್ರ
ಕಿಸುವೆಟ್ಟು : ೯೬ ಜಾದುಗಲ್ಲಿನ ಬೆಟ್ಟ
ಕಿಸುವೊನ್ : ೧೪೮ ಚಿನ್ನ, ತಾಮ್ರ
ಕಿಳಿರ್ : ೨೫ ಕೆನೆ, ಕುದುರೆಯ ಕೂಗು
ಕಿಱುಕುಳ : ೧೨೯ ಅಲ್ಪ ಮನುಷ್ಯ
ಕಿಱುಗೋಣಿ : ೪೬ ಸಣ್ಣ ಗೋಳಿಮರ
ಕಿಱುನಾರಂಗ : ೨೧ ಕಿತ್ತಿಳೆ
ಕಿೞ್ಬರಿ : ೬೭ ತಪ್ಪಲು
ಕೀಸು : ೮೬ ಕೆತ್ತು, ಒರೆ
ಕೀಱುಗಂದ : ೧೪೩ ಗೀರುಗಂಧ
ಕೀೞ್ನಾಡು : ೧೦೧ ಪಾತಾಳ
ಕೀೞ್ಪರಿ : ೧೩೬ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿ
ಕೀೞ್ಬಗೆ : ೧೪೯ ಕೀಳು ಮನಸ್ಸು
ಕೀೞ್ಮಾಡು : ೧೧ ಕಡಮೆಯೆಂಬಂತೆ ಮಾಡು
ಕೀೞಿಲ್ : ೧೦೦ ಕೆಳಮನೆ
ಕೀೞ್ಮೊಗ : ೩೩ ಕೆಳಮುಖ
ಕೀೞ್ಸೆರಂಗು : ೫೬ ಕೆಳಸೆರಗು
ಕುಂದಿಡು : ೨೪ ಕುಂದನ್ನು ಕಾಣಿಸು
ಕುಂಬತಳ : ೮೦ ಆನೆಯ ಕುಂಭಸ್ಥಳ
ಕುಂಬಱ : ೫೨ ಕುಂಬಾರ
ಕುಂಬಿಡು : ೩೧ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡು
ಕುಂಚೆ : ೧೪ ಆವರಣ
ಕುತ್ತುಱ್ : ೫೬ ಪೊದರು
ಕುಟುಂಕು : ೧೫ ಗುಟುಕು
ಕುಟ್ಟೆವುಱು : ೭೭ ಕುಟ್ಟೆ, ಹುಳು
ಕುಡಿಸು : ೪೦ ಕೊಡಿಸು

ಕುತ್ತ : ೧೦೩, ೧೯೩ ರೋಗ

ಕುತ್ತು : ೬೦ ತಿವಿ, ಇರಿ

ಕುತ್ತುಱ್ : ೭೪ ಪೊದರು

ಕುತ್ತೆಸಳ್ : ೪೮ ಕಿರಿಯ ಎಸಳು

ಕುದಿರೆ : ೨೦ ಕುದುರೆ

ಕುದಿ : ೨೬ ನೆಗೆ

ಕುರುಡು : ೫೦ ಕುರುಡುತನ, ಕಾಣದಿರುವಿಕೆ.

ಕುರ್ಕು : ೫೯ ಕುಕ್ಕು

ಕುಲಿಸ : ೬೪ ವಜ್ರಾಯುಧ

ಕುಳ್ತು : ೮೦ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು

ಕುಱಿವಾನಿಸ : ೫೯ ಮಂದಬುದ್ಧಿಯವನು, ಅಯೋಗ್ಯ

ಕುಱು : ೩೧ ಬೊಕ್ಕೆ

ಕುಱುಂಬ : ೩೩ ಕುರುಬ

ಕುಱುಂಬುಲ್ : ೨೦ ಕಳೆಹುಲ್ಲು

ಕುಱುಪಿಡು : ೫೯ ಗುರುತು ಕಾಣಿಸು

ಕುಟಿಸು : ೧೪೫ ಶೂನ್ಯಮಾಡು

ಕೂರ್ಪು : ೧೦೦ ಶೌರ್ಯ

ಕೂಂಟು : ೧೧೩, ೧೩೦ ಕುಂಟುತ್ತ ನಡೆಯು

ಕೂಡುವಳಗ : ೧೧ ಪರಿವಾರ

ಕೂಡಿಗೆ : ೮೦ ಸಮೂಹ

ಕೂರಿದ : ೨ ಪ್ರೀತಿಸುವವನು

ಕೂವಿಕ್ಕು : ೯೫, ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕರೆ

ಕೂಟ : ೩೬, ೬೫ ರಾಕ್ಷಸ, ನೀಚ, ಖೂಳ

ಕೂಟವೆ : ೮೦ ಕೊಳವೆ

ಕೂಟಿಕ್ಕು : ೧೯೯ ೧. ಅನ್ನ ಹಾಕು ೨. ಬಲಿ ಕೊಡು

ಕೂಟ್ಕುದಿಗೊಳ್ : ೩೪ ಕುದಿಗೊಳ್ಳು

ಕೂರಾಳ್ : ೬೦ ವೀರ

ಕೆಂಪು : ೯೮, ೧೪೧ ಕೆಚ್ಚು

ಕೃಷ್ಣ ಶಲಾಕೆ : ೧೧೮ ಕಬ್ಬಿಣದ ಸಲಾಕೆ

ಕೆಂಕ : ೧೫ ಕೆಂಪು.

ಕೆಂಬರಲ್ : ೬೫, ೯೨ ಕೆಂಪು ಹರಳು, ರತ್ನ

ಕೆಕ್ಕರಿಸು : ೬೧ ಹೆದರಿ ಕಂಗಾಲಾಗು

ಕೆಕ್ಕೆ : ೬೯, ೮೦ ಕೆನ್ನೆ, ಕಪೋಲ

ಕೆತ್ತು : ೧೪೭ ಕೊಚ್ಚು, ಕಂಡರಿಸು

ಕೆಯ್ಗುಂಡಿಗೆ : ೬೭ ಕಮಂಡಲು

ಕೆಲಕೊಕ್ಕ : ೧೬೫–ಬದಿಗೆ ಎಸೆದ

ಕೈದುಕಾರ : ೬೬ ಆಯುಧ ಹಿಡಿದ ವೀರ

ಕೆಯ್ವೊಲ : ೧೨೩ ಬೆಳೆಯುಳ್ಳ ಹೊಲ

ಕೆಲಚು : ೨೧ ಸಹಾಯ

ಕೆಲನ್ : ೧೮ ಪಕ್ಕ

ಕೆಲೆ : ೬೦ ಅರಚು

ಕೆಟವ : ೧೨೯ ಮುದುಕ

ಕೆಟವೆ : ೪೨ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯ

ಕೇಗು : ೩೭ ಕೇಕೆ ಹಾಕು, ಧ್ವನಿಮಾಡು, ಆಹ್ವಾನಿಸು, ಕರೆ, ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಕೂಗು

ಕೇಣಿ : ೮೨ ಕೂಡುವಿಕೆ, ಶ್ರೇಣಿಯಾಗು.

ಕೇಣಿಗೊಳ್ : ೯೮ ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳು

ಕೇಱು : (ಕ್ರಿ) ೮೬ ಕೇರು, (ಮೊರದಲ್ಲಿ ಧಾನ್ಯದ ಹೊಟ್ಟನ್ನು ಹೊರಹಾಕುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯ)

ಕೇಱು : ೧೦೦ ಸರಣಿ

ಕೇರ್ : ೧೩೩ ಗೋಡೆ

ಕೈ : ೨೦೮ ಅಲಂಕರಣ

ಕೊಂಡ : ೧೦೬ ನಾಲ್ಕು ಕೋಡುಗಳುಳ್ಳ ಜಿಂಕೆ

ಕೈಗಟ್ಟು : ೧೬೩ ಕೈಕಟ್ಟಿ ಕೂಡು

ಕೈಗರಡಿಗೆ : ೭೦ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕರಂಡಕ

ಕೈಗಿಡು : ೨೦ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಕಾಣದಾಗು

ಕೈಗುಣದ : ೧೦೬ ಅಲಂಕರಣ ಮಾಡಲು ತಿಳಿದಿರುವ, ನುರಿತ

ಕೈಗೊಡು : ೫೧ ಹಸ್ತಾವಧಾನ ನೀಡು

ಕೈನೆ : ೬೩ ಹೀನಸ್ತ್ರೀ

ಕೈಪೆ : ೭೬ ಕಹಿ

ಕೈಮೆ : ೩೩ ಕೆಲಸ

ಕೈವಾರ್ಚ : ೬೪ ಅತಿ ಪರಿಚಿತ

ಕೈಮಾಡು : ೨೬ ಕದನಹೂಡು

ಕೈಯಿತ್ತು : ೧೦ ಹಸ್ತಾವಧಾನ ನೀಡಿ

ಕೈಯ್ದುಕಾಱ : ೬೬ ಪರಾಕ್ರಮಿ

ಕೈದುಗೆಯ್ : ೭೬ ಆಯುಧ ಹಿಡಿದು ಹೋರಾಡು.

ಕೈವರ್ತಿಸು : ೨೬ ಕೈಗೆ ಒಪ್ಪಿಸು

ಕೈವೊಯ್ : ೬೩, ೮೫ ಕೈಮುಟ್ಟಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡು

ಕೊಂಕುಂಬನೆ : ೭೦ ವಕ್ರವಾದ ಹಲ್ಲು

ಕೊಂಕುಗು : ೧೧೭ ಕೊಂಕಾಗು

ಕೊಂಗರು : ೬೯ ಕೇರಳದವರು, ತಮಿಳುಗರು

ಕೊಂಚೆಗಟ್ಟು : ೮೪ ಕ್ರೌಂಚವ್ಯೂಹ

ಕೊಂಡ : ೧೧೫ ಅಗ್ನಿಕುಂಡ

ಕೊಂತಗಾಱ : ೭೧ ಕುಂತಧಾರಿ, ಈಟಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವ ಯೋಧ

ಕೊಂಬು : ೧೧೦ ಸಂಕೇತಸ್ಥಾನ

ಕೊಕ್ಕರಿಸು : ೧೦೫ (ಕೂದಲು) ಎದ್ದುನಿಲ್ಲು ರೋಮಾಂಚವಾಗು

ಕೊಕ್ಕೆಗಟ್ಟು : ೧೧೧ ರೋಮಾಂಚನವಾಗು

ಕೊಟ್ಟಜ : ೪೨ ಕಪ್ಪ, ಕಾಣಿಕೆ

ಕೊಟ್ಟಸ : ೧೦೦ ಸುಟ್ಟ ಮಾಂಸ

ಕೊಟ್ಟಾರ : ೧೪ ಉಗ್ರಾಣ ಶಾಲೆ

ಕೊಡಂಕೆ : ೩, ೬೩ ಕಿವಿ

ಕೊಡನವಾೞ್ : ೫೮ ಘಟಸರ್ಪ

ಕೊಡುಗೂಸು : ೬೦, ೬೫ ಮಗಳು, ಕನ್ಯೆ, ಮದುವೆಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಕನ್ಯೆ

ಕೊಣಕು : ೭೪, ೧೩೯ ನಗೆ

ಕೊತ್ತಿ : ೮೭, ಬೆಕ್ಕು

ಕೊಲೆಗುತ್ತ : ೬೯ ಕೊಲೆ ಮಾಡುವ ವ್ಯಾಧಿ

ಕೊರ್ವು : (ಕ್ರಿ) ೧೨೨, ೧೬೫ ಮದಿಸು

ಕೊರ್ವು : (ನಾ) ೯ ಕೊಬ್ಬು

ಕೊಱಚಾಡು : ೧೩೮, ೧೪೧

ಕೊಲೆಗ : ೧೫೭, ೧೬೫ ಕೊಲೆಗಾರ

ಕೊಪ್ಪಲ್ : ೧೨೩ ಸಣ್ಣಹಳ್ಳಿ

ಕೊಲ್ಲಣ : ೬೫ ಕ್ರೀಡೆ

ಕೊಳ್ಳಿ ಪುಳ್ಳಿ : ೧೨೮ – ಸೌದೆ

ಕೊಳ್ಕೊಡೆ : ೫೯ ಸಂಬಂಧ

ಕೊೞ್ : ೧೩೪ ಕೊರತೆ, ಕುಂದು

ಕೊೞಗಂ : ೧೦೧ ಕಾಲ್ಗೊರಸು

ಕೊೞ್ : ೯೬ ಕೊಳೆತು ಹೋಗು

ಕೋಡಿಡು : ೭೫ ಕೊಂಬಿನಿಂದ ತಿವಿ

ಕೋಡಿೞ್ : ೧೦೫ ಕೊಂಬಿನಿಂದ ಹಾಯಿ, ತಿವಿ

ಕೋಡು : ೧೫೩, ೧. ಶೈತ್ಯ, ಕೊಂಬು, ಶಿಖರ

ಕೋಡುಗೊಂಬು : ೮೦ ಮರದ ತುದಿಕೊಂಬೆ

ಕೋಯಂಡ : ೪೧, ಕೋದಂಡ, ಬಿಲ್ಲು

ಕೋರಪಿಸು : ೮೧ ಕಣ್ಣುಕುಕ್ಕು

ಕೊಲೆಪಿಡಿದಂ : ೧೨೦ ಕೊಲೆ ಹಿಡಿದವನು.

ಕೋಲ ಸೋನೆ : ೯೦ ಬಾಣಗಳ ಮಳೆ

ಕೋವಳೆ : ೧೦೨, ೧೪೮ ಕನ್ನೈದಿಲೆ

ಕೋಳುಗೋಳ್ : ೫೯, ೩೭ ಸೂರೆಗೊಳ್ಳು

ಕೋಳುವೋಗು : ೧೫೯ ವಶವಾಗು

ಕೋೞ್ಕೆಸರು : ೭೦ ಶೀತಲವಾದ ಕೆಸರು

ಕೌವರಿ : ೫೧ ಸಡಗರ

ಕೌಳುಡೆ : ೧೩೬ ಒರಗುದಿಂಬು

ಕ್ಷೇತ್ರ ಸಂಖ್ಯೆ : ೧೭೧ ಹನ್ನೆರಡು

ಖ

ಖೊಪ್ಪರಿಸು : ೯೯ ನೆಲವನ್ನು ಕಾಲಿನಿಂದ ಒದೆ

ಗ

ಗಂಡ ಶೈಲ : ಬಂಡೆಕಲ್ಲು

ಗಗ್ಗರ : ದೊಡ್ಡ ಕಾಲ್ಗೆಜ್ಜೆ

ಗಂಟೊಡೆ : ೧೦೪ ಮೊಗ್ಗು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳು, ಅಂಕುರಿಸು

ಗಂದರ : ೧೬೮ ಗಂಧರ್ವ

ಗಂದರಗಿವಿಯ : ೬೬ ಈಶ್ವರ, ಗಂಧರ್ವರ ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ಸದಾ ಕಿವಿಯನ್ನು ತೆರೆದಿರುವವನು.

ಗಂಭೀರೆ : ೧೦೮ ಆಳವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವಳು, ನದಿ

ಗಜೆ : ೭೧ ಗದೆ

ಗಟ್ಟಿಸು : ೮೧ ಹೊಡೆ, ಮೇಲೆ ಬೀಳು, ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡು

ಗನ್ನಗತಕ : ೧೪೬ ವಂಚನೆ

ಗಡಾವಣೆ : ೧೮೧ ಅರ್ಭಟ, ಕಿರಿಚಾಟ

ಗಡುಸುಗಾರ್ತಿ : ೫ ಗಟ್ಟಿಗಿತ್ತಿ

ಗಂಟುಗೊಳ್ : ಗಂಟು ಹಾಕಿದಂತೆ ಭದ್ರವಾಗಿರು.

ಗಮಕ : ೫೯ ಕಾವ್ಯವಾಚನ

ಗತಕಿ : ೧೩೫ ಮೋಸಗಾರ

ಗದ್ದಿಸು : ೧೩೬ ಗದರಿಸು, ಗರ್ಜಿಸು

ಗಬ್ಬ : ೧೩೫ ಗರ್ವ, ಹೆಮ್ಮೆ, ಮದ, ಜ್ಞಾನಿ

ಗರಗರಿಕೆ : ೩೮ ಲವಲವಿಕೆ, ಚಟುವಟಿಕೆ

ಗರವಟ್ಟ, : ೧೫೭ ಯಜ್ಞ ಕಾರ್ಯ = ಗಾರ್ಹಪತ್ಯ.

ಗರುವಾಯ : ೮೬ ಹಿರಿಮೆ, ಶ್ರೇಷ್ಠ

ಗಸಣಿ : ೮೪ ಘರ್ಷಣೆ

ಗಟಿಸಾಳಿವೆಣ್ : ೫೫ ಹಣ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡುವುದೇ ಶೀಲವಾಗಿರುವ ಹೆಣ್ಣು

ಗಾಂಪು : ೮೨ ಪೆದ್ದುತನ, ದಡ್ಡತನ, ಮೌಢ್ಯ

ಗಾಡಬ : ೭೦ ಕತ್ತೆ, ಗಾರ್ದಭ

ಗಾಟುಗೆಡು : ೧೩೮ ಹಿಂಸೆಗೆ ಒಳಗಾಗು

ಗುಡಿಗಟ್ಟು : ೬೦ – ಸುತ್ತಿಗೊಳ್ಳು

ಗುಗ್ಗಳ : ೨೦೮ ಪರಿಮಳ ದ್ರವ್ಯ

ಗಾವರ : ೯೧ ಅಬ್ಬರ

ಗಾವಿಲ : ೧೨೨, ೧೫೦, ೧೬೭ ಮೂರ್ಖ, ದಡ್ಡ, ಹಳ್ಳಿಗ

ಗಾಳು ಗೂಟ : ೧೩೭ ಅನಾಗರಿಕ

ಗಾಳು : ೧೪೬ ಕ್ಷುದ್ರ, ಮೂಢ

ಗಾಟುಗೆಡು : ೨೧೧ ಶೌರ್ಯ ಕುಂದು, ಧೈರ್ಯಗೆಡು

ಗೀಟಿಡು : ೧೦೪ ಘೀಂಕರಿಸು

ಗುಂಜಿ : ೭೪ ಗುಲಗುಂಜಿ

ಗುಂಡಿಗೆ : ೧೪೪ ಕಮಂಡಲು

ಗುಂಡುಗೊಳ್ಳು : ೬೪ ಗುಂಪುಗೂಡು

ಗುಟ್ಟ : ೧೯೭ ಗುಳಿಗೆ, ಔಷಧಿ, ಗಾಯಗಳಿಗೂ ರೋಗಕ್ಕೂ ಕೊಡುವ ಪರಿಹಾರ ದ್ರವ್ಯ

ಗುಚ್ಚಕಟ್ಟು : ೧೫೦ ಕೊಲ್ಲು

ಗುಜ್ಜುಕಾಲು : ೧೮, ೭೫ ಗಿಡ್ಡಕಾಲು

ಗುಣ್ಪು : ೬, ಗಾಂಭೀರ್ಯ, ಆಳ.

ಗುದ : ೭೪ ಮರವೇರಲು ಕಾಲಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಗ್ಗದ ಬಳೆ

ಗುಬ್ಬಿಗಂಕಣ : ೧೧೯ ಒಂದು ಆಭರಣ, ಕೈಬಳೆಯ ಸುತ್ತ ಬುಗುಟುಗಳಿರುವ ಆಭರಣ

ಗುರ್ದಿನಾಟ : ೯೯ ಗುದ್ದಾಟ

ಗುಳ : ೯೩ ಬೆಲ್ಲ

ಗುಳಿಗೆಗಟ್ಟು : ೮೫ ಗುಳಿಗೆಯಾಗಿ,, ಉಂಡೆಮಾಡು

ಗುಟ : ೮೪ ಪಕ್ಷರಕ್ಷೆ

ಗೆಂಟು : ೨ ದೂರ

ಗುಟುಗುಮ್ಮನಾಗಿರು : ೧೦೩, ೧೪೩ ಮೌನವಾಗಿರು

ಗೆಡೆ : ೫೮ ಸ್ನೇಹ, ಒಡನಾಟ

ಗೊಂದೆ : ೬೫, ೧೪೧ ಪಶು, ಜಂತು

ಗೆಲ್ಲವೆಣ್ : ೧೪೪, ೪೧, ೮೪ ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ

ಗೆಟಸು : ೪೧ ಗೆಣಸು

ಗೊಂಟು : ೯೧ ತುದಿ, ಮೂಲೆ

ಗೊಜ್ಜಿಗೆ : ೧೦೨ ಸೇವಂತಿಗೆಯ ಹೂ

ಗೋಣ್ಣವಿರ್ : ೪೨ ಕೊರಳಿನ ಕೂದಲು, ಕೇಸರ

ಗೋಣ್ಮುಱಿ : ೧೦೧ ಕತ್ತುಮುರಿ, ಕೊರಳನ್ನು ತಿರಿಚು

ಗೋರಿಡು : ೩೮ ಒಟ್ಟು ಕೂಡಿಸು

ಗೋಱಿಗಲ್ : ೫೫ ಬಂಡೆಕಲ್ಲು

ಗೋಟಾಯ್ಲ : ೮೫ ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಹೋರಾಡುವವನು

ಘಟ್ಟಿವಳ್ತಿ : ೨ ಪರಿಮಳ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಅರೆಯುವವಳು.

ಘಲ್ಲಣೆ : ೬೮ ಬಾಧೆ.

ಚ

ಚಂಚೂಪುಟ : ೨೬ ಚಂಚು, ಪಕ್ಷಿಯ ಕೊಕ್ಕು

ಚಂಡಭಂಡನ : ೭೬ ಭೀಕರವಾದ ಯುದ್ಧ

ಚಂದ್ರಶಾಲೆ : ೩೧ ಬಿಸಿಲು ಮಾಳಿಗೆ

ಚಂದಿರಗಾವಿ : ೩೪ ಕೆಂಪು ಮತ್ತು ನೀಲಬಣ್ಣದ ಸೀರೆ

ಚಲ್ಲ : ೧೫ ಸುಖ

ಚವಲಂಬ : ಕಣ್ಣವೆ ೧೩೧

ಚಟಕೆ : ೧೫ ಹೆಣ್ಣುಗುಬ್ಬಚ್ಚಿ

ಚರಮದಿಕ್ಕಾಂತೆ : ೧೮ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕೆಂಬ ಕಾಂತೆ

ಚರುಚಾರುಗಂಧ : ೪೦ ಚರುವಿನ ಸೊಗಸಾದ ಪರಿಮಳ

ಚಳಿ : ೧೦೧, ೧೦೬ ನಡುಗು, ಹೆದರು, ಕುಗ್ಗು.

ಚಾದಗೆ : ೧ ಚಾತಕಪಕ್ಷಿ

ಚಿವುಡು : ೧೧೧ ಚಿವುಟು

ಚಾಳಿಸು : ೧೮೯ ಹೀಯಾಳಿಸು

ಚಾಟ್ : ೩೧ ರಾಹು

ಚಿತ್ರಗ : ೭೫, ಚಿರತೆ; ಹುಲಿ

ಚಿತ್ತರ : ೯೧ ಚಿತ್ರ

ಚಿದ್ರ : ೧೦೧ ಭೇದ, ಛಿದ್ರ

ಚಿವುಂಟು : ೧೩೯ ಚಿವುಟು, ಜಿಗುಟು

ಚುಕ್ಕಿ : ೯೯ ಶುಕ್ರ, ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯ

ಚುರ್ಚ : ೬೦ ಉರಿ

ಚುನ್ನವಾಡು : ೩೧ ಹೀನೈಸು

ಚೂಳಿ : ೮೧, ೮೮ ಜುಟ್ಟು, ತುರುಬು

ಚೆಂಗಾವಿಗಪ್ಪಡ : ೫೬ ಕೆಂಪು ಕಾವಿಯ ಬಟ್ಟೆ

ಚೆಂದವ : ೫೯ ಚಂದ್ರ = ಚಂದ್ರಮ

ಚೆಂದವಗಲ್ : ೧೪೮ ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಶಿಲೆ

ಚೊಕ್ಕರಿಕೆ : ೮೦ ಚೆಲುವಿಕೆ

ಚೊಲ್ಲೆಯ : ೧೪೧ ತುರುಬಿನ ಅಲಂಕಾರ

ಚೆಂದೆಂಗು : ೧೮೯ (ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ತೆಂಗು) ಗೆಂದಾಳಿ

ಚೆಂಬಿಸಿಲ್ : ೬೨, ಕೆಂಪಗಿನ ಬಿಸಿಲು

ಚೆಚ್ಚರಂ : ೮೧ ಕೂಡಲೆ

ಚೆನ್ನಪೊಂಗ : ೫೧ ವೀರ

ಚೆನ್ನಾಕಳು : ೪೪ ಸೊಗಸಾದ ಆಕಳು

ಚೆಲ್ಲಗಾರ್ತಿ : ೧೪೫ ಬೆಡುಗುಗಾತಿ, ಚೆಲ್ಲಾಟವಾಡುವವಳು

ಚೊಕ್ಕಳ : ೫೨, ೧೧೦ ಶುಭ್ರ, ಚೊಕ್ಕಟ

ಚೊಲ್ಲೆಯ : ೩೦ ತುರುಬಿನ ಅಲಂಕಾರ

ಚೋದಿಗ : ೩೨ ಆಶ್ಚರ್ಯ

ಚೋಹ : ೮೦ ವೇಷ

ಚೌಕಿ : ೨೧ ತೊಟ್ಟಿ

ಜ

ಜಗದಿಟ್ಟೆ : ೧೧೫ – ಬಹುಧೀರೆ

ಜಕ್ಕುಳಿಸು : ೧೨೩ – ಉಗುಳು

ಜಂಬೀರ : ೫೦ ಲಿಂಬೆ

ಜಕ್ಕಂದೊಟಲಿ : ೧೦೫ ಯಮನ ಕೋಣ

ಜಕ್ಕಜವ್ವನೆ : ೧೦೯ ನವಯುವತಿ

ಜಂಟಿದೇವರ್ : ೬೯ ಅವಳಿದೇವತೆಗಳು

ಜತ್ರುಗ : ೯೯ ಮೋಸ

ಜರಿ : ೧೧೮ ಕುಸಿಯು (ತುಳು)

ಜನ್ನವಗೆ : ೧೨೦ ವೀರಭದ್ರ

ಜತಿ : ೨೦ ಯತಿ

ಜತೆಗೂಡು : ೫೦ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳು

ಜಲ್ಲಣೆ : ೫೦ ಹೊಡೆತ, ಮಳೆ

ಜವದಂಡೆ : ೧೦, ೧೪೦ ಯಮನ ಶಿಕ್ಷಾದಂಡ

ಜವಹುರ : ೬ ಯಮನ ನಗರಿ, ಸೈಮಿನಿ, ಯಮಪುರ

ಜಳಿಕ : ೧೦೦ ಮಾಯ, ಕಪಟ

ಜಱುಚು : ೭೭ ಜಲ್ಪಿಸು, ಹರಟು

ಜಾಗವರಲ್ : ೧೦೨ ಮರಕತ

ಜರ್ಬು : ೧೩೬ ಅಹಂಕಾರ

ಜರ್ವು : ೫೭ ಅಬ್ಬರಿಸು

ಜಾಗವರಲ್ : ೧೦೬ ಹಸುರು ಮಣಿ

ಜಾಣಲಿವೆಣ್ : ೧೦೬ ಜಾಣತನವಿಲ್ಲದ ಹೆಂಗಸು

ಜಾತ್ರಿಗ : ೬೯ ಯಾತ್ರಿಕ

ಜಾದು : ೬೪ ಕೆಂಪುಗಲ್ಲು

ಜಾದುವೆಟ್ಟು : ೫೧ ಜಾದುಗಲ್ಲಿನ ಬೆಟ್ಟ

ಜಾನ : ೧೨೬ ಧ್ಯಾನ

ಜಾಯಿಲ : ೭೪ ಬೇಟೆನಾಯಿ

ಜಾಲೆ : ೪೦ ಜ್ವಾಲೆ

ಜಾವಳದವಸಿ : ೫೯ ಅಲ್ಪನಾದ ತಪಸ್ವಿ

ಜಾವಳೆ : ೧೦೦ ಹೀನಸ್ತ್ರೀ

ಜಾಳಿಗೆವೊನ್ನು : ೯೮ ಚೀಲದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುವ ಹೊನ್ನು

ಜಿಡಿ : ೭ ಜಡಿಮಳೆ

ಜುದ್ಧ : ೧೪೨ ಯುದ್ಧ

ಜೋಂಪಿಸು : ೧೦೧ ನಡುಗು

ಜೆಂಬುದೀವಿ : ೧೬೫ ಜಂಬೂದ್ವೀಪ

ಜೆರ್ಕ : ೧೦೦ ಕುಗ್ಗು

ಜೊಂಪ : ೫೮ ಚಪ್ಪರ

ಜೋಗ : ೬೬ ಯೋಗ

ಜೋಗವಟ್ಟೆ : ೫೫ ಯೋಗದ ದಾರಿ

ಜೋಗವೆಣ್ : ೧೫೦ ಯೋಗವೆಂಬ ಸ್ತ್ರೀ

ಜೋಡಿಗೆ : ೧೫೨ ಬೀಡು

ಜೋಡುಗಾರ್ತಿ : ೫೮ ಜೊತೆಗಾತಿ

ಜೋಲೆಗ ೬೫ ಜೋತುಬಿದ್ದ ವಿಟ

ಜೋಸೆ : ೧೨೩, ಸ್ತ್ರೀ, ಯೋಷಿಕೆ < ಯೋಷಾ

ಜೋಹ : ೭೦ ಸೋಗು

ಟ

ಟಕ್ಕಿಸು : ೧೪೮ ಮೋಸಗೊಳಿಸು

ಟೆಬ್ಬರಿಸು : ೧೦೮ ಕುಗ್ಗು

ಡ

ಡಾವುರ : ೫೯ ಅನ್ಯಾಯಕಾರ್ಯ

ತ

ತಕ್ಕೂರ್ವೆ : ೪೧ ಯೋಗ್ಯತೆ, ಅರ್ಹತೆ

ತಂಡಸ : ೮೦ ದೀರ್ಘವಾದ ಚಿಮುಟ

ತಗರ್ದೇರ : ೧೦೬ ಟಗರನ್ನು ವಾಹನವಾಗಿ ಉಳ್ಳವನು, ಅಗ್ನಿ.

ತಡಿ : ೬೦ ದಡ

ತಗೆಬಗೆ : ೧೨ ತಕ್ಕಮನಸ್ಸು

ತಡಂಬಡು : ೧೧೭ ತಳಮಳಗೊಳ್ಳು

ತಡಂಗುಂಡಿ : ೧೦೮ ಆಳವಾದ ಹಳ್ಳ.

ತಡಿಕೆವಲೆ : ೧೭೪ ಮುಚ್ಚಳವುಳ್ಳ ಬಲೆ

ತಡೆವಿಡು : ೧೨೩ ಅಡ್ಡಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊ

ತಣ್ಗದಿರಜ್ : ೧೪೭ ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಶಿಲೆ

ತದೆ : ೧೩೭ ಹೊಡೆತ

ತನಿಗೆಂಡ : ೬೫ ಉರಿಗೆಂಡ

ತನಿಗೆಂಡ : ೧೩೯ ಉರಿಕೆಂಡ

ತಲೆಗರೆ : ೧೩೧ – ಅಡಗು

ತವರ್ : ೧೧೮ ತವರು

ತರಣ : ೧೦೧ ಶಕ್ತಿ< ತ್ರಾಣ

ತರಣಪಣ್ಯ : ೨೭ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಡುವ ಹಣ,

ತರುವಲಿ : ೧೪೧ ಬಾಲಕಿ

ತಲೆವಾಡು : ೧೨೩, ೧೨೪ ತಲೆಕೊಡು, ತಲೆಬಾಗು

ತವಸಿಣಿ : ೧೦೩ ತಪಸ್ವಿನಿ

ತಱುಬು : ೧೧೦ ತಡೆ, ನಿಲ್ಲಿಸು

ತಱ್‌ಮಿಂಡಿ : ೧೧೬ ತಾರುಣ್ಯದ ಹೆಂಡತಿ

ತವಿಸು : ೧೬ ಕಡಮೆ ಮಾಡು, ಇಲ್ಲದಾಗಿಸು, ಪೂರೈಸು ಕೊನೆಗಾಣಿಸು

ತಳರ್ : ೨೩ ಹೊರಡು

ತಳರ್‌ನಾಲಗೆ : ೮೦ ಜೋಲಾಡುವ ನಾಲಗೆ

ತಳರ್ನೋಟ : ೩ ಚಂಚಲನೇತ್ರ

ತಳಿರಡಿ : ೫೧ ಚಿಗುರಿನಂತೆ ಮೃದುವಾದ ಪಾದ

ತಳಿರ್ಜೊಂಪ : ೪೧ ಚಿಗುರಿನ ಗೊಂಚಲು

ತಳ್ತು : ೪೪ ಹರಡು, ವ್ಯಾಪಿಸು ಒತ್ತೊತ್ತಾಗಿ ಸೇರು

ತಳ್ಳಂಕಂಗೊಳ್ : ೨೨ ಭಯಗೊಳ್ಳು

ತಱ್ಸ : ೯೬ ಪರಿಹಾರ, ನಿವಾರಣೆ

ತಱ್ಸಲ್ : ೭೬ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡು

ತಱ್ಕೈ : ೭೨ ಆಲಿಂಗನ

ತಱ್ಕೈಸು : ೧೫೪ ತಬ್ಬಿಕೊಳ್ಳು

ತಪ್ಪಲ್ : ೬೪, ೬೫ ತಪ್ಪಲು, ಇಳಿಜಾರಾದ ಪ್ರದೇಶ.

ತಱುಬು : ೧೧೦ ಎದುರಿಸು

ತಾಂಟು : ೧೦೯ ತಾಗು

ತಾಱು : ೧೧೦ ಆರು, ಕುಗ್ಗು

ತಾಣದೀವಿಗೆ : ೬ ಸ್ಥಳದ ದೀಪ

ತಾರಗೆವಟ್ಟೆ : ೪೯ ನಕ್ಷತ್ರ ಮಾರ್ಗ, ಆಕಾಶ

ತಾಮ್ರತುಂಡ : ೧ ಗಿಳಿ

ತಾಳಿಸು : ೮೦ ಒಗ್ಗರಣೆ ಹಾಕು

ತಾರ್ಮಟ್ಟು : ೧೨೮ ಕುಗ್ಗು

ತಿಮಿರ್ : ೫೫ ಸವರು, ಬಳಿ

ತಿರಿಕುಳಿ : ೬೪ ಭಿಕ್ಷುಕ

ತಿರುಡು : ೧೩೫ ಕಳ್ಳತನ

ತಿರುವಾಯ್ : ೮೦ ಬಿಲ್ಲಿನಹೆದೆ

ತಿಸುಳಿಗಯ್ಯ : ೧೨೩ ಶಿವ

ತಿಳಿ : ೩೬ ಸಮಾಧಾನ ಹೊಂದು

ತಿಱ್ಕಲ್ಲಾಟ : ೪೭ ತಿರಿಕಲ್ಲಾಟ

ತಿಳಿದ ಕಳೆ : ೧೧೧ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಕಳೆ

ತುಡು : ೧೬ ಬಾಣ ಜೋಡಿಸು

ತುಂಬಿಲ್ : ೨ ಆನೆಯ ಸೊಂಡಿಲು

ತುಂಬುವೆಱ್ : ೩೫ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ, ರಾಕಾಚಂದ್ರ

ತೊಕ್ಕು : ೯೦ ತೊಗಟೆ

ತುಪ್ಪುಟ : ೮೨ ಹಕ್ಕಿಯ ಮೃದುವಾದ ರೆಕ್ಕೆಯ ಭಾಗ, ಹತ್ತಿಯಂತಿರುವ ಗರಿ

ತುಬ್ಬಱ್ : ೩೬ ಪತ್ತೆಹಚ್ಚು

ತೂಱಲ್ಗೊಂಬು : ೩೦ ಹಾರಾಡುವ ಕೊಂಬೆ

ತುಱ್ : ೮೨ ತುರಿಸು

ತುಱುಗೆಮೆ : ೭೧ ದಟ್ಟವಾದ ಕೂದಲುಳ್ಳ ರೆಪ್ಪೆ

ತುಱುಗಲ್ : ೫೪ ಸಮೂಹ

ತುಱುವಳ : ೨೦ ಗೊಲ್ಲ

ತುಡುಗೊಱ್ : ೧೪೮ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಂಗಿ

ತುಱುಚೆ : ೨೮ ತುರುಚೆ ಸೊಪ್ಪು, ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಮೈ ಕಡಿತ ಉಂಟಾಗುವ ಸೊಪ್ಪು

ತುಱುಬಿಕ್ಕು : ೭೨, ೯೫ ತುರುಬನ್ನು ಕಟ್ಟು

ತುೞಿಲ್ಗೆಯ್ : ೩೩, ೬೬ ನಮಸ್ಕರಿಸು

ತುೞಿಲ್ಪಾಡು : ೬೯ ಸ್ತುತಿಪಾಠ

ತುೞುಕುಂಬನಿ : ೪೬ ತುಳುಕುವ ನೀರಹನಿ

ತೂಂತು : ೨೫ ತುರುಕು

ತೂೞು : ೧೨೫ ತಳ್ಳಿಹಾಕು

ತೆಕ್ಕು : ೮೦ ಆರಿಹೋಗು, ಶಕ್ತಿಗುಂದು

ತೆಗೞಿಸು : ೧೨೨ ತೆಗಳು

ತೆತ್ತಿಸು : ೫೮, ೫೯ ನಾಟಿಸು, ಹೆದರಿಸು

ತೆಪ್ಪೞು : ೧೧, ೧೩೯ ಎಚ್ಚರಪಡೆ, ಎಚ್ಚರು

ತೆಮೞ್ : ೬೧ ಒಂದಾಗಿ ಮಾಡು

ತೆಪರ್ತ್ತವನ್ : ೧೩ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡವನು

ತೆಳ್ಮರ : ೩೯ ತೆಂಗು ಅಡಕೆಗಳಂಥ ತೆಳ್ಳನೆಯ ಮರ

ತೆಳ್ಮೊನೆ : ೭೭ ತೆಳುವಾದ ಹರಿತವಾದ ಧಾರೆ

ತೆಳ್ವಾಳ್ : ೮೮ ಮೊನಚಾದ ಕತ್ತಿ

ತೇರಯಿಸು : ೬೮ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಸೇರು

ತೇರಾಳ್ : ೪೬ ಸಾರಥಿ

ತೇರಿಸು : ೧೨೨ ತಿಳಿಸು

ತೇೞ್ : ೭೦ ಚೇಳು

ತೇೞ್ದೀರ : ೭೦ ಕಾಲಭೈರವ

ತೇೞು : ೯೭ ಎದ್ದು ಕಾಣು

ತೊಂಗಲಾಡು : ೫೩ ತೂಗಾಡು

ತೊಡಂಕು : ೭೨ ಸಿಕ್ಕು

ತೊಡಂಗು : ೭೮ ತೊಡಗು, ಪ್ರಾರಂಭಿಸು

ತೊಡಂಬೆ : ೬೦, ೨ ಗೊಂಚಲು

ತೊವಲುಡೆ : ೭೬ ಚರ್ಮದ ಬಟ್ಟೆ

ತೊವಲುಡೆಯ : ೭೪ ಚರ್ಮವಸ್ತ್ರಧಾರಿ, ಶಿವ.

ತೊೞಬು : ೯೪ ಅಪಹಾಸ್ಯ

ತೊೞಿದಲೆಯ : ೧೧೮ ಗಂಗಾಧರ

ತೊೞಿವೆಂಡಿರು : ೬೬ ನದೀವನಿತೆಯರು

ತೊಂಗಲೊಡ್ಡಂಗು : ೮೬ ಗೊಂಚಲಾಗಿ ತೂಗಾಡು

ತೋಟಿ : ೮೦ ಹೋರಾಟ

ತೋಂಟಿಗ : ೭೬ ತೋಟಗಾರ

ತೋಡು : ೧೧೪ ಬಗಿ, ಹಳ್ಳಮಾಡು, ಸೀಳು.

ತೋಡು : ೧೨೬ ಸಮಾನ, ಸಾಟಿ

ತೋಡುಂಗಿೞು : ೪೬ ಸಮಾನರೆಂದೆಣಿಸು

ತೋಳ್ದು : ೧೪೩ ತೋಳೆತ್ತಿ ನಮಸ್ಕರಿಸು

ತೋೞು : ೧೩೭ ತೋರಿಸು

ತ್ರಿಪಥಗೆ : ೭೫ ಗಂಗಾನದಿ (ಮೂರುದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವಹಿಸಿದ)

ದ

ದಂಡೆಗರುಳು : ೬೪ ಹೂದಂಡೆಯಾಕಾರದ ಕರುಳು

ದಕ್ಕಡ : ೧೨೭ ಸ್ಥೈರ್ಯ

ದಕ್ಕಡಿಗ : ೧೧೦ ವೀರ

ದಗಲೆ : ೮೬ ಕವಚ

ದಡ್ಡಿ : ೮೮ ತೆರೆ, ಪರದೆ

ದಪ್ಪಗ : ೫೧ ಮನ್ಮಥ < ದರ್ಪಕ

ದಪ್ಪಗವಗೆಯ : ೧೧೮ ಮನ್ಮಥನ ಶತ್ರುವಾದ ಶಿವ.

ದವ್ಮಣಿ : ೩೪ ಅರವಟ್ಟಿಗೆ ಧರ್ಮಪಾನೀಯ

ದಟ್ಟದಟ್ಟಲ್ : ೧೫೧ ದಟ್ಟವಾದ ತಪ್ಪಲು

ದಾನ ಧಾರೆ : ಮದ್ದಾನೆಯ ಜಲಧಾರೆ

ದರಿ : ೩೦ ಗವಿ, ಕೊಳ್ಳ

ದರ್ವೀಕರ : ೧೦೮ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸೌಟು ಹಿಡಿದವನು, ಸರ್ಪ

ದಳ್ಳಿಸು : ೨ ದಳ್ಳುರಿಯಾಗು

ದಿಟಗೆಯ್ : ೧೨೪ ದೃಢಮಾಡಿಕೊಳ್ಳು

ದಿಮ್ಮಿತು : ೭೩ ದೊಡ್ಡದು

ದುೞುದುಂಬಿ : ೧೩೫ ದುಷ್ಟ

ದಿನಪಡಿ : ೩೫೩, ೧. ಪ್ರತಿದಿನದ ದಾನವನ್ನು ಬೇಡುವುದು ೨. ಪ್ರತಿ ದಿನಕ್ಕೂ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಆಹಾರದ ವಸ್ತುಗಳು

ದುಕ್ಕಂಡ : ೩೪ ಎರಡು ತುಂಡು

ದೂದವಿ : ೮೬ ದೂತಿ

ದುಱುದುಂಬಿತನ : ೧೪೧ ದುಷ್ಟತನ

ದೂದುಗಾಱ : ೫೧ ದೂತ

ದೂದುವರ್ : ೫೧ ದೂತನಾಗಿ ಬರು

ದೂವೆ : ೮೦ ಹೊಗೆ

ದೂಸಿಗ : ೬೯ ವಸ್ತ್ರ ವ್ಯಾಪಾರಿ

ದೂಳಿಗೋಂಟೆ : ೭೬ ಮಣ್ಣುಪಾಲು

ದೆಖ್ಖಾಳ : ೪೬ ವೈಭವದ ಆಡಂಬರ

ದೆಸೆಗಿಡಿಸು : ೬೬ ದಿಕ್ಕಾಪಾಲುಮಾಡು

ದೆಸೆಮುಟ್ಟೆ : ೧೧೪ ದಿಕ್ಕಿನ ಕೊನೆಯ ವರೆಗೂ

ದೊರೆವಾರದ : ೭೨ ಹೋಲಿಕೆಗೆ ಬಾರದ

ದೆಸೆಯಾಣ್ಮ : ೧೧ ದಿಕ್ಪಾಲಕ

ದೇವರ : ೩೨ ಮೈದುನ

ದೇವಾರ : ೬೮ ದೇಗುಲ, ದೇವಾಗಾರ

ದೇಸೀಯ : ೧೦೯ ಸುಂದರವಾದ

ದೊಮ್ಮಳಿಸು : ೧೧ ಸಂಭ್ರಮಗೊಳ್ಳು

ದೊರೆವರ್ : ೬೭ ಸರಿಯಾಗು

ದ್ವಿಜರಾಜಧರ : ೧೮೧ ಶಿವ, ಚಂದ್ರನನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿರುವವನು, ಶಿವ

ದೊಮ್ಮಳಿಸು : ೧೧೦ ಸಂಭ್ರಮಗೊಳ್ಳು

ಧ

ಧೀಂಕಿಡು : ೬೮ ಧುಮುಕು

ನ

ನಂಟುವೊರೆ : ೪೦ ನಂಟತನ

ನಟ್ಟೊತ್ತಿ : ೭೨ ಆಳಕ್ಕೆ ನಾಟ

ನಕ್ಕಿಸು : ೧೯ ನೆಕ್ಕಿಸು

ನಗೆಜೊನ್ನ : ೧೧ ನಗುವೆಂಬ ಬೆಳುದಿಂಗಳು

ನಚ್ಚಣಿ : ೪೮ ನರ್ತಕಿ

ನಚ್ಚಣೆ : ೬೮ ನರ್ತನ

ನಟವಿ : ೧೬ ನಟನೆ, ಅಭಿನಯ

ನಟ್ಟವಿಗ : ೨೮ ನರ್ತಕ

ನಟ್ಟಕೊಡಂಕೆ : ೭೪ ನಿಮಿರಿದ ಕಿವಿ

ನಡುಗೇಱ್ : ೧೨೨ ಕೇರಿಯ ಮಧ್ಯಭಾಗ, ಮಧ್ಯದ ಒಂದು ಕೇರಿ

ನಡುವೆಟ್ಟು : ೧೦೩ ಮಧ್ಯೆ ಇರುವ ಬೆಟ್ಟ, ಬೆಟ್ಟದ ಮಧ್ಯದ ಭಾಗ

ನಡೆಗಂಬ : ೧೧೮ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಕಂಬ

ನಡೆಗೇಡು : ೧೦೬ ನಿಂತ ನಡಿಗೆ

ನಡೆದಾಣ : ೧೦೮ ಓಡಾಟದ ಸ್ಥಳ

ನಡೆವಾಡ : ೯೪, ೯೫ ವಿಮಾನ

ನಡೆವಳ್ಳಿ : ೫೩ ನಡೆಯುವ ಬಳ್ಳಿ

ನಟ್ಟವನೆ : ೧೩೨ ನಡುಮನೆ

ನನೆಗಪ್ಪಡ : ೧೧೦ ಒದ್ದೆಬಟ್ಟೆ

ನನೆಯೇಱು : ೫೧ ಮೊಗ್ಗು ತುಂಬಿರುವ ಸ್ಥಿತಿ

ನಯಸಾಣೆವಿಡಿ : ೫೦ ನಯವಾಗುವಂತೆ ಸಾಣೆ ಹಿಡಿ.

ನಲ್ತೊಡವು : ೬೧ ಒಳ್ಳೆಯ ಆಭರಣ

ನಲ್ಪು : ೧೧೧ ಚೆನ್ನು

ನವಿರ್ಕುೞಿ : ೧೯೨ ರೋಮಕೂಪ

ನಸೆ : ೧೯ ಕಾಮಾತುರತೆ

ನಲ್ವೆಂಡಿರು : ೬ ಉತ್ತಮ ಸ್ತ್ರೀಯರು

ನಸೆಗಾರ್ತಿ : ೭೬ ಕಾಮಕಾತರೆ

ನಸೆಗಾಱ : ೯೧ ಮನ್ಮಥ, ಕಾಮತಾಪವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವವನು

ನಱುನೆಯ್ : ೫೭ ಪರಿಮಳದ ತುಪ್ಪ.

ನಱುವು : ೪೯ ಸುವಾಸನೆ

ನಾಂಬ : ೧೦ ವಿಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದವನು, ವಿಷ್ಣು

ನಸೆವುಸೆ : ೧೧೦ ನುಣುಪಾಗುವಷ್ಟು ತಿಕ್ಕಿ ಹರಿತಗೊಳಿಸು.

ನಾಣಱಿ : ೫೬ ನಾಚಿಕೆಗೆಡು

ನಾಯ : ೧೩೭ ನ್ಯಾಯ

ನಾಲಾಳೇಱು : ೧೩೭ ನಾಲ್ಕು ಆಳೆತ್ತರ

ನಿಕ್ಕುವ : ೨೮, ೧೧೦, ೧೩೧ ನಿಶ್ಚಯ

ನಿಕ್ಕುಳಿಸು : ೧೧೦ ವಿಳಾಸದಿಂದ ಬಾಗು

ನಿಗರ : ೬೯, ೧೨೪ ಎತ್ತರ

ನಿಗಳ : ೭೫ ಕಾಲ ಸಂಕಲೆ

ನಿಗುಂಬಿಸು : ೭೫, ೨೧ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸು, ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕು

ನಿಚ್ಚಟವಕುತಿ : ೧೯೪ ನಿಶ್ಚಲವಾದ ಭಕ್ತಿ

ನಿಚ್ಚಣಿಗೆ : ೩೬ ಏಣಿ

ನಿಚ್ಚಪಸದನ : ೬೯ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯದ ಅಲಂಕಾರ

ನಿಚ್ಚಯ : ೨೦೯, ನಿರ್ಧಾರ

ನಿಚ್ಚವಚ್ಚ : ೩೪ ನಿತ್ಯ ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆಭರಣ

ನಿಚ್ಚವಯಣ : ೧೩೩, ೧೪೫ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯದ ಪ್ರಯಾಣ.

ನಿಚ್ಚವಲಿ : ೫೨ ದಿನದಿನದ ಬಲಿ

ನಿಡುಗತೆ : ೮೨ ಉದ್ದವಾದ ಕತೆ

ನಿಡುಗುಂಕುಮ : ೫೧ ಅಡ್ಡಕುಂಕುಮ

ನಿಡುಗೋಲ್ : ೯೦ ದೀರ್ಘವಾದ ಬಾಣ

ನಿಡುನಾಮ : ೭೧ ಉದ್ದವಾದ ನಾಮ

ನಿಚ್ಚಟ : ೫೧ ನಿಶ್ಚಲ

ನಿಱಿಗೆ : ಸೊಗಸು, ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ನಿಡುಬಾಸೆ : ೧೧೦ ಹೊಕ್ಕುಳಿಂದ ಎದೆಯವರೆಗೆ ಬೆಳೆದಿರುವ ಉದ್ದವಾದ ಕೂದಲಿನ ರೇಖೆ.

ನಿಡುವಣೆ : ೬೫ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಹಣೆ

ನಿಡುವಲ್ : ೫೫ ಆನೆಯ ಉದ್ದವಾದ ಕೊಂಬು, ದಂತ, ಕೋರೆದಾಡೆ.

ನಿಮ್ಮಂದಿಗ : ೨೯ ನಿಮ್ಮಂಥವನು

ನಿಮ್ಮಳಿಕೆ : ೯೯ ನಿರ್ಮಲತೆ

ನಿರಯಕ : ೧೩೬ ನರಕ

ನಿಶಾಟ : ೬೧ ರಾಕ್ಷಸ

ನಿರ್ವಾನಸೆ : ೭೭ ಜಲಕನ್ಯೆ

ನಿರ್ವೋಕ : ೩೧ ಪೂರೆ

ನಿಸದ : ೧೩೧ ನಿಜ, ದಿಟ

ನಿಳ್ಕು : ೫೨ ಮೆಟ್ಟಂಗಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡು

ನಿಱಿಗೆ : ೮೯ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯ ಬಿಗಿ

ನೀಡ : ೧೫ ಗೂಡು, ಹಕ್ಕಿಯ ಗೂಡು

ನೀರ್ಗುತ್ತ : ೧ ಜಲೋದರ ರೋಗ

ನೀರ್ವಾನಿಸೆ : ೧೦೩ ನೀರನಾರಿಯಾದ ಕಮಲಿನಿ.

ನೀರ್ವೊಟ್ಟಣ : ೬೮ ಮೋಡ, ನೀರಿನ ಪೊಟ್ಟಣ.

ನೀಲಪಟ : ೫ ಕರಿಯ ಬಟ್ಟೆ

ನೀಱಿವೆಣ್ : ೫೬ ಸುಂದರ ಸ್ತ್ರೀ

ನೀಟ್ಕರಿಸು : ೯೬ ಅಧಿಕಗೊಳಿಸು

ನುಡಿನಿಱಿಗೆ : ೬೬ ಮಾತಿನ ಧಾಟಿ

ನುಗ್ಗು : ೧೨೧ ಮುಂದೊತ್ತು

ನುಡಿಗತೆ : ೯೭ ಮಾತುಕತೆ

ನೆರವೆಟ್ಟು : ೭೭ ಸಮೀಪದ ಪರ್ವತ

ನೆತ್ತರ ಮುರಿ : ೮೭ ನೆತ್ತರ ಗಾಯ

ನುಱುಕು : ೪೦ ಜಜ್ಜಿ ಹೋಗು

ನೂಂಕೊತ್ತು : ೪೪ ನೂಕಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಳ್ಳು

ನೂಳದು : ೪೯ ಆಧಿಕ್ಯ, ಅತಿಶಯವಾದುದು

ನೆರೆಜವ್ವನ : ೨೦೦ ಪೂರ್ಣ ಯೌವನ

ನೆರವೆಟ್ಟು : ೬೮ ಸಮೀಪದ ಬೆಟ್ಟ

ನೆರೆವೀಡು : ೪೦ ಎದುರು ಮನೆ

ನೆರೆವೆಂಡಿರ್ : ೧೯ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಸ್ತ್ರೀಯರು

ನೆಲಕಲ : ೭೪ ಲೋಭಿ

ನೆಸೆ : ೧೫ ಮುದ್ದಿನಿಂದ ಸವರು

ನೆಲ್ಲೂರಳ್ : ೭೧ ಬತ್ತ ಕುಟ್ಟುವ ಕುಳಿ

ನೆಲವೆಟ್ಟು : ೮೩ ಸ್ಥಿರವಾದ ಪರ್ವತ

ನೆಲಗೆಯ್ : ೧೨೫ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳು, ಅರಿ

ನೆಲವಾಡ : ೩೯ ಉಪ್ಪರಿಗೆ

ನೆಲ್ಲರಳ್ : ೫೭ ಭತ್ತದ ಅರಳು

ನೆಲವೊಲೆ : ೧೫೪ ಉನ್ನತಸ್ತನ

ನೆಱ್ವೆಱ್ : ೯೮ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ

ನೇಣ್ಗೈಯ : ಹಗ್ಗವೇ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಆಯುಧವಾಗಿ ಉಳ್ಳವನು, ಯಮ

ನೇರಿಡು : ೬೧ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಒದಗು

ನೇವಾಳ : ೫೭ ಬೆಳ್ಳಿಯ, ಚಿನ್ನದ ಸರಿಗೆಗಳನ್ನು ನೇಯ್ದು ಮಾಡಿದ ಉಡಿದಾರ

ನೋಳ್ : ೮೨, ೧೨೧ ನುಗ್ಗು

ನೋಳಿಸು : ೮೧ ಮುಂದೆ ನುಗ್ಗಿಸು

ಪ

ಪಂಟಿಗೆ : ೧೬೭ ಊಟ ?

ಪಂಕ್ತಿದೇರ : ೧೨, ೧೩೬ ದಶರಥ

ಪಂತಿಗುಡು : ೫೨ ಸಹ ಪಂಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡು.

ಪಂತಿವಿಡಿ : ೨೯ ಸಾಲಾಗಿರು

ಪಂದಲೆ : ೧೨೧ ಹಸಿಯ ತಲೆ, ಕತ್ತರಿಸಿದ ರಕ್ತಮಯವಾದ ತಲೆ

ಪಂದಲೆವಚ್ಚ : ೧೨೫ ರುಂಡಮಾಲಾಧರ

ಪಂದೊವಲು : ೮೬ ಹಸಿಯ ತೊಗಲು, ಚರ್ಮ

ಪಕ್ಕಣ : ೬೭ ಬೇಡರ ವಾಸಸ್ಥಳ

ಪಕ್ಕಿದೇರ : ೭೦ ಗರುಡವಾಹನ ವಿಷ್ಣು

ಪಗಲ್ವೆಣ್ಣು : ೫೧ ಹಗಲೆಂಬ ಸ್ತ್ರೀ

ಪಗಿಲ್ : ೯೧, ೧೩೧ ತಡೆದು ನಿಲ್ಲು

ಪಗೆಜೋಗಿ : ೫೧ ಶತ್ರುವಾದ ಯೋಗಿ

ಪಚ್ಚ : ೧೧೬ ಆಭರಣ

ಪಚ್ಚೆ : ೧೧ ಮರಕತ

ಪಚ್ಚೆಯಾಗು : ೧೩೯ ಸಾಯು

ಪಚ್ಚುಗೊಡು : ೬೯ ಹಂಚು

ಪಟ್ಟಣಿಗೆ : ೧೧೪ ರೇಶ್ಮೆಯ ವಸ್ತ್ರ

ಪಟ್ಟಸಾಲಿಗ : ೬ ರೇಶ್ಮೆಯನ್ನು ನೇಯುವವನು

ಪಟ್ಟುಡೆ : ೨, ೪೨, ೧೨೪ ರೇಷ್ಮೆಯ ಉಡುಪು, ರೇಷ್ಮೆಯ ಬಟ್ಟೆ.

ಪಡಲಿಡು : ೧೨ ದಿಕ್ಕುಪಾಲಾಗಿ ಚೆದರು

ಪಟ್ಟಮಂಚ : ೨೮ ಸಿಂಹಾಸನ

ಪಡಿಸಣ : ೨೬ ಪರೀಕ್ಷಣ

ಪಡಿಗೊಳ್ : ೧೦೮ ಕೂಡಿರು

ಪಡಿದೆಱ್ : ೧೨೨, ೧೨೫ ಕದಗಳನ್ನು ತೆರೆ

ಪಡಿದೇರ್ : ೮೨ ಬೇರೊಂದು ತೇರು, ರಥ

ಪಡಿಬಂದ : ೨೦೬ ಪ್ರತಿಬಂಧಕ, ಅಡ್ಡಿ

ಪಡಿಬೀಡಾರ : ೫೧ ಬೇರೊಂದು ಬಿಡಾರ

ಪಡಿವೊಗ : ೪೬, ೬೯ ಹತ್ತಿರ, ಎದುರು, ಸಮೀಪ

ಪಡಿಯಱವಕ್ಕಿ : ೫೧ ಕೋಗಿಲೆ

ಪಡಿವರಿಜು : ೮೦, ೬೧ ಪ್ರತಿರೂಪ

ಪಡಿವೆರ್ : ೨೬ ಪ್ರತಿಯಾಗಿರು

ಪಡಿಸರಲ್ : ೮೪, ೧೩೯ ಪ್ರತಿಯಾದ ಬಾಣ

ಪಡಿತಳಿಸು : ೭೧ ಪ್ರತಿಭಟಿಸು

ಪಡ್ಡಳಿ : ೩೮, ೧೦೨ ಕಣಗಿಲೆ

ಪತ್ತಿರು : ೨೪ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳು

ಪತ್ತುವಿಡಿಸು : ೬೬ ದೂರ ತಳ್ಳು, ತೊಲಗಿಸು.

ಪನಿ : ೨೧ ಹನಿ, ತೊಟ್ಟು

ಪನಿನೀರ್ : ೧೦೯ ಪರಿಮಳಪೂರಿತವಾದ ನೀರು.

ಪನ್ನತಿಕೆ : ೮೫, ೧೩೯ ಪರಾಕ್ರಮ

ಪರಕೆಪರ : ೧೦೧ ಪರಾತ್ಪರ, ಅತ್ಯುತ್ತಮ

ಪರಕೆಗೊಳ್ : ೧೧೦ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಡೆ

ಪಱಮೆವಱ್ : ೧೨೨ ಮರಿದುಂಬಿ

ಪಡಿಗೋಲು : ೧೩೯ ಕತ್ತಿ

ಪರಿಜು : ೮ ಆಕಾರ, ವೇಷ

ಪರೆ : ೧೭ ಚದರು

ಪರಿವಗೆ : ೫೫ ಅನೇಕ ಬಗೆ

ಪರುಟವಣೆ : ೯೮ ಉತ್ಸಾಹ, ವಿಸ್ತಾರ

ಪರುಸಗಲ್ : ೬೫ ಸ್ಪರ್ಶ ಶಿಲೆ

ಪರ್ಚುಗುಡು : ೩೮ ಹಂಚಿಕೊಡು

ಪರ್ಪರಿಕೆ : ೮೧ ಕರ್ಕಶತೆ

ಪಲಗಾಳಿ : ೧೦೨ ಪಶ್ಚಿಮಾನಿಲ

ಪಲಾಯಿತ : ೪೨ ಓಡಿ ಹೋಗುವವನು

ಪರ್ಚು : ೨೧೬ ಕಿರಿಚು, ಪರಚು ?

ಪಲ್ಲ : ೬೪ – ದುಂಬಿ

ಪಸುಗೆ : ೧೭೮ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದ ಭಾಗ

ಪಲ್ಲಣ : ೮೧ ಜೇನು

ಪಲ್ಲಣೆ : ೬೪ ಹಲ್ಲಣೆ ಜೋಡಿಸಿ ಸಿದ್ಧವಾದುದು

ಪಲ್ಲಮಱಿ : ೬೮ ಆನೆಯ ಮರಿ, ಗಂಡುಮರಿ

ಪಸಾಯ್ತ : ೫೧ ಸೇವಕ, ಒಡನಾಡಿ

ಪಸುವಾಱ್ : ೫೧ ಪಶುಗಳಂತೆ ಬಾಳು

ಪಸದನ : ೩೪ ಆಭರಣ

ಪಾವಳವು : ೧೧೬ ಹಾವಿನ ಶಕ್ತಿ

ಪಟಗ : ೧೨೧ ತರಗೆಲೆ

ಪಟನುಡಿ : ೬, ೫೭ ವೇದ

ಪಟಯಿಗೆ : ೮೨, ೮೩ ಬಾವುಟ

ಪಳಯಿಸು : ೫೯, ೧೩೮ ಪ್ರಲಾಪಿಸು

ಪಳಹ : ೪೧ ಹಲಗೆ, ತಮ್ಮಟೆ

ಪಱಿಗಜ್ಜ : ೧೦೮ ೧. ನಿಂದ್ಯಕಾರ್ಯ ೨. ರೇಶ್ಮೆಯ ನೆಯ್ಗೆ

ಪಱಿವೊರ್ದು : ೧೬೨, ೧೦೮ ನಿಂದೆಯುಂಟಾಗು.

ಪಟುಕು : ೩೯ ಸ್ಫಟಿಕ

ಪಟುವ : ೩೦, ೬೮, ೧೨೧ ಕಾಡು

ಪಟುವಟಲ್ : ೩೦ ಅರಣ್ಯರೋದನ

ಪಟುವಾನಿಸ : ೪೪, ೬೦ ಕಾಡಿನ ಮನುಷ್ಯ

ಪಱ್ಕೆ : ೧೨೦ ಹಾಸುಗೆ

ಪಾಕಶಾಸನ : ೧೩೨ ಪಾಕನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದವನು, ಇಂದ್ರ.

ಪಾಡು : ೧೨೩, ಗತಿ, ರೀತಿ

ಪಾಡುಪಂತ : ೧೧೮ ಹೊಗಳಿಕೆ

ಪಾದವಟ್ಟಿಗೆ : ೪೭ ಕಾಲಿಡುವ ಹಾಸುಗಲ್ಲು

ಪಾಪೆ : ೧೧೧, ೧೩೪ ಬೊಂಬೆ

ಪಾರದ : ೬೯ ಪಾದರಸ

ಪಾಲ್ಗೋಡು : ೯೦ ಹಾಲಿನ ಕೋಡಿ, ಕೋಡಿಯಂತೆ ಹರಿಯುವ ಹಾಲು

ಪಾಲ್ದೊಱೆ : ೧೨೮ ಹಾಲಿನ ಪ್ರವಾಹ

ಪಾವುಡೆ : ೬೨ ಉಡುಗೊರೆ, ಬಹುಮಾನದ ವಸ್ತ್ರ.

ಪಾಸಟಿ : ೬೨, ೧೨೧ ಸರಿಸಮಾನ, ಹೋಲಿಕೆ

ಪಾಸುಂದೊವಲು : ೧೫೦ ಹಾಸುವ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನ.

ಪಾಱು : ೨೬ ವಿಮಾನ, ತೇರು, ದೋಣಿ

ಪಾಱುಗೊಂಬು : ೫೭ ತುತ್ತತುದಿಯ ಕೊಂಬೆ

ಪಾಱುಂಬೊಜಗ : ೨ ಒಂದೆಡೆ ನಿಲ್ಲದ ಎಟ.

ಪಾಱುಗೆಯ್ತು : ೬೧, ಹಾದರ

ಪಾಱೋಡ : ೨೭ ದೋಣಿ

ಪಿಂಚು : ೭೪ ಹಿಂಜರಿ

ಪಿಂಜರಿ : ೧೩೭ ಹಿಂಜರಿ

ಪಿಂಜರಿ : ೪೦ ಬೆಳ್ಳಿ

ಪಿಂಡೆಟಗು : ೪೦ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಮುತ್ತು

ಪಿಕ್ಕು : ೬೧ ಸಿಕ್ಕುಬಿಡಿಸು

ಪಿಂಬಟ್ಟು : ೧೨೨ ಅನುಸರಿಸಿ

ಪಿಱಿದಿನಿ : ೮೦ ಮಾಂಸ ಭಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಉಳ್ಳವನು

ಪುಗ್ಗು : ೧೨೦ ಗರ್ವ

ಪಿಸಿ : ೧೨೨ ಅಗಲವಾದ, ಹಿಸಿದದ ಭಾಗವಾಗದ

ಪಿಳ್ಳೆ : ೧೧೭, ೭೦ ಮರಿ ಹಕ್ಕಿ

ಪುಗುತರು : ೫೯ ಪ್ರವೇಶಿಸು

ಪುಚ್ಚಱಿ : ೯೬ ಕೇಡಿಗೆ ಒಳಗಾಗು

ಪುದಿ : ೬೨ ಆವರಿಸು

ಪುಟ್ಟು : ೬೭ ಹುಟ್ಟುಗೋಲು

ಪುಣಂಬು : ೧೩೦ ಬಾಣ

ಪುದುವಾಟ್ : ೧೪೦, ೧೮೪ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಬದುಕು

ಪುಯಲ್ಟು : ೭೪ ದೊಡ್ಡ ಸದ್ದು ಮಾಡಿ ಕೂಗು.

ಪುರುಡು, : ೧೪೨ ಅಸೂಯೆ ಪಡು, ಸ್ಪರ್ಧಿಸು.

ಪುರುಳ್ : ೬೩ ಹುರುಳು, ಸತ್ಯ

ಪುರೋಧಸ : ೬೨, ೬೩ ಪುರೋಹಿತ

ಪುರೋಧಾನುಮತ : ೧೪ ಪೌರೋಹಿತ್ಯವಿಧಿಗಳ ಅನುಮತ.

ಪುಲಿವೊಗ : ೯೮ ಹುಲಿಮುಖ, ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತರುವ ಒಂದು ಬಾವುಟದಂಥ ಲೋಹದ ಸಾಧನ

ಪುಸಿನಡು : ೭೮ ತೆಳುವಾದ ಸೊಂಟ

ಪುಸಿಯೋತ : ೬೨ ಅಸತ್ಯವಚನ

ಪುಱಿಲ್ದೊಱಿ : ೧೪೬ ಮರಳತೊರೆ

ಪುಱುವಚ್ಚ : ೧೧೦ ಪುಣುಗು ಮತ್ತು ಕರ್ಪೂರ ಮಿಶ್ರ ಮಾಡಿ ತಯಾರಿಸಿದ ವಸ್ತು ಇದರಿಂದ ಹಣೆಗೆ ತಿಲಕ ಇಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಪೂಗಣೆಯ : ೧೫೦ ಪುಷ್ಪಬಾಣ, ಮನ್ಮಥ

ಪೂಟೆ : ೮೫ ಹೂಡುವಿಕೆ

ಪೂವಲಿ : ೪೦ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿ

ಪೆರ್ಕಳಿಸು : ೬೭ ಅಹಂಕಾರಿಸು

ಪೂವೊರ್ಕುಱ : ೧೨೫ ಪದ್ಮನಾಭ, ವಿಷ್ಣು

ಪೆಂಕುಳಿ : ೬೪ ಹೆಣ್ಣಿಗ, ಹೇಡಿ

ಪೆಂಟೆ : ೭೬ ಹೆಂಟೆ

ಪೆಂಡವಾಸ : ೧೯ ಅಂತಃಪುರ

ಪೆಟ್ಟುವೆರ್ಚು : ೨ ಮದಿಸು

ಪೆಣ್ಪರಿಜು : ೧೧ ಹೆಣ್ಣುರೂಪ

ಪೆರ್ಕಳಿಕೆ : ೭೬, ೧೧೧, ೧೩೭ ಹೆಮ್ಮೆ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ, ಅಹಂಕಾರ

ಪೆರ್ಗಾಳೆ : ೬೯ ಹೆಗ್ಗಾಳೆ, ದೊಡ್ಡ ಕಹಳೆ

ಪೆರ್ಗೊನೆ : ೧೦೯ ದೊಡ್ಡಗೊನೆ

ಪೆರ್ಚು : ೧೧, ಹೆಚ್ಚು, ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳು

ಪೆರ್ದೊಱಿ : ೪೯ ದೊಡ್ಡ ತೊರೆ

ಪೆರ್ನೊಸಲ್ : ದೊಡ್ಡ ಹಣೆ

ಪೆರ್ಮೆವೆ : ೬೭ ಮಹಾಮಹಿಮೆ

ಪೆಳಱ್ : ೨೧ ಹೆದರು

ಪೆಱು : ೧೭ ಪಡೆ, ಹೆರು

ಪೆಱುದಿಂಗಳ್ : ೩೭ ಪ್ರಸವದ ತಿಂಗಳು

ಪೆಱಿವೊಗ : ೧೨ ಚಂದ್ರಮುಖ

ಪೆಱಕು : ೮೦ ಹಾಳು, ನಾಶ.

ಪೆಱಸು : ೯೨ ಹೆಣಗಾಟ

ಪೇರಡಿ : ೧೨೯ ಉದ್ದನೆಯ ಕಾಲುಳ್ಳ ನಾಯಿ

ಪೇರುಚ್ಚ : ೬೫ ಔನ್ನತ್ಯ

ಪೇರಗುಱಿ : ೧೨೭ ದೊಡ್ಡ ಕೀಲು

ಪೊಂದು : ೭೬ ಸಾಯು

ಪೊಗೆದಾಱಿಸು : ೭೬ ಹೊಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸು

ಪೊಂಗ : ೫೧ ಸುಂದರ, ವೀರ

ಪೊಂಗಱಿ : ೮೧, ೧೩೯ ಚಿನ್ನದ ಗರಿ

ಪೊಂಗು : ೧೧೭, ೧೩೫ ಹಿಗ್ಗು

ಪೊಂಜರಿಗೆ : ೨೧ ಚಿನ್ನದ ಕತ್ತಿ

ಪೊಂಬಸಿಱ : ೬೭ ಬ್ರಹ್ಮ

ಪೊಂಬಚ್ಚ : ೧೦ ಚಿನ್ನದ ಆಭರಣ

ಪೊಂಬಾಪೆ : ೬೧ ಚಿನ್ನದ ಬೊಂಬೆ

ಪೊಂಬೆಟ್ಟು : ೬೨ ಮೇರು ಪರ್ವತ

ಪೊಂಗುಪ್ಪಸ : ೭೪ ಬಂಗಾರದ ಕುಪ್ಪಸ

ಪೊಂದುಗುಂದು : ೧೨೨ ತೇಜೋಹೀನನಾಗು

ಪೊಚ್ಚ : ೭೦ ನದಿ

ಪೊಚ್ಚವೆಣ್ : ೧೦೮ ಜಲದೇವತೆ

ಪೊಚ್ಚಱ : ೭೬, ೩೪ ಹೊಳೆ, ಪರಾಕ್ರಮ

ಪೊಡಸು : ೮೬ ಮೀನಿನ ದೇಹದ ಹೊರ ಕವಚ.

ಪೊಣರ್ಚೆ : ೮೧ ಹೋರಾಟ

ಪೊಡೆ : ೮೧ ಹೋರಾಟ, ೨ ಹೊಟ್ಟೆ

ಪೊದರ್ದಲೆ : ೭೦ ಪೊದೆಯಾಗಿರುವ ತಲೆ

ಪೊದಕೆ : ೧೩೧ ಹೊದಿಕೆ, ಮಾಡು

ಪೊಯ್ನೀರ್ : ೭೧ ಹೊಯ್ನೀರ್, ಹೊಯ್ಯುವ ನೀರು

ಪೊಲ್ : ೪೭, ೭೧ ಹೊಲಿಗೆ ಹಾಕು

ಪೊಲಿ : ೮೮ ಧಾನ್ಯ ಸಮೃದ್ಧಿ

ಪೊಸಂತಿಲ್ : ೪೮ ಹೊಸಿಲು

ಪೊಸಬಸೆ : ೬೯ ಹೊಸ ಕೊಬ್ಬು

ಪೊಱನಲ್ಮೆ : ಬಾಹ್ಯಪ್ರೀತಿ

ಪೊಸಮಲರ್ : ೧೧೬ ಹೊಸ ಹೂವು

ಪೊಸವೆಸಲ್ : ಮೊದಲ ಹೆರಿಗೆ

ಪೊಳ್ಪುಬೀರ : ಪೊಳ್ಪು ಪರಾಕ್ರಮ

ಪೊಱಅಡಿ : ೧೮೯ ಹೊರ ಹೆಜ್ಜೆ

ಪೊಱಮಡು : ೬೯ ಹೊರಡು, ಹೊರಗೆ ಬರು.

ಪೊಱವಾಗಿಲ್ : ೧೧೧, ೧೨೫ ಹೊರಬಾಗಿಲು.

ಪೊಱವಾಱ್ : ೭ ನಿತಂಬ

ಪೊಱೆ : ೯೬ ಭಾರ, ಹೊರೆ

ಪೊೞಲ್ : ೮೯ ನಗರ

ಪೊೞೆ : ೨೬ ಹೊಳೆ

ಪೊೞೆವಕ್ಕಿ : ೭ ನೀರಹಕ್ಕಿ

ಪೊೞೆದುಂಗೆ : ೧೨೮ ಹೊಳೆದುಂಗೆ ಎಂಬ ಬೆತ್ತದ ಗಿಡ

ಪೊೞ್ತಡೆ : ೧೨೫, ೧೬೬ ಹೊತ್ತಾರೆ, ಬೆಳಗ್ಗೆ

ಪೋೞ್ಗಡಿ : ೬೪ ಇಬ್ಭಾಗವಾಗು

ಪೊೞ್ತೞಿ : ೧೩೪ ಹೊತ್ತು ಇಳಿ, ಸಂಜೆಯಾಗು

ಪೋಕು : ೮೮ ಪ್ರಯಾಣ.

ಪೋಗು : ೮೮ ಹೋಗುವಿಕೆ

ಪೋಗೊಳಿಸು : ೫೩, ೫೭ ಹೋಗಲಾಡಿಸು, ಪರಿಹಾರ ಮಾಡು

ಪೋದೊಱ್ : ೩೬ ಹೋಗಲುಬಿಡು

ಪೋವಿಡು : ೫೧ ತೇಲಿಬಿಡು

ಪೋೞಿಸು : ೧೦೦ ಹೋಳುಮಾಡು

ಪ್ರಾಚೇತಸ : ೧೯ ವಾಲ್ಮೀಕಿ

ಬ

ಬಂಚದಱ : ೫೭ ವಂಶ ಧರ್ಮ

ಬಂಡಣ : ೧೧೩, ೧೨೬ ಯುದ್ಧ

ಬಂಡುಣಿವೆದೆಯ : ೯೯ ದುಂಬಿಗಳ ಹೆದೆಯಲ್ಲಿರುವವ ಮನ್ಮಥ

ಬಂದಿಗಾಱ : ೮೧ ಬಂಧನಕ್ಕೊಳಗು ಮಾಡಿದವನು

ಬಂದಿವಡು : ೮೦, ೨ ಬಂಧನ ಹೊಂದು

ಬಂದಿವಾೞ್ಗೆ : ೩೦ ಸೆರೆಯ ಜೀವನ

ಬಂದಿವಿಡಿ : ೬೫ ಸೆರೆಹಿಡಿ

ಬಂಬಲ್ವಡೆ : ೩೮ ಗೊಂಚಲು ಗೊಂಚಲಾದ ಜಟೆ.

ಬಗ್ಗು : ೭೬ ಭಾಗ್ಯ

ಬಚ್ಚಳೆ : ೧೦೨ ಪ್ರಿಯೆ, ವತ್ಸಲೆ

ಬಜ್ಜರ : ೪೯ ವಜ್ರ

ಬಜ್ಜರಗೈದು : ೬೨ ವಜ್ರಾಯುಧ

ಬಟ್ಟಬಟ್ಟ : ೧೦೦ ಗುಂಡು ಕಣ್ಣು

ಬಟ್ಟದಿಗ : ೫೦ ವೃತ್ತನಿತಂಬ

ಬಟ್ಟಗೈದು : ೬೬ ಚಕ್ರಾಯುಧ

ಬಟ್ಟೆಗ : ೩೬ ಪಾಂಥ

ಬಟ್ಟೆಗೆಯ್ : ೪೬ ದಾರಿಮಾಡು

ಬಡಗೊರವ : ೧೧ ಶಿವ

ಬಣ್ಣವಿೞ್ : ೬೫ ಕಾಂತಿಗುಂದು

ಬಣ್ಣಿಸು : ೧೧೨ ಬಣ್ಣಕೊಡು

ಬಡೆ : ೭೦ ವಡೆ

ಬಣ್ಣಗಬ್ಬಿಗ : ೬೪ ವರ್ಣಕ ಕವಿ

ಬಣ್ಣವಟ್ಟಿಗೆ : ೫೨ ಪಕ್ಕಾಸುಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸುವ ಸಾಧನ

ಬಣ್ಣವಾವುಗೆ : ೨೫ ಬಣ್ಣದ ಪಾದುಕೆ, ಪೊಂದೇರು.

ಬತ : ೧೫ ವ್ರತ

ಬದರಿ : ೩೮ ಬದರಿ ಗಿಡ

ಬದಸು : ೬೬, ೧೪೨ ಮೋಸ

ಬದಸಾಟ : ೧೪೨ ಮೋಸದ ಆಟ

ಬದ್ದಬದಸು : ೬೪ ಬದ್ಧ ವೈರ

ಬಯಕೆವಟ್ಟಲ್ : ೯ ಅಕ್ಷಯಪಾತ್ರೆ

ಬಯ್ಗು : ೧೬ ಸಂಜೆ.

ಬರ್ದಿಲ : ೧೪೨ ಸ್ವರ್ಗ

ಬರ್ದಿಲವೆಜ್ಜರ್ : ೧೬೧ ದೇವವೈದ್ಯರು, ಅಶ್ವಿನೀ ದೇವತೆಗಳು

ಬರ್ದು : ೧೨೬ ಸಾಯಿ, ಮೃತಿಹೊಂದು

ಬರ್ದುಗೆ : ೯೦ ಮರಣ

ಬಲಿಗೂಱು : ೫೭ ಬಲಿಯಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸಿದ ಚರು, ಅನ್ನ

ಬಲೆಗಾಱ : ೧೬೯ ಬೇಡ

ಬಲ್ಲತನ : ೬೫ ಪ್ರೌಢಿಮೆ

ಬಲ್ಗಿಚ್ಚು : ೭೬ ದೊಡ್ಡಬೆಂಕಿ

ಬಸೆ : ೧೪೩ ಕೊಬ್ಬು

ಬವರಿ : ೯೧ ಭ್ರಮರಿ

ಬವರಿಗ : ೧೩೯ ಯುದ್ಧವೀರ

ಬಲ್ವೆಟ್ಟು : ೧೬೫ ದೊಡ್ಡ ಬೆಟ್ಟ

ಬವರಿವಿಂಡು ೧೪೮ ಭ್ರಮರಗಳ ಗುಂಪು

ಬವಸು : ೧೩೬ ಕೆಲಸ, ವ್ಯವಸಾಯ

ಬಸಿಱ್ : ೧೯೭ ಹೊಟ್ಟೆ

ಬಱತು : ೩೧, ೬೭ ಒಣಗಿ

ಬಱಿದು ಬಾೞ್ಕೆ : ೧೬೭ ವ್ಯರ್ಥ ಜೀವನ

ಬಱಿಮಱುಕ ೧೧೦ ವ್ಯರ್ಥವಾದ ಚಿಂತೆ

ಬಱುಜೋಗಿ : ೫೦ ನಿರ್ಗತಿಕನಾದ ಯೋಗಿ

ಬಱುವಾೞ್ಕೆ : ೬೭ ವ್ಯರ್ಥ ಜೀವನ

ಬಱುವೆ : ೪೧, ೩೬ ದರಿದ್ರಳು, ಬರಿಗೈಯವಳು.

ಬಱ್ : ೫೦ ಒಣಕಲಾಗಿ ಸುಕ್ಕುಗಟ್ಟು, ಒತ್ತು, ಇಂಗು.

ಬೞಲಿಸು : ೬೬, ದೇಹಶ್ರಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡು

ಬೞಲ್ಮುಡಿ : ೧೩೬ ಜೋಲ್ಮುಡಿ, ನೇತಾಡುವ ಕೇಶರಾಶಿ.

ಬೞಿಗೊಳ್ : ೪೬ ಅನುಸರಿಸು

ಬೞಿಯಗ್ಗಳಿಕೆ : ೪೩ ವಂಶದ ಹಿರಿಮೆ

ಬೞಲ್ದೊದಱ್ : ೫೮ ತೂಗಾಡುವ ಪೊದರು.

ಬೞಿ : ೧೨೧ ದಾರಿ

ಬಾಂದೞಿ : ೬ ಆಕಾಶವೆಂಬ ಕೊಡೆ

ಬಾಂಬೊೞಲ್ : ೧೦೧ ಆಕಾಶದ ನಗರ.

ಬಾರದ : ೧೨೮ ಚರ್ಮದ ಹಗ್ಗ

ಬೞಿಸಲ್ : ೮, ೫ ಅನುಸರಿಸು, ಹತ್ತಿರಬರು.

ಬೞಿಸಾರ್ : ೧೩, ೧೬ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಮರಳು, ಸಮೀಪಿಸು

ಬಾಂಗುರುಳ : ೧೦೪ ವ್ಯೋಮಕೇಶ, ಶಿವ

ಬಾಂಬಟ್ಟೆಗ : ೧೪೩ ಖೇಚರ

ಬಾಂಬ : ೧೧೦ ಕುರುಬ

ಬಾಂಬೊಚ್ಚದಲೆಯ : ೬೭ ಶಿವ

ಬಾಗುಳ್ : ೧೦, ೨೨ ವ್ಯಾಕುಲ

ಬಾಜಣೆ : ೬೮ ವಾದನ

ಬಾಂಬೊೞಲ ರಕ್ಕಸರು : ೧೦೮ ತ್ರಿಪುರರು

ಬಾಡಬ : ೧೨೩ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕುದುರೆ

ಬಾಣಸು : ೫೭, ೬೪ ಅಡಿಗೆ, ಅಡುಗೆಯ ಮನೆ.

ಬಾಣಿ : ೭೬ ವಾಣಿ, ಸರಸ್ವತಿ.

ಬಾನ್ನವಿರ ೫೭ ವ್ಯೋಮಕೇಶನಾದ ಶಿವ.

ಬಾಮು : ೪೧ ಸೌಂದರ್ಯ

ಬಾಯನ : ೧೨೬ ಬಾಗಿನ

ಬಾಯೞಿ : ೧೩೩ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಅಳು

ಬಾರಿಸು : ೭೩ ನಿವಾರಿಸು

ಬಾರ್ತೆಗೆಡು : ೩೧, ೫೮ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊ, ಅಪಕೀರ್ತಿಗೆ ಒಳಗಾಗು, ಹೆಸರಿಲ್ಲದಂತಾಗು

ಬಾವನ್ನ : ೫೫, ೧೦೩ ಶ್ರೀಗಂಧ

ಬಾವೆ : ೬೫ ಸುಂದರಿ < ಭಾಮಾ

ಬಾಸು : ೧೩೫ ಲದ್ದಿಹಾಕು

ಬಾಸೆದಪ್ಪು : ೨೩೨ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳು

ಬಾಸೆವಕ್ಕಿ : ೫೭ ಮಾತನಾಡುವ ಗಿಣಿ

ಬಾಸೆವೆಣ್ : ೭೮ ವಾಗ್ದೇವತೆ

ಬಾಸೆ : ಭಾಷೆ, ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ

ಬಿಂಕಣಿ ಗಿವಿಯಂ : ೭೯ ಬೀಸಣಿಗೆಯಂತೆ ಕಿವಿಯುಳ್ಳವನು

ಬಿಂಜದೋಜ : ೫೯ ಅಗಸ್ತ್ಯ

ಬಿಂಜವೆಟ್ಟ : ೫೯ ವಿಂಧ್ಯಪರ್ವತ

ಬಾಜಿಗ : ೧೪೨ ಆಹಾರ ವಸ್ತು

ಬಾಳೆ : ೧೧, ೭೨ ಬಾಳೆ ಮೀನು

ಬಾೞ್ಗೇಡು : ೬೭ ಕೆಡುಕಿನ ಜೀವನ

ಬಾೞ್ದಲೆವಿಡಿ : ೨೩೬ ಜೀವಂತವಾಗಿರುವಾಗಲೆ ಸೆರೆಹಿಡಿ.

ಬಾೞ್ವನೆ : ೫೮ ವಸತಿ

ಬಾೞ್ಸಬ : ೧೯೮ ಬದುಕಿದ ಹೆಣ

ಬಿಂಗಿಕ್ಕು : ೪೩ ನಮಸ್ಕರಿಸು

ಬಿಂಜವೆಟ್ಟು : ೬೧ ವಿಂಧ್ಯಪರ್ವತ.

ಬಿಂದ : ೬೪ ಸಮೂಹ = ವೃಂದ.

ಬಿಗುಗಟ್ಟು : ೧೦೬ ಬಿಗಿಯಾದ ಬಂಧನ.

ಬಿಗುರ್ಪು : ೨೨, ೪೧ ಸೊಕ್ಕು, ಮದ, ಅಹಂಕಾರ.

ಬಿಗುರ್ವರಿಜ : ೧೪೨ ಭಯಂಕಾರವಾದ ರೂಪು ಉಳ್ಳವನು, ಭೈರವ.

ಬಿಕ್ಕಳಿಸು : ೬೧ ವಾಂತಿ ಮಾಡು, ಎಕ್ಕು.

ಬಿಚ್ಚೞಿಸು : ೬೧, ೧೨೨ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸು

ಬಿಜ್ಜಣಿಗೆ : ೬೯ ಬೀಸಣಿಗೆ

ಬಿಡುನುಡಿ : ೧೨೨ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಆಡಿದ ಮಾತು.

ಬಿಡುಮುಡಿ : ೧೦೮ ಹರಡಿರುವ ಕೂದಲು.

ಬಿತ್ತ್ರಗ : ೫೧ ಪ್ರೌಢ, ಚತುರ

ಬಿತ್ತರಿಗೆ : ೧೨೭ ಸಿಂಹಾಸನ

ಬಿಣ್ಣುಡಿ : ೧೨೮ ದೊಡ್ಡ ಮಾಡು

ಬಿದಿರ್ಚು : ೧೩೮ ಬಿಚ್ಚು

ಬಿದುಗಲ್ : ೮ ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಶಿಲೆ

ಬಿನ್ನ : ೧೦೨ ನಡುವೆ

ಬಿನ್ನಣಿಗ : ೧೩೫ ಜಾಣ

ಬಿಂಗಗೆಕ್ಕೆ : ೩೯ ಕಾಗೆ ಬಂಗಾರವನ್ನು ಬಳಿದುಕೊಂಡ ಕೆನ್ನೆ

ಬಿಯದಿ : ೮೧ ಬೇಡಿತಿ

ಬಿರಿವೊಡೆ : ೩೭ ಬಿರಿದ ಹೊಟ್ಟೆ

ಬಿರುದೋಲೆ : ೧೪೪ ಬಿರುದಿನ ಓಲೆ

ಬಿರ್ಕುಳಿಸು : ೧೦೭ ಎಕ್ಕುಬರು

ಬಿರ್ದುಣಿಸು : ೭೩ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನ ಭೋಜನ

ಬಿಯದಿ : ೧೨೪ ವ್ಯಾಧಿ

ಬಿಮ್ಮನಾಗು : ೨೧೫ ಬಲವಾಗು·

ಬಿಲ್ : (ಕ್ರಿ) ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೂಡು

ಬಿಸವಂದ : ೯೩ ಆಶ್ಚರ್ಯ.

!!

ಬಿಸುಟ್ : ೧೨೪ ಬಿಸುಡು

ಬೀಜಪೂರ : ೪೭ ಮಾದಲದ ಹಣ್ಣು

ಬೀಡುಗೊಳ್ : ೧೨೯ ವಾಸಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಹೋಗು.

ಬೀ : ೯೧ ವ್ಯಯವಾಗು, ಸಾಯು

ಬೀರಸಿರಿ : ೭೫ ವೀರಸ್ತ್ರೀ

ಬೀರ : ೧೧೦ ವೀರಭದ್ರ, ಪರಾಕ್ರಮ

ಬೀಡುವಿಡು : ೧೬೪ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗು

ಬೀಸರ : ೨ ತಾಪ

ಬೂದಿಬಡಿಕ : ೧೨೦ ಭಸ್ಮಧಾರಿ

ಬೆಂಗುಡು : ೧೦೨ ಬೆನ್ನುಕೊಡು, ಬೆನ್ನು ತಿರುಗಿಸು.

ಬೆಂಗೊಡು : ೯೯, ೧೩೦ ಹಿಂದಿರುಗು

ಬೆಂಚೆ : ೬೧ ಕೊಳ

ಬೆಟ್ಟು : ೧೨೦ ನಾಟಿಕೊಳ್ಳು

ಬೆಚ್ಚಂತಿರೆ : ೭೦, ಬೆಸುಗೆ ಹಾಕಿದಂತೆ

ಬೆಜ್ಜ: ೧೪ ವೈದ್ಯ

ಬೆಟ್ಟು : (ಕ್ರಿ) ೭೮ ಬಲವಾಗಿ ಚುಚ್ಚು

ಬೆಟ್ಟುವಗೆಯ: ೬೪ ಇಂದ್ರ, ಬೆಟ್ಟಗಳ ಶತ್ರು.

ಬೆನ್ನೀರ್ : ೬೯ ಬಿಸಿನೀರು

ಬೆಟ್ಟಿತು : ೧೨೮ ತೀವ್ರ

ಬೆನ್ನಾಗು : ೧೧೦ ವಿಮುಖನಾಗು

ಬೆಬ್ಬಳೆವೋಗು : ೧೪೩ ಗಾಬರಿಗೊಳ್ಳು

ಬೆಲೆವಣಿ: ೬೮ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ರತ್ನ, ಅಮೂಲ್ಯ ರತ್ನ.

ಬೆರಂಟು : ೩ ಕೆದರು

ಬೆಲ್ಲಂಗೋಲ್ವಿಲ್ಲ: ೬೫ ಕಾಮ, ಇಕ್ಷುಚಾಪ

ಬೆಸೆ : ೧೩೯ ಹತ್ತಿ ಹಿಂಜುವ ಬಿಲ್ಲು

ಬೆಸಲಾಗು : ೧೬೫ ಬಾಣಂತಿಯಾಗು, ಹೆರು

ಬೆಸೆಗಾಱ : ೧೨೯ ಅಹಂಕಾರಿ

ಬೆಳತಿಗೆಗಣ್ : ೧೦೮ ಕಾಂತಿಯುಕ್ತವಾಗಿ ಹೊಳೆಯುವ ಕಣ್ಣು

ಬೆಳರ್ಪು : ೬೭ ಬಿಳಿಯ ಕಾಂತಿ

ಬೆಳ್ಳಂಬರಿ : ೬೭ ನೆರೆಯಾಗಿ ತುಂಬಿ ಹರಿ.

ಬೆಳ್ಣೆಯ್ : ೧೨ ಬೆಣ್ಣೆ

ಬೆಳ್ದಡೆ : ೧೫೦ ನರೆಕೂದಲಿನ ಜಟೆ

ಬೆಳ್ಪಳಂ : (ಅವ್ಯಯ) ೮೬ ಭಯಂಕರವಾಗಿ

ಬೆಳ್ವಕ್ಕ : ೪೭, ೫೬, ೧೨೪ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ

ಬೆಳ್ವಕ್ಕಿ : ೭ ಬಿಳಿಯ ಕೊಕ್ಕರೆ

ಬೆಳ್ಸುೞಿವಿಡು : ೧೦೪ ಬಿಳಿಯ ಸುಳಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳು.

ಬೆಳ್ಳಂಬರಿ : ೬೧ ಬೆಳ್ಳಗಾಗಿ ಹರಿ

ಬೆಳ್ಳಡಿ : ೧೨೦ ಕೈಲಾಸವಾಸಿಯಾದ ಶಿವನ ಶುಭ್ರ ಪಾದ

ಬೆಳ್ಳಾರ ಬಲೆ : ೭೪ ಉರುಳು ಹಾಕಿ ಹಿಡಿವ ಬಲೆ

ಬೆಱ್ : ೮೦ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳು, ಹೆಮ್ಮೆಪಡು.

ಬೆಳ್ಳಡಿ : ೧೧೬ ಧವಳಪಾದ

ಬೇಟ : ೧೩೩ ಪ್ರೇಮ

ಬೇಟದ ಸೂಡು : ೧೪೪ ವಿರಹತಾಪ

ಬೇಡು : ೬೬ ಕೇಳು

ಬೇರ : ೧೨೧ ವ್ಯಾಪಾರ

ಬೇರ : ೨೧೪ ದ್ವೇಷ < ವೈರ

ಬೇವಸ : ೯, ೪೪ ಬೇಜಾರು, ಬೇಸರ, ಚಿಂತೆ

ಬೇವು : ೧೨೯ ತಾಪ, ದುಃಖ

ಬೇಳ್ : ೬೧ ಹೋಮಮಾಡು

ಬೈ : ೧೮, ೬೦ ಶಪಿಸು

ಬೈತಿಡು : ೮೦, ೧೦೮ ಮುಚ್ಚಿಡು

ಬೈತಿರು : ೧೫೧ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳು

ಬೊಂದಿ : ೬೪ ಬಿಂಬ, ಶರೀರ

ಬೊಟ್ಟು : ೮೦ ಹಣೆಯ ತಿಲಕ

ಬೊಂಬಾಳ : ೨೦ ದೊಡ್ಡದೀಪ

ಬೊಡ್ಡಿತನ : ೯೮ ಸೂಳೆತನ

ಬೊಮ್ಮವೊಲೆಯ : ೬೬ ಹೊಲೆಯನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ

ಬೊಮ್ಮೇತಿ : ೯೫ ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ = ಬ್ರಹ್ಮಹತಿ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆ.

ಬೋಗ : ೫೩ ಭೋಗ

ಬೋಸರಿಸು : ೧೩೭, ೧೩೫ ಕಪಟೋಪಚಾರ ಮಾಡು.

ಬೋಳೈಸು : ೨೬, ೭೧ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸು

ಬೋಟ : ೧೦೩ ದೇವತೆ

ಬೋಟೆಯ : ೫೦ ರೆಪ್ಪೆ ಮುಚ್ಚದವನು ದೇವತೆ.

ಬೋಟೆಯರೋಜ : ೯೩ ದೇವತೆಗಳ ಗುರು, ಬೃಹಸ್ಪತಿ.

ಬ್ರಹ್ಮಬಂಧು : ೧೬೮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಗೆಳೆಯ

ಭ

ಭಾಂಕಾರ : ೧೧೬ ನಿಸ್ಸಾಳ ಧ್ವನಿ

ಭೂಜಾನಿ : ೨೧೬ ಭೂವಲ್ಲಭ

ಭಾರತಿ : ೪೨ ಸರಸ್ವತಿ

ಭುಲ್ಲಣೆ : ೬೫ ಹೆಚ್ಚಳ

ಭೋಗಿ : ೧೦೮, ಹಾವು, ಸುಖಿ

ಮ

ಮಂಕಡ : ೬೧ ಮರ್ಕಟ, ಕಪಿ

ಮಂಡಳಿಸು : ೧೪೦ ಗುಂಪು ಕೂಡು

ಮಂಜರ : ೨ ಬೆಕ್ಕು

ಮಂಜೀರ : ೩೮ ಕಾಲ್ಕಡಗ

ಮಂತಣ : ೧೭ ಆಲೋಚನೆ, ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆ, ಬುದ್ಧಿವಾದ.

ಮಂತು : ೫೨, ೧೧೩ ಮಂತ್ರಿ, ಶತ್ತುಘ್ನ

ಮಂದಯಿಸು : ೪೮ ದಟ್ಟವಾಗಿರು

ಮಕರಿಕೆ : ೫೩ ಕೆನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿಡಿಸುವ ಚಿತ್ರ.

ಮಟ್ಟುಮೀಱು : ೧೩೯ ಕ್ರಮಮೀರು

ಮಡಿ : ೮೧ ಸಾಲು, ಜಾಳಿ

ಮಗರಿಗೆ ೧೧೦ ಮಕರಿಕಾ ಪತ್ರ

ಮಡಲ್ : ೫೬, ೫೮ ಹರಡು, ವ್ಯಾಪಿಸು.

ಮಸಣಿ : ೮೧ ಶ್ಮಶಾನದೇವತೆ

ಮಡಿಕೆಗೈ : ೧೭೩ ಮಡಿಕೆಮಾಡಿ ಮುಚ್ಚು

ಮಣಿಸತ್ತಿಗೆ : ೧೪೯ ಮಣಿಮಯವಾದ ಛತ್ರಿ

ಮಣ್ಮಟೆ : ೯೮ ರೂಪಳಿದ ಸಾವು.

ಮಟ್ಟುಮೀರುಪ : ಕ್ರಮ ಮೀರು ೨೩೬

ಮದನಗೆಯ್ : ೧೪೯ ಮದನಕ್ಕೈ ವಿಗ್ರಹ

ಮಧುಪರ್ಕ : ೧೧೦ ದೇವತಾರ್ಚನೆ, ಅತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರ, ವಿವಾಹೋತ್ಸವ ಮುಂತಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಗೌರವಾರ್ಹರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸುವ ಮೊಸರು, ತುಪ್ಪ, ನೀರು, ಜೇನುತುಪ್ಪ ಮತ್ತು ಸಕ್ಕರೆ ಇವುಗಳ ಮಿಶ್ರಣ.

ಮನೆವೋರಿ : ೧೩೨ ಮನೆಯ ಹೋರಿ

ಮಯ್ : ೮೬ ಕಾಡಿಗೆ

ಮರಗೂಟ : ೮೦ ಅಗ್ನಿ (ಮರ+ಕೂಟ್+ ಅ)

ಮರಲ್ : ೧೭೫, ೧೭೯ ಹಿಂದಿರುಗು

ಮರೆ : ೭೫ ಜಿಂಕೆ

ಮರೆಗೋಣಸು : ೧೭೯, ೧೩೯ ಜಿಂಕೆಯ ಮರಿ.

ಮರ್ದಳೆ : ೧೭೧ ಮದ್ದಳೆ

ಮರ್ದು : ೧೬೪ ಔಷಧ

ಮರ್ದುಣಿಸು : ೧೬೬ ಔಷಧದ ಆಹಾರ

ಮರ್ಬಿಗ : ೫೭, ೯೯ ನಿಶಾಚರ, ಅಜ್ಞಾನಿ

ಮಲಂಗು : ೧೧೮ ಹಾರ, ಕಂಠಾಭರಣ

ಮಲ್ಲಗಿಳಿ : ೬೫ ಅರಗಿಳಿ, ರಾಜಕೀರ

ಮಲ್ಲಟೆ : ೭೫ ಗುಂಪು, ವಿಜೃಂಭಿಸು

ಮಱುಗೊಳ್ : ೨೨ ಮರುಕಳಿಸು

ಮಱುವೆಯ್ : ೫೨ ಪುನರ್ಜನ್ಮ

ಮಱುವಕ್ಕ ೮೧ ಎದುರುಪಕ್ಷ

ಮಱುವುಟ್ಟು : ೧೧೩, ೧೧೬ ಪುನರ್ಜನ್ಮ

ಮಱೆಗೆಯ್ : ಮರೆಯಿಸು, ಮರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡು.

ಮಱೆಗೊಳ್ : ೮, ೧೩೫ ಮರೆಯಾಗು, ಕಾಣದಾಗು, ಶರಣುಹೋಗು.

ಮಱೆನುಡಿ : ೧೧೪ ಅಶರೀರವಾಣಿ

ಮಱುರೂಪ : ೧೨೧ ಛದ್ಮವೇಷ

ಮಱುವಾೞ್ : ೬೬, ೧೩೬ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಬದುಕು.

ಮೞಲ್ದು : ೧೦೩ ಮಂಕಾಗಿ

ಮೞ್ತಿ : ೩೮, ೧೨೧ ಮತ್ತಿಯ ಗಿಡ

ಮಾಂಕರಿಸು : ೮೪, ೧೧೪ ನಿರಾಕರಿಸು

ಮಾಂಜಿಸು : ೧೧೧ ಮರೆಮಾಡು

ಮಾಂಬೞ : ೧ ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣು

ಮಾಂಜು : ೯ ಮಾಯವಾಗು, ಇಲ್ಲವಾಗು, ಮರೆಮಾಡು.

ಮಾತುಗುಟ್ಟು : ೫೦ ಮಾತನಾಡು

ಮಾನವಿ : ೮೮ ಮನುಷ್ಯಸ್ತ್ರೀ

ಮಾಡುವೆಟ್ಟು : ೧೦೬ ಕೃತಕ ಶೈಲ

ಮಾಯೆಗಾಱ : ೮೦ ಇಂದ್ರಜಾಲ ಮಾಡುವವನು.

ಮಾಯೆದಾವು : ೬೬ ಮಾಯಾಪಾಶ (ಮಾಯೆ ಎಂಬ ಪಾಶ).

ಮಾರ್ಗಣೆ : ೧೮೫ ಪ್ರತಿಬಾಣ

ಮಿಡುಕು : ೭೫ ಪರಾಕ್ರಮ

ಮಿತ್ತು : ೧೧೨ ಮೃತ್ಯು

ಮಾಲತಿ : ೩೪ ಜಾಜಿ ಹೂ

ಮಾಲಿಸು : ೧೭, ೫೦, ೫೨, ೧೨೨ ಕಡೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡು.

ಮಾಸಾವಂತರು : ೧೪೬ ಮಹಾಸಾಮಂತರು.

ಮಾಳಯ : ೮೨, ೯೯ ಮಹಾಲಯ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ.

ಮಾಱಂಬು : ೧೧೪ ಪ್ರತಿಬಾಣ

ಮಾಱುಗುಡು : ೩೧, ೩೨ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡು, ತ್ಯಜಿಸು.

ಮಾಱುಗೊಳ್ : ೧೮೦ ಎದುರುಬೀಳು, ಎದುರಿಸು.

ಮಿಂಟೆ : ೭೪ ಮಣ್ಣುಹೆಂಟೆ, ಒಂದು ಬಗೆಯ ಆಯುಧ.

ಮಿಡಿ : ೬೭ ಮೀಟು.

ಮಿಡಿವೊಲೆ : ೭೮ ಈಗ ತಾನೇ ಮೂಡುತ್ತಿರುವ ಮೊಲೆ.

ಮಿಡುಗು : ೫೭ದುಃಖ.

ಮಿದುಡು : ೬೫ ಮಿದುಳು

ಮಾಲಿನಿ : ೧೬೫ ಪಿಶಾಚಿಗಳ ಒಂದು ಬಗೆ.

ಮಾಱಾಡು : ೧೧೧ ಮಾರಾಟ ಮಾಡು

ಮಾಳವಿ : ೮೧ ಗೆಳತಿ (?)

ಮಿಂಡೇಱು : ೧೨೮ ಸೊಕ್ಕೇರು

ಮಿಸುನಿಗಚ್ಚು : ೭೪ ಚಿನ್ನದ ಸರಿಗೆ, ಜರಿ

ಮಿಳಿರ್ : ೨೮ ಪಟಪಟನೆ ಚಲಿಸು

ಮೀಂಟುಜವ್ವನ : ೧೦೦ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಾಯ, ಯೌವನ

ಮೀಂಬೞಯಿಗೆಯ : ೯೫ ಮನ್ಮಥ

ಮೀಟು : ೯೦ ಸರಿ, ಸಮಾನ

ಮೀನ್ : ೩೬ ನಕ್ಷತ್ರ

ಮುಂಗುಡಿ : ೯೬ ಮೊದಲು ಕಾಣುವ ಗುಡಿಸಲು.

ಮುಂದುಗೆಡು : ೧೪೦ ಮುಂಗಾಣದಂತಾಗು

ಮುಂಚು : ೨೬ ಮುಂಬರಿ

ಮುಕ್ಕುಱುಕ್ಕು : ೭೩ ಸೊಕ್ಕಿನಿಂದ ಕೂಗು

ಮುಟ್ಟು : ೧೨೦ ಉಪಕರಣ, ಆಭರಣ

ಮುಂಬಗಲ್ : ೩೬ ಹಗಲ ಮೊದಲ ಭಾಗ

ಮುಂದಿಗ : ೧೩೧ ಮುಂದಿದ್ದವನು

ಮುಟ್ಟೆವರು : ೭೫ ಸಮೀಪಿಸು

ಮುಕ್ಕಡಿ : ೮೧ ಮೂರು ತುಂಡು

ಮುಗುಳ್ : ೨ ಮೊಗ್ಗುಬಿಡು

ಮುಚ್ಚೆದಿೞ್ : ೧೩೦ ಮೂರ್ಛೆತಿಳಿ

ಮುಟ್ಟಿಯಿಸು : ೫೯, ೯೫ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬರು, ಸಮೀಪಿಸು.

ಮುಟ್ಟೆಸಾರ್ : ೪೮ ಹತ್ತಿರಹೋಗು

ಮುಡಿ : ೧೨೫ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳು

ಮುನ್ನೀರ್ವೆಂಕೆ : ಕಡಲೊಳಗಿನ ಬೆಂಕಿ, ಬಡಬಾಗ್ನಿ.

ಮುದುಮಂಕಡ : ೧೦೧ ವೃದ್ಧಕಪಿ

ಮುತ್ತದಿನ : ೧೨ ಹಳೆಯ ದಿನ, ವೃದ್ಧ

ಮುತ್ತಪೊಱ್ತು: ೭೪ ಸಂಧ್ಯಾಸೂರ್ಯ

ಮುಡಿ : (ನಾ) ೧೩೬ ಹುಲ್ಲಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಅಕ್ಕಿ ಚೀಲ.

ಮುಡಿ : ೧೪೫ ಕೊನೆಯಾಗು

ಮುಡಿಜಡೆಯ : ೧೧೮ ಜಟಾಧರ, ಶಿವ

ಮುತ್ತಜಾಣ್ಮೆ : ೧೦೮ ವೃದ್ಧರ ವಿವೇಕ

ಮುತ್ತಮಂತು : ೫೨ ವೃದ್ಧಮಂತ್ರಿ

ಮುತ್ತಕಾಲ : ೯೮ ಹಳೆಕಾಲ

ಮುದುಪು ೩೬, ೬೫ ಮುದಿತನ, ವಾರ್ಧಕ್ಯ.

ಮುದ್ದಿಗೆ : ೨೬ ದ್ರಾಕ್ಷೆ

ಮುನ್ನೊಡಲ್ : ೩೮, ೧೬೦ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮ ಪೂರ್ವಜನ್ಮ

ಮುಮ್ಮರಿ : ೪೬ ಕಾದಮರಳು

ಮುಯ್ಪು : ೮೦ ಹೆಗಲು

ಮೂಲಿಗೆಮರ್ದು : ೧ ಬೇರುಮದ್ದು

ಮುರಿ : ೫೯ ತಿರುವು.

ಮುರಿನೋಟ : ೧೩೬ ತಿರುಗಿದ ದೃಷ್ಟಿ

ಮುಸುಂಡು : ೨೭ ಮೂತಿ, ಮುಸುಡಿ

ಮುಸುಱು : ೨೮, ೧೫೩, ಮುತ್ತು, ಆವರಿಸು.

ಮುಳ್ಳಂಗೊಳ್ಕೆ : ೭೧ ಮುಳ್ಳಿನ ಕುಣಿಕೆ

ಮುಱಿಗೋಣು : ೧೭೪ ಒಂದು ಕಡೆಗೆ ಬಾಗಿದ ಕೊರಳು.

ಮುಱುಂಟು : ೧೭೫ ಮುದುಡಿಕೊಳ್ಳು

ಮುಱ್ತುಗ : ೧೩೯ ಮುತ್ತುಗ

ಮೂಡಾವಿ : ೧೩೧ ತಲೆಗಿಂಬು

ಮೂಡಿವರು : ೧೩೬ ಹುಟ್ಟು

ಮೂಡಿಗೆ : ೧೩೭ ಬತ್ತಳಿಕೆ

ಮೂಡುವೆಟ್ಟು : ೧೨೫ ಪೂರ್ವಾಚಲ

ಮೆಟ್ಟು : ೧೧೮ ತುಳಿ

ಮೂವಳಸು : ೧೩೧ ಮೂರು ಸುತ್ತು

ಮೂಱುಂಗವಲು : ೧೬೭ ಮೂರು ಕವಲು, ಕೊಂಬೆ.

ಮೂಟ : ೧೧೨ ದಡ್ಡ, ಮೂಢ

ಮೆಂಟೆ : ೯೮ ಗೂಟ

ಮೆಟ್ಟಡಿ : ೧೪೭ ಮೆಟ್ಟಲು

ಮೆಯ್ಗಣ್ಣ : ೧೨, ೩೭ ಇಂದ್ರ

ಮೆಯ್ಗಿಡು : ೯೮ ಸಾಯು

ಮೆಯ್ಯವುತೆ : ೧೯೯ ದೇಹದ ಕವಚ

ಮೆಯ್ಗುಂದು : ೧೩೦ ನಿಶ್ಯಕ್ತಿಹೊಂದು, ಬಡವಾಗು.

ಮೆಯ್ತಿಳಿ : ೮೬ ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳು

ಮೆಯ್ದೆಗೆ : ೧೨೧ ಹಿಂದೆಗೆ

ಮೆಯ್ಯಱಿ : ೧೩೨ ಎಚ್ಚರವಾಗು

ಮೆಯ್ಯು : ೩೬ ಜನ್ಮ

ಮೆಯ್ಯುಡಿ : ೧೦೪ ಮೈಮುರಿಸಿಕೊಳ್ಳು

ಮೆಲ್ಗುಡಿ : ೭೦ ಮೃದುವಾದ ದಳ, ಚಿಗುರು

ಮೆಲ್ದುಪ್ಪುಱು : ೧೯, ಮೃದುವಾದ ತುಪ್ಪುಳ

ಮೆಲ್ಸರಿ : ೯೭ ಹದವಾದ ಮಳೆ.

ಮೇಪು : ೨೮ ಮೇವು, ಆಹಾರ.

ಮೇಲಱಿಕೆ : ೯೯ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ.

ಮೇಲ್ಗೆಯ್ : ೮ ಎತ್ತಿಹಿಡಿದಿರುವ ಕೈ

ಮೇಳಂಬ : ೪೮, ೬೫ ದುಂಬಿ

ಮೈಗಣ್ : ೪೯ ಕಾಡಿಗೆ ಹಚ್ಚಿದ ಕಣ್ಣು

ಮೈಗರೆ : ೧೦೫ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳು

ಮೈತವಿಸು : ೪೯ ದೇಹವನ್ನು ಕೃಶಗೊಳಿಸು

ಮೈಯಱ್ದು : ೧೬೧ ನೀರಲ್ಲಿ ಮೈಯನ್ನು ಅದ್ದು

ಮೊಗೆ : ೧೨೦ ನೀರು ಮೇಲೇರು

ಮೊಡವಿ : ೧೨೨ ಮುಖದ ಮೇಲಿನ ಬೊಕ್ಕೆ

ಮೊಗಸು : ೨೭, ೬೨, ೧೨೩, ೧೩೭ ಬಯಸು.

ಮೊನೆ : ೧೩, ೧೪೧ ಯುದ್ಧ.

ಮೊನೆಗಾಱ : ೭೫ ಯುದ್ಧ ವೀರ

ಮೊಱ್ : ೧೨೮, ೧೩೦ ಕಳಕಳ ನಿನಾದ, ಅಬ್ಬರ.

ಮೊಱ್ : ೫೭ ಸಂಬಂಧ.

ಮೊಗಂಬಡೆ : ೧೨೫ ರೂಪತಾಳು.

ಮೊಱ್ಗು : ೮೩ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡು.

ಮೋದಂಬಿ : ೭೨ ಸ್ವಸಂತೋಷಗೊಂಡ ಶರೀರ.

ಮೋಡೆ : ೧೦೬ ಮೂಢೆ

ಮೋಹರ : ೧೦೬ ಸೈನ್ಯ.

ಮೊಟ್ಟೆಯೊಳು ಕೆಲೆಯು : ೧೩೭ ಎಳೆಯ ವಯಸ್ಸಲ್ಲೇ ಸೊಕ್ಕೇರು

ರ

ರನ್ನವಚ್ಚ : ೧೧೦ ರತ್ನಾಭರಣ.

ರಥಾಂಗ : ೫೦ ಚಕ್ರ.

ರನ್ನಗಲ್ : ೬೮ ರತ್ನದ ಕಲ್ಲು, ಮಣಿ.

ರನ್ನಗೆಯ್ವಡಿ : ೨೮ ರತ್ನದ ಕನ್ನಡಿ

ರನ್ನಬಂಡಾರಿ : ೭೬ ರತ್ನಗಳನ್ನು ಶೇಖರಿಸಿಡುವವಳು.

ರಯ್ಯ : ೫೭ ರಮ್ಯ

ರಾಯದವಸಿ : ೨೯ ರಾಜರ್ಷಿ.

ರಾಕಾಸುಧಾಕರ : ೧೦ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಚಂದ್ರ

ರುಕ್ಮ : ೧೧೦ ಬಂಗಾರ

ರಾವುತ : ೨೧ ಕುದುರೆಯ ಸವಾರ.

ರಾವುತ್ತ : ೨೨ ರಾವುತ.

ರೋಸ : ೧೩೧ ರೋಷ, ಕೋಪ.

ಲ

ಲಂಚವಣಿಗ : ೫೨ ಲಂಚವನ್ನು ಪಡೆಯುವವನು.

ಲಂಡ : ೫೮ ಸಗಣಿ.

ಲಂಬಣ : ೭ ಜೋತಾಡುವ ಹಾರ, ಕುಚ್ಚು

ಲಂಬಾಲಕ : ೨೩೧ ಅಲುಗಾಡುವ ಉದ್ದವಾದ ಮುಂಗೂದಲು.

ಲವಂ : ೧೪೧ ಸ್ವಲ್ಪವೂ

ಲಲಾಮು : ೧೪೯ ಬೈತಲೆಯ ಮಣಿ.

ಲೆಪ್ಪ : ೧೧೧, ೧೬೫ ಲೇಪನ ದ್ರವ್ಯ.

ಲೋವೆ : ೪೯ ಕಟ್ಟಡಗಳ ಮೇಲುಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಾಗಿರುವಂತೆ, ನೀರಿಳಿಯುವಂತೆ ಕಟ್ಟಿರುವ ಚಜ್ಜ, ಬಾಗುಕಟ್ಟಡ

ಲಿಕುಚಕುಚ : ೧೧೦ ಗಜನಿಂಬೆಯಂತಿರುವ ಮೊಲೆ

ವ

ವಡಬ : ೨ ಕಡಲಿನ ಬೆಂಕಿ

ವಡಿ : ೧೧೬ ಕದ, ಪಡಿ.

ವಸೆ : ೭೧ ಕೊಬ್ಬು

ವರ್ಮ : ೧೩೦ ಕವಚ.

ವರೂಥಿನಿ : ೧೪೦ ರಥ

ವಾಗೆ : ೨೭, ೨೯ ಲಗಾಮು

ವಾರಗೇಱ್ : ೨ ಸೂಳೆಗೇರಿ

ವಾಹ : ೬೮ ಹೊರೆಹೊರುವ ಪ್ರಾಣಿ, ಕುದುರೆ.

ವಿಜಾತಿ : ೧೦೩ ಪಕ್ಷಿಜಾತಿ.

ವೀಸಂ : (ಅವ್ಯಯ) ೨೨ ಚಿಕ್ಕಾಸಿನಷ್ಟೂ.

ವೆಕ್ಕಸ : ೧೭೫ ಆಶ್ಚರ್ಯ.

ಶ

ಶತ್ರುಹ : ೧೪೬ ಶತ್ರುಘ್ನ.

ಶೋಣನದ : ೧೪೯ ಕೆಂಬಣ್ಣದ ಹೊಳೆ

ಶಶ್ವತ್ಸುಖ : ೫೮ ಶಾಶ್ವತ ಸುಖ

ಶಶ್ವಜ್ಜೀವನ : ಮೋಕ್ಷ.

ಶೇಖರಿಸು : ೧೩೨ ಹತ್ತಿರ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳು, ಬೋರಲು ಹಾಕು.

ಸ

ಸಗುಣ : ೨ ಶಕುನ

ಸಂಕು : ೨೦, ೬೬ ಶಂಖ

ಸಂಚಳಿಸು : ೨೬ ಚಲಿಸು, ಬಡಿದುಕೊಳ್ಳು

ಸಂಚಿಸು : ೨೯ ಗಳಿಸಿಡು

ಸಜ್ಜನ ಕಜ್ಜ : ೧೦೯ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸ

ಸಗ್ಗದಾವು : ೫೭ ಕಾಮಧೇನು

ಸಡ್ಡೆ : ೧೦೦ ಶ್ರದ್ಧೆ

ಸತ್ಯಾವತಿ : ೧೦೭ ಅಯೋಧ್ಯೆ

ಸದೆಯು : ೧೪೦ ಬಡಿಯು, ಕೊಚ್ಚು

ಸಮತಳಿಸು : ೧೧೮ ಒದಗಿ ಬರು

ಸನ್ನಣ : ೬೯ ಸನ್ನಾಹ

ಸನ್ನೆವೇಂಟೆ : ೭೫ ಸಂಕೇತದ ಬೇಟೆ

ಸಪರ್ಯೆ : ೩೧ ಉಪಚಾರ

ಸಬ್ಬವಕಾಱ : ೧೧೬ ಹಾಸ್ಯಗಾರ

ಸಮಿತ್ಕಾರ : ೫೯ ಸಮಿತ್ತು, ದರ್ಭೆ

ಸಮ್ಮ : ೧೩೮ ಚರ್ಮ

ಸಮ್ಮ ಕಂಕರಿ : ೯೫ ಚರ್ಮದಚಾವಟಿ

ಸಮ್ಮಂಗುಂದು : ೧೦೦ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯ ಬರು

ಸರವಿವೋಗು : ೭೦ ಬೇಟೆಯಾಡು

ಸರಿ : ೫೯ ಮಳೆ

ಸಲ್ಗೆ : ಕೋಲು ೫೯

ಸವಗ : ೧೩೮, ೧೪೦ ಕವಚ.

ಸಸಿಮೊಗ : ೧೭೭ ಚಂದ್ರಮುಖ

ಸಱಿಮಿಂಡಿ : ೪೦ ಮೈನೆರೆದ ಹೆಣ್ಣು

ಸಱುವು : ೧೫೧ ಮೃಗಗಳು ಓಡಾಡುವ ದಾರಿ.

ಸಾಗ್ನಿ : ೨೧೯ ಅಗ್ನಿಯೊಂದಿಗಿರುವವನು, ಯಜ್ಞನಿರತ.

ಸಾದು : ೭೪ ತಿಲಕವಿಡಲು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಪರಿಮಳ ದ್ರವ್ಯ.

ಸಾದಿ : ೮೬, ೧೧೬ ಆನೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಹೋರಾಡುವವನು.

ಸಾಯಕ : ೬೧ ಬಾಣ

ಸಾರವ : ೭ ಸರಯೂ ನದಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ

ಸಾರತಿಗೆಯ್ಮೆ : ೧೨೭ ಸಾರಥ್ಯ

ಸಾರಿಗೆ : ೧೩೬ ಹೆಣ್ಣುಗಿಳಿ = ಶಾರಿಕಾ

ಸಾವಗಿಸು : ೬೮ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೊ, ಸರಿಪಡಿಸು

ಸಾಸಿಕೆ : ೯೯ ಸಾಹಸಿಕೆ, ಸಾಹಸ

ಸಾಂತ : ೮೬ ಶಿವ.

ಸೀಱುಂಬಂಗಳಾಡು : ೧೦೬ ತುಂತುರಾಗಿ ಚದುರು.

ಶರೀಫ : ೨೫೦ ಬಾಗೆ ಹೂ

ಸಿಂಗಾಡಿ : ೧೧೦ ಬಿಲ್ಲು

ಸಿಂಗಾಯ್ : ೧೩೨ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ವಿಷದ ಕಾಯಿ.

ಸಿಂದು : ೪೦ ನಾಶವಾಗಿಸು.

ಸಿಂದೂರ : ೬೪ ನಸುಕೆಂಪು ಬಣ್ಣ

ಸಿಂಧುರ : ೬೪ ಆನೆ

ಸಿಕ್ಥಕ : ೬೮ ಬೇಯಿಸಿದ ಅನ್ನದ ಮುದ್ದೆ.

ಸಿಗ್ಗಾಳಿ : ೧೪೧ ಲಜ್ಜಾವತಿ.

ಸಿದ್ಧರಸ : ೬೦ ಲೋಹವನ್ನು ಚಿನ್ನ ಮಾಡುವ ದ್ರವ.

ಸಿಬಿಗೆ : ೭೧ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ.

ಸಿಬುರು : ೬೩ ಸಿವುರು.

ಸಿರಿಕಂಡ : ೨, ೫೫ ಶ್ರೀಗಂಧ.

ಸಿರಿವೊಱ್ತು : ೧೬೬ ಶುಭಲಗ್ನ.

ಸೀಂಬುಳ್ : ೧೩೭ ಹೇನಿನ ಮೊಟ್ಟೆಯೊಳಗಿನ ಹುಳು.

ಸೀ : ೧೨೨ ಸೀತ್ಕಾರ ಮಾಡು.

ಸೀರ್ಪನಿ : ೧೧೪ ತುಂತುರು ಹನಿ.

ಸುರ್ಕು : ೬೭ ಮುದುಡು.

ಸುಂಟಗೆ : ೧೪೩ ಹೃದಯದ ಮಾಂಸ.

ಸುಟ್ಟಸು : ೫೩, ೬೩, ೯೭ ಬೆರಳಿಟ್ಟು ತೋರಿಸು.

ಸುಣ್ಣಬೇವು : ೪೮ ಬೇಯುವ ಸುಣ್ಣದ ಶಾಖ.

ಸುರಿಗೆ : ೧೪೦ ಖಡ್ಗ

ಸುರುಂಟು : ೭೫ ಮುರುಟು.

ಸುರ್ಕುಂಬಗೆ : ೪೪ ಮುದುಡಿದ ಮನಸ್ಸು.

ಸುಲ್ : ೮೧ ತಾಮ್ರ.

ಸುಸಿಲ್ : ೩ ರತಿ, ಸಂಭೋಗ.

ಸುಱುಂಟು : ೧೪೬ ಸುಳಿಗಳು ಬಾಡಿ ಹೋಗುವಿಕೆ.

ಸೂಡು : ೬೯, ೨೫ ತಾಪ, ದಾಹ

ಸೂರುಳ್ : ೯೧ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ

ಸೂಳ : ೫೯ ವಿಟ.

ಸೂಳಯಿಸು : ೬೮ ಸದ್ದು ಮಾಡು.

ಸೂಟಱಿ : ೬೮ ಸಮಯ ಸರದಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿ.

ಸೂಟ್ಸರಿ : ೫೩ ಸರದಿ ಪ್ರಕಾರ ಬರುವ ಮಳೆ.

ಸೆಂಡುಮಲ್ಲಿಗೆ : ೬೪ ಚೆಂಡುಮಲ್ಲಿಗೆ

ಸೆಕ್ಕೆ ೫೭ ಚಕ್ಕೆ.

ಸೆಗಳಗದಿರ : ೬೯ ಸೂರ್ಯ, ಉಷ್ಣದ ಕಿರಣವುಳ್ಳವನು.

ಸೆಟ್ಟೆಲೆ : ೩೧ ದೊನ್ನೆ.

ಸೆಡೆ : ೬೬ ಬಿಗಿಯಾಗು

ಸರ್ಕು : ೧೩೮, ಒಳಸೇರು

ಸೆರೆ : ೪೦ ರಕ್ತನಾಳ

ಸೆರಗು : ೧೪೩ ಭಯ

ಸೆಲೆ : ೧೧೮ ಶಿಲೆ.

ಸೆಳಗೊಂಬು : ೧ ತೆಳ್ಳಗಿನ ರೆಂಬೆ

ಸೆಳ್ಳುಗುರ್ಗೊನೆ : ೧೪೩ ನೀಳವಾದ ಉಗುರಿನ ಕೊನೆ.

ಸೇದೆ : ೧೪೭ ಆಯಾಸ, ಬೆವರು.

ಸೊಂದಿ : ೧೦೪ ವ್ಯಭಿಚಾರಿ.

ಸೊಗಂಗೇಳ್ : ೧೫೧ ಸುಖಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ಕೇಳು.

ಸೊಲ್ಲಸೊಗ : ವಾಗ್ವಿಲಾಸ

ಸೊಯ ೭೭ : ಬುದ್ಧಿಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ.

ಸೊಯತಪ್ಪು : ವಶತಪ್ಪು

ಸೋಗೆ : ೩೭ ಗಂಡು ನವಿಲು

ಸೊಮ್ಮು : ೪೨, ೯೭, ೧೨೩ ಸಿರಿ, ಸೊಕ್ಕು.

ಸೊವಡು : ೭೧ ಪರಿಮಳ.

ಸೋಂಬ : ೧, ೨೨ ಸೋಮಾರಿ.

ಸೋಣೆ : ೯೮ ಶ್ರಾವಣ ಮಾಸ.

ಸೋರ್ : ೬೮, ದ್ರವಿಸು.

ಸೋವು : ೭೨, ೧೩೫ ಸೂಚನೆ, ಅಟ್ಟು

ಸೊಪ್ಪು ಸೊವಡಾಗು : ಸೊಪ್ಪು ಸೊಪ್ಪಾಗು, ಸೊರಗು.

ಸ್ವರ್ವೈದ್ಯರ್ : ೬೩ ದೇವವೈದ್ಯರು, (ಅಶ್ವಿನೀದೇವತೆಗಳು).

ಹ

ಹಂಹ : ೧೦೦ ಅಹಂಕಾರ

ಹಂಜರ : ೮೬ ಪಂಜರ

ಹಗರಣಂಗೆಯ್ : ೮೬ ಕಟಕಿಗೆ ಗುರಿಮಾಡು.

ಹದಿಟಗೆಯ್ : ೧೩೩ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಮಾಡು.

ಹಮ್ಮದಂಬೋಗು : ೬ ಮೂರ್ಛೆಹೋಗು.

ಹಮ್ಮಯಿಸು : ೫೪, ಮೂರ್ಛೆಬೀಳು.

ಹರವಸ : ೩೧ ಪರವಶ.

ಹರಳಗ : ೫೮ ಸಂಭೋಗ ಚತುರ.

ಹರಿಗೆಕಾಱ : ೮೩ ಗುರಾಣಿ ಹಿಡಿದಿರುವವನು.

ಹಿಣಿಲ್ : ೨೦೮ ಹೆರಳು.

ಹಳಗ : ೧೧೫ ಭೃಂಗಿ ?

ಹಳ : ೪೮ ಹಣ.

ಹಿಂಡಿಗೆ : ೧೨೬ ಸಮೂಹ.

ಹುರ : ೧೩೮ ಪ್ರವಾಹ.

ಹೂನ್ಯ : ೬೮, ೭೨, ೧೩೭ ಪುಣ್ಯ.

ಹೂನ್ಯವಂತ : ೯೬ ಪುಣ್ಯವಂತ.

ಹೆಟ್ಟುಗೆಯರ್ : ೧೧೦ ಸ್ತ್ರೀಯರು.

ಹೇಱಾಟದಾನೆ : ೯೯ ಹೊರೆ ಹೊರುವ ಆನೆ

ಹೈತಿಗೆ : ೧೦೦ ಶ್ರಾದ್ಧ ಪೈತೃಕ.

ಹೂಜೆಗಾರ್ತಿ : ೧೩೫, ಸ್ಪರ್ಧಿಸುವವಳು.

ಹೊಕ್ಕರಿಣಿ : ೧೪೭ ಪುಷ್ಕರಿಣಿ.

ಹೊನಹು : ಗಾರ್ತಿ ೨೧೪ ವಯ್ಯಾರಿ.

ಹೋಟಿ : ೧೨೮ ಸರಿಯಾದ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಾಳು.

ಹೋಟಿಗರ್ : ೧೨೯ ಹೋರಾಟಗಾರರು.

ಱ

ಱಂಚೆ : ೮೪ ಅಂಬಾರಿ

ಱಟ್ಟೆ : ೪೮ ರೆಕ್ಕೆ.

ಱಿಕ್ಕಟ : ೧೧ ವ್ಯರ್ಥ

ಱಿಪ್ಪು : ೧೩೭ ಹೊಡೆ

ಱಿಪ್ಪಿ ಸೊಪ್ಪಿ : ೧೦೦ ಹೊಡೆದು ಹುಡಿಮಾಡು.

■■

ಅನುಬಂಧ - ೨

ಗ್ರಂಥ-ಲೇಖನ ಸೂಚಿ

ಕವಿಮುದ್ದಣ ಮತ್ತು ಅವನ ಕೃತಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ಹಲವು ಪುಸ್ತಕಗಳೂ ಅನೇಕ ಲೇಖನಗಳೂ ಈಗಾಗಲೇ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿವೆ; ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುತ್ತಲೂ ಇವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ 'ಶ್ರೀರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ'ಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೂ ಲೇಖನಗಳನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸಲಾಗಿದೆ. ದಪ್ಪ ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿರುವುವು ಪುಸ್ತಕಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಸೂಚಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗೆ ಪುಸ್ತಕ ಅಥವಾ ಲೇಖನದ ಹೆಸರಿದೆ. ಅನಂತರ ಪುಸ್ತಕವಾದರೆ ಲೇಖಕರ ಹೆಸರು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಟನೆಯ ವರ್ಷ, ಲೇಖನವಾದರೆ ಲೇಖಕರ ಮತ್ತು ಲೇಖನ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ ಪತ್ರಿಕೆ ಅಥವಾ ಪುಸ್ತಕದ ವಿವರವಿದೆ. ಒಟ್ಟನಲ್ಲಿ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಧ್ಯಯನಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ. (ಸಮಗ್ರವಾಗಿ) ಮುದ್ದಣನ ಬಗೆಗೆ ಬರೆಯಲಾದ ಕೃತಿಗಳೂ ಹಲವಿದ್ದು ಅವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸಿಲ್ಲ.)

ಕನ್ನಡದ ಜಾಣ ಮುದ್ದಣ – ಎಂ. ರಾಜಗೋಪಾಲಾಚಾರ್ಯ; ಪ್ರಬಂಧಸೌರಭ ಪು. ೧೦೫

ಕನ್ನಡ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ – ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ; ಶ್ರೀ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪು. ೫೮೫

ಜಾಣ ಮುದ್ದಣ – ಕೆ. ನರಸಿಂಹ ಶಾಸ್ತ್ರಿ; ಮುದ್ದಣನಿಗೆ ನಮನ ಪು. ೯೩

ಮನೋರಮೆ (ಕಥಾರೂಪ) – ರಾಮಚಂದ್ರ ಉಚ್ಚಿಲ್; ಜನಪ್ರಗತಿ
ಫೆಬ್ರವರಿ ೧೯೫೬

ಮುದ್ದಣಕವಿಯ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ – ಮಾಸ್ತಿವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್; ವಿಮರ್ಶೆ ೯೨.
ಪು. ೧೧೦

ಮುದ್ದಣನ ಗದ್ಯ – ಡಿ. ರಘುನಾಥ ರಾವ್; ಮುದ್ದಣನಿಗೆ ನಮನ ಪು. ೨೩೬

ಮುದ್ದಣನ ಜಾಣ್ಮೆ– ಮುಳಿಯ ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯ; ಮುದ್ದಣನಿಗೆ ನಮನ ಪು. ೨೦

ಮುದ್ದಣನ ತಿರುಳ್ಗನ್ನಡದ ಬೆಳ್ನುಡಿ – ಡಾ. ಕೆ. ಕುಶಾಲಪ್ಪ ಗೌಡ ;
ಮುದ್ದಣ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗ್ರಂಥ ಪು. ೧೩೨

ಮುದ್ದಣನ ದೇಶೀಶಬ್ದಸಂಪತ್ತು – ತೆಕ್ಕುಂಜ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ಟ;
ಮುದ್ದಣನಿಗೆ ನಮನ ಪು. ೨೦೯

ಮುದ್ದಣನ ನೆನಪು – ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತಕೋಟಿ; ನಂದಳಿಕೆಯ ನಂದನ ಪು. ೧೬

ಮುದ್ದಣನ ಮನೋರಮೆ – ಸರಸ್ವತೀದೇವಿ ಗೌಡರ; ಕನ್ನಡನುಡಿ ೨೨–೮

ಮುದ್ದಣನ ಮನೋರಮೆ – ಶೀಲಾವತಿ ಕೊಳಂಬೆ; ಕನ್ನಡನುಡಿ ೩೩–೨,೩

ಮುದ್ದಣನ ಮನೋರಮೆಯೂ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧವೂ –ದ.ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆ;
ವಾಗ್ಭೂಷಣ – ೨೫–೧೦

ಮುದ್ದಣನರಸಿ ಮನೋರಮೆ – ಕ. ನರಸಿಂಹ ಶಾಸ್ತ್ರಿ; ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ ೩೭–೩

ಮುದ್ದಣನ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದ ಹೃದ್ಯತೆ – ಎಸ್.ಆರ್. ಮಳಗಿ;

ಮುದ್ದಣನ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ ಮತ್ತು ಪುರಾಣದ ಶೇಷರಾಮಾಯಣಂ ಬನ್ನಂಜೆ ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯ; ಮುದ್ದಣನಿಗೆ ನಮನ ಪು. ೯೯

ಮುದ್ದಣನ ಶ್ರೀರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ - ಒಂದು ಸಮೀಕ್ಷೆ; ಸಿದ್ಧಮೂಲೆ ಶಂಕರನಾ
ಭಟ್ಟ – ೨೦೦೪

ಮುದ್ದಣನ ಸೀತಾಪರಿತ್ಯಾಗ ಕಥೆ – ರಾ. ಯ. ಧಾರವಾಡಕರ; ಸಾಹಿತ್ಯಸಮೀಕ್ಷೆ, ಪು. ೪೫.

ಮುದ್ದಣನೂ ಮನೋರಮೆಯೂ – ಕಬ್ಬಿನಾಲೆ ವಸಂತಭಾರದ್ವಾಜ;
ನಂದಳಿಕೆಯ ನಂದನ ಪು. ೩೬

ಮುದ್ದಣ ಮನೋರಮೆಯರ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಕಾವ್ಯವಿಮರ್ಶನಸಿದ್ಧಾಂತ – ಪ್ರೊ. ಜಿ. ವೆಂಕಟಸುಬ್ಬಯ್ಯ; ಮುದ್ದಣಪದಪ್ರಯೋಗಕೋಶ, ೧೯೯೬.

ಮುದ್ದಣವಿರಚಿತ ಸೀತಾಪರಿತ್ಯಾಗ – ಕೆ. ವೆಂಕಟರಾಯಾಚಾರ್ಯ; ಸುಬೋಧ ೨೬–೪

ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ – ರಂ. ಶ್ರೀ ಮುಗಳಿ; ತವನಿಧಿ ಪು. ೧೮೨

ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ – ಜಿ. ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ; ಕನ್ನಡನುಡಿ ೪ – ೭

ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ – ಕೆ. ವೆಂಕಟರಾಯಾಚಾರ್ಯ; ಸುಬೋಧ ೩೧ – ೬, ೧೧

ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದ – ಕೆಲವು ಪದಗಳು – ತೆಕ್ಕುಂಜ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ಟ;
ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ ೪೦–೧

ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದ ಮೂಲಪ್ರತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಚಲಿತ ಪಾಠ –
ಡಾ. ಎಂ. ಚಿದಾನಂದ ಮೂರ್ತಿ; ಮುದ್ದಣ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಗ್ರಂಥ ಪು. ೧೯೧.

ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದ ರಸತರಂಗಗಳು - ಏರ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಆಳ್ವ
೧೯೫೯, ೧೯೯೯.

ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದಲ್ಲಿ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಮುದ್ದಣ ಮನೋರಮೆಯ ಸರಸಸಲ್ಲಾಪಗಳು –
ಕೆ. ರಾಘವೇಂದ್ರ ರಾವ್; ಶರಣ ಸಾಹಿತ್ಯ ೧೭–೮

ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದಲ್ಲಿ ಮುದ್ದಣಮನೋರಮೆಯರ ಸಂವಾದ –

ಯು. ಕೆ. ಸುಬ್ಬರಾಯಾಚಾರ್; ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ ೩೧–೩,೮
ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣಪ್ರಜ್ಞೆ: ಮಂಗಳಾವಲೋಕನ – ಎಂ. ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ;
ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದ ಹೊಸದೃಷ್ಟಿ – ರಾ. ಯ. ಧಾರವಾಡಕರ;
ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಪು. ೨೪
ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ ರಚನಾಕಾಲದಲ್ಲಿ – ತೆಕ್ಕುಂಜ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ಟ; ಜೀವನ ೯–೮
ಶ್ರೀರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ – ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್; ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ ೭–೧೧
ಶ್ರೀರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ (ಒಂದನೆಯ ಭಾಗ) – ಅನು; ಮುಳಿಯ ಶಂಕರಭಟ್ಟ, ೧೯೨೩
ಶ್ರೀರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ ಕಥಾವಸ್ತು – ಪ್ರೊ. ಎಂ. ರಾಜಗೋಪಾಲಾಚಾರ್ಯ;
ಮುದ್ದಣ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಗ್ರಂಥ ಪು. ೧೧೯
ಶ್ರೀರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ ಕಥೆ - ಅಮ್ಮೆಂಬಳ ಶಂಕರನಾರಾಯಣ ನಾವಡ; ೧೯೫೩
ಸಾಮಾನ್ಯ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಸುವರ್ಣದ ಚೌಕಟ್ಟು – ಎಸ್. ವಿ. ರಂಗಣ್ಣ; ಹೊನ್ನಶೂಲ,
೧೯೫೯, ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ ೧೬–೧
ಸುವರ್ಣಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ – ರಾಮಚಂದ್ರ ಉಚ್ಚಿಲ್; 'ಪ್ರಕಾಶ'
ಜನವರಿ ೧೯೬೨
ಸ್ವಾಭಿಮುಖ ಸಾಹಿತ್ಯ : ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ – ಡಾ. ಸಿ. ಎನ್. ರಾಮಚಂದ್ರನ್;
ನಂದಳಿಕೆಯ ನಂದನ ಪು. ೪೦
ಹಳೆಹೊಸಗಳ ನಡುವೆ – ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತಕೋಟಿ; ನಂದಳಿಕೆಯ ನಂದನ ಪು. ೨೦
ಮುದ್ದಣ ಪದಪ್ರಯೋಗ ಕೋಶ : ಡಾ. ಜಿ. ವೆಂಕಟಸುಬ್ಬಯ್ಯ – ೧೯೯೬
ಜಾಣ ಮುದ್ದಣ : ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತಕೋಟಿ ೧೯೭೦
ಮುದ್ದಣ : ಸಂ. ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ ೧೯೭೮
ಮುದ್ದಣ : ಸಂ. ಡಾ. ಹಾ. ಮಾ. ನಾಯಕ ೧೯೭೦

■■

ಅನುಬಂಧ - ೩

ನಾಮಾಂತರ ಸೂಚಿ

ಮುದ್ದಣನು ಪರ್ಯಾಯಪದಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಬಳಸುವಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಜಾಣ್ಮೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಎರಡಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪರ್ಯಾಯ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಮೂರು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ಪರ್ಯಾಯ ಪದಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಈ ಸೂಚಿಯಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಪರ್ಯಾಯ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಅನುವಾದಗಳು. ಕೆಲವು ಮುದ್ದಣನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಯೋಗಗಳು.

ಅಗಸ್ತ್ಯ :

ಅಗಸ್ತ್ಯ
ಕುಂಭಸಂಭವ
ಕೊಡನ ಕುವರ
ಜಿತವಾತಾಪ
ಬಿಂಜದೋಜ
ಮುನಿಪುಂಗವ
ಮೈತ್ರಾವರುಣಿ
ಲೋಪಾಮುದ್ರಾಪತಿ

ಅಗ್ನಿ :

ಅಗ್ಗಿ
ಅಗ್ನಿ
ತಗರ್ದೇರಂ
ಬೆಂಕಿ
ಮರಗೂಟಿ
ವೈಶ್ವಾನರ
ಹುತವಹ

ಅಣ್ಣ :

ಅಗ್ರಜ
ಅಗ್ರಜನ್ಯ
ಅಗ್ರಜಾತ
ಅಗ್ರಭವ
ಅಣ್ಣ

ಅಮೃತಶಿಲೆ :

ಚೆಂದವಗಲ್
ತಣ್ಣದಿರಟಿ
ಬಿದುಗಲ್

ಅರಸ :

ಅರಸ
ಜನಪ
ನರೇಂದ್ರ
ನಾಡೊಡೆಯ
ನೃಪತಿ
ಮಂಡಲೇಶ್ವರ
ರಾಜ
ರಾಯ

ಅಶ್ವಿನೀದೇವತೆಗಳು :

ಅಮರ್ಳ್ದೇವರ್
ಅಶ್ವಿನೀದೇವತೆಗಳ್
ಅಶ್ವಿನೀದೇವರ್ಕಳ್
ಅಶ್ವಿನೀಸುತರ್
ಜಂಟಿದೇವರ್
ದೇವವೈದ್ಯರ್
ಬರ್ದಿಲವೆಜ್ಜರ್
ಬೋಟಿಯರ ಬೆಜ್ಜರ್
ಸುರವೈದ್ಯರ್
ಸ್ವರ್ವೈದ್ಯರ್

ಆಕಾಶ :

ಅಂಬರ
ಆಗಸ
ಗಗನ
ತಾವಗೆವಟ್ಟೆ
ಬಾಂದಳ
ಬಾನ್

ಆನೆ :

ಆನೆ
ಕರಿ
ಕಾರಾನೆ
ಗಜ
ಪೇರಾನೆ !!
ಬಲ್ಲಾನೆ
ಮಾತಂಗ
ಮುತ್ತಾನೆ
ಯೂಥನಾಥ
ಸಿಂಧುರ

ಮುದ್ದಣನ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧಂ

ಋಷಿ :

ಋಷಿ
ಕಿತ್ತಡಿ
ಜತಿ
ಜತಿರಾಯ
ಜೋಗಿ
ತವಸಿ
ತಾಪಸ
ಮುನಿ
ಮುನಿಪ
ಮುನಿಪುಂಗವ
ಮುನಿರಾಯ
ಯೋಗಿ
ರಿಸಿ
ರುಷಿ

ಕಮಲ :

ಕಮಲ
ಕಮಲಿನಿ
ಕೆಸರ್ಮಲ್ಲಿಗೆ
ತಾವರೆ
ಪದುಮ
ಪದ್ಮ
ಪದ್ಮಿನಿ
ಪುಂಡರೀಕ
ಬೆಳ್ದಾವರೆ

ಕಾಡು :

ಅಡವಿ
ಕರ್ಮಲೆ
ಕಾಡು
ಕಾನನ
ಕಾರಡವಿ
ಪೞು
ಬನ
ವನ
ವಿಪಿನ

ಕುದುರೆ :

ಅಶ್ವ
ಕುದುರೆ
ತುರಂಗ
ತುರುಂಗಮ
ತುರಗ
ವಾಜಿ
ವಾರುವ
ವಾಹ
ಹಯ
ಹಸು

ಕುಬೇರ :

ಜಕ್ಕರರಸ
ಧನದ
ಪೊನ್ನೊಡೆಯ

ಕೋಗಿಲೆ :

ಕಳಕಂಠ
ಕೋಕಿಲೆ
ಕೋಗಿಲೆ

ಗಂಗೆ :

ಗಂಗೆ
ತ್ರಿಪಥಗೆ
ಭಾಗೀರಥಿ
ಲೋಕಪಾವನೆ

ಗಂಡ :

ಇನಿಯ
ಕಾಂತ
ಗಂಡ
ಜೀವಿತೇಶ
ನಲ್ಲ
ನಾಥ

ಪತಿ :

ಪ್ರಾಣನಾಯಕ
ಮನೋವಲ್ಲಭ
ರಮಣ

ಗಣಪತಿ :

ಇಲಿದೇರ
ಎಡರ್ಗೇಡಿ
ಒರ್ಪನೆಯ
ಗಜಮುಖ
ಪೇರೊಡಲ
ಬಿಂಕಣೆಗಿವಿಯ
ಬೆನಕ

ಗಿಳಿ :

ತಾಮ್ರತುಂಡ
ಪಂಡಿತವಕ್ಕಿ
ಬಾಸೆವಕ್ಕಿ

ಚಂದ್ರ :

ಅಬ್ಜ
ಅಮರ್ದುಗಯ್ಯಂ
ಇಂದು
ಚಂದ್ರಮ
ಚೆಂದವ
ಜೈವಾತೃಕ
ತಣ್ಗದಿರ
ತಿಂಗಳ್
ದೋಷಾಕರ
ಪೆೞ್
ಮೃಗಲಾಂಛನ
ಸೋಮ

ಚಿನ್ನ :

ಕಡವರ
ಪೊನ್
ಸೊನ್ನೆ

ತಂದೆ :

ಅಯ್ಯ
ತಂದೆ
ತಾತ

ತಾಯಿ :

ಅಬ್ಬೆ
ತಾಯ್
ಪೆತ್ತಬ್ಬೆ
ಮಾತೆ

ತುಂಬಿ :

ಆಱಡಿ
ತುಂಬಿ
ಪರಮೆ
ಬಂಡುಣಿ
ಬವರಿ
ಮುಯ್ಯೀರಡಿ
ಮೇಳಂಬ

ದಿಕ್ಪಾಲಕರು :

ಆಶಾಧಿಪರ್
ದಿಗಧೀಶರ್
ದೆಸೆಗೊಡೆಯರ್
ದೆಸೆಯಾಣ್ಮರ್
ದೆಸೆವಳರ್

ದೇವತೆಗಳು :

ಅಗ್ಗಿಮೊಗರ್
ದೇವತೆಗಳ್
ದೇವರ್ಕಳ್
ಬರ್ದಿಲನಾಡಿಗರ್
ಬರ್ದಿಲರ್
ಬಾಂಬಟ್ಟೆಗರ್
ಬಿಡುಗಣ್ಣರ್
ಬೋಱೆಯರ್
ಸಗ್ಗಿಗರ್
ಸುರರ್

ದೇವೇಂದ್ರ :

ಇಂದಿರ
ಇಂದ್ರ
ದೇವೇಂದ್ರ
ಬರ್ದಿಲರೊಡೆಯ
ಬಿಡುಗಣ್ಣರೊಡೆಯ
ಬೋಱೆಯರೂಜ
ಮೆಯ್ಗಣ್ಣ
ಸಗ್ಗಿಗರಾಣ್ಮ
ಸುರಪ
ಸುರೇಂದ್ರ

ನದಿ :

ತೊಱೆ
ನದಿ
ಪೊಚ್ತ
ಪೊಱೆ

ನೀರು

ಜಡ
ಜಲ
ಜಳ
ತೀರ್ಥ
ನೀರ್

ಪರ್ವತ :

ಅಚಲ
ಅದ್ರಿ
ಕರ್ವೆಟ್ಟು
ಗಿರಿ
ಪರ್ವತ
ಪೆರ್ವೆಟ್ಟು
ಬೆಟ್ಟ
ಬೆಟ್ಟು
ಶೈಲ

ಬಾಣ :

ಅಂಬು
ಎಱೆಗೋಲ್
ಕಣೆ
ಕವಲಂಬು
ಕೂರಂಬು
ಕೂರ್ಗಣೆ
ಕೋಲ್
ಪುಣಂಬು
ಬಾಣ
ಮಾರ್ಗಣ
ಮಾರ್ಗಣೆ
ವಿಶಿಖ
ಶರ
ಸರಲ್
ಸಾಯಕ

ಬ್ರಹ್ಮ :

ಅಜ
ತಲೆವೋಕ
ಪದ್ಮಸದ್ಮ
ಪೊಂಬಸಿಱ
ಬಿದಿ
ಬೊಮ್ಮ
ಬ್ರಹ್ಮ

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ :

ಋತ್ವಿಜ
ದ್ವಿಜ
ಪಾರ್ವ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣ
ಭೂಸುರ
ವಿಪ್ರ

ಭೂದೇವಿ :

ಎಳೆವೆಣ್
ತಿರೆವೆಣ್
ಭೂದೇವಿ
ಭೂರಮೆ

ಭೂಮಿ :

ಎಳೆ
ತಿರೆ
ಧರಣಿ
ಧರೆ
ಪೊಡವಿ
ಭೂ
ಭೂಮಿ

ಮಗ :

ಕಂದ
ಕುಮಾರ
ಕುವರ
ತನಯ
ತರಳ
ಪುತ್ರ
ಬಾಲ
ಬಾಲಕ
ಮಗ
ಸುಕುಮಾರ
ಸುತ

ಮಂಗ :

ಕಪಿ
ಕೋಡಗ
ಕೋತಿ
ಮಂಕಡ
ಮರ್ಕಟ
ಮಲೆನಾಡಿಗ

ಮನೆ :

ಆವಸಥ
ಆವಾಸ
ಪೊರೆವೀಡು
ಬೀಡು
ಮನೆ

ಮಂತ್ರಿ

ಮಂತು
ಮಂತ್ರಿ
ಮಂತ್ರಿಪ
ಸಚಿವ

ಮನ್ಮಥ :

ಇಚ್ಚಾಗಾಜಿ
ಕಾಮು
ಕಾಮರಾಜ
ಕಾವ
ಕಾವರಾಯ
ದಪ್ಪಗ
ನನೆಯಂಬ
ಪಂಚಾಯುದ್ಧ
ಬೆಲ್ಲಂಗೋಲ್ವಿಲ್ಲ
ಮದನ
ಮೀಂಬಟಿಯಿಗೆಯ

ಮರ :

ಅಂಘ್ರಿಪ
ಕರ್ಮರ
ಮರ
ವೃಕ್ಷ

ಯಜ್ಞ:

ಗಜಿವಟ್ಟ
ಜನ್ನ
ಯಜ್ಞ

ಯಾಗ

ಯಮ :

ಅಜಿ
ಜವ
ಧರ್ಮರಾಜ
ಧರ್ಮರೂಪ
ಯಮ
ಶೈಮಿನಿಯೊಡೆಯ
ಸೂರ್ಯಸುತ

ಯುದ್ಧ :

ಕಾಳಗ
ಕೊಳುಗುಳ
ಜುದ್ದ
ಬಂಡಣ
ಭಂಡನ
ಮೊನೆ
ರಣ
ವಿಸಸನ
ಸಂಗರ

ರಾಕ್ಷಸ :

ಅಸುರ
ಕೂಟ
ಖಿಲ
ದಾನವ
ನಿಶಾಟ
ಪಿಜಿಃತಿನಿ
ಮರ್ಬಿಗ
ರಕ್ಕಸ
ರಾಕ್ಷಸ

ಲಕ್ಷ್ಮಣ :

ಅತಿಕಾಯವೈರಿ
ಊರ್ಮಿಳೆಯರಸ
ಜಿತಸುಲೋಚನಾವಲ್ಲಭ

ಜಿತಾತಿಕಾಯ
ರಾಘವಾನುಜ
ರಾಘವಾವರಜ
ಲಕ್ಷ್ಮಣ
ಲಕ್ಷ್ಮಣದೇವ
ಸೌಮಿತ್ರ

ವಾಯು :

ಅನಿಲ
ಕುಳಿರ್ಗಾಳಿ
ಗಾಳಿ
ಪವನ
ವಾಯು

ವಾಲ್ಮೀಕಿ :

ಪುತ್ತಿನಪುತ್ರ
ಪ್ರಾಚೇತಸ
ವಾಲ್ಮೀಕಿ

ವಿಷ್ಣು :

ಅಜನಯ್ಯ
ಅಲರ್ವೊಡೆಯ
ಆದಿನಾರಾಯಣ
ಜಗದೊಡೆಯ
ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಮೂರ್ತಿ
ನಾರಾಯಣ
ಪಕ್ಕಿದೇರ
ಪರಬೊಮ್ಮ
ಪರದೇಶ
ಪೀತಾಂಬರಧಾರಿ
ಪುರುಷೋತ್ತಮ
ಪುರಷೋತ್ತಮಮೂರ್ತಿ
ಪೂವೊರ್ಕುಳ
ಮಾಲುಕುಮಿಯರಸ
ಯಜ್ಞಪುರುಷ
ರಣನಿಶಾಟಗಣದಿಶಾಪಟ-ಮಲ್ಲ
ವಿಷ್ಣು

ಶ್ರೀ ಪುರುಷೋತ್ತಮ
ಶ್ರೀಹರಿ
ಸಿರಿಯರಸ
ಹರಿ

ಶತ್ರುಘ್ನ :

ಚಿಕ್ಕರಸ
ದಾಶರಥಿ
ಭರತಾವರಜ
ಮಧುಪುತ್ರಶತ್ರ
ರಘುಜಾವರಜ
ರಾಘವಾನುಜ
ರಾಘವಾವರಜ
ಲವಣಾಂತಕ
ಶತ್ರುಘ್ನ
ಶತ್ರುಹ
ಸುಮಿತ್ರಾಪುತ್ರ

ಶಿವ :

ಅರೆವೆಣ್ಮೆಯ್ಯಂ
ಈಶ
ಈಶ್ವರ
ಐವೊಗ
ಕಂದುಗೊರಲ
ಕಪರ್ದಿ
ಕೃತ್ತಿವಾಸ
ಕಾಮಾರಾತಿ
ಕಾಲದರಂಗತ್ರಿಣೇತ್ರ
ಗಂಗೋತ್ತಮಾಂಗ
ಗಂದರಗಿವಿಯ
ಜಟಾಧರ
ತಿಸುಳಿ
ತಿಸುಳಿಗಯ್ಯ
ತೊವಲುಡೆಯ
ತೊವಲ್ವೊದೆಯ
ತೊಱೆದಲೆಯ
ತ್ರಿಣೇತ್ರ
ತ್ರ್ಯಂಬಕ
ದಪ್ಪಗವಗೆಯ
ದ್ವಿಜರಾಜಧರ
ಧೂರ್ಜಟಿ
ನಂಜುಂಡ
ನೊಸಲಕಣ್ಣ ಮಾದೇವ
ಪಂದಲೆವಚ್ಚ
ಪರಮೇಶ್ವರ
ಪುರುಷೋತ್ತಮ
ಪೆಱೆಸೂಡಿದಂ
ಫಣಿಕುಂಡಲ
ಫಣಿಭೂಷ
ಬಗ್ಗದೊವಲುಡೆಯ
ಬಾಂಗುರುಳ
ಬಾಂಬೊಚ್ಚಡಲೆಯ
ಬಾನ್ನವಿರ
ಬೂದಿಬಡಿಕ
ಬೆಳ್ಪಡಿಯ
ಮಾದೇವ
ಮುಕ್ಕಣ್ಣ
ಮುಡಿಜಡೆಯ
ಶಿವ
ಸಬ್ಬ
ಸಾಂತ
ಹರ

ಶ್ರೀರಾಮ :

ಕರುಣಾಕರ
ಕರುಣಾಸಾಗರ
ಕಲ್ಯಾಣರೂಪ
ಕೋದಂಡದೀಕ್ಷಾಗುರು
ಜಗದ ದೇವ
ಜಗದ ದೈವ
ಜಗದೊಡೆಯ
ನರಲೀಲೆಯ ಪರಬೊಮ್ಮ
ಪುಣ್ಯಮೂರ್ತಿ
ಯಶೋಧರ

ರಘುಕುಲಪಯೋಧಿರಾಕಾ
ಸುಧಾಕರ
ರಘುಕುಲವಾರ್ಧಿರಾಕಾ
ಶಶಾಂಕ
ರಘುಜ
ರಘುಪುಂಗವ
ರಘುಪ್ರವರ
ರಘುರಾಮ
ರಘುವರ
ರಾಘವ
ರಾಜಪರಮೇಶ್ವರ
ರಾಮ
ರಾಮಚಂದ್ರ
ರಾಮಚಂದ್ರಮ
ರಾವಣಾಂತಕ
ರಾವಣಾದಾರಿ
ಶ್ರೀರಘುಕುಲವಾರ್ಧಿ
ಪೂರ್ಣಶಶಾಂಕ
ಶ್ರೀರಘುಜ
ಶ್ರೀ ರಘುನಾಯಕ
ಶ್ರೀ ರಘುಪ್ರವರ
ಶ್ರೀರಘುರಾಮ
ಶ್ರೀರಘುವರ
ಶ್ರೀರಾಘವ
ಶ್ರೀರಾಮ
ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರ
ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರಮ
ಸೀತಾನಾಯಕ
ಸೀತಾರಮಣ
ಸೀತಾರಾಮ

ಸಮುದ್ರ :

ಕಡಲ್
ಮುನ್ನೀರ್
ಶರಧಿ
ಸಾಗರ

ಸಿಂಹ :

ಅಯ್ವಾಯ್ಪುಲಿ
ಕಂಠೀರವ
ಕಾಳಸಿಂಗ
ಪಂಚಾನನ
ಪಂಚಾಸ್ಯ
ಸಿಂಗ

ಸೀತೆ :

ಅಯೋನಿಜೆ
ಕಮಲಮುಖಿ
ಕುಂದಕುಟ್ಮಲರದನೆ
ಚಂಪಕಸುನಾಸೆ
ಜಾತಿನಾಯಕಿ
ಜಾನಕಿ
ದೇವಿ
ಪಾವಕಪಾವನೆ
ಭೂಜಾತೆ
ಭೂಮಿಜೆ
ಭೂಸುತೆ
ಭೂಮಿಜೆ
ಭೂಸುತೆ
ಮಂಗಳಸ್ವರೂಪೆ
ಮಂದಗಮನೆ
ಮಲ್ಲಿಕಾಸ್ಮಿತೆ
ರಘುವನರ್ಧಾಂಗಿ
ರಾಯದವಸಿಯ ಕುವರಿ
ಶಿರೀಷಕೋಮಲಾಂಗಿ
ಸೀತೆ
ಸೀಮಂತಿಸಿ

ಸೂರ್ಯ :

ಆದಿತ್ಯ
ಜಗಚ್ಚಕ್ಷು
ತರಣಿ
ನೇಸಱ್
ಬಿಸುಗಯ್ಯಂ
ಬೆಂಗದಿರ
ಭಾನು
ಭಾಸ್ಕರ
ಮಾರ್ತಂಡ
ರವಿ
ವಿಶ್ವಲೋಚನ
ಸಪ್ತಾಶ್ವ
ಸೂರ್ಯ
ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ
ಸೆಗಳಿಗದಿರ

ಸೈನ್ಯ :

ಒಡ್ಡು
ದಂಡು
ದಟ
ಪಡಿಬಲ
ಪಡೆ
ಬಲ
ವರೂಥಿನಿ
ಸೇನೆ

ಸ್ತ್ರೀ :

ಅಂಗನೆ
ಕಾಂತೆ
ಕಾಮಿನೆ
ಚಪಳೆ
ಚೆಲ್ಲಗಾರ್ತಿ
ಚೆಲ್ವೆ
ಜಾಣೆ
ಜೋಸೆ
ನಾರಿ
ನೀಱೆ
ಪುರಂಧ್ರಿ
ಪೆಂಡಿರ್ (ಬ.ವ.)
ಪೆಣ್
ಪೌರಂಧ್ರಿ

ಬಾಲೆ
ಮಿಂಡಿ
ರಮಣಿ
ಸುಭಗೆ
ಸ್ತ್ರೀ

ಹಕ್ಕಿ :

ಖಗ
ಪಕ್ಕಿ
ವಿಹಗ

ಹನುಮಂತ :

ಅಣುವ
ಮರುತ್ಸಂಜಾತ
ಮಾರುತಿ
ರಾಮದೂತ
ರಾಮಭೃತ್ಯ
ವಾಯುಜ
ವಾಯುಪುತ್ರ
ವಾಯುಸುತ
ಹನುಮಂತ
ಹನೂಮಂತ

ಹಸು :

ಆಕಳು
ಆವು
ಗೋ
ಧೇನು
ಪಸು
ಸುರಭಿ
ಹಸು

ಹಾವು :

ಉರಗ
ಪಾವು
ಫಣಿ
ಭೋಗಿ
ವ್ಯಾಳ

ಹೂ :

ಅಲರ್
ಪುಷ್ಪ
ಪೂ
ಮಲರ್

ಹೆಂಡತಿ :

ಅರೆಮೆಯ್
ಅರ್ಧಾಂಗಿ
ಎಱತಿ
ಕಾಂತೆ
ಜೀವಿತೇಶ್ವರಿ
ನಲ್ಲಳ್
ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರಿ
ಮಡದಿ
ರಮಣಿ
ಸತಿ

■■

ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕೋದ್ಯಮದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಜನಪ್ರಿಯ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಸುಲಭ ದರದಲ್ಲಿ ತಲುಪಿಸಬೇಕೆನ್ನುವುದು ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಆಶಯವಾಗಿದೆ. ಸೃಜನಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವುದು ಹೆಚ್ಚಿಲ್ಲವಾದರೂ, ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವಷ್ಟು ಮೌಲಿಕವಾದದ್ದಾಗಿದೆ. ಉಳಿದಂತೆ ವಿಮರ್ಶೆ, ಜೀವನಚರಿತ್ರೆ, ಶಾಸ್ತ್ರವಿಷಯ ಕುರಿತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳು, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹೊರತರಲಾಗಿದೆ. ಹಳಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಭಾರತವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದರೆ ಇತರೆ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹೊರತರುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರವಾಗಲೀ, ಅಕಾಡೆಮಿಗಳಾಗಲೀ ಈವರೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದಂತಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಾಚೀನಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಈವರೆಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವುದು ರಾಜ್ಯದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳೇ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡ ಗದ್ಯಕೃತಿಗಳು ಸುಲಭ ದರದಲ್ಲಿ, ಪರಿಶುದ್ಧ ರೂಪದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯಬೇಕೆಂಬ ಆಶಯದಿಂದ ಹಳಗನ್ನಡ, ನಡುಗನ್ನಡದ ಹತ್ತು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಲಾಯಿತು. ನಾಡಿನ ಹಿರಿಯ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಡಾ. ಎಂ.ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿ ಅವರು ಈ ಮಾಲೆಯ ಸಂಪಾದನಕಾರ್ಯದ ನೇತೃತ್ವ ವಹಿಸಲು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಡಾ. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ
ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ